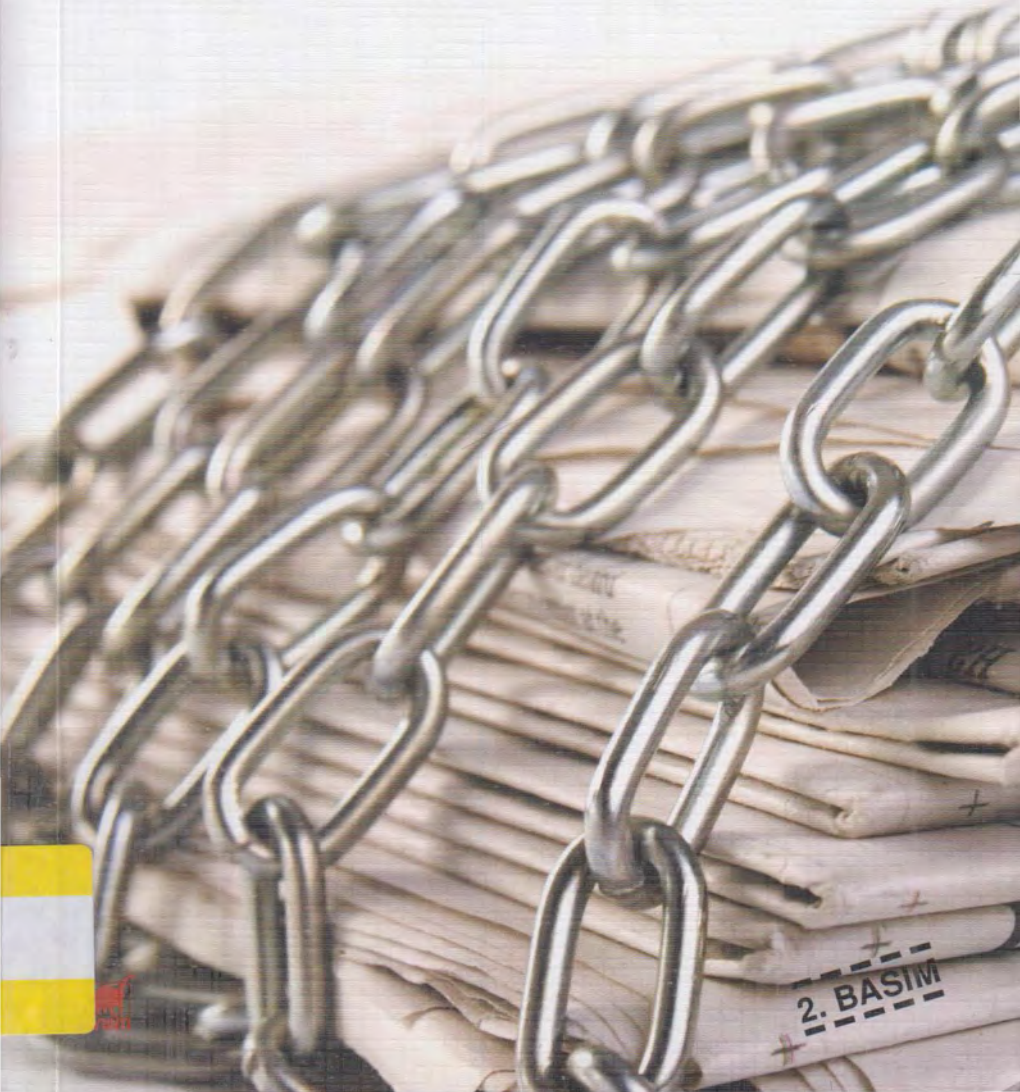
FARUK BİLDİRİCİ

medyanın ombudsmanı saray'ın medyası

Hürriyet'teki Etik Kavgasının Bilinmeyenleri

2. BASIM

Beyaz Kitaplar Dizisi
Ayrıntı Yayınları

FARUK BİLDİRİCİ: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Gazeteciliğe, Haziran 1980'de *Cumhuriyet*'te başladı. 12 Eylül askeri döneminde sıkıyönetim ve eğitim muhabirliği, 1983 seçimlerinden sonra da Başbakanlık, ANAP ve parlamento muhabirliği yaptı. Bir süre Haber Müdürlüğü görevinde bulunduğu *Cumhuriyet*'ten, Nisan 1992'de ayrıldı. *Sabah* gazetesinde beş ay süren parlamento muhabirliğinden sonra Ekim 1992'de *Hürriyet*'e geçti. Yaklaşık beş yıl Hürriyet Ankara Büro Şefi olarak görev yaptı. Bu dönemde yazı dizileri hazırladı; portre yazıları kaleme aldı. Araştırma kitapları yayınladı. Bir süre yine *Hürriyet*'te araştırmacı yazar olarak çalıştıktan sonra Mart 2002'de Ankara Temsilci Yardımcılığı'na getirildi. 2002-2003 yıllarında *Tempo* dergisinde "Kırlangıç Yuvası" köşesinde yazdı. 31 Ağustos 2004-14 Mart 2005 tarihleri arasında "Anlatsam Roman Olur" başlığıyla *Hürriyet* gazetesinde gerçek yaşam öyküleri kaleme aldı. Bu dizide kaleme alınan öykülerden hareketle hazırlanan aynı adlı televizyon programı Kanal D'de yayınlandı. TV8'de "Çuvaldız" (1999-2001), Cine-5'te "Üç artı Bir", Tv 8'de "Nerede kalmıştı?" (2009) adlı programlar yaptı. Hürriyet Pazar'da "Puzzle portreler" başlığıyla yayınlanan portre söyleşileri hazırladı. Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'nda, üç dönem "Araştırmacı gazetecilik" dersleri verdi. Konuk öğretim görevlisi olarak Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde de iki dönem (2014-2015) "Parlamento muhabirliği" dersine girdi. Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde de (2017-2018) "Medyanın güncel sorunları" dersi verdi. 19 Nisan 2010 tarihinden Mart 2019 tarihine kadar *Hürriyet* gazetesinin Okur Temsilciliği (Ombudsman) görevini yürüttü. 3.5 ay kadar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeliği yaptı. Halen "Medya ombudsmanı" olarak farukbildirici.com adresindeki web sayfasında medya eleştirileri yazıyor. Yayınlanan kitapları: *Gizli Kulaklar Ülkesi* (Şubat 1998), *Maskeli Leydi: Tekmili Birden Tansu Çiller* (Temmuz 1998), *Üniforma Slogan Biber* (Şubat 1999) *Kuzum Bülent: Ecevit'e Aileden Mektuplar* (Şubat 2000), *Siluetini Sevdiğimin Türkiyesi* (Temmuz 2000), *Anıtkabir Racon Zambak* (Nisan 2001), *Hanedanın Son Prensi: Mesut Yılmaz ve ANAP'lı Yıllar* (Aralık 2002), *Yemin Gecesi: Leyla Zana'nın Yaşamöyküsü* (Şubat 2008), *Serkis Bu Toprakları Sevmişti* (Ekim 2008), *Günahlarımızda Yıkandık* (Haziran 2018)

Medyanın Ombudsmanı Saray'ın Medyası
Hürriyet'teki Etik Kavgasının Bilinmeyenleri

Faruk Bildirici

Ayrıntı: *1489*
Beyaz Kitaplar Dizisi: *32*

Medyanın Ombudsmanı Saray'ın Medyası
Hürriyet'teki Etik Kavgasının Bilinmeyenleri
Faruk Bildirici

Son Okuma
Barış Özdemir

© Faruk Bildirici, 2021

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Esin Tapan Yetiş

Baskı ve Cilt
Ali Laçin - Barış Matbaa-Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 286
Topkapı/Zeytinburnu - İstanbul - Tel. 0212 567 11 00
Sertifika No: 46277

Birinci Basım: *2021*
İkinci Basım: *2021*

ISBN 978-605-314-508-0
Sertifika No.: 1070

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hocapaşa Mah. Dervişler Sok. Dirikoçlar İş Hanı
No: 1 Kat: 5 Sirkeci – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

Yasal hakları ödenmeden, sırf sendikalı oldukları için
Hürriyet'ten atılan ve mahkeme kapılarında
hak arayan 45 arkadaşım ve meslektaşıma...

BEYAZ KİTAPLAR DİZİSİ

BİR TÜRK FİLMİ OLARAK KANSER
Kanserle İletişim
Prof. Dr. Ahmet Erözenci

BURADASINIZ
Christopher Potter

KÖMÜRKİRCHEN
"Kömür Yalnız Kara Değil"
Yaşar Miraç

ANNE BAK KRAL ÇIPLAK
Kuralsızlığın Kuralları
Melih Pekdemir

MUTSUZLUK KILAVUZU
Paul Watzlawick

İYİDEKİ KÖTÜ
Paul Watzlawick

GASTRO GÖSTERİ
İlkay Kanık

ZAMANIN İZİNDE
Enis Rıza, Ercan Kesal

JACK KEROUAC'IN YALNIZ HAYATI
Anlatım Her Şeydir
Joyce Johnson

ÇİZİK
Beysun Gökçin

HÂLÂ ŞAFAKTA
GELİYORLAR ANGELA
Güray Öz

MARX'IN İŞÇİ ANKETİ
Üzerine Bir İnceleme
Onur Bütün

DENİZE GÖMÜLENLER
Suriyelilerle Avrupa Yolunda
Wolfgang Bauer

MİLYONLARDAN BİRİ
Modi'nin Suriye'den Kaçışı
Lotta Nuotio

EMEK VEREREK DEMOKRASİ
Gülay Kutal

KOÇGİRİ
Aşiret, Kimlik, Siyaset
Gültekin Uçar

SEVECEKSEN RADİKAL SEV
CHP Neden Kazandı?
AKP Neden Kaybetti?–1
Ateş İlyas Başsoy

3. HAVALİMANI İŞÇİLERİ MİSTİK TÜLÜ KALDIRDI
3. Havalimanı İşçileriyle Dayanışma Platformu Adına
Kâzım Bayraktar, Özgür Karabulut, Bahadır Altan, Haluk Ağabeyoğlu, Beyza Üstün

VEDAT TÜRKALİ 100 YAŞINDA
Sebahat Altıparmakoğlu

ADİL YARGILANMA KILAVUZU
İkinci Edisyon
Uluslararası Af Örgütü

TUTANAK
Heimrad Bäcker

OTORİTER POPÜLİZM ÇAĞI
Günümüzün Değerler Tartışması
Bahadır Nurol

HEPİMİZ AYNI BELEDİYE OTOBÜSÜNDEYİZ
CHP Neden Kazandı?
AKP Neden Kaybetti?–2
Ateş İlyas Başsoy

KARŞI SALGIN
Ozan Eren

İçindekiler

Sunuş 9
O TEKME ÂNI 9

Enis Berberoğlu Dönemi 33
İLK YAZI, İLK KAVGA 33
İYİ DE BU HATALAR NE OLACAK? 44
BEYAZ TÜRKLER ÜZERİNDEN BİR TARTIŞMA 48
12 EYLÜL İLE ERGENEKON DAVALARI KARŞILAŞTIRMASI ... 51
RAPORLARDAKİ OKUR UYARILARI 55
CÜNEYT ÜLSEVER NİYE KIZDI? 68
KARGOYLA GELEN ZARF 72
BAŞKA TÜRLÜ İLİŞKİLER 75
REKLAM YILDIZI GAZETECİLER 81
KRUVAZİYER ŞİRKETİNDEN EDİTÖRE DÜSTUR 85
"TARAFINIZI SEÇİN" BASKISI 91

Sedat Ergin Dönemi 104
GÖREV ALANI TARTIŞMASI 104
HAREKETE GEÇİREN ELEŞTİRİ 112
YAYIN İLKELERİ KURULU TOPLANTILARI 121
"EYY DOĞAN MEDYASI" 128
KATLİAM HABERİNE DAVA 143
EKONOMİ SAYFALARI ARAŞTIRMASI 149
SOSYAL MEDYA KRİZLERİ 154
YAZIM HATASI RAPORLARI 160
İNTİHAR HABERLERİNE SINIRLANDIRMA 162
AYDIN DOĞAN'IN AKRABASI OLUNCA 167
ÖRTÜLÜ REKLAM ATAĞI 171
POSTA KUTUSUNDAN ÇIKAN SIRLAR 180

Fikret Bila Dönemi 195
MÜFETTİŞ SORUŞTURMASI 195
İLKELERİ ESNETME GİRİŞİMLERİ 201
ÖZKÖK'TEN PATRONA ŞİKÂYET 222
"HEMEN KOV BU YAZARI" TELEFONU 228
TRAFİK KAZALARI YAZIM KILAVUZU 234
KIRILMA BAŞLARKEN 236

Vahap Munyar Dönemi 241
MHP'NİN İLANI 241
PARALI SÖYLEŞİLER VE REKLAMLI YAZILAR 244
SAKINCALI OLMAK ÜZMEDİ DE... 251
SARAY'DAN GELEN TELEFON 254
HEDİYE ARAP ATLARINA OTOSANSÜR 262
DEMİRÖREN DÖNEMİNDE DEĞİŞENLER 266
HÜRRİYET'E VEDA 289

Ahmet Kaya Raporu 318
HÜRRİYET'İN "VAY ŞEREFSİZ" VE
"AYIP ETTİN GÖZÜM" AYIPLARI 318
HÜRRİYET'E "AHMET KAYA HABERLERİ" RAPORU 321
ARAŞTIRMA SONUCU 334
GENEL DEĞERLENDİRME 338

Ekler 341
EK 1 342
EK 2 343
EK 3 344
EK 4 345

Sunuş

O TEKME ÂNI

Gazetecilik, çocukluğumun hayaliydi. Nereden bulaştı bu hayal diye sorarsanız, kötü bir çocukluk anısından derim...

İlkokulda duvar gazetesi çıkarıyorduk. Sanırım beşinci sınıftaydık. Öğretmenimiz bizi ikili üçlü gruplara ayırdı. Gaziantep'in vali, emniyet müdürü, milli eğitim müdürü gibi yöneticilerine gönderdi. Söyleşiler yapıp sınıfta hazırladığımız duvar gazetesine yazacaktık.

Bana ve iki arkadaşıma Emniyet Müdürü ile görüşme düştü. Müdür, bizi çok iyi karşıladı. Büyük misafirlermişiz gibi koltuğa oturttu, gazoz ısmarladı, çikolata ikram etti. Biz uçuyorduk keyiften. Sorularımız bitmek üzereyken bir polis girdi içeri.

Yanında hırpani kılıklı bir genç adam vardı. Topallayarak yürüyordu. Herhalde polisin yakaladığı bir suçluydu. Bilekleri kelepçelenmişti.

Emniyet Müdürü onları görünce yanımızdan kalktı. Büyük ve uzun odada sert adımlarla yürüdü kapıya doğru. Konuşmaya başladılar, ne dediklerini anlamıyorduk. Müdür birden sesini yükseltti: "Hangi bacağın ağrıyor?" Hırpani kılıklı genç, sağ bacağını gösterdi çekinerek. Müdür, olanca gücüyle bir tekme savurdu gencin ağrıyan bacağına.

İnanamadım, gözlerime inanamadım. Dehşet içindeydim. Birkaç dakika önce bizi ağırlayan o tonton adam gitmiş, yerine bir gencin ağrıyan bacağına tekme atabilen bir barbar gelmişti. Gözlerimi tekmelenen bacaktan alamıyordum.

O gencin de bir şey söyleyecek dermanı kalmamıştı; acı içinde kıvranıyordu bacağını tutarak. Yanındaki polis neredeyse sürük eyerek götürdü onu. Emniyet Müdürü de yanımıza döndü. Ama artık ben oradan kopmuştum. Müdür ne söyledi, biz oradan nasıl çıktık; hiç mi hiç hatırlamıyorum. Belleğimde kalan sadece ve sadece o tekme ânıydı.

Tekmeleme, çocukluğumun travması oldu. Polisin o tekmesini nası zamanla gazetecilik hayaline dönüştürdüm? Başka nelerden etkilendim kestiremiyorum ama ortaokul yıllarında, "Ben gazeteci olacağım, insanlara kötü muameleleri yazacağım" diye neredeyse sayıklamaya başlamıştım. Yazmak istiyor, "Bu tür insanlık dışı muameleleri teşhir etmeliyim" diyordum.

Gazeteci olmak için derslerime düzenli çalışmalıydım. Fakat liseye adım attığımda, 1971 yılında askerler muhtıra verdi, ardından da Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan idam edildi. Olayların birbirini izlediği fırtınalı bir dönemdi. Gençlik hareketleriyle o sıralarda tanıştım. Öyle bir tanışma oldu ki, dersleri, kitapları, velhasıl oku u tümüyle bir yana bıraktım. Eh, böyle olunca da Gaziantep Lisesi'ndebaşladığım lise öğrenimini Bitlis Lisesi'nde tamamlayabildim. Liseyi zar zor bitirince de üniversiteyi ilk seferinde kazanamadım. Bir yıl Gaziantep'te Meslek Yüksek Okulunda okudum. Orada öğrenci temsilciliği yaptım. Solun hiçbir fraksiyonuna dâhil değildim ama çoğuyla iyi ilişkiler içindeydim, o nedenle seçilmeme itiraz etmemişlerdi.

Annem ve babam da olaylar nedeniyle korkuyorlardı benim için. Babam Hollanda'da işçiydi, Utrecht kentinde yaşıyordu. Annem bir yıl önce babamın yanına gitmişti. Üniversite sınavını kazanamayınca beni de yanlarına aldılar. Kim bilir, belki de artık üniversiteye gitmemden umudu kesmişlerdi. Önce bir ampul atölyesinde iş buldu babam bana, sonra da bir ahşap işleme atölyesinde. Kanal kenarındaki fabrikada uzun tahtaları, şekil veren makineye birbiri ardına iterken soğuk iliklerime işliyordu. Yün kazak ve kalın bir mont giymeme rağmen...

"İşçi sınıfı"na övgüler düzmek kadar kolay değildi o atölyelerde sabahtan akşama kadar durup dinlenmeden çalışmak. İşçilerin çalışma koşullarının ne denli ağır olduğunu anlamamı sağladı o atölyeler. Sosyalizm ütopyasına olan inancım artsa da bir yandan da hayatım boyunca o koşullarda devam etmek istemeyeceğim kesindi.

Gazeteci olma hayalinden vazgeçmemiştim. Bir yandan orada üniversiteye girmenin yollarını arıyordum. Fakat gazetecilik bölümüne çok az öğrenci alıyorlardı, başvuranlar kontenjandan fazlaydı. Yine de şansımı denedim.

Bu arada Türkiye'de de üniversite sınavına girdim. Sanırım üçüncü girişimdi sınava. Bu kez sıkı hazırlanmıştım, kendime güveniyordum. O yıllarda sınavlarda genel yetenek ve genel kültür soruları ağırlıktaydı. Ben de fen derslerindeki açığımı kapatamayacağımın farkındaydım.

Kendime farklı bir hazırlık yöntemi buldum. *Cumhuriyet* gazetesini her gün satır satır okuyacak ve sürekli genel yetenek problemleri çözecektim. Öyle de yaptım. Sınav sonuçları geldiğinde bu yöntemin sonuç almamı sağladığını gördüm. Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nu kazanmıştım. Tam istediğim okuldu. Çocukluk hayalime nihayet kavuşacaktım.

Ankara'ya gidip okula kaydımı yaptırdım, iki ay kadar sonra da Hollanda'dan bir davet aldım. Gazetecilik okuluna başvurum kabul edilmişti; hazırlık okumam için çağırıyorlardı. Hayatımın en önemli yol ayrımlarından birindeydim.

Gitmedim tabii... Ben Ankara'yı seçtim. Sonra bu kararımdan pişmanlık duymadım. Hollanda'ya gitsem nasıl bir hayatım

olurdu, bunu bilmem asla mümkün değil; ama iyi ki burada okumuşum gazeteciliği...

Cumhuriyet Okulu

İlk haber ve söyleşilerimi yazdığım yer, gazetecilik bölümü öğrencileri olarak çıkardığımız okul gazetesiydi. Akademisyenler Yazgülü Aldoğan ve Nevzat Dağlı yönetimindeki Görünüm'de çalışmak iyi bir hazırlık dönemi oldu benim için.

Üçüncü sınıfın sonunda *Cumhuriyet* gazetesinin Ankara Bürosu'na ayak bastım. Staj yapacaktım. Tarih, 1 Haziran 1980'di. İlk günlerde daha çok yerel haberler yapıyordum. Bir de gazeteye gönderilen bültenleri haberleştiriyordum. İlk imzamın çıktığı gün ayaklarım yerden kesilmişti, hiç unutmuyorum. Kızılay'da çiçek satarak geçimini sağlayan görme engelli bir adamın fotoğraflı haberini yazmıştım. Küçücük bir haberdi, iç sayfalarda yayımlanmıştı ama o bana yetti.

Sonraları fark ettim ki, büroda eğitim alanını, üniversiteleri takip eden kimse yoktu. Bu boşluğu fırsat bilerek eğitim haberlerini izlemeye yöneldim. Sık sık Milli Eğitim Bakanlığı'na gidiyor, insanlarla tanışıyor, haber bulmaya çalışıyordum. İşe yaradı bu yöntem. Zamanla büroda eğitim muhabiri olarak kabul edildim. Eğitimle ilgili bir sorun olduğunda bana aktarıyor ya da biri aradığında hemen bana veriyorlardı telefonu.

Bir gün CHP Genel Merkezi'ne gönderdiler beni. Oradan bir zarf alınıp büroya getirilecekti. Gittim, özel kalemde beklerken, orada bekleyen yaşlıca biri hangi gazeteden olduğumu sordu. Sanırım bir il başkanıydı. Benden "*Cumhuriyet*" cevabını duyunca şaşırdı. "Nasıl yani? *Cumhuriyet*'e öyle çat kapı giriliyor mu? Öyle ünlü bir soyadın da yok senin" dedi.

Adam haklıydı, ünlü birilerinin oğlu değildim. Bir işçi çocuğuydum ve gazeteci olmayı, *Cumhuriyet*'te kalmayı çok istiyordum. CHP'deki o konuşma daha da kamçıladı beni. 45 günlük stajımın son günlerine kadar deli gibi çalıştım desem yeridir. Oradan ayrılmamak için çok çaba harcadım.

Şansım da yaver gitti. Stajımın bitmesine birkaç gün kala Ankara Temsilcisi Hasan Cemal geldi, "Gececi Mehmet askere

gidiyor. Onun yerine sen bakar mısın dört ay?" diye sordu. Canıma minnet! "Tabii ki..." dedim, hiç ikiletmeden.

O günden sonra hem gece hem de gündüz çalışmaya başladım. Gece yarısı bürodan çıkıyor, sabah saat 08.00 sıralarında, çoğu muhabirden erken yine büroya giriyordum. Hasan Cemal'in dikkatini çekmişti bu tempom. Bir gün geldi. "Oğlum, sen neden gündüzleri geliyorsun? Sen hiç yorulmaz mısın?" dedi. Sevindim doğrusu. Biraz da gururla, güldüm, "Merak etme Hasan abi, yorulmuyorum." Hem gündüz hem gece çalışmaya devam ettim. Gececi arkadaşımız Mehmet Kocazeybek askerden döndüğünde artık büroda yerim sağlamlaşmıştı! "Stajın bitti, git artık" demediler bana...

Haber Müdürü Erbil Tuşalp, gazetede kalacağımı söylediğinde boynuna sarılıp havalara zıplayabilirdim. Yapmadım tabii. Pos bıyıkları ve kalın gözlüklerinin ardından bakan sert gözleri izin vermezdi zaten.

O gün iş çıkışı Kızılay'da yürürken kendi kendime söz verdim: "Oğlum Faruk, çocukluk hayaline kavuştun. Artık başka bir dünyadasın. Hep kendin gibi olmalısın. Bu tavrın ödül getirirse teşekkür edersin, ceza da getirse eyvallah deyip kabullenmelisin."

Sıradan bir söz olmadı o gün içimden geçirdiklerim. Gazetecilik yaşamım boyunca hiç unutmadım, kırıksız bir çizgiden yürümeye özen gösterdim. Hep kendim gibi olmaya çalıştım, kendimle yarıştım. Meslek yaşamımın her kritik virajında Kızılay'da yürürken verdiğim o söze ihanet etmemeyi yeğledim. Elbette bu tavrımın ödülünü de gördüm, cezasını da... Üzüldüm üzülmesine ama hiç yıksünmedim.

Darbe Dönemi

Daha üç ay geçmemişti ki askeri darbe oldu. Parlamento, siyasi partiler, dernekler, sendikalar, tüm sivil toplum örgütlerinin kapatıldığı bir yerde bağımsız ve eleştirel gazetecilik yapmak çok zordu.

Gazetedeki düzen alt üst olmuştu. Parlamento ve siyaseti izleyen deneyimli gazeteciler bir anda boşa düşmüştü. Kaçınılmaz olarak gazete ve tabii büro yeniden yapılanacak, yeni koşullara uyum sağlanmaya çalışılacaktı.

Çok geçmeden Oktay Kurtböke çekildi, yerine Hasan Cemal Genel Yayın Yönetmeni oldu. Benimle birlikte kadrosuz çalışanların tümü kadroya alınırken, 30 kadar muhabir ve foto muhabiri de uzaklaştırıldı. Atılanlardan biri de askerlerin Fatsa operasyonuna katılan maskeli ülkücülerin fotoğraflarını çeken Saim Tokaçoğlu'ydu. Stajyerliğimin ilk günlerinden itibaren bana yardım eden, yol gösteren bir meslek kıdemlisi olduğu için üzüldüm onun gidişine.

12 Eylül askeri darbesinden sonra siyasetçilerin yargılamaları, önce Anafartalar Caddesi'ndeki eski adliyede başladı. Birkaç ay sonra da Mamak'ta kurulan askeri mahkemelere taşındı.

Cumhuriyet'te o güne değin polis-adliye haberlerine Işık Kansu bakıyordu. Mamak'taki yargılamaları izlemeye onunla birlikte başladık ama kısa süre sonra –büyük davalar dışında– tamamen bana bırakıp çekildi. Askeri rejimin zorbalığına tüm boyutlarıyla orada tanık oldum. İşkencecileri de tanıdım, korkusuz avukatları, çocuklarına sahip çıkan aileleri, cezaevinde ve hatta duruşmaya getirilirken coplanmalarına rağmen mahkemelerde dimdik duran korkusuz gençleri de tanıdım. Her şeye rağmen onurunu koruyanlar olduğu gibi, darmadağın olmuş, neredeyse insanlıktan çıkmış olanları da gördüm.

Emniyet'te ağır işkencelerden geçiriliyordu insanlar. Orada yaşamını yitirenlere "Pencereden atladı" ya da "Başını duvarlara vurarak öldü" gibi abuk gerekçeler uyduruluyordu. Askeri cezaevinde de devam ediyordu işkence, kötü muamele, dayak.

Emrindeki askerlere kötü muamele emri veren, onları işkenceye yönlendiren, hatta neler yapılacağını bizzat öğreten Mamak Askeri Cezaevi Komutanı Albay Raci Tetik'ti. Avukatlar, sanıklar ve yakınlarından adını sıksık duymama, defalarca uzaktan görmeme rağmen kendisiyle sadece bir kez konuşabilme imkânı bulabildim.

Bir duruşma öncesinde gazeteci arkadaşlarla beklerken yanımıza geldi. Nasıl olduysa bizimle sohbete başladı. Kendine güvenen, rahat bir tavrı vardı. O günlerde cezaevindeki sanıklar açlık grevi yapıyorlardı. Açlık grevini ve sanıkların taleplerini yerine getirip getirmeyeceklerini sorduk. Hiç öyle bir düşüncesi

yoktu. Tam tersine açlık grevini bile işkence için bahane haline getirmişti.

Keyifle gülerek anlattı günlerce aç kalan insanlara karşı yaptığı zalimliği. "Karşılarına geçip limon yaladım. Askerlere de emir verdim, sürekli karşılarına geçip limon yalayacaklar. Dayanamaz bırakırlar." Sonra bizim başka soru sormamıza fırsat vermeden cezaevini nasıl iyi yönettiğini, "karıştır-barıştır" diye adlandırdığı ülkücü ve solcu sanıkları aynı koğuşlara koyma fikrinin kendisinden çıktığını anlattı. Bir şey sormamıza fırsat bırakmadan da kalktı gitti. Her şeyiyle ürkütücü bir adamdı. Gaddarlığın vücut bulmuş haliydi.

Mamak Askeri Cezaevi'ndeki insanlık dışı davranışları, işkence ve kötü muameleyi askeri rejim koşulları elverdiğince yayımladık *Cumhuriyet*'te. Bir süre sonra askerler rahatsız oldu işkence haberlerimizden. Hatta öyle ki, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı sonunda bir bildiri yayımladı: "Duruşmalarda avukatlar ya da sanıkların tutanaklara geçirilmeyen işkence ve kötü muamele iddiaları gazetelerde haber olamaz."

Komutanlığın bu bildirisi de tümüyle engelleyemedi bu muameleleri haber yapmamızı. Avukatlar ve sanıklar, işkenceleri tutanaklara geçirmek için insanüstü gayret gösterir, söylediklerinin tutanaklara yazılması için kavga verir oldular. Onlar işkence vakalarını içeren tutanakları zaferlerinin belgesi olarak getiriyor, ben de "...işkence iddiası tutanaklara göre aynen şöyle" diye yazıyordum.

Aynı cinayeti işledikleri iddiasıyla iki ayrı sanığın iki ayrı davada yargılandığını da avukatlar haber verdi. Belli ki polis, faili meçhul kalan bir cinayeti işkenceyle iki farklı kişiye kabul ettirmişti. Zaten savcılar da emniyet ifadelerine dayanarak dava açıyorlardı. *Bu haberim* hem işkencelerin ulaştığı yaygınlığı hem de 12 Eylül yargılamalarının hukuksuzluğunu kanıtlaması açısından dikkat çekici bir örnekti. Askeri rejimin ilk yıllarında yazılması ve yayımlanması açısından da önemliydi.

Nitekim Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin "Yılın Gazetecisi" yarışmasında haber dalında ödül aldım. 28 Ekim 1981 tarihinde yayımlanan "Aynı kişiyi öldürmekten iki ayrı davada iki ayrı sanık yargılanıyor" ve "Bir sanık, yaşayan bir adamı öldürdüğü

savıyla yargılanıyor" haberlerim o yılın en başarılı haberleri olarak değerlendirilmişti.

Gazeteye aktarabildiğim her işkence ve kötü muamele iddiası bana görevini yapmış olmanın huzurunu veriyordu. Bu tür haberleri yazarken, çocukluğumdaki o tekmeyi hatırlıyordum sürekli. Emniyet Müdürü'nün o genci tekmelemesi, benim için insanlara kötü muamelenin sembolü haline gelmişti.

Özal'ı Sinirlendiren Sorular

12 Eylül günlerine dair tek üzüntüm, bu tanıklıklarımı kitaba dönüştürememiş olmam. Gerçi oradan getirdiğim iddianamelerle, belgelerle çok sayıda kitap yazılmasına yardımcı oldum. Ama keşke ben de kaleme alabilseydim o tanıklıklarımı.

Hasan Cemal, darbenin yapıldığı 12 Eylül 1980 günü akşam saatlerinde *Cumhuriyet* Ankara Bürosu'nu topladığında, "Gazeteci tarihin tanığıdır. Ama şimdi özel günlerden geçiyoruz. Birçok şeyi yazamayacağız, o nedenle sizlere önerim, hepinizin her şeyi not almanız. İleride kitaplaştırırsınız" demişti. Haklıydı, elbette o günlerde her duyduğumuzu, her gördüğümüzü yazamıyorduk.

Bazen BBC'deki arkadaşlara iletiyorduk, oradaki arkadaşlar haber yapıyordu radyoda. Bu da bilgiyi insanlara ulaştırmanın yollarından biriydi. BBC'deki arkadaşlar öyle her yere giremiyordu. Darbeden kısa süre sonra Mamak Askeri Cezaevi basın mensuplarına gezdirilirken yabancı gazeteciler alınmamıştı. Ben o zamanlar piyasaya yeni çıkmış olan küçük kasetli bir teyple cezaevine gitmiş, basın toplantısı öncesinde havalandırmada uygun adım yürütülen tutuklu gençlerin ayak seslerini de kaydetmiştim.

Ertesi gün BBC'nin cezaevi haberi gençlerin rap rap sesleriyle başlıyordu. O ayak sesleri, askeri yönetimin cezaevinde dayak, işkence olmadığı açıklamalarının canlı tekzibiydi. Sıkıyönetim Komutanı çok kızmış, Adli Müşavir, Hasan Cemal'in genel *yayın yönetmenliğine geçmesinin ardından* Ankara Temsilcisi olan Yalçın Doğan'ı çağırıp azarlamıştı. Kasetin *Cumhuriyet*'ten çıktığını her nasılsa öğrenmişlerdi! Ama bana kimse bir şey demedi...

Mamak'taki MHP ve Ülkücü Kuruluşlar davasıyla ilgili unutamadığım iki anım var. Bir duruşma arasında MHP davasının en genç sanığı, bahçede yanımıza oturdu. *Cumhuriyet* okuyordu. MHP davasıyla ilgili haberleri okuduktan sonra, "Allah kahretsin, bu gazeteyi okumak zorunda kalıyoruz" diye nefretle yırttı gazeteyi. *Cumhuriyet*, 12 Eylül öncesinde ülkücülerin hedefindeydi; değil okumak, elinde *Cumhuriyet* gördükleri kişilere saldırıyorlardı.

Bir de ilk duruşmalarda Işık Kansu ile birlikte yazdığımız izlenimlerde Türkeş'i ve sanıkları anlatırken alaycı bir dil kullanmıştık. O sırada gazeteci ağabeyimiz İlhami Soysal da cezaevindeydi. Bize haber gönderdi, 'Bu koşullardaki insanlarla alay etmeniz doğru değil. Objektif olun' gibilerinden... Haklıydı, biz ölçüyü kaçırmıştık. Sonraki haber ve izlenimlerde o uyarıya harfiyen uyduk.

Askeri mahkemeleri izlerken, eğitim muhabirliğini de bırakmadım. Fırsat buldukça eğitimle ilgili haberler kaleme almaya devam ettim. YÖK'ün kuruluşuna da tanıklık ettim. YÖK'ün kurucusu ve askerlerin gözbebeği Prof. Dr. İhsan Doğramacı ile söyleşi yapmak zordu. Ne sorarsan sor, o hep istediğini, bildiğini anlatıyordu.

Doğramacı ile söyleşilerde edindiğim deneyim, 1983'te ANAP'ı izlemeye başladığımda Turgut Özal'a soru sorarken çok işime yaradı. Açık uçlu sorular yerine Doğramacı'ya yaptığım gibi daraltılmış, net ve kısa sorular yönelttim Özal'a. Çoğu zaman da yanıtı evet ya da hayır olacak kadar kısa yanıt vermeye zorladım. "Anayasayı bir kere delsek ne olur" gibi yanıtları hep bu tür sorularımdan sonra geldi. Böyle sormazsam, ansiklopedik hafızası olduğu için uzun uzun konuşuyor, asıl soruyu yanıt *vermeden geçiştiriyordu.*

Aylık basın toplantılarından birinde yaşananları hiç unutamam. Özal, konuşmasını bitirdikten sonra soru cevap bölümüne geçilmişti. Ben ayağa kalktım. "Sizin Nakşibendi tarikatına üye olduğunuz söyleniyor, doğru mu?" diye sordum. Özal'ın Nakşibendiliği o günlerin merak edilen konularından biriydi ama bir türlü kanıtlanamıyordu. Özal, çok sinirlendi; basınla ilgili atıp tuttu. Sakince sözlerini bitirmesini bekledim, sonra yine

ayağa kalktım. "Ben soruma cevap alamadım, evet mi hayır mı?" dedim. Yine cevap vermedi Özal. Bir kez daha gazetecilerin ne yapmaması gerektiğine dair şeyler anlattı. Sözlerini noktaladığı an bir daha ayağa fırladım. "Hayır demediğinize göre yanıtınızı evet kabul ediyorum" dedim, oturdum. Salonda derin bir sessizlik oldu...

Böyle soru sormam gazetecilik açısından yadırgatıcı bir durum değil. Gazetecinin en aykırı soruları sorabilmesi gerekir. Ama tabii gazetem *Cumhuriyet*'ten destek almasam bu kadar rahat davranamazdım. Zaten Özal da o anda sinirlense de sonrasında sorularımı mesele yapmıyordu. AKP döneminde sıradanlaşan, gazetecinin soru sormasını engelleme ya da sorusu nedeniyle işten attırması uygulaması yoktu o yıllarda.

Özal'ı cumhurbaşkanı olana kadar izledim; bir dönem de TBMM muhabirliği yaptım. 1991 yılında, yönetim kavgası patlayana kadar, *Cumhuriyet*'te çalışmaktan da mutluydum. Kendimi "*Cumhuriyet* çocuğu" olarak nitelendiriyor, asla oradan ayrılmayı düşünmüyordum.

İşten çıkarmalara ve yönetimin bazı uygulamalarına çalışanlar olarak zaman zaman tepki gösteriyorduk. Bütün bu tepkilerde çalışanlar hep ortak tavır almıştık. Fakat yazarlar İlhan Selçuk, Uğur Mumcu, Ali Sirmen, Cüneyt Arcayürek, Mustafa Ekmekçi tarafı ile Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal, Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin arasındaki kavgada çalışanlar da bölündü.

Kavganın her ne kadar Kemalistler ile liberal solcular (Cemalistler) arasında olduğu söylense de asıl sorun yönetime kimin hâkim olacağı mücadelesiydi. Yönetim kavgası ideolojik kılıfa büründürülüyordu. İlhan Selçuk, adı konulmamış genel yayın yönetmeniydi; Hasan Cemal de mümkün olduğunca dengeleri gözeterek durumu idare ediyordu. İlhan Selçuk ve yazarların yönetime baş kaldırdığı an kavga büyüdü; gazete çalışanları da ikiye bölündü.

Aslında ben iki tarafla da temas halindeydim ama iki tarafın da benimsemediğim görüş ve uygulamaları vardı. O yüzden ilk başta çalışanlar olarak üçüncü bir taraf oluşturarak iki tarafı uzlaştırmaya çalışmayı önerdimse de olmadı. Başaramadık

üçüncü taraf olmayı. Maalesef kavgalarda iki taraf oluyor; ben de taraflardan birini seçmek zorundaydım. Uzun tartışmalar sonrasında Hasan Cemal tarafını seçtim, gazetede kaldım. İlhan Selçuk ve yazarlar ile onları destekleyen arkadaşlar gazeteden ayrıldı.

Ara dönem çok uzun sürmedi. "*Cumhuriyet* okumuyoruz çünkü *Cumhuriyet* okuruyuz" kampanyası çok etkili olmuş, satış 30-40 binlere düşmüştü. Sekiz ay kadar sonra "Kemalist" diye nitelenen ekip gazeteye geri döndü. Bu kez Hasan Cemal-Okay Gönensin ikilisini destekleyenler olarak *Cumhuriyet*'ten ayrılmak zorunda kaldık. Kırılan bir vazoyu ne kadar onarırsanız onarın eskisi gibi olamaz. *Cumhuriyet* de öyle. O gün vazo kırılmıştı...

Hürriyet Günleri

Cumhuriyet'ten koptuktan sonra *Sabah*'a geçtim. Meclis bürosunda çalışacaktım ama yaz aylarıydı. Meclis kapalıydı. Murat Birsel yönetimindeki *Sabah* Ankara Bürosu'nun çalışma düzeni *Cumhuriyet*'e göre çok farklıydı. Birsel başta olmak üzere herkes manşet odaklıydı, ekip olarak çalışmıyorlardı. Her gazeteci tek başınaydı.

Sabah'ta nasıl yapacağımı düşünüp kaygılanırken Enis Berberoğlu aradı. *Cumhuriyet*'te yıllarca beraber çalışmıştık. O sonra *Hürriyet*'e geçmiş, Ankara Haber Müdürü olmuştu. Buluştuk, hemen söyledi teklifini: "Haber Koordinatörü olarak İstanbul'a gidiyorum, sen de *Hürriyet*'e gel, benim yerime geç."

Bu sözleri duyduğum an nasıl bir derin nefes aldığımı anlatamam. Enis bana can simidi fırlatmıştı. Hemen kabul ettim *Hürriyet*'e geçmeyi. Kasım 1992'ydi. İlk günler büroda sık sık etrafıma bakıp, "Burada ne kadar kalabilirim acaba?" diye soruyordum kendime. Endişeliydim. Sanırım *Hürriyet* bürosunun kıdemlileri de benim gibi bir "*Cumhuriyetçi*"yi kabullenmekte zorluk çekiyordu.

Hiç de tahmin ettiğim gibi gitmedi işler, büroda kalıcı oldum. Ekip zaman içinde değişti, o kıdemlilerin çoğu ayrıldı. Gazetecilik çizgimin uyuştuğu, daha rahat çalışabildiğim yeni arkadaşlar geldi yıllar geçtikçe.

Hürriyet'te çalışmaya başladıktan iki yıl kadar sonra Erol Simavi, gazeteyi Aydın Doğan'a satarak medyadan çekildi. Aydın Doğan gazete yönetimini değiştirmedi ama o günden itibaren çalışanların ücret ve diğer haklarında ciddi gerilemeler oldu. Her şeyden önce işçi sendikalarından hoşlanmıyordu Aydın Doğan. O satın aldıktan sonra *Milliyet*'te sendika temizlenmişti.

Satın aldıktan sonra vakit geçirmeden aynı operasyonu *Hürriyet*'te de yapmak istediler. Ankara Temsilcisi Sedat Ergin, bürodaki arkadaşların sendikadan istifası için bir iki kez konuşsa da kimseyi ikna edemedi. Çok da ısrar etmedi zaten.

Bunun üzerine Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök bizzat yürüttü operasyonu. İstanbul'daki *Hürriyet* çalışanlarını sendikadan istifa ettirdikten sonra Ankara'ya da geldi. "Sendikanın çalışanlar arasında adaletsizliğe yol açtığını, patronun istediği gibi çalışanlara zam yapamadığını, sendikadan istifa edilirse koşullarımızın daha iyi olacağını" anlattı uzun uzun. Tabii istifa etmeyenlerin gazeteden ayrılması gerektiğini de araya sıkıştırdı. Açıkça işten atmakla tehdit ediyordu.

Muhabirlerden Süleyman Demirkan, "Bari maaşımızı artırsanız" diyerek hafif yollu itiraz ettiğinde bile diklendi Özkök. "İstemeyen gidebilir. Bakın dışarda *Hürriyet*'te çalışmak için kuyrukta bekleyen onca insan var" dedi sertçe.

Kimse direnemedi bu koşullarda. Özkök'ün elinde sendika üyesi gazetecilerin listesi vardı, büroya çağrılan noter, tek tek istifaları aldı, onayladı. Benim istifamı istememesine önce şaşırdım ama sonra hatırladım. *Hürriyet*'e geldiğimde sendika aidatını nasıl vereceğimi sormuşlardı. Ben de maaşımdan kesilmesi yerine elden ödeyeceğimi söylemiştim. Anlaşılan, Özkök'ün elinde sendika aidatı maaşından kesilenlerin listesi vardı! Benim sendika üyesi olduğumu atlamışlardı.

"Ben de üyeyim" diye öne çıkıp kendimi ihbar etmedim tabii ki. İstifa etmedim sendikadan. Fakat nedense sendika da o günden sonra beni ne aradı ne sordu, aidat için gelen de olmadı. Doğrusu ben de aramadım sendikayı, hiç peşine düşmedim. Yıllar sonra bu kez Demirören Grubu *Hürriyet*'i satın aldığında hatırladım sendikayı. Arayıp sorduğumda üye olmadığımı söylediler.

Meğer Çalışma Bakanlığı, üye kayıtlarını yenilerken internetten başvurmayanların üyeliğini kabul etmemiş. Kimse de beni uyarmayınca sendika üyeliğim düşmüş. Üzüldüm ama tabii yeniden üye olmaktan başka çare yoktu.

Masada Kaybolursun

Hürriyet'te yüklendiğim tempo çok ağırdı. Haber Müdürü olarak sabahın erken saatlerinden gece geç vakitlere kadar çalışıyor, neredeyse masadan hiç kalkmıyordum.

Bir gün önce ne kadar başarılı olursan ol, ertesi gün masanın üzeri temizleniyor, yeniden aynı tempoyla aynı heyecanla işe koyulmak gerekiyordu. Haber Müdürlüğü böyle bir işti.

Arkadaşım Metin Aksoy, ANKA ajansında uzun yıllar haber müdürlüğü yapmış bir isimdi. Onun sözleri yol gösterdi bana. *Hürriyet*'e geçtikten sonra tebrik etmek için aradığında uyarmıştı. "Arap" demişti, ANKA'da gazeteciler birbirine böyle sesleniyordu. "Dikkat et, o koltuk adamı yer. Bir süre sonra koltukta görünmez hale gelirsin."

Doğruydu, haber düzeltmek, haber takibini organize etmek, muhabirlerin sorunlarıyla uğraşmak derken zaman şimşek gibi geçip gidiyor ama ben üretemiyordum. Hele ilk yıllarda bırakın haber yazmayı, arkadaşlarımla telefonla sohbet edecek fırsat bile bulamıyordum.

Koltukta kaybolmamanın yolunu söyleşiler yapmakta ve yazı dizileri yazmakta buldum. Çoğu zaman geceleri ya da hafta sonlarında çalıştım. Araştırdığım konular, daha çok siyaset dışıydı. Gündemle de pek ilgili değildi. Toplumsal değişim, çevre ve kültürel sorunlar, yakın tarih gibi konulara yönelmiştim. Siyasi değişimin Anıtkabir Özel Defteri ve Çankaya Belediyesi'nin nikâh defterlerindeki izlerinden yiyecek içecek alışkanlarındaki değişime, kum zambaklarının yok oluşundan, üniformalar, raconlar ve sloganların tarihçesine kadar farklı alanlara ilişkin yazı dizileri hazırladım.

Bireysel tarihimde dönüm noktası, telefon dinlemeleri ve tarihçesini incelediğim "Telekulak dosyası" idi. Dizinin adını koyarken, *Hürriyet* yazarı Prof. Dr. Kurthan Fişek ile çok uğ-

raştık. 'Telefon', 'dinleme', 'gizli', 'polis', 'kulak' gibi sözcükleri tekrarlarken sonunda "Telekulak" kavramı çıktı ortaya.

Çok da tuttu, günlük dile yerleşti bu kavram. O kadar ki, *Hürriyet*'te yayımlanan diziyi genişletip kitap haline getirdiğimde artık sıradanlaşmıştı. Kitaba farklı bir isim bulmam gerekti o yüzden. Yine Kurthan Hoca ile oturup, karşılıklı sözcük oyunuyla *Gizli Kulaklar Ülkesi* adını bulduk. Ama o günlerde çok eleştirildi bu isim. "Türkiye'de gizli dinlemeler o kadar yaygın değil, çok abartmışsın" diyenler oldu. Maalesef yıllar içinde yaşananlar, kitabın adını doğruladı, dinleme ve elektronik izlemeler o kadar ayyuka çıktı ki, kitabın ismi hafifbile kaldı diyebilirim.

İlk kitabımdı *Gizli Kulaklar Ülkesi*. Onu *Maskeli Leydi: Tekmili Birden Tansu Çiller* izledi. Dönemin başbakanı Çiller'in yaşamöyküsünü dönem siyaseti zemininde aktardım bu kitapta. *Maskeli Leydi*'den sonra portre yazıları ve kitaplarına yöneldim. *Hanedanın Son Prensi (Mesut Yılmaz ve ANAP'lı Yıllar), Siluetini sevdiğimin Türkiyesi (28 portre), Yemin Gecesi (Leyla Zana'nın Yaşamöyküsü)* siyasi portrelerdi. Tümünde de *Maskeli Leydi*'de olduğu gibi, portreleri siyasi değişimlerle birlikte anlattım. Bu kitaplarım salt portreler değil, bir yönleriyle de yakın siyasi tarihi belgeleme çabasıydı.

Yarım Kalan Dizi

Portre yazarlığım sırasında yaşadığım birkaç anekdotu da aktarayım. 28 Şubat döneminin güçlü ismi Genelkurmay İkinci Başkanı Çevik Bir'in portresini renkli bir dille kaleme almıştım. "Bir generalin anatomisi" başlığını taşıyan yazı şöyle başlıyordu:

"Küçük rütbeli bir subayken en büyük sıkıntısı, adının yanlış anlaşılmasıydı. 'Bu run Çevik Bir...' deyince, askeri telefon santrallerinde KARTAL 2, KAPLAN 3 gibi kod isimler kullanılmasına alışık olan subaylar, onu santral görevlisi er zanneder; 'Oğlum, yüzbaşı falanı bağla...' talimatını verirlerdi. Çevik Bir, bu karışıklığa çok sinirlenirdi..."

Yazıda yaşamöyküsünü aktarırken, zaaflarına, alışkanlıklarına da değiniyordum. Bu üslup Çevik Bir'i çok kızdırmış. *Hürriyet Ankara* Temsilcisi Sedat Ergin'i arayıp, tepkisini anladığım kadarıyla hayli sert biçimde dile getirmiş. Gazetedeki ilk bölü-

mün altında "Yarın: Somali Kaplanı" diye yazmasına rağmen dizinin ikinci bölümü yayımlanmadı. 3 Mart 1997 günü dizinin devamını okumak isteyenler, o sayfada başka bir dizi gördüler. Okura açıklama da yapılmadı. Hazırladığım yazı dizisi ilk kez böyle bir sansüre uğramıştı.

Maskeli Leydi kitabımın yayımlanmasından birkaç ay sonrasıydı. Aydın Doğan Ankara'ya gelmişti. Merdivenin başında karşılaştık. Beni görür görmez tebrik etti. "Çok güzel bir kitap olmuş. Bravo. Ben kitap okuyamam, bana bile 100 sayfa kadar okuttun" dedi.

Şaşkın bir halde teşekkür ederek karşılık verdim bu sözlerine. Sonra beraber odaya geçtiğimizde konuyu kendi yaşamöyküsüne getirdi: "Aslında benim hayatımı da sen iyi yazarsın." Ben de gülümsedim, nasıl bir kitap isteyeceğini tahmin etmek zor değildi. "Ama efendim, biliyorsunuz ben portresini yazdığım kişi ile konuştuktan sonra ayrıca araştırıp bilgi topluyorum. O kişinin anlatmasıyla yetinmiyorum" dedim. "Biliyorum biliyorum" dedi. Farkındaydı o da kendisinin anlatımına dayanan ve yakınlarının kontrol edip düzeltmeler yapmasından sonra yayımlanacak bir anı kitabı yazmayacağımı.

Nitekim sonra Aydın Doğan'ın yaşamını yazma işini birilerinin üstlendiğini duydum. Tabii metinler Altan Öymen, Sedat Ergin ile Aydın Doğan'ın danışmanı olan emekli büyükelçi ve Avrupa Birliği eski Genel Sekreteri Volkan Vural'ın görüş ve incelemesine sunuluyordu. İki ayrı yazar, çeşitli nedenlerle bitiremeyince kitabı yazma işi Ertuğrul Özkök'e kaldı. Sonra da yayımlanması ertelenip durdu.

Ekonomik kriz sonrasında dönemin başbakanı Bülent Ecevit'in ekonomi yönetimini teslim ettiği Kemal Derviş'in portresini yazmıştım. Üç günlük yazı dizisiydi (23-25 Haziran 2001). Diziden alıntı yapanlardan biri de İlhan Selçuk'tu. *Cumhuriyet*'te 27 Haziran 2001'de yayımlanan yazısında kaynak olarak benim adımı vermiş ve hemen yanına parantez içinde "Bildirici *Cumhuriyet* okulundandır" diye de eklemişti.

Teşekkür için aradım İlhan Selçuk'u. Son derece samimi bir konuşma oldu. Gazeteciliğimle ilgili takdirlerini belirtmesi beni mutlu etti doğrusu. Geçmişteki kavgada *Cumhuriyet*'ten

ayrılan tarafta olmama rağmen olumlu düşünmesi değerliydi benim için...

Okur Temsilciliğine Başlama

Portreler dışında da kitap çalışmalarım oldu. *Anıtkabir - Racon - Zambak* ve *Üniformalar -Slogan - Biber, Hürriyet*'te yayımlanan yazı dizilerinden seçmelerdi. *Kuzum Bülent*, babasının Bülent Ecevit'e gönderdiği mektuplardı. *Serkis Bu Toprakları Sevmişti* ise Serkis İmas adlı bir Ermeni'nin Elazığ'ın Palu ilçesinde başlayıp Almanya'ya uzanan bireysel öyküsüne dayanıyordu.

Kitapların yanı sıra televizyon programları da yaptım bu dönemde. TV 8'de Doğan Tılıç ile ortak olarak "Çuvaldız" (1999-2001), Cine-5'te Murat Çelik ve Nuran Yıldız ile birlikte "Üç artı Bir", Tv 8'de Devrim Sevimay ile birlikte "Nerede Kalmıştı?" (2009) adlı programları hazırlayıp sunduk. Bir yıl kadar da Tempo dergisinde "Kırlangıç Yuvası" başlığı altında yazılar yazdım.

Bütün bu çalışmaları yürütürken bir yandan da büroda haber müdürlüğü görevim kesintilerle de olsa devam ediyordu. Son olarak *Hürriyet Pazar*'da her hafta "Puzzle portreler" başlığıyla yayımlanan portre söyleşileri hazırlıyordum.

Ankara Temsilcisi Enis Berberoğlu, uzun zamandır Genel Yayın Yönetmeni olmayı bekliyordu. Atama bir türlü gerçekleşmediği için de sıkılıyor, hatta zaman zaman sinirleniyordu da.

2009 sonlarıydı. Enis Berberoğlu aniden hareketlendi, sinirleri yatıştı. Bana bir şey söylemedi ama İstanbul'a bir iki telefon ne olduğunu anlamama yetti. Genel Yayın Yönetmenliği kesinleşmişti. 20 yıl kadar süren Ertuğrul Özkök dönemi sona eriyordu.

Enis Berberoğlu odama geldiği bir gün, sordum: "Artık Genel Yayın Yönetmenliği'ne gidiyormuşsun. Doğru mu?" Net bir yanıt vermedi, "Daha kesinleşmedi, bakalım" deyip kapıya yöneldi. Ben de hemen fırladım, ayrılmasını önledim. Kapının hemen arkasında ayaküstü söyledim isteğimi. "Tamam, sen öyle diyorsun ama biliyorum gideceksin. Sen genel yayın yönetmeni olursan bir isteğim var senden."

Şaşırmıştı. "Neymiş istediğin?" dedi. Açıkça söyledim beklentimi. "Bak ben artık geleni sırtımda taşıyıp dereyi geçirip sonra yeniden aynı işi yapmaktan sıkıldım. 18 yıl oldu. Artık

başka bir alanda çalışmak istiyorum." Biraz bekleyip devam ettim. Merakla dinliyordu:

"Beni Ankara Temsilcisi yaparsanız memnun olurum ama yapmayacağınızı biliyorum. Böyle bir beklentim de yok. Ben Okur Temsilcisi olmak istiyorum."

Bu konuşmayı yaptığımız sırada Okur Temsilciliği boştu, birkaç ay önce ayrılmıştı Temuçin Tüzecan. Bildiğim kadarıyla bu göreve başka talipli ya da aday da yoktu. Bunu bilmenin rahatlığıyla konuşuyordum.

Berberoğlu da beni dinledikten sonra kısa bir an düşündü. "Boş değil mi orası?" dedi. Cevaplandırmama fırsat vermeden ekledi. "Tamam, sen oraya yakışırsın. İyi düşünmüşsün." Böylece anlaşmış olduk.

Nitekim bir ay geçmeden de kesinleşti Berberoğlu'nun Genel Yayın Yönetmenliği. Gittikten sonra bana verdiği sözü unutmadı. Mart 2010'da Okur Temsilciliği görevine atandım. Gazetecilik yaşamımda yeni bir dönem başlamıştı artık...

Okur Temsilciliği, daha doğrusu uluslararası düzeydeki adlandırmasıyla "Haber Ombudsmanlığı", her şeyden önce editöryal bağımsızlık gerektiriyordu. Gazetenin sahibi, genel yayın yönetmeni başta olmak üzere tüm yönetimi ombudsmanı desteklemeli; o kurumdaki gazeteciler de evrensel standartlarda gazetecilik yapılmasını sağlayacak mesleki ilkeleri içselleştirmiş olmalıydı. Tabii bunun için de medya kuruluşlarının kamu yararını şirket çıkarlarının üzerinde tutması, asıl amacın bağımsız gazetecilik olması gerekiyordu.

Ancak Türkiye'de gazetecilik öteden beri başta anti demokratik koşullar olmak üzere çeşitli sorunlarla maluldü. Ayrıca basın *hemen hiçbir dönemde* egemen düşünce yapısından kopmamıştı, *Hürriyet* gibi gazeteler de tümüyle devlet çizgisindeydi. Bu gazeteler, 1980'lerden itibaren sahiplik yapısının değişmesiyle birlikte büyük holdinglerin parçası haline geldi. Basın, özel radyo ve televizyonların katılmasıyla medyaya dönüştü. Hızla kartelleşen medya kuruluşları, güç odaklarıyla iç içe geçmekle kalmadı, 1990'larda şirket çıkarları için siyaset mühendisliğine de soyundu.

2000'lere gelindiğinde medya o kadar kirlenmişti ki, patronların aklanabilmek ve okurun güvenini yeniden kazanmak için çare bulmaları gerekti. İşte o zaman evrensel gazetecilik ilkeleri gündemlerine girdi, bir özdenetim kurumu olan okur temsilciliğini başlattılar.

Hürriyet'te Okur Temsilciliği'nin başlaması da bu sürecin bir parçasıydı. Bu koşullar altında editöryal bağımsızlığın güç olduğunu gördüğüm her yanlışı yazmakta zorlanacağımın farkındaydım. Yine de denemeye değerdi.

Bu Kitabı Neden Yazdım?

Okur Temsilciliği, daha doğru bir tanımlamayla Ombudsmanlık, meslek yaşamımda yeni ufuklar açtı bana. Mart 2019'da *Hürriyet*'ten ayrılana kadar geçen dokuz yıl içerisinde dört genel yayın yönetmeni ile çalıştım. Enis Berberoğlu ile başladım Okur Temsilciliği'ne. Onu Sedat Ergin (25 Ağustos 2014), Fikret Bila (28 Şubat 2017) ve Vahap Munyar (27 Nisan 2018) izledi. Dördüyle de çalışmak farklı deneyimlerdi.

10. kitabım *Günahlarımızda Yıkandık (Örneklerle Gazetecilik Meslek Etiği)* bu dönemin ürünüydü. Elinizde tuttuğunuz *Medyanın Ombudsmanı Saray'ın Medyası* ise o kitabın devamı sayılabilir. Zira oradaki yazıların yayımlanma sürecinin perde arkasında ve Okur Temsilciliğim sürecinde yaşadıklarımı bu kitapta topladım.

Okurların, gazetecilerin ve daha ileri giderek tüm kamuoyunun bunları bilmeye hakkı olduğuna inanıyorum. Gazetecilik şeffaf bir faaliyet olduğuna göre bu bilgilerin gizli kapaklı kalmasına gerek yok. Aksine kimi ikili konuşma ve yazışmalar, kapalı toplantılar da olsa *Hürriyet*'te ombudsmanlık etrafında yaşananların bilinmesinde büyük bir kamu yararı var. Orada olup bitenleri bilmek, bütün *Hürriyet* okurlarının ve bu toplumun hakkı. Ben de orada edindiğim deneyimleri, ülkemiz gazeteciliğine miras bırakmakla yükümlüyüm.

Bu kitabı yazmaya, Demirören Grubu'nun *Hürriyet*'i satın almasının hemen ardından başladım. Gazete satıldıktan sonra artık orada fazla kalamayacağım belliydi.

Bir yandan odamı toplamaya başladım, bir yandan da notlarımı, arşivimi gözden geçirmeye. Yaşadıklarımı, kavgalarımı, tartışmalarımı kâğıda dökerken elimden geldiğince objektif olmaya, kimseye haksızlık etmemeye ve çoğu yerde sadece olanları aktararak yorumu okurlara bırakmayı tercih ettim. Kendimi başarılı ve sürekli doğru işler yapan biri gibi göstermemeye, hatalarımı gizlememeye de dikkat ettim.

Zira gerçek de öyle değil. Bu uzun yıllar içinde elbette benim de hatalarım, eksikliklerim, başarısızlıklarım oldu. İddialı olduğum ve övündüğüm özelliğim hep eleştirilere açık olmam ve özeleştiri yapmaktan kaçınmamamdı. Keşke demekten ve özür dilemekten hiç korkmadım.

Şimdi geriye dönüp baktığımda elbette kendi yanlışlarımı da görüyorum. Ama şurası net; gazetecilik yaşamım boyunca yanlışlarımı örtmek yerine onlardan dersler çıkarmaya çalıştım, eleştiriler kimden gelirse gelsin dikkate almaya çalıştım. En önemlisi de hep insanı gözettim, her zaman insanı odağıma aldım ve "niyet ederek / kastederek" bir yanlış yapmadım.

Sanırım beni bu yönde güdüleyen de çocukluğumdaki travmaydı. O Emniyet Müdürünün, bacağı ağrıyan hırpani kılıklı gence tekme atması. Buna tepkiydi gazeteciliği seçmem, öyle de sürüp gitti. Her yazdığımda insanlara katkıda bulunmaya, zarar vermemeye, kırmamaya, onları anlamaya, yardımcı olmaya gayret ettim. Pusulam hep insan oldu.

Pusulamın doğruyu gösterdiğini bana anlatan ödüllerden biri –belki de en değerlisi– Bilge Şeker adlı bir genç kızdan geldi. 3 Kasım 2010 tarihinde gönderdiği e-postada özetle şöyle diyordu:

"Susurluklu yum. İlkokul dördüncü sınıfa giderken sıra arkadaşım Avşar Sıla Çaldıran kaçırılıp öldürülmüştü. O gün *cenazesinde Avşar'ın fotoğrafını* taşıyordum. Mezarının başına geldiğimizde kefeninde gördüm onu. Sanırım bu görüntüye bakmama gönlü razı olmayan bir gazeteci yanıma gelmişti 'Arkadaşın mıydı?' diye. Ona 'Evet' dedim; ama o an sorduğu hiçbir soruyu algılayamayacağımı anlamış olmalı ki hiç üstelemedi.

Sonra o adamın yüzünü unuttum; ama bana 'Arkadaşın mıydı?' diye sorarken insani bakışını ve ilgi toplayacak bir haber yapabileceği halde benim acımdan faydalanmayışını hiç

unutmadım. Acıyla gülümsemişti yüzüme. Yapılan vahşete tamamen insani duygularla yaklaşarak on yaşında bir çocuğun üzüntüsünü paylaşmak istemişti.

Sonra siyaset okumaya, Türkiye gerçekleriyle ilgilenmeye başladım. Ve küçüklüğümden gelen bir heves. Gazeteci olmak istedim hukuk okumama rağmen. Ve o gün yanıma gelen gazetecinin payı çok büyüktür bunda. Yıllar sonra internette araştırırken sizin makalelerinize rastladım. Yanıma gelen gazeteci sizdiniz evet. Size bu teşekkürü borçlu olduğumu hissettim. Zaman ne gösterir bilmiyorum ama o günkü insanlığınızla hayatımda derin bir etki bırakmıştınız. Teşekkür ediyorum tekrar... Hoşça kalın."

Bu satırlardan ne denli mutlu olduğumu anlatamam. Bilge Şeker'in sözünü ettiği o günü a ımsıyorum, 2001 yılıydı. Cinayet nedeniyle Susurluk'taki Kürt nüfusa yönelik tepki oluşmuştu. O nedenle beni göndermişlerdi gazeteden. Oraya yıllar önce yerleşmiş insanlar, bir kişinin yaptığından neden sorumlu olsun ki? Haberlerimi hep bu gözle yazdım, bazı gazetelerin tersine cinayetin Türk-Kürt çatışmasına dönüşmemesini sağlamayı amaçladım.

Cenaze günü Avşar Sıla'nın ailesi ve arkadaşları, perişan durumdaydılar. O küçük kızla konuştuktan sonra mezar başında ağlayan aileyi ve arkadaşlarını çepeçevre sararak fotoğraf çeken gazeteci arkadaşları uyarmış, "Arkadaşlar biraz geri çekilelim, acılarını *yaşasınlar, biraz rahat bırakalım*" demiştim. Genç gazeteci arkadaşlar da beni dinlemiş ve üç-beş metre geri çekilmiştik. Zaten o âna kadar yeterince fotoğraf çekilmişti.

O gün Avşar Sıla Çaldıran'ın mezarına kapanan annesini, ağlaşan arkadaşlarını görünce doğru davrandığımı düşünmüştüm. Ama orada küçük bir kız çocuğunun hayatına dokunduğumu fark etmemiştim. Aradan dokuz yıl geçtikten sonra öğrenmek iyi geldi bana... Zaman zaman açıp okuycrum bu e-postayı...

Bu kitap ne bir aklanma veya alkış alma, ne de birlikte çalıştığım insanları yanlışlar içinde gösterme çabası. Sadece ve sadece başta benimkiler olmak üzere tanık olduğum yanlışları ve doğruları olduğu gibi gözler önüne sererek, Türkiye basın tarihine katkıda bulunma ve şeffaflığı sağlama gayreti...

Kitabın Hazırlanma Yöntemi

Bu kitabı yazarken en büyük handikaplarımdan biri, geçmiş on yılda yaşananları kendi penceremden yansıtmak durumunda olmamdı. Bu da beraberinde subjektiflik gibi bir sorunu getiriyordu.

Aslında geçmişi yazarken hafızamdan çok notlarıma, yazışmalarıma ve günlüklerime dayandım. Ombudsmanlık dönemim boyunca önemli gördüğüm bazı yazışmaları saklamış, kimi tartışmalarla ilgili notlar almıştım günü gününe. Yine de atladıklarım, eksik bıraktıklarım ve bilmediğim başka gelişmeler olabilirdi.

Gerçi Türkiye'de gazetecilerin kendi anılarını, gazetecilik problemlerini ve içinde yaşadıkları döneme ilişkin yazdıkları kitapların çoğu benzer subjektiflik sorunlarıyla malul. Ben de bu yöntemi kullanıp, kim ne dersin olup bitenler benim penceremden böyle görünüyor diyebilirdim.

Fakat böyle yazmak beni tatmin etmedi. Kitapta adı geçenlerin çoğu uzun yıllar birlikte çalıştığım arkadaşlarım ve yöneticilerimdi. Onlara –ve tabii hiç kimseye– haksızlık yapmak istemiyordum. Üstelik aldığım her notun, her yazışmanın bir de karşı tarafı vardı. Benim yanlış olarak gördüğüm bir sözü, bir işi onlar içinde bulundukları farklı konumlar ve koşullar nedeniyle doğru ve haklı görebilirlerdi.

Bu endişelerimi arkadaşım Necdet Açan'a aktardım. Necdet Açan, *Hürriyet*'in Haber Koordinatörü ve Yazı İşleri Müdürü iken Türkiye'deki gazetecilikten sıdkı sıyrılıp 2017 yılında Avustralya'ya yerleşmeyi seçmiş deneyimli bir gazeteci, iyi bir okurdu. Bana kitapta adı geçenlerle konuşmamı o önerdi. Böylece kitap tek yanlı olmaktan kurtulacak, hem de haber yazar gibi kitapta aktardığım her olayı karşı taraftan kontrol etmiş olacaktım. Konuşmak istemeyenleri de saygıyla karşılayacaktım.

Çok yerinde bir öneriydi. Kitabın rotasını çizdim hemen. Önce taslağı bitirecek, sonra adı geçenlere ilgili bölümleri gönderip görüşlerini alacaktım. Elbette hepsine göndermem mümkün olmayacaktı. Çünkü açık söylemek gerekirse, o günlerde bana çok kızan bazı isimlerin benimle bir daha iletişim kurmak istemeyeceklerinden emindim.

Aslında kitabın taslağını *Hürriyet*'ten ayrıldıktan kısa süre sonra bitirdim. 2019 yılının haziran ayı sonlarında kitap neredeyse hazırdı; adı geçenlere göndermeye başlayacaktım. Araya Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeliği girdi. Orada yaklaşık 3.5 ay süren üyelik ve sonrasında onunla ilgili yeniden aday gösterilme, *seçilememe ve yargı süreci epey zamanımı* aldı.

Ardından kendi web sayfamdaki "Medya Ombudsmanlığı" yazılarıma ve kitabıma geri döndüm. Kitabı hızla gözden geçirip, ilgili isimlere göndermeye, onlarla görüşüp bazı bölümleri düzenlemeye, eklemeler yapmaya başladım.

Aydın Doğan'ın Mektubu

Aydın Doğan'a kitabın tam metnini gönderdim. İlgili bölümleri gönderdiğim diğer kişilere söylediğim gibi, "Hatalar varsa düzeltmeye hazırım, farklı düşündüğünüz konuları da konuşabiliriz. Ama dilerseniz bu bölüme bir karşı görüş ya da açıklama da yazabilirsiniz" notunu ilettim.

Aydın Doğan, mektubunda kitaba tümüyle karşı çıkmakla kalmadı, beni de ağır bir dille suçladı. Hatalı olduğunu düşündüğü birkaç noktayı vurgulayıp, yazdıklarımın kendilerinde hayal kırıklığı yarattığını ifade etti. Okurlara fikir vermesi bakımından mektubundan iki paragrafı aktarmam yeterli olur sanırım:

"Medya sahibi olarak tüm çalışanlarımın haklarına sahip çıktım ve sorumluluklarını taşıdım, kimseyi de mağdur etmedim. Sendika konusunda da kurumun yönetimini tümüyle üstlerine almaya çalıştıkları için mücadele ettim.

Senin, subjektif ve biraz da intikam kokan duygularını hangi nedenle kullandığını anlayamadım. Daha gerçekçi ve dürüst olmak varken gördüğünü değil de duyduğunu aktaran dedikodu yazarları gibi olmuşsun. Benim düşünceme göre de bu dedikodu ve hayali konular kitabın için sansasyon yaratmak üzere kurgulanmış."

Aydın Doğan'ın beni onaylamasını zaten beklemiyordum ama böyle bir üslupla yanıt vermesinin de haksızlık olduğunu düşündüm. Ben de kendisine bir mektupla yanıt verdim. "Dedikodu yazarı" gibi tanımlar kullanmasının üzücü olduğunu dile getirdim. Kitabın taslağını kendisine göndermemi "gerçeğe

ulaşma konusunda samimi bir çaba" olarak görmemesini yadırgadığımı ve başta "dedikodu" olarak nitelendirdikleri olmak üzere yazdıklarımın çok büyük bir bölümünün doğrudan benim tanıklık ettiğim olaylar olduğunu vurguladım.

Yaşananlarla ilgili farklı düşüncede olmamızı anlayışla karşılaması gerektiğini belirttiğim mektubumu, "Somut eleştirileriniz varsa yeniden değerlendirmeye hazırım. Eğer böyle bir yol izlemek istemezseniz kitabın bütünüyle ilgili olarak başta da söylediğim gibi, karşı görüşünüzü de yazabilirsiniz. Makul boyutlarda olması kaydıyla kitaba ekleyebilirim" diyerek noktaladım.

Vuslat Doğan Sabancı'ya da kitabın tam metnini gönderdim. O da kitabın bütününe karşı çıkmakla birlikte birkaç noktada maddi hata olduğunu ifade etti. O maddi hataları düzelttim. Dilerse kitapla ilgili karşı görüşünü yazabileceğini ve kitaba ekleyeceğimi belirttim. Ancak yazmaya gerek duymadı.

Ayrıca Genel Yayın Yönetmeni olarak görev yapan isimler Enis Berberoğlu, Sedat Ergin ve Fikret Bila başta olmak üzere Mehmet Y. Yılmaz, Tufan Türenç, Yılmaz Özdil, Fikret Ercan, Taha Akyol, Altan Öymen, Mehmet Soysal, Ferai Tınç, Çağlar Göğüş, Emre Oral, Volkan Vural, Temuçin Tüzecan, Doğan Satmış, Doğaner Gönen, Aydın Uğur, Melis Alphan, Hande Fırat, Çınar Oskay, Deniz Zeyrek, Mehmet Arslan, Tuba Köseoğlu Okçu, Fatih Çekirge, Zeynep Tandoğan, Ercüment İşleyen, Cansu Çamlıbel, Tolga Tanış, Melike Karakartal, Serhan Yedig, Necdet Açan, Murat Yetkin, Ferhat Boratav, Bülent Mumay, Sefa Kaplan, Oray Eğin, İzzet Doğan, Sefer Levent, Mirgün Cabas, Bülent Çaplı, Mesude Erşan, Barbaros Muratoğlu, Gökhan Bulut, Hasan Cemal, Ali Dağlar, Derya Sazak ve Yasemin İnceoğlu ile görüştüm. Bu kişiler kendileriyle ilgili bölümleri okuyup, görüş ve itirazlarını ilettiler. Haklı olduklarına inandığım noktalarda düzeltme ve değişiklikler yaptım; yaşananlara ilişkin kendi değerlendirmelerimi korudum.

Doğan Satmış, Temuçin Tüzecan, Volkan Vural, Çağlar Göğüş ve Mirgün Cabas'ın görüş ve değerlendirmelerini dipnot halinde ilgili bölümlere ekledim.

Ertuğrul Özkök, Ahmet Hakan, Vahap Munyar, Doğan Hızlan, Akif Beki, İrfan Değirmenci, Kemal Sertkaya, Yezdan Uğurlu, Abdülrezak Altun ve İsmail Bayrak ile ilgili bölümleri kendilerine gönderdim ama herhangi bir yanıt alamadım. Osman Müftüoğlu'nu birkaç kez aradım ama telefonunu açmadı.

Gazeteciliğe çok farklı baktığımızı bildiğim, *Hürriyet*'te zaman zaman karşı karşıya geldiğimiz Ayşe Arman, Selim Akçin, Cengiz Semercioğlu ve Cüneyt Ülsever gibi bazı isimlere ise metni göndermedim. Bu kişilerle farklı düşündüğümüz konusunda bile anlaşma zemini yakalama şansı göremedim doğrusunu söylemek gerekirse. Kaldı ki bu isimlere ilişkin kitaptaki bölümler, ağırlıklı olarak *Hürriyet*'in Okur Temsilcisi sıfatıyla kendileriyle müzakere ettiğim ve yanıtlarını da duyurarak tavrımı paylaştığım konulardan oluşuyor.

İşte böyle bir sürecin sonunda doğdu elinizde tuttuğunuz bu kitap. Umarım kitapta adı geçen herkesin basın tarihinde iyi ya da kötü ama hak ettiği yeri almasına küçük bir katkım olur...

Medyanın Ombudsmanı Saray'ın Medyası'nın kitaba dönüşmesine katkıda bulunan herkese sonsuz teşekkürlerimle...

Ankara / 6 Ağustos 2020

Enis Berberoğlu Dönemi

İLK YAZI, İLK KAVGA

Okur eleştirilerine karşı gazeteyi haklı çıkaran, bir tür halkla ilişkiler misyonu yürüten bir "Okur Temsilcisi" (Ombudsman) olamazdım. Misyonumu böyle tanımladığım takdirde Ahmet Türk'ün yumruklanmasıyla ilgili Yılmaz Özdil'in yazısını görmezden gelemezdim.

19 Nisan 2010 tarihindeki ilk yazımda Yılmaz Özdil'in bu yazısını eleştirdim. Ama bu yaklaşımım gazete içinden itiraz ve homurdanmaları da beraberinde getirdi. Yazı işlerindeki bazı editörlere göre, Okur Temsilcisi sadece okur görüşlerini yazmalı, mümkünse öyle bırakmalı, "haklı" ya da "haksız" gibi küçük notlar eklemekle yetinmeliydi.

Benden önce Doğan Satmış ve Temuçin Tüzecan yapmışlardı bu görevi. İkisinin de yönetim görevleri vardı. Satmış, aynı zamanda Yazı İşleri Müdürü'ydü, Tüzecan ise "Kurumsal İletişim Direktörü." O nedenle gazete yönetiminin ve kurumsal kimliğinin bir parçasıydılar aynı zamanda.[1] Ne kadar dikkat etseler de bu görevleri ve okur temsilciliği arasında "çıkar çatışması" oluşuyordu. [2]

1. *Hürriyet*'in ilk ombudsmanı olan Doğan Satmış, aynı zamanda Yazı İşleri Müdürü olmasının "çıkar çatışması" yarattığı görüşüme şu değerlendirmeyle yanıt verdi:
"Özellikle ekonomik nedenlerle artık her ne kadar tüm dünyada tarihe karışsa da ombudsmanlık bir dönem medya denetimi açısından çok işlevsel bir kurum oldu. Benim *Hürriyet*'te ombudsmanlık yaptığım 2002-2006 yılları arasındaki yaklaşık 5 yıllık dönemde, aynı zamanda Yazı İşleri Müdürü idim. Dolayısıyla editöryal olarak doğrudan etkiye sahiptim. Tabii ki bu bir "çıkar çatışması" yaratıyor olabilirdi. Hatta, örneğin ortada eleştirilen bir başlık varsa, bunu ben yazmış da olabilirdim.
Ancak şöyle bir nokta var ki, bunu eklemeden geçmek istemem. Yöneticiyken, hataları düzelten bir 'denetmen' rolünde olmanın da çok faydası vardı. Hatanın tartışılması, ta baştan yapılmamasının önünü açıyordu. Editöryal karar yetkisine sahip bir ombudsman olarak da çok daha fazla özen göstermeliydim. Bu yüzden editöryal kadro olarak hatayı taa başından yapmamaya çalışıyorduk. Yapılabilecek pek çok hatayı daha ilk anda görüp, yapmıyorduk.
Bir de örnek anlatmak isterim:
Yönetici ombudsman olarak bir gün her yaştan yarısı erkek yarısı kadın 20 *Hürriyet* okurunu gazeteye davet ettik, bütün gün ilgili tüm toplantılara katılmalarını sağladık. Okurlar gün boyunca, gazetenin yayın yönetmeni ile, başyazarı ile yazı işleri müdürleri ile editörleri ile iç içe oldular. Ertesi gün çıkacak gazetede yer alacak haberlerin nasıl işlendiğini tüm aşamaları ile gördüler ve yaşadılar. Atılan başlıkları önerenler bile oldu.
Hatta gazetenin eleştirdikleri yönlerini, dönemin yayın yönetmeni ile karşılıklı tartışma fırsatı bile buldular. Öyle ki, günlük yazı işleri toplantısı bir hayli uzadı. Sonraki hafta da okurların tek tek görüşlerini alıp köşede yayımladım. Çok olumlu geri dönüşler aldığımızı hatırlıyorum.
Sonuçta ombudsmanlık, standart bir çalışma yöntemi olan "kalıplaşmış" bir iş değildi. Her yayın organında farklı bir yöntem uygulanıyordu. Bunu o dönemde her yıl katıldığım Dünya Ombudsmanlar toplantısında meslektaşlarım dile getiriyordu. Tabii ki ideali, ombudsmanın sadece kendi işine odaklanmasıydı ama ve 'her yiğidin bir yoğurt yiyişi' vardı.
Günümüzde üzücü olan, bizim ayrıntılarda mahzurlarını hassasiyetle tartıştığımız 'ombudsmanlık' kurumunun tümüyle yok olmuş olması ve yaşanan durumun da 'yeni normal' olarak yansıtılması."
2. *Hürriyet*'te Okur Temsilciliği yapan ikinci kişi olan Temuçin Tüzecan, aynı zamanda Kurumsal İletişim Direktörü olmasının "çıkar çatışması" yarattığı görüşümü yanıtladı ve kendi deneyimini aktardı:

Kurumsal İletişim Direktörlüğü'nün iş tanımı benim anladığım ve sadece *Hürriyet*'te değil, çalıştığım işyerlerinde hep uyguladığım şekliyle şudur: "Dışarının sesini içeri taşımak, içeriyi de verdiği kararlar ile dışarıyla uyum halinde tutmaya çabalamak. Güçlü olan şirketin imkânlarını dışarısı için kullanmak." Patronun ve şirketin çıkarlarını en iyi bu yaklaşımın temsil edeceğini düşünüyordum. Ve işler de bu tanım sayesinde benim açımdan daha çekici hale geliyordu.

Uzun gazetecilik geçmişim nedeniyle *Hürriyet* Yazı İşleri ile sorun yaşamıyordum. Malum, *Hürriyet* Yazı İşleri, içindeki ciddi çekişmelere rağmen, kendini sadece gazetenin değil, Türkiye'nin çok önemli bir kurumu olarak görür ve 'dışarıdan' addettiği kişileri kusardı.

Ben ise *Hürriyet*'in ve en başta da Yazı İşleri'nin dışarıyla ilişki kurmasına ihtiyaç olduğunu düşünürdüm. Kutuplaşmanın arttığı bir dönemde, kutuplaşma üzerinden gazete satmanın, dışarının ancak bir bölümüyle ilişki kurmak anlamına geldiği ortadaydı. Gazeteyi yapan mutfak çalışanlarının çoğunun sadece masa başı deneyimi olması, habercilik yapmamış olmaları, haftanın beş veya altı günü, *Hürriyet*'e şirket arabasıyla gelip arabayla evlerine dönmeleri, akşamları gazetenin barında buluşmayı 'sosyalleşme' olarak görmeleri bir 'fildişi kule' sendromu yaratmıştı.

Doğan Satmış'ın ayrılmasından sonra, kimin Okur Temsilcisi olacağının da arada konuşulduğu bir toplantıda, Vuslat Doğan Sabancı'ya bu işi üstlenebileceğimi söyledim. Benimsemedi, belli de etti bunu. Sonra, nasıl oldu bilmiyorum ama Vuslat Hanım bana Okur Temsilcisi olduğumu söyledi. Tek şartını, "Beni Ertuğrul ile karşı karşıya getirme" cümlesi ile dile getirdi. "Getirmem" demedim, "Yazarım" dedim.

Aydın Doğan, dar kapsamlı bir toplantıda, Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök'e, "Bu hükümeti, cami, başörtüsü üzerinden değil, eğer bulabilirsen yolsuzluk haberleri ile eleştir" dediğinde ben de oradaydım. Eminim benim bulunmadığım ortamlarda da söylemiştir; çünkü Aydın Doğan ile Ertuğrul Özkök arasında bu konunun bitmeyen bir hikâye olduğunu hissetmiştim.

Patronun bu doğru isteği gazeteye pek yansımıyordu çünkü manşetler yanlış ve son tahlilde çok tehlikeli oldukları görülecek, RTE'yi çıldırtan, sıradan bir okur olarak beni rahatsız eden, bir yönetici olarak *Hürriyet* için çok zararlı olacağını düşündüğüm sözde 'sahte' haberlere ayrılıyordu. Isparta'da çobana bakmayan kadın doktor, Türkiye'de rakı üretiminin yasaklanması gibi yalan ve provokatif haberlerin manşete çekildiği günlerdi.

Danıştay saldırısı, Cumhuriyet mitingleri benim yazdığım dönemde oldu. Yazıları sayfa sorumlusuna gönderiyordum, o da Genel Yayın Yönetmeni ile patrona. Yazılar sansürlenmedi. Bunun nedeni yazdıklarımın dengeli, adil ve doğru olmasıydı.

Başta dediğim gibi, Kurumsal İletişim Direktörlüğü görevini, içeriyi dışarıya savunmak olarak değil, dışarının hissiyatını içeri taşımak ve dışarının ihtiyacını *Hürriyet*'in gücünü kullanarak gidermeye çalışmak olarak tanımlamıştım.

Aynı dönemde, Aile İçi Şiddete Son kampanyasını başlattık. Yazı İşleri'ne 'üçüncü sayfa haberi' diye kötü bir kategori oluşturduklarını ve bu tür haberlerin dilini değiştirmelerinin zorunlu olduğunu söylediğimiz ilk toplantıda nasıl öfkelendiklerini anımsıyorum. Ya da Hürriyet Özgürlük Treni'ni nasıl anlama-

Benim durumum farklıydı. Okur Temsilcisi olduğum andan itibaren "Ankara Temsilci Yardımcılığı" görevimi bıraktım; bir yıl kadar sonra da *Hürriyet Pazar*'a hazırladığım "Puzzle Portre" söyleşilerini de durdurdum. Haber de yazmadım hiç. Böylece gazete içindeki hiyerarşik yapılanmanın dışına çıkmış oldum.

Gerçek anlamda editöryal bağımsızlığım ise maalesef hiç olamadı. Gazetede asıl muhatabım Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu'ydu. Pazartesi günü yayımlanacak yazılarımı pazar sabahları yazı işlerinin yanı sıra Berberoğlu'na e-postayla gönderiyordum. Berberoğlu, o listeye kısa süre önce *Hürriyet*'in Yönetim Kurulu Başkanı olan Vuslat Doğan Sabancı'yı da eklememi istedi. Yayımlanmadan önce görmek istemiş yazılarımı.

Vuslat Doğan Sabancı, gazeteciliği bilen bir yöneticiydi. ABD'de Columbia Üniversitesi Uluslararası Medya ve İletişim Bölümü'nde yüksek lisans; *New York Times* ve *Wall Street Journal*'da staj yapmıştı. Türkiye'ye döndüğünde de Ekonomi ve Dış Haberler servislerinde staja devam etmiş, 1996 yılında "Reklamdan Sorumlu Başkan Yardımcısı" olarak *Hürriyet* yönetimindeki yerini almıştı.

2003 yılında gazete içinde Tufan Türenç, Neyyire Özkan, Emre İskeçeli, Ayşe Özek Karasu, Ayça Aktan, Ayşen Gür, Şenay

---

yıp direndiklerini ve yıllar sonra "Yahu o iş ne kadar doğru işmiş" dendiğini de anımsıyorum.

Sonuç olarak, *Hürriyet*'ten maaş alan herkesin nitelikli iş yapma sorumluluğu olduğu ortadaydı. Ne yazık ki *Hürriyet*, o dönemde, nitelikli yayın yapmadı. Bu her şeyden önce bir Genel Yayın Yönetimi konusuydu. Yalan haber ve kışkırtıcı 'sözde' fikir yazılarıyla, iktidar ve iktidara destek veren kitleyle ilişkisi koptu. İktidar'ın bugün hepimizi etkileyen derin paranoyasında, *Hürriyet*'in o günkü yayın çizgisinin de payı olduğunu düşünüyorum. Şu anda hangi konuda olduğunu hatırlamıyorum ama kutuplaşmacı sahte manşet haberlerden birini eleştirdiğim bir yazı yayımlanmadı. Aynı yazıyı iki hafta daha gönderdim hiç değiştirmeden ve sonunda, Okur Temsilciliği macerası fiilen bitti.

Vuslat Doğan Sabancı, "Aranızda kalmaktan yoruldum" dedi. Anlaşılan Yazı İşleri bu 'kritik' dönemde hiç yanlış yapmıyor ve o yüzden de eleştirilmek istemiyordu. Okur Temsilcisi olarak yazdıklarımdan ise genel olarak memnunum. Puanlandıracak olsam, 10 üzerinden yedi-yedi buçuk veririm. Türkiye şartlarında *(ne yazık ki böyle demek zorundayım)* on üzerinden on alacak bir kişinin çıkabileceğini düşünemiyorum.

Yayında tam bağımsızlık olabileceğine hiç inanmadım. Patronlu iş ortamlarında tam bağımsızlık olması mümkün değildir. Gazetecilikte tam bağımsızlık kavramının, patronajla uzlaşma ve muhtemel akılcı çözüm arayışlarını da zehirlediğini düşünüyorum.

Ordu ve Sefa Kaplan'dan oluşan "Haber Kalitesini Yükseltme Grubu" kurmuş, bu grup Sefa Kaplan'ın öncülüğünde "Hürriyet Gazeteciliği El Kitabı" hazırlamıştı. Bu çalışmanın "fikir annesi" olan Vuslat Doğan Sabancı, kitaptaki sunuş yazısında gazetecilik ilkelerine bağlılığın önemini vurgulamıştı:

"Gazetecilik mesleğinin eleştirildiği bugünlerde, çözüm üretmek üzere *Hürriyet* gazetesi çalışanlarının ön plana çıkması bir tesadüf değil. Çünkü *Hürriyet* çalışanları mesleğine sahip çıkar ve basının çıtasını yükseltmeyi görev bilir. *Hürriyet*'in ancak bu şekilde itibarlı bir meslek bayrağını taşıyacağına inanır.

İşte önder olduğu bugün *Hürriyet*, kendi içinden gelen birikimli ve nitelikli, gazetenin mutfağını, vitrinini yaşayarak öğrenmiş bir ekiple '*Hürriyet* Gazeteciliği' kavramını açıklığa kavuşturdu ve paylaşılabilir hale getirdi. '*Hürriyet* Gazeteciliği', bağımsızlık, toplumun sorunlarına duyarlılık, demokratlık ve cüret ama daha da önemlisi temel gazetecilik ilkelerine bağlılık demektir."

Yayın ilkeleri hazırlanması fikri de Vuslat Doğan Sabancı'dan çıkmıştı. Amerika'dayken birçok gazetenin yayın ilkelerine sahip olduğunu görmüş, babası Aydın Doğan da destek verince 1999 yılında Doğan Yayın İlkeleri'nin ilan edilmesine giden süreç başlamıştı. Zaten Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nde de bir yıl kadar önce Umur Talu'nun öncülüğünde Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi hazırlanmış, daha sonra Umur Talu *Milliyet*'te Genel Yayın Koordinatörlüğü görevine getirilince ilk olarak Yavuz Baydar'ı ombudsman (Okur Temsilcisi) olarak görevlendirmişti. Gazetecilik standartları ve bir özdenetim kurumu olarak Okur Temsilciliği'nin oluşturulması medyada genel kabul görüyor, destekleniyordu. O nedenle Yayın *İlkeleri'nin uygulanması* konusunda fazla sorun yaşamayacağımızdan umutluydum. Yazılarımı yayımlanmadan önce ona da gönderdim her hafta.

Fakat beklediğim kadar sorunsuz ilerlemedi Vuslat Doğan Sabancı ile ilişkimiz. İlk olarak "Prof. Dr. Ahmet Maranki ile Doğadan Gelen Şifa Yöntemleri" yazı dizisini eleştirdiğim yazıma karşı çıktı. O gün Berberoğlu telefon etti. "Vuslat Hanım'ı arasana, bu yazınla ilgili konuşmak istiyormuş" dedi. Aradım.

"Alternatif tıp her yerde kabul görüyor, onu yok sayamayız ki" diyerek bu yazı dizisini savundu. Ben de alternatif tıbbı bilimin yerine koyamayacağımızı anlatmaya çalıştım.

Üstelik *Kelebek*'teki dizide Maranki'nin hiç tıp eğitimi olmadığı halde "Prof. Dr." diye sunulduğunu ve sipariş hattının telefonlarının duyurulduğunu hatırlattım. Uzun konuşmanın sonunda asıl niyetini itiraf etti: "Ama bu dizi*yle* tiraj alıyoruz."

Maranki ile tiraj alınması önerisi de Tijen Mergen'den gelmişti. Pazarlama Grup Başkanı ve İcra Kurulu üyesi Mergen, daha önce *Milliyet*'te çalışırken Maranki'nin farklı bir versiyonu olan İbrahim Saracoğlu'nu parlatarak tiraj aldıklarıyla övünüyordu. İbrahim Saracoğlu, sonradan Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın başdanışmanlığına atanmış bir isimdi.

Mergen, Maranki dizisinin *Hürriyet*'te başlamasından önce de sağlık muhabiri Mesude Erşan'ı çağırıp fikrini sordu ama aslında karar çoktan verilmişti. Erşan kesin bir dille karşı çıktı Maranki dizisine:

"Maranki taşlarla insanları iyileştirdiğini savunan bir şarlatan; uzmanlığı, eğitimi ve hat a profesörlüğüyle ilgili belirsizlikler var. Evet, tiraj önemli ama ondan daha önemlisi sorumlu gazetecilik yapmak. Üstelik insanların sağlıkla ilgili bazen tek olan şanslarını bu şarlatanlardan yana kullanmasına *Hürriyet* vesile olmamalı..."

Fakat Erşan'ın söylediklerinden hoşlanmadığı Mergen'in yüzünden anlaşılıyordu. Nitekim bu düşünceye katılmadığını da açıkça ifade etti. Söylediklerini yazılı bir rapora dönüştürmesini istedi, raporu Vuslat Hanım'a ileteceğine söz verdi. Bir de Maranki ile söyleşi yapmasını istedi, dizi başlamadan önce *Hürriyet*'te yayımlanacak, tanıtımı yapılacaktı "Bitkilerin efendisi"nin...

Söyleşi yapmayı reddetti Erşan. "Böyle birinin ününe ün katmaya alet olmak istemiyorum" dedi. Mergen de üstelemedi. Maranki ile söyleşi görevi de başka bir gazeteciye verildi ve ardından dizi yayımlanmaya başladı.

Erşan'ın raporunu okudu mu bilinmez ama Vuslat Hanım da böyle bir diziyi destekliyordu. Çünkü o da ne kadar ilkeli gazetecilikten söz ederse etsin tirajı öncelikli görüyordu. Sağlığın

ticaretini yapan ve tıpla ilgisi olmayan birini kullanmakta, onu şöhret haline getirmekte sakınca görmüyordu.

Vuslat Hanım ile o gün birbirimizi ikna edemedik. Sonunda "Bari ertele bu yazıyı" dedi. Öyle yaptım, yazımı erteledim. Maranki'nin bir ay kadar süren yazı dizisinin bitmesinin hemen ardından 9 Temmuz 2012'de yayımlandı benim eleştirim.

İki ay kadar sonra muhataplarıma bir de Doğan Hızlan eklendi. Berberoğlu benden bu gelişmeyi duyurmamı istedi; Doğan Hızlan, "Yorum Editörü" olarak görev yapacak, yazarların yazılarını yayımlanmadan önce okuyup "etik" denetim yapacaktı. Yazarların düşünce özgürlüğü sınırlarına girmeyecekti.

Elbette öyle olmadı. Doğan Hızlan yazıları etik açıdan denetlemek yerine gazete sahip ve yöneticilerinin "sakıncalı" bulduğu konuları ayıklama görevini üstlendi. Yazarlara sansür tebligatlarını hep o iletti.

Doğan Hızlan'ın müdahalelerinden ben de nasibimi aldım. İlk itirazı, Gazetecileri Koruma Komitesi'nin "Türkiye'nin Basın Özgürlüğü" raporunu aktardığım yazıya oldu. 29 Ekim 2012'de yayımlanacak yazımda, raporun Doğan Grubu ile ilgili bölümlerini de alıntılamıştım. Özetle şöyleydi o bölüm:

"...Erdoğan hükümeti, basına karşı yakın tarihin dünya çapındaki en büyük saldırısını yürütüyor. 2011 yılında ülkenin en büyük medya holdingi olan Doğan Grubu, önce 2,5 milyar dolar olarak belirlenen, ancak daha sonra düşürülen devasa bir vergi cezasını ödeyebilmek için aralarında *Milliyet* gazetesinin de bulunduğu medya kuruluşlarından bazılarını satmak zorunda kaldı. Vergi davasının şirkete boyun eğdirmeyi amaçlayan siyasi bir dava olduğu görüşü hâkim. Şirketin en önemli gazetesi olan *Hürriyet*, hükümet politikalarını eleştirerek kamuoyunu yönlendirebiliyordu."

Pazar günü saat 16.30 sıralarında Doğan Hızlan aradı. O bölümleri yayımlamak istemediklerini söyleyip yazıyı değiştirmemi istedi. Uzun tartışmalar sonucunda yazıdan o bölümleri çıkarmak zorunda kaldım. Yazım, "Cezaevlerindeki gazeteciler" başlığıyla yayımlandı. Tek tesellim o sırada cezaevinde olan *Hürriyet* ve Oda TV yazarı Soner Yalçın ile ilgili bölümün yazıda kalmasıydı.

Ahmet Hakan'ın Yazısı Çıkarıldı

Hürriyet'in logosunda yer alan bayrak üzerindeki "Türkiye Türklerindir" yazısı, nereye gitsem gündeme geliyordu. Özellikle üniversitelerde gençler, "Ne zaman kaldırılacak" diye soruyorlardı. Ben de bu logonun nasıl ve ne amaçla konulduğunu araştırdım. 2011'deki bir yazımda bu süreci yorum yapmadan aktardım okurlara.

Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu ve Ankara Temsilcisi Metehan Demir'in, bağımsız Milletvekili Leyla Zana ile söyleşisinde bu logodan bahsedilince ben de kendi değerlendirmemi yazdım Okur Temsilcisi köşesinde. 18 Haziran 2012'de yayımlanan "Ortak paydamız Türkiye" başlıklı yazımın sonunda artık bu sloganın kaldırılabileceği görüşümü dile getirdim:

"...Elbette o sloganın akıbetiyle ilgili karar gazete yönetiminin. Ancak o sloganın oraya konulmasıyla ilgili olarak 1949'da açıklanan gerekçelerin ortadan kalktığı da çok açık.

Kaldı ki, 'Ne mutlu Türküm diyene' şiarının her yanda haykırıldığı bir Türkiye'yi geride bıraktık artık. Bu ülkenin vatandaşları olarak kimimiz Türk olmaktan, kimileri de Kürt, Arap, Laz, Rum, Ermeni, Musevi, Gürcü olmaktan mutluluk duyuyor; haklı olarak da bunu dile getiriyor.

O insanların 'mutluluğu'na ortak olmanın yolu da eski ayrımcı sloganları sürdürmek değil, ortak paydaları hatırlatmaktan geçer, o da Türkiye vatandaşlığıdır. Logoda bu ülkenin bayrağının bulunmasına itiraz edilmemesi de ortak payda konusundaki görüş birliğinin kanıtı olsa gerek.

Kürtçenin, seçmeli de olsa Milli Eğitim Bakanlığı'nın dersleri arasına girdiği bir Türkiye'de olduğumuzu unutmayalım."

Gazete yönetimini de ilgilendiren kritik bir konu olduğu için yazımı önceden gönderdim Enis Berberoğlu'na. İtiraz etmedi. "Ben zaten bu yazının çıktığı gün havada olacağım" diye de güldü. Başbakan Erdoğan ile G 20 zirvesi için Meksika'ya gidecekti. Yazının gazetede fırtınalar koparacağının farkındaydı.

Gerçekten de yazımın yayımlandığı gün Fatih Çekirge aradı beni. "Enis'e soracaktım; ama o, Başbakan ile geziye gitmiş. Onun haberi var mıydı bu yazıdan?" diye sordu. Ben de yazıyı önceden gördüğünü söyledim. Enis Berberoğlu'nun böyle bir

yazının yayımlanmasına izin vermiş olmasına şaşırmış görünüyordu.

Akşama doğru da Doğan Hızlan aradı. Ahmet Hakan'ın da benim yazımdan bahsederek bu konuda yazdığını ve gazeteden çıkardıklarını söyledi. Gazete yönetiminin Aydın Doğan ile de görüşerek aldığı "Türkiye Türklerindir" logosuyla ilgili kararını iletti:

"Anayasada değişiklik olana kadar bu logo değişmeyecek. O zamana kadar da bunu tartışmayacağız. Senin de bu konuyu bir daha yazmanı istemiyoruz."

Ben zaten düşüncemi ifade etmiştim. Bundan sonrası gazete yönetimi ve sahipliğinin kararına bağlıydı. Anlaşılan onlar da bu logoyu kaldırmanın gazete açısından sorun yaratmasından, okurların tepkisini çekmesinden endişe ediyorlardı.

Rumi ve Hicri Takvim Alışkanlığı

Ayrıca *Hürriyet*, geleneklerine bağlı bir gazeteydi. Yıllar önce başlayan ve artık gereksiz hale gelen uygulamaları kaldırmak bile mümkün olmuyordu. İki örnek daha vereyim; gazetenin künyesinde faks telefonu veriliyordu ama e-posta adresi yoktu. Oysa artık faks kullanan neredeyse hiç kimse kalmamıştı, herkes e-posta gönderiyordu. Bunu söylediğimde kesin bir "Olmaz" yanıtı aldım.

İkincisi de gazetenin üçüncü sayfasında her gün verilen Rumi ve Hicri tarihler. Ama artık bu takvimleri bilen ve takip eden okur kalmadı neredeyse. *Hürriyet* arşivine baktım; 1948'deki ilk sayıdan itibaren Miladi tarihle birlikte Rumi ve Hicri tarihler de verilmişti. O günden beri de yayımlanmaya devam etmiş bu takvim bilgileri. Kimse de çıkıp sormamış bu tarihleri niye veriyoruz hâlâ diye?

Hürriyet'in ilk yıllarında Rumi takvime ihtiyaç duyulması anlaşılır. Zira Rumi takvim 1925'te yürürlükten kaldırılmıştı ama doğum tarihleri nüfus kayıtlarında Rumi takvime göre yazılıyordu. Fakat artık tüm kayıtlar Miladi takvime dönüştürüldü.

Bu bilgileri gazetede yazdım. "Günlük bir ihtiyaca cevap vermiyor Rumi takvim bilgisi. Sadece alışkanlık o kutunun devamını sağlıyor. Halbuki gazetecilik devingen bir meslek.

Yeniliklere açık olmalı" diye de eleştirdim. Hatta iki kez yazdım bu takvim meselesini. Ama o tarihlerin oradan kalkmasını bir türlü sağlayamadım.

Epeyce de titizlikle takip ediliyor, hâlâ düzgün biçimde her gün o köşede yayımlanıyor Rumi ve Hicri tarihler...

Kadın Haberleri Manifestosu

Hürriyet, kadına yönelik şiddete karşı kampanyalar yürüten bir gazeteydi ama haberlerde erkek bakışından ve erkek dilinden bir türlü kurtulamıyorduk. Kadınlar mağdur da olsa, suçlu da olsa hep haberin birincil öznesiydi, sürekli başlıktaydı. Her hâlükârda kadınların fotoğrafları süslüyordu haberleri. Babıâli'nin o eski "Kadın sattırır" anlayışından bir türlü vazgeçilemiyordu.

Vuslat Doğan Sabancı, bu konuda duyarlı davranıyordu. Zaten gazetenin kadına şiddet karşıtı kampanya ve girişimleri de onun öncülüğünde yürütülüyordu. Kadınlarla ilgili haberlerdeki erkek dilinden o da rahatsızdı. Benim de eleştirdiğim birkaç problemli kadın haberinin çıktığı günlerde aradı.

"Kadın haberlerini nasıl yazmalıyız? Bu haberlerde nelere dikkat edilmeli. Bu konuda çalışsan nasıl olur?" dedi.

Ben de zaten birkaç gün önce üçüncü sayfada çıkan "Ayşe katliamı" başlığını eleştirmeye hazırlanıyordum. Başlığı okuyan, "Ayşe'nin katliam yaptığını" düşünürdü. Halbuki genç kız evlenmek için kaçınca, bir akrabası pompalı tüfeğine sarılıp dört kişiyi öldürmüştü. Katliamın faili o adam, haberde geri plandaydı; mağdur durumdaki genç kız ise haberin tepesinde.

İki hafta kadar çalışıp, 25 Mart 2013'te "Kadın haberleri manifestosu" başlığıyla kadın haberlerinde dikkat edilmesi gereken ilkeleri yazdım. Manifesto, temelde kadın odaklı habercilik yapılması, şiddete uğrayan kadınların korunması, kadınlara yönelik cinsiyetçi dilden uzak durulmasını öngörüyordu.

Gazete yönetimi de desteklediği için manifesto etkili oldu. Kadın haberlerinde cinsiyetçi dilden epeyce uzaklaşıldı. Zaman zaman gazetede ve özellikle internette gözden kaçan haberler olsa da Doğan Medya döneminde kadın haberlerinde epey mesafe alındı.

Antijen Nilüfer

Doğan Hızlan'ın unutamadığım bir müdahalesi de Ayşe Arman'ın "Antijen Nilüfer'e bir elbise diktir hayatın değişsin" yazısıyla ilgiliydi. Arman'ın, ucuza çok güzel elbiseler diktiğini anlatıp adresini vererek tanıttığı Nilüfer Karaca, İstanbul'da popüler olan ve ihracat da yapan bir butiği işletiyor, yani ticari bir faaliyet yürütüyordu. Arman'ın yazısı da baştan sona bu butiği övüyor, reklamını yapıyordu.

Kendi düşüncelerimi yazmakla yetinmeyip akademisyenler Prof. Dr. Sevda Alankuş ve Prof. Dr. Çiler Dursun'dan da görüş alarak "Reklam kokan yazılar" başlıklı bir yazı hazırlamıştım. Bilgi ve reklamın iç içe geçtiği bu tip yazılarda okurun aldatıldığını vurgulayıp, şu tespite de yer veriyordum:

"... Yazı ve haberlerin, reklam metinleri ve halkla ilişkiler bültenleriyle zehirlendiği bir medya ortamında çalışıyor olmamız zorunlu kılıyor bu iç muhasebeyi. Evet, öyle bir medya ortamı ki, büyük şirketlerin yeni ürünleri, yöneticilerinin söylevleri, o markaların promosyon gezileri, basın açıklamaları büyük haber muamelesi görüyor. Bazı yazarlar, yemek yedikleri restoranları, gittikleri barları, kullandıkları ürünleri öven yazılar yazmakta sakınca görmüyorlar. Haber ve yazılarda markalardan geçilmiyor. Gazetecilik ile reklamcılık arasındaki sınırı korumak gitgide zorlaşıyor."

Yazıyı hazırlarken Ayşe Arman'a da düşüncesini sormuştum. "Kadın kendi halinde, kimselere bulaşmadan bir iş yapıyor, onu desteklemiş olmanın neresi kötü? Senin bunu yanlış değerlendirmiş olmana şaşırdım ve üzüldüm" yanıtını vermişti. Yazı İşleri toplantısında, "Ayşe Arman'ın bu yazısının reklam olduğu belli ama başkalarını eleştiren Okur Temsilcisi bu konuya girmiyor" diye konuşulduğunu da duymuştum.

Yazıyı geçtiğim pazar günü akşam saatlerinde Doğan Hızlan aradı. "Vuslat Hanım ve Enis ile birlikte konuştuk, bu yazıyı yayımlamama kararı aldık. Ama bu konuya dikkat çekmenden memnunuz, hafta içinde bir araya gelerek uygulama ilkesi belirleyelim" dedi.

Gerekçesi de kadın akademisyenlerden görüş almış ve okurdan şikâyet gelmeden konuyu değerlendirmiş olmamdı. "Bizim

Okur Temsilcimiz sensin, sen kendi değerlendirmelerini yazmalısın." Hemen o bölümleri çıkarmayı teklif ettim. Tabii ki onu da kabul etmedi. Çünkü mesele başkalarından görüş almam falan değildi; yazıyı yayımlamamı istemiyorlardı.

İYİ DE BU HATALAR NE OLAÇAK?

O hafta okurlar, çok sayıda maddi hata bulmuştu gazetede. Kültür Sanat sayfasında isim yanlışı, spor sayfasında yanlış fotoğraf ve yanlış çeviri, İzmir baskısında yanlış tarih, gündem sayfasında yanlış tanım, bulmacada yanlış soru.

Hataların yayımlandığı yazımı okuyan Yönetim Kurulu Başkanı Vuslat Doğan Sabancı, Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu'na bir e-posta göndermiş. Berberoğlu da bana iletti. Vuslat Doğan Sabancı, 27 Şubat 2013 tarihli e-postada özetle şöyle yazmıştı:

"Sevgili Enis,

Okur mektuplarından okuduğumuza göre gazetemizde tarih/mekân gibi birçok maddi hata yapılıyor. Bu hataları gazetemizde yayımlayarak okurdan özür dilememiz gerekli ve doğru bir karar. Faruk Bildirici'yi ve şu andaki okur temsilcisi formatını sen önermiştin. Bugüne kadar yaptığımız en doğru format, tebrik ederim.

Ancak daha özenli bir gazete yaparak hatalarımızı azaltmamız için bunun yeterli olduğunu düşünmüyorum. Bu hataları yapan arkadaşlarımıza bir ceza uygulamıyoruz. Hatanın kaynaklandığı kişinin ismini de vermediğimiz için hata *Hürriyet*'in hatası olarak tarihe gömülüyor ve sorumluluk ortada kalıyor.

Acaba Tarık'a (Devrim) görev versek de hatanın sorumlusunu bulsa ve okur mektuplarının yanına hatanın sorumlularının isimlerini de mi yazsak? Belki de böylece kanıksanmış durum ortadan kalkar."

Vuslat Hanım daha önce de ifade etmişti bu düşüncesini. Okur Temsilciliği'ni "sıfır hata projesi"nin uzantısı olarak görüyor, dikkat çektiğim hataların tekrarlanmaması için önlem alınması gerektiğini düşünüyordu. Haklıydı da. Ben hataları yazıyordum, kimseler üzerine almıyor, öyle geçip gidiyordu. Hatta editörler, muhabirler ve bölüm şefleri yazılarımı düzenli

olarak okumadıkları için benzer hatalar sık sık tekrarlanıyordu.

Sadece Spor Servisi Müdürü Mehmet Arslan, yazım hataları konusunda kendisini uyaran Vuslat Hanım'a söz vermiş, beni aramıştı. "Vuslat Hanım'a hatasız sayfa yapacağımıza söz verdim. Lütfen bizim sayfalarımızı düzenli kontrol et. Hata bulursan bize söyle" demişti. Gerçekten de o günden sonra uzun bir dönem spor sayfalarında yazım hatası olmadı. Tabii bu titizlik sonsuza kadar devam edemedi; iki-üç yıl sonra yine rastlamaya başladım hatalara.

Vuslat Hanım'ın sorusuna yanıt verirken, yanlışlıklarla ilgili olarak izlediğim yöntemi de anlattım. "Aslında okurlardan gelen eleştiri, öneri ve şikâyetlerin çok küçük bir bölümünü Okur Temsilcisi köşesine yansıtabiliyorum" dedim ve gelen e-postaları öncelikle bölüm yöneticilerine ve ilgili muhabirlere ilettiğimi, onların düzeltmesi halinde o konuyu yazmadığımı vurguladım.

Nitekim o hafta internetteki TV rehberinde filmlerin yönetmen ve oyuncularının isimleri yoktu; okur uyarısını aktarmamdan sonra düzeltilmişti. Prof. Dr. Osman Müftüoğlu›nun yazısında geçen şiirin Can Yücel›e ait olmadığı şikâyetini kendisine iletmiştim, bir sonraki yazısında düzeltmişti. Bunları köşede yazmadığımı hatırlattıktan sonra yazılarımda mümkün olduğunca isim vermemeye özen gösterdiğimi ifade ettim:

"Gelen içerik eleştirilerini de ilgili arkadaşlara iletiyorum; çoğu zaman onlarla görüştükten sonra yayımlıyorum. Bazen de yanıt alamıyorum, görüş verilmiyor. Ama her hâlükârda yazarken bir noktayı esas alıyorum; eleştirileri *Hürriyet* ve gazetecilik için artı değere dönüştürmek! Yani öğretici, dikkat çekici olmak, aynı hataların tekrarlanmamasını sağlamak...

Bunu yapabilmek için de insanları kırıp dökmemem, kimseyi rencide etmemem, üzmemem, çatışıyormuş gibi bir algı yaratmamam gerektiğini düşünüyorum. Çoğu zaman hatanın sorumlusunu biliyorum ama çok gerekmedikçe, kasıtlı bir hata olmadıkça adını yazmıyorum. Çünkü gazeteci milleti kırılgan, egosu yüksek insanlardır. Her fırsatta isim verip üzerine gidersem o hatadan sonuç çıkarmak yerine kırılabilirler; en azından motivasyon kaybı yaşayabilirler.

O nedenle siz de uygun görürseniz yine bu şekilde devam etmek istiyorum. Tabii köşede yayımlanan hataları takip edip değerlendirmek, kimin ne kadar sorumluluğu olduğuna karar verip uyarmak gazete yönetiminin karar vereceği konu."

Enis Berberoğlu, bu görüşlerimi okuduktan sonra hata yapanların isimlerini yanıtlarıyla birlikte gazetede yayımlamayı önerdi: "*Letter To The Editor* mantığı ile çalışabiliriz. Yani hata ne kadar ufak olsa da Faruk muhatabına sorabilir. Şikâyeti onun yanıtıyla birlikte aktarabilir. Böylece hatanın birinci derecede sorumlusunun ismi de kayda geçer."

Sonunda Vuslat Hanım ile görüş birliği sağladık. "Faruk haklı galiba. Gazeteden deşifre edersek çok kırabiliriz" dedi. "Uyarı gelen bütün maddi hataların sorumlularını araştırıp ismen yazılı uyarı yapalım. Sen bir mail at örneğin. Faruk'u da cc'lersen (adresini eklersen) şikâyetin okurdan geldiğini de bilirler."

Berberoğlu da kabul etti bu yöntemi. Ben zaten önemli bulduğum okur eleştirilerini cc'leyerek Berberoğlu'na gönderiyordum. Böylece eleştirinin hedefindeki kişi, konunun Genel Yayın Yönetmeni tarafından da izlendiğini anlıyordu. O günden sonra Berberoğlu da hataları daha yakından takip etti, zaman zaman devreye girdi.

Ben de hata yapanların isimlerine bana ilettikleri görüşü yazmama izin vermeleri halinde köşede yer verdim. Ama hatanın tekrarlanmayacağına inanırsam ya da yazmam halinde zarar görme ihtimali görürsem isimleri koymadım...

Elbette bu yöntem bazı birimler ve kişilerde etkili oldu, onları daha dikkatli olmaya ve gazetecilik etiği üzerinde daha fazla düşünmeye, hassas davranmaya yöneltti. Yine de hatalardan tümüyle arınmamızı sağlayamadı.

Beni de Eleştirin

Bir yandan da eleştirilerime karşı gazete içinde homurtular başladığını duyuyordum. Bana söylenmese bile bazı insanlar kendi aralarında konuşuyorlardı; yazımın yayımlandığı pazartesi günleri yazı işlerindeki toplantıda bazen beni çekiştiren konuşmalar yapılıyordu.

İlk başta yazı işlerinden yayımlamak üzere görüş alabiliyordum. Fakat ben onların yanıtları ile ilgili görüşlerimi de yazıp hatta bazen eleştirince bundan hoşlanılmadı. "Sen bizim lafımızın üstüne laf koyuyorsun" deyip, bir daha yazılmak üzere görüş bildirmekten kaçındı editörler.

Durum böyle hafiften gerginleşmeye başlayınca bütün muhabir, editör ve yöneticilere bir mesaj gönderdim. Beni eleştirmelerini istedim:

"Bu süre içerisinde hemen her servisten, her sayfadan arkadaşlarımızla ilgili eleştiriler yayımladım. Bunu yaparken de ilk gün söylediğim gibi adil, tarafsız, önyargısız olmaya özen gösterdim. Böylece gelen eleştirileri, hep birlikte yaptığımız yanlışları alıp bu köşede öğüterek, mesleğimize ve gazetemize katkıya dönüştürmeye gayret ettim.

Geldiğimiz bu noktada ben de eleştiriye ihtiyaç duyuyorum. Bu ihtiyaç, iki nedenden kaynaklanıyor; birincisi Okur Temsilciliği görevini yürütme biçimimin gazete içindeki muhataplarım tarafından nasıl algılandığını bilmek, eksiklerimi, yanlışlarımı görmek bu işi daha verimli yapabilmem açısından fayda sağlayacak. İkincisi, farkında olmadan kimi arkadaşları kırmış, üzmüş olabilirim; ben nasıl ki onları eleştiriyorsam onların da beni eleştirmeye hakları var.

Elbette arkadaşlardan gelen eleştirileri kişisel olarak değerlendireceğim. Ancak eleştiren arkadaşlardan görüşlerinin yayımlanmasını isteyen olursa tabii ki ona da açığım. Zaten bu köşe, yayımlanan eleştirileri yanıtlamak isteyen ya da gazetecilikle ilgili somut konularda görüşünü okura aktarmak isteyen arkadaşlara her zaman açık. Bunu da belirtmek isterim.

İlgi göstererek, Okur Temsilciliği ile ilgili görüş, öneri ve eleştirilerini benimle paylaşacak herkese şimdiden teşekkürler..."

Onlarca kişiye göndermeme rağmen bu çağrıma tek bir kişiden bile yanıt gelmedi. Kimsenin eleştiride bulunmaması sevindirmedi beni. Bütün muhataplarımın benim hatasız olduğumu düşünmeleri mümkün değildi. Muhtemelen yazınca ilişkimizin olumsuz etkileneceğinden kaygı duymuşlardı. Halbuki gerçekten hazırdım eleştirileri dinlemeye, değerlendirmeye...

Magazin ve Spor Servisleri

Her ne kadar "Beni eleştirin" çağrıma yanıt gelmemiş olsa da ilerleyen zamanlarda hakkında yazdığım yazar ve bölüm şeflerinden hayli sert eleştiriler aldım. Sanırım en az tartışma yaşadığımız bölüm Dış Haberler Servisi'ydi. Magazin, Ekonomi ve Spor Servisleri yöneticileriyle defalarca karşı karşıya geldim.

Örneğin spor sayfasında çıkan transfer haberlerini inceleyip doğru çıkmayanları yazmamın ardından Spor Servisi Müdürü Mehmet Arslan sinirlenmişti:

"Eminim ki benzer bir çalışmayı magazin için yapsan aynı sonuçları alırsın. Ama sporun cazibesi bu konuya eğilmeyi daha gerekli kılıyor sanki. Bu yazı, beni, sayfamızı ve arkadaşlarımı palavracı gibi gösteriyor. Biz işimizi doğru ve dürüstçe yapıyoruz. İnanmadığımız hiçbir haberin altına da imza atmıyoruz. En az bu konu kadar önemli alanlarda da aynı hassasiyetle ve aynı dilde yazmanı temenni ederim."

Arslan'a "Sen de bilirsin ki, gazetenin bütün bölümleri ve sayfaları ile ilgili olarak eleştirilerde bulundum, bulunuyorum" diye yanıt verdim. Yazımda yanlış bir ifade varsa ona yanıt verebileceğini hatırlattım. Magazin ya da diğer bölümlerde gözüne çarpan hatalar varsa onları bana bildirmesini istedim.

Bu kez gazetenin son iki aylık ilk sayfasını inceleyip yazmamı istedi Arslan. Sonra da "Sen istediğini yazabilirsin tabii ki. Ama aynını diğerleri için yapmadığın müddetçe bizim için aydınlatıcı ve yol gösterici değil yazıların" dedi. Yazışmaya devam etsek de bir türlü anlaşamadık.

Arslan ile başka konular nedeniyle de yazışmalarımız oldu. Maalesef tartıştığımız konuların çoğunda aynı çizgiye gelemedik, bir türlü anlaşamadık.

BEYAZ TÜRKLER ÜZERİNDEN BİR TARTIŞMA

Sefa Kaplan, "Aradığınız Beyaz Türk'e bir türlü ulaşılamıyor" başlıklı bir yazı hazırlamıştı. 27 Ekim 2010'da gazetede yayımlanan bu yazıda, "Herkes bir yerinden tutuyor ve kendine göre bir tarif üretiyor" diyor, Ertuğrul Özkök, Fehmi Koru, İlber Ortaylı, Mehmet Barlas ve Oray Eğin gibi isimlerin daha önce yaptıkları "Beyaz Türk" tanımlarına yer veriyordu.

Aynı gün Oray Eğin'den itiraz geldi. Ertesi gün *Akşam* gazetesindeki yazısında Sefa Kaplan'ın kendi görüşünü doğru yansıtmadığını savundu:

"...*Hürriyet*'te 'dediklerimi' okuyunca şaşırdım. Çünkü bunların hiçbirini dememiştim! Ne daha geçen gün yazdığım 'Beyaz Türklük' yazısıyla bir ilgisi var, ne de benim gazeteye verdiğim bir görüş bu.

Dahası, hiç görüşmediğim, hiç katılmadığım ifadeler. Bana göre Beyaz Türklüğün günümüzde aldığı şekille alakası olmayan bir özet... Hayır, daha birkaç gün önce bu konuyu yazmamış olsam bir şey demeyeceğim. Ama *Hürriyet*'te yer alan haberin benim düşündüklerimle alakası yok."

Sefa Kaplan'a göre ben şöyle tanımlamışım Beyaz Türk'ü: 'Yaşam tarzı itibarıyla Beyaz Türklüğü benimseyen, kışları İstanbul'da, yazları Bodrum'da geçiren, kokteyllerin, davetlerin önemli simalarından olan, iktidar sofralarında her dem yer almayı sevmiş, yüzleri Batı'ya dönük, dünyayı bilen, parası olan, gerek kendileri gerekse de ailelerinin belli bir geçmişi olan köşe yazarları..."

Oray Eğin, yazısını Okur Temsilcisi olarak benim dikkatime sunarak noktalıyor, kendisiyle ilgili yanlışın düzeltilmesini istiyordu. Hemen Sefa Kaplan'a sordum. O da alıntı yaptığı yazının tarihini verdi. İki yıl kadar önce 2 Eylül 2008 tarihinde *Akşam*'da yayımlanan "Beyaz Türk köşe yazarlarına mahalle baskısı" başlıklı yazısından aldığını söylüyor, Oray Eğin'in kendisinden özür dilemesi gerektiğini dile getiriyordu.

Oray Eğin'e bir e-posta göndererek aldığım bilgileri ve Sefa Kaplan'ın yanıtını ilettim. Ama geri adım atmak yerine bir kez daha Sefa Kaplan'ı suçlayan bir yazı kaleme aldı:

"*Hürriyet*'te benden yapılan alıntının doğru olmadığı şikâyetim üzerine okur temsilcisi Faruk Bildirici'den bir e-mail aldım. Bildirici, Sefa Kaplan'ın benden yaptığı 'Beyaz Türklük' alıntısının iki sene önce yazdığım bir yazıda yer aldığına dikkat çekiyordu. Elbette iki sene önce yazdığım yazıyı unutacak kadar bunamadım. Ancak söz konusu yazımda bir 'Beyaz Türk' tanımı yapmıyor, daha çok Beyaz Türk köşe yazarlarından bahsediyordum. Aradaki ince ayrımı görmemiş olabilir mi Sefa Kaplan?

...Her şey bir yana, daha i i-üç gün önce bildiğimiz 'Beyaz Türk' tanımının artık geçerli olmayacağından, bu tanımın evrim geçirdiğinden bahsetmişim. Benden alıntı yapan gazeteci Sefa Kaplan'ın iki gün önceki değil de iki yıl önceki yazıdan bahsetmesi mesleki açıdan ne kadar yerinde?"

Oray Eğin'in iki yıl önceki yazısı ortaya çıkınca tartışmayı kapatmak yerine böyle bir savunmaya girişmesi Sefa Kaplan'ı kızdırdı. O da bana bir e-posta göndererek Okur Temsilcisi olarak konuya açı lı getirmemi, kendisini savunmamı, daha doğrusu "hakkını teslim etmemi" istedi. Ama o günlerde Okur Temsilcisi köşesinde bu tartışmanın değerlendirmesine girmedim; Sefa Kaplan'ın mektubuna da yer vermedim. Neden böyle bir tercihte bulundum, doğrusu çok hatırlayamıyorum. Notlarım arasında da yok bu konuda bir bilgi.

Ama gecikmiş de olsa bu meseleye kitapta yer vererek o günlerdeki eksiğimi telafi etmem gerektiğini düşündüm. O nedenle de her iki tarafın görüşlerini, yazıları inceledim.

Gördüğüm şu: Oray Eğin, ilk yazıda "Özellikle 'köşe yazarları' lafını görünce güldüm. Bazen gazetecilerin hayal gücüne şaşırıyorum; nereden akıllarına geliyorsa" diyerek böyle bir yazısı ve düşüncesi olmadığını söylüyor. Fakat Sefa Kaplan, alıntı yaptığı yazıyı tarihiyle birlikte hatırlatınca da "i i sene önceki yazısını unutmadığını ama orada Beyaz Türk tanımı yapmadığını, Beyaz Türk köşe yazarlarından bahsettiği" savunmasına girişiyor.

İki yazıyı birlikte okuyunca mesele açık. Oray Eğin'in, Sefa Kaplan ile ilgili suçlaması haksız. "Beyaz Türk" tanımı eksik ya da eski de olsa Oray Eğin'in bir yazısından alınmış. "Hayal ürünü" değil, gerçek bir alıntı.

Peki, Sefa Kaplan, haberde alıntı yaptığı yazının tarihini verip kaynak gösteremez miydi? Ve tabii neden Oray Eğin'in yeni yazısından alıntı yapmak yerine iki yıl önceki yazıdan alıntı yapmayı tercih etti? Bu soruları yönelttim Sefa Kaplan'a:

"Kimin bu kavramı nasıl tanımladığını özetledim ben. Akademik bir çalışma gibi tarih, santim, sütun belirtmek yerine kimi isimlerin yazdığı yazılardan alıntılarla yetindim. Konuyu tanımlayan en iyi yazı hangisi ise onu tercih ettim. Oray Eğin'in 'uygun gördüğü' yazıdan alıntı yapmam diye bir şey düşünü-

lemezdi. Alıntı yaptığım yazı, Oray Eğin imzasını taşıyor mu taşımıyor mu, ana husus bu."

Yanıtı bu. Elbette haberi yazarken alıntı yapacağı yere gazeteci kendisi karar verir. Ama Oray Eğin, 25 Ekim 2010'da, yani haberin yayımından iki gün önce "İlber Ortaylı Yanılıyor, Beyaz Türk nedir ne değildir?" başlıklı bir yazı kaleme almış, bu kavramla ilgili yeni düşüncelerini anlatmış. "Bugünkü Türkiye'de kabaca 'Kendisine muasır medeniyet seviyesini kıble almış insanlar' denemez mi?" sorusunu yöneltmiş ve "Beyaz Türklük değişti, gelişti ve zamanla yüzde 42'ye tekabül etti" yanıtını vermiş.

Oray Eğin'in yeni bir yazısı varken iki yıl önceki yazıdan alıntı yapmak gazetecilik açısından sorunluydu. Çünkü bilindiği gibi, "haber değeri" dediğimiz kavramın kriterlerinden biri "aktüellik/güncellik"tir.

12 EYLÜL İLE ERGENEKON DAVALARI KARŞILAŞTIRMASI

Ali Fahir Kayacan'ı, 12 Eylül 1980 döneminde askeri hâkim olduğu günlerde tanımıştım. Kayacan, darbeden hemen sonra Mustafa Pehlivanoğlu ile Necdet Adalı'nın idamlarına nezaret etmiş, sonra kendisi de idam kararları vermişti.

Askeri mahkemelerde MHP, Dev-Yol, 7 TİP'linin öldürülmesi gibi davalarda hâkimlik yaptıktan sonra da Askeri Yargıtay'a geçmişti. Askeri Yargıtay Genel Sekreteri iken de 2001 yılında albay rütbesiyle emekliye ayrılmış, avukatlığa başlamıştı.

Kayacan, avukat olarakErgenekon operasyonları döneminde Dağlıca baskını ve Balyoz davasına kadar birçok önemli davaya girince dikkatimi çekti. Okur Temsilciliği'nin yanı sıra her hafta *Hürriyet Pazar*'da yayımlanan "Puzzle Portre" başlıklı portre söyleşilerine devam ediyordum o sırada. Kayacan'ın hem portresi hem de 12 Eylül dönemi yargılamalarındaki deneyimlerini Ergenekon yargılamaları ile karşılaştırması ilginç olabilirdi.

Tabii o zaman Ergenekon-Balyoz davalarına sonradan olduğu gibi "FETÖ'nün kumpas davaları" olarak bakılmıyordu. Bu davaların derin devleti ortaya çıkarmaktan çok, siyasi iktidarın muhaliflerini derin devlet elemanları ile aynı torbaya doldurup etkisizleştirme ve cezalandırma operasyonları olduğunu söyle-

yince, iktidara yakın medya kuruluşları ve iktidarın sözcüleri tarafından hedef alınıyor, aforoz ediliyordunuz. O nedenle aydınların, askerlerin, muhaliflerin, gazeteci ve yazarların dalgalar halinde hapse atılmalarını eleştiren haber ve yazılar, yaygın medyada pek fazla yer bulamıyordu.

Kitaplar Bombadan Daha Tesirlidir

Zira o zamanlar "Gülen cemaati" olarak adlandırılan bu örgüt, AKP ile koalisyon halinde yönetiyordu ülkeyi. Sızmadıkları, hâkim olmadıkları devlet birimi kalmamıştı. Geniş bir medya ağı kurmuşlar, yaygın medyayı da etki altına almışlardı. Aleyhte haber yazılmasını geçtim, yaygın medyada "Türkçe Olimpiyatları"nın tanıtımını yaptırabiliyorlar. Hatta son zamanlarda gazetelere "Gülen cemaati" yerine "Hizmet Hareketi" yazılması için baskı yapıp, kabul ettirebiliyorlardı.

Ergenekon ve Balyoz operasyonlarını da emniyet ve mahkemelerde yuvalanan örgüt elemanları yürütüyordu. Gazeteci Ahmet Şık'ın, 3 Mart 2011'de gözaltına alınırken kameralara doğru "Dokunan yanar" diye bağırdığı gibi, bu örgüte dokunan yanıyordu.

Ahmet Şık, "Fetullah Gülen terör örgütü"nün içyüzünü sergilediği *İmamın Ordusu* adlı bir kitap yazmıştı; o nedenle gözaltına alınıp tutuklanmıştı. "Ergenekon terör örgütüne yardım etmek" suçlamasıyla da tutuklanmıştı. Şık gibi demokrat bir gazetecinin Ergenekon ile, derin devlet ile ilgisi olamayacağını elbette onu hedef alanlar da biliyordu.

Asıl amaç cezalandırmak ve kitabın yayımlanmasını engellemekti. Ama kitabın kamuoyuna yayılmasını önleyemediler, kitap PDF olarak internet üzerinden bütün ülkeye yayıldı.

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan da Ahmet Şık'ın yazdığı kitap nedeniyle tutuklandığını açıktan söyledi zaten. Strasbourg'ta, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde konuşurken "gazetecilik yüzünden yargılanmıyorlar" dedi ama ardından Ahmet Şık'ın yazdığı kitabı bombaya benzetti. Sonra da bu sözünden geri adım atmayacak, "Öyle kitaplar vardır ki bombadan daha tesirlidir" diye konuşacaktı.

Erdoğan'ın bu tavrı şaşırtıcı değildi. Ergenekon ve Balyoz operasyonlarının başladığı yıllarda "Ben bu davanın savcısıyım" demiş ve "Temizeller operasyonunu yapana saygı duysunlar" diyerek "FETÖCÜ savcı Zekeriya Öz"e sahip çıkmıştı.

Askeri Hâkim ile Söyleşi

Elbette 12 Eylül'deki askeri mahkemelerde adil ve hukuka uygun yargılama yapıldığı söylenemez. O mahkemelerdeki iddianamelerin asıl dayanağı emniyette yapılan ağır işkencelerdi. Ama Ali Fahir Kayacan ile söyleşi yapmak Ergenekon yargılamalarının hukuk dışılığını göz önüne serme imkânı verebilirdi. Bu düşünceyle önerdim söyleşiyi. Kayacan da önerimi kabul etti ve bürosunda konuştuk.

Hürriyet'in *Pazar* ekinde 10 Nisan 2011 tarihinde "12 Eylül yargılamaları bugünkünden daha adildi" başlığıyla yayımlandı söyleşi. Kayacan tam da beklediğim gibi konuşmuştu. İsmini vermeden de olsa Fetullah Gülen'i suçluyor, Ergenekon yargılamalarının hukuksuz olduğunu söylüyordu:

"Bakın *İmamın Ordusu* kitabı ne oldu? İnternette yayıldı, ben çıktısını aldım okudum. Kitapta örgüt propagandası olacak bir şey yok. Herkese bu yaftayı yapıştırmak saçma. Bu şablon, hukuka aykırı ve tehlikeli bir sürecin başlangıcı.

Ergenekon davasıyla ilgili olarak bazıları gibi toptan yaklaşıp tümüyle komplodur demem. Ama özellikle bu kitap meselesi manidar. Bunlar adını hatırlayamadığım ve şimdi uzak bir ülkede oturan 'bilge kişi'nin yetiştirdiği 'Altın Nesil'in başarısıdır.

Zekeriya Öz'ün Ergenekon davasından alınması, soruşturmadaki hukuksuzluklara HSYK'nın dur demesi. Kılıf bulunamıyor artık. 12 Eylül yargılamalarını yapan sıkıyönetim mahkemelerinde mi daha özgür savunma yapılıyordu, şimdiki özel yetkili mahkemeler ve savcılıklarda mı?

Ben iddia ediyorum ki, tüm eleştirilere rağmen sıkıyönetim mahkemeleri ve savcılıklarda hukuk kurallarına mutlak bağlılık vardı. Duruşmalarda saatlerce savunma yapılırdı. Bugün özel yetkili mahkemelerde adil bir yargılama ortamının olmadığını söylüyorum."

Zaman'ın Saldırısına Yanıt

Kayacan söyleşisinin yayımlandığının ertesi günü "Gülen cemaati"nin gazetesi *Zaman*'dan karşı saldırı geldi. İlk sayfadan anons edilen haberde 12 Eylül ile Ergenekon yargılamalarının kıyaslanmasının "komedi gibi bir şey" ve "vicdansızlık" olduğu belirtiliyordu:

"50 kişinin idam edildiği, yüzlerce kişinin tutuklandığı, işkence gördüğü bu kanlı darbe sonrasında kurulan sıkıyönetim mahkemelerindeki yargılamaları savunan ve Ergenekon'la karşılaştıran askerî hâkim Ali Fahir Kayacan'a mağdurlardan ve demokrat isimlerden tepkiler yükseliyor."

Bazı ünlü isimlerden manipülatif sorularla alınan görüşler de habere eklenmiş, "Bu haberin *Hürriyet*'te yayımlanması yadırgatıcı değil" ve "*Hürriyet*'in sicili bozuk" ifadelerine de yer verilmişti. Onunla da kalmadı. 16 Nisan'da yayımlanan haberde Kayacan'ın sözlerini çarpıttığımı iddia ettiler, 19 Nisan'da çıkan haberde ise "Türkiye'nin 12 Eylül yargısıyla yüzleştiğini" yazdılar.

Ben de bunun üzerine daha fazla dayanamadım. *Zaman*'ın Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı'ya bir mektup yazdım. Haberlerinin "önyargılı" olduğunu vurguladıktan sonra şöyle devam ettim:

"Oysa 19 Nisan'da çıkan haberiniz şu cümlelerle başlıyordu; 'Türkiye, 12 Eylül askeri darbesi ve sıkıyönetim yargısıyla yüzleşiyor. Sıkıyönetim hâkimlerinden Ali Fahir Kayacan'ın '12 Eylül yargısı daha adildi' yönündeki açıklamaları, darbe döneminde yaşananların bir daha hatırlanması bakımından faydalı oldu.'

Evet, bu cümlelere teşekkür ediyor ve bunu sekiz gün aradan sonra gazetenizin, *Hürriyet*'in ve benim hakkımı teslim etmesi olarak değerlendiriyorum. Çünkü o söyleşiyi yaparken benim de temel amacım buydu. 12 Eylül döneminde askeri hâkimlik yapan tecrübeli bir kişinin yargıya bakışını, psikolojisini, düşünce tarzını okurlara aktararak hem geçmişi hatırlatmayı hem de hukukun o günü ve bugünüyle bir bütün olarak tartışılmasını amaçlamıştım.

Takdir edersiniz ki, bir gazetecinin bir kişiyle söyleşi yapması, o kişinin düşüncelerini benimsediği anlamına gelmez. Ayrıca 12 Eylül dönemiyle ilgili hatırlatma çabamı, bir hafta sonra o

dönemin mağdurlarından yayıncı ve yazar Muzaffer İlhan Erdost ile de söyleşi yaparak sürdürdüm.

Dolayısıyla sizlerin de 12 Eylül dönemiyle ilgili anti demokratik uygulamaları eleştiren haberleri sürdürmenizi anlıyorum. Dikkatinizi çekmek istediğim temel nokta, bu söyleşiyi yaptığım için benim ve gazetemin töhmet altında bırakılması."

Kayacan'ın sözlerinin çarpıtılmasının söz konusu olmadığını, ses kaydı, deşifre metni ve ham metne ilişkin söyleşi yapılan kişiden alınan onay metninin bulunduğunu vurguladım. Mektubumu "Yayınlanması amacıyla değil, böylesi bir yaklaşımın yanıtsız kalmasını istemediğim için bu metni yazdığımı bilmenizi isterim" diyerek noktaladım.

Tahmin edileceği gibi Ekrem Dumanlı'dan bir karşılık gelmedi. Beklemiyordum da zaten...

RAPORLARDAKİ OKUR UYARILARI

Okur Temsilcisi (Ombudsman) olarak okurları yanıtlamak, haftada bir gazeteye yazı hazırlamak dışında bir de okurlardan gelen kimi tepki, eleştiri ve önerileri ayda bir toplayıp gazete yönetimine iletme görevim vardı. Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu'nun yanı sıra Yönetim Kurulu Başkanı Vuslat Doğan Sabancı'ya da gönderiyordum bu raporları.

Gazetede yayın politikası ya da gazetenin iç işleyişiyle ilgili sorunları bu yolla aktararak yönetimi bilgilendirmiş oluyordum. Daha çok gazetenin yayın politikasıyla ilgili oluyordu raporlarda dile getirdiklerim.

Bu raporlardan bazı örnekleri özetleyerek buraya alıyorum. Kısaltılmış hali de olsa bu raporlar, ombudsmanlığın iç işleyişi hakkında bilgi verecektir okura. AKP iktidarına karşı tavizkâr davranıldığı eleştirilerinin o günlerden başladığının görülmesini de sağlayacaktır:

NİSAN 2010 – *Hürriyet* Okur Temsilciliği'ne başladığım 19 Nisan 2010'dan bu yana gelen başvuruları mümkün olduğunca bizzat yanıtlamaya çalıştım. Maillerin hemen tamamını yanıtladım, telefonların bir kısmına yanıt verebildim. Gazetede anons yayımlanan ilk hafta içerisinde gelen mail, faks ve telefon 50'yi aşıyordu. Ancak sonrasında bu sayı 15-20 dolayına düştü.

Başbakan Erdoğan ile ilgili haberlerin fazla olduğu, muhalefetin görüşlerine yeterince yer verilmediği iddia ediliyor. *Hürriyet*'in AKP'nin etkisinde kaldığı eleştirileri geliyor. Danıştay saldırısında kamera görüntülerinin silinmesi ve Ergenekon davasına ilişkin haberlere yeterince geniş yer ayırmadığımız eleştirisi de var.

Arka sayfa güzelinin birinci sayfaya taşınmaması gerektiği, gazetede magazin ağırlığının arttığını söyleyenler de var.

MAYIS 2010 – Deniz Baykal ile ilgili kaset skandalı ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun adaylığı sürecindeki haberler farklı açılardan eleştirildi. Bir kısım okur Kılıçdaroğlu haberlerinin az olduğunu savunurken, bir kısmı tam tersini söylüyordu. Bazı okurlar da Başbakan Erdoğan'ın Baykal ile ilgili sözlerine geniş yer verilmesini kabul edemiyordu. Bazıları da Erdoğan'ın manşet sözlerinden sonra CHP haberlerinin aniden azaldığını düşünüyordu.

Hürriyet okurlarından gelen mesajlar, laiklik, Cumhuriyet ve CHP konusundaki duyarlılıklarını ortaya koyuyor. Örneğin bir okur, *19 Mayıs* gazetesini "19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramına yaraşır ilk sayfa bekledim fakat maalesef çok sönük, çok sıradan, çok duygusuz bir ilk sayfa olmuş" diye eleştiriyordu.

Devlet Bakanı Egemen Bağış'ın 31 Mayıs'ta konuk yazar olarak *Hürriyet*'te yazmasına karşı çıkan, bundan hoşlanmadıklarını belirten okurlar oldu.

Avrupa baskılarında daha önce Hikmet Bil'in yaptığı tarzda "Serbest Kürsü" veya "Okurlar yazıyor" türü bir bölüm açılması istekleri geldi.

HAZİRAN 2010 – *Habertürk*'ün yayımlanmaya başlaması ve o gazetenin elleri boyamadığının okur tarafından fark edilmiş olması, gazete mürekkebi konusunda bir farkındalık oluşturdu. O nedenle de bu konudaki eleştiriler arttı.

Sedat Simavi, 10 Haziran'da, Basın Müzesinde bir söyleşiyle anıldı. Cemiyet Başkanı Orhan Erinç'in yönettiği bu söyleşiye Orhan Koloğlu ve çizer Cihan Demirci katıldı. Demirci, bu söyleşiyle ilgili olarak *Hürriyet*'te hiçbir haber çıkmamasından üzgün olduğunu yazdı.

TEMMUZ 2010 – Ömür Gedik'in Jennifer Lopez'in Kuzey Kıbrıs'a gelmemesini eleştirdiği yazısında, Lopez'in filminin Türkiye'de gösterilmesinin engellenmesini istemesi sansürcülük olarak eleştirildi.

AĞUSTOS/EYLÜL 2010 – Gazetenin iktidar ile ilgili tutumuna eleştiriler geliyor. Bu eleştiriler içerisinde gazetenin AKP iktidarına karşı çekingen davrandığı, yeterince muhalefet etmediği görüşü ağırlıkta. Gazetenin geleneksel çizgisinden uzaklaştığı savunuluyor. Bu çerçevede, *Hürriyet*'in Pakistan'a yaptığı yardımdaki evlerin açılışını Emine Erdoğan'ın gerçekleştirmesi de tepki aldı.

Bir okur, sigortacılık ile ilgili sayfa hazırlayan Noyan Doğan'ın taraflı davrandığı, objektif olmadığı eleştirisinde bulundu. Bu okur, "Yazarınızın sigorta şirketleri aleyhine görüşlere hiç değinmemesi okur olarak bende soru işareti yaratıyor. Sürekli olarak sigorta şirketleri lehine haber ve görüşler yazar bir görüntü yaratmaktadır" diyordu. Bu eleştiriyi Ekonomi Servisi Müdürü Vahap Munyar ile birlikte ilan servisine de ilettim.

EKİM 2010 – Gazetedeki ilan sayfalarının çokluğu ile ilgili şikâyetler devam ediyor. Özellikle bu ilanların Yılmaz Özdil gibi yazarların sayfalarının değişmesine neden olması okurları kızdırıyor.

Kanal D ve Star ile ilgili tanıtım haberleri de eleştiri alıyor. Bazı okurlardan hem o kanallardaki dizilerin sürekli haber olmasına hem de en çok izlenen kanal oldukları yolundaki haberlere özellikle tepki geliyor. Bir okur, "Kafamıza vura vura, zorla beğendirmeye çalışmak bende ters tepki yaratıyor" diyordu.

Oktay Ekşi'nin Başbakan ve AKP'lilerin tepkisini çeken yazısıyla ilgili olarak önce küfür, hakaret ve eleştiri mailleri geldi. Bu maillerin çoğunda istifası isteniyordu. Ancak istifadan sonra da bu kez istifaya üzülenlerin mailleri gelmeye başladı. Çok sayıda okur, gazeteden daha önce ayrılan yazarları da hatırlattı.

KASIM - ARALIK 2010 - *İnternet* sayfasında dışardan yazan isimlerden biri olan Erdoğan Aksoy'un Beşiktaş-Bursaspor maçında çıkan olaylarla ilgili olarak Bursaspor taraftarlarını aşağılayıcı ifadeler kullanmasına tepki yağdı. Dijital Yayın Direktörü Fatih Çekirge ile konuşarak durumu ilettim. Aksoy,

Bursaspor taraftarlarından özür dileyen bir yazı yazdı. Ben de gelen tepkilere bu gelişmeyi aktaran yanıtlar verdim, bunun üzerine tepkiler yatıştı.

Gazetenin iktidara karşı haberleri yeterince vermediği, Ergenekon davası haberlerinin ayrıntılı görülmediği eleştirileri geliyor. Bir okur da "vergi cezaları nedeniyle iktidarın *Hürriyet*'i esir aldığını" yazdı.

OCAK 2011 – Ayşe Arman'ın evinin tamiratını yapan, ayna takan ustayla ilgili yazısına ilişkin okur şikâyeti aldım. Çünkü 21 Ocak 2011'deki yazının sonunda ustanın telefon numarasını da veriyordu. Bir tür reklam yapılıyordu.

Hande Ataizi ve Cihan Ünal'ın oynadığı "Özel Hayatlar" dizisinden sadece sevişme sahnelerinin birinci sayfaya çıkarılmasına yönelik eleştiriler oldu. Bir tiyatro oyununun sadece o sahnelerle anılmasının, bir sanat ürününe magazin gözüyle bakılmasının yanlış olduğu söylendi. Eğer magazin unsuru olarak görülecekse de o zaman sadece *Kelebek*'te yayımlanması gerektiği ifade edildi.

ŞUBAT - MART 2011 – Gazetede reklamlara ayrılan alanın fazla olması eleştiriliyor. Hatta bazı okurlar habere ve reklama ayrılan alanları sayfa sayfa ölçerek tepkilerini dile getiriyorlar. Gazetede reklam alanının haber alanından fazla olduğunu yazıyorlar.

Spor sayfası yönetiminin Fenerbahçe taraftarı olduğu yönündeki eleştiriler de devam ediyor. Ancak bu eleştiriler eskiye oranla azaldı. Bu yıl daha çok Beşiktaş, Bursaspor ve Trabzonspor taraftarlarından bu yönde eleştiriler geliyor.

NİSAN 2011 RAPORU – 2007'de Hugo promosyonunda yaşanan harita yanlışlığı sorun olmaya devam ediyor. Bu konuda her hafta üç beş küfür ya da tepki dolu mail alıyorum. O dönem özür dilenmiş olsa da birileri bu konuyu Facebook'a koymuş ve onu gören yeni sanıp bir daha tepki gösteriyor.

3 Nisan 2011 tarihli *Ankara Güncel* ekinde Gamze Cizreli'nin "İdam cezası bile az!" başlıklı köşe yazısında işkence, hatta linç savunuluyordu: "Biz bu insanlara ne ceza vermeliyiz? İşkence desen yetmez, müebbet hapis az... İçimden diyorum ki keşke

bunları halkın önünde LİNÇ EDEREK ÖLDÜRSEK. O da mümkün değil. İnsan hakları var ya!" Çocuk katilleri için bile olsa işkenceden, linçten, şiddetten bu kadar fütursuzca bahsetmek *Hürriyet*'e yakışmadı.

TEMMUZ 2011 – Fenerbahçe ve şike operasyonu haberleri konusunda Fenerbahçe taraftarlarından "takımlarının haksız yere zan altında bırakıldığı" yakınmaları geliyor; diğer takımların taraftarlarından da Fenerbahçe haberlerinin çokluğu eleştirileri.

Ama son günlerde Erman Toroğlu konusunda Fenerbahçe taraftarları başta olmak üzere değişik kesimlerden çok sayıda mesaj geldi. Bunların bazıları küfür ve hakaret dolu. Toroğlu'nun yazdıklarına tepki gösteriliyor, FB soruşturmasındaki tavrına da. Gerçekten Toroğlu'nun soruşturmayla ilgili yazısı soruşturmayla ilgili hüküm ifadeleri barındırıyordu.

AĞUSTOS 2011 – Yaz mevsimi ve Ramazan ayı nedeniyle olsa gerek, Ağustos ayında gelen okur mail ve mektuplarında ciddi bir azalma oldu. Bunlar içinde ağırlıklı olarak en çok futbolda şike haberleriyle ilgili eleştiriler yer aldı.

18 Ağustos'ta Kandil'e yapılan hava operasyonu ile ilgili haberde bombalanan yerlerin isimlerinin ilk baskılarda "Şehit Harun ve Şehit Rojhat kırsalı" olarak yazılması bazı okurları kızdırdı. İnternet sitelerinde de haber olan bu ifadeler, "*Hürriyet*'in PKK'nın dilini kullanması" olarak nitelendirildi. Bu ifadeler yazı işlerinde fark edilmiş, son baskılarda düzeltilmişti.

EYLÜL 2011 – *Hürriyet*'in iktidara karşı ürkek davrandığı eleştirileri devam ediyor. Bir okur, "Magazin gazetesine döndünüz. Anlamakta zorluk çekiyorum. Eskiden bir manşet atıldı mı yer yerinden oynardı. Sindirildiniz mi? Nasıl bir yayın kuruluşunuz anlamakta zorluk çekiyorum. Muhalefetin haberini manşete çıkaramıyorsunuz" diyordu.

Bazı okurlar şehit haberlerinin küçük verilmesinden yakınıyor. Ancak ben de bunun o gelişmelere verilen önemden kaynaklandığı, haberlerin fazla büyütülmemesinin olaylara serinkanlı bakış açısından gerekli olduğu, büyütülmesinin yaratacağı sonuçların daha sakıncalı olabileceği yanıtını veriyorum.

EKİM 2011 – Trabzonspor ve Trabzonlulara hakaret konusunda çok sayıda tepki maili geldi. Bunlardan bir kısmı küfür ve

hakaret içeriyordu. Onları kızdıran Fenerbahçeli bir tribün lideri Ayça Alemdar ile *Hürriyet İnternet*'te yapılan söyleşide, "Trabzon ve Trabzonsporluların sadece kalecilerinin ismi Onur'dur" demesiydi. Bence özür dilenmesi gerekirdi. Bu tür tepkiler özür dilenmeden geçiştirilirse kötü bir iz bırakıyor.

Başbakan Erdoğan'ın medya zirvesi ve daha sonra da Cumhuriyet Bayramı törenlerinin iptaliyle ilgili haberlere eleştiriler geldi.

KASIM 2011 – Gazetenin fiyatına yapılan 10 kuruşluk zammın okuyucuya duyurulmaması ve eskiden olduğu gibi bu konuda bir özür açıklaması yapılmaması okurlardan tepki gördü. Fiyat artışını satın aldıkları bayiden öğrenmek hoşlarına gitmemiş, gazetede bir açıklama aramışlar.

Hürriyet'in iktidar karşısında cesur habercilik ve muhalefet yapamadığı, sindiği eleştirileri devam ediyor. Bu konuda eleştiri yazanlar genelde, "artık *Hürriyet* okumayı bırakacakları"nı söylüyorlar. Bu okurlardan bir kısmı Emin Çölaşan ve Bekir Coşkun'un *Hürriyet*'te olmamasına atıfta bulunup, Yılmaz Özdil'i *Hürriyet* için "olmazsa olmaz" gördüklerini vurguluyor, onu övüyorlar.

Yükselen Türkiye ekiyle ilgili eleştiriler de geldi. Bir okur, "Bu eki kendime açıklamakta zorluk çekiyorum, benim gözümde bu gazeteyi iktidarla beraber yükselen *Star*, *Yeni Şafak* gibi gazeteler seviyesine indirmeye hakkınız olduğunu düşünmüyorum, İcraatın İçinden programı yapılacaksa devlet televizyonunda yapılır" eleştirisinde bulundu.

ARALIK 2011 – *Hürriyet Pazar*'daki yemek tarifindeki pişmiş tavuk fotoğrafının bir okur tarafından müstehcen bulunmasına ilişkin olarak "Müstehcen tavuk" başlıklı bir yazı yazmıştım. Bu okura destek veren, o tavuk fotoğrafının müstehcen olduğunu savunan başka okurlar da oldu. Toplumdaki müstehcenlik algısında değişim gözlüyorum. Pirelli takvimindeki kadın fotoğraflarının göğüslerinin kapatılmaması bile şikâyet konusu olabiliyor.

OCAK 2012 – Bulmaca ile ilgili şikâyetlerde belirgin bir azalma oldu. Bu ay, sadece bir okurdan bulmacalarla ilgili şikâyet geldi, o da yanlışıyla değil zorluğu ile ilgiliydi.

Hürriyet'te diğer gazetelerden farklı haberler olmadığı ve iktidarın hoşuna gitmeyecek bazı haberlerin verilmediği eleştirileri geliyor. Okur eleştirilerinde dikkat çeken bir nokta, *Hürriyet İnternet* ile *Hürriyet*'in birbirine karıştırılması. İnternetteki haber, fotoğraf ve yorumlar, basılı gazetede de varmış gibi yazılıyor, gazeteye de tepki gösteriliyor.

Noterler aracılığıyla ya da mahkemeler tarafından gönderilen tekzip taleplerini Hukuk Servisi bana da göndermeye devam ediyor. İlgili muhabir ve servislerle konuşarak bu taleplerden bazılarının haber biçiminde yayımlanmasını sağlıyoruz. Bir kadın hâkimin gönderdiği tekzibi de Okur Temsilcisi köşesinde yayımladık.

ŞUBAT 2012 – Bir okur, *Kelebek*'teki filmlere yıldız verilmesi uygulamasını eleştirdi. Filmlerin seyredilmeden hepsine hemen aynı sayıda yıldız verilmesi yerine IMDB puanının konulmasını önerdi. *Kelebek* yöneticileri de bu öneriyi yerinde bularak günün filmlerini IMBD (Internet Movie Database) puanıyla yayımlamaya başladı.

Hürriyet gazetesinin muhalif kimliğini kaybettiği ve eğitim konusundaki değişiklikler başta olmak üzere hükümet uygulamalarına karşı haberler yapılmadığı eleştirileri geliyor. Zaman zaman gündemle çok ilgisiz, hafif, havadan sudan konuların manşete çıkarıldığı söyleniyor.

Bazı okurlar Oktay Ekşi'den sonra gazetenin başyazarsız kaldığı ve bu boşluğun doldurulamayacağı görüşünü dile getiriyor.

MART 2012 – Yazarlar Özdemir İnce ve Rahmi Turan'ın gazeteden uzaklaştırılmaları konusunda eleştiriler geldi. Hemen tümünde gazeteden daha önce atılan yazarlar da yeniden hatırlatılarak gazetenin çizgisinden koptuğu savunuluyor. Bazı okurlar da yazarların ayrılması konusunda okura bilgi verilmemesini, açıklama yapılmamasını kınıyorlar.

23 Mart'ta *Hürriyet*'in manşetinde çıkan "Amcam gelsin cinayeti" haberi, öldürülen kadının yakınlarının Okur Temsilcisine gönderdiği mailden çıktı. Okurdan gelen maili Haber Merkezi'ne ilettim, onlar da araştırarak haberleştirdi.

Bir okurdan gazetenin künyesi ile ilgili öneri geldi. Bu okur, "Gazetenizin künyesinin de yenilenmesi gerektiğinin farkında

mısınız? Fakslar artık demode oldu, onların yerini artık daha çok elektronik posta aldı. Ama sizin gazetenin künyesinde bir tane bile e-mail adresi yok! Hiç olmazsa bölüm şeflerinin falan e-mail adreslerini koysanız da künyenizi yenileseniz" diyordu.

NİSAN 2012 – *Hürriyet*'in yayın politikasına yönelik eleştiriler sürüyor. *Hürriyet*'in iktidar ile ilişkilerini iyi tutmak adına eleştirel haber yapamadığını savunan bazı okurlardan gazeteyi bırakacakları yolunda mailler geliyor. Özellikle de Başbakan Erdoğan'ın Aydın Doğan ile birlikte katıldığı açılış töreni haberlerinden sonra bu tür mailler arttı.

Latif Demirci'nin gazeteden atılıp atılmadığını soran ve çizmemesine tepki gösteren mailler devam ediyor. Latif Demirci'nin çizmemesi, bu maillerde muhalif ya da iktidarın istemediği yazarların *Hürriyet*'ten uzaklaştırılmaları uygulamasının bir devamı olarak görülüyor.

MAYIS 2012 – Gazetenin iktidarı yeterince eleştirmediği, AKP'ye yanaştığı yönündeki eleştiriler gelmeye devam ediyor. Özellikle Başbakan Erdoğan ile ilgili haberlere tepki gösteren bu okurlar, gazeteyi bıraktıklarından ya da bırakacaklarından söz ediyorlar.

Ercan Saatçi'nin spor sayfasında yazdığı ve sonra özür dilediği "Şike Şike" yazısını bir küfür olarak algılayan çok sayıda taraftar tepki gösterdi.

Bilbul ekinin sayfa sayının azaltılması üzerine telefonla, maille tepki gösteren okurlar, ekin eski haline dönmesinden dolayı çok mutlu oldular. Bunun üstelik okur olarak sahip çıkmaları sonucunda sağlanmış olması nedeniyle de gazeteyle aidiyet ilişkileri pekişti.

HAZİRAN 2012 – Spor sayfasında futbol dışındaki haberlere çok az yer verilmesiyle ilgili eleştiriler, atletizm şampiyonası sonrasında daha da arttı. Kadın atletlerin madalya almasıyla ilgili haberlerin bile küçük verilmesine tepki gösterildi.

Arada bazı okurlar, "Ülkemin değerlerini bugüne kadar savunan *Hürriyet bugün baskılar ve tehdit*ler karşısında mücadele gücünü yitirmeye başlamıştır. *Hürriyet*, bu baskı ve tehditler karşısında kendi sahip olduğu değerleri kaybetmeye başlamıştır" görüşlerini dile getiriyor.

Hürriyet logosundaki "Türkiye Türklerindir" sloganının oraya konulma gerekçelerinin ortadan kalktığı ve artık kaldırılması gerektiği yolundaki yazıma 20 kadar okurdan olumsuz tepki aldım.

TEMMUZ 2012 – 16 Haziran'da spor sayfasında çıkan "Siz önce amatör kulüp yönetin" başlıklı haberle ilgili olarak gelen düzeltmeyi Spor Servisi ile de anlaşarak Okur Temsilcisi köşesinde yayımladım. *Cumartesi* ekinde Savaş Özbey'in yazısı için gönderilen düzeltme de Özbey'in köşesinde çıktı.

At yarışları ile ilgili köşenin başarılı tahminlerde bulunduğunu belirten bu okur, bu köşenin daha geniş yayımlanmasını, hatta mümkünse bülten olarak verilmesini istedi.

AĞUSTOS 2012 – *Hürriyet Ankara*'nın internet sayfası için hazırladığı "Aile hekimlerine nöbet ayarı" haberi, Türkiye'nin her yanındaki doktorlardan yoğun eleştiri aldı. Haberin başlığını değiştirip, girişine bir özür notu konularak tepkiler yatıştırıldı.

17 Ağustos'ta *Çukurova* ekinde çıkan *Ramazan* sayfasında beyaz şaraplı bir yemek tarifine yer verilmesi tepkilere yol açtı. Sosyal medyada da eleştirilen bu tarif nedeniyle ertesi gün aynı sayfada özür metni yayımlandı.

Hürriyet İnternet sitesindeki reklamlarla ilgili eleştiriler artıyor. Özellikle her haberde reklam sayfasının açılması ve onu kapatmadan haberi okuyamamaları kimi okurları kızdırıyor. Ayrıca şehit haberlerinin olduğu sayfalarda ilgisiz reklamlar (Orkid, Yeniçarşım gibi) olması da istenmiyor. Bu konuyu İnternet Servisine iletti̇m; artık bu tür haberlerde özen gösteriliyor.

EYLÜL 2012 – Şehit haberlerinin küçük görülmesiyle ilgili eleştiriler devam ediyor. Enis Berberoğlu'nun Şemdinli gezisiyle ilgili habere çeşitli eleştiriler geldi. Özellikle de fotoğrafa tepki gösterdi bazı okurlar.

Gaziantep'teki bombalı saldırı sonrasında muhabirlerin imzalarıyla birlikte kullanılangülümseyen fotoğrafları eleştiri aldı.

Hürriyet Avrupa okurlarından, Türkiye'deki *Hürriyet*'in orada da aynı şekilde verilmesi talepleri geldi. Türkiye'ye tatile gelen bir okur, "Canım vatanımı ziyaret ettim. Tabii alışkanlığım olduğu üzere her gün gazetemizi aldım. Ancak üç beş paraya verilen kitap kalınlığında gazeteyi görünce üzüldüm. Biz bu gazeteyi

hak etmiyor muyuz da bize 1 euroya incecik gazete veriliyor" diye yazdı.

KASIM 2012 – Amerika'da yaşayan bir okur, *Hürriyet İnternet*'te "Ölüm İlanları" sayfası açılmasını önerdi. İlginç bir fikir. İsteyenler de ölüm ilanları sayfasına yakınlarıyla ilgili ilanların altına başsağlığı notları koyabilirler. İlanlar başlangıçta ücretsiz ya da düşük ücretli olabilir; sonra duruma göre fiyatları ayarlanabilir.

55 yıldır okuduğu *Hürriyet*'i bıraktığını yazan bir okur, bu tavrının gerekçesini "*Hürriyet* artık iktidarın güdümünde bir gazete" diye açıkladı. Bazı yazarların ayrılmasının gazeteye zarar verdiğini savunan bu okur, Ercan Saatçi'nin yazıları ve spor sayfalarındaki Fenerbahçe haberlerini de eleştirdi.

Yaşlı okurlar, gazetenin boyutunun değişmesinden memnunlar ama gazetedeki yazıların puntosunun küçüklüğünden şikâyetçiler. Özellikle de koyu zemin üzerine basılan yazıları okumakta güçlük çektiklerini belirtiyorlar.

20 Kasım'da Bursa ve Ege'ye giden baskılarda 32 ve 33'üncü spor sayfalarının içeriği 19 Kasım tarihli gazetenin 28 ve 29'uncu sayfalarının içeriği ile tıpatıp aynıydı. Bu hata sonraki baskılarda fark edilip düzeltilmişti. Okurlardan çok tepki geldi.

ARALIK 2012 – Bir okur, *Hürriyet*'te dış politika yazarları açısından bir boşluk doğduğunu yazdı. Ferai Tınç ve İlter Türkmen'in ayrılmasından sonra onlardan kalan boşluğun doldurulmadığı eleştirisini yöneltti.

Ayşe Arman'ın bir inşaat şirketinin reklamında oynaması okurların dikkatini çekti. Bir ay kadar önce İzmir'deki Smyrna Park Evleri'nin reklam yüzü olan Ayşe Arman'ın şimdi de İstanbul'daki Brandium Ataşehir projesinin tanıtımını üstlenmesi okurların eleştirilerine neden oldu.

OCAK 2013 – Dış Haberler sayfasındaki bulmacada hataların arttığı öne sürülüyor. Bu konuyu Okur Temsilcisi köşesinde de yazdım, uyarıların ardından bu bulmacalarda hata olduğu mesajları azaldı. En son 18 Ocak'ta hatalı soru mesajı geldi bir okurdan.

İnternet sayfasındaki okur yorumları ile ilgili olarak "Benim yorumum yayımlanmadı, sansür yapılıyor" türünden eleştiriler

azaldı. Bu kez az sayıda da olsa bazı okurlardan, bu yorumların tamamen kaldırılması istekleri de geliyor.

İnternetteki haberlerle ilgili düzeltme ve arşivden kaldırma talepleri giderek artıyor. Bu talepleri nasıl yanıtlayacağımız konusunda bir standart oluşturma gerekliliği ortaya çıktı.

ŞUBAT 2013 – Migros'un reklamı niteliğindeki Tire köftesi haberinin *Turuncu* ekinde yayımlanmasının ardından Ekonomi ve Reklam Servisleri ile görüştük. Ekin künyesinde bulunan Migros'un reklam eki olduğuna ilişkin cümle büyütüldü. Ekonomi Servisi de reklam haberlerini muhabir imzasıyla hazırlamayacak. Reklam ile haberin birbirine karışmamasına özen gösterilecek.

Yayın İlkeleri'nin şirketlerden gelen değerli hediyelerin alınmasını yasaklamasının ardından Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent, yılbaşından bu yana iki ayrı şirketten gelen kol saatini ve bir şirketten gelen İpadmini'yi, yine Ekonomi Servisinden Meltem Kara da müzayede kuruluşu Antik AŞ'den gelen cep telefonunu Yayın İlkeleri'ni hatırlatarak şirkete iade ettiler.

Frankfurt'tan yazan bir okur, artık hafta sonlarında *Hürriyet* yerine *Sabah* aldığını belirterek, *Hürriyet Avrupa*'ya yönelik eleştirilerini şöyle sıraladı: "*Hürriyet* yeni çehresini kazandıktan sonra birinci sayfanızda hemen her gün hiçbir haber niteliği taşımayacak öğeler basılmakta! 3-4 gün Coca Cola'nın reklamı yapıldı. Neymiş efendim dönercilere yardım falan filan. Lütfen bırakın bu işleri. Gazetemizi bize geri verin."

Orta yaşın üzerindeki okurlar, renkli zemin üzerine dişi karakterlerle hazırlanan sayfalardan rahatsızlar, bu tür yazıları okuyamadıklarından şikâyet ediyorlar.

Hürriyet'in hükümete karşı cesur habercilik yapmadığı, eski *Hürriyet*'i artık göremedikleri eleştirileri geliyor. Bu görüşü savunan bir okur, "Birkaç köşe yazarı dışında haberlerinizin büyük bir kısmının açık ya da gizli hükümet yanlısı olması beni rahatsız etti. Biz *Hürriyet* gazetesini yansız ve bağımsız görmek istiyoruz" dedi.

NİSAN 2013 – İnternette haberlerle başlıklar arasında uyum olmadığı, foto galerilerin haberleri gereksiz yere böldüğü eleştirileri arttı. Haberlerden önce açılan reklamlar ve siyasi haberlerin

olduğu sayfalarda bile cinsel ürün reklamlarının yayımlanmasına tepki gösteriliyor.

Hürriyet Avrupa'da sağlık sayfası yazan Dr. Yaşar Sarıgül'ün 15 Nisan'da çıkan "Silikonun faydaları" yazısı, mizahi bir dille kaleme alınmaya çalışılmıştı. Sağlık sayfasında böyle bir dil kullanılması, yanlış anlamalara açık olduğu için eleştiri aldı. Ayrıca bu sayfada uzmanlık alanı olmayan kişilerin uzmanlık gerektiren konularda yazıları yayımlanıyor.

MART 2013 – Özlem Kutluay'ın girişimleri sonucunda Okur Temsilcisi hattı, Çağrı Merkezi'ne bağlandı. Böylece hafta sonu dâhil her gün akşamları saat 22.00'ye kadar okur telefonlarına yanıt veriliyor. Okurlardan gelenleri bana mail ile iletiyorlar, gerektiğinde hemen müdahale edebiliyorum.

Bir okur, gazetenin fiyatının hafta sonları daha yüksek olmasını eleştirdi. Eklerle birlikte gazete almak isteyenlere farklı fiyat uygulanmasını önerdi.

HAZİRAN 2013 – Taksim Gezi Parkı'ndaki eylemlerle ilgili yeterince haber verilmediği eleştirileri geliyor. Bazı okurlar, *Hürriyet*'in "üç maymunu oynadığını" belirtirken, bir okur, "Sizin adınıza utanıyorum! Şerefli insanların protestolarının polis faşizmiyle vahşet uygulanarak bastırılmaya çalışıldığı şu günlerde yaşananlardan sonra ilk sayfanız böyle mi olmalıydı? Çıkar gözeterek, korkarak, küçük hesaplar yaparak, aman birilerini kızdırmayalım da başımıza iş almayalım diyerek şerefli habercilik yapılamaz" diyordu.

Eylemler devam ettikçe gazeteye yönelik eleştiriler azaldı. Ama bu kez de iktidar yanlısı oldukları anlaşılan kişilerden az sayıda da olsa "İstanbul olaylarını olduğundan fazla abartarak insanları galeyana getirdiğinizden dolayı sizleri kınıyorum. Körüklemeyiniz" gibi eleştiriler gelmeye başladı.

Aylık raporlar bu kadar. Çünkü bu raporları göndermeyi, Haziran 2013'ten sonra bıraktım. Zira bu raporları hazırlamak epey zamanımı alıyordu ama etkisi olduğu yönünde hiçbir emare de göremiyordum. Raporlardaki eleştirilerle ilgili hiçbir geri dönüş olmuyordu. Raporların okunduğundan bile şüpheliydim.

Gezi eylemleriyle ilgili eleştirileri de yazdıktan sonra aylık rapor göndermedim; "Rapor neden gelmedi" diye soran olsa

devam edecektim. Ama soran olmayınca üzüldüm, bir daha da aylık rapor yazmadım...

Emin Çölaşan ve Bekir Coşkun'dan Sonra Tiraj

Aylık raporlar yerine gazete yönetimi tarafından bir konuyu incelemem istendiğinde ya da benim önemli gördüğüm bir gelişme olduğunda o konuda rapor yazmayı tercih ettim. Örneğin, Kuveytli bir diplomatın Ankara'da karıştığı bir kavga, Fenerbahçe haberlerinin tarafsızlığı, Ahmet Kaya haberleri, ekonomi sayfaları ya da gazetecilerin sosyal medyadaki paylaşımları, Fotoğraf Servisi'nin çalışma düzeni, yerel eklerdeki köşe yazılarını gazete yönetiminin isteği üzerine inceledim.

Pazarlama ve Satışla ilgili Grup Yönetiminin isteği üzerine Şubat 2012'de hazırladığım tirajların düşmesiyle ilgili değerlendirme de böyle bir çalışmaydı.

Özellikle Ankara ve Antalya'daki eklerin satışının azalmasının nedenlerini merak ediyorlardı. Ancak her iki bölge ekiyle ilgili fikir yürütme durumunda değildim.

Elbette gazetenin tiraj kaybının nedenleriyle ilgili bazı işaretler alıyordum okurların tepkilerinden. Okurlarla temaslarımdan ve gönderdikleri mesajlardan elde ettiğim bulgularımı şu başlıklar altında sıraladım:

* İnternetten aynı yazı ve haberlerin bedava okunması gazete alınmamasını özendiriyor. Bazı okurlar, "Biz bedavacılığa alıştık" diye açıkça söylüyorlar da.
* Okur gözünde gazetecilik ve gazetecilik dışı etkenlerden dolayı bir güven kaybı olduğu görülüyor.
* Gazetenin iktidara karşı gazetecilik çizgini savunamadığı ve muhalif, eleştirel haber yazamadığı kanısı yaygın.
* Emin Çölaşan ve Bekir Coşkun ile bazı yazarların gazeteden uzaklaştırılmaları olumsuz bir iz bıraktı.
* İnsanlar, gazetede internet ve televizyonlarda okumadıkları farklı şeyler arıyorlar; kimileri de bulamadıklarını söylüyor.
* "*Hürriyet* haber verir", "*Hürriyet* yazmışsa doğrudur" algısında aşınmalar var. *Hürriyet*'in gündem belirleyen haberlerinde belirgin bir azalma olduğu eleştirileri geliyor.

Kuşkusuz bu sorunlar, Pazarlama ve Satış gruplarının çözebileceği sorunlar değildi. Onlar pazarlama, promosyon ve satış organizasyonlarıyla satışı artırmayı düşünebilirlerdi. Oysa ürünün içeriğinde sorunlar vardı. Çeşitli kentlerde yaptığımız, seçilmiş okurlar ile gazetenin bazı yazar ve yöneticilerinin katıldığı "Okur Meclisi" toplantıları da yeterli olmuyordu. Zira okurla gazetesi arasındaki ilişkide kırılmalar yaşanmıştı; onların beklediklerini vermekte sıkıntı çekiyordu bu gazete artık.

CÜNEYT ÜLSEVER NİYE KIZDI?

Aradan yıllar geçti yine de Cüneyt Ülsever'in kızgınlığı bitmedi. Gazetedeki yazılarına son verildiği sırada Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu'ydu, karar onun ve patronlarındı.

Okur Temsilcisi olarak Ülsever'in yazılarına son verilmesiyle benim ilgim yoktu, olamazdı da. Ama o beni de atılmasının sorumlularından biri olarak görmekten hiç vazgeçmedi. *Hürriyet* ile ilgili her yazısında beni de araya sıkıştırdı, suçladı da suçladı.

Aslında bana kızmasının tek nedeni, gazeteyle ilişkisi kesildiği sırada bir okura verdiğim yanıttı. Mustafa Kakat adlı okur, 19 Nisan 2011 tarihinde bana bir e-posta göndermiş, "Sayın Ülsever rahatsız mı? Yazılarına ulaşamıyoruz" diye sormuştu. Ben de bu okura, "Cüneyt Ülsever'in yazıları gazete yönetiminin kararıyla haftada bir güne indirilmişti. O günden sonra kendisi yazmadı" diye yanıt vermiştim. Okur, benim yanıtımı Cüneyt Ülsever'e iletmiş; o da bana şöyle bir e-posta göndermişti:

"Sevgili Faruk; Lütfen okura yanıltıcı bilgi verme. Ben yazmaktan imtina etmedim. Yolladığım yazı sansür edildi, aynı yazıda inat *edince de gazeteden* kovuldum. Kovulurken de basılmamış yazımda *Hürriyet* okuruna gazete adına yanlış bilgi verdiğim iddia edildi."

Haklıydı, kendisine de sormalıydım okuru yanıtlamadan önce. Bir süre yazısı çıkmayınca Enis Berberoğlu ile konuşmuştum. Önce sorunu çözmeye çalıştıklarını söylemiş, sonra da "Bir güne indirilince yazı vermedi, biz de ilişkiyi kestik" demişti. Bu bilgiye dayanarak okuru yanıtlamıştım. Ama yanlış olmuştu.

Açık yüreklilikle de yazdım kendisine bu durumu. "Gazete yönetiminden aldığım bilgi doğrultusunda okura yanıt vermiştim. O tarafını bilmeden yanıt verdiğim için özür dilerim."

Ben bu yazışmamızdan sonra konunun kapandığını sanmıştım. Öyle olmadı. Gazeteden ayrılma sürecini konu alan ve Enis Berberoğlu'nu eleştirdiği her yazısında beni de hedef aldı. Ayrılma sürecindeki o yazışmaları deforme ederek aktarmakla kalmadı, beni "Türk medyasının bu hale gelmesinin sorumluları" arasında saymaktan bile geri durmadı. Gazete yönetimine ve sahiplerine sorması gereken soruları bana sordu. Defalarca yazdı bunları.

Enis Berberoğlu, 27 Mart 2015'te Sözcü gazetesindeki son yazısında yanıtladı Ülsever'i. "Ben Cüneyt Ülsever'i kovmadım. Bir tek yazısının satırına dokunmadım, yalan söylüyor. Okuru olmadığı için gazetedeki yazılarının sayısını azalttım"[3] dedi.

Ben de hiç yanıt vermedim Ülsever'e. Her şeyden önce Ülsever, gazeteci kökenli bir yazar değildi. Kamuoyunda adı ilk duyulduğunda Emlak Bankası Genel Müdür yardımcısıydı. O dönem Ahmet Özal'ın yakın arkadaşı ve "Turgut Özal'ın prenslerinden biri" olarak anılıyordu.

Kendisini "Turgut Özal'ın ANAP'ına, hatta 1990'ların başlarında Mesut Yılmaz'lı ANAP'a gönül vermiş bir kişi olarak" tanımlıyordu. 1990'lardan sonra başladığı yazarlık döneminde de siyasilerle içli dışlı olmuştu. Tayyip Erdoğan ile yakın ilişkide olmuş, AKP'nin kuruluş döneminde ve iktidarının ilk yıllarında desteklemişti.

Geldiği noktada iktidara eleştirel yaklaşabiliyordu, bu da gazeteye zenginlik katıyordu. Okur Temsilcisi olarak da bazı okurlara sert ve ağır yanıtlar vermesi dışında aramızda bir yazışma bile olmadı. Gazeteden atılmasına bir dahlim olamayacağı da açıktır herhalde.

Gazetecilik Hevesim Kaçtı

Tam tersine gazeteyle yollarının ayrılmasına üzülmüştüm. Aslında o günlerde sadece Cüneyt Ülsever'in yazılarıyla ilgili

3. https://www.sozcu.com.tr/2015/yazarlar/enis-berberoglu/hayirdir-sayin-valim-784741/

tasarrufta bulunulmamıştı. Enis Berberoğlu, Cüneyt Ülsever'in yanı sıra Rahmi Turan, Hadi Uluengin ve Özdemir İnce'ye mektup göndererek, yazılarını haftada bir güne indirme kararını iletmişti.

Enis Berberoğlu, ardından Tufan Türenç'e de gitmiş, "Aydın Bey seninle konuşacak" demişti. Bir süre sonra aramıştı Aydın Doğan, doğrudan konuya girmişti:

"Yahu Tufan, senin yazıların yüzünden çok sıkıştırılıyorum."

"Ama Aydın Bey, ben de yazılarımı başta türlü yazamam. Yazmam lazım bunları."

"Hakikaten çok zorlanıyorum. Ben bugüne kadar göğüs gerdim ama artık karşı koyamıyorum. Çok sıkıntıdayım Tufan. Senden yardım istiyorum."

"Aydın Bey, siz benim yazılarım yüzünden bu kadar sıkıntıdaysanız ben bugün yazılarıma nokta koyuyorum. Bundan sonra da yazı yazmıyorum."

"Yahu öyle değil, hiç olmazsa haftada bir gün yaz ismin gözüksün."

Tufan Türenç haftada bir gün yazmayı kabul etmemiş, yazıları bırakmıştı. O günden itibaren sadece Yazı İşleri Müdürü olarak devam etti.

Rahmi Turan, Hadi Uluengin, Özdemir İnce ve Cüneyt Ülsever ise yazılarının haftada bire indirilmesini kabul ettiler. Ama Ülsever'in bu karardan sonraki ilk yazısı sorun oldu. Enis Berberoğlu, "mesleğe yönelik ağırifadeler" içerdiği gerekçesiyle Ülsever'in bu yazısını gazeteye koymadı. Daha önce de iki kez yazıları sayfadan çıkarılan Ülsever, yazısının yayımlanmamasına tepki gösterince gazeteden uzaklaştırıldı.

Yazıları azaltılan yazarlar Rahmi Turan, Hadi Uluengin ve Özdemir İnce de haftada bir yazmayı kabul etseler de çok fazla kalamadılar *Hürriyet*'te. Bir yıl kadar sonra onlar da kovuldular gazeteden.

İnce'nin 1 Nisan 2012'de yayımlanan son yazısı dikkat çekiciydi. "Askerin kışlasına çekilmesini isteyenler, din adamlarının neden camilere çekilmesini istemiyorlar?" sorusuna yanıt aradığı yazının sonuna kısa bir not koymuştu: "Değerli okurlar, son yazımı okudunuz! Teşekkür ederim! Sağlıcakla kalın!"

Enis Berberoğlu dönemindeki bu değişim sürecinde *Hürriyet*'ten kendi isteğiyle ayrılanlar da oldu kuşkusuz. "Hevesi kaçan"lardan biri, Dış Politika yazarı ve Dış Haberler Servisi Şefi Ferai Tınç'tı. Gazetenin önceliği haber ve özel haber yerine hükümetin baskılarını dengelemek haline gelince gazetecilik yapamadığı, yorum ağırlıklı köşe yazıları da gazete içi sansüre takıldığı için 28 yıllık mesleğine veda etmeye karar verdi. 29 Temmuz 2011'de yayımlanan "Bana müsaade" başlıklı son yazısında *Hürriyet*'ten kendi isteğiyle ayrılmasının gerekçesini şöyle açıklıyordu:

"Yaptıkları haberler yüzünden ya da düşüncelerini yazdıkları için cezaevinde tutuklu bulunan sosyalist, Kürt, milliyetçi, İslamcı basından gazetecilerin sayılarının azalacak yerde gittikçe arttığı bir ortamda, basın özgürlüğüne yönelik müdahalelerin birçok gazeteci tarafından bile 'olağan' karşılandığı bir iklimde, tek işleri gazetecilik olanların heveslerinin kaçması olağan bir sonuç değil midir?

Tabii ki basın özgürlüğü için çalışmaya devam edeceğim. Eşitlikler temelinde özgürlük ve demokrasi yolundaki yolculuğum sürecek."

Okurlar Tasfiyelere Tepkiliydi

Okurlar, gazetedeki bu değişimden rahatsızdı. Ben de Okur Temsilcisi köşesinde olmasa da gazete yönetimine gönderdiğim aylık raporlarda Ülsever'in gazeteden uzaklaştırılmasına gelen okur tepkilerine yer vermiştim.

Mart 2011 raporunda Tufan Türenç'in yazılarının kaldırılması, Rahmi Turan, Hadi Uluengin ve Özdemir İnce'nin yazılarının haftada bir güne düşürülmesi, Cüneyt Ülsever'in yazılarına son verilmesi konusunda şöyle yazmıştım:

"*Hürriyet*'in iktidarı yeterince eleştirmediği, hatta iktidar yanlısı haberlere çok yer verdiği eleştirileri geliyor.

Bir süredir devam eden bu yöndeki okur mailleri, özellikle Tufan Türenç, Özdemir İnce, Cüneyt Ülsever ve Rahmi Turan'ın yazılarıyla ilgili son gelişmenin ardından daha da arttı.

Okurlar, *Hürriyet*'in iktidardan korktuğu için bu yazarların yazılarını azalttığı ya da kaldırdığı yorumlarını yapıyorlar, kimileri de artık gazeteyi almayacağını belirtiyor.

Ayrıca yazarların yazı süreleriyle ilgili değişikliklerin okura duyurulmaması ve gerekçesinin açıklanmaması da eleştirilen konulardandı. Protesto için Facebook'ta sayfa açacağını söyleyenler de oldu."

Nisan 2011 raporunda da benzer eleştirileri tekrarlamıştım. İlaveten, "Okurların bir bölümü, Emin Çölaşan ile başlayıp, Bekir Coşkun ve Oktay Ekşi ile devam eden yazarların atılması ile bu gelişmeleri kıyaslıyordu" diye yazmıştım.

Tabii ki gazete yönetimi bu uyarılara aldırmadı. Zaten okurların tepki göstereceği bilinerek bu yazarlar iktidara kurban edilmişti. Sonucuna da katlanılacaktı. Gazete her geçen gün biraz daha kan kaybediyordu.

Böyle bir dönemde nasıl bir Okur Temsilciliği (Ombudsmanlık) yaptığımın, *Hürriyet*'in yanlışlarını ne kadar eleştirdiğimin en büyük tanığı da elbette *Hürriyet* okurlarıydı.

Garip olan, Ülsever'in hem beni "Okur temsilciliği yerine patron temsilciliği yapmak" ile suçlaması hem de patronların ve gazete yöneticilerinin yanıtlaması gereken soruları bana sormasıydı. Yazılarında hep bunu yaptı. Muhtemelen asıl ilgililerinden yanıt alamayacağını bildiği için bana yükleniyordu.

Belli ki yazılarımı da takip etmiyordu. Örneğin Tayyip Erdoğan'ın Mayıs 2012'deki parti kongresinde gazeteciler için "Daha düne kadar, üniformalılar sizi arayıp, yazdıklarınızdan, söylediklerinizden dolayı sizi azarlıyordu. Bunları bu tasmalarından kurtaran biz olduk" sözlerine karşı sus pus olanlar arasında sıralıyor beni de...

Halbuki Erdoğan'ın bu ağır sözlerine karşı sessiz kalmamıştım. 4 Haziran 2012 tarihli *Hürriyet* tanığım. "Medyanın lojistik destek görevi" başlıklı yazımda Erdoğan'ın bu sözlerini "gazetecilere hakaret" olarak nitelemiş, medyanın iktidara beklediği gibi "lojistik destek" veremeyeceğini vurgulamıştım.

Sanırım o dönem Erdoğan'ın sözlerine açıkça karşı çıkılan ender yazılardan biriydi bu...

KARGOYLA GELEN ZARF

Kargoyla koca bir zarf geldi. Üzerine baktım, Doğan Holding Onursal Başkanı Aydın Doğan göndermişti. Merakla açtım.

Fenerbahçe haberleriyle dolu bir klasör çıktı içinden. Arasında bir de Aydın Doğan'ın mektubu vardı. Fenerbahçe Asbaşkanı Ali Koç'un, *Hürriyet*'in haberlerinden rahatsız olduğunu, yanlış ve taraflı haberlerle ilgili bir klasör gönderdiğini belirtiyor, bu klasörü incelememi istiyordu.

Klasörün sayfalarının sağ yanına *Hürriyet*'in Fenerbahçe ile ilgili haber kupürleri yapıştırılmıştı. Sarı kalemlerle çizilmiş sayfaların sol tarafına da bu haberlerle ilgili eleştiriler yazılmıştı tek tek. Özetle, haberlerin bilinçli ve maksatlı olarak yanlış yazıldığı savunuluyordu.

Akşama doğru da Aydın Doğan telefonla aradı. Kısa mektubunda yazdıklarını tekrarladı. Ali Koç'un iddialarını objektif şekilde incelememi ve bir rapor halinde kendisine sunmamı istiyordu. "Sen bir bak, haklıysa özür dileyelim" dedi. Birkaç gün içinde hazırlayacağımı söyledim raporumu.

Okur Temsilcisi olarak ilk temasım buydu Aydın Doğan ile. Daha önce Ahmet Kaya haberleri hakkında bir rapor hazırlamamı istemişti ama o konuyu dönemin Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu iletmişti bana. Doğrudan kendisiyle konuşmamıştık.

Ali Koç'un suçlamalarını, aynı konuda başka gazetelerde çıkan haberlerle karşılaştırarak inceledim. Her haberle ilgili ayrıntılı açıklamalar yaptığım raporun sonuç bölümünde şu değerlendirmeye yer verdim:

"...*Hürriyet* ve *Hürriyet İnternet*'in kimi haberlerinde yanlışlar var. Bu yanlışları ve nedenlerini yukarıda maddeler halinde açıklamaya çalıştım. Hataların ortak noktası, kasıtlı, bilinçli yapılmamış olması.

Tümü de gazetecilik faaliyetinin yürütülme biçiminden kaynaklanan hatalar. Kimi haberi ilgi çekici hale getirme çabasından, kimi renkli ve televizyonlardan daha ilerde bir sayfa hazırlama isteğinden kaynaklanmış. Değerlendirme hataları, yanlış bilgilenmeler de olmuş kuşkusuz..."

Zaten o günlerde İstanbul'da yapılacak güncellenen Yayın İlkeleri'nin açıklanacağı toplantıya çağrılmıştım. Raporumu yanıma alarak gittim gazeteye. Toplantı sonrasında Aydın Doğan ile odasına çıktık. Vuslat Hanım, Enis Berberoğlu ve Aydın Doğan'ın danışmanı Volkan Vural da geldi.

Raporu verdim, sonra da sözlü olarak anlattım bulgularımı. Dikkatle dinledi. Baştan sona gazeteyi haklı çıkarmak yerine haberlerdeki doğruların yanı sıra hatalı ve eksik olanları da söylememden mutlu olmuştu. Teşekkür etti, "Benim adıma Ali Koç'a bir mektup yaz, bu raporu da ekle, kendisine gönderelim". Aydın Doğan'ın söylediği gibi bir metin hazırladım, o da raporumla birlikte Ali Koç'a gönderdi.11 Aralık 2012 tarihli mektup şöyleydi:

"Sevgili Kardeşim Ali,

Bana gönderdiğin Fenerbahçe haberleriyle ilgili dosyayı *Hürriyet* Okur Temsilcisi Faruk Bildirici'ye incelettim. Eleştirdiğiniz Fenerbahçe haberlerini tek tek değerlendirerek, ekteki raporu hazırladı.

Okuyunca objektif bir yaklaşımla hazırlandığını göreceğin bu rapor, elbette bizim açımızdan da sonuçlar çıkarmamızı sağladı. Velhasıl Fenerbahçe gibi büyük bir camia ile ilgili haberler konusunda daha fazla hassasiyet gösterme niyetimizi teyit eder, gözlerinden öperim."

Fenerbahçe raporunu Enis Berberoğlu da almıştı, o da Spor Servisi ile görüştü hatalar konusunda. Ayrıca yine Aydın Doğan'ın isteğiyle üç ay boyunca Fenerbahçe haberlerini inceleyerek raporlar hazırladım. Genel olarak sorun yoktu haberlerde, Fenerbahçe yönetimi de şikâyetlerini geri çekmişti.

Fenerbahçe ile bu sorunsuz dönem, 26 Ekim 2015'e kadar sürecekti. Bu kez FB Başkanı Aziz Yıldırım bana bir mektup göndererek, "Bundan sonra akreditasyonları sizin yapacağınız ve aleyhte yazanları almayacağınız" ifadesine yönelik eleştirilerime yanıt verdi; hem de FB muhabiri Ahmet Ercanlar'ın Kayserispor maçı sonrası soyunma odasında yaşananlar hakkında yazdığı haberin doğru olmadığı şikâyetinde bulundu. Yıldırım'ın şikâyetini de inceledim, kendisine bir mektupla yanıt verdim; gazeteye de yazdım. Haklıydı, haber gerçeği yansıtmıyordu.

HSYK'dan Eksik Yalanlama

Aydın Doğan, ara sıra bazı haberlerle ilgili görüşümü soruyordu. *Hürriyet*'te 11 Mart 2013'te yayımlanan "Savcı ağabeyden polis kurtardı" başlıklı haber de onlardan biriydi. HSYK'nın

(Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu) bu haberi yalanlamasına üzülmüştü.

Ben de haberi inceledikten sonra hem Aydın Doğan'a ilettim bulgularımı, hem de gazetede yayımladım. Haber, üniversite okumak isteyen bir genç kızın ağabeyinden gördüğü şiddeti konu alıyordu. Genç kız, ailesinden kaçıp polise sığınmış, başka bir kente yerleştirildikten sonra da ailesine karşı tedbir talebiyle mahkemeye başvurmuştu. HSYK'dan yalanlama gelmişti bu habere. Kurul açıklamasında "Haberlerde geçen S.G isimli herhangi bir hâkim, savcı ya da hâkim-savcı adayının bulunmadığı anlaşılmıştır" deniliyordu.

Gerçekten de suçlanan ağabey, haberin başlığında yazıldığı gibi savcı değildi. Genç kız, mahkemedeki ifadesinde ağabeyinin "stajyer savcı" olduğunu söylemişti. Bu bilgi de haberin en sonuna gizlenmişti. Başlığa "savcı" yazılması yanlış olmuştu. Ama HSYK, bu kişinin "savcı adayı" da olmadığını savunuyordu.

Haberi yazan muhabir Nurettin Kurt, olayı soruşturmaya devam etti. Bir ay kadar sonra yeni bilgi ve belgelere ulaştı. Buna göre, Hukuk Fakültesi mezunu olan ağabey, 23 Aralık 2012'de girdiği "Adlı Yargı Hâkim ve Savcı Adaylığı" yazılı sınavını kazanmış; Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü de bu kişiyi 29 Mayıs 2013'te yapılacak mülakata çağırmıştı! Demek ki, bu kişi *Hürriyet*'in haberi yayımlandığı sırada "hâkim savcı aday adayı" idi!

Bu bilgiler ortaya çıkınca haberle ilgili bir yazı daha kaleme aldım. HSYK'dan yeni bir yalanlama gelmedi tabii. Ama özür de dilemediler beklenece ği gibi...

Ben de kısa bir bilgi notu ekleyerek, bu yazımı ilettim Aydın Doğan'a. "Artık HSYK'nın o günlerde yaptığı açıklamanın da eksik ve bu nedenle yanıltıcı olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Üzüntünüzü hafifleteceği düşüncesiyle bu gelişmeler hakkında bilgi vermek istedim" diye noktalanıyordu bilgi notu...

BAŞKA TÜRLÜ İLİŞKİLER

Kelebek yazarlarından Cengiz Semercioğlu ile "hediye telefon" tartışmamız bir okurun gönderdiği e-postayla başladı. Serkan Güneysu adlı okur, gönderdiği e-postada Semercioğlu

ve eşinin Samsung tarafından İngiltere'de dört gün ağırlandığını öne sürüyordu:

"Dönüşte telefon hediye edildi. Şimdi o markanın basındaki paralı askeri olmuş, köşesinde hediyesi karşılığı güzelleme yapıyor."

Semercioğlu'nun yazısına baktım, Samsung'un yeni modeline övgüler düzdüğü doğruydu. Bunun üzerine Semercioğlu'na, 29 Haziran 2012 günü e-posta göndererek sordum; tabii Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu ile Magazin Servisi Müdürü Selim Akçin'i de iliştirdim:

"Samsung'un sponsor olarak götürdüğü Londra gezisinde sana Samsung telefon hediye edildiği, onu öven yazı yazdığın yolunda okur eleştirisi aldım. Ayrıca bu konuda internet sitelerinde ve Twitter'da da yazılar var. Nedir işin doğrusu sana sorayım dedim? Tabii sen yanıt verecek misin bu iddialara?"

Yanıtı, hakkındaki şikâyetin üzerinin örtülmesini istediğini gösteriyordu. "Buna izin vermeyin Enis Bey ve *Hürriyet*" başlığını koymuştu:

"İnternette yazılan her şeye yanıt mı vereceğiz sevgili Faruk Bildirici? Bana test etmem için neredeyse her yeni telefon gelir, ben de bu tür karşılaştırmaları yıllardır yazarım. Sadece bir internet sitesi yazıyor bu saçmalıkları. Onların da gazeteyle falan ilgisi yok, Medyatava yüzünden yapıyorlar. Ben denk düştüğünde yazarım konuyu."

Semercioğlu'nun istediği gibi geçiştiremezdim. Onun yanıtıyla yetinmedim, araştırdım. İddialar doğruydu. Bu telefon firması, kendisini Londra Olimpiyatları öncesinde düzenlenen Olimpiyat Meşalesi Koşusuna katılmak üzere İngiltere'ye götürüp ağırlamış ve bir de telefon hediye etmişti. Samsung'un web sayfasında yayımlanmış, basın bülteni olarak dağıtılmış, hatta DHA'nın bülteninde bile yer almıştı hediye ve geziyle ilgili ayrıntılı bilgiler...

Dahası, yazısında Samsung'un yeni model cep telefonunun reklamını yapmış ve artık onu kullandığını belirtmişti. Fakat sosyal medya hesaplarındaki paylaşımları, hâlâ iPhone telefon kullandığını gösteriyordu. O konuda da doğruyu söylememişti okura.

"Hediye telefon ve etik" başlıklı bir yazı kaleme aldım, 9 Temmuz 2012'de yayımlandı Okur Temsilcisi köşesinde. İddiaları ve Semercioğlu'nun yanıtını aktarmıştım. "Bir gazeteci, yazdığı bir konuyla ilgili olarak hediye alıyor, maddi çıkar sağlıyorsa aradaki ilişkinin niteliği gazeteci-haber kaynağı ilişkisi olmaktan çıkar" eleştirisini yöneltmiştim. Ayrıca "test için gönderilen telefonları sürekli yazdığını" belirten Semercioğlu'nun "cep telefonu" uzmanı değil, "magazin yazarı" olduğuna dikkat çekmiştim.

Yazımın yayımlandığı gün sabah saatlerinde ses çıkmadı Semercioğlu'ndan. Öğleyin ilk sms'ini gönderdi. Belli ki çok sinirlenmişti:

"Tatilde olduğum için bu tartışmayı bu kadar seveceğini tahmin etmemiştim. Ama çok sevindim. Şimdi haftaya gazeteye gelen pahalı şarapları, yöneticilere gelen hediyeleri, Vodafone'dan, Turkcell'den gelen hediyeleri, gidilen maçları, sonra yapılan haberleri, Ekonomi Servisi gezilerini ve diğer yazarları da mercek altına almanı bekliyorum. Aksi halde taraflı bir Okur Temsilcisi olduğunu iddia edeceğim."

Bu konuyu yazacağımı kendisine haber vermemiş olduğumu söylüyor, buna da tepki gösteriyordu. Oysa gizlememiştim, bu konuyu yazacağımı belirttiğim e-posta, posta kutusu dolu olduğu için geri dönmüştü. Kaldı ki, iddiayı aktarıp yanıtını almıştım. Evet, bir de telefon edebilirdim. Doğrusunu söylemek gerekirse o kadarı içimden gelmemişti; çünkü zaten tavrını belli etmişti; telefon hediye eden şirkete övgü dolu yazı yazmayı doğal görüyordu.

Ayrıca "taraflı" davranmam için bir neden de yoktu. Sakin bir dille bunu hatırlattım kendisine hemen. "Bu konuda Ayşe Arman ve Vahap Munyar için de yazdım. Veri gösterirsen hemen yeniden yazarım." Sözünü ettiğim yazıların linklerini de gönderdim kendisine.

Yazışmalarımız bir süre devam etti. Sonunda bir fatura gönderdi bana. Ama kendi adına kesilmiş bir fatura değildi:

"Ben internette çıkanları kale almam, yanıt bile vermem. Ama bana sorsaydın bunu o zaman söylerdim. İşte ekte 21 Temmuz'da aldığım Samsung Galaxy'nin faturası. Güzel Şeyler

yani Medyatava adına kestirdiğim fatura. Ben yazıyı 6 gün sonra yazmışım. 27 Temmuz'da... Şimdi ne olacak?"

Faturanın kesildiği "Güzel Şeyler Organizasyon ve Yapım Hizmetleri", Medyatava internet sitesinin sahibiydi. Bu şirketin kurucuları Cengiz Semercioğlu, Selim Akçin ile Star TV'nin o zamanki genel müdürü Ömer Özgüner ve Faik Erdemli'ydi. Semercioğlu, *Hürriyet*'te 31 Ocak 2009'da yayımlanan ve Ayşe Arman ile yaptığı söyleşide açıklamıştı bu ortaklığını.

Fakat İstanbul Ticaret Odası kayıtlarına göre, 470 bin lira sermayeli bu şirketin ortakları Faik Erdemli ve Oğuz Bayram'dı. Semercioğlu'nun adı, Medyatava'nın künyesinde "Katkıda bulunanlar" arasında geçiyordu.

Resmi kayıtlara yansımasa da gizli saklı değildi ticari faaliyetleri. *Hürriyet* içinde Magazin Servisi'ni yönetirken, magazin ve medya dedikodularıyla ilgili bir internet şirketinin de sahibi durumundaydılar. İşin ilginç tarafı, gazete yöneticileri ve sahipleri böyle "dükkân içinde dükkân açılmasına" ses çıkarmıyordu.

Semercioğlu, bu faturayı bana göndermekle kalmadı; "Ayılana gazoz bayılana fatura" diye yazıp Twitter'dan da paylaştı. Bu faturayı yayımladığı *Kelebek*'teki yazısında da özür dilememi istiyordu:

"..Mesleki itibarımı zedeledin. Peki şimdi yandaki faturayı görünce ne yapacaksın? Ben yasal haklarımı saklı tutarak pazartesi günü özrünü bekleyeceğim."

Özür dilememi gerektiren bir yanlışım yoktu. Enis Berberoğlu'nun isteği üzerine bütün kanıtlarımı içeren bilgi notu hazırladım. Şirketin basın bültenini, DHA'nın haberini, faturanın şirket adına olmasını geçtim; kendisinin tweetleri bile Semercioğlu'nu yalanlıyordu.

Zira kanıt diye gösterdiği fatura 21 Haziran 2012 tarihini taşıyordu. Halbuki 17 Haziran'da gittiği İngiltere'deyken geçtiği fotoğraflar, Samsung Galaxy S3 model telefonla çekilip paylaşılmıştı. Hatta eşi Berna Semercioğlu'nun fotoğrafı da söz konusu telefonla çekilmişti. Tweetleri, hediye edilen bu telefonun fatura kesim tarihine kadar da elinde olduğunu gösteriyordu. Sonra kullanmayı bırakmıştı.

Bilgi notunda bir "gazetecinin şirketi olmaması gerektiğini" de vurguladım. Gösterdiği faturanın, telefonu satın aldığını değil, şirketle ilgisini kanıtladığını hatırlattım.

Tabii bu arada internet sitelerinde ve sosyal medyada neredeyse patladı olay. Semercioğlu'nun gösterdiği faturanın sahte olduğu ve hediye telefon alarak etik dışı davrandığı yönündeydi yazılanların çoğu.

Dijital evrende kopan fırtınayı dindirmek için harekete geçen Enis Berberoğlu, sanırım önce Vuslat Hanım ile anlaştı, sonra da Semercioğlu ile görüştü. Hediye telefonu iade etmesini istedi, gazeteye koyacağı yazıyı da neredeyse dikte ettirdi.

13 Temmuz'da, yani özür dilememi isteyen yazısından iki gün sonra çark etmek zorunda kaldı Cengiz Semercioğlu. Ama ne çark! Hem "Satıcının açıklaması"nı koymuş, faturanın "gerçek" olduğunu savunuyordu; hem de "Samsung'un açıklaması"nı yayımlamış, hediye telefonu iade ettiğini duyuruyordu! Bu çelişen iki açıklamanın yanı sıra özür de diliyordu:

"...*Hürriyet* yönetiminin yazım vesilesiyle yaptığı bir uyarıyı da aktarayım. Ben dâhil hiçbir *Hürriyet* yazarı marka veya mekân ismi vererek, ölçüsüzce övücü/yerici yazmamalı.

Hürriyet gazetesinin Yayın İlkeleri bu tür yazılara izin vermez. Eğer, rekabetin bu kadar yüksek olduğu telefon piyasası sektöründe yazılan böyle bir yazının yanlış anlaşılmaya müsait olduğunu göz ardı ettiysem, üretici ve tüketiciden özür dilerim."

Okur Temsilcisi olarak ilk kez bu kadar net bir sonuç almıştım yazılarımla. Semercioğlu, telefonu hediye aldığını itiraf etmiş, skandal kanıtlanmıştı. Fakat yine de beni suçlayabiliyor, bana dava açacağını tekrarlıyordu.

Enis Berberoğlu'nun bu cümlelerin yayımlanmasına izin vermesi canımı sıktı. Bir yazı daha yazdım. Semercioğlu'nun benden de özür dilemesini istiyor, iddiamın bütün kanıtlarını tek tek sıralıyordum. Enis Berberoğlu bu yazımın gazetede yayımlanmasına izin vermedi. "Daha ne istiyorsun, yazdıkların kanıtlandı, telefonu iade etti" dedi. Baştan beri doğru söylemediğini ve hâlâ beni suçlamaya devam ettiğini söyledim, ısrar ettim yazımın yayımlanmasında.

O da sinirlendi bu kez. "Ne istiyorsun? Kovayım mı Cengiz'i?" dedi. "Hayır, ben kimseyi kovmanı isteyemem. Genel Yayın Yönetmeni sensin, sen karar verirsin ama bu işin bir yaptırımı olmalı" yanıtını verdim.

"Vuslat Hanım söz verdi" diyerek izleyeceği rotayı anlattı bunun üzerine. "*Hürriyet*'te çalışan gazetecilerin şirket kuramayacakları, ticaret yapamayacaklarıyla ilgili bir genelge yayımlayacak; herkesten imza alacağız."

Buna sevindim, iyi olacağını söyledim. Tabii bu genelge hiçbir zaman yayımlanmayacak, ticari faaliyetler konusunda hiçbir adım atılmayacaktı. O gün için öyle bir fikir çıkmıştı Vuslat Hanım'dan. Devamı gelmedi. Orada öylece kaldı o sözler...

Ben Semercioğlu'nun yazdıklarını yine de kabullenemedim. 16 Temmuz'da, Vuslat Doğan Sabancı ve Enis Berberoğlu'nu da cc'leyerek, Semercioğlu'na bir e-posta gönderdim. Telefonu iade edip suçlamalarımı kabul ettiğine göre özür dilemesini ya da dava açmasını istedim. Yanıtı gecikmedi:

"Kabul et bel altından vurdun, dostluğa, arkadaşlığa, abikardeşliğe sığmayan bir yazı yazdın. 'Ben denk düştüğünde yazarım bu konuyu' diyerek 'Bana bırak, ben bu iddialara yanıt veririm' dedim/demek istedim. Yıllara dayanan hukukumuza, samimiyetine inanarak da bu konuya gireceğini inan düşünmedim. Bir daha üzerinde bile durmadım.

Bugün köşeni okudum, beklediğim özür yoktu, konuya değinmemişsin bile... Davayı açacağım elbette...

Keşke 'etik, dürüst ilkeli' bir gazeteci olarak Özkök'ün şarap yazısına, Yılmaz'ın (Özdil) dünkü tiyatro yazısına –sonuçta kendi para kazanacağı oyunu övmüş, skandal– Ahmet'in (Hakan) dünkü yarım sayfa otel güzellemesine de bir şeyler söyleyebilseydin. Onlara sormadan da bir ağır yazı patlatsaydın! Bunu gazetede yazabildiğin gün senden özür dileyeceğim!"

İnanamıyordum. Hediye telefon skandalı gün gibi ortadaydı. Bedava gezi ve telefon karşılığında köşesinde telefon reklamı yaptığı açığa çıkmıştı ama hâlâ bana "dava açmak"tan bahsediyordu. Başkalarının yanlışlarını kendisine kalkan etmeye kalkıyordu bir de. Hemen yanıt yazdım:

"Dostluk, kardeşlik, ağabeylik, bir yalanı ve etik dışı davranışı görmezden gelmekle olmaz. Senin anladığın böyle olabilir. Ama ben böyle anlamıyorum.

Ben Okur Temsilcisiyim bu gazetede. Etik dışı bir davranış gördüm, gereğini yaptım. Sen de ikinci yazında ne kadar haklı olduğumu kabul ettin. Yanlışı itiraf ettin. Şimdi tekrarlıyorum; ya benden özür dile ya da o davayı aç. Hemen bekliyorum bunu..."

Aradan yıllar geçti, tabii ki dava falan açamadı. Bu skandalı bir daha gündeme getirmemeye özen gösterdi. Ne yazık ki, "Medyatava ikilisi" olarak Selim Akçin ile birlikte *Kelebek*'te kurdukları düzeni uzun süre aynen devam ettirdiler.

Ta ki, Cengiz Semercioğlu'nun yazılarına 1 Mayıs 2020'den itibaren ara verilene kadar sürdü bu ikilinin hâkimiyeti. Sorulduğunda "Yıllık izindeyim" diyordu Cengiz Semercioğlu ama aylardır da yazamıyordu Kelebek'te...

REKLAM YILDIZI GAZETECİLER

Evrensel gazetecilik ilkeleri, gazetecilerin maddi ilişki içine girdikleri kişi ve kurumlarla ilgili yayın yapmasına karşıdır. Ayşe Arman ise gazeteciliğin bu kırmızı çizgisini hiçe sayarak "Yarım Kalan Hayatlar" diye bir projeye başladı. Para aldığı kişi ve kuruluşlarla söyleşiler yapıyor, yazısında onlara övgüler düzüyordu. Böyle olunca yazısı daha çok bir reklam/halkla ilişkiler metnine dönüşüyordu.

Bu tür yazılarına itiraz etmemem beklenemezdi. Bir okurdan gelen eleştiriyi iletip görüşünü sordum. Aramızın bir süredir limoni olmasının da etkisiyle çok sinirlendi bu okur eleştirisini kendisine göndermeme. Eleştiriye gazetedeki köşesinden "Küstüm rapor veriyorum" başlıklı bir yazıyla yanıt verdi:

"Yarım Kalan Hayatlar' diye bir şeye sardırdım. Bir iş yapıyorum, karşılığında 20 bin lira para kazanıyorum. O paranın da ihtiyacı olan birinin hesabına yatırılmasını sağlıyorum."

Aslında o zamana kadar o söyleşileri 20 bin lira karşılığında yaptığını bilmiyordum. Böylece öğrenmiş oldum. İsteyen 20 bin lirayı bastırıp gazetede söyleşi yayımlatıyordu. Üstelik Ayşe Arman, sırf para verip ihtiyacı olan birine yardım etmiş oluyorlar diye onların ticari faaliyetlerini göklere çıkarıyordu.

"Özsüt'ün şahane yarışması" başlıklı yazısında da bu firmaya övgüler düzmüştü. Bu yazıdan hareketle "Yarım Kalan Hayatlar" projesinin gazetecilik etiğine aykırı olduğunu yazdım:

"...insanlara yardım amacıyla böyle bir işe kalkışmak son derece güzel bir çaba. Ancak amacın yüceliği, kullanılan yöntemi sorgulamamıza engel olmamalı. Zira amacın doğruluğu, yanlış yöntem kullanılmasını haklı kılmaz.

Ben bu yazıda sınırın aşıldığı, reklam niteliğinin öne çıktığı kanısındayım. Yazı, firmanın adıyla başlayıp, o firmanın ürettiği pastanın ne kadar şahane olduğunun anlatılmasıyla devam ediyor, o pastaların tüketilmesi önerisiyle bitiyor. Baştan sona o firmanın ürünlerine övgüler yapılıyor." ("Yazıların Reklama Dönüşmemesine Dikkat" / 19 Temmuz 2010)

Elbette bu yazı onu durduramadı, para aldığı başka kişi ve firmalarla ilgili benzer yazılar yazmayı sürdürdü. Ben de Okur Temsilcisi köşesinde eleştirmeye devam ettim. Aylık raporlarımda da sürekli olarak aktardım bu konudaki okur eleştirilerini.

Sonunda Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu müdahale etme gereği duydu bu soruna. Beni İstanbul'a çağırdı. Onun odasında Doğan Hızlan ile Haber Koordinatörü ve Yazı İşleri Müdürü Necdet Açan, Ayşe Arman ile birlikte toplantı yaptık. Ben görüşlerimi aktardım. Amaç ne olursa olsun karşılığında para alınan söyleşilerin gazetede yayımlanmaması gerektiğini savundum. Ayşe Arman da "İnsanlara yardım etmenin neresi kötü?" diyordu.

Enis Berberoğlu bana destek vererek bu söyleşileri durdurmasını istemedi Ayşe Arman'dan. "Yarım Kalan Hayatlar" ile ilgili söyleşilerin gazete yerine sadece internette yayımlanması formülünü öne sürdü, epey ısrar etti. Ben de daha fazla itiraz edemedim maalesef. Yanlış yaptım, sonuna kadar direnmeliydim o gün. Gazetede yanlış olan, internette yapıldığında da yanlıştı.

Zira Ayşe Arman, "Yarım Kalan Hayatlar" projesine internette devam etme imkânı bulmuş oldu. Böyle başlayan parayla söyleşi yapma yöntemini daha sonra genişletti.

Reklam Yasağı

Doğan Grubu, Yazılı Medya Yayın İlkeleri'ni güncellerken Sefa Kaplan ile birlikte farklı ülkelerden metinleri taramış, gaze-

teciler ve akademisyenlerle görüşmüş, yeni maddeler eklemiştik. Gazeteci-reklam ilişkisinde her ihtimali düşünmeye çalışmıştık, haber ve yazılarda reklam unsurlarına yer verilmesi, gazetecilerin sosyal medyada reklam paylaşımları yapması gibi birçok konuda önleyici ilkeler belirlemiştik.

Doğrusu gazetecilerin bizzat reklamlarda rol alacağı aklımıza gelmemişti. Aydın Doğan'ın Aralık 2012'de yeni ilkeleri açıklamasından sonra fark ettik, *Hürriyet* yazarları Ayşe Arman, Osman Müftüoğlu ve Erman Toroğlu'nun reklam yıldızı olduklarını.

Gazetecilerin reklamlarda oynamasının yanlış olduğunu yazınca Enis Berberoğlu benden Doğan Yayın İlkeleri'nin uygulamasına yönelik özelikle ekonomik konuları kapsayacak yeni "Hürriyet Yayın İlkeleri" hazırlamamı istedi. Gazetecilerin reklam ve PR şirketleri ile ilişkileri, reklamlarda oynamaları, davetli gezilere gitmeleri, ücret karşılığı etkinliklere katılmaları, reklam servisinin editörlere müdahalesi, kamuoyu araştırmaları, tanıtıcı reklamlar gibi konuları içeren altı maddelik ilkeler taslağı hazırladım.

Bir iki yazışmadan sonra taslak üzerinde görüş birliği sağladık Enis Berberoğlu ile. Tamamlandıktan sonra metni bir de Vuslat Doğan Sabancı ile Ertuğrul Özkök'e de göndermemi istedi. Herhalde ikisi ile de görüşmüş, bu hazırlıktan bahsetmişti.

Ertuğrul Özkök, yeni ilkelerden pek de hoşlanmamıştı. Yazdığım ilkelerin "demode gazetecilik anlayışı" olduğunu ve "artık reklamlar ile içerik arasındaki sınırların o kadar keskin olmadığını" söylüyordu.

Sadece "PR ve reklam şirketlerine adil ve şeffaf şekilde yaklaşılır" cümlesine "gazetecilik ilkeleri çerçevesinde" sözcüklerini ekledi. Bir de "Tanıtıcı reklamlar (advertorial) içerik ve biçim itibarıyla haber ve haber sayfalarına benzetilerek okuyucu yanıltılmaz" cümlesini "Tanıtıcı reklamlar (advertorial), ilan olduğu okuyucu tarafından rahatlıkla görülebilecek yerde ve büyüklükte, ilan olduğu açıkça belirtilerek yayımlanır" haline getirmeyi önerdi. Maddenin içeriğini fazla değiştirmediği düşüncesiyle itiraz etmedim, bu değişiklikleri yaptım, Berberoğlu da kabul etti.

Zaten bu ilkelerin hazırlanmasındaki temel amaç, gazetecilerin reklamlara çıkmasını engellemekti. O maddeye Ertuğrul Özkök gibi Vuslat Doğan Sabancı'dan da itiraz gelmedi. Madde şöyleydi:

"Yazar, karikatürist ve muhabirler başta olmak üzere editöryal kadroda görev alanlar, sosyal, bilimsel ve sanatsal amaçlı ücretsiz kampanyalar ve gazetelerinin tanıtımı dışında reklamlara çıkamaz; bu yolla maddi çıkar sağlayamazlar."

Ardından her maddenin altına gerekçelerini yazdım. Reklam yasağı ile ilgili maddenin gerekçesinde ticari nitelik taşımayan kampanyaları dışarıda tuttum:

"Gerekçe: Gazetecilik ve reklamcılığın temel kaygıları farklıdır. İki farklı mesleğin iç içe geçmesi halinde bundan zarar gören taraf gazetecilik olur. Maddi çıkar karşılığında ürün, hizmet veya şirket reklamı yapmak, gazetecinin güvenilirliğine ve inandırıcılığına darbe vurur. Ticari nitelik taşımayan sosyal, bilimsel ve sanatsal amaçlı tanıtım kampanyalarına gönüllü olarak destek vermek ise gazetecinin toplumsal görevidir."

Doğan Yayın İlkeleri'ndeki ekonomi ile ilgili maddeler, yeni hazırladığımız Hürriyet Yayın İlkeleri ile birlikte 7 Ocak 2012'den itibaren Ekonomi sayfasının tepesinde yayımlandı. Her gün bir madde ve gerekçesi olarak... Berberoğlu, bu maddelerin hafızalara iyice kazınmasını ve okurlara ilan edilmesini istiyordu. Haklıydı da...

Hem Gazeteci Hem Reklamcı Olunamaz

Aynı gün ben de Okur Temsilcisi köşesinde "Hem gazeteci hem reklamcı olunamaz" başlıklı bir yazı yazdım. "*Hürriyet*'ten yeni düzenleme" başlığı altında *Hürriyet*'te uygulamaya yönelik yeni ilkeler belirlendiğini duyurdum.

Hürriyet Yayın İlkeleri hazırlanma gerekçesini "*Hürriyet*'te, güncellenen Doğan Yayın İlkeleri'ni hayata geçirmek ve içselleştirilmesini sağlamak üzere yazı işleri yöneticileri ve bölüm şeflerinden oluşan ortak çalışma grubu kuruldu. Bu grup, reklamlar-halkla ilişkiler-gazetecilik ilişkisi konusunda yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu belirledi" diye açıkladım. Aslında bu grup tam olarak faaliyete geçememişti.

Ayşe Arman ve Erman Toroğlu inşaat firmalarının, Osman Müftüoğlu da bir maden suyu firmasının reklamlarında oynuyordu. Bu ilkelerin yayımlanmasından sonra bir süre bekledik. Kendiliklerinden reklamları bitirmelerini ümit ediyorduk.

Her şey eskisi gibi devam edince harekete geçmek şart oldu. Önce yeni ilkeleri hatırlatarak Ayşe Arman'ı uyardım. Reklamında oynadığı inşaat şirketiyle ilkelerin açıklanmasından önce anlaşma imzaladığını söyledi: "Üzgünüm ama geriye dönük yapabileceğim bir şey yok." Müftüoğlu da şirketle sözleşmesinin üç yıllık olduğunu, iki yıl daha süreceğini söyledi.

Ardından *Hürriyet* İnsan Kaynakları Direktörlüğü de reklamlara son vermeleri için uyardı bu üç yazarı. Müftüoğlu fazla direnmedi, hemen vazgeçti reklamlardan. Ayşe Arman ise bırakmak istemedi. Berberoğlu ikna edemeyince Vuslat Hanım devreye girdi. "O zaman inşaat şirketini siz ikna edin" diyordu Ayşe Arman. Vuslat Hanım sorunu nasıl çözdü bilemiyorum ama Ayşe Arman'ın reklamları o dönem için bitti.

Erman Toroğlu ise reklamdan vazgeçmediği gibi yeni versiyonlarında da oynadı. Defalarca uyarılmasına rağmen reklamlara devam etti. Hatta "Bana karışamazsınız" diye de rest çekti. Enis Berberoğlu kararlıydı. Altı ay kadar sonra bu gerekçeyle son verdi işine. Erman Toroğlu demeçler verdi, hatta dava da açtı gazeteye...

Yine de bu sorun çözülüp, "gazetecilerin reklamlarda oynamaması" ilkesi yerleşti mi? Maalesef hayır. Vuslat Hanım, Doğan Yayın İlkeleri'ne ek olarak hazırladığımız yeni Hürriyet Yayın İlkeleri'ni bir türlü tam olarak benimseyemedi, ilkelerin *Hürriyet*'in kurumsal sayfalarına konulmasını engelledi. Okur Temsilcisi web sayfasına koymama bile izin verilmedi.

KRUVAZİYER ŞİRKETİNDEN EDİTÖRE DÜSTUR

Hürriyet İnsan Kaynakları, 2010 yılından itibaren gazete içinde "360 derece performans değerlendirmesi" başlıklı bir dijital anket uygulamaya başladı. Her birey, üstündeki, altındaki ve aynı seviyedeki çalışma arkadaşları tarafından değerlendiriliyordu. Bu anketin sonuçlarının gazete yönetimi tarafından dikkate alınacağı, hatta maaş artışlarında bile göz önünde bu-

lundurulacağı söylendiği için bir dalgalanma yarattı çalışanlar arasında. İyi puan verilmesi, aleyhte bir şey yazılmaması için kulis faaliyetine girişenler bile oldu.

Bilebildiğim kadarıyla tek kişi o anketin içeriğine takıldı. O da *Seyahat* ekinin editörü Serhan Yedig. Gazetecilik ilkelerini titizlikle uygulayan bir gazeteci olarak 2012 yılındaki anket sorularında "müşteri odaklı" ve "ticari odaklı" kriterlerinin yer almasından rahatsız oldu. Gazetecilik meslek etiğiyle çelişkili bu terminolojiyi önce İK Müdürü Sancak Basa'ya yazdı. Bu terminoloji değiştirilmediği sürece anketi yanıtlamayacağını söyledi. Oradan somut bir yanıt alamayınca Genel Yayın Yönetmeni'ne de e-posta gönderdi:

"İş sözleşmemde, görev tanımımda gazeteci olarak çalıştığım açık ve net olarak belirtildiği halde benden aynı statüde çalışan arkadaşlarımı 'müşteri odaklılık' ve 'ticari odaklılık' kriterlerine göre değerlendirmem isteniyor.

Gazetecinin müşterisi okurudur, bu meslekte okura da müşteri denmez, okur denir. Gazetenin müşterisi reklam verendir. Bu da ilan servisini ilgilendirir. İlan servisiyle yapılan ortak çalışmalarda da gazeteci mesleğinin ilkelerini ve okurunun haklarını öncelik alır. Ben böyle biliyorum, bu şekilde çalışıyorum. Hata mı ediyorum?

Muhabir ya da editör düzeyinde hepimiz haber hazırlarken maliyet unsurlarını göz önünde bulunduruyoruz. Peki bunun ötesinde bir gazetecinin görevi midir 'önüne çıkan kâr/fayda sağlayacak fırsatları değerlendirmek?"

Tabii Berberoğlu'ndan da yanıt alamadı. Dijital anket öyle düzenlenmişti ki, bir kişi yanıtlamadığında sistem kilitleniyordu. O nedenle çalışma arkadaşları bi e Serhan Yedig'e yanıtlaması için baskı yaptılar, çoğu bu terminolojiyi sorun olarak görmüyordu zaten.

İlan Karşılığı Sıralama Değiştirme

Serhan Yedig, *Seyahat* ekinde de gezi yazılarının mümkün olduğunca gazeteciler tarafından yazılmasını ve harcamaların gazeteden karşılanmasını hedefliyor, davetli seyahat yazılarını da "Bu seyahat, ...in sponsorluğuyla / davetiyle yapılmıştır" notunu

ekleyerek yayımlıyordu. Davet sahibine bağlam dışı, abartılı, gereksiz övgüler sıralayan cümleleri metinden çıkarıyordu. Bu tür yazıların firma ve hizmeti yerine gidilen coğrafyaya odaklanmasına dikkat ediyordu.

Yayın İlkelerinden taviz vermediği için sürekli Reklam Servisi ile karşı karşıya geliyordu. Aslında *Seyahat* ekinin en fazla ilan alan eklerden biri olmasının nedeni de içerik kalitesinin bu şekilde korunmasıydı. Prim kazanmak ve önceden belirlenen hedeflere ulaşmak için gözü kara "savaş" veren ilancıların içeriğe ilişkin müdahalelerine set çekiyor, reklam ile içeriğin iç içe geçmesine yönelik projelerine itiraz ediyordu.

Onun bu kararlı tavrı, *Seyahat* ekinin *Sabah* gazetesininki gibi reklam ekine dönmesini engelliyordu. Fakat ne yaparsa yapsın yine de ilavelerin sayfa sayısını, sayfa planını ilancıların belirlemesini engelleyemiyordu. Yazı İşleri, editöryal bölümler ile ilan sayfalarının oranını yüzde 40/60 olarak belirlemişti. Reklam Servisi, sürekli olarak son dakikada gelen ilanlarla editöryal sayfaları çalıp, bu oranı yüzde 30/70'e düşürmeyi başarıyordu. Serhan Yedig her seferinde karşı çıksa da gazete yönetiminden destek bulamadığı için ilancıların etkinliğini aşamıyordu.

Üstelik ilancılar, editöryal işlere müdahale için yeni "yaratıcı" projeler geliştiriyorlardı! Bir seferinde bağımsız bir jürinin seçimleriyle oluşturulan "En İyi 10 Golf Oteli" başlıklı yazıda, ilan karşılığı sıralamayı değiştirmeyi bile teklif ettiler. Zaten bu yazı da Reklam Servisi'nin isteği üzerine hazırlanmıştı. Neyse ki, yöneticiler, Serhan Yedig'in gazetecilik mantığını zorlayan bu teklife itirazına kulak verdi.

Bizim Turların Haberini Yapın

Serhan Yedig, Reklam Servisi'nin baskılarından bunaldığında birkaç kez beni de aradı, sıkıntılarını anlattı. Haber ve reklam servislerinin birbirinden bağımsız çalışacaklarını, reklam servisinin haber içeriği ve zamanlamasına müdahale edemeyeceğini vurgulayan Hürriyet Yayın İlkesi'nin Okur Temsilcisi web sayfasında yer almamasının nedenini de sordu.

Gazetenin ekonomi sayfasında da yayımlanarak okura duyurulan o madde ve benim Okur Temsilcisi olarak reklamlar ile

haberlerin iç içe geçmemesi gerektiğini savunan yazılarımdan güç alıyordu.

Bir gün "*Seyahat* eki cruise dosyası" başlıklı bir e-posta gönderdi. Hayli canı sıkılmıştı. "Reklam müdürüne yazılmış, bana iletilmiş bir mesajı aktarıyorum. 'Benim malımın reklamını yap, aldığın parayı hak et, gazete sayfalarını benim satmadığım yolculukların tanıtımıyla doldurma' deniyor. Bu mesajı sadece dertleşme için gönderiyorum" diyordu.

Serhan Yedig'in dediği kadar vardı gerçekten. Cruise Holidays şirketinin yöneticisi olan Orhan Üstündağ, *Seyahat* ekinde kendilerinin tur düzenlemediği bir destinasyonla ilgili yazı yayımlanmasına tepki gösterirken ölçüyü kaçırmıştı iyiden iyiye. 25 Şubat 2013 tarihli mesajında "Haberi veya haberciliği kim için ve ne için yapıyoruzu sorgulamak lazım. Haddim olmayarak eleştireceğim. Zira ben bir reklam verenim ve paramın sokağa gittiğini düşünüyorum" diye yazma hakkını kendinde görebilmişti. Açık açık "Bizim turların haberlerini yapın" diye düstur çekmişti:

"...destinasyonların haber olması biz reklam verenleri çok da ilgilendirmez. Bizi ne ilgilendirir? Her hafta boy boy ilanlarını verdiğimiz turlarımızın haberlerinin yapılması, yani bu dosya içerisinde Seyahat ekine gönderilen haberimizin çıkması bizi ilgilendiriyor. Peki neden daha çok ilgilendiriyor?

Çünkü o gördüğünüz binlerce kişiye hitap eden (Aegeanpearl gemisinin ilk 3 turunda sadece 3000 kişiyi taşıyacak) turları doldurmaya çalışıyoruz. Yunan adaları programları haftalardır gazete ilanlarında olmasına rağmen bu dosyada adı bile geçmemektedir. Daha hassas davranmanızı isteme hakkımız olduğunu düşünüyorum ve bazı çalışmalar yapılırken ihtiyaçlarımızın göz önüne alınarak bizlerle irtibat halinde olunmasını tercih ediyoruz."

Onun böyle bir e-posta yazması ne kadar yanlışsa, Hürriyet Reklam Servisi'nden İris Cıngı'nın onun yazdıklarını aynen Serhan Yedig'e aktarması da yanlıştı, inanılmazdı. Zira "Biz editörlerin işlerine müdahale edemeyiz" demek yerine aynen ileterek, "Bak öyle yazınca müşterilerimizden tepki geliyor" diye Yedig'in üzerinde baskı kurmaya çalışmış oluyordu.

Bu gelişmeyi Enis Berberoğlu'na ileterek müdahale etmesini istedim. Fakat pek de bir şey söyleyebildiğini sanmıyorum. Çünkü Reklam Servisi yöneticileri, Vuslat Hanım'dan güç alıyor; doğrudan ona bağlı çalışıyorlardı.

Özkök'ü Sinirlendirmişim

Genel Yayın Yönetmenliğinden ayrılmasına rağmen *Hürriyet* yönetiminde etkili bir isim olan Ertuğrul Özkök de Vuslat Doğan Sabancı'dan farklı düşünmüyordu. Davetli geziler ve şirketler ile markaların yazımı nedeniyle defalarca karşı karşıya geldik. Bana ilk sinirlendiğinde Davos'taki zirvedeydi.

Serkan Güneysu adlı okur, 25 Ocak 2013 tarihinde gönderdiği e-postada "Gila Benmayor, Hülya Güler ve Ertuğrul Özkök, Davos'a *Hürriyet*'in imkânlarıyla mı gitti? Bir şirket götürdüyse okurlara yeni ilkeler gereği bir açıklama yapmak gerekmez mi?" diye sormuştu.

Gila Benmayor ile konuştum. Onun masraflarını gazete karşılıyordu. Hülya Güler'i Ağaoğlu şirketi davet etmişti. Güler'in davetle gittiği, ikinci günkü haberde yazıldı. Özkök'e de: "Davos gezisiyle ilgili bir okur sorusu geldi. Yanıt vermeden önce size sorayım dedim, siz Global Fund'un davetlisi olduğunuzu yazmıştınız ilk yazınızda. Yanılıyor muyum?" diye sordum. Özkök, "WEF yani Davos'u düzenleyen kurum dünyanın en etkili 100 medya mensubunu seçti. Ben de onlardan biri olarak her yıl toplantılara katılıyorum. Yol parasını, otel parasını ve oradaki bütün harcamalarımı *Hürriyet* sağlıyor" yanıtını verdi.

Bunun üzerine köşemde yayımlamak üzere kısa bir yazı taslağı hazırladım ama önce Gila Benmayor, Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent ve Ertuğrul Özkök'e gönderip fikirlerini sordum. "Davos sponsorları" başlıklı yazıya Gila ve Sefer'den olumlu yanıt aldım. Ama Ertuğrul Özkök tepkiliydi:

"Bak Faruk, bu işi çok abartıyorsunuz ve sonunda ekonomi sayfalarını kapatırsınız. Geçen hafta köşende 'Okuyucu çetele tutuyor' diye yazdın. Aynı gün ekonomide Mercedes'in CEO'su yeni ürünlerini tam sayfa anlatıyordu.

Bana göre bu yaklaşımlar demode. Bugün markasız gazetecilik mümkün değil. Ama yine de siz bilirsiniz. Dün *Wall*

Street Journal'da iki tam sayfa lüks ve pahalı saatler haberi vardı. Fiyatlarıyla, her şeyi ile. Bizim ilkelerimizle artık böyle haberler yapamayız.

Oysa günümüz ekonomisinin rengi ve gerçeği bu. Bu anlayışla ne şarap adı ne film adı verebiliriz. Futbol kulüpleri halka açık markalar. Ne diyeceğiz? THY Eurolig için öneriniz var mı? Bütün dünya reklamla haber arasındaki Çin duvarını indiriyor, biz yükseltiyoruz. Coca Cola artık şirket ötesi bir marka. Yardım işleri yapıyor. Sizin yerinizde olsam işi bu kadar abartmazdım. Benim açımdan hiçbir mahsuru yok. Ama sizin başınız çok ağrır, uygulama imkânı olmayan şeylerle boğuşursunuz. Sevgiler, Ert."

"Siz" yazması tesadüf değildi. Bu tür konuları konuşurken sürekli "siz" diyordu. Sanırım Enis Berberoğlu ile ikimizi kastediyordu.

O gün Özkök ile tartışmaya girmedim. Birbirimizi ikna etme şansımızın olmadığı belliydi. Benim tavrımı anlamaya çalışmıyor, sürekli genelleştirerek tartışmayı başka bir boyuta taşıyordu. "Daha sonra oturup konuşuruz" diye kısa bir not geçmekle yetindim.

Çok Katı Gidiyorsun

Tütün ve Alkollü Ürünler Piyasası Denetim Kurulu'ndan gelebilecek astronomik cezaların ve belki biraz da yazılarımın etkisi olsa gerek, Ertuğrul Özkök yazılarında şarap markası vermekten vazgeçti bir süre. Ama davetli gezilere aynen devam etti.

Hatta Mart 2015'te Etiyopya'ya giderken Reklam Servisi ile iş birliği yaptı. Dört günlük dizi sayfalarını Arkas Turizm'e sattı. Hem de o günlerde Genel Yayın Yönetmeni olan Sedat Ergin'e bile haber vermeden yaptı Reklam Servisi ile bu işbirliğini. "Kutsal Sandığın Peşinde" dizisinin yayımlandığı günlerde sayfanın altında bu şirketin reklamı yer aldı. Ama dizide Etiyopya'ya nasıl gittiğinden hiç bahsetmedi, tur şirketinin de adını vermedi!

Şirket adını vermeyince itiraz edemedim, sayfaları şirkete sattığını da çok sonra yetkili bir ağızdan öğrendim. Özkök ile uzun bir aradan sonra gazetenin başyazarı Oktay Ekşi'nin eşi Aysel Ekşi'nin cenaze töreni için 16 Mayıs 2015'te Ankara'ya geldiğinde karşılaştık. Deniz Zeyrek'in odasında kısa bir süre

konuştuk. "Çok iyi bir ismin var. İyi de götürüyorsun" dedi ve "ama" diye de ekledi:

"..markalar konusunda çok katı gidiyorsun. Artık dünyada da öyle, haber ile reklam arasındaki duvar yıkılıyor, bizim de yıkmamız lazım. ABD'de de sponsorlu sayfalar yapılıyor. Bizim de yapmamız gerekli. Reklam gelirleri azalıyor."

Her zamanki gibi itirazımı yanlış yorumluyordu. "Benim itirazım markaların kullanılmasına değil" dedim, açıkladım:

"Markaların reklama dönüşecek şekilde kullanılmasına karşıyım. Sponsorlu haber yapılmasını da düşünemiyorum. Markaların kullanılmasını kurallara bağlayalım istiyorum. Reklamlar ile haber metinleri birbirinden fark edilir biçimde ayrılsın."

O sırada başkaları girdi odaya. Daha fazla devam edemedik. Zaten düşüncemizi söylemiştik birbirimize...

"TARAFINIZI SEÇİN" BASKISI

Enis Berberoğlu Genel Yayın Yönetmenliği'ne geldiğinde AKP iktidarı olanca gücüyle baskı yapıyordu Doğan Grubu'na.

Petrol Ofisi'ne kesilen toplam 1.2 milyar lirayı bulan vergi cezası için seçimlere günler kala iktidarla anlaşma yoluna gidilip 275 milyon lira ödenmişti. Ama 2009 yılında Doğan Grubu yeni bir vergi cezaları dalgasıyla karşı karşıya kalmış; Gruba ait şirketlere Şubat ve Eylül aylarında iki dalga halinde toplam 4.9 milyar liralık yeni vergi cezaları kesilmişti.

Vergi cezalarıyla tüm servetini kaybetme tehlikesi yaşayan Aydın Doğan, bir yandan da

Tayyip Erdoğan başta olmak üzere iktidar partisinin tüm sözcüleri ve iktidar yanlısı medyanın Doğan Grubu medya kuruluşlarına saldırısı altındaydı.

Aydın Doğan ve *Hürriyet* yöneticileri, 2002'de AKP iktidara geldiğinde, onlarla da kısa süre içerisinde içli dışlı ilişki kuracaklarını ve alıştıkları düzene eskisi gibi devam edeceklerini düşünmüşlerdi. AKP'nin eskiden iktidara gelen partilere benzediğini sanarak fena halde yanılmışlardı.

AKP'nin iktidara geldiği ilk aylardı. Aydın Doğan, Ankara'ya gelmişti. Keyfi yerindeydi. Cinnah Caddesindeki büronun barında yöneticilerle otururken "Benden rahatı yok. Dört kızıma

da birer oyuncak verdim, onlar mutlu ben mutlu" demişti. Bu sözleri duyduğumda midemin ortasına bir yumruk yemiş gibi oldum. Bizler o oyuncakların içindeki insancıklardık! Yıllarca kulaklarımda yankılandı durdu Aydın Doğan'ın bu sözleri.

Gerçekten 2000'li yıllar çok kârlı başlamıştı Doğan Holding için. Medya sektöründe bir numara olmakla kalınmamış, Petrol Ofisi satın alınmıştı; özelleştirmelerden yeni fırsatlar kollayan Holding Genel Koordinatörü İmre Barmanbek, "Medya sektöründe değil, Türkiye'de bir numara olacağız" diye demeçler veriyordu ekonomi dergilerine.

Mutlu olduğunu söylediği akşam, Doğan Grubu'ndaki gazete ve televizyonların Ankara'daki yönetici ve yazarlarını bir masanın etrafında topladı Aydın Doğan. Hilton otelinde özel bir salon kapatılmıştı. Yemek sırasında tek tek görüşlerini sordu katılanlara.

Konuşma sırası bana geldiğinde AKP ve Tayyip Erdoğan'ın, geçmişte yapılan yayınlardan dolayı *Hürriyet* ve Doğan Grubu'ndan hoşlanmadığını, fırsatını bulduğunda geçmişin intikamını almaya çalışacağını söyledim. "Eskiden savaş başlarken kalenin içine çekilirlermiş. Sizin de küçülüp sağlam kaleye çekilmeniz gerektiğini düşünüyorum" dedim. Aydın Doğan'dan önce Ertuğrul Özkök ve bazı yazarlar karşı çıktı söylediklerime. "Olur mu öyle şey? Bu kadar büyüdükten sonra küçülme nerede görülmüş?"

Nitekim Holding ve medya grubunu aynı anlayışla yönetmeyi sürdürdüler. İlk yıllarda AKP hükümetine muhalif tavır almadan, "şans tanıma" adına hoşgörülü ve destekleyen bir gazetecilik sergileyerek geçmişi unutturacaklarını sandılar. Hatta AKP iktidarının TMSF'yi kullanarak 2004'te Uzan Grubu'nun *Star* gazetesi ve televizyonuna, 2007'de de Dinç Bilgin-Turgay Ciner ortaklığının *Sabah* gazetesi ve ATV televizyonuna el koymasını sevinçle karşılayıp desteklediler. Ama bekledikleri gibi olmadı. Erdoğan yönetimi, uygun bir zamanı yakaladığında harekete geçti; muhalif güç odaklarını birer birer yok edip diz çöktürürken Doğan Grubu'nu da hedef almayı ihmal etmedi.

Vergi cezaları Aydın Doğan'ın süngüsünü düşürmeye yetti. 20 yıllık Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök'ü iktidara kurban

veren Aydın Doğan, yazarlarına sürekli iktidarı eleştirmemelerini söylüyor, gazete haberleri nedeniyle iktidarla karşı karşıya gelmekten kaçınıyordu. Gazetenin Başbakanlık muhabirleri Turan Yılmaz ve Hasan Tüfekçi'ye 2008 yılında akreditasyon yasağı uygulanmasına ses çıkarılmadı.

Enis Berberoğlu o dönemde Ankara Temsilcisiydi. Akreditasyon gerekçesiyle yasak getirildiğinde itiraz etmemiş, hiç zaman geçirmeden yeni başbakanlık muhabiri olarak Ümit Çetin'in adını bildirmişti. Oysa aynı şekilde muhabirine akreditasyon yasağı getirilen *Milliyet* ve *Evrensel* yeni isim bildirmemiş, hatta yazılı olarak akreditasyon yasağı bildirilince de İdare Mahkemesinde dava açmıştı.

Bu uygulamadan sorumlu olan Başbakanlık Basın Müşaviri ve Sözcüsü olan Akif Beki, Enis Berberoğlu'nun genel yayın yönetmenliği döneminde *Hürriyet*'te köşe yazmaya başlayacaktı. Beki'nin 2013'te başlayan yazıları 2017 yılına değin sürecekti.

Akif Beki ile Akreditasyon Tartışması

Cumhurbaşkanlığı Eski Basın Danışmanı Ahmet Sever'in 2015 yılında yazdığı "Abdullah Gül ile 12 Yıl" adlı kitapta akreditasyon yasağı yeniden gündeme geldi. Sever, kitabında "Akif Beki'nin, Başbakanlıkta akreditasyon yasağı konulan gazetecilerin Cumhurbaşkanlığı'na da alınmamasını istediğini" öne sürdü.

Sever'in bu iddiasını Akif Beki kesin bir dille yalanladı. *Hürriyet*'teki yazısında bu iddiayı yalanlarken de "Genelkurmay, kurumsal akreditasyon uyguladı. Her zaman karşı çıktım. Amerikan tarzı, açık ve şeffaf kriterlere dayalı bireysel akreditasyon modelini esas aldım" dedi.

Beki, geçmişte *Hürriyet* muhabirlerine koyduğu yasağı savununca ben de Okur Temsilcisi olarak bu uygulamayla ilgili görüşlerimi yazdım. Bu yazının ardından Beki ile karşılıklı yazışmaya başladık. İkimizin de uzun uzun yazdığı e-postalardan özetle aktarayım bu tartışmamızı:

A. Beki - Önce tanımlarda anlaşmalıyız. Akreditasyon yasak değildir, bir akreditasyon modelini savunmak da yazınızın başlığında ima edildiği gibi yasağı savunmak değildir.

Olsa olsa doğru veya yanlış uygulamalarından söz edebiliriz. Unutmayalım ki Basın Konseyi, akreditasyon sistemine esas alınan kriterler yerine, ihlal olup olmadığına kimin karar vereceği konusunda eleştirel tavır takınmış, dolayısıyla meslek örgütleriyle partner olarak çalışılmamasına itiraz etmişti. Akreditasyon yenileme sürecinde *Hürriyet*'in o günkü Ankara Temsilcisi (Enis Berbèroğlu) ile yakın diyalog ve karşılıklı anlayış içinde çalıştığımızın teyidi de ayrıca bilginize getirilmişti.

F. Bildirici - Başbakanlıktaki bu uygulamanın akreditasyon yerine yasaklama olarak nitelendirilmesinin daha uygun olduğu kanısındayım. Basın Konseyi o zaman Başbakanlıktaki akreditasyon yasaklarını "keyfi bir uygulama" olarak nitelemiş, sözünü ettiğiniz kriterleri desteklememiş. Konseyin bir açıklamasını özetle aktarıyorum:

"Başbakanlık Basın Baş Danışmanı Akif Beki ile uygulamanın başladığı tarihlerde görüştük. Meslektaşlarımızın eylemlerinin Basın Meslek İlkeleri yönünden kabul edilemez olup olmadığını belirlemeye kalkmalarının yanlış olduğunu anlatmaya çalıştık. Beki, akreditasyon kartı iptal edilen arkadaşlarımıza ve bağlı oldukları kurumlara daha önce uyarıda bulunduklarını belirtti.
Akif Beki'nin, gerçeği yansıtan haberleri bile 'yalan' diyerek tekzip ettiğini, Başbakan Tayyip Erdoğan'ın makam arabası içinde rahatsızlanması olayında ilk fotoğrafları çeken *Milliyet* muhabiri Serdar Özsoy'un fotoğraflarına el koymaya kalktığını, Erdoğan'ın Bilkent Oteli'ndeki konuşmasını izlemeye gelen Fatma Sibel Yüksek isimli gazeteciye engel olduğunu dikkate alarak, beş meslektaşımızın akreditasyon kartlarının iptalinde de keyfi davrandığını ciddi şekilde düşünüyoruz."
Evet o süreçte Enis Berberoğlu ile görüştüğünüzü, bilgi verdiğinizi biliyorum. Siz, Başbakanlık yetkilisi olarak Turan Yılmaz ve Hasan Tüfekçi'ye akreditasyon yasağı getirdiniz; bunu kamuoyuna açıkladınız. *Hürriyet* de sizin Başbakanlığa girişlerini yasakladığınız muhabirlerini başka görevlere kaydırdı. Bunun neresi mağdur etmemek?

A. Beki - Başbakanlık açıklamalarında defaatle yayınlanmış, siteye konmuş, izleyen her muhabire vaktinde yazılı ve sözlü

bildirilmiş kriterler için hâlâ açık ve şeffaf değil diyorsunuz, şaşkınlık içindeyim. Objektif değil deyin, eksik deyin fazla deyin ama daha nasıl açık olacak? Bütün samimiyetimle sizi temin ederim, hata ettiğimi düşünmüyorum. Çok hatalar yaptım ama bu saydıklarınız onlar arasında değil...

Hasan Tüfekçi'nin "Başbakanlık iftar vaktinde Allah'a emanet" haberinden bir yıl sonra akreditasyonu yenilenmedi. O bir yılda süreci uhuletle suhuletle yönetmeye çaba gösterdiğimi, buna dönemin Ankara Temsilcisi ve Genel Yayın Yönetmeninin de şahit olduğunu, kimsenin akreditasyonunu iptal etmediğimizi ve yenileme zamanı yanılmıyorsam sadece yedi arkadaş yerine (takriben 400'de yedi) yeni isim bildirilmesini talep ettiğimizi söylüyorum...

E-postalar aramızda gidip geldi bir süre. Akreditasyon uygulamasının yasağa dönüştüğünü ve o dönem yaptığının yanlış olduğunu kabul etmedi Beki. Sonunda anlaşamadığımızda anlaştık ve konuyu bir gün yüz yüze geldiğimizde konuşmak üzere noktaladık. Karşı karşıya gelip konuşma fırsatı da olmadı o günden beri.

İktidarla Uyum Çabası

Akreditasyon uygulaması Akif Beki'nin sunduğu gibi masum bir uygulama değil, siyasi iktidarın medyayı kontrol altına alma operasyonunun somut bir adımıydı.

Hürriyet yöneticilerinin akreditasyonla gelen yasaklara itiraz edememesi de siyasi iktidarla iyi geçinme çabasından kaynaklanıyordu. İktidarın hışmından kurtulmak için *Hürriyet*'i dönüştürmeye başlamışlardı.

Hürriyet'in haberlerinde "AKP" yerine Tayyip Erdoğan'ın istediği gibi "Ak Parti" yazılmaya başlanması da gazetedeki dönüşümün simgelerinden biriydi. Aniden ve bir açıklamaya gerek duyulmadan yapıldı bu değişiklik. Yazarlar ise "AKP" ya da "Ak Parti" yazmakta serbest bırakıldı ama zamanla çoğu uydu bu karara.

Zaten Enis Berberoğlu da 8 Aralık 2009'daki bu simgesel değişiklikten sadece 24 g n sonra başladı yeni görevine. Enis

Berberoğlu'nun Genel Yayın Yönetmenliğini bizzat Tayyip Erdoğan istemişti. Ertuğrul Özkök'ün yerine önce başka isimler düşünülmüştü; asıl olarak *Radikal* gazetesi Genel Yayın Yönetmenliği, sonrasında *Hürriyet* Dijital Yayınlar Direktörü olarak görev yapan Eyüp Can üzerinde duruluyordu. Eyüp Can, *Zaman gazetesinde gazeteciliğe başlamış*, 2003 yılında Doğan Grubu'na geçmiş bir isimdi. Tayyip Erdoğan, nedense uygun görmemişti Eyüp Can'ın genel yayın yönetmenliğini. Aydın Doğan da hemen kabul etmişti Erdoğan'ın isteğini.

Enis Berberoğlu da yakından izliyor, bekliyordu genel yayın yönetmenliğini. Bir son dakika gelişmesiyle Eyüp Can olsaydı istifa edip ayrılacaktı gazeteden.

Enis Berberoğlu'nun *Hürriyet*'in Genel Yayın Yönetmenliğindeki temel misyonu, Ankara'da siyasi iktidar ve adı konulmamış koalisyonun ortaklarıyla kurduğu iyi ilişkiler sayesinde vergi borcu ve Aydın Doğan'a hapis tehdidini savuşturmaktı. Bu misyon *Hürriyet*'teki gazetecilik çizgisini de belirliyordu.

Aydın Doğan bir yandan da küçülme yolunda adımlar attı. Önce 2000 yılında İş Bankası ile ortaklık kurarak avantajlı şekilde aldığı Petrol Ofisi'ni Avusturyalı petrol devi OVM'ye sattı. Ekim 2010'daki bu satıştan tam 1 milyar euro kazanarak, finansman sıkıntısını da aşmış oldu.

İktidarın isteği doğrultusunda medyada da küçülmeye gitti. İlk olarak *Milliyet* ve *Vatan* gazeteleri ile internet sitelerini, 2011 yılında 73 milyon 960 bin dolar karşılığında Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a yakın iş insanlarından biri olan Erdoğan Demirören'e devretti. Aynı yıl, Star televizyonunu da 327 milyon dolara Doğuş Grubu'na sattı.

Bu satışlardan sonra vergi cezaları için de anlaşma sağlandı. "Torba Yasa" olarak adlandırılan 6111 sayılı Af Yasası'na dayandırılan anlaşmayla Doğan Yayın Holding ve bağlı şirketlerin kazanılan davalardan sonra 4.9 milyar liradan 3.3 milyar liraya inen vergi cezaları 940 milyon lira ödenerek temizlendi.

Bu dönemde iktidarla ilişkiler öyle bir noktaya ulaştı ki, Tayyip Erdoğan, Aydın Doğan'ın sonradan ABD Başkanı seçilen iş insanı Donald Trump ile ortak girişimi olan Trump Towers'ın açılış törenine bile katıldı.

19 Nisan 2012'deki bu açılış töreni, Enis Berberoğlu'nun, Tayyip Erdoğan ve Aydın Doğan'ın arasını bulma çabalarının başarıya ulaştığının ilan edilmesiydi. Enis Berberoğlu, patronun sorunlarını çözmekte başarılı olmuştu.

Gazetenin yönetimindeyken köşe yazısı yazmadı Enis Berberoğlu ama imza attığı iki gazetecilik faaliyeti gazetenin hükümet çevreleriyle ilişkileri açısından dikkat çekiciydi. Birincisi o dönem Diyarbakır bağımsız milletvekili olan Leyla Zana ile söyleşi, ikincisi Şemdinli dağlarına masa kurup plastik çiçek ve bilgisayarıyla fotoğraf çektirmesi...

Zana, "Ben Tayyip Erdoğan'ın bu işi çözeceğine inanıyorum. Buna dair umudumu, inancımı asla yitirmedim. Şimdi hepimizin yapması gereken, Başbakan'ın yanında olduğumuzu ona hissettirmemiz, onu teşvik etmemizdir" diyordu. (14 Haziran 2012)

Bu söyleşi yapıldığı sırada "Çözüm süreci", başka bir deyişle hükümetin "Kürt açılımı" politikası zora girmişti. Başbakan Erdoğan, bir hafta kadar önce Şanlıurfa'da "Biz 'Analar ağlamasın' dedikçe, birileri ısrarla anaları ağlatmak için uğraşıyor. Biz 'Ocaklara ateş düşmesin' dedikçe, birileri şiddeti daha da tırmandırıyor" diye konuşmuştu. PKK ile çatışmalar da yer yer sürüyordu.

BDP Eş başkanı Selahattin Demirtaş'ın, "Son 45 gündür Şemdinli-Çukurca hattındaki 300-400 kilometrekarelik, yani Irak sınırından Türkiye'ye doğru 10-15 kilometre içeri ve Çukurca'ya doğru da 30 kilometrelik bir alan PKK denetiminde" sözleri yankı yaratmıştı. (30 Ağustos 2012/ Bianet)

Enis Berberoğlu'nun böyle bir dönemde Şemdinli'ye gitmesi, yazdıkları ve fotoğraflar, Demirtaş'ın bu sözlerine yanıt niteliğindeydi. Orada devletin bölgeye tümüyle hâkim olduğunu anlatıyordu her cümlesinde. 2 Eylül 2012 tarihli *Hürriyet Pazar*'ın kapağındaydı Enis Berberoğlu'nun plastik çiçekli masa pozu. Başlık, "Şemdinli dağlarında kahve keyfi". Altında da o bölgedeki huzuru, sükûnu aktaran şu satırlar:

"Türkiye'nin en uç noktası. Hakkari'nin Hakkari'si. PKK ile çatışmanın kalbi. Uzaktan bakıldığında tehlike, acı, terör... Ya yakından? İstanbullu bir gazeteci. Üstelik *Hürriyet* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni. Van'dan Şemdinli'ye köy köy, mezra

mezra gezdi. Bu muhteşem coğrafyada huzur içinde çayını yudumladı."

Bu yazı ve fotoğraflar çok tartışıldı. Bu tartışmalar sırasında Emre Aköz, 5 Eylül 2012'de *Sabah*'taki köşesinde, *Hürriyet*, *Zaman*, *Star* ve *Habertürk* genel yayın yönetmenlerinin oturup terör haberlerini nasıl sunacaklarını tartıştıklarını yazdı. *Zaman* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı da beş gün sonra kaleme aldığı köşede, bu toplantıyı doğruladı. Terör haberlerinin yazımıyla ilgili ilkeler hazırlamak üzere toplandıklarını ama Başbakan Erdoğan'ın "terör haberlerinin tek sütun dahi görülmemesini" isteyen konuşması nedeniyle vazgeçtiklerini açıkladı.

Zaten bir yıl kadar önce yine Erdoğan'ın medya sahip ve yöneticileriyle yaptığı toplantının ardından hemen Anadolu Ajansı (AA), Doğan Haber Ajansı (DHA), Cihan Haber Ajansı (CİHAN), İhlas Haber Ajansı (İHA), Ajans Haber Türk (AHT), Ankara Haber Ajansı (ANKA) yöneticileri bir araya gelmiş, terör haberlerinde "ortak yayın ilkeleri" benimsemişlerdi! O günden beri de "ulusal güvenlik ve kamu düzenini dikkate alan sorumlu yayıncılık" örnekleri sergiliyorlardı.

Zana söyleşisi, Şemdinli fotoğrafı ve genel yayın yönetmenleri toplantısı, Enis Berberoğlu'nun, Doğan Grubu'nun siyasi iktidarla ilişkilerdeki sıkıntılı dönemi aştığını kanıtlıyordu. Zira bu yayınlar, Erdoğan hükümetinin beklentilerine denk düşüyordu.

17-25 Aralık Dengeleri Bozdu

Kuşkusuz iktidar, anlaşma sağlayıp vergi cezaları baskısını kaldırmasının karşılığını alıyordu. Bu da *Hürriyet* başta olmak üzere gruptaki bütün medya kuruluşlarının yayınlarıydı.

İktidar partisinin *Hürriyet*'ten rahatsızlığı asgariye inmişti. Enis Berberoğlu, genel yayın yönetmenliği boyunca iktidarla ilişkileri sürdürme çabası ve sınırlı da olsa gazetecilik arasında denge kurmaya da çalıştı. Ama AKP ile o zamanki adlandırmayla "Gülen cemaati" arasındaki ilişkiler giderek geriliyordu.

İktidarın örgüt mensuplarını devletteki kritik mevkilerden temizlemeye başlamasına; örgütten, 7 Şubat 2012'de MİT Müsteşarı ve bazı MİT görevlilerini ifadeye çağırması yanıtı gelmişti.

Bunu "darbe girişimi" olarak nitelendiren Başbakan Tayyip Erdoğan, Kasım 2013'te örgüte ait dershanelerin kapatılacağını açıklayarak aralarındaki köprüleri attı. Böylece AKP ile "Gülen cemaati" arasında kurulan koalisyon bozulmuş oldu.

"Gülen cemaati"nin buna yanıtı, AKP iktidarını sarsan Gezi eylemlerinden altı ay kadar sonra geldi. Siyasi iktidarın "FETÖ" adıyla andığı örgütün mensubu oldukları sonradan açığa çıkacak olan Cumhuriyet savcıları Zekeriya Öz, Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in talimatıyla 17 Aralık 2013 sabahı "rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık' operasyonu başlatıldı.

İçişleri Bakanı Muammer Güler'in oğlu Barış Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'ın oğlu S. Kaan Çağlayan, Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar'ın oğlu A. Oğuz Bayraktar, Halkbank Genel Müdürü Süleyman Aslan, işinsanları Ali Ağaoğlu, Rıza Sarraf ve Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir'in de aralarında bulunduğu 89 kişi gözaltına alındı.

Aynı gün bu soruşturmalara konu olan bakanlar Muammer Güler, Zafer Çağlayan, Erdoğan Bayraktar ile Egemen Bağış'ın telefon konuşmaları kayıtları ortalığa saçıldı. Bu konuşmalarda yasa dışı para ve rüşvet ilişkilerinin kanıtları vardı. Örgüt, iktidarın önemli isimlerini gizlice dinleyip kayda almıştı.

Berberoğlu yönetimindeki *Hürriyet*, bakanlar ve oğullarını da kapsayan bu rüşvet ve yolsuzluk iddialarını ilk sayfasına taşıdı. 18 Aralık 2013'te birinci sayfa neredeyse tamamen "Büyük rüşvet operasyonu"na ayrılmıştı. Sürmanşette "3 bakan oğlu 3 rüşvet bombası" başlığı yer alıyordu.

Erdoğan'a göre bu soruşturma, "hükümeti hedef alan siyasi bir operasyon"du. Hemen emniyette bazı isimleri görevden alarak yanıt verdi operasyona. "Paralel yapı" nitelendirmesini de ilk kez o günlerde kullanmaya başladı.

Örgüt de hemen her gün yeni bir gizli dinleme kaydını sızdırarak karşılık verdi hükümete. Sızdırılan kayıtlardan biri de Erdoğan'ın oğlu Bilal ile tam da 17 Aralık'ta operasyonun başladığı sabah yaptığı telefon konuşmasıydı. Erdoğan, bu konuşmada oğluna yüklü miktardaki dövizlerin evden taşınması talimatını veriyordu.

Bu konuşmanın sızdırılmasının ertesi günü olan 25 Aralık'ta da örgüt, operasyonun ikinci aşaması için düğmeye bastı. Yeni gözaltı dalgaları başladı. Savcılar, Bilal Erdoğan'ın da "şüpheli" sıfatıyla ifadeye çağrılmasını istedi ama Emniyet bu talimatı uygulamamıştı. Erdoğan hükümeti ciddi bir türbülansa girdi bu kez.

Erdoğan kısa sürede kendini topladı; savcıları, polis şeflerini görevden alarak örgütün bu kalkışmasını bastırdı. Erdoğan, bakanlar Muammer Güler, Zafer Çağlayan, Egemen Bağış, Erdoğan Bayraktar'ın Yüce Divan'a gönderilmelerini, soruşturulmalarını da engelledi. Sadece bakanlık koltuğundan oldu bu dört siyasi.

O günden itibaren hükümet, örgüte karşı kıyasıya bir mücadeleye girişti. *Hürriyet* ise iki taraf arasında sıkışmıştı. Bir örgüt elemanının Fetullah Gülen ile telefon konuşmasına ilişkin kayıtların Ocak 2014'te sızdırılması da hükümet cenahının Aydın Doğan'ı baskı altına alma girişimlerinin uzantısıydı. Gülen ile görüşen kişi, "Aydın Doğan'ın Cemaat aleyhinde yazılar yazılması için baskı gördüğünü kendisine söylediğini" öne sürüyordu.

Benim Arkamda Durun

Erdoğan, bir kez daha vergi müfettişlerini Aydın Doğan'ın üzerine saldı. Maliye'nin vergi müfettişleri, Doğan Grubu'nun şirketlerine karargâh kurup, vergi incelemesine başladılar.

Yine büyük vergi cezaları keseceklerinden endişe eden Aydın Doğan, *Hürriyet* yazar ve yöneticilerini gazetenin Yazı İşleri masasının etrafında topladı. AKP iktidarıyla sıkıntılı ilerleyen ilişkiden söz ederek başladı sözlerine. Yazarları frenlemek istiyordu:

"...36 yıldır sizin arkanızda durdum, siz de benim arkamda durun. Arkadaşlar ben bağımsız yayıncılık uğruna çok imtihan verdim. Artık bir kompleks içerisinde değilim. 'Yahu bizimki korktu, yanlış yapıyor'. Hayır. Biz medyada ilk yayın ilkelerini açıklayan grubuz. Bu yayın ilkeleri maalesef zaman zaman deliniyor. Hem de önemli ölçüde deliniyor.

Özellikle yazarlarımıza söylemek istiyorum. 'Kimseyi eleştirmeyin, eleştiri yapmayın' demiyoruz. Kimseye iktidara, iktidarın aleyhinde yazmayın demiyoruz. Ama şunu söylüyoruz.

Kardeşim her gün takıntı yapıp kampanya yapıp, nefret dilini kullanarak her gün bir şey yazmak biraz da kolaycılığa kaçmaktır. Gazetecilik yalnız siyaset yazılarak yapılmaz ki. Hayatın bütün alanlarında okurla daha çok bir araya gelerek gazete çıkarırsınız. Ama o çalışmak ister, gayret ister. Öbürü tembellik, kolaycılık.

Ben onlara diyorum ki ben sizin arkanızda durdum siz de benim arkamda durun. Her gün ben sizin belanızı mı çekeceğim? Biraz da çeşitlenerek yazın."

Aydın Doğan'ın bu konuşmasının ses kaydı, Redhack adlı korsan grubun, 2016 yılında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın damadı ve Enerji Bakanı Berat Albayrak'ın e-posta kutusunun şifresini kırmasıyla kamuoyuna sızacaktı. O gün toplantıya katılan birisi ses kaydı almış, bu kayıt her nasılsa Berat Albayrak'a iletilmişti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Aydın Doğan'ı sadece baskı altına almakla kalmıyor, attığı her adımı da yakından izliyordu.

Mahalle Baskısı

Erdoğan, Gezi eylemleri ile ilgili haberlerden dolayı kızmıştı *Hürriyet*'e. Aydın Doğan'a iletmişti de bu tepkisini. Ama sorunun çözülmesi bir yana, 17-25 Aralık sürecinde *Hürriyet*, Erdoğan'ın daha çok tepkisini çekmişti.

Sürekli haber gönderiyor, Doğan Grubu'nun tarafını seçmesini istiyordu. 23 Mart 2014'te Yenikapı'daki seçim mitinginde Ciner Grubu'nun yanı sıra Doğan Grubu'na da çağrıda bulundu:

"Şu medya başta Doğan Grubu, Ciner Grubu olmak üzere diğerlerinin isimlerini vermeyeceğim. Utanmadan sıkılmadan bize karşı gerçekleşen bu haksızlıkları hâlâ savunuyorlar. Bu ülkenin başbakanına bu hakaretler yapılırken siz nasıl olur da bunları savunursunuz? Haaa söyleyim. Zira Pensilvanya'nın onlarla alakalı kasetleri de var! Şantaj var onlarla alakalı şantaj! Bundan çekiniyorlar. Kendi devletine güvenmiyor onlara güveniyor. Biz de kusura bakmasınlar lazım gelen neyse bunu yaparız."

Erdoğan baskıyı giderek artırdı. 7 Ağustos 2014'te Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyası için gittiği Malatya'daki meydan konuşmasında Doğan Grubu'nu bir kez daha hedef aldı. "Türkiye'de bir kısım medyanın, işverenlerin, sivil toplum örgütlerinin, siyasetçilerin üzerinde mahalle baskısı olduğunu"

söyledi; "Tayyip Erdoğan'a 'sert' diyenler bundan dolayı 'sert' diyor. Hakkı söyleyince sert oluyorsun, evet eğer bu sözlerim sertlikse sert olmaya devam edeceğim" dedi.

Biraz Tevazu Yahu

Aydın Doğan zaten endişeliydi. Birkaç gün önce Konda'dan gelen ve Erdoğan'ın ilk turda Cumhurbaşkanı seçileceğini gösteren kamuoyu araştırması huzurunu kaçırmıştı. Bu araştırma seçimden sonra da asla rahatlamayacağı, hiçbir pazarlık şansı olmayacağı anlamına geliyordu.

Ertuğrul Özkök'ün bir gün önce yayımlanan "Milletin adamı" başlıklı yazısının Erdoğan'ı sinirlendireceğini de tahmin etmişti. Özkök, 6 Ağustos 2014 tarihli bu yazısında "Biraz tevazu yahu" diye başlıyor; isim vermese de doğrudan Erdoğan'a sesleniyordu:

"Duvara yazdırmışsın. 'Milletin adamları'. Altına 4 isim koymuşsun. Adnan Menderes, Turgut Özal, Necmettin Erbakan. Tabii bir de kendin. Biliyoruz, orada 4 adam varsa da sen o aynaya bakınca bir tek kendini görüyorsun.

Biliyoruz, bakıyorsun ve içinden diyorsun ki; 'Öteki üçü figüran...' Asıl oğlan sensin. Bir... Bir tek sen... Peki kim veriyor bu payeyi arkadaş?"

Yazı bu tonda sürüp gidiyor, "Sonra bırak 'Milletin adamı' olup olmayacağına tarih karar versin" diye sonlanıyordu.

Tayyip Erdoğan'ın Malatya'daki konuşmasından sonra Aydın Doğan daha fazla direnemedi. Hemen harekete geçip Fetullah Gülen örgütüne karşı hükümet tarafını seçti. İlk feda edilen de Enis Berberoğlu oldu.

Kendi Arzusuyla Ayrıldı

Berberoğlu'nun Genel Yayın Yönetmenliğinden ayrılmasının Erdoğan'ın Doğan Grubu'nu açıkça tehdit eden konuşmasından bir gün sonra meydana gelmesi, istifanın bu konuşmayla ilintili olduğu söylentilerine yol açtı.

Hatta "Doğan Grubu yöneticisi Mehmet Ali Yalçındağ'ın, Enis Berberoğlu'ndan Ertuğrul Özkök'ün yazılarına son vermesini istediği ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Başbakan Erdoğan'ın

kazanması halinde *Hürriyet*'in bundan zarar göreceğini söylediği, onun da kabul etmediği" iddiası da ortaya atıldı.

O gün bazı internet sitelerinde yayımlanan haberlerde Enis Berberoğlu ile birlikte Eyüp Can'ın da işten çıkarıldığı öne sürülüyordu. Oysa Eyüp Can gazetede 1.5 yıl daha kalacak ve Aralık 2015'te *Hürriyet* ile bağları koparılacaktı. Vuslat Doğan Sabancı, Eyüp Can'ı o tarihe kadar koruyacaktı.

Berberoğlu'nun ayrılmasıyla ilgili senaryolar ayyuka çıkınca *Hürriyet* yönetimi, öğleden sonra yazılı bir açıklama yayımlamak zorunda kaldı:

"Gazetemizin Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu, bugün kendi arzusuyla bu görevinden ayrılmıştır. Bazı internet sitelerinde arkadaşımızın ayrılışı hakkında bir dizi siyasi senaryonun üretildiği görülmektedir. Enis Berberoğlu, herhangi bir siyasi anlam verilmemesi için bu kararını özellikle Cumhurbaşkanlığı seçiminden önce açıklamayı tercih etmiştir. Onun bu hassasiyetine rağmen bazı internet sitelerinde yapılan asılsız yorumlar nedeniyle bu açıklamayı yapma gereğini duyduk. Sevgili okuyucularımıza duyurulur."

Bir gün sonra Yazı İşleri'ndeki kısa veda töreninde önce Vuslat Doğan Sabancı kısa bir açıklama yaptı. Sonra Enis Berberoğlu konuştu:

"Şu an sadece evime gitmek istiyorum. Bir planım yok, biraz dinlenmek istiyorum. 5 yıllık *Hürriyet* maceramda bana verdiğiniz destek için hepinize teşekkür ederim."

Enis Berberoğlu, 4.5 yıl kadar süren genel yayın yönetmenliği sırasında siyasi iktidardan gelen baskılarla bunalmıştı. Vuslat Doğan Sabancı'nın gazete yönetiminde tek söz sahibi olmak istemesi de hareket imkânını iyice kısıtlamıştı. Onunla yakın işbirliği içine girememişti.

Hürriyet'te köşe yazarı olarak kalma önerisini kabul etmeyen Berberoğlu, *Hürriyet*'ten ayrılma süreciyle ilgili ne o günlerde konuştu ne de daha sonra. İki ay kadar sonra Sözcü'de köşe yazılarına başladı ama uzun sürmedi. Mart 2015'te ayrıldı ve gazetecilik defterini kapattı, siyaset kulvarına girdi.

GÖREV ALANI TARTIŞMASI

Enis Berberoğlu'nun istifasını beklemiyordum. Sanıyorum patron kesimi için de planlı bir ayrılık değildi. Cumhurbaşkanlığı seçimine iki gün kala 8 Ağustos 2014'te ayrılması üzerine Yayın Koordinatörü Fikret Ercan vekâlet etti bu göreve.

Zaten Genel Yayın Yönetmenliği'nin boşalması *Hürriyet* Gazetecilik Yönetim Kurulu Başkanı Vuslat Doğan Sabancı'yı mutlu etmişti. Yazı işleri toplantılarına katılıyor, haber ve yazılara doğrudan müdahale ediyor, yönlendiriyordu. Fiili genel yayın yönetmeni haline gelmişti. Bu durumun devam etmesinden ya da bu görevi fiilen sürdürmesine engel olmayacak birinin bulunmasından yanaydı.

Enis Berberoğlu'nun gidişinden sonra kızının rahatladığını ve gazetede işleri yürüttüğünü gören Aydın Doğan da yeni genel yayın yönetmeni için acele etmedi. Ağustos ayının sıcak günlerinde Aydın Doğan'ın Bodrum'daki teknesindeki sohbetlerde ve akşam yemeklerinde yeni genel yayın yönetmeninin kim olabileceği konuşuluyordu. Mehmet Y. Yılmaz, Sedat Ergin ve Ertuğrul Özkök patronun tekne gezilerinin değişmez ekibiydi. O yaz Ahmet Hakan da katılmıştı ekibe.

Aydın Doğan, Sedat Ergin'in adı üzerinde durmuyordu. Çünkü sadece gazeteyi iyi yönetecek değil, aynı zamanda iktidarla ilişkileri de sorunsuz götürebilecek bir isim olması gerektiğini düşünüyordu. Fikret Ercan ile devam etmek de seçeneklerden biriydi. Beklenmeyen bir gelişme bu planları alt üst etti.

Yılmaz Özdil'in Beklenmeyen Ayrılışı

Aydın Doğan, bir yıl kadar önce Tufan Türenç'i aramış, "Yazıları Doğan Hızlan okuyor ama yapamıyor, bunları artık sen oku. Başımızı belaya sokacak bölümler olursa onları biraz rötuşlatalım" demişti. Böylece Doğan Hızlan'ın köşe yazılarını kontrol etme işini Tufan Türenç üstlenmişti. Aydın Doğan, "Müstakil bir bir oda verin, kafası sakin olsun yazıları okurken" dediği için yeni bir oda ayrılmıştı Tufan Türenç'e. Orada okuyordu yazıları.

Daha çok yasal yönden kontrol ediyor ama iktidarla problem yaratacağını düşündüğü yerler de olursa yazarlarını arıyor, düzeltmelerini istiyordu. Küçük bazı değişiklikler yapılmasını isteyerek sorunu çözüyordu kendince.

Yılmaz Özdil'in, Tayyip Erdoğan'dan boşalacak Başbakanlık koltuğuna oturabilecek adaylar olarak Bilal Erdoğan, Reza Zarrab, Mehmet Cengiz ve Abdullah Öcalan'ı sıraladığı ve ironik bir dille kaleme aldığı yazısını okuyunca endişelendi. Çok ağır buldu yazıyı. Vuslat Doğan Sabancı'yı aradı. "Bu yazı sıkıntı yaratacak gibi geldi bana" diye haber verdi, yazıyı da gönderdi.

Vuslat Doğan Sabancı, yazıyı okuduktan sonra Tufan Türenç'i odasına çağırdı. "Ne yapacağız Tufan Bey? Bu yazı çok başımızı ağrıtır" dedi. Tufan Türenç de "Vuslat Hanım bana kalsa ben

bu yazıyı koyarım. Ama bu yazı başınızı belaya sokar mı sokar, problem olur. Babanızla bir konuşun" diye önerdi.

Tufan Türenç odasına döndükten sonra çok geçmedi, Vuslat Hanım aradı. "Tufan Bey, bu yazıyı koyamıyoruz. Siz Yılmaz Bey ile bir konuşun" dedi. Tufan Türenç, hemen telefon etti Yılmaz Özdil'e:

"Bak sana bir şey söyleyeceğim. Sakın bana itiraz etme. Bu yazıyı bu şekilde basabilmemiz mümkün değil, biraz rötuşla. Bunlar yukarıyı rahatsız ediyor."

"Ben yazımı değiştirmem."

"Bak, değiştirmezsen yazı girmeyecek. Sen *Hürriyet*'te yazdın, Türkiye'nin bir numaralı yazarı oldun. *Hürriyet*'te yazmak çok önemlidir. Gel bunu düşün."

"Değiştirmem, böyle basacaksanız basın, basmazsanız siz bilirsiniz."

Yılmaz Özdil'i ikna edemeyen Tufan Türenç, arayıp Vuslat Doğan Sabancı'ya haber verdi yazıyı değiştirmeyi kabul etmediğini. Yazının bu haliyle girmesinin mümkün olup olmadığını sordu. "Tufan Bey, bu yazıyı koymamız mümkün değil. Babam da kesinlikle karşı çıktı" dedi. Aile, kararını vermişti bir kere.

15 Ağustos 2014 tarihli gazetede Yılmaz Özdil'in yazısı yoktu, kullanılmamıştı. Yılmaz Özdil içine sindiremedi bu müdahaleyi ve gazeteden ayrıldı. Aslında bir süredir sıranın kendisine geldiğini biliyor, bekliyordu.

Yılmaz Özdil'in ayrılmasıyla birlikte tirajlar da tepetaklak oldu. *Hürriyet*'in tirajının hızla düşmeye başlaması Aydın Doğan ve Vuslat Doğan Sabancı'yı panikletti, acilen bu gidişi durduracak bir isim arayışına yöneltti.

Sonunda aile olarak Sedat Ergin isminde karar kılındı. İktidarın pek de sıcak bakmadığı, özel uçak gezilerine almadığı ama gazetecilik çizgisi ve güvenilir bir isim olması, dengeci kişiliği Sedat Ergin'in bu görev için en uygun aday olmasını sağlıyordu. Yılmaz Özdil'in ayrılmasından sonra tepki gösteren okurun güvenini kazanabilirdi. Aydın Doğan, onu çağırıp tebliğ etti yeni görevini.

Sedat Ergin, 25 Ağustos 2014'te genel yayın yönetmeni olduğunda Enis Berberoğlu gibi gazetecilik ve AKP ile ilişkiler

terazisini dengede tutmayı amaçlıyordu. İktidarla mesafesini koruyarak gazetecilik yapılabileceğini düşünüyordu. ABD'de uzun yıllar kaldığı için oralardaki medyayı iyi biliyordu; hayali de öyle bir gazeteciliği sergileyebilmekti *Hürriyet*'te.

Genel Yayın Yönetmenliği'ne başlaması, siyasette geçiş dönemine denk gelmişti. İki gün sonra AKP'nin 1. Olağanüstü Büyük Kongresi toplandı ve Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu genel başkan seçildi. Erdoğan, sonra da Başbakanlık koltuğunu Davutoğlu'na bıraktı.

28 Ağustos 2014'te de Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde devir teslim töreni vardı. Abdullah Gül, Cumhurbaşkanlığını yeni seçilen Tayyip Erdoğan'a devredecekti. Sedat Ergin bu törene davet edildi, ondan sonra gelen 30 Ağustos Zafer Bayramı resepsiyonuna da.

Ama bir daha ne Beştepe Sarayı'ndaki bir törene davet edildi, ne de Erdoğan'ın gezilerine. Davutoğlu da yeni Başbakan olduğunda bir gezisine çağırdı, o kadar. Sedat Ergin davet edilmediği için onun yerine *Hürriyet*'ten Vahap Munyar, Akif Beki ve Verda Özer özel uçağa biniyordu.

Erdoğan, Cumhurbaşkanı olarak da Başbakanlığı dönemindeki tavrını sürdürüyor, Sedat Ergin'i istemediği mesajını veriyordu.

"Hatasız Gazete Çıkaracağız"

İktidarla ilişkisi böylesine sıkıntılı olan Sedat Ergin'in asıl yanılgısı, gazetenin editöryal kadrosunda hiçbir değişiklik yapmadan *Hürriyet*'i farklı bir rotaya sokabileceğini sanmasıydı. Enerjisinin ve gazetecilik birikiminin bu hedefini gerçekleştirmeye yeteceğine inanıyordu.

O kadar güveniyordu ki bunları yapabileceğine... Göreve geldiği ilk günlerde bana "Hatasız gazete çıkaracağız. Hata olsa da ben hemen düzeltme koyacağım gazeteye. Sana iş kalmayacak" diye espri yaptı. Ben de güldüm tabii. "Çok sevinirim olabilirse. Ben de gazetecilikle ilgili genel sorunları yazarım" karşılığını verdim.

Gerçekten de düzeltmeleri hep koydu gazeteye. Hiç sektirmedi. Ama o koşullarda hatasız gazete çıkarmanın mümkün

olmadığını kısa sürede anladı. Bu da onu kızdırmaya, bunaltmaya başladı. Erken saatlerde gazeteye geliyor, geç vakitlerde çıkıyor, yine de istediği gibi bir gazete yapamıyordu. Bazen bir muhabirin haberini ya da bir söyleşisini bile oturup kendisi redakte ediyor, kimi zaman yeniden yazıyordu. Tabii o zaman da bütün sorunlara yetişemiyor, gazetenin yayın politikası ile ilgili yenilikler yapamıyor, gazetenin çehresini değiştiremiyordu.

Ben de yeni sorunlar çıkmaması için ilk zamanlarda kendisine yardımcı olmaya çalıştım, anlayışlı davrandım. Bazen yazmadan çözülebilecek etik sorunlar olduğunda kendisine haber verdim. Örneğin Cengiz Semercioğlu'nun, kızını kaydettirmek için özel okulları gezeceğini, seçeceği okulu ve deneyimlerini yazacağını köşesinden duyurmasını Okur Temsilcisi köşesinde yazmadım.

Semercioğlu'nun uzmanı olmadığı ve üstelik maddi çıkarı bulunan bir konuda yazmasının yanlış olacağı düşüncemi iletim Sedat Ergin'e. O da haklı buldu itirazımı. Sanırım Fikret Ercan aracılığıyla uyardı Semercioğlu'nu. Okulları yazmaktan vazgeçtiğini, konuyu uzmanı Nuran Çakmakçı'ya bıraktığını haber verdi köşesinden. Sevindim sorunun böyle çözülmesine...

Sedat Ergin, ilk bir ay içinde yazılarıma hemen hiç müdahale etmedi. Ne zaman ki, "Mahremiyete aleni saldırı" başlıklı yazım yayımlandı, ilişkimiz o günden itibaren tamamen değişti. Bu yazıda Kate Upton ve Jennifer Lawrence gibi ünlü Hollywood yıldızlarının iCloud hesapları hacklenerek çalınan yarı çıplak fotoğraflarının *Hürriyet İnternet*'te haber yapılmasını eleştirmiştim.

Yazımın çıktığı 8 Eylül 2014 sabahı Sedat Ergin aradı. "Aydın Bey aradı sabah sabah. Seni takip ediyormuş" dedi. Biliyordum Aydın Doğan'ın zaman zaman yazılarımı okuduğunu. Gazetedeki bazı yanlışları buradan öğrenip tepki verdiğini daha önce de duymuştum. Sedat Ergin sormama fırsat vermeden devam etti: "Nasıl olur da kadınların telefonlarından çalınmış özel fotoğraflarını yayımlarsınız' diye çıkıştı bana." Aydın Doğan'ın beni izlemesine ve böyle bir konuda tepki vermesine şaşırmıştı.

Sedat Ergin, sanırım pazartesi sabahları güne Aydın Doğan'ın telefon sürpriziyle başlamamak için benim yazılarımı denetlemesi gerektiğine karar verdi. O günden itibaren yazılarıma daha çok zaman ayırır oldu.

Pazar günleri benim için sancılı geçmeye başladı. Yazıyı önceden kendisine gönderiyordum, öğleden sonra okuyordu. Bazen cümle hatta sözcük pazarlığı yapıyor, uzun uzun tartışıyorduk. "Orasını çıkar, burasını değiştir" gibi müdahaleleri nedeniyle başlayan tartışmamız bittiğinde gerginlikten bitap düşüyordum. Birkaç kez bu süreci yaşadıktan sonra cumartesi ya da cuma gününden göndermeye başladım yazımı. Önceden okusun da pazar günleri karın ağrısı çekmeyeyim diye.

Fakat yine kurtulamadım. Kimi zaman cumartesiden onaylıyordu. Çoğu zaman yine pazara bırakıyordu. Kimi zaman da cumartesiden okusa da pazar günü "Bir daha okudum şurasına takıldım" diye arayabiliyordu. Her seferinde tartışıyorduk, geriliyorduk...

Tavrı, giderek hataları düzeltmek yerine hataların yazılmasına karşı bariyer oluşturmaya dönüşmüştü. Ben de yazılara yer yer onun itiraz edeceğini tahmin ettiğim sivri ifadeler yerleştirmeye, fazladan sert eleştiriler eklemeye başladım. Beklediğim gibi Sedat Ergin itiraz edince de hiç ses çıkarmadan oraları çıkarıyordum; geriye kalan ve asıl yayımlanmasını istediğim bölümlerde direniyor, tartışıyordum. Böylece asıl yayımlamak istediğim noktaya kadar geri çekilmiş oluyordum.

Tabii her zaman başarılı olduğum söylenemez. Yazının hedeflediğimden fazla tırpanlandığı zamanlar çok canım sıkılıyordu. Bazen bırakma isteğiyle dolup taşıyordum...

Sedat Ergin'in Müstear Adlı İhbarları

Yazılarıma sürekli itiraz eden Sedat Ergin, tartışmalarımız sırasında beni koruduğunu, özellikle patronlar nezdinde zor durumda kalmamı istemediğini söylüyordu. Gerekçesi buydu genellikle.

Aslında haklı olduğu bir yan da vardı; gazete içinde bazı servis şefleri ve yazarlar, aleyhimde kulis yürütüyorlardı. "Gazeteye yarardan çok zarar verdiğimi, sadece *Hürriyet*'teki gazetecilerin meslek ilkelerine aykırı davrandığı gibi bir algıya neden olduğumu, oysa bunların bütün medyada yapıldığını" savunuyor, Okur Temsilcisi köşesinin kapatılması gerektiğini söylüyorlardı her fırsatta.

Doğal olarak, Sedat Ergin'in de kulağına geliyordu aleyhimdeki bu laflar. Kimin ne dediğini bana aktarmıyordu ama yazılarımın yayımlandığı her pazartesi Yazı İşleri'ndeki toplantılarda dile getirilen eleştirilere karşı beni savunduğunu duyuyordum. Ayrıca bazı yazılarıma da destek veriyor, hatta bununla yetinmeyip bazen gazetedeki hataları kendisi bana bildirip müstear isimle yazmamı teşvik ediyordu.

Sanıyorum yazılarımı okurken bu gözle de bakıyordu. Yazılarıma müdahale ederken aleyhimdeki lobiye malzeme verecek unsur olmamasına da özen gösteriyor, kendince bir denge tutturmaya çalışıyordu. Onu hissettiğimde fazla tartışmadan kabul ediyordum yazımda değişiklik isteğini.

Fakat bazen dengeyi kaçırdığını, beni fazla sınırladığını düşünüyordum. Öyle zamanlarda tartışmamız hayli uzun sürüyor, anlaşamıyorduk.

"İntiharlar, tahliyeler ve sorumluluğumuz" başlıklı yazım da bunlardan biriydi. 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi sonrasında hukuk süreci işletilmeden işyerlerinin kapatılması ve insanların işlerinden atılmasının nasıl haber yapılması gerektiğini ve gazeteci olarak bizlerin sorumluluğunu anlatıyordum. Mağdur olan üç kişiyi örnek verdiğim yazım şu cümleyle bitiyordu:

"Bugünden bilebileceğimiz bir şey varsa o da gazete, dergi ve televizyonların birkaç imzayla kapatılmasının, gazetecilerin böyle gözaltına alınmasının demokrasilerde asla rastlanamayacak uygulamalar olduğu..."

Mutat hale gelen pazar konuşmamızda Ergin, bu cümlenin siyasi değerlendirme olduğunu, ombudsman köşesine uygun olmadığını söyledi. Tartıştık, sonunda o cümleyi değiştirmek zorunda kaldım:

"Gazete, dergi ve televizyonların kapatılması ve gazetecilerin gözaltına alınması da üzerinde dikkatle durulması gereken uygulamalar..."

Yazı, 1 Ağustos 2016'da bu haliyle yayımlandı. Aynı ay sonunda "Ekonominin Aktörleri" yazısının da son bölümünü uygun bulmadı. Görev alanımın dışına çıktığımı, gazetenin çıkardığı *Ekonomi* ekinde kimlerden görüş alınması gerektiğine karışamayacağımı söyledi. O bölüm şöyleydi:

"Esnaf konfederasyonu TESK'e yer verilmemesi gerçekten eksiklik olmuş. Ama bence ekte daha ciddi bir dengesizlik söz konusu. O da TESK'in yanı sıra Türk-İş, Hak-İş, DİSK gibi işçi sendikalarına, Türkiye Ziraat Odaları Birliği gibi çiftçi birliklerine, TMMOB gibi mimar ve mühendis örgütlerine de yer verilmemiş olması.

Muhalefet partilerinin görüşleri de yok. Oysa bu kuruluşlar da ekonominin ve tabii ki demokrasinin temel aktörleri. Sadece bakanlar ve işveren kuruluşları, ne 'güçlü demokrasi'yi temsil edebilir, ne de 'güçlü ekonomi'yi yaratabilir."

Bence onu asıl rahatsız eden, hükümet ve iş çevreleri ile ilgili cümlelerdi. Tabii sendikaların anılmasının rahatsızlık yaratacağını da düşünmüş olabilir. Birkaç e-posta gidip geldikten sonra o bölümün tümünü atmak yerine biraz değiştirdim. Öyle anlaştık.

Sedat Ergin'in bu tavrı üzücüydü. Somut haber yanlışları ve gazete dışındaki konulara girmemi istemiyordu. Bir keresinde gazete dışındaki konuların görev alanımda olmadığını, eleştirilerimi gazeteyle sınırlı tutmam gerektiğini söyledi. Bunun üzerine kendisine ONO'nun (Dünya Ombudsmanlar Birliği) benimsediği 10 maddelik "Ombudsmanlık İçin Evrensel Kuralları" gönderdim. Evet, ilk maddede, "Ombudsman'ın birincil amacı kendi haber kuruluşundaki sorumluluk bilincini yükseltmektir" deniyordu. Ama ikinci maddede ise basın özgürlüğüne atıfta bulunuluyordu:

"Ombudsman, basın özgürlüğünün korunması, sorumlu ve yüksek kalitede gazetecilik yapılması için çalışır."

Vuslat Hanım'dan Hrant Dink Desteği

Kaldı ki, ONO'nun belirlediği bu ilkeye uygun biçimde basın özgürlüğüne yönelik müdahaleleri ve gazetecilere yönelik baskıları daha önce de yazmıştım. Hatta *Hürriyet*'in daha önceki "günahları"na da değiniyordum yeri geldikçe. Cezaevlerine yönelik 2000 yılındaki "Hayata Dönüş Operasyonu"ndaki gazetecilik hatalarını da dile getirmiştim, *Hürriyet*'in, gazeteci Hrant Dink'in öldürülmesine giden süreçteki sorumluluğunu da.

Üstelik Hrant Dink konusunu araştırmamı isteyen de Yönetim Kurulu Başkanı Vuslat Doğan Sabancı ve o zamanki Genel

Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu'ydu. Vuslat Hanım, Hrant Dink cinayetiyle ilgili yazımın girişindeki "*Hürriyet*, cinayette sorumluluğu olmakla suçlanıyor" cümlesine ve Orhan Pamuk'a yumurta atılmasıyla ilgili habere yönelik eleştirime itiraz etmişti. Bu iki cümle dışında desteklemişti yazımı.

Yazımı yayımlamadan önce okuyup gönderdiği e-postada, Türkiye'de bir gazete sahibinden beklenmeyecek ölçüde doğru, samimi ve örnek bir yaklaşımda bulunmuştu:

"Geçmişteki ve hatta bugünkü gazeteciliğimizde yapılacak eleştiriler varsa buna biz öncülük etmeliyiz. Ayrıca *Hürriyet* eleştirilirken, bizim bunu duymazdan gelmemiz hiç doğru olmazdı. Bu nedenle Enis'e 'Hrant konusundaki gazeteciliğimizi tarafsız bir şekilde anlatmalıyız' dedim ve o da çok doğru olarak bunu en iyi senin yapabileceğini söyledi. Gerçekten de çok iyi toparlamışsın.

Orhan Pamuk'a yumurta atılması hafızamda ufak bir haber olarak kalmıştı. Gerçekten büyük hata yapılmış, çok üzüldüm. Gene de bu yazının içinde kullanmamamız doğru."

Okur Temsilcisi köşesinde, anti-demokratik uygulamaları, cezaevlerindeki ölümleri ve intiharları, gazetecilerin sırf eleştirel gazetecilik yaptıkları için hukuksuz biçimde gözaltına alınmaları, tutuklanmalarını, yargılanmalarını, yasakları ve sansürleri de yazmaya devam ettim...

HAREKETE GEÇİREN ELEŞTİRİ

Irak'tan sonra Suriye topraklarında da hızla yayılan IŞİD'in Kobani'yi kuşatmasını protesto eylemlerinin işaret fişeğini Abdullah Öcalan'ın İmralı'daki görüşmeler sırasında dile getirdiği "bütün Kürt halkını bu yüksek yoğunluklu savaşa karşı direnişe geçme" çağrısı ateşledi. Ardından HDP Merkez Yürütme Kurulu'nun 6 Ekim'de yaptığı sokağa çıkma çağrısı geldi. Protesto eylemleri hızla bütün Güneydoğu'ya yayıldı.

Güvenlik güçleri, Hüda-Par hareketi ve aşırı milliyetçi bazı kesimlerin de müdahalesiyle kanlı olaylara dönüştü. 6-7 Ekim 2014'teki bu olaylar sırasında yaşamını yitirenler arasında her kesimden insan vardı.

D. Emrah Zıraman adlı bir okur, Sedat Ergin'e bir e-posta göndermişti. "Kobani eylemleri ile ilgili olarak verdiğiniz haberlerde vebaliniz çok ama çok büyük. *Hürriyet* gazetesi genel yayın yönetmeni olarak bu vebalin sorumluluğu da öncelikle size ait" diyordu:

"Kobani eylemlerinde pek çok kaynakça belgelenmiş polis şiddetini, vahşetini görmeden, sadece eylemcilerin yakıp yıktıklarını haber yaparak şoven duygunun yükselmesinden sorumlusunuz.

Haber diliniz tarafsız değil. Haberciliğin en temel prensibi olan doğru haber yerine, eldeki aksi kanıtları yok sayarak sadece devletin dili denebilecek taraflı ve kışkırtıcı haberler yapıyorsunuz. Aksine kanıtlar olduğu halde, aynı mahkemelerin yaptığı gibi o aksi kanıtları gösterip, en azından 'iddia' olarak bile haberleştirmiyorsunuz. Gazetecilik değil, tetikçilik yapıyorsunuz. Hedef gösteriyorsunuz."

Ardından bu suçlamasını kendince kanıtlayan örnekler sıralıyordu. Sedat Ergin çok üzülmüştü bu eleştiriye. Bana göndererek haberleri incelememi istedi. Haklılık payı olup olmadığını merak ediyordu.

Bunun üzerine 7-11 Ekim 2014 tarihleri arasındaki *Hürriyet*'te yayımlanan bu konudaki haberleri inceledim. "Yazı İşleri'nden haber yazan muhabirlere kadar bu tür haberlerde olaylara bakışın yenilenmesi, insanların iki taraftan da bakmayı öğrenmesi gerekiyor sanırım. Yakın zaman için bu olaylardaki ölümlerin tümüyle ilgili geniş bir araştırma yapılıp yayımlanabilir" notuyla gönderdim; hazırladığım iki sayfalık raporun giriş bölümünde şu değerlendirmeye yer verdim:

"...*Hürriyet*'te çıkan eylem/olay haberlerinde HDP ve PKK'lılar olarak nitelendirilen eylemciler, hep barikat kuran, yakan, yıkan, tahrip eden taraf olarak gösteriliyor. Olayların bu boyutu hep öne çıkarılmış ve haberlerin ağırlığı bu yönde.

Ama polisin orantısız şiddet uyguladığı, hedef gözeterek ateş ettiği, şiddete başvurmayan göstericilere bile su ve plastik mermiyle müdahale ettiği gibi iddialar, gazetede hem çok az yer almış, hem de öne çıkarılmamış.

Hürriyet'in haberleri, olayları tüm tarafların gözünden aktarmak yerine genel olarak alışıldık resmi kalıbı, ifadelerle yazılmış, kurgulanmış. Bunun dışına çok az örnekte çıkılmış. Bu da sanırım *Hürriyet*'in geleneksel habercilik reflekslerinin yanı sıra DHA, AA ve yerel muhabirler gibi haber ağlarının haberleri bu tarzda yazmaya alışmış olmalarından da kaynaklanıyor.

Hizbullah ile HDP/PKK çatışmasında Hizbullah'tan ölenlerle ilgili gelişmeler daha ayrıntılı veriliyor. HDP/PKK tarafından ölenlerle ilgili olarak o kadar bilgi yayımlanmamış. Hizbullah'a (Hüda-Par) polisin verdiği söylenen destek de çok az işlenmiş durumda. Hizbullah'tan ölenler dışındakilerin ölümleriyle ilgili net bilgiler yok haberlerde.

Şu soruya cevap bulmak durumundayız; Kobani eylemleri/olayları sırasında kaç kişi polis/asker kurşunuyla öldü? Bu sorunun yanıtını geçtim, olayları *Hürriyet*'ten takip edenlerin kafasında bu konuda bir soru işareti bile oluşmamıştır."

Sedat Ergin bu raporu aldıktan sonra İstanbul haber ekibinden Ali Dağlar'ı bu olaylardaki ölümleri araştırmakla görevlendirdi. Ali Dağlar'ın araştırması, 6 Kasım 2014'te "6-7 Ekim'in acı bilançosu: Ölüm dört yandan geldi" başlığıyla yayımlandı *Hürriyet*'te. Bütün kentlerdeki ölüm olayları tek tek incelenerek ölümlerin nasıl meydana geldiği ayrıntılı olarak toparlanmıştı. Araştırmanın sunuş bölümünde şöyle deniliyordu:

"Diyarbakır'da patlak veren ve Türkiye'nin pek çok iline yayılan toplumsal olaylarda ölenlerin sayısı 50 olarak hesaplanıyor. '6-7 Ekim olayları' sırasında ne oldu? Bu kadar insan neden öldü? Tetiği çekenler kimdi?

Ölenler arasında Kürt siyasi hareketine mensup vatandaşlar, PKK mensupları da var; İslamcı çizgideki Hüda-Par hareketinin takipçileri, Kürt göstericilere tepki için sokağa çıkan aşırı milliyetçi kesimler ve güvenlik görevlileri de...

Bir de serseri kurşunlara hedef olup hayatını kaybeden vatandaşlar var. *Hürriyet*, büyük ölçüde açık kaynaklara yansıyan bilgilere, açıklamalara ve iddialara dayanarak bu olaylarda ölenleri büyüteç altına aldı."

Araştırmanın redaksiyonuyla bile ilgilenmişti Sedat Ergin. Okura doğrudan cevap verip vermediğini bilmiyorum ama

gazetede tam sayfa olarak yayımlanan bu araştırmayla okurun eleştirilerini bir ölçüde gidermiş olmak onu rahatlatmıştı. İlk haberleri bu araştırmayla dengelediğini ve eksikleri kapattığını düşünüyordu.

Objektif biçimde hazırlanan bu araştırmanın yayımlanması, gerçeğin yansıtılması ve gazetecilik dürüstlüğü açısından değerliydi. Çünkü 6-7 Ekim'de meydana gelen bu olaylar siyaset dünyasında uzun yıllar suçlama malzemesi olarak kullanılacaktı.

Bu olaylar nedeniyle Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, HDP Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın hapse atılmasını savunurken "Benim Kürt kardeşlerimi sokağa döküp, ondan sonra sokağa döktüğü Kürt kardeşlerimi de 53 Kürt kardeşimi, yine Kürtlere öldürten bir teröristtir" diyecekti.

Hürriyet'te yayımlanan "6-7 Ekim'in acı bilançosu: Ölüm dört yandan geldi" başlıklı araştırma ise bu kadar insanın yaşamını yitirmesinde HDP'nin insanları sokağa sürmesinin yanı sıra polisin orantısız şiddet uygulaması ve iktidarın Hizbullah mensuplarını da çatışmaya yönlendirmesinin etkili olduğunu belgeliyordu.

Adliye Baskını ve Savcı Cinayeti

2015 seçim yılıydı. İktidar yanlısı medyadan sürekli Doğan Grubu'na yönelik suçlamalar, eleştiriler yayımlanıyordu. Çağlayan Adliyesi'ndeki baskın sırasında teröristlerin savcı M. Selim Kiraz'ın başına silah dayayıp çektikleri fotoğrafın *Hürriyet*'te yayımlanması da iktidarın ve yandaş medyanın tepkisine yol açtı.

Sabah gazetesi, 1 Nisan 2015'te "*Hürriyet*'in manşetine büyük tepki" başlığı altında, "kanlı terör eylemine açıkça destek veren *Hürriyet*'in bugünkü manşeti" diye saldırdı. Halbuki o gün *Hürriyet*'te, "Berkin'e ihanet" başlığının altındaki "Ekmek almaya giderken vurularak öldürülen 15 yaşındaki Berkin Elvan'ı bahane eden teröristler adliyeyi basıp savcıyı rehin aldılar" deniliyordu.

İktidar yanlısı medyanın yayınlarının ardından İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Bürosu, *Hürriyet*, *Cumhuriyet*, *Posta* ve *Bugün* gazeteleri hakkında, "Terör örgütünün propagandasını yapmak" suçundan soruşturma başlattığını açıkladı. *Cumhuriyet*, *Posta*, *Bugün* ve onlarca haber

sitesi de *Hürriyet* gibi, teröristlerin savcının başına silah dayayıp çektikleri fotoğrafı basmışlardı.

Başbakan Ahmet Davutoğlu da 2 Nisan 2015 günü yapılan cenaze törenine *Hürriyet* ve *Cumhuriyet*, *Posta* ve *Bugün* muhabirlerinin alınmasını yasakladı. Törendeki konuşmasında da savundu bu tavrını:

"Medyamızın büyük bir kesimi, son derece sağduyulu bir şekilde ailenin bu acısını paylaşırken, Türkiye'ye dönük bu saldırıya ortak kader bilinciyle hareket ederken, başka bir kesimi, şakağına silah dayanmış resimleri yayımlama cüreti ve açık söylüyorum nezaketsizliğini, ahlaksızlığını göstermişlerdir.

Muhterem eşleriyle görüştüğümde neler hissettiğini ben biliyorum. Evladını gördünüz, sabah bu gazeteyi gördüğünde ne hissetti?"

Hürriyet, Davutoğlu'nun bu yasağını ertesi gün sert bir açıklamayla yanıtladı. "Biz kendi özeleştirimizi yapmaktan kaçınmıyoruz ve okurlarımızın karşısına bunun verdiği güvenle çıkıyoruz" deniliyor, sonra da *Hürriyet*'in iktidar yanlısı gazetelerle karıştırılmaması mesajı veriliyordu:

"*Hürriyet* bağımsız bir gazetedir. Gücünü okurlarından alır. *Hürriyet*'i parti gazeteleriyle karıştırmamak gerekir."

Oda TV sitesi, bu açıklamayı "*Hürriyet*, hükümet baskısına bayrak açtı" başlığıyla duyurdu. Gerçekten de çok açık sözcüklerle olmasa da meydan okuma içeriyordu açıklama.

Örgüt Sembolleri Yayımlanmamalıydı

Baskın sırasında öldürülen Savcı Kiraz'ın başına silah dayanmış fotoğrafının *Hürriyet*'te yayımlanmasını 6 Nisan 2015'te yayımlanan yazımda değerlendirdim. "Medya mahallesinin jandarmaları" başlıklı yazımda terör haberlerinde temel kriterin "terörün propagandasını yapmamak" olduğunu vurguluyordum:

"...*Hürriyet*'in, saldırının ertesi günü, şehit savcının şakağına silah dayanmış fotoğrafı yayımlamasının doğru olduğu kanısındayım. Ama hem taşra hem de şehir baskılarında iç sayfada, fotoğrafın terör örgütünün bayrak ve amblemlerinin göründüğü geniş hali kullanılmıştı. İlk sayfadaki özen, iç sayfalarda da gösterilmeli, örgütün sembolleri çıkarılmalıydı."

Sedat Ergin, yazımda taşra ve şehir baskıları arasındaki farklılığı vurgulamamı istemiş, ben de o yönde iki cümle eklemiştim. Bu iki sayfanın kupürlerini yazının üzerine koymayı düşündüklerini söylemişti. Ama pazar günü vazgeçtiler kupürleri sayfaya koymaktan.

Bunun nedenini sordum tabii. Meğer hükümet ile daha fazla sertleşmek istemiyorlarmış, o nedenle koymaktan vazgeçmişler. Yine aynı gerekçeyle yazıdan bir paragrafı çıkarmamı istemişti Sedat Ergin. Hükümeti eleştiriyordum o paragrafta:

"Kendi sorumluluklarını bir yana bırakıp gazetecilikten ve fotoğrafın ailenin üzerindeki etkisinden dem vuranlar da başarısız operasyonu sorgulasalar daha doğru yapmış olurlar. Ölümün yarattığı travmanın yanında fotoğrafın sözü mü olur? Savcıyı o badireden sağ salim kurtarmaktı görevleri..."

Ben bu paragrafı çıkarmak istemedim. Genel Yayın Yönetmenliği döneminin en büyük krizlerinden birini yaşayan Sedat Ergin ise hükümet ile gerginliğin daha fazla büyümesini istemediğini söylüyordu. Ayrıca bu ifadelerin "okur temsilcisinin görev tanımını aştığı" kanaatindeydi.

Sonunda Sedat Ergin'in dediği gibi yayımlandı yazım. İktidar medyasından benim yazıma yönelik bir itiraz gelmedi. Ama Savcı Kiraz'ın fotoğrafları gerekçesiyle başlayan saldırı uzun süre devam etti. Öyle ki, *Sabah*, "*Hürriyet*, Şehit Savcıya yapmadığını öldürülen kadın teröriste yaptı, fotoğrafını buzlayarak servis etti" haberi veriyor, *Güneş* gazetesi ise "Savcıları göreve ihbar ediyoruz" başlığı altında Aydın Doğan'ın poşulu, takkeli, kızıl yıldızlı, bereli montajlanmış fotoğraflarını kullanıyordu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan da "Millet hayrına olan şey nedir, bunu gözetmiyorlar. Ben fotoğrafı gördüğüm anda irkildim. Bu ihanettir" diyerek Doğan Grubu'na yönelik medya saldırısını destekledi.

Erdoğan da böyle konuşunca fotoğrafın yayımlanması nedeniyle dava da açıldı. Sedat Ergin davanın tek sanığıydı. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlayan dava, iki yıl kadar sonra Ağır Ceza Mahkemesi'nde beraat kararıyla sonlanacaktı.

Ahmet Hakan'a Örtülü Reklam Cezası

Savcı Selim Kiraz'ın öldürülmesi ve adliye baskınıyla ilgili değerlendirmemin yer aldığı yazımın ikinci bölümünde de Ahmet Hakan'ın Sarelle ve bir ilacın reklamını yapmasını eleştiriyor, gazetecilik etiğine aykırı olduğunu belirtiyordum.

Sedat Ergin, "Köşe yazısına ürün yerleştirme" başlıklı bu bölümü çok sert buldu. Yazıdan ilaç markasıyla ilgili bölümü çıkarmamı istedi. "Sarelle-Nutella meselesi çok sert zaten, bir de o eklenirse hoş olmaz" dedi.

Ahmet Hakan bu yazıma yanıt vermedi. Ama 10 Mayıs 2015'te çıkan yazısında Rixos Pera Oteli'nin içinde "Tahin" adlı yeni bir restoran açıldığını duyurdu. Bildiğini okumaya devam ediyordu. Sedat Ergin'in dikkatini çektim hemen:

"Şimdi bu yazıyı yazması manidar geldi doğrusu. Bu konuda bir şey yazmayı şimdi düşünmüyorum. Umarım bu tür yazılara devam etmez."

"Evet, bunu yapmaktan vazgeçmiyor ama hiçbir ticari beklentisi olmadığını biliyoruz hiç olmazsa."

Ahmet Hakan, o dönemde başladığı bu reklam kokulu yazılardan hiç vazgeçmedi. Ben birkaç kez daha eleştirdim gizli reklam niteliğindeki yazılarını. Hiç aldırmadı. İşin garibi, bunun doğru olmadığını söyleyen Sedat Ergin ve sonraki genel yayın yönetmenleri de hiç müdahale etmediler Ahmet Hakan'ın reklama dönüşen o yazılarına...

O da yıllar içinde giderek dozunu artırdı. 16 Kasım 2018'de yayımlanan "Yatak asla sadece yatak değildir" başlıklı yazısının reklam olduğu barizdi. Bir yazar, satın aldığı yatağı bu kadar övemezdi:

"Yatak Asla Sadece Yatak Değildir! Sırt ağrısı, bel ağrısı, uyku bozuklukları falan diye başının etini yediğim bir dostum, 'Senin iyi bir yatak alman gerekiyor' dedi. Uzay mekiklerinde kullanılan teknolojiyle üretilen pahalı mı pahalı bir yatak markası var ya...

Tavsiyeye uydum, gayet uygun fiyata yerli ürünümüzü satın aldım. Ve bingo! Yıllardır süren sırt ağrılarım birden kesilmesin mi? Uyku sorunlarımın yüzde 50'si geride kalmasın mı? Öyle

memnun oldum ki... Olay, bu yatakların Türkiye'de üretilmesini sağlayan İŞBİR'in CEO'su Metin Gültepe'yle tanışmama kadar vardı."

Böyle uzayıp gidiyordu yazı. Firma yöneticisiyle birlikte fotoğrafını da koymuştu yazının üzerine. Böyle bir reklam yazısı yazması isteği gazetenin Reklam Servisi'nden mi geldi, kendisi mi karar verdi bilemiyorum.

Ahmet Hakan'ın gizli reklam yazılarını o kadar çok yazmıştım ki, Okur Temsilcisi köşesinde bu yatak reklamına geniş yer ayırmak istemedim. Sadece 19 Kasım 2018 tarihli yazımın "Okurdan Kısa Kısa" bölümünde Coşkun Uğurcan adlı okurun eleştirisini yayımladım:

"Ahmet Hakan resmen bir yatak markasının reklamını yapmış. Bu markayı övmüş de övmüş. O firma açık reklam yapsa bu kadarını başaramazdı. Yayın İlkeleriniz de buna izin vermiyor herhalde."

Ahmet Hakan'ın köşe yazısına yatak reklamı yerleştirmesi Ticaret Bakanlığı Reklam Kurulu'na da şikâyet edildi. Kurul da yazıyı inceledikten sonra "haber verme, bir konuda görüş belirtme, tüketicileri bilgilendirme amacının dışına çıkıldığı"na hükmetti. Ahmet Hakan'ın, "İşbir yatak markasını övdüğü, ürünlerin satın alınmasına teşvik ettiği ve bu markanın örtülü reklamını yaptığı" sonucuna varan Kurul, 12 Şubat 2019 tarihli kararıyla *Hürriyet*'e 138 bin 172 lira idari para cezası verdi.

Tetikçi Durumuna Düşmek

Bir kez de tiyatro sanatçısı Barış Atay ile ilgili yazısı nedeniyle karşı karşıya gelecektik Ahmet Hakan ile... Barış Atay, Twitter'da paylaşımda bulunmuştu:

"O gün geldiğinde hepiniz ağlayarak özür dileyeceksiniz... Affedeni, acıyanı, yargılamaktan vazgeçeni unutmayacağız. Yok öyle hepimiz kardeşiz falan... Yok öyle kavga istemiyoruz falan... Her şey yeni başlıyor. Yaptıklarınızın hesabını vereceksiniz."

Ahmet Hakan, 15 Mayıs 2018'de "Lütfen bu adama haddini bildiriniz" başlıklı bir yazı kaleme aldı. Meral Akşener ve Muharrem İnce'ye sesleniyordu:

"Bu adam... Rövanş peşinde koşanların, kavga isteyenlerin, huzursuzluk ve kargaşa rüyaları görenlerin bir temsilcisi! Adamın şahıs olarak hiçbir önemi tabii ki yok.

Ama onun şahsında bu ilkel zihniyete haddini bildirmek şart!"

Ertesi gün de polis, Barış Atay'ı gözaltına aldı. Bunun üzerine Ahmet Hakan, "Polisin, kendisini tetikçi durumuna düşürdüğünü" belirterek, Atay'ın gözaltına alınmasına karşı çıktı. Aslında "Bu adama haddini bildirin" yazısının sonucunun bu olacağını biliyor olmalıydı. Hedef göstermiş, polis de gereğini yapmıştı.

21 Mayıs 2018 tarihli Okur Temsilcisi köşesinde Ahmet Hakan'ın "Lütfen bu adama haddini bildiriniz" çağrısını eleştirdim:

"Bir yazar, elbette eleştirebilir ama kimsenin düşüncesini dile getirmesine set çekmeye çalışamaz, sırf düşüncesini açıkladığı için uslandırılmasını, cezalandırılmasını isteyemez. Zira bir kişiyi yargılamak, hüküm bildirmek gazeteciye düşmez."

Anladığım kadarıyla Ahmet Hakan sinirlenmişti bu eleştirime. Özetle şöyle bir yanıt verdi köşesinden:

"AK Partili bir trol, tweet atsaydı. Deseydi ki: '- 24 Haziran'da AK Parti yeniden büyük bir zafer kazanacak. - O zafer günü geldiğinde affedeni, acıyanı, yargılamaktan vazgeçeni de unutmayacağız!' Ben de bunun üzerine...

'Ey Tayyip Erdoğan! Ey Binali Yıldırım! Bu adam hem size hem Türkiye'ye zarar veriyor. Bu adama haddini bildirin. 'Kavga yok' diyerek bildirin. Çok merak ediyorum. Böyle bir durumda... *Hürriyet* Okur Temsilcisi Faruk Bildirici...

'Ahmet Hakan'ın yaptığı çok yanlış bir gazetecilik... AK Partili trol kardeşimizin yazdıklarında hiçbir sorun yok. Ayrıca gazetecinin işi siyasilere çağrıda bulunmak değildir' diye yazar mıydı?"

Barış Atay, yargıda hesap sormaktan söz ediyordu. Şiddet yanlısı olmayan görüşünü paylaşmasından dolayı hedef göstermiş, gözaltına alınmasını sağlamış, sonra da "AK Parti'li troller"den söz ederek meseleyi ikili tartışmaya çekiyordu. Beni eleştiren yazısının gazetede yayımlandığı gün kısa bir e-posta gönderdim kendisine:

"17 Mayıs 2018'de, Barış Atay ile ilgili ikinci yazınızda polisin sizi 'Tetikçi durumuna düşürdüğünü' kendiniz yazmıştınız. Siz

olay bu noktaya gelince hatanızı kabul edip bir özür dileyerek konuyu kapatabilecekken savunmaya devam ettiniz. Sizi eleştiren beni de hedef aldınız, suçladınız, birilerine şikâyet etmeyi yeğlediniz."

Yazdıklarını bir kez daha düşünmeye davet ettim... Elbette nafile bir çabaydı...

YAYIN İLKELERİ KURULU TOPLANTILARI

Aslında gruptaki medya kuruluşlarındaki uygulamaların takibini Doğan Yayın İlkeleri Kurulu'nun yapması beklenir. Doğan Yayın İlkeleri Kurulu'nun kuruluş amacı, "yayın ilkelerinin uygulanmasını izlemek, medya kuruluşlarının kendi içinde gideremediği sorunları değerlendirip karar almak ve yorum farklılıklarını gidererek evrensel normlarda yayıncılık hedefini gözetmek" olarak açıklanmıştı. Özetle, Yayın İlkeleri'nin uygulanmasında "nihai denetimi" yapmakla görevliydi bu kurul.

İlk oluşturulduğunda kurulda üye olarak Prof. Dr. Feride Acar, Bekir Ağırdır, Prof. Dr. Bülent Çaplı, Mustafa Denizli, Doğan Hızlan, Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu, Altan Öymen, Prof. Dr. Turgut Tarhanlı, Prof. Dr. Salih Tuğ, Prof. Dr. Aydın Uğur, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş gibi alanında tanınmış, saygın isimler bulunuyordu. İnceoğlu ile Tarhanlı'nın ayrılmaları ve Yalçıntaş'ın yaşamını yitirmesi üzerine kurula 2016 yılında onların yerine Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu ve Prof. Dr. Adem Sözüer katıldı.

Yılda en az üç kez yapılan kurul toplantılarına Doğan Grubu'ndaki medya kuruluşlarının genel yayın yönetmenleri ve okur temsilcileri de zaman zaman çağrılıyordu. Benim de kurul toplantılarına sunulmak üzere o dönemde olup biten etik sorunlarla ilgili rapor hazırlamam isteniyordu, sonraları ondan vazgeçildi. Kurul'un oluşturulmasından itibaren geçen beş yıl içerisinde sadece üç toplantıya çağrıldım.

Katıldığım ilk toplantı Gezi eylemleri sonrasıydı. 28 Haziran 2013'te Hilton otelinde yapılan toplantıda daha çok Gezi eylemleri sırasında yapılan habercilik konuşuldu. En çok da Gezi eylemlerinin başladığı akşam penguen belgeseli gösterdiği için tepki çeken CNN TÜRK'ün haberciliği üzerinde duruldu.

Ben de CNN TÜRK'ün penguen belgeselinin haklı olarak izleyicileri kızdırdığını, bu tepkilerin CNN TÜRK ile sınırlı kalmayıp bütün Doğan Grubu medyasına yöneldiğini hatırlattım. Gezi eylemleri habercilik açısından önemli bir sınavdı. Okurlar, özellikle eylemlerin ilk günlerinde gazetenin korkak davrandığı, eylemleri yeterince haber yapmadığı izlenimi edinmişlerdi. Bu tepkilerini okur temsilcisi olarak bana iletmişlerdi. İnternetten çok basılı gazeteye kızıyorlardı.

Ama günler geçtikçe basılı gazete de internet ile aynı çizgiye geldi; Gezi Parkı'ndaki gelişmeleri daha geniş vermeye başladı. O zaman okurlarla *Hürriyet* arasındaki güven ilişkisi yeniden kuruldu. Bu kez de AKP yanlılarından "*Hürriyet*'in provokatif eylemleri desteklediği" itirazları geldi. Sayıca çok değildi bunlar.

Bu eylemler, AKP iktidarından mutsuz olan, hayat tarzlarına müdahalelere karşı çıkan ve demokrasi isteyenleri bir araya getirmişti. Türkiye'nin modern, çağdaş yüzü meydanlardaydı. *Hürriyet* de bu insanlara ve eylemlerine sahip çıkmalıydı. Bu düşüncelerimi anlattım toplantıda.

Gazetede de dört yazı yazmıştım Gezi Parkı eylemleriyle ilgili olarak. 10 Haziran 2013 tarihinde yayımlanan "Gezi'den medyaya dersler" başlıklı yazımda eylemcilerin, iktidarın yanı sıra medyaya da tepki göstermelerinin nedenlerine de değinmiştim:

"Kuşkusuz siyasi iktidara karşı meydanlara akan tepki nasıl bir günde oluşmadıysa, medyadan duyulan rahatsızlık da bu olaya bağlı olarak ortaya çıkmadı. Yılların getirdiği bir birikim vardı ve o birikim patladı sokaklarda. Sanırım bu tepkilerin temelinde yatan medyaya duyulan güvensizlik.

Habercilik reflekslerindeki zaafı, medyanın sahiplik yapısı, gazeteciliğin toplumdaki hegemonik düşüncelerden ve genel geçer ahlak anlayışından uzaklaşamaması, gazetecilik birikiminin yetersizliği, mesleki sorunlar, örgütsüzlük, baskılar, gazeteci tutuklamaları, devlet ve siyasi iktidar ile içli dışlı oluşu gibi birçok etkene bağlayabiliriz. Biz gazeteciler oturup konuştuğumuzda bu nedenlerden hangisinin daha ağır bastığı konusunda fikir birliğine varamasak da bugün medyanın kamuya karşı sorumlu-

luğunu tatminkâr biçimde yerine getiremediğinde anlaşabiliriz sanıyorum.

Evet bir süredir gazetecilik açığı var bu ülkede. Kitleler yerine daha çok seçkinlerin sesine kulak veren, sokağın diline yabancılaşmış, yolsuzluklar ve sorunların üzerine cesaret ve kararlılıkla gitmeyen, güç odaklarıyla iç içe geçmiş, piyasa ekonomisinin vitrini konumunu benimsemiş bir gazetecilik hâkim. Siyasi iktidardan gelen etkilenmelere de açık olduğu aşikâr.

Durum böyle olunca Gezi Parkı eylemlerinin, hükümetten önce medyayı sarsması doğaldı. Medya, Taksim'den yükselen protestolar karşısında eylemleri görmezden gelme tavrını bıraktı. Otosansür perdeleri aniden kalkıverdi. Hatta büyük bir değişimle CNN TÜRK ve NTV gibi haber kanalları kendilerini eleştiren insanlara da ekranlarını açtılar."

Eylemcilerin medyaya yönelik tepkilerine hak vermiş, yükselen bu isyankâr seslerden dersler çıkarılması gerektiğini savunmuştum.

Maksat Bizi Baskı Altına Almak

Çağrıldığım ikinci toplantı da Hilton otelindeydi. 9 Mart 2015'teki toplantı yine Doğan Holding Onursal Başkanı Aydın Doğan'ın konuşmasıyla açıldı. Aydın Doğan, 7 Haziran'da genel seçim yapılacağını hatırlattı, epey dertliydi:

"Seçim dönemlerinde çeşitli çevrelerden medyaya baskılar gelmeye başlar, başladı. Maksatları bizi baskı altına alıp haberlerin kendilerinin istediği gibi olmasını sağlamak. Ama hiçbir dönemde bu baskıların altında kalmadık. Çok hatalarımız oldu ama hatalarımızı düzelttik.

Toplumda genel bir kutuplaşma var zaten. Medyada daha fazla bu kutuplaşma. 36 yıldır içinde bulunduğum medyada hiç bu kadar keskin ayrışmalar görmemiştim. Kabataş olayı var kafamı kurcalayan, 10-15 yazar aynı başlığı atıyor; baskı yaparak kendi dediklerini 78 milyona kabul ettirmeye çalışıyorlar.

Artık bize 'muhalif medya' diyorlar, rahmetli Erbakan da 'bir kısım medya' derdi. Her gün yalanla, iftirayla, korkutarak, yalan yazarak saldırıyorlar. Ben bunlara alışığım. Adam bana sövüyor ama yargı, 'eleştiri sınırları içerisindedir, siz buna tole-

ransla yaklaşın' diyor. Geçenlerde A Haber'de bir açık oturuma takıldım. Aslında ben genellikle kendi televizyonlarımı izlerim ama zaman zaman onlara da takılıyorum. Almanya'da oturan bir zat (Ozan Ceyhun) benim Alman Cumhurbaşkanı ile konuştuğumu, cumhurbaşkanının bana birini işten atmamı söylediğini anlattı. Ben de odanın kapısını kilitleyip televizyonu aradım. Hanım duyarsa engeller çünkü. Bir de Valium aldım, sinirlenmeye gerek yok. Canlı yayına bağlamadılar, yasak koymuş genel müdürleri. Halbuki bağlasalar reyting de alırlar. Bunlar reytingi de önemsemiyor. Artık yazılanlar, söylenenler bize çamur atma seviyesine vardı."

Ardından sözü Volkan Vural'a bıraktı, toplantıyı o yönetti. Volkan Bey, "Ufuk turu yapalım istiyoruz. Kampanya şeklindeki saldırılara nasıl cevap vermek gerekir?" diye sorarak başlattı görüşmeleri. Kurul üyeleri Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. Feride Acar, Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu polemiğe girmemek gerektiği görüşünü savundular. Prof. Dr. Salih Tuğ, "Sayın Doğan'ın konuşmasından biraz ümitsizlik hissettim, bu beni rahatsız etti. Ümit kapılarını kaparsak hiçbir şey yapamaz hale geliriz" dedi.

Aydın Uğur da suçlamalara yanıt verilmesinden yana görüş belirtti: "Bence polemiğe girilmeli. Bir tarafıyla zaten Aydın Bey'i de tutamazsınız. Şahsi hakarete uğruyor. Haksızlık infialine uğrayan birinin tepki göstermemesi ancak peygamber seviyesinde kişilikte olur" diye konuştu. Bunun üzerine Aydın Doğan yeniden söze girdi. Değerlendirmeler için teşekkür etti:

"Ben de sizin gibi düşünüyorum. Fakat benim elim kolum bağlı. Rahmetli Kemal Ilıcak, Uğur Mumcu'dan çok yakınırdı. Gazete Sahipleri Sendikası'nda konuşurken, 'Gazeteciler kendi aralarında kavga etsinler ama patronlara sataşmasınlar. Bizim elimizde kalemimiz yok' derdi. Benim de öyle elimde kalemim yok ama televizyona çıkıp tartışayım diyorum. Bizimkiler, 'Onları büyüteceksin' diyorlar.

Canan Barlas çıkıyor oğluyla birlikte televizyona. İki de tetikçi bulmuş, biri kesiyor, diğeri boğazlıyor. İntikam duygusu o kadar yüzünü bürümüş ki çirkin. Gözü burada kalmış. Metin Toker, "Bizden olmayan bizimkiler" derdi. Canan Barlas da öyle işte. Bizden olmayan bizimkilerden. Bizde demiyorum, merkez

medyadan yani. Merkez medyadan gittiler, uç oldular, şimdi herkese sövüyorlar."

Altan Öymen de gelecek saldırılara cevap vermek için bir mekanizma oluşturulmasını, Aydın Doğan'ın sadece çok önemli konularda devreye girmesini önerdi. Prof. Dr. Bülent Çaplı da onun görüşlerini destekledi:

"Sizin açıklamanız *Hürriyet*'te çıkınca cevap muhatabına mı gidiyor, sokaktaki insana mı? Cevap verince sizin kişisel meseleniz haline geliyor. Ama sokaktaki insan sizin kadar yakından takip etmiyor. Muhatabına yüklenmek ile sokaktakinin kafasındaki bulanıklığı gidermek çok farklı. Siz ifratla tefrit arasında gidip geliyorsunuz. Her şeye cevap vermeyin ama kamuoyuna bir şey söylemek istediğinizde bütünsel bir strateji ile cevap verin."

Çaplı'yı yanıtlayan Aydın Doğan, medyada kavga etmenin zorluğundan söz etti. "Siz sistem kavgası yapıyorsunuz. O çıkıp 'Siz 28 Şubat'ta şunu söylediniz' diyor. Kötü bir rekabet" dedi. Sonra da rakiplerinin reklam pazarındaki payına göz diktiklerinden yakındı:

"Dünyanın hiçbir yerinde her gün para kaybeden yayın organı olamaz. Ben böyle yaşayamam. Ben para kazanmadığımı kapatıyorum. Hükümet yanlısı medya her gün para kaybediyor ama devam ediyor. Nereden bu değirmenin suyu? Bizim ekonomik kaynaklarımıza göz diktiler. Onun dokuzunu aldılar elimden, kalan biri de almak istiyorlar. Şimdi reklam pazarına müdahale ediyorlar. Bizde reklamı çıkan şirkete açıp, neden orada reklamınız çıktı, bize de vereceksiniz diye baskı yapıyorlar.

Son uzlaşmak istedikleri milli iradeye saygı. Nasıl uzlaşacağız? Elbet saygılıyım... Ama milli iradeyle seçilmiş insan eleştirilemez mi. Bu tabu mu?"

Doğan Hızlan girdi araya: "Ekonomik müdahalede bulunuyor ki bir şey yapılamasın diye. Ben Aydın Bey'in çıkmasına karşıyım. Çünkü Aydın Bey şair gibi çok çabuk konsantre oluyor. Siz yüz vermeyin. Reklam meseleleri artık Damokles'in kılıcından çok korku rejiminde olur."

Aydın Doğan ardından yine reklamlar konusunu anlatmaya devam etti:

"Reklam geri dönüşü olana verilir. On gazeteye reklam veriyorsunuz birinden satış için dönüş oluyorsa, o zaman geri dönüş olan gazeteyi seçiyorsunuz. Benim başladığım yıllarda *Hürriyet* her zaman reklamda baskındı. Giderek *Hürriyet*'in reklam gelirleri gazeteler içinde yüzde 47-48'lere kadar çıktı. Onun üzerine oynamaya başladı rakipler. Kamu ilanlarını kestiler, TOKİ, Ziraat Bankası vs. Yine de *Hürriyet*'in ağırlığı devam ediyordu ama şimdi 36'ya indi. Bu bile onları çıldırtıyor.

Şimdi bir de Reklam Konseyi kuruluyor. Gidiyor Koç'a, "*Hürriyet*'e beş reklam verdin, *Sabah*'a da üç verdin, oraya da vereceksin" diyor. Turkcell havuz gazetelerinin bankası gibi oldu. Biz bunlarla ne kadar rekabet edebiliriz bilemiyorum. Canımızı dişimize taktık gidiyoruz, dışardan iyi görünüyoruz ama..."

Gazeteden Memnunum

Toplantının ikinci bölümünde Okur ve İzleyici Temsilcilerine söz verildi. Önce ben söz aldım, yazdığım rapordaki görüşlerimi özetle anlattım. Bu arada Kabataş meselesi konuşulurken İsmet Berkan'ın bu konudaki tavrı gündeme geldi. Ben özetle, bu konuda sosyal medyadan yoğun bir saldırı geldiğini, aslında İsmet Berkan'ın hatasını kabul ettiğini, *Hürriyet*'teki köşesinde de bunu yazdığını hatırlattım.

Sonra konu sosyal medyadaki *Hürriyet* ile ilgili paylaşımlarda yoğunlaşınca ben bazı durumlarda Okur Temsilcisi olarak tartışmadan kısa açıklama yapıp müdahale ettiğimi, ama bazen kurumsal olarak yanıt verilmesi gerektiğini söyledim. Aydın Doğan, bu konudaki düşüncemi kendisine yazılı olarak iletmemi, biraz daha örnek vermemi istedi.

Bir ara konu Nurettin Kurt'un yazdığı Diyanet İşleri Başkanı Görmez'e "milyonluk Mercedes makam aracı satın alındığı" haberine geldi. Aydın Doğan, "Diyanet İşleri Başkanlığı bence önemli bir mevki. Mercedes makam aracı alınması normal. Öyle verilmeyebilirdi" dedi. Ben de başkana yeni makam aracı alınmasının haber değeri olduğunu ama makam aracının Diyanet Vakfı bütçesinden alındığı bilgisi ve fiyatı konusunda eksikliği olabileceğini anlattım.

Bunları söylerken Diyanet'in, "Makam aracının 322 bin liraya alındığı" açıklamasına dayanmıştım. Ama Diyanet Vakfı'nın "kişilik haklarına saldırı" gerekçesiyle açtığı tazminat davasında bu açıklamanın da yanlış olduğu açığa çıkacaktı. Devlet Malzeme Ofisi'nin Diyanet'e kestiği 11 Kasım 2014 tarihli faturada aracın toplam bedelinin 931 bin 306 lira 74 kuruş olduğu yazıyordu. Nitekim Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesi, "basın özgürlüğü" çerçevesinde değerlendirerek *Hürriyet*'e karşı açılan davayı reddedecekti. Haberin temel unsurları doğruydu.

Yayın İlkeleri Kurulu toplantısında benden sonra *Sabah*, *Fanatik*, CNN Türk ve Kanal D okur ve izleyici temsilcileri de sırayla söz aldılar. Kısaca kurumlarıyla ilgili gelişmeleri anlattılar. Toplantıya katılanlar okur ve izleyici temsilcilerine sundukları raporlar ve bilgilendirmeden dolayı teşekkür ettiler.

Aydın Uğur, Güneydoğu'ya gittiğinde oradaki durumun medyada yazılanlardan farklı olduğunu söyledi. "Bir süre sonra önemli değişiklikler olursa karar vericiler ve kamuoyu bilgilenmediği için sürprizlerle karşılaşabilir" dedi.

Bu konuyu konuşurken Aydın Doğan, HDP'nin barajı aşabileceğini, hatta bu durumda AKP'nin hükümet kurmak için koalisyon yapmak zorunda bile kalabileceğini söyledi. Bu düşüncesini yemekte sohbet ederken de tekrarladı. Yemekte Abdullah Gül'ün partiye dönmesi konusu da konuşuldu. Aydın Doğan, Gül ile Erdoğan'ın yönetim tarzlarının çok farklı olduğunu, karakterlerinin de birbirine hiç benzemediğini ifade etti.

Yemeğin sonuna doğru beni yanındaki sandalyeye çağırdı. Okur Temsilciliğim ile ilgili olumlu şeyler söyledi, teşekkür etti. "Gazeteden memnunum, bir şikâyetim yok" dedi.

Üç gün önce *Hürriyet*'in manşetinde yer alan "Muhteşem dönüşüm" haberiyle ilgili görüşümü sordu. Bu haberde "Eski Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar ve ailesinin 2013 yılında İstanbul'da 42 milyon liraya aldığı bir arsanın, üzerindeki metruk bina için kentsel dönüşüme sokulduğu ve ailenin yapılacak inşaattan 114,4 milyon lira alacağı" aktarılıyordu.

Ben haberi ayrıntılı olarak incelemediğimi ama kabaca bir yanlış görmediğimi söyledim. Ama Aydın Doğan, "Sedat, Sefer ile birlikte gelip bana anlatacaklar ama haberi ilk okuduğumda

yanlış olduğunu gördüm. Çok köpürterek yazılmış. Kentsel dönüşümü Bayraktar istememiş, o para onun kazancı da değil, ayrıca o parayı bankaya yatırsa iki yıllık faizi olurdu, o hesaplanmamış" dedi. Benim de habere bakmamı söyledi.

Kurul toplantısı sonrasında basın açıklamasını Volkan Vural yaptı. Okur ve İzleyici Temsilcilerinin toplantıda bilgi verdiklerini, yayın ilkelerine uyum konusunda ciddi çaba harcandığını ifade etti. Tabii olumsuzluklardan ve içeride dile getirilen görüşlerden hiç bahsetmedi.

Kurul'un işleyişi böyleydi. Çok sesliliğin hâkim olduğu toplantılarda her üye gündemdeki konularla ilgili düşüncelerini ve Doğan Medya Grubu'nun yayınlarıyla ilgili eleştirilerini dile getiriyordu. Toplantılardan sonra da Volkan Vural, gündem çerçevesinde genel bilgi vermekle yetiniyor, içerdeki tartışma ve öne çıkan fikirlerden bazılarını ilgili genel yayın yönetmenine tavsiye niteliğinde iletiyordu. [4]

Kurul, gerçekte Aydın Doğan'ın dertleştiği, değişik alanlardan saygın isimlerin yer aldığı kurul üyelerinden fikir alışverişinde bulunduğu bir zemindi. Volkan Vural ile görünen dış yüzü ise Doğan Medya Grubu'nun halkla ilişkiler faaliyetiydi.

"EYY DOĞAN MEDYASI"

7 Haziran 2015 seçimleri yaklaştıkça siyasi iktidar ile Doğan Grubu arasındaki gerginlik de tırmanıyordu.

Mısır'da devrik Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'ye idam cezası verilmesiyle ilgili haberler, *Hürriyet İnternet*'te şu başlıkla duyurulmuştu:

4. Volkan Vural, Doğan Yayın İlkeleri Kurulu'nun işlevini gerektiği gibi yerine getiremediği eleştirime katılmadığını ifade etti:
"Şimdi geriye dönüp baktığımda gazeteci-reklam ilişkisi gibi günümüzün tartışması halen devam eden hassas konuları ve dengeler dâhil, Doğan Yayın İlkeleri Kurulu'nun Genel Yayın Yönetmenlerinin ve Okur Temsilcileri'nin de değerli katkıları ile başarılı bir hizmet verdiğini ve bağımsız yayıncılık uğraşına katkı sağladığını görüyorum. Bence Kurul'un başarılı olmasının en önemli faktörlerinden birisi de Kurul'a üye olarak alınanların gerçekten bağımsız hareket edebilen ve kendi alanlarında ciddi bir birikime sahip olan kişiler olmasıydı. Keşke bu gibi Kurullar daha da gelişip süreklilik kazansa diye düşünmekten de kendimi alıkoyamıyorum."

"Dünya şokta / Yüzde 52 ile seçilen Cumhurbaşkanına idam".

Ardından, Erdoğan İstanbul'daki toplu açılışta "'Mısır'da halkının yüzde 52 oyuyla Cumhurbaşkanı seçilen Mursi ile ilgili maalesef idam kararı vermişler" deyince, yeni bir haber yapılmıştı. Bu haber de Erdoğan'ın fotoğrafıyla birlikte "Yüzde 52 oy aldı idam kararı verdiler" başlığıyla verilmişti. Kendisi de yüzde 52 ile seçildiği için bu başlıkta "ima yoluyla Erdoğan'a idam ve darbe çağrısı" olduğu sonucunu çıkardı Erdoğan ve hükümet çevreleri.

Erdoğan'ın Kayseri'deki meydan konuşmasındaki ifadeleri çok ağırdı. "Ey Doğan medyası" diye başlıyor, "Hayatınızı korku ile geçiriyorsunuz. Hak yolunda kefeninizi giyin" diyordu.

Hürriyet bu suçlamalara sessiz kalmadı. 19 Mayıs 2015 tarihli *Hürriyet*'te "Sayın cumhurbaşkanına sesleniyoruz" başlıklı Doğan Grubu açıklamasıyla yanıt verildi:

"Sayın Cumhurbaşkanı, bizden ne istiyorsunuz? Apaçık haksızlıklarla, apaçık çarpıtmalarla, apaçık zorlamalarla, niyet okumalarla neden bize saldırıyorsunuz? Bizi neden hedef gösteriyorsunuz? Ne istiyorsunuz bizden? Sürgün mü edeceksiniz bizi?"

"Özgürlükleri hiç korkmadan savunacağımızı bilmelisiniz" diye açık bir meydan okumayla bitiyordu yazı. *Hürriyet* uzun zamandır doğrudan Erdoğan'a böylesine tavır alamamıştı.

Hürriyet'te bu tür açıklama ve yazılar hazırlanırken dörtlü bir mekanizma kuruluyordu.

Aydın Doğan; mutlaka Volkan Vural, Ertuğrul Özkök, Sedat Ergin'in de görüşlerini alıyordu. Bazen içlerinden birinin yazdığı metne düzeltmelerle son şekli veriliyordu, bazen de her birinden paragraflar içeren karma metinler ortaya çıkıyordu. Bu açıklamada ise Aydın Doğan'ın görüşleri ağır basmıştı. Onun tepki dolu cümleleri kaleme alınıp açıklama haline getirilmişti.

Gazetecilik adına sevinmiştim, okurlar da destekleyen mesajlar gönderiyorlardı. *Hürriyet*'in gazetecilik cesareti, okurların beklentisini de artırdı. Haberlerde de aynı eleştirel tonu görmeyi umuyorlardı.

Ama iki gün sonra Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'ın konuşmasıyla ilgili haberde diktatörlük ve IŞİD konusundaki sorulara yer verilmeyince sosyal medyada tepkiler

yükseldi. Bunun üzerine ben de Sedat Ergin'e bu gelişmeleri aktaran bir e-posta yazdım:

"Okurlarla yeni bir kırılma yaşamamak için Erdoğan ve AKP iktidarıyla kavga edelim demiyorum ama kararlı, cesur, sorgulayıcı ve eleştirel bir gazetecilik çizgisinde duralım. Biz işimizi bildiğimiz gibi yapalım, onlar ne derlerse desinler.

Örneğin ne derlerse desinler Erdoğan ve Davutoğlu'nun sözlerini büyütmenin habercilik açısından gerekli olduğunu söyleyemeyiz. Uçakta yaptığı açıklamaların kıymeti harbiyesi de tartışılır. Ayrıca ikimiz de biliyoruz ki, *Hürriyet*'in o uçakta olmasının ne gazetecilik açısından bir somut sonucu var, ne de Doğan Grubu'nun ilişkileri açısından. O uçağa alması kendisinin yararına. Haberinin *Hürriyet*'te çıkmasını istiyor, etkisini biliyor. Ama şurası net, Erdoğan, yarın öbür gün gücü yettiği an Doğan Grubu'nun üzerine çökecek. Gücü yeterse tabii...

Bu nedenlerle bizim çekingen, dengeleyici, ilişkileri onların nobranlığına, hoyratlığına rağmen dikkatle götürme çabamızın Erdoğan ve AKP iktidarında karşılığı olmadığını hatırlatmak istiyorum. Kararlı, cesur, sorgulayıcı ve eleştirel gazetecilik bu grubun ayakta kalabilmesi için elzem. Haddimi aştıysam özür dilerim. Benim konumumda bunları söylemek belki daha kolay, senin konumunun zorluğunun da farkındayım ama nihayetinde benimki bir öneri ve dostça bir dikkat çekme çabası..."

Sedat Ergin, çok gecikmeden yanıt verdi bu uyarılarıma: "Farukcuğum, haddini aşmış falan değilsin. Senden farklı düşünmüyorum. Bence iyi bir dalga yakaladık. Bunu sürdürmeliyiz."

Bu iki satırlık yanıtı bile onun da heyecanlandığını gösteriyordu. Ben de 25 Mayıs 2015'te yayımlanan yazımda destek verdim. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Davutoğlu'nun açıklamalarının basın özgürlüğüne müdahale olduğunu vurguladım. Sedat Ergin de hiç itiraz etmedi bu yazıma.

Fakat bir süre sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın uçağındaki gazeteciliği eleştiren bir yazı hazırladım. Sedat Ergin, "Özel uçak gazeteciliği" başlıklı bu yazımı "O uçağa bizim arkadaşlar da biniyor, onları da suçlamış oluruz" diye reddetti.

Yazım yayımlanmayınca ben de uçağa binen gazetecilerle uzun görüşmeler yaparak genişlettim, *Günahlarımızda Yıkandık* kitabında yayımladım bu konudaki yazımı. [5]

İki Seçim Arası Saldırılar

Aydın Doğan başta olmak üzere Doğan Grubu'nun hemen tüm yöneticileri, 7 Haziran 2015 seçimlerinde AKP'nin çoğunluğu kaybedeceği beklentisindeydi. Nitekim öyle de oldu. AKP iktidarı ilk seçim yenilgisini aldı. Seçimden birinci parti olarak çıksa da Meclis'te çoğunluğu kaybetti. Tek başına hükümet kuramıyordu.

Fakat kendisini çabuk toplayan Erdoğan, koltuğuna sıkı sıkıya yapıştı. Kendisi kuramadığı gibi diğer partilerin de hükümet kurmasını engelledi; oyun planı Türkiye'yi yeni bir seçime götürmekti.

Bu arada Türkiye'de bombalar patlıyor, IŞİD ve PKK'nın terör eylemleri birbirini izliyordu. Erdoğan, istediğini böyle bir kaos ortamında gerçekleştirecek, MHP muhalefet bloku olarak hareket etmeye yanaşmadığı için hükümet kurulamayacak ve 1 Kasım 2015'te yeni seçim kararı alınacaktı.

Erdoğan, bütün gücüyle yüklenirken, iktidar medyası da Doğan Grubu'nu baskı altına almaya çalışıyordu. İktidar yanlısı medyada Aydın Doğan ve *Hürriyet* ile ilgili aleyhte haber ve yazıların çıkmadığı gün olmuyordu neredeyse.

İktidar yanlısı medyadaki bu kampanya Aydın Doğan'ın paralize olmasına neden olmuştu. Yayımlanan her yazı ve haberi dünyanın en önemli meselesi gibi algılıyor, "Yine iftira atmışlar" diye yanıt verilmesini istiyordu. Yanıt verildikçe de muhatap alındığını gören karşı taraf, saldırıya devam edip Doğan Grubu'nu iyiden iyiye bunaltıyordu. Sedat Ergin ve *Hürriyet* yöneticilerinin de zamanının büyük bölümü bu saldırılara karşılık vermekle geçiyordu.

Star Medya Grup Başkanı Murat Sancak'a yönelik silahlı saldırı da böyle bir ortamda meydana geldi. 20 Ağustos 2015 günü Murat Sancak'ın aracının yolunu kesip 21 el ateş eden

5. Faruk Bildirici, *Günahlarımızda Yıkandık*, Ayrıntı Yayınları, Haziran 2018, Sayfa 383-404

saldırganlar, korumasının karşılık vermesi üzerine geldikleri araçla kaçmışlardı.

Star Grubu ve iktidar medyası, bu olayı basın özgürlüğüne yönelik teröristlerin bir saldırısı olarak sundu. Cumhurbaşkanı Erdoğan da "Bu ülkede fikir hürriyetinden, özgürlüklerden bahsedenlerin aslında özgürlüklere tahammül edemeyişlerinin en güzel ifadesidir" diyerek, basın özgürlüğüne karşı bir saldırı olarak nitelendirdi.

Hürriyet ise adli bir vaka olarak duyurdu bu saldırıyı. Saldırının perde arkasında çapraşık ilişkiler olduğu duyumları gelmişti. Murat Sancak, Emniyet'te dört saat ifade vermiş, "Herhangi bir organize suç örgütünden veya bir kişiden tehdit almadığını söylemişti.

Hürriyet'in bu yaklaşımı Star Medya Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Ethem Sancak'ın savaş açmasına neden oldu. 27 Ağustos 2015'te katıldığı bir programda Aydın Doğan'a meydan okudu ve televizyonda tartışmaya çağırdı. "Murat Sancak'a yönelik saldırıda benim adım öne çıktı. Çünkü bu eylemin medyayı susturmak için yapıldığını saklamak istediler" diyor, doğrudan Aydın Doğan'ı suçluyordu:

"Patronlarından destek almasalar ne Ahmet Hakan ne Ertuğrul Özkök ne de Mehmet Y. Yılmaz bu kadar küstah saldırılarda bulunmazdı. Demek ki bu güveni patronlarından alıyorlar."

Ethem Sancak, Aydın Doğan'dan güç alan yazarların saldırısından söz ediyordu ama asıl saldırı altında olan Doğan Grubu ve yazarlarıydı.

Hürriyet'e Taşlı Sopalı İki Saldırı

Kamyonet ve otomobillere doluşmuş AKP Gençlik Kolları Başkanı Abdurrahim Boynukalın'ın başlarında olduğu bir güruh, 6 Eylül 2015'te *Hürriyet* binasına taşlı sopalı saldırı düzenledi. Gerekçeleri de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bir TV programındaki sözlerinin *Hürriyet İnternet*'te "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Dağlıca açıklaması: '400 milletvekili alınsaydı bunlar olmazdı" başlığıyla verilmesiydi.

Kamyon ve araçlarla, binanın önüne gelen yaklaşık 200 kişilik eylemci grup, sloganlar atıp binanın girişindeki güvenlik

kulübesine saldırarak *Hürriyet* bayrağını yaktı. Polis müdahale etmeden seyrediyordu bütün bunlar olup biterken. Derken bahçe kapısını aşan 20 saldırgan, taş ve sopalarla binaya yöneldi.

Camları kıran saldırganların binaya girmesini gazetenin güvenlik görevlileri son anda kapıları kapatarak engelleyebildi. Polisler bir süre sonra araya girip saldırganları yeniden binanın önüne çıkardı.

Bu sırada saldırganların yanına gelen AKP Gençlik Kolları Başkanı ve İstanbul Milletvekili Abdurrahim Boynukalın, bir araç üzerine çıkarak, sloganlar atan saldırgan kalabalığa seslendi. *Hürriyet*'e tehditler yağdırdı konuşmasında. "Sizler bugün buraya gelerek, sadece AK Parti Gençlik Kolları'nın bireyleri değil, AK Parti İstanbul'un bireyleri değil, bütün mazlum insanların tamamının kardeşi olduğunuzu söylüyorsunuz" diyerek saldırıyı düzenleyenlerin kimliğini de açık etti. Gizlenmek gibi bir kaygıları da yoktu zaten.

Sonra da geldikleri gibi ellerini kollarını sallaya sallaya ayrıldılar. Militanlarının gazete binasına böylesine bir saldırıda bulunması, iktidar partisinin demokrasiden ne kadar uzaklaştığını, medya özgürlüğünü baskı altına almak için şiddet kullanmaktan çekinmediğini göstermişti. Artık *Hürriyet*'in karşısında gözü dönmüş bir iktidar vardı.

İlk saldırının yankıları sürerken iki gün sonra yeni bir saldırı oldu *Hürriyet*'e. Akşam saatlerinde gazetenin önünde toplanan yaklaşık 200 kişilik bir grup, tekbir getirerek binaya yürüdü. Bu sırada dört el de silah sesi duyuldu.

Kalabalık, binanın önünde toplandıktan 20 dakika kadar sonra az sayıda çevik kuvvet polisi gelmişti. Saldırganlar, sert karşılık vermeyen polis engelini rahatlıkla aşıp bahçeye girdiler. Girişteki bariyeri, kameraları, binanın döner kapısı ile camlarını taş ve sopalarla kırdılar.

Grubun binaya girmesinden endişe eden Sedat Ergin, koşarak yan taraftaki televizyon binasına gitti, CNN TÜRK'teki canlı yayına çıktı. Telaş içindeydi. "İtiraf edeyim kaçmak zorunda kaldık. 40 yıllık gazeteciyim, ilk kez can güvenliğimin olmadığını hissettim ve ilk kez korkup kaçtım" dedi. İki gün önce yapılan ilk saldırıyı anımsattı:

"Bize yapılan saldırı kınansaydı bugün bu saldırganlar tekrar gelip basma cesaretini bulamazlardı. Polis bariyeri yetersiz kaldı. Burası *Hürriyet* gazetesinin merkezi. Pazar günü saldırıya uğramış. Hükümet, İçişleri Bakanı son derece kusurludur."

Bu yayınla birlikte bütün Türkiye, *Hürriyet*'e yönelik ikinci saldırıyı öğrenmiş oldu. Polis de hareketlendi ve saldırganların binaya girmesini gazetenin güvenlik görevlileri ile birlikte engellediler. Sonra da polis, saldırganları binadan uzaklaştırdı.

Beklendiği gibi polis, 8 Eylül 2015'teki bu saldırıda da hiç kimseyi gözaltına almadı. Hatta ilk grubun gazete önünden ayrılmasının ardından bir saat kadar sonra yeni bir grup *Hürriyet*'in önüne geldi. 50-60 kişilik partili grup, polisin müdahalesiyle karşılaşmadan, bir süre slogan attıktan sonra ayrıldı.

Abdurrahim Boynukalın, bu saldırılardan sonra çekildiği anlaşılan ve Youtube'a sızan bir video görüntüsünde Ahmet Hakan ve Sedat Ergin'i korkaklıkla suçluyor, "Bunlar dayak yememişler hiç. Bizim hatamız bunlara zamanında dayak atmamak oldu" diyecek kadar pervasızdı.[6]

Nitekim saldırı yargıya yansıdığında, "Haber alınca sakinleştirmek için oraya gittim" savunması yapıp sıyrılacaktı. Boynukalın ile birlikte 30 şüpheli hakkında takipsizlik kararı verilecek, sadece 26 kişi hakkında göstermelik bir dava açılacaktı. Üç yıl süren yargılama sonucunda yalnız bir sanık "mala zarar vermek"ten 120 gün adli para cezası karşılığı olarak 2 bin TL para cezasına ve "geceleyin işyeri dokunulmazlığını ihlal"den 1 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırılacak, o ceza da ertelenecekti. [7]

Kısacası, siyasi iktidar temsilcilerinin de karıştığı bu saldırılar cezasız kalacak, hatta saldırganların elebaşıları zamanla yine iktidar tarafından ödüllendirilecekti.

Okur Temsilcimiz İnceledi

İşler böyle kriz düzeyine çıkınca, bu haberi ve başlıkları incelememi istedi Sedat Ergin. Ben de inceledim, arkadaşlarla da

6. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mafyaya-ozenen-ak-partili-vekilin-sok-kaydi-hatamiz-bunlara-zamaninda-dayak-atmamak-oldu-30074939
7. https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/sedat-ergin/hurriyete-saldiriyi-uc-yil-sonra-yeniden-hatirlamak-41035853

konuşarak, değerlendirmelerimi hemen yazdım. 9 Eylül 2015'te yayımlanan yazım şöyle başlıyordu:

"Hiçbir haber, hiçbir başlık, 'Madımak gibi yakacağız' nidaları eşliğinde bir gazeteye saldırıp, kırıp dökmenin gerekçesi olamaz. Ama maalesef Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın sözleriyle ilgili olarak internette atılan bir başlık ve bir tweet gerekçe gösterilerek *Hürriyet*'e saldırıldı. Hem de iktidar partisinden bir milletvekilinin içinde bulunduğu AKP yanlısı bir grup tarafından..."

Her şeye rağmen "durum muhasebesi" yapmak gerektiğini vurguladıktan sonra da başlıkla ilgili vardığım sonucu aktarıyordum.

Erdoğan, gerçekten de "400 milletvekili alınsaydı bunlar olmazdı" cümlesiyle *Hürriyet*'teki başlıkta olduğu gibi Dağlıca'da 16 askerin şehit olduğu saldırıyı kastetmemişti. Aslında bu sözleri daha geniş anlamda kullanmış, "7 Haziran seçimlerinde 400 milletvekili alınsaydı bu kaos ve terör ortamının olmayacağı"nı ifade etmişti. Ama internette iki ayrı soruya verilen yanıt birleştirilince bu sözleri Dağlıca saldırısıyla ilintili gibi sunulmuş, başlık hatalı olmuştu.

Elbette bu kasıtlı bir hata değildi. Sadece 10 dakika yayında kalan o başlık, internet gazeteciliğinin hızlı hareket etme çabasından kaynaklanmıştı.

Benim yazımın yayımlanmasının ardından *Hürriyet* adına da bir açıklama yapıldı. Açıklamada "*Hürriyet* Okur Temsilcisi Faruk Bildirici de tartışma yaratan bu haberi her zamanki titizliğiyle inceledi" deniliyor, başlığın hatalı olduğu kabul ediliyordu:

"Kuşkusuz kasıt taşımasa da böyle bir hatanın yapılmış olmasını üzüntüyle karşılıyoruz. Ancak bunu kayda geçirirken, Sayın Cumhurbaşkanı'nın Pazar akşamı bu hadise nedeniyle Doğan Grubu hakkında kullandığı bazı ağır ifadeleri kabul edilemez bulduğumuzu da belirtmeliyiz. Pazar akşamı bu haber bahane edilerek gazetemizin İstanbul'daki merkezine taşlı sopalı bir saldırı düzenlenmesi ve bu olayda başrolde iktidar partisinden bir milletvekilinin yer alması meselenin bir diğer düşündürücü boyutudur.

Hiçbir medeni demokratik ülkede şiddet içeren protesto gösterilerine yer yoktur. Sayın Cumhurbaşkanı –sıkça vurgu-

ladığı üzere– 'Herkesin Cumhurbaşkanı' olduğuna göre, kendisinden şiddet içeren bu eylem karşısında net bir tavır almasını bekliyoruz. Bu beklentimiz benzer şekilde iktidar partisinin genel başkanı ve Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu açısından da geçerlidir."

Hürriyet'in maruz kaldığı taşlı sopalı saldırılar ve tehditler, bizzat Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Doğan Grubu ile ilgili sert sözlerinden sonra gerçekleşmişti. Saldırganların başında AKP'li bir milletvekili vardı ve saldırganların partili olduğu belliydi. Saldırı doğrudan iktidar partisinden gelmişti.

Hürriyet açıklamasında ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözlerinin "kabul edilemez olduğu" vurgulanıyor, sonra da Erdoğan ile Başbakan Davutoğlu'ndan eyleme karşı net bir tavır almaları isteniyordu. Tabii ki ne Erdoğan'dan ne de Davutoğlu'ndan saldırıları kınayan bir açıklama geldi.

Vuslat Doğan'ın Açıklaması

Hürriyet'in ikinci kez saldırıya uğraması, Aydın Doğan'ı çok kızdırmıştı. Onun talimatıyla Vuslat Doğan Sabancı, kardeşleri Arzuhan Doğan Yalçındağ, Hanzade Doğan Boyner ve Begümhan Doğan Faralyalı ile birlikte *Hürriyet* binasının önünde açıklama yaptı. Sedat Ergin ile *Hürriyet* yönetici, yazar, muhabir ve çalışanları da arkasında sıralanıp destek verdiler.

Vuslat Doğan Sabancı, 10 Eylül 2015 tarihindeki bu açıklama sırasında iktidarı açıkça suçlamadı ama "ikinci saldırının göz göre geldiğini" de vurguladı:

"Doğan Grubu olarak... Son sekiz senedir büyük bir mücadele veriyoruz. Önce, emsali hiç görülmemiş bir vergi cezası kumpası ile karşılaştık. Yargı önünde kazanmış olduğumuz davalar tekrar tekrar açılmak için zorlanıyor. Bizi mahkûm ettirmek için özel bir çaba gösteriliyor.

Ben bugün, tüm baskılara, hedef göstermelere ve şiddete rağmen her sabah iyi gazetecilik yapmak için uyanan arkadaşlarımla karşınızdayım. Korkmuyoruz çünkü korkarak gazetecilik yapılmaz. Gazetecilik yapmazsak sizlerden 67 yıllık *Hürriyet*'inizi almış oluruz.

Şiddetin tuzla buz yaptığı işte bu kapının önündeyiz. Birlikteliğimize, kardeşliğimize kasteden, huzurumuzun ve hürriyetlerimizin kapısını paramparça eden şiddeti sonuna kadar kınıyoruz."

Vuslat Doğan'ın konuşmasını "İlkelerimizden ödün vermeden doğru ve objektif biçimde gazetecilik yapmaya devam edeceğimizi de bir kez daha kararlılıkla belirtiyorum" demesi, üstü örtük bir meydan okumaydı. Aynı zamanda okura da gazetecilik çizgisini koruma sözü veriyordu.

Erdoğan'dan Aydın Doğan'a Salvolar

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gerilimi düşürmeye hiç niyeti yoktu. 22 Eylül 2015'te, Kanal 7 televizyonundaki programda yine doğrudan Aydın Doğan'ı hedef aldı, ağır dille suçladı:

"Yıllar önce İstanbul Conrad Otelinde görüştük. Bana Turgut Özal, Süleyman Demirel ile Tansu Çiller'i kastederek, 'Öyle dönemler oldu ki, biz hükümet getirdik, hükümet götürdük' dedi. Ben de 'Kusura bakma. Ben doğma büyüme Kasımpaşalıyım. Hak bildiğimiz şeyden taviz vermeyiz' cevabı verdim."

Aydın Doğan, Erdoğan'a açık bir mektupla yanıt verdi. 26 Eylül 2015 günlü *Hürriyet*'in birinci sayfasında yayımlandı mektup. "Ben kimseye öyle bir şey demedim" başlığını taşıyordu:

"..Sayın Cumhurbaşkanı, Eğer doğup büyüdüğümüz yerler hepimizin söyledikleri için bir referans ise ben de doğma büyüme Kelkitliyim. Ben de doğup büyüdüğüm Anadolu yaylasının yiğit delikanlılarının yetiştiği Kelkit'ten geliyorum.

Hayatım boyunca seçilmiş hiçbir lidere, hiçbir devlet insanına böyle veya bu manaya gelecek bir şey söylemedim. Asla söylemem.

...Bu mektubu size sadece mağdur bir vatandaş olarak yazıyorum. Çünkü son zamanlarda sizi destekleyen medya kuruluşlarının da insafsızca ve vicdansızca yürüttükleri bir saldırı karşısındayım. Bunlarla mücadelemi hukuki sınırlar içinde sonuna kadar, yılmadan yürütüyorum ve yürütmeye devam edeceğim.

Ama siz Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanısınız. Sizden gelecek bir suçlama karşısında kendimi size ifade etmenin

ve hissiyatımı anlatmanın bir vatandaşlık hakkı olduğuna inanıyorum."

Bekleneceği gibi, Erdoğan bu sözleri de karşılıksız bırakmadı. Birkaç gün sonra Ankara'daki Muhtarlar Toplantısı'nda "Senin o gönderdiğin mektupların kıymeti harbiyesi yok" dedi. Sözlerini de "Kimin nerede, niçin çalıştığı bellidir. Vatanı için çalışanlar da bellidir. Kendi saltanatı için çalışanlar bellidir" diye noktaladı.

Aydın Doğan da 1 Ekim 2015'te ikinci bir mektupla yanıtladı bu sözleri. "Ben siyasetçi değilim. Dolayısıyla kimsenin siyasi rakibi veya hasmı da olamam. Ülkemin Cumhurbaşkanı ile polemik yapmak ne görevimdir, ne de böyle bir şeye tevessül ederim. Verdiğim cevap, onurumu korumak amacıyla yaptığım bir nefsi müdafaadır." Aydın Doğan, "Öyle dönemler oldu ki, biz hükümet getirdik, hükümet götürdük" sözlerini söylemediğini tekrarladığı mektubun sonunda okurlara sesleniyor, "bağımsız yayıncılık" sözü veriyordu:

"Siyasiler gibi dokunulmazlık zırhım da yok. Bugüne kadar atılan iftiralara karşı sadece hukuki yollardan mücadele ettim. Hepsinden alnımın akıyla çıktım, vicdanım rahat.

Yaptığım iş yayıncılık ve bunu da uluslararası standartlarda yapmaya azami gayret sarf ediyorum. Okuyucularımıza verdiğim bağımsız yayıncılık taahhüdüme sonuna kadar bağlı kalacağımı bir kere daha ifade etmek isterim.

Son günlerde şahsıma ve grubuma karşı yapılan saldırıların takdirini de okurlarımıza ve kamuoyuna bırakıyorum."

Aydın Doğan'ın ikinci mektubunun okurlara seslendiği bu finali, iktidar ve yandaşlarının ağır saldırısı karşısında ilkeli, eleştirel ve evrensel standartlarda gazeteciliğe sığınmanın çare olarak görülmesiydi.

Saldırıların böyle bir sonuç doğurması bir an beni umutlandırsa da gelişmeler o yönde olmadı.

Ahmet Hakan'a Saldırı

Erdoğan'ın salvoları devam edince yeni fiili saldırıların gelmesi kaçınılmazdı. Nitekim saldırılar Ahmet Hakan'ı 30 Eylül 2015 akşamı CNN TÜRK'teki programdan çıktıktan sonra evinin önünde sıkıştırıp dövmeye kadar uzanacaktı. Ahmet

Hakan'ın burnu ve kaburgaları dört saldırganın yumruk ve tekmeleriyle kırılmıştı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ahmet Hakan'a yönelik saldırıyı kınamadı bile. Olaydan tam dört gün sonra konuştu. O zaman da sadece saldırıyı tasvip etmediğini söylemekle yetindi. Yine bir yandan da Ahmet Hakan ve Doğan Grubu'na dolaylı suçlamalar yöneltti.

Yakalanan dört saldırgan kimden talimat aldıklarını açıklamadılar, Ahmet Hakan'ın televizyondaki konuşmalarına kızdıklarını söylediler. Elbette bu kadar basit bir olay değildi, birileri talimat vermişti bu güruha. Nitekim bu açıklamaları inandırıcı bulmayan Aydın Doğan, Ahmet Hakan'ı evinde ziyaret ettikten sonra "Kim yönlendirdi? Bunu yönlendirenin ortaya çıkmasını ben arzu ediyorum. Tek istediğim budur" diye konuştu.

Bu sorunun yanıtı hiç öğrenilemese de saldırının iktidar kanadından gelen son açıklamalar doğrultusunda yapıldığı belliydi. Okur Temsilcisi köşesinde bu saldırıdan açıkça siyasi iktidarın sorumlu olduğunu, iktidar çevrelerinden gelen "kınama" açıklamalarının da görüntüyü kurtarmaya yetmediğini yazdım. Bir bölümde de aslında bizzat Erdoğan'ın hedef gösterdiğini vurguladım:

"*Hürriyet* ve Doğan Grubu'na yönelik iktidar odaklı baskılar, zorlamalar, suçlamalar da yeni başlamadı. Bu grup, yıllardır iktidarın nişan tahtası konumunda. Tayyip Erdoğan'ın sadece meydanlarda, kürsülerde yönelttiği suçlamaları, damgalamaları, hakaretamiz ifadeleri toplasak kalın bir kitap olur. Erdoğan, Cumhurbaşkanı olduktan sonra da bu tutumundan vazgeçmedi. Son günlerde *Hürriyet* ve Doğan Grubu'na yönelik ağır suçlamaların kaynağı da bizzat Erdoğan'ın konuşmaları."

5 Ekim 2015 tarihli bu yazım, "Yarın öbür gün yeni saldırılar da olabilir, maalesef böyle bir tehlike mevcut" diye noktalanıyordu. Bereket o günden sonra benzer fiili saldırılar yaşanmadı.

Saldırıların Çetelesi

Kuşkusuz iktidar yanlısı medyanın atışları seçime kadar artarak sürecekti. Ertuğrul Özkök, 6 Ekim 2015'te "90 günde 575 azmettirme ve iftira" başlıklı yazısında 7 Haziran seçimlerinden

sonrasına ilişkin çetele çıkarmıştı. "Kimi Şems medyası, kimi havuz hanedanı. Kimi sicili yıllardır bozuk, kalibresi küçük ama parça tesiri büyük medya Kalaşnikof'u" diye adres verdikten sonra şu bilgiyi veriyordu:

"Buyurun basın tarihine geçecek olan bir ibret listesi çıkardım. İleride Türk basın tarihinin bu kirli dönemini yazacaklara yardımcı olabilir. Doğan/*Hürriyet*/CNN: 249, Aydın Doğan:216, Ahmet Hakan:62, Ertuğrul Özkök: 41, Şirin Payzın: 6, Eyüp Can:1.

Yanlış okumadınız, 90 gün içinde bizim için 575 manşet, haber ve yazı yayımlamışlar. Neredeyse gün başına 7 iftira, hakaret, şantaj, sindirme, hedef gösterme manşeti, haberi veya yazısı.

Üstelik bunlar sadece gazetelerde yer alanlar. Televizyonlarda, internet sitelerinde ve trol hesaplarından yapılanları da eklerseniz önünüze Türkiye tarihinin en örgütlü psikolojik terör saldırısı çıkar. Nazi Almanyası'nda bile görülmemiştir böyle bir trol terörü."

Doğan Grubu ve "Amiral gemisi" *Hürriyet*, zorlu bir dönemden geçiyordu. Siyasi iktidara tam olarak teslim olmamıştı ama 1 Kasım 2015 seçimleri yaklaştıkça yalpalamaya başlamıştı.

Murat Sancak'a Saldıranlar Kriminal İltisaklı

Murat Sancak'a saldıranların eşkâllerinin belirlenmesine, saldırıda kullanılan aracın plakasının bilinmesine rağmen bir türlü yakalanamamaları dikkat çekiciydi. Başbakan Ahmet Davutoğlu, saldırının faillerinin yakalandığını açıklasa da ne polisten ne de savcılıktan bu yönde bir bilgi geliyordu.

Hürriyet, 13 Ekim 2015'te "Murat Sancak olayında ne gözaltı var ne tutuklu" haberini yayımladı. Aynı gün Mehmet Y. Yılmaz da yazısında aradan bir aydan uzun süre geçmesine rağmen olayın faillerinin yakalanamadığını vurguluyordu:

"...Ama böyle durumlarda âdet olduğu gibi Vali, Emniyet Müdürü ya da savcı suçluların yakalandığını açıklamıyor. Neden?

Yoksa bazı yayın organlarında ileri sürüldüğü gibi bu bir 'basın özgürlüğüne saldırı' suçu değil de kumar mafyasının tehdit saldırısı mıydı? Onun için mi adamlar 18-20 kurşun sıktıkları halde kimsenin burnu bile kanamadı?

Bu nedenle mi Emniyet ve Savcılık olayı örtbas eder gibi davranıyor?"

Yılmaz'ın yazısı, saldırının "kumar borcu"ndan kaynaklanmış olabileceği savını gündeme getirince Emniyet daha fazla sessiz kalamadı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, 17 Ekim 2015'te yazılı bir açıklama yaparak faillerin yakalandığını duyurdu:

"Saldırıyı gerçekleştirenlerin 3 kişi oldukları ve ilimizdeki kriminal bir grupla iltisaklı kişilerden oldukları anlaşılmıştır. Bahse konu saldırının geniş bir şekilde kamuoyunu etkileyen Basın, İş Dünyası ve Siyaset Kurumları ile ilişkili olabileceği yolundaki değerlendirmeler de göz önünde bulundurularak olayın tüm boyutları ile aydınlatılması, eylemin nedeni ve eylemcilerin bağlantılarının tam olarak tespit edilebilmesi için soruşturma genişletilmiştir."

Emniyet açıklamasında bir terör örgütü yerine "saldırganlar kriminal bir grupla iltisaklı" denilmesi, Mehmet Y. Yılmaz'ın yazısındaki savını dolaylı olarak doğruluyordu. *Sabah* gazetesi, hemen Emniyet'in bu açıklamasının üzerini örtmeye çalıştı:

"Paralel örgütün suikastı nasıl organize ettiği ve gerçeğe ulaşılmasını engellemek için hangi yollara başvurduğu deşifre oldu. FETÖ himmet paraları ile kumar oynayan üyesini manşetten duyuran *Star* gazetesi ve Grup Başkanı Murat Sancak'a saldırı düzenlediği ortaya çıktı.

Star Medya ve Sancak Ailesi'nin sabırla çözülmesini beklediği suikast girişiminin perde arkasındaki karanlık yapı açığa çıktı. Paralel örgütün, Doğan Medya ve Emniyetteki uzantılarının desteğiyle kurduğu şeytani kumpasın detayında dehşet verici noktalar tespit edildi."

İki gün sonra *Hürriyet*'te Akif Beki yanıt verdi bu yayınlara. Yakalanan saldırganlar arasında "terörist olmadığını" vurguluyor, saldırının nedeninin hâlâ açıklanmadığını hatırlatıyordu:

"Soruşturmaya bakan savcılık, sessizliğini 2 ay sonra bozdu, Murat Sancak'ı kumar borcu spekülasyonlarından temize çıkardı. Ancak saldırının niye yapıldığını bize bildirecekken, niye yapılmadığını açıklamakla kaldı."

Hakikaten de savcılık, kumar borcu iddialarını yalanlamış ama saldırının nedeni konusunda bir açıklama yapmamıştı.

Bununla da kalmadı. Sancak'a saldırıyla ilgili 7.5 ay kadar sonra hazırlanan iddianamede de saldırının nedeni açıklığa kavuşmadı.

Üstelik 2019'a kadar süren yargılama boyunca da Murat Sancak'a saldırının nedeni anlaşılamadı. Saldırıyla ilgili gizem, üç sanık kişi hakkında mahkûmiyet kararı verildikten sonra da devam etti.

Ama saldıranların bir terör örgütüyle ilişkilerinin olmadığı ve Murat Sancak'ı medya grubu yöneticisi olması nedeniyle hedef almadıkları açıktı.

Sedat Ergin'e Rapor

Bütün bunlar olup biterken Sedat Ergin'e bir mesaj göndererek, "gazetenin izlediği yayın politikasıyla ilgili olarak okurlardan gelen eleştiri ve destek mesajlarını" ilettim.

Kısaca toparlamıştım okur görüşlerini. "Gördüğüm kadarıyla AKP ve hükümete yönelik tepkiler, haber ve açıklamalar *Hürriyet* okurlarından destek görüyor. Örneğin Aydın Bey'in açıklamaları ve 'havuz medyası'ndaki parasal ilişkiler hakkındaki haber övgüyle karşılandı." Okurun temel yaklaşımı buydu.

Onun dışında Sancak medyası ile ilgili haber ve köşe yazılarından sıkılmıştı okurlar. "Yeter artık" diyorlardı. Bunu da ilettim. En sonunda da holding açıklamaları ile haberlerin iç içe geçmemesi gerektiği uyarısında bulundum:

"...'havuz medyası' ya da hükümet çevrelerinden Doğan Holding'e yönelik suçlamalar hakkındaki yanıtların 'haber' olarak verilmesinin gazetecilik etiği açısından problemli olduğunu düşünüyorum.

Bu tip yanıtların Holding'in açıklaması olarak verilmesi, *Hürriyet*'in editöryal bağımsızlığını okura göstermesi bakımından önemli ve de gerekli. Holding'in vermesi gereken yanıtı gazetede haber olarak, yani biz *Hürriyet* olarak yanıtlayınca haberin objektifliği, bağımsızlığı ortadan kalkıyor.

Biz gazete olarak Holding ile suçlayanlar arasındaki kavgada taraf oluyoruz. Holding açıklaması ile haber arasına bir ayrım konulmasının suçlamalara verilen yanıtı da daha güçlendireceğine inanıyorum."

Bu mesajı 28 Ekim'de göndermiştim. Yanıt vermedi Sedat Ergin. Zaten iki gün sonra da 1 Kasım 2015 seçimleri yapıldı ve 7 Haziran 2015 seçimleriyle doğan umut havası aniden dağılıverdi.

AKP yeniden tek başına iktidar olmuş, kaos ortamı sonuç vermişti. İki seçim arasında geçen beş ayda AKP'nin iktidarı kaybetme korkusuyla hareket ettiğini en iyi ifade eden, Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun sözleriydi:

"Türk demokrasi tarihinin en kritik dönemiydi 7 Haziran-1 Kasım 2015 arası. 13 yıllık istikrarlı bir dönem sonrasında puslu havayı seven bütün çakallar ortaya çıkmıştı. 7 Haziran akşamı partimizde acaba ne olacak kaygısı vardı."

Seçimin kaybedenlerinden biri Doğan Grubu'ydu... 1 Kasım 2015, Doğan Grubu ve asıl olarak da *Hürriyet* için bir milattı. Gazetecilik için daha karanlık günler başlıyordu...

KATLİAM HABERİNE DAVA

Emek, Barış ve Demokrasi Mitingi düzenlenmesine karar verildiğinde, Türkiye tam bir korku ve terör atmosferi içine girmişti. Suriye ve Irak'ta üslenen İslamcı terör örgütü IŞİD, nasıl olabiliyorsa Türkiye'nin hemen her yanında bombalı saldırılar düzenleyebiliyordu.

IŞİD'in o yıl düzenlediği ilk saldırı, HDP'nin 5 Haziran 2015'te Diyarbakır'da düzenlediği seçim mitingine yönelikti. Genel seçimden iki gün öncesine rastlayan bu saldırıda beş kişi yaşamını yitirmiş, 400'den fazla insan da yaralanmıştı.

İkinci bombalı saldırı ise seçimden 44 gün sonraydı. Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde, Kobani'ye yardım götürmek üzere toplanan Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu (SGDF) üyelerinin basın açıklaması yaptığı sırada intihar saldırısı düzenlenmiş, 34 genç ölmüş, 104 kişi de yaralanmıştı.

Tüm ülkenin bu saldırılarla sarsıldığı günlerde bir de ağır siyasi kriz yaşanıyordu. 1 Kasım'da yapılacak seçimler öncesinde kurulan AKP hükümeti, seçim kampanyasıyla meşguldü. Teröre karşı etkin önlemler almakla ilgilenmiyorlardı.

10 Ekim 2015 günü Ankara'da, Emek, Barış ve Demokrasi Mitingi düzenlenmesinin amacı da buydu; ülkenin içine itildiği karanlığa karşı güçlü bir ses yükseltilmek isteniyordu. DİSK,

KESK, TTB, TMMOB'un çağrısıyla düzenleniyordu miting. HDP'nin yanı sıra Alevi Bektaşi Federasyonu, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, Hacı Bektaş Kültür Vakfı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), İnsan Hakları Derneği (İHD), Halkevleri ve Haziran Hareketi de mitinge katılacağını açıklamıştı.

O sabah insanlar, Ankara Garı'nın önünde toplanıyordu. Sıhhiye'deki miting alanına kadar yürünecekti. Saat 10.00'a doğru gruplar yavaş yavaş yürüyüş düzeni almaya, pankartlarını hazırlamaya başladılar.

Ben de hem mitingi izlemek hem de barış çağrısına destek vermek amacıyla gitmiştim. Garın giriş kapısına yakın bir yerde arkadaşlarla sohbet ediyordum. *Birgün*'den Doğan Tılıç, ÇGD Başkanı Ahmet Abakay, Haber-Sen'den Osman Köse ve birkaç arkadaş daha vardı. "Haydi biz de yürüyelim alana doğru" diye hareketlendik. Tam o sırada *Birgün*'den Sebahat Karakoyun geldi. Onunla konuşurken birden büyük bir gürültü koptu.

Bizim 15-20 metre ötemizden gelmişti ses. Sol tarafta HDP'lilerin az önce türküler söyleyip halay çektikleri yerden. Ne olduğunu anlamadık önce. "Çökün, çökün" dedi içimizden biri. Kötü bir şeyler oluyordu. Biz çökerken bir patlama daha oldu. Bu kez daha yakındı. Sağ tarafta KESK ve TMMOB üyelerinin olduğu yerden gelmişti ses.

Ne yapacağımızı bilemiyorduk. Bir arkadaş ayağa kalkıp gara doğru koşmak istedi. Onu durdurdum, bize bir şey olmadığına göre bulunduğumuz yer güvenliydi. Saniyeler geçmişti ama bize uzun dakikalar gibi geldi o anlar. Biraz bekledik öyle çökmüş vaziyette. Yavaş yavaş doğrulduğumuzda iki taraftan dumanlar, çığlıklar, ağıtlar yükseliyordu.

İlk adımımda kayar gibi oldum, bir şeylere basmıştım. Ayakkabımın altına baktım, kanlı bir et parçası. Başımı biraz kaldırıp etrafa baktım. Her yanımız kan ve insan parçalarıyla doluydu. Dehşet içinde kaldım bir an. Onlara basmamaya dikkat ederek yürüdüm yavaş yavaş.

Az önce bayram yeri gibi gibi cıvıl cıvıl olan alan, kan gölüne dönmüştü. Paramparça olmuş vücutlar üst üste yığılmış; kollar, bacaklar, insan parçaları saçılmıştı etrafa. Ne yapacağını bilmeden bağıranlar, haykıranlar da vardı, vahşetin şokuyla donup

kalmış olanlar da. Çabuk toparlanan bazı insanlar da yaralılara yardım etmeye çalışıyorlardı.

Bir süre alanda dolaşıp fotoğraf çektim cep telefonumla. Birden gazeteye haber vermek geldi aklıma. Önce Ankara Temsilcisi Deniz Zeyrek'i aradım, ona ulaşamayınca Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin'i aradım. "Ankara'daki mitingde bombalı saldırı oldu, iki patlama. Çok insan öldü" dedim. O da anlamakta zorlandı bir anda. Yaralananları, ölenleri sordu. "Çok" dedim, bilemiyordum. "Çok, belki 30-40... Belki daha fazla..."

Çok insanın öldüğünü görmüştüm. Ama yine de yaşamını yitirenlerin sayısının 103 olduğunu tahmin edememiştim. Vahşetin boyutunu orada algılayabilmek imkânsızdı herhalde.

Evi arayıp eşim Serpil'e de haber verdim merak etmemesi için. Alanda dolaşmaya devam ettim bir süre daha. Bir grup genç, kaldırıma park etmiş bir polis aracını hareket ettirmeye çalışıyordu. Muhtemelen yaralıları taşımak için kullanmak istiyorlardı aracı. Ama polisler kontak anahtarını alarak kaçtıkları için başaramadılar aracı çalıştırmayı. Bunun üzerine sopalarla vurmaya, tekmelemeye başladılar polis aracını.

Çektiğim fotoğrafları büroya geçmek istedim, baktım ki artık cep telefonları çalışmıyordu. Bağlantı kopmuştu. Büroya dönmeye karar verdim. Arena spor salonu tarafına doğru yürürken TOMA'ları gördüm. Bombalı saldırı olmuş, bir katliam yaşanmıştı orada. Ama sağlık görevlileri ve ambulanstan önce polisin toplumsal olaylarda kullandıkları zırhlı araçlar geliyordu alana.

Gençlik Parkı'nın köşesine ulaştığım sırada gördüm ambulansları da. Onlar da polis araçlarının arkasından gidiyordu. Nitekim sonra öğrenecektim alanda saldırıya uğramış insanların üzerine polislerin TOMA'lardan gaz sıktıklarını, sonra sağlık görevlilerinin yaralılara müdahaleye başlayabildiğini.

Büroya girdiğimde herkes ayaktaydı. Duymuşlardı katliamı. Anlattım olanları, fotoğrafları verdim arkadaşlara. 50 kareden fazla fotoğraf çekmiştim. Ancak içlerinde kullanılabilecek nitelikteki kare sayısı 2-3'ü geçmiyordu. Korkunç bir manzaraydı. Kanlı, paramparça vücutlar...

CNN TÜRK'ten aradı arkadaşlar, yayına çağırdılar. Hemen alt kattaki stüdyoya koştum. Çıkıp ekranda anlattım gördüklerimi.

Polisin önlem almadığını, alana girerken sadece kenarda birkaç trafik polisi ile bir polis aracı gördüğümü, kimsenin üzerinin aranmadığını, ambulanslardan önce TOMA'ların geldiğini anlattım. Bir soru üzerine de "Bu ihmalin sorumlusu siyasi iktidardır. Tablo endişe verici. 1 Kasım'da oy verecek insanlar bu gelişmeleri de göz önünde bulunduracaklardır" dedim.

Vay sen misin bunları söyleyen? Ertesi gün *Akşam* gazetesinin birinci sayfasındaydım. "Doğan Grubu bildiğiniz gibi", "Doğan Grubu'ndan provokasyon" başlıklarını atmışlardı. Hükümete hiçbir sorumluluk atfetmiyordu bu medya grupları. Ama saldırıyı örgütleyen IŞİD'lilerin arananlar listesinde oldukları biliniyordu.

Gar önünde kendini patlatan "canlı bomba"lardan biri olan Yunus Emre Alagöz'ün, beş ay kadar önce Suriye'deyken kardeşi Yunus Alagöz ile yaptığı telefon konuşması polisin teknik takibine takılmıştı. Kardeşine veda ediyordu dinlenen bu konuşmada. Hatta Ankara'daki saldırıdan üç gün önce 81 ilin güvenlik birimlerine Yunus Emre Alagöz için "Saldırı gerçekleştirebilir" diye istihbarat notu gönderilmişti. Saldırganlar buna rağmen rahatça Ankara'ya, miting alanına kadar gelebilmişlerdi.

Daha vahimi, saldırıdan tam sekiz gün önce, 30 Eylül 2015'te Nizip Emniyet Müdürlüğü'nü arayan bir kişi, "İki ton 33 Nitrat gübre" almak isteyen şüpheli bir kişiyi bildirmişti. Polisler ertesi gün gübre bayisine gitmiş, kamera kayıtlarından gübre almak isteyen şüphelilerden birinin Yakup Şahin olduğunu tespit etmiş, bu durum yazıyla Gaziantep Emniyeti'ne bildirilmişti. Yakalanması için harekete geçilmeyen Yakup Şahin, aracıyla intihar bombacılarına Ankara'ya kadar eskortluk yapabilmişti.[8]

Bombacının Biri Arananlar Listesinden

Aslında 14 Ekim 2015'te *hurriyet.com.tr*'de yayımlanan "Ankara'daki terör saldırısında ikinci bombacı da 21 kişilik arananlar listesinden" başlıklı haber de güvenlik birimlerinin ihmaline dikkat çekiyordu. Haberde soruşturma hakkında ayrıntılı bilgiler veriliyordu. Sadece bombacıların isimleri değil, Ankara'ya geldikleri araç, geldikleri kent ve getiren kişinin adı da haberde

8. https://www.cumhuriyet.com.tr/amp/haber/emniyet-8-gun-onceden-ankaradaki-gar-katliami-hazirligini-biliyormus-1703497

yer alıyordu. Bu haber, iktidar çevrelerini ve iktidar yanlısı medyayı kızdırdı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı açıklamasında da isim verilmeden *Hürriyet* suçlanıyordu:

"Şüphelilerin yerlerinin tespit edilip, yapılacak operasyonlarla gözaltına alınma işlemlerinin gerçekleştirilmesine çaba gösterildiği sırada, bazı basın yayın organları sorumsuzca davranarak, bir kısım şüphelilerin ad ve soyadlarının baş harflerini yazmak suretiyle haber yapmaları neticesinde, bombalama eylemi ile kuvvetli irtibatları olduğu düşünülen 9 kişinin kaçmasına sebep olmuşlardır. Kaçan kişiler hakkında Sulh Ceza Hâkimliğinden 'Yoklukta tutuklama' kararı alınmıştır."

Tabii savcılık bu açıklamayla yetinmedi. "Yayın yasağı ve soruşturmanın gizliliğinin ihlal edildiği" gerekçesiyle soruşturma açtı. Bu gelişmeler başta *Sabah* olmak üzere iktidar medyasında geniş yer buldu. "*Hürriyet*'in haberinin şüphelilerin kaçmasına neden olduğu" öne sürülüyordu. IŞİD'li katillerin takip edilmelerine rağmen nasıl olup da Ankara'ya kadar gelebildikleri, hükümet ile güvenlik görevlilerinin sorumluğu konu edilmiyordu bu medya grubunda. İktidara değen hiçbir şey sorgulanmadığı gibi bu saldırıda da yine okların başka tarafa yönelmesi için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Bu gelişmeler üzerine Vuslat Doğan Sabancı, bu iddiaları ve *Hürriyet*'in haberini incelememi istedi. Ben de Başbakan Ahmet Davutoğlu ile iktidar sözcülerinin açıklamalarından başlamak üzere konuyla ilgili bütün haberleri yeniden okudum; Haber Merkezi ve haberi yazan muhabirle de konuştum.

Vuslat Doğan Sabancı ve Sedat Ergin'e gönderdiğim iki sayfalık bilgi notunun girişinde katliamla ilgili olarak okurlara bilgi verirken "soruşturmanın gizliliğini ihlal etmemek ve soruşturmanın sağlıklı yürütülmesine engel olmamak gerektiğini" vurguladım. 16 Ekim 2015 tarihli bilgi notunda şu tespitlerde bulunuyordum:

"Hürriyet'in haberi gerçekten bazı şüphelilerin kaçmasına neden oldu mu? Bu, araştırılmaya, doğrulanmaya ve üzerinde durulmaya muhtaç bir unsur. Çünkü Hürriyet'in haberinde saldırganları Ankara'ya getiren Y.Ş. (Yakup Şahin) adlı kişi ile ona yardım eden iki kişinin daha gözaltına alındığı belirtiliyordu.

Haberde yazıldığı gibi bu kişiler, haberin yayına verilmesinden önce gözaltına alındılarsa iddia yanlış demektir; haberin soruşturmaya zarar verdiği, delilleri kararttığı ve gizliliği ihlal ettiği öne sürülemez. Ya da haberin soruşturmaya nasıl zarar verdiğinin somut olarak belirtilmesi gerek. Kaldı ki, gazetelerde bugün yer alan (16 Ekim) haberlere göre IŞİD ve saldırı ile bağlantılı olduğundan şüphelenilen 8 kişi gözaltına alınmış.

Türk Ceza Yasası'nın "soruşturmanın gizliliği" ile ilgili 285. Maddesine 2012'de eklenen bir fıkra var: "Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz". Bu çok önemli. "Ankara'daki terör saldırısında ikinci bombacı da 21 kişilik arananlar listesinden" başlıklı haberin de haber verme sınırlarını aşıp aşmadığını tartışmak gerek. Ama amacın böylesine tüm toplumu ilgilendiren bir soruşturma hakkında kamuoyuna bilgi vermek olduğu çok açık.

Bu yasal çerçeveye rağmen yeni yasak kararı alınıyorsa burada amacın soruşturmanın gizliliğiyle ile ilgili kaygılardan çok, bu konuda kamuoyunun bilgilenmesi ve eksikliklerin sorgulanmasının önüne geçmek olduğu açık.

Kaldı ki, gazete ve sosyal medyaya yayın yasağı konusunda bir yasal düzenleme yok. Mahkemenin bu konudaki yasak kararı, yasal dayanaktan yoksun. Ayrıca mahkemenin 'eleştiri'yi de yayın yasağı kapsamına alması daha önce rastlanmayan bir uygulama. Yasal hiçbir dayanağı da yok. Eleştiri yasağını, Basın Kanunu'nun üçüncü maddesindeki 'Basın özgürlüğünün sınırlanması' çerçevesinde izah etmek de mümkün değil."

Kısacası, haberde adı geçen Y.Ş. haberin yayına girmesinden önce gözaltına alınmıştı ve Hürriyet'in haberinin soruşturmayı engellemesi söz konusu değildi. Ayrıca mahkemenin yayın yasağı da haberin o sabah internette yayımlanmasından epey sonra çıkmıştı.

Kaldı ki, üç yıl kadar sonra saldırıyla ilgili dava sonuçlandığı sırada polis, 16 sanığı hâlâ yakalayamamıştı. Emniyet ve kamu görevlilerinin ihmaliyle ilgili iddiaların üzerine gidilmemişti. Ankara Emniyet Müdürü, İstihbarat ve Güvenlik Şube Mü-

dürlerinin de aralarında olduğu kamu görevlileri hakkında takipsizlik kararı verilmişti.

Oysa İçişleri Bakanlığı Müfettişleri'nin hazırladığı rapor, Ankara, Adana, Gaziantep, Kilis vb. yerlerde görev yapan birçok kamu görevlisinin ihmali ve "devletin sorumluluğu" olduğu konusunda yeterince veri sağlıyordu. Daha ilk günden gazetecilerin görevlerini yapması engellenmese kim bilir daha neler çıkardı ortaya.

Aydınlatılmamış yüzlerce soru işareti kaldı geriye... Kuşkusuz bu soruların en önemlisi, bombalı saldırıların 1 Haziran ile 1 Kasım seçimleri arasında neden aniden arttığı ve bu saldırıların nasıl olup da güvenlik görevlileri tarafından engellenemediği! Bu soruların yanıtlarını öğrenmek bu ülkede yaşayan herkesin hakkı.

Zira AKP'nin 1 Kasım'da 7 Haziran 2015 seçimlerinin sonuçlarını ters yüz edip sandıktan yeni bir zaferle çıkmasında patlayan bombaların oluşturduğu karanlık ortamın etkisi büyüktü.

Nitekim dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu, katıldığı bir televizyon programında Ankara Garı önündeki bombalı saldırı sonrasında AKP'nin oylarının arttığını ifade etmişti:

"Şimdi, anketler geliyor... Öncesinde, beyanname sonrasında anket yaptık. Şimdi Ankara›daki terör saldırısı sonrasında anket yaptık ve kamuoyunun nabzını tutuyoruz, oylarımızda bir yükseliş trendi var."

Bombalı saldırıdan IŞİD'i değil, "kokteyl terörü" adres gösterip hiçbir sorumluluk üstlenmeyen Davutoğlu'nun "Saldırı sonrasında oylarımız artıyor" sözleri kimine göre siyasi gaf, kimine göre de samimi bir itiraftı.

EKONOMİ SAYFALARI ARAŞTIRMASI

Ekonomi bölümünde kitle haberciliğinin terk edilmesi dikkatimi çekiyordu. Geniş yığınlar yerine iş çevrelerinin sorun, görüş ve yatırımlarının haberleştirildiği bir alana dönüşmüştü bu sayfalar. İş insanlarına güzellemeler yapılan hatta yer yer reklamla iç içe geçen söyleşiler, haber ve yazılar ekonomi haberciliğinin asli işlevi haline gelmişti. Tabii asıl amaç, bu şirketlerden reklam almaktı...

Ancak bunlar benim kişisel gözlemlerimdi. Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin ile de görüşerek bu gözlemlerimin doğru olup olmadığını somutlamak üzere bir araştırmaya giriştim. Somut verileri elde edebilmek amacıyla 20-26 Haziran 2016 tarihleri arasında kalan bir haftalık sürede *Hürriyet*'in son baskılarındaki "Ekonomi Sayfaları"nın alan dağılımlarını ölçtüm.

Oluşturduğum tabloları değerlendirirken uzmanlardan da yardım aldım. Araştırma yöntemini de ayrıntılı olarak aktardığım raporda elde ettiğim bulguları beş başlık altında topladım:

1- Reklam/İçerik Dengesi: İncelediğim bir haftalık dönemde ekonomi sayfalarındaki toplam alanın yüzde 49.5'i reklam/ilan, kalan yüzde 50,5'i ise haber/yazı/söyleşi/ekonomik tablolar gibi içeriğe ayrılmış durumda. Ekonomi sayfalarının arasında yayımlanan tam sayfa reklamlar dâhil edilerek bulunan bu oran, reklamların ekonomi sayfalarında kapladığı alanın içeriğe göre çok fazla olduğuna işaret ediyor. Kaldı ki, ekonomi sayfalarının önünde ve arkasında yer alan tam sayfa reklamların eklenmesi halinde reklamların oranı çok daha yükselecektir.

Aslında bazı dönemlerde reklamların daha çok olduğunu gözlüyorum. Böyle olunca da ekonomi bölümünün sayfa sayılarının belirleyicisi haber ve yazılar değil, reklamların boyutu oluyor. Bu yaklaşım, içeriğin sayfaların görünümü ve sunumunda da geri planda kalmasına neden oluyor.

Ayrıca ekonomi sayfalarının hemen ardında yer alan "Konutta yaz fırsatı" (4 sayfa) ve "Üreten markalar" (2 sayfa) gibi başlıklar taşıyan sayfaların niteliği okura duyurulmuyor. Zira sayfaların üzerinde "Reklam sayfasıdır" uyarısı konulmamış. Ama "Reklam projesi" olarak anılan bu sayfalarda yer alan içeriğin tümünün tamamen o sektördeki şirketlerin tanıtımına yönelik olduğu, metinlerin şirketler tarafından hazırlandığı ya da denetlendiği ancak gazeteci gözüyle bakılınca anlaşılıyor.

Aslında bu "Reklam proje sayfaları", tamamen reklam sayfaları ve bu niteliği belirtilmeyerek okur yanıltılmış oluyor. Gazetecilik etiği açısından sorunlu olan bu durumun, ayrıca 10 Ocak 2015'te yürürlüğe giren "Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği"ne de aykırı. Yönetmelik, "örtülü

reklam"ları yasaklıyor ve reklamların diğer içerikten belirgin şekilde ayırt edilmesini öngörüyor.

"Bu bir ilandır" uyarısı konulan bazı reklamlar da kimi zaman haberlerle aynı hurufat ve mizanpajda yayımlanıyor. Bu da sektör sayfalarında olduğu gibi hem gazetecilik meslek etiği hem de yasal açıdan sorunlu. Meslek etiği "okur"un, yönetmelik de "tüketici"nin "haber görünümlü reklam ve PR metinleri"yle yanıltılmamasını gerektiriyor.

İncelediğim bir haftalık dönemde rastlamadığım işveren kuruluşları ya da bazı şirketlerin sponsorluğuyla yayımlanan sayfalar da aynı sorunları taşıyor. Çünkü içeriğinin tamamını gazetecilerin belirlemediği, sponsorun denetiminde hazırlanan metinler gazetecilik ürünü olarak kabul edilemez. Bu sayfaların bir kenarında "sponsorlu" olduğu küçük puntolarla belirtilse de haber sayfalarıyla aynı mizanpajda, aynı görünümde sunulduğu için okurun yanıltılmasına neden oluyor.

2- Şirket/Marka Hakkındaki İçerik: Tamamen bir şirket ya da markaya odaklanmış, sadece onunla ilgili olan haber, yazı ve söyleşileri bu kategoride değerlendirdim. İçinde birden fazla şirket ya da marka ismi geçen haber, yazı ve söyleşileri ilgili sektör kategorisine aldım. "Şirket/marka" kategorisinde kabul etmem o içeriklerin tamamında şirket/marka tanıtımı yapıldığı anlamına gelmiyor. Ama sadece bir şirketle ilgili bilgi verilen ve sadece o şirketin faaliyetlerinin anlatıldığı bu metinleri "sektör" kategorisi altında değerlendirmek de haksızlık olacaktı.

Böyle bir kategori oluşturmamın nedenlerinden biri, ekonomi sayfalarında şirket/marka ağırlıklı haber/yazı ve söyleşilerin hayli yer tuttuğuna ilişkin izlenim taşımamdı. Nitekim bu bir haftalık dönemle ilgili tablo da bu izlenimimi doğruluyor. Bir haftalık süre içinde ekonomi sayfalarında yayımlanan içerikler sıralamasında şirket/marka içerikleri yüzde 26,8 ile ilk sırada. Bu gerçekten yüksek bir oran. Hatta bu oran "işveren kurum ve birlikleri" kategorisi ile birlikte değerlendirildiğinde daha da yükseliyor.

Ayrıca bir şirket ya da marka hakkındaki haber/yazı ya da söyleşinin ekonomi sayfasında yayımlandığı gün bazen o şirketin reklamının da çıkması, ekonomi haberciliğine gölge düşürü-

yor. O metin, –okur gözünde– gazetecilik kaygılarıyla değil de reklam almak amacıyla yayımlanmış bir metin durumuna indirgeniyor. Bu tür haberlere son dönemde daha çok emlak sektöründe rastlanıyor.

3-İşveren/İşçi Dengesi: Bir haftalık süre içerisinde işveren kurum-kuruluş ve birlikleri ile ilgili yayımlanan içerik yüzde 2,4 ama işçi kurum-kuruluş ve sendikaları hakkındaki haberlerin oranı yüzde 0,4. İşçi dünyası haberleri aleyhine olan bu oran, aslında ekonomi sayfalarının genel durumunu yansıtıyor. Şirket/marka kategorisi ile birlikte düşünüldüğünde işveren kesiminin görüş, sorun ve beklentilerinin ekonomi sayfalarında çok ağırlıklı bir yer tutmasına rağmen; işçi kesiminin görüş, sorun ve beklentilerinin bu sayfalarda kendine pek de yer bulamadığını söyleyebiliriz.

4-Sektörler: Bir haftalık haber dağılımına sektörler açısından bakıldığında en çarpıcı sonuçlardan biri tarımla ilgili hiçbir haber, yazı veya söyleşinin olmaması. İkincisi de teknoloji ve sanayi ile ilgili içeriğin de yüzde 2,8 gibi düşük bir oranda yer kaplaması. Elbette bu tablo, incelediğim haftaya özgü bir dağılım olabilir; bu dağılımlar başka haftalarda biraz daha yüksek çıkabilir.

Turizm sektörünün bu hafta 7,3 gibi yüksek bir oranda çıkmasının temel nedeni, Burak Coşan'ın üç günlük "Turizm 2016" yazı dizisinin ekonomi sayfalarında yayımlanması. Emlak sektörüyle ilgili içerik de yüzde 0,7 gibi düşük bir oranda çıktı bu haftada. Ama sanırım bu oran bu haftaya özgü. Genelde emlak sektörüyle ilgili haber-yazı ve söyleşi daha fazla yayımlanıyor.

5- Aktüel Haber Dengesi: Ekonomi sayfalarında "Bilgi-analiz-olay-değerlendirme" kategorisinde yayımlanan içeriğin oranı yüzde 24,7. Bu oran başlı başına önemli bir gösterge. Sektörler dışında meydana gelen genel gelişmelerle ilgili içeriğin ekonomi sayfalarındaki ağırlığına işaret ediyor. Bu orana "Hükümet-bürokrasi-Meclis" kategorisi ile "Dünya" başlığı altındaki içeriği de eklemek gerekiyor. Çünkü bu başlıkların üçü de aktüel/ sıcak gelişmelere ilişkin. O zaman bu oran yüzde 39,7'ye yükseliyor. Bu veriler, ekonomi sayfalarında aktüel gelişmelere ve okuru

bilgilendirmeye yönelik içeriğe de geniş yer ayrıldığını, dinamik habercilik yapıldığını gösteriyor.

Tespitler ve Öneriler

Bu somut bulguları raporun sonuç bölümünde değerlendirdim. Yüksek enflasyonist dönem biterken kitle haberciliğinin yerini "piyasa haberciliği"nin almış olduğuna ama piyasa aktörlerinin artık borsa ve finans kesimindeki gelişmeleri dijital mecralar ve televizyonlardan anlık olarak öğrendiğine dikkat çektim.

Gazetelerin ekonominin diğer aktörleri için önemini hâlâ koruduğunu vurgularken, ekonomide karar alma sürecinin şeffaf olmamasının ekonomi haberciliğini olumsuz etkilediğini ifade ettim. Ardından şu tespitlerde bulundum:

"Dolayısıyla kamusal nitelik taşıyan haberlerin toplanmasında ve okura aktarılmasında ciddi bir sıkıntı ve kısırlaşma yaşanıyor. Ekonomi gazeteciliğinde diğer gazetelerin sayfalarına yansıyan haberler ve onların tutumları da önemli bir dış etken. Hep olumlu ve övücü nitelikte haber yayımlanmasına alışan firma, marka, iş insanı, siyasi ve bürokrat, medya kuruluşlarında hep bu tür haberler görmek istiyor; bu da ekonomi haberciliğinde gazetecilere tanınan bağımsız alanı daraltıyor.

Fakat şirket/marka/iş insanı haberlerine ağırlık verilmesi gazetecilik açısından etik sıkıntılar doğurur; ekonomi sayfasının bu kesimin gözüyle hazırlandığı izlenimi verir. Reklamların ekonomi sayfalarında kapladığı alanın fazlalığı da bu izlenimi pekiştirir. Bu da ekonomi sayfalarının okur nezdindeki objektifliğine, dolayısıyla da itibarına ve güvenilirliğine zarar verir, okunma ve izlenme oranını düşürür.

Etik sakıncalar bir yana bırakılsa bile şirket/marka/iş insanı haberlerinin kapladığı alanın artması tiraj ve sosyal etki açısından da gazeteye olumlu bir katkı sağlamaz. Sadece o şirket ve markaların gazeteye reklam vermesine yarayabilir. Reklamlar ile haberlerin bu denli girift bir etkileşim içinde olması da uzun vadede sadece reklam verenlerin haberlerinin yapılması gibi son derece sakıncalı bir noktaya götürebilir.

Halbuki şirket/marka/iş insanı haber ve söyleşilerinin azalması, bunun yerine tarım/ulaşım/teknoloji/sanayi gibi farklı

sektörlere de en az otomotiv/turizm ve enerji kadar yer ayrılması, makro politika ve reel rektörlerle ilgili haber ve analizlerin artırılması, ekonomi sayfalarının prestij ve okunurluğunu artıracağı gibi reklam değerini de yükseltecektir. Ama ekonomi sayfalarında asıl yenilenme, "toplum haberciliği"ne geçmek, vatandaş ve okurların çıkar, beklenti, sorun ve ilgi alanlarına yönelmekle olacaktır."

Raporu, Ekonomi Servisi'ndeki arkadaşlara da aktardım. Etkisi oldu mu derseniz, hayır. Sadece bu tür ekonomi gazeteciliğinin sakıncalarına dikkat çekmiş oldum. Uğur Gürses ve Erdal Sağlam gibi ekonomi yönetimine eleştirel yaklaşan yazarların köşeleri dışında iş çevrelerine güzellemelere, iktidara övgü haber ve yazıları da eklenerek devam etti ekonomi haberciliği...

SOSYAL MEDYA KRİZLERİ

Doğan Yayın Grubu'nun yayın ilkelerini güncellerken sosyal medya konusunu ayrı bir bölüm olarak düşünmüştük. 2012 yılında henüz Türkiye'de hiçbir medya kuruluşunun sosyal medya ilkeleri olmadığı için de akademisyenlerden yardım almış, Batı medyasında benimsenen ilkeleri de ayrıntılı olarak incelemiştik.

Yazı İşleri ve birim yöneticileriyle yaptığımız toplantılarda sosyal medya bölümünde en çok itiraz edilen, "takma isim (nick name) kullanılmaması" hakkındaki madde olmuştu. Bu maddede gazetecilerin sosyal medyada şeffaf davranması, adını ve çalıştığı kurumu gizlememesi isteniyordu. Bazı arkadaşlar bu maddeye karşı çıkarken, "Belki bir arkadaşıma oradan özel bir mesaj vereceğim, bir espri yapacağım. Açık ismimle rahat olamam" diyorlardı. Vuslat Doğan Sabancı da bu maddeden hoşlanmamıştı, "bu kadar katı olmamak gerektiğini" söylüyordu.

Ben de gazeteciliğin şeffaf yapılması gereken bir meslek olduğunu, kötü niyetli bir şey yapmayacak insanın ismini gizlemesine gerek olmadığını anlatıyor, "Banka soymaya kalkışmayacaksanız maske takmanıza gerek yok" diyordum. Ayrıca takma isim kullananların isimlerinin eninde sonunda ortaya çıkacağını ve o zaman da zor durumda kalacaklarını söylüyordum.

Tartışmalar böyle sürüp giderken, Doğan Holding'de Başkan Yardımcılığı görevini sürdüren Temuçin Tüzecan'dan bir haber

geldi. "Aydın Bey, ilkeleri önümüzdeki hafta bir toplantıyla açıklayacak. Metinlere hemen son şeklini verip gönderin." Bunun üzerine yayın ilkeleri ile sosyal medya ilkeleri metnini alt alta koyup gönderdim. Apar topar basılan kitapçıklar geldiğinde gördüm ki, araya "Sosyal Medya İlkeleri" ara başlığının konulması unutulmuştu; 22. maddeden sonrasının sosyal medya ile ilgili olduğu belli olmuyordu.

Takma isim ile ilgili maddeyi iyi ki değiştirmeden göndermişim metni. Sosyal medyada takma isimle yazanların isimleri hep açığa çıktı sonradan. İsimleri anlaşılınca da yazdıklarından dolayı zor durumda kaldılar. Bu örnekler görüldükçe de gazetecilerin çoğu takma isimlerini kaldırdılar. Bir tek o zamanlar Fotoğraf Servisi Şefi olan Sebati Karakurt, "Sebastian Carlos" (@kedibekir) takma ismini korudu ama onu da zaten herkes biliyordu. Gizliliği kalmamıştı.

Zamanla sosyal medya kullanımı yoğunlaştıkça sorunlar çıkmaya başladı. Takipçi sayısını artırmaya ve fazla beğeni toplamaya hevesli kimi muhabir ve yazarlar, öğrendikleri bilgiyi gazetede haber yapmadan önce sosyal medyadan duyuruyorlardı. Bazen gazetecilerle takipçiler arasında karşılıklı hakaretler yağdırılan tartışmalar çıkıyordu. Kimi *Hürriyet* mensuplarının paylaşımları da tepkilere neden oluyor, rakip medya kuruluşları da iyiden iyiye dillerine dolayıp büyütüyorlardı.

Mirgün Cabas'ın Tweeti

Çağlayan Adliyesi'nde gergin saatler yaşanıyordu. DHKP-C'li teröristler, savcı M. Selim Kiraz'ı odasında rehin almışlardı. Polis, odanın önünde, adliyenin etrafında önlem almış, bekliyordu.

O saatlerde sosyal medyada da bu baskınla ilgili paylaşımlar zirvedeydi. CNN TÜRK'te hafta içi her gün "Her Şey" adlı bir haber programı yapan Mirgün Cabas da düşüncesini bir tweetle paylaştı:

"Bu eylem nasıl biterse bitsin çıkarılacak tek ders var: Çocukları vurmayın, annelerini yuhalatmayın."

Zaten hazırda bekleyen trol grubu bu tweeti fırsat bildi; hem Cabas'a hem de Doğan Grubu'na yönelik bir saldırı başlattılar. Polisin yaptığı operasyon sırasında Kiraz'ın kurtarılamaması ve

yaşamını yitirmesi, aleyhteki kampanyanın ertesi gün de artarak devam etmesine neden oldu.

Ertesi gün öğleden sonra Taha Akyol, telefonla aradığında kampanya tüm hızıyla sürüyordu. Akyol, Aydın Doğan ile birlikte olduklarını belirterek, Mirgün Cabas'ın tweeti hakkındaki görüşümü sordu. "Bu tweetle, savcının rehin alınmasına, şiddete destek veriyor mu?" dedi.

Ben de Mirgün Cabas'ı tanıdığımı ve şiddete karşı bir insan olduğunu söyledim. "Ama hızla, dikkat edilmeden yazılmış bu tweette savcının rehin alınmasına ilişkin tepkisini belirtmediği için yanlış yorumlamaya açık" dedim.

Aydın Doğan da katıldı konuşmaya. "Peki ne yapalım? Atmamız gerekir herhalde" diye konuştu. Mirgün Cabas gibi başarılı bir gazeteci ve programcı arkadaşımız böyle bir tweet yüzünden işinden olmamalı diye düşünüyordum.

"Yayın İlkelerimizde var, yanlış bir paylaşım yapıldığında, özür dilenip düzeltilmesini öngörüyor. Mirgün Cabas da özür dilerse iyi olur."

Sanırım bu fikir Aydın Doğan'ın da aklına yatmıştı, "Tamam öyleyse" dedi. Fotoğraf konusuna geçti. "Peki, savcının başına silah dayalı fotoğrafının kullanılmasına ne diyorsun?" diye sordu. Doğan Yayın İlkeleri'ndeki "Terör haberleri verilirken, halkın haber alma hakkı ile terörün propagandasını yapmama ilkesi birlikte gözetilir" maddesini hatırlatıp devam ettim:

"Savcının başına silah dayadıkları fotoğrafın arkasına DHKP-C'nin bayrağını yerleştirmişler. Amaçları da örgütün propagandasını yapmak. Bu fotoğrafın gazetenin iç sayfasında olduğu gibi kullanılması yanlış olmuş. Ama birinci sayfada örgüt bayrağı çıkarılmış. Bence öyle yayımlanmasında bir sakınca yok. Teröristlerin saçtığı dehşeti yansıtıyor o haliyle."

Beni dikkatle dinleyip bir iki soru sordular. Anladığım kadarıyla Aydın Doğan, Mirgün Cabas'ın paylaşımının AKP iktidarı ile ilişkilerin yine tatsızlaşmasına neden olmasından endişe ediyordu. Konuya hemen el koymasının nedeni buydu.

Nitekim Aydın Doğan ve Taha Akyol ile konuşmamızın üzerinden çok geçmemişti ki, Volkan Vural, Yayın İlkeleri Kurulu adına Başkan Yardımcısı olarak yazılı bir açıklama yaptı.

Kurul'dan da 7-8 üye ile görüşüp düşüncelerini almıştı. Görüştüğü üyelerin tümü aynı fikirdeydi; Mirgün Cabas'ın hatalı olduğunu ve hatasını düzeltmesi gerektiğini belirtmişlerdi.

Açıklamada "Cabas'ın attığı tweetin, yayın ilkelerine aykırı görüldüğü" vurgulanıyor, "Yayın İlkeleri çerçevesinde hatasını derhal düzeltmesi gerektiği" belirtiliyordu. Benim de savunduğum gibi, *Hürriyet*'in ilk sayfada kullandığı fotoğrafın Yayın İlkeleri'ne uygun olduğu ama iç sayfadaki fotoğrafın hatalı olduğu ifade ediliyordu.

Kısa süre sonra Mirgün Cabas da Twitter hesabından özür dileyerek, açıklamada dile getirilen düzeltme çağrısını yerine getirdi. "Dünkü tweetim nedeniyle üzdüklerimden, başta şehit savcı Kiraz'ın yakınları ve ailesinden içtenlikle özür dilerim. Çalıştığım grubu ve kanalı hedef alan bir linç kampanyasına izin verdiğim için de kendime kızgınım" dedi. İki gün izne ayrıldığını, programlara devam edeceğini de duyurdu.

Sorunun Mirgün Cabas atılmadan çözümlenmesine sevindim. Ama yine de çok kalamadı CNN TÜRK'te. Bir yıl kadar sonra farklı nedenlerden dolayı ayrılmak zorunda kaldı. Ayrılmasını ve programın bittiğini de Twitter'dan duyurdu: "Her şey'in sonuna geldik diyordum, inanmıyordunuz... @cnnturk'teki her şey programı bitti. Canımız sağolsun."

CNN TÜRK'ten sonra başka kanalda da program yapmadı. Yazık oldu, TV dünyası için kayıptı. [9]

---

9. Mirgün Cabas ile Twitter'daki paylaşımını bu kitabın yayımlanmasından önce yeniden konuştuk. Cabas, aradan yıllar geçmiş olmasına karşın hâlâ üzgündü o gün yazdıklarından dolayı. Kısaca özetledi düşüncesini, duygularını...
"Gazeteciler, hem milyonlarca diğer sıradan vatandaş gibi hem de bir meslek grubunun mensupları olarak bu iktidarın uygulamalarından zarar gördü, mutsuz oldu. Gerek bunun etkisiyle gerekse mesleki sorgulama/eleştirme nosyonunun gereği olarak bu hükümete karşı çoğumuzun tepkisi birikti ve yoğunlaştı. Bu tweet meselesi o gün canımı çok sıkmıştı, hâlâ da aklıma geldikçe beni üzmeye devam ediyor.
Kendime kızgınlığım, meramımı yanlış vesileyle dile getirdiğim içindi, haklı eleştirimi yanlış zamanda yanlış sözlerle dile getirdiğim içindi. Hükümete karşı tüm eleştirilerimin o gün de bugün de haklı olduğunu biliyorum. Ancak o olay bunları dile getirmeye uyun bir zemin değildi. Hayatım boyunca kolladığım insani hassasiyetleri, düşüncesizce kızgınlığıma kurban etmemem gerekirdi.
Bugün çeşitli vesilelerle Savcı Selim Kiraz'ın adının verildiği adliye kompleksine gittikçe, bunu kendime hatırlatıp her defasında mahcup oluyorum."

Çalışanlara Uyarı

Mirgün Cabas'ın tweetiyle ilgili gelişmeler, sosyal medyadaki paylaşımların sınırlarına dikkati çekmiş oldu. Doğan Medya Grubu yöneticileri, sosyal medyadaki paylaşımlar nedeniyle AKP cenahından yöneltilen eleştirilerden rahatsız olmaya başladılar. Gazetecilerin paylaşımlarını frenlemek için çare ararken bana da görüşümü sordular, ben de Yayın İlkeleri'nin son bölümündeki Sosyal Medya İlkeleri'ni adres gösterdim.

O ilkelerde "kurumsal ve mesleki sorumluluk" ile "gazetecinin özgürlüğü" arasında denge kurmaya çalışmıştık. Ama genel gazetecilik ilkelerinin orada da geçerli olduğunu, gazetecinin "özel alan" diyerek gazetecilik sorumluluğunu bir kenara bırakamayacağını vurgulamıştık.

Sedat Ergin, Genel Yayın Yönetmeni olarak 27 Temmuz 2015'te bütün çalışanları sosyal medyadaki paylaşımları konusunda uyaran bir mesaj yayımladı. Atılan tweetlerin kurumu da bağladığına ve Doğan Medya açısından da sonuçlar doğurduğuna dikkat çekerek, "Sosyal Medya İlkeleri"ni hatırlatıyordu. Sonunda şu çağrıda bulunuyordu:

"Bu ilkeler bizi tek bir sonuca götürüyor: gazetede ya da televizyonda haber verirken, yazı yazarken, yorum yaparken hangi kurallara dikkat ediyorsak, sosyal medyada yaptığımız paylaşımlarda da kendimizi bu kurallara aynı şekilde bağlı hissetmeliyiz. Yazdığımız bir tweet mesajını kaleme aldığımız bir haber metninden farklı düşünmemek durumundayız. Haber yazarken kullanmaktan uzak duracağımız hakaretamiz bir ifadeyi bir tweet mesajı atarken kullanmamalıyız.

Tabii, belli medeni ölçüler söz konusu olduğunda her şeyi yazılı kuralların içinde aramak durumunda da olmamalıyız. Bu çerçevede hangi iletişim mecrasını kullanıyorsak kullanalım, asgari saygı ölçülerinin dışına çıkılmaması kuşkusuz Doğan Grubu'nun her mensubu için temel bir hedef olmalıdır.

Bütün arkadaşlarımızın grubumuzun anayasasını oluşturan Doğan Grubu Yayın İlkeleri'nin sosyal medya paylaşımlarında da hayata geçirilmesi hususunda gereken dikkat ve sorumluluğu göstereceklerine inanıyorum."

Tabii ki, Ergin'in bu mesajı sorunu çözmeye yetmedi. Çok sayıda *Hürriyet* mensubu, paylaşımları yüzünden sorunlar yaşadı. Fenerbahçe muhabiri Ahmet Ercanlar'ın takipçileriyle tartıştığı ya da takım yönetimiyle bütünleştiğini gösteren bazı tweetleri de problem oldu.

En büyük gürültü, Kanal D programcılarından İrfan Değirmenci'nin 2017'deki Cumhurbaşkanlığı Referandumu sırasında yazdığı tweetler nedeniyle çıktı. "Bilim insanını, sanatçıyı, yazarı, çizeri, öğrenciyi, işçiyi, çiftçiyi, madenciyi, gazeteciyi, itaat etmeyen herkesi düşman bilene *#Hayır*" diye başlayan 20 kadar tweetle "Hayır" oyu vereceğini açıklaması, tahmin edileceği gibi iktidar çevreleri ve trollerinin tepkisini çekti.

Çıkan gürültünün ardından Değirmenci'nin işine son verildi. Doğan Medya Grubu adına yapılan açıklamada da Değirmenci'nin atılmasının gerekçesi "tarafsız" olmamasına bağlandı:

"...Arkadaşlarımızdan en öncelikli beklentimiz, kamuoyunda tartışılan konularda taraf tutar şekilde davranmaktan kaçınmaları. Bu ilkemiz, ekrandaki yayınlarımız kadar, çalışanlarımızın sosyal medya paylaşımlarını da kapsıyor.

Sosyal medya konusundaki hassasiyetimizi defalarca dile getirdik, bütün arkadaşlarımızla paylaştık. Arkadaşımız İrfan Değirmenci, sosyal medyada, 10 Şubat tarihinde yazdığı mesajlarla, açıkça kamuoyu gündeminde tartışılan bir konuda taraf olmuştur.

Bu nedenle kendisiyle iş akdimizi sonlandırıyoruz."

Bu gelişmenin ardından Doğan Medya Yönetimi soysal medya ile ilgili ilkeleri daha da katılaştırma arayışına girdi. Benden de görüş istendi. Mayıs 2017'de gönderdiğim raporda

Washington Post, ABC, AP (Associated Press), NPR'deki (National Public Radio) uygulamaları da örnek vererek, Doğan Medya Yayın İlkeleri'ndeki sosyal medya düzenlemelerinin yeterli olduğunu vurguladım. Metne "Sosyal Medya Yayın İlkeleri" ara başlığı konulması ve bu ilkelerin bütün çalışanlar tarafından benimsenmesi için tanıtım çalışmaları yapılmasının yararlı olacağını ifade ettim. Raporun sonunda da şu öneriye yer verdim:

"...Ancak gerek sosyal medya gerekse diğer yayın ilkelerinin uygulanması konusunda (Örneğin medya mensuplarının reklamlara çıkması) farklılıklar meydana çıkıyor. Bütün bu farklılıkların ortadan kaldırılması, etik ihlallerin tek elden izlenmesi için aktif bir birim oluşturulabilir.

Bu birim (ya da kişi), Doğan Yayın İlkeleri Kurulu'na bağlı çalışır; sorunları/gelişmeleri raporlar halinde Kurulun görüşüne sunar, uygulamadaki çelişki ve farklılıkları ortadan kaldırmayı hedefler, Doğan Yayın Grubu medya kuruluşlarının okur/izleyici sorun/şikâyet ve önerilerinin çözümünde merkezi rol oynar."

Gerçekten Doğan Yayın İlkeleri'nin uygulanması konusunda garip bir durum doğmuştu. Benim Okur Temsilcisi olarak takip etmem nedeniyle sanki Yayın İlkeleri'nin sadece *Hürriyet*'i bağladığı gibi bir durum doğmuştu. *Hürriyet*'te itiraz ettiğim ve uygulanması konusunda çaba harcadığım Yayın İlkeleri, Doğan Grubu'na mensup diğer gazete, dergi ve televizyonlarda uygulanmıyordu.

YAZIM HATASI RAPORLARI

Sedat Ergin, genel yayın yönetmenliği döneminde gazetedeki yazım hatalarından şikâyetçiydi. Akşamları geç çıkıyor, sayfaları neredeyse bizzat kendisi kontrol ediyor, Yazı İşleri'ni sık sık uyarıyordu. Fakat yine de bu hataları önleyemiyordu. Bir keresinde ilk sayfadaki promosyon duyurusunda bile hata yapılmıştı; sanatçı Perran Kutman'ın adı, üç gün üst üste Perihan Kutman olarak çıkmıştı. Bir okur beni uyarmasa bu hata belki de devam edip gidecekti öylece.

Okur Temsilcisi köşesinde gördüğü her yazım hatası, Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin'in sinirlerini yerinden oynatıyordu. 2015 yılının son günü bir mesaj gönderdi Yazı İşleri Müdürlüğü ve editörlere:

"Değerli arkadaşlar,

Gazetede çıkan hataları aşağı çekme hedefimizde maalesef ciddi bir ilerleme sağlayamıyoruz. Okur Temsilcisi'nin her pazartesi günü yayımladığı hata listesi, bizler için ne yazık ki yeteri kadar uyarıcı olmuyor.

İç sayfalardan vazgeçtim, birinci sayfada da vahim hatalar yapılıyor. Bu durumun en çarpıcı örneklerinden biri geçen pazar günkü nüshamızın birinci sayfasındaki –üstelik– manşet haberde karşımıza çıktı. 'Sınavda Başkan var' manşetinin hemen yanındaki büyük spotta 'ÖSYM Başkanı Prof. Demir tedbil-i kıyafet denetim yaptı" yazıyor. Aşağıdaki spotta ise doğrusu olan 'Tebdil-i Kıyafet' yazıyor. 24 Aralık'ta çıkan 'Terörün bedeli' manşetimizde de 'PKKlılar'ın roketatar ve patlayıcılarla yaptığı 783 kamu kurum ve kuruluşunda büyük hasar oluştu' gibi sorunlu bir cümle vardı.

Birinci sayfa spotları gazetenin A takımı olan Yazı İşleri heyetinin mesaisini temsil ettiği için bu hatalar daha da dikkat çekici ve rahatsız edici oluyor. Bu hatalar A) Yazı işleri masasındaki yazım, B) Sayfa üzerinde yerleştirme, C) Düzeltmenlerin süzgeci ve D) Gece kontrolü aşamalarında hiçbir şekilde fark edilmeden gazetenin birinci sayfasına çıkabiliyor.

Yılın son mesai günü öncesinde böyle sevimsiz bir konuyu dikkatinize getirmek beni rahatsız ediyor ama lider gazete iddiasındaki *Hürriyet*'e yakışmayan bir durumun olduğu da ortada. Yeterli özenin gösterilmediğini söylemek durumundayım. Birinci sayfadaki bu hataları görünce kendimi yerin dibine geçmiş gibi hissediyorum.

Sizlerden ricam –iç sayfalardan vazgeçtim– lütfen hiç olmazsa birinci sayfayı hatasız yapma hedefini 2016 yılında hayata geçirelim."

Sedat Ergin bu kadar duyarlı olunca yardımcı olmak için bir iki kez gazetenin tamamını tarayıp yazım hatalarını liste halinde ilettim kendisine. Çok memnun oldu ve tahmin edileceği gibi devam etmemi istedi. Böylece gazete taramak benim günlük görevlerim arasına girdi. Her sabah erkenden kalkıp gazeteyi satır satır okuyup yazım hatalarını liste halinde gönderiyordum. Kuşkusuz yazım hatalarıyla yetinmiyor, haberlerdeki yanlışlıkları, tekrarları ve eksiklikleri de yazıyordum.

Çoğunlukla Yazı İşleri toplantısı başlamadan iletiyordum günlük yazım hataları raporunu. Sedat Ergin de raporu alıp toplantıya giriyor, bölüm şeflerinin dikkatine sunuyordu. Bereket bu raporları benim hazırladığımı söylememesini istemiştim.

Ama tabii Yazı İşleri'nde herkes farkındaydı bunu Sedat Ergin'in hazırlamadığının. Hatta bir toplantıda editörlerden biri, Sedat Ergin'e "Bu hataları kim çıkarıyorsa söylesen de akşamdan okusa gazeteyi de önceden düzeltsek" demişti. Bana aktardı bunu Sedat Ergin ama hiç yanaşmadım. Çünkü böyle bir işe kalkışmam halinde redaktörlerin işini de üstlenmiş olacaktım; her akşam oturup saatlerce sayfa taramam gerekecekti.

Yazım hataları raporları, Sedat Ergin genel yayın yönetmenliğinden ayrılana kadar devam etti. Hatta yeni Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila'ya da söz edecekti bu çalışmadan. Ona da gerekçelerimi anlatıp devam etmeyecektim bu raporlara.

Çünkü yazım hatalarında her ne kadar dikkatsizlik ve yeterince kontrol etmemek gibi etkenler olsa da temel neden redaksiyon servislerinin zayıflamasıydı. Yıllar içinde kadrolar küçültülürken redaktörlerin 'düzeltmen') sayısı da azaltılmıştı; bütün yazıları ve haberleri okumaya yetemiyorlardı.

Medyanın matbuat ve sonra da basın olarak anıldığı dönemlerde redaktör yerine "musahhih" denirdi. Yaşar Kemal gibi Türkçeyi iyi bilen, iyi kullanan isimler musahhih olurdu.

Aslında hataların bu şekilde her sabah önlerine getirilmesi, düzeltmek ve hatasız gazete çıkarmak için bir fırsattı ama editör ve bölüm şefleri böyle değerlendirmiyordu bu raporları. Moralleri bozuluyordu listeyi görünce...

İNTİHAR HABERLERİNE SINIRLANDIRMA

2010 yılı Nisan ayında Okur Temsilciliği'ne başladığımda "intihar haberleri"ne kuşkuyla yaklaşıyordum. İntihar haberlerinin başka intiharları tetiklediğini düşünüyor ve intihara eğilimli kişilere yöntem öğrettiğinden kaygı duyuyordum. O nedenle de kamusal kimliği olmayan, ünlü olmayan insanların intiharlarına ilişkin haberlerin hiç yayımlanmaması gerektiğini savunuyordum.

Aslında bu konuda yalnız da değildim. Mehmet Y. Yılmaz, 2003 yılında *Milliyet*'te genel yayın yönetmenliği sırasında "Kamuya mal olmuş kişilikler dışında, alelade intihar veya intihar girişimi haberlerinin, bunlarla ilgili tartışmaların gazete say-

falarında yer almaması" ilkesini benimsemişti. Fakat Yılmaz ayrıldıktan sonra bu ilke terk edilmişti.

O günden beri intihar haberlerinde medya ilkesel bir yaklaşım sergileyememiş, bu haberler azalmak bir yana giderek artmıştı. *Hürriyet*'in de aralarında bulunduğu medya, intihar haberlerini hiçbir filtreye tabi tutmadan yayımlamaya devam ediyordu. Hatta Medya Takip Merkezi, 2010 yılında medyadaki intihar haberlerinin bir önceki yıla göre yüzde 26 arttığını saptamıştı. Habercilik şehveti, insan hayatına galip geliyordu.

2012 yılında Doğan Medya Yazılı Yayın İlkeleri'ni güncellerken intihar haberleriyle ilgili de sınırlayıcı bir madde koymuştuk. "İntihar haberlerinde yönteme ilişkin özendirici ve öğretici ayrıntılara yer verilmez. Kamusal kimliği olmayanların intihar haberleri yayımlanamaz" deniliyordu bu maddede.

Vuslat Doğan Sabancı, "Kamusal kimliği olmayan intihar haberleri yayımlanamaz' diyemeyiz; o zaman örneğin Güneydoğu'da tecavüzden dolayı toplu intihar eden kadınların haberlerini de mi yayımlamayacağız?" diye itiraz etti. Aslında haklıydı, orada istisnai durumlara ilişkin de bir açıklama gerekliydi.

Fakat Yazı İşleri müdürleri ile bölüm şeflerinin katıldığı toplantılarda o cümle yeniden düzenlenmek yerine tamamen kaldırıldı. Yayın İlkeleri'nde sadece "İntihar haberlerinde yönteme ilişkin özendirici ve öğretici ayrıntılara yer verilmez" maddesi yer aldı.

Bu da ileri bir adımdı. Yine de uygulamada sorunlar çıktı. Arkadaşların bu ilkeyi benimsemeleri için epey tartışmamız, defalarca örnekler üzerinden fikir alışverişinde bulunmamız gerekti. Ben bir yandan da ünlü ve kamusal kimliği olmayanların intihar haberlerinin kullanılmaması için çaba harcadım.

Şubat 2013'te İzmir'de bir genç kadının intiharı böyle bir örnekti. Kadının intihar öncesi çektiği görüntüler, *Hürriyet İnternet*'te "Ölmeden önceki son görüntüleri", gazetede "Üç yetmedi beş öldürdü" başlığıyla yayımlandı. Bir de genç kadının ikinci girişiminde öldüğü gibi ayrıntılar da veriliyordu. Hem yöntem aktarılıyordu haberlerde hem de ünlü bir kişi değildi intihar eden...

Bu haberi Okur Temsilcisi köşesinde değerlendirmeden önce Web Koordinatörü Bülent Mumay'a sordum. O da intiharlar konusunda filtre uygulamamızdan yanaydı. Bu intiharın farklı olduğu kanısındaydı:

"Bu sıradan bir intihar değildi. Defalarca intiharı deneyen, sonuncu girişiminde can veren bir kadının öyküsü. Haber değeri olduğunu düşündüğümüz için kullandık."

Ben de bu görüntülerin yayımlanmasının problemli olduğunu savundum. "Bu intiharı ve nedenlerini öğrenmesek ne olurdu" diye sordum. Bence bu intihar haberinin yayımlanmasında bir kamu yararı yoktu; toplum bu intiharı ve nedenini öğrenmese bir şey kaybetmezdi. Bu haberleri okur temsilcisi köşesinde eleştirirken, intihar yönteminin aktarılmasının yanlışlığına dikkat çektim ve "intiharların bulaşıcı" olduğunu hatırlattım.

Ünlü ve kamusal görevi olmayanların intihar haberlerinin yayımlanmaması konusunda 2014 yılı sonlarına doğru ilerleme sağladık. Bu ilerleme 2015 başlarında Yazı İşleri kararına dönüştü. Sedat Ergin, Genel Yayın Yönetmeni olarak bu konunun üzerinde durdu, Dünya Sağlık Örgütü ve Türkiye Psikiyatri Derneği'nin intihar haberleriyle ilgili uyarı ve açıklamalarını kendisine göndermemin ardından prensip kararı aldı.

Sedat Ergin'in "ünlü ve kamusal kimliği olmayanların intihar haberlerini yayımlamama" kararını ben de Okur Temsilcisi köşesinde duyurdum. Tabii zaman içerisinde ben de "intihar haberlerinin istisnaları" konusundaki soru işaretlerinin yanıtlarını bulmuştum, artık bazı durumlarda ünsüzlerin intiharlarının haber olabileceğini kabul ediyordum.

15 Temmuz Sonrası İntihar Çetelesi Tuttum

İstisnalara dair aydınlanmamı sağlayan, "İsveç Basın Konseyi Direktifleri" oldu. Etik literatürü tararken rastladığım bu metinde "kamusal etki yaratan, kriminal nitelik taşıyan, protesto amacıyla yapılan, iftiraları yalanlamaya yarayan" intiharların haber yapılabileceği belirtiliyordu. Bu direktifi ben de benimsedim ve köşede de yer verdim. Böylece intihar haberleri konusundaki yaklaşımımız oturmuş, belirsizlikler ortadan kaldırılmış oldu.

Elbette bu yaklaşımı benimsetmek de kolay olmadı. Basılı gazetede olmasa da internette zaman zaman bu ilkelere aykırı intihar haberleri yayımlanmaya devam etti. Her seferinde de okur denetimi imdadıma yetişti. "Hani intihar haberleri yayımlamayacaktınız" diye uyardılar sürekli. Ben de onların bu uyarılarını Okur Temsilcisi köşesine taşıdım; bıkmadan, usanmadan...

İstisnai durumlara ilişkin intihar haberleri yayımlanmasını ise sürekli destekledim. Örneğin 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrasındaki operasyonlarda gözaltına alınan ve tutuklanan asker, polis ve bürokratların intiharları birbirini izliyordu.

Hatta bir ara çetele tutmaya çalıştım, 30'u geçtikten sonra ipin ucunu kaçırdım. Çünkü çoğu zaman haber olmuyordu ya da aralarda kısacık yer veriliyordu bu intiharlara. Tıpkı "Ergenekon operasyonu/kumpası" sonrasında gözaltına alınmasına tepki gösteren Yarbay Ali Tatar'ın intiharı gibi, 15 Temmuz operasyonları sonrasındaki bu intiharlar da "protesto ve iftiraları yalanlama amacı" taşıyordu. O nedenle bu tür intiharların haber yapılmasını teşvik etmeye çalıştım, ben de yazdım.

Darbe girişiminden 16 gün sonra yazdığım "İntiharlar, tahliyeler ve sorumluluğumuz" başlıklı yazıda bir tümgeneralin yanlışlıkla tutuklanması, bir kaymakam ve bir yarbayın intiharıyla ilgili bilgileri aktardım. Yazının sonunda da insanları haksız yere suçlamamaya özen göstermek ve haberlerde yargı içeren ifadeler kullanmamak gerektiğini vurguladım, gazeteci sorumluluğumuza dikkat çektim. Ama çok da başarılı olduğum söylenemez.

Şule Çet Cinayeti

Kriminal nitelik taşıyan intiharlara en önemli örnek de 2018 yılı içerisinde bir iş merkezinin 20. katından atlayarak intihar ettiği öne sürülen Şule Çet adlı genç kızın şüpheli ölümüydü.

İntihar değil cinayet olduğunu gösteren ipuçları da olduğu için haber yapılmasını ben de destekledim. Nitekim zamanla intihar değil, cinayet olduğu iddiaları güçlendi; iki sanık yargılandı ve mahkûm oldu.

İlk *Hürriyet* yazmıştı Şule Çet'in ölümünün intihar değil cinayet olduğunu. Ardından NTV haberleriyle destek vermiş, sonra da sosyal medya sahiplenmişti konuyu. Bu haberler ve kadınların sahip çıkması sayesinde cinayet ortaya çıkarılmış oldu. Aksi halde intihar denilip üzeri örtülecekti...

Şule Çet cinayeti sonraki yıllarda meydana gelen intihar görüntüsü verilmek istenen kadın cinayetleri konusunda da kamuoyunun duyarlı olmasına yol açtı. Benzer vakalarda polisten, savcılardan önce sosyal medya ve medya olayın üzerine gitti.

Foto Muhabirleri Kılavuzu

Üç yaşındaki Alan Kurdi bebeğin cesedinin, Bodrum kıyılarına vurmuş, sular içinde yüzükoyun yatarken çekilmiş fotoğrafı, *Hürriyet* Yazı İşleri'nde tartışma yaratmıştı. Yıllardır ölü fotoğrafı yayımlanmadığı için DHA'dan Nilüfer Demir'in çektiği bu fotoğrafları kullanmanın da sakıncalı olabileceği tereddüdünü yaşıyordu bazı editörler. Ölümü bu denli yakın plan gösteren fotoğrafların travmatik etkisinden endişe ediyorlardı.

Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin, ölü bebeğin fotoğraflarını gönderip benim görüşümü sordu. O kullanmaktan yanaydı ama emin olmak istiyordu. "Sence bu fotoğrafları yayımlamakta sakınca var mı?" Fotoğrafları inceledikten sonra görüşümü aktardım: "Evet, ölü beden fotoğrafı kullanmak sakıncalı ama Suriyeli mültecilerin yaşadığı dramı çok çarpıcı biçimde anlatıyor. Bence bu fotoğraflar görmezden gelinemez. Bence bu nedenle kullanılmalı. Ama yine de bebeğin sular içindeki fotoğrafı değil de jandarmanın kucağındaki karenin kullanılması daha iyi olabilir. Hem ceset yakın plan değil, hem de jandarma ve denizle birlikte olayı bütünsellik içinde veriyor."

3 Eylül 2015 tarihli *Hürriyet*'in manşetindeydi o fotoğraflar. Yazı İşleri, sular içinde uzanmış yatan ölü bebeğin fotoğrafını büyütmüş, jandarmanın kucağındaki kareyi altta küçük olarak vermişti. Bir de fotoğrafı neden kullandıklarını açıklamışlardı birinci sayfada:

"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AHİM) ifade özgürlüğü yalnızca hükümetleri değil, toplumu da rahatsız edici, şoke edici, incitici haberlerin verilmesini kapsar. Biz de dünyanın gözünü

kapattığı mülteci dramına dikkat çekmenin bir gazetecilik görevi olduğu inancıyla bu sarsıcı fotoğrafı manşetten kullanıyoruz."

Nitekim o fotoğraf, bütün dünyada mülteci sorununu yansıtan simge fotoğraflardan biri oldu. Duygusal bir farkındalık yarattı, mültecilerin durumunun daha iyi algılanmasını sağladı. Zamanla yine unutuldu ve mültecilerin insanlık trajedisinin devam etmesine engel olunamadı ama o fotoğraf insanlık tarihinde derin bir iz bıraktı.

Alan bebeğin fotoğrafının ardından bir de Aralık 2016'da Associated Press (AP) foto muhabiri Burhan Özbilici'nin, Rusya Büyükelçisi Andrey Karlov'a düzenlenen suikast sırasında çektiği fotoğraflar tartışıldı. O fotoğraflarda da katil, silahıyla birlikte büyükelçinin ölü bedeninin önünde bağırırken görülüyordu. Bu kareler, bir yandan ölü gösteriyordu ama bir yandan da terörün, vahşi şiddetin kötülüğünü çarpıcı biçimde yansıtıyordu. Yayımlanması doğruydu bu nedenle...

Fakat bu tartışmalar, Türkiye'de haber fotoğrafları konusunda etik standartların oluşmadığı gerçeğini yüzümüze vurdu. Türkiye Foto Muhabirleri Derneği'nin de etik ilkeleri yoktu –Doğan Medya Yayın ilkeleri dâhil–, medya kuruluşlarının yayın ilkelerinde de fotoğraf konusunda ayrıntılı düzenlemeler yoktu.

Bu boşluğu doldurmak üzere FMD'de önceden oluşturulan bir taslak metni genişleterek "Haber fotoğrafçılığı etik ilkeleri" metnini hazırladım. Etik ilkeler, "Foto muhabirlerinin yükümlülükleri" ve "Editöryal yükümlülükler" başlıklı iki bölümden oluşuyordu.

O günden sonra fotoğraflarda ciddi etik problemler yaşanmadı. Şiddet içeren fotoğraflara nadiren yer verildi; daha çok sosyal medyadan izinsiz fotoğraf kullanımı, fotoğraflarda imza kullanılmaması gibi problemler oldu.

AYDIN DOĞAN'IN AKRABASI OLUNCA

Okur görüşleri bölümüne hafta sonu yazarlarından Sahrap Soysal ile ilgili kısa bir not koymuştum. "Sahrap Soysal, restoran açmış. Sayenizde restoran açan bir yazarın köşesinde kendi restoranının reklamını yaptığına da tanık olduk. Artık yayın ilkelerinizi de restoranındaki menünün kenarına koyar herhalde."

Sahrap Soysal, sevilen ve izlenen bir yemek yazarıydı. Aynı zamanda Aydın Doğan'ın da yeğeniydi. Bu nedenle yazının o bölümünün yayımlanmasında sorun çıkacağını tahmin ediyordum.

Nitekim öyle oldu. Sedat Ergin bu bölümü çıkarmamı istedi. İtiraz edip bu bölümün yayımlanmasının diğer yemek yazarları için de önemli olduğunu anlatmaya çalıştıysam da ikna etmeyi başaramadım. Sadece Magazin Servisi Müdürü Selim Akçin'i bu konuda uyarma sözü verdi. 14 Haziran 2015'te yayımlanacak yazımdan o satırları çıkarmak zorunda kaldım. Patronun akrabası kendi restoranının reklamını yapabilirdi!

Aydın Doğan gerekçesiyle kırpılan yazılarımdan biri de iş insanı Ali Ağaoğlu'nun Ahmet Hakan'a yanıt vermek için tam sayfa ilan yayımlatması konusundaydı. Gazetenin yazarına ilanla yanıt verilmesini eleştirmeyi planlıyordum. Böyle bir yol açılmasının son derece sakıncalı olduğundan kaygılanıyordum.

Fakat Sedat Ergin, bu ilanın Aydın Doğan'ın bilgisi dâhilinde yayımlandığını, sorun olmaması açısından yazının bir hafta sonra yayımlanmasının iyi olacağını söyledi. Ali Ağaoğlu, Aydın Doğan'ın tavla arkadaşıymış, ilan meselesi sorulunca gülmüş, "En yüksek tarifeden yayımlayın" demiş.

Gerekçe böyle olunca yazıyı bir hafta sonraya bıraktım. Ama bu kez de Sedat Ergin, 22 Ağustos 2016'da yayımlanacak yazımdaki son satırların çıkarılmasını istedi. Tartışmam, itirazlarım da sonuç vermedi. Yazının sonundan bazı cümleleri çıkarmak durumunda kaldım. Çıkardığım bölüm şöyleydi:

"Elbette o öyle bakabilir ama gazete bu ilanı yayınlamamalıydı. Sırf para veriyor diye Ağaoğlu böyle bir imkânı elde edememeliydi. Bundan sonra her itirazı olan ilan mı verecek? Parası olmayan ne yapacak?"

Nitekim 15 Temmuz darbe girişimi nedeniyle "Genelkurmay çatı davası"nda yargılanan askerlerden Korgeneral İlhan Talu'nun "gayrimenkul zengini çıktığı" yolundaki habere itiraz eden yeğeni, gönderdiği e-postada "Gazetenin tam sayfasını satın alacak gücümüz yok" diyordu.

İlan görünümlü tekzip yayımlama yolu açıldığının farkındaydı ama mali gücü yeterli olmadığı için bu yönteme başvuramamıştı...

Telefonu Yüzüme Kapattı

Ayşe Arman, *Hürriyet Pazar*'da 26 Temmuz 2015'te yayımlanan "Yemeksepeti'ni 589 milyon dolara satan Nevzat Aydın" söyleşisinde yine övgülerle dolu bir "başarı öyküsü" yazmıştı. Sanki Aydın, şirketin tamamının sahibiymiş gibi sunulmuştu.

Aslında bu öyküyü önceden biliyordum. Aydın'ın hisseleri daha önceki satışlar nedeniyle yüzde 6.07'ye inmişti, satıştan payına düşen de 35.7 milyon dolardı. Ayşe Arman, PR şirketinin verdiği bilgiye dayanarak konuşmuş ve Aydın'ın söylediklerini doğru düzgün soruşturmamıştı. Çalışanlara dağıtıldığı söylenen 27 milyon doları kimin, Aydın'ın mı yoksa satın alan yeni şirketin mi verdiğini bile sormamıştı. Gazetede bu konuda daha önce haberler çıkmış olmasına rağmen sorgulamamıştı.

Önce yazıştık Ayşe Arman ile. Sonra da telefonla konuştuk, söyleşiyle ilgili bu düşüncemi anlatınca çok sinirlendi. Bana bağırmaya başladı, söylediklerimi dinlemiyordu bile. "Sen nasıl benim röportajımı sorgularsın?" diye çığlık çığlığaydı. Çat diye de kapattı yüzüme telefonu.

Oturup uzun uzun neden söyleşiyi eleştirdiğimi yazdım kendisine. Tabii kendisine gönderdiğim e-postaya, "Öncelikle söylediklerimi dinlemek yerine telefonda bana bağırmanın ve telefonu yüzüme kapatmanın yakışıksız bir davranış olduğunu belirtmeliyim. Bu davranışın ne dostluğa, ne gazeteciliğe ne de profesyonel bir ilişkiye yakışmadı. Böyle davranmaya hiç hakkın yoktu" diye başladım. Onun yanıtı özetle şöyleydi:

"İnan derdinin ne olduğunu anlamadım. Bu işten de fena halde sıkıldım. Dilediğini yaz, umurumda bile değil. Ben de yazarım. Senin yazdıklarına karşı benim yazdıklarım.

Hodri meydan. Bana 'Eksik haber yapmışsın!' deme hakkını kimse sana vermiyor. Okur temsilcisi olman da. O yüzden bağırdım. İşimi adam gibi yapıyorum. Senin ne düşündüğün, yazdığın da umurumda değil."

Daha fazla tartışmanın gereği yoktu. PR şirketiyle de yazıştıktan sonra "Söyleşide gazetecinin rolü" başlıklı bir yazı yazdım. Ama bu yazı Sedat Ergin ile aramızda problem oldu. Telefonda defalarca konuşup tartıştıktan sonra kendisine e-posta göndererek aktardım duygularımı:

"... Bu kadar düzeysiz bir tavır karşısında geri çekilmek, bu düzeysizliğe ve yanlış gazeteciliğe prim vermek olmaz mı? Kaldı ki benim yazdığıma cevap verse ne olur? Daha önce de böyle konular oldu, cevaplar verildi, okur değerlendirdi. O kadar.

Burada da en fazla öyle olur. Ama en önemli fark, sana yanlışları önlemek için bir kapı açmış, destek vermiş olurum. Ayrıca benim yazımı okuduğun gibi onun yazısını da okuyup, sınırı aşmasını önleyebilirsin. Bunun önünde de bir engel olduğunu sanmıyorum.

Şimdiye kadar hep yardımcı olmaya, sorun çıkarmamaya, hatta destek olmaya çalıştım. Hiçbir ricanı geri çevirmeye kalkmadım. O kadar ki, Ahmet Hakan, Yavuz Bingöl'ün sözlerini eksik ve yanlış aktardığında seninle konuşup sadece Ahmet Hakan'a sözlü olarak aktardım yanlışlarını.

Manken Aslı Baş olayında Ayşe Arman'ın şüpheli bir ölüm olayında sanık tarafının avukatlarına varana kadar hepsiyle konuşup bir avukat gibi dava dosyasını çürütmeye çalıştığı söyleşiyi de senin isteğin üzerine incelemedim, yazmadım.[10] Hatta bu yüzden Okur Temsilcisi olarak görevimi yapmadığım eleştirileri de aldım.

Bu noktada Ayşe Arman'ın bu söyleşisiyle ilgili yazmamak, gazetecilik ve *Hürriyet* adına önemsediğim misyonumun erozyona uğraması sonucunu doğurur. Ayşe Arman'ın bu tavrına rağmen bunu yazmamak bundan sonra ona dokunulmazlık verdiği gibi başkalarına da bana yaptığı gibi bağırıp çağırma,

10. Ayşe Arman, *Hürriyet Pazar*'da 9 Eylül 2012'de yayımlanan söyleşide iş insanı Ahmet Bayer'in yanı sıra avukatı, eski eşi, Beyhan adlı bir aile dostu ve onun kızı Melis ile konuşmuştu. Bayer ve konuşulanların tümü Aslı Baş'ın, 21 Temmuz 2010 tarihinde Bodrum'daki Clup Flipper'de terastan atlayarak intihar ettiğini anlatıyor, cinayet iddialarını reddediyorlardı. Söyleşide ayrıca bir de Aslı Baş'ın bir yıl önce de intihar girişiminde bulunduğuna dair bir rapor kutu olarak yer alıyordu. Tek taraflı ve intihar tezini güçlendiren bir söyleşiydi yayımlanan. Ancak soruşturmayı yürüten savcı, Aslı Baş'ın ölümünün intihar değil cinayet olduğu sonucuna vardı. İddianamede "Sanık Hakan Bayer'in maktulü, terastan itmesi veya sırtüstü aşağıya bırakmasıyla 6.5 metre yükseklikten yere düşüp başını merdivene çarptığı sabittir" tespitinde bulunan savcı, Ahmet Bayer'in oğlu Hakan Bayer'in müebbet hapis cezasına çarptırılmasını istedi.
10 yıl kadar devam eden dava Ocak 2020'de sonuçlandı ve Muğla 1. Ağır Ceza Mahkemesi, "yüklenen suçun sanıklar tarafından işlediğinin sabit olmadığı" gerekçesiyle bütün sanıklar hakkında beraat kararı verdi.

telefonu yüzüme kapatma hakkı verir ve beni de onların hatalarını yazamama noktasına düşürür.

O nedenle bu sefer de lütfen sen kendini benim yerime koy ve bana yardımcı ol, lütfen. Yazı aşağıda. Göreceksin ki benim kavga etmek, aşağılamak, o tavra yanıt vermek gibi bir niyetim yok. Sadece soğukkanlı bir eleştiri. İnan buradan kriz çıkmaz, elin rahatlar..."

Yazdığım metni de gönderdim Sedat Ergin'e. Yine uzun süren pazarlık ve değişikliklerin ardından anlaştık. Ama epeyce yumuşamıştı yazdığım metin. "Başarı hikâyesi yazmak ile destan yaratmaya çalışmak ya da gazetecilik ile PR'cılık arasında fark var" cümlesi de çıkmıştı.

3 Ağustos 2015'te gazetede yayımlanan yazımda, Arman'ın söyleşisindeki eksik ve yanlışları aktardıktan sonra sadece "... okurun her noktada doğru bilgilendirilmesi gerekirdi" ifadesine yer verebildim...

Ayşe Arman da ertesi günkü yazısında bana yanıt verdi: "Bütün dünyaya yarandık, bir kendi Okur Temsilcimize yaranamadık."

ÖRTÜLÜ REKLAM ATAĞI

Prof. Dr. Osman Müftüoğlu bir inşaat firmasının reklamlarında oynadığında Sedat Ergin'in Genel Yayın Yönetmeni olmasının üzerinden henüz bir ay bile geçmemişti. "Güvenilirliği reklama tahvil etmek" başlıklı yazımda eleştirdim Osman Müftüoğlu'nu. Yazımın çıktığı gün Sedat Ergin aradı. "Hoca üzülmüş, yanıt vermek istiyor" dedi.

Ertesi hafta yayımladım yanıtını. "Projenin reklam yüzü değil, danışmanı, wellness/sağlıklı yaşam bölümünün planlamacısıyım" diyordu. Reklamdan vazgeçmeye de niyeti yoktu. Nitekim devam etti reklamlarda rol almaya. Yazmam da yetmedi, okurlardan gelen tepkiler de. Gazete yönetimi de Osman Müftüoğlu'nu reklamdan vazgeçmesi için zorlamıyordu zaten.

Ayşe Arman da zaman içerisinde "sosyal proje" gibi kılıflar altında dijital mecralarda yayımlanan bazı reklamlarda yer almaya başlamıştı. AVM'lerde ve bazı şirketlerle ücretli söyleşiler de yapıyordu. Yazarların reklamlarda yer almasına ilişkin yasak gevşemişti.

Vuslat Doğan Sabancı'dan destek alan Reklam Servisi, bir yandan da reklamlar ile haber ve yazıların iç içe geçtiği yeni yöntemleri hayata geçirmeye çalışıyordu. "Örtülü reklam" niteliğindeydi bu yöntemler. Gazeteciliğin güvenilirliğini, inandırıcılığını reklama, paraya tahvil etmeyi amaçlıyordu.

Bereket yayın kanadı set çekmeye gayret ediyordu onlardan gelen taleplere. Tabii tam olarak engel olabildiği söylenemez. Bir keresinde Reklam Servisi'nin *Hürriyet Pazar*'da bir reklam-haber yayımlatma projesine Yan Yayınlar Yönetmeni Çınar Oskay karşı çıkmış, Sedat Ergin de onun bu davranışını desteklemişti.

Örtülü reklam niteliğindeki özel projeler, Reklam Bölümü ile Yazı İşleri arasında sıkça bir anlaşmazlık, hatta bazen gerilim konusu oluyor, bu çekişme reklam bölümünün yayın kanadından şikâyetçi olmasına yol açıyordu. Ortaya çıkan anlaşmazlık konuları İcra Kurulu Başkanı Ahmet Özer'in başkanlığında Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin ve Reklam Direktörü Zeynep Tandoğan'ın bir araya geldiği üçlü toplantıların özel gündemini de oluşturabiliyordu.

Reklam grubu, kendisine verilen gelir hedeflerini tutturabilmek için bu tür projelerin hayata geçirilmesi, bu çerçevede daha esnek davranılması gerektiğini savunurken, Yazı İşleri kanadı *Hürriyet* Yayın İlkeleri'nin kesin çizgilerle belirlenmiş ilkelerini anlatıyordu. Gazetecilerin reklam yapamayacağını, reklam ile haberin birbirinden kalın çizgilerle ayrılması gerektiğini savunuyordu. Bu tür toplantılar çoğunluk sonuçsuz kalıyor, gazetenin uygulamaları bu iki çizgi arasında gidip geliyordu. Reklam grubu, özel projelerinin tümünü olmasa da bir kısmını gerçekleştiriyordu.

Bu dönemde beklenmeyen bir gelişme oldu, "Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği" yenilendi. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın hazırladığı yeni yönetmelikte AKP iktidarından beklenmeyecek değişikliklere yer verilmişti.

"Reklamlar, medya kuruluşlarının editöryal bağımsızlığını etkileyecek şekilde kullanılamaz" deniliyor; reklamlar ile gazetecilik içeriğinin birbirinden ayrılmasına ilişkin son derece net düzenlemeler yapılıyordu. "Örtülü reklam" bölümünde "özel tanıtıcı atıflar yapılarak tüketicilerin tercihlerinin yönlendiril-

mesi, satın almaya teşvik edilmesi" yasaklanıyordu. "Reklamların ayırt edilmesi" bölümünde ise "reklamın açıkça anlaşılır olması gerektiği" vurgulanıyordu.

Okur Temsilcisi köşesini 2 Şubat 2015'te bu yönetmeliğin getirdiği yeniliklere ayırdım. "Örtülü reklamlara takip" başlıklı yazımı, gazetenin sisteminden gören Ekonomi Servisi Müdürü Vahap Munyar, akşam saatlerinde Sedat Ergin'e e-posta göndermişti. Munyar, özetle şu görüşleri dile getirmişti:

"Az önce Faruk Bildirici'nin yarınki ana yazısını okudum. Örtülü Reklam yönetmeliğini ele almış. Yasa maddesi ve yönetmeliği doğru bulan bir içerik var yazıda... Oysa biz TOBB Medya ve İletişim Meclisi'nde yasanın 28 Mayıs 2014'te yürürlüğe girmeden öncesinden başlayıp, o maddeyi kaldırtmak için uğraştık. Onu başaramayınca yönetmeliği az da olsa yumuşatmaya çalıştık...

Yasanın çıktığı dönemde Gümrük ve Ticaret Bakanı olan Hayati Yazıcı'ya, Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi'ye maddeyi okuttuğumda ikisi de 'Olmaz böyle saçma iş' dediler. Ancak o maddeyi kaldırmak için adım atmadılar.

Şimdi tüm bunları sana neden yazıyorum? Bir kere, söz konusu yasa maddesi ve yönetmelik, ekonomi sayfalarında şirketlerin, markaların adlarının geçmesini giderek engelleyecek. Bu durumda ekonomi sayfaları neredeyse sadece makro haberler ve yazılarla yayımlanır hale gelecek.

Faruk yazısında, 'Bu yönetmelik, sayfanın bir kenarına zor görünür şekilde 'Bu bir ilandır' yazılan ama haber gibi düzenlenen sayfaları engelleyecek" diyor. Saptamasında haklı. Ancak istersen son birkaç yıllık ekonomi sayfalarına (diğer gazeteler de dâhil) bir bakıver.

'Sektörlerle Buluşmalar', 'Kentlerle Buluşmalar', 'Sigortalı Yaşam', bankacılık, finans için zaman zaman yapılan, örneğin 'Bayram kredileri' gibi özel sayfalar, emlak-inşaat sayfaları gibi birçok iş, zamanla Reklam Kurulu'nun gündemine 'örtülü reklam' olarak konulacak. Haber ve yazı başına 120 bin lira dolayında ceza gündeme gelebilecek.

TOBB Medya Meclisi Başkanı Hakan Güldağ (ben onun yardımcılığını yürütüyorum), Reklam Kurulu'nun üyesi... O Kurul'a

girdiğinden beri ortaya koyduğu görüşlerle cezaları elinden geldiğince engelliyor. Ama zamanla o da yeterli olmayabilir."

Bu mesajda ilk dikkatimi çeken, Vahap Munyar'ın TOBB Medya ve İletişim Meclisi'nde görev almasını gayet doğal bir faaliyet olarak sunmasıydı. Halbuki TOBB, "özel sektörün Türkiye'de mesleki üst kuruluşu ve yasal temsilcisi" olarak nitelenen bir kuruluş. Bir gazetecinin özel sektör kuruluşunda görev alması, çıkar çatışmasına yol açar; gazetecilikle bağdaşmaz.

Nitekim Vahap Munyar, Sedat Ergin'e gönderdiği mesajda yönetmeliğe karşı çıkmasının nedenini gazetecilik ilkeleriyle değil, gazetenin mali çıkarlarıyla açıklıyordu. Bu yönetmeliğin getirdiği yenilikleri desteklememden rahatsız olmasının bir de kişisel nedeni vardı. Bakanlık, bu yönetmeliğe dayanarak kendisinin "Elektrik aboneliğinde hediye yarışı göründü" (13 Ocak 2014) başlıklı yazısıyla ilgili "örtülü reklam" incelemesi başlatmıştı.

Sedat Ergin bakanlığın yazısını bana göndermiş, ben de hazırladığım raporda yazının "bir elektrik dağıtım şirketinin reklamı olarak algılanabileceği" tespitini yapmış, "Sadece elektrik perakendecisi firmalar için değil, bütün firmalar ile ilgili yazı ve haberlerde hem kamu yararını esas almamız, hem de firmalar arası dengeyi gözetmemiz, tümüne aynı mesafede durmamız gerek. Yoksa gazetecilik ürünlerimize bu olayda görüldüğü gibi gölge düşebilir" demiştim.

O akşam gönderdiği e-postada açıkça söylemese de Vahap Munyar, Sedat Ergin'e yazıma müdahale etmesi gerektiği imasında bulunuyordu. Ama Sedat Ergin yazıya müdahale etmedi; yazdığım gibi yayımlandı yazım. Bu konuda benden farklı düşünmüyordu zira...

Ardından gazetecilik ve örtülü reklam konusunda batı gazeteciliğinin uygulamalarını da araştırıp bilgi notu halinde ilettim kendisine. İcra Kurulu'nda tartışırken elinin daha güçlü olmasını istiyordum. Bu bilgi notunda ABD, İngiltere ve İsveç'teki uygulamaları aktardıktan sonra "Türkiye'de haberlerin yanı sıra köşe yazıları ve yazarlar bile reklamların aracı haline gelebiliyor" tespitini yapıyordum.

Bir de o ay içinde *Kelebek*'te çıkan haber görünümlü reklamların listesini çıkardım; "Güzellik ve stil" yazısında Tekin Acar

Kozmetik, "İyi yaşam" yazısında hepsiburada.com, "Ayaklarına önem ver" yazısında Scholl topuk kremi, "Yaşlılar haftası" yazısında Dünya Göz Hastanesi, "Anneler çocuklarının geleceği için kaygılı" sayfasında Omo deterjanı reklamı yapılmıştı. Diğer eklerde ve ana gazetede de yayımlanıyordu böyle "örtülü reklam" yazı ve haberleri ama *Kelebek*'te daha yoğundu.

Bu bilgi notunun sonunda "örtülü reklamların" gazeteciliğe zarar verdiğini, okurları yanılttığını vurguladım. Bu tür reklam ve advertorial (tanıtıcı reklam) metinleri gazetecilerin hazırlamaması ve reklam olduğunun görünür şekilde belirtilmesi gibi önlemler sıraladım.

Yazarlarla Reklam Projeleri

Meğer işler benim bildiğimden daha beter durumdaymış, Reklam Servisi farklı projelere girişmiş. Onu da bir tweet sayesinde öğrendim: "Tarzı ile fark yaratmak isteyenler müjdemizi isteriz! 'Sibel Arna ile Rahatını Bul' yakında De Facto'da!" deniyordu bu tweette. Sibel Arna da bunu retweet ediyor, "Her ay üç kişiyle De Facto mağazasında alışveriş yapacağını" ilan ediyordu. 4 Şubat 2015'te bu durumu Sedat Ergin ve Çınar Oskay'a bildirdim. Oskay'dan gelen yanıt, durumun vahametini gözler önüne seriyordu:

"Merhaba,

Bu konuda Sibel'in günahını aldık galiba. Hürriyet TV'nin işiymiş bu. Birkaç ay önce Hürriyet TV için bu tür işler yapıp yapılamayacağı konuşulmuştu. OK demiştik reklamın baskısıyla. Reklam departmanı, 'Vuslat Hanım bu işlerde yazarların kullanılmasına onay verdi' diye bastırmıştı o dönem, hatırlıyorum. Bence problematik bir uygulama ama gazetemizin reklam stratejisiyle ilgili bir konu."

Hürriyet'te moda yazarı olan Sibel Arna, ayrıca profesyonel faaliyet de yürütüyor, bir arkadaşıyla birlikte ünlülere stil danışmanlığı yapıyordu. Gazetedeki bazı söyleşilerde bile "styling Sibel Arna-Elvan Tığlıoğlu" imzası atıyor, ünlülere giydirdiği kıyafetlerin markalarını da ekliyordu. Bunları bir arada yürütmekte bir sakınca görmüyordu.

Reklam Servisi, gazetenin hemen her bölümüyle birlikte çeşitli etkinlikler düzenliyordu. Gökhan Kimsesizcan'ın *Kelebek*'teki köşesinde çıkan "Köy çiçek açtı" başlığı hemen dikkatimi çekti, tanıtım çalışmasına benziyordu. Nitekim Kimsesizcan da doğruladı ve sorumu yanıtlarken ayrıntılı bilgiler verdi:

"Haberde zaten *Hürriyet* gazetesi ve Siyahkalem Köy Projesi'nin Anneler Günü kutlamaları kapsamında Zekeriyaköy'de Köy Kahvaltısı düzenlediği yazıyor.

Hürriyet Reklam Servisi'nin geçen hafta da Hatay Belediyesi ile yaptığı gibi bu etkinlikte de Fikret Ercan'ın yanı sıra Cengiz Semercioğlu, Sibel Arna, Sahrap Soysal ve benim de aralarında olduğum yazarlar *Hürriyet* ve Köy Projesi ile yapılan reklam anlaşması nedeniyle oradaydı. Siyahkalem'in CFO'su İbrahim Kahraman'ın ev sahipliği yaptığı etkinliğe Köy Projesi'nin reklamlarında eşi Emina Sandal ile rol alan Mustafa Sandal ve Anne Bebek yazıları yazan bloggerlar katıldı. [11]

Yine bunun gibi Doğan Holding'in ortağı olduğu Nikki Beach Bodrum açılış haberi de benim köşemde tam sayfa yer aldı. Nikki Beach daha öncelikli olduğu için ertesi gün yer verdiğimiz bu haber tamamen Reklam Servisi'nin verdiği bilgiler ve yönlendirmesi doğrultusunda tarafımca yazılmıştır."

Gökhan Kimsesizcan, Reklam Servisi'nin bu etkinliklerine katılmayı doğal görüyordu. Bense bir gazeteci olarak bu satırları okurken mesleğim adına üzülüyorum.

---

11. Fikret Ercan, Reklam Servisi'nin düzenlediği etkinliklere yazarların katılmasıyla ilgili bölümde dile getirdiğim görüşlere itiraz etti:
"Reklam servisi, düşen reklam ve konulan ambargolar nedeniyle gelirini artırmak için patronların da isteği ve onayıyla çeşitli projeler yapıyordu. Ayrıca bu projelere katılan insanları suçluymuş gibi sorgulamanın doğru olduğuna da inanmıyorum. Burada sorgulanması gereken şey patronların iş yapma modelidir. "Hürriyet Treni" projesinde olduğu gibi biz de bazı projelere katılıyorduk. Kentlerle buluşma projelerinin 4-5'ine katıldım. Bence güzel projeydi. Amacı parti gözetmeksizin kent yönetimleriyle *Hürriyet* yazarlarını buluşturmak ve o kenti ve sorunlarını aktarmaktı.
Beni rahatsız eden tek şey bunları alt alta yazarken, Cengiz Semercioğlu ile benim bir çıkar bağımızın olduğunun ima edilmesi. Ya da öyle algılanılmasına yol açılması. Cengiz benim yönettiğim *Kelebek* gazetesinin bir yazarı.
Sadece Cengiz değil, *Hürriyet*'in mazereti olmayan bütün yazarları bu projelere katılıyordu. Neden Cengiz'le benim ismim ön plana çıkarılıyor onu anlamadım. Kaldı ki ben Zekeriyaköy'de oturuyorum. İzinli günümde gazetenin bir projesine uğramakta hiçbir sakınca görmem.

Kruvaziyer Turuna Götürülen Gazeteciler

Reklam Servisi ve Halkla İlişkiler şirketlerinin yoğun olarak kullandıkları yöntemlerden biri de "davetli geziler"di. Gazetecileri gezilere götürüyorlar, bütün harcamalarını karşılıyorlar, hatta bazen ceplerine harçlık da koyuyorlar; bunun diyeti olarak da sayfalar dolusu haberler yayımlanıyordu.

Aslında davetli geziler sonrasında haber ya da röportaj diye sunulanlar, basın bülteni üzerinden yazılabilecek tanıtım ve reklam metinleriydi. PR şirketlerinin gönderdiği bültenden yazılsa daha az zaman alacak bir iş için muhabir ve yazarlar günlerce geziye gidiyor, boşuna zaman kaybı oluyordu.

Şirketler, reklam vermek yerine muhabir ve yazarları dünyanın dört bir köşesine geziye götürerek haber kılıklı bu metinleri daha ucuza getiriyor, hem de gazetecinin güvenilirliğini kullanıyorlardı. Daha kötüsü, haber ve reklam birbirine karıştığı için haber ve habercinin güvenilirliği zedeleniyordu.

Royal Caribbean adlı kruvaziyer şirketiyle ilgili *Hürriyet*'te yazılanlar, davet gazeteciliğinin çarpıcı örneklerinden biriydi. Bu şirket, *Hürriyet* yazar ve muhabirlerini gezilere götürüyor, onlar da sayfa sayfa yazıyorlardı bu gezileri gazetede.

Burak Coşan Yunanistan davetine gitmiş, "Yeni trend gemide bayi toplantısı" diye yazmıştı (24 Mayıs 2015). Altı ay kadar sonra da Miami gezisine gitmiş Burak Coşan, "Karayip korsanları" diye yazmış (21 Kasım 2015).

O yazının üzerinden bir ay geçmeden Karayipler gezisini bu kez Gökhan Kimsesizcan yazmıştı *Kelebek*'te. Gökhan Kimsesizcan, ertesi yıl da aynı şirketin Singapur, Malezya ve Phuket'i kapsayan Uzakdoğu gezisine gidip övgüler kaleme almıştı (23 Kasım 2016). Son olarak da Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent, ABD gezisine davet edilmiş, döndükten sonra o da "Dev limanda işbirliği teklifi" başlıklı bir haber yazmıştı (20 Aralık 2016).

Davet Gazeteciliği

Bu şirketin *Hürriyet* mensuplarını sürekli gezilere davet ederek, haber ve yazılarla gizli reklam yaptırmasını 2 Ocak 2017 tarihli yazımda şirket ismi vermeden yazdım. "Reklamın ucuz ve

etkili yolu" başlıklı yazımda söz konusu şirketin gazeteye reklam vermeye ihtiyaç duymadığını da ifade ediyordum.

İsim vermemiş olmama rağmen Royal Caribbean şirketi yöneticisi, o zamanki Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin'e e-posta gönderdi. Onun mesajı da aynı dört yıl önce Serhan Yedig'e gönderilen o kruvaziyer şirketi yöneticisininki gibi haddini aşan bir üslupla kaleme alınmıştı. Gazete-reklam ilişkisi üzerine ahkâm kestikten sonra *Hürriyet*'e reklam verdiklerini, benim yanlış yazdığımı savunuyordu.

Ben reklam sayfalarını incelemiş, bu şirketin reklamını bulamamıştım. Böyle bir e-posta gelince bir daha baktım, bağımsız reklamlarda yine bulamadım. Uzun bir taramadan sonra tur reklamı sayfalarının içindeki kutularda gördüm bu şirketin reklamlarını. Evet, küçük de olsa reklam vermişlerdi. Yanılmıştım. Bir sonraki yazımda şirketin reklam verdiği düzeltmesini yaptım. Tabii yine isim vermeden... Komik bir düzeltme olmuştu.

"Davet gazeteciliği" ile ilgili onca yazı yazmamı da geçtim, Royal Caribbean'in Ekonomi ve Magazin Servisinden davet ettiği *Hürriyet* mensuplarının listesini çıkarmam da sonuç almaya yetmedi maalesef. Anlaşılan şirket sahibinin gönderdiği e-posta benim yazımdan daha etkiliydi. İki ay bile geçmeden bu kez *Hürriyet Pazar* ekinde yazan Hakan Gence'yi Hint Okyanusu turuna davet ettiler. O da *Seyahat* ekine yazdı turu. 19 Mart 2017 tarihli *Seyahat* ekinin kapağı ve ortadaki iki sayfa Hakan Gence'nin bu turu göklere çıkardığı yazısına ayrılmıştı.

Muhtemelen Reklam Servisi'nin benim eleştirim nedeniyle Royal Caribbean şirketine yaptığı jestti bu. Şirket ile benim "bozduğum" ilişkiyi onarmaya çalışıyorlardı. Bunun karşılığı da şirketin o güne kadar olmadığı kadar büyük "haber kılıklı reklam"ını yayımlatmak olmuştu. Okurlara haber diye reklam sunulması, gazeteciliğin halkla ilişkiler faaliyetine dönüştürülmesi, kandırılan okurun gazetesine güveninin zedelenmesi umurlarında değildi tabii...

Okur Temsilcisi köşesinde bir kez daha yazdım bu şirketin davetlerini. "Bu şirketle ilgili altıncı yazıydı bu. Üstelik reklamdan daha etkili olan bu yöntem, diğer kruvaziyer şirketlerine karşı haksız rekabet yaratıyordu.

Davet Etmezlerse ABD'ye Nasıl Gideceğim?

Davet gazeteciliğini defalarca Okur Temsilcisi köşesinde yazmama rağmen engelleyemedim bir türlü. Başarılı olamamamın temel nedeni en başta gazete sahipliğinin ve yöneticilerin davet gazeteciliğine karşı çıkmamaları, hatta desteklemeleriydi.

Hiç unutmuyorum, 2012'de Yayın İlkeleri'ni güncellerken geziler konusunda Sefa Kaplan ile birlikte hazırladığımız madde aynen şöyleydi:

"*Hürriyet*, çalışanlarının yayın amaçlı gezilerinin giderlerini karşılar. Masraflarını başka kişi veya kuruluşların karşıladığı gezilere giden gazeteciler o konuda yayın yapamaz. Habere konu olması gereken istisnai durumlarda ise yayın yapılması ilgili birim yöneticisinin iznine bağlıdır."

Maddenin bu haliyle kabul edilmesi halinde davet gazeteciliği, başka bir deyişle gazetecilerin "hanut gezilere" gitmeleri engellenecekti. Yazı İşleri yöneticileri ve birim yöneticileriyle yapılan toplantıda taslaktaki bu maddeye şiddetli bir karşı çıkış geldi. Yazı işleri müdürlerinden biri, "Coca Cola davet etmezse ben Amerika'ya nasıl gideceğim?" derken, bir servis şefi de maddenin bu haliyle siyasi gezilere katılmayı da yasakladığını savundu.

Taslaktan o cümlenin tamamen çıkarılmasını istiyorlardı. Davet gazeteciliğinin sakıncalarını anlatıp direndim bu maddede. Yine de maddenin yumuşatılmasını önleyemedim. Birkaç toplantı ve uzun süren tartışmaların ardından davetli gezilerle ilgili madde şu hale geldi:

"Gazete ve dergi çalışanlarının yayın amaçlı gezilerinin giderlerini kurumları karşılar. Davetle yapılacak gezilerde ise, gezilere gidilmesi ilgili birim yöneticisinin iznine bağlıdır. Davetle katılınan gezinin haber yapılması halinde, yayında, gezinin davet olduğu mutlaka belirtilir."

Beklendiği gibi, birim yöneticileri hiçbir hanut geziye itiraz etmedikleri gibi kendileri de bu tip gezilere gittiler sık sık. Özellikle Ekonomi ve Magazin bölümündeki gazeteciler ile yazarlar, gelen hemen her davete icabet edip karşılığını da yazı ve haberlerle verdiler.

Yine de Yayın İlkesi'ndeki "davetli gezinin yayında belirtilmesi zorunluluğu"nu kullandım hanut gezileri takip etmek için.

Davetli gidildiğinin belirtilmesi için zorladım, uyardım. Davet olduğunu yazıda veya haberde belirtmeyenleri Okur Temsilcisi köşesinde okura bildirdim.

Madem bu gezileri engelleyemiyordum, hiç olmazsa okurlar davet karşılığında yazıldığını bilsinler de ona göre değerlendirsinler istedim. Okurun kandırılmasına set çekmeye çalıştım... Bütün çabam buydu...

Tabii davetli gezilere gidip güzelce ağırlanıp, sonra da haber veya söyleşi diye tanıtım ve reklam yazıları yazma son yıllarda sadece *Hürriyet*'e değil, bütün Türkiye medyasına yayılmış bir meslek hastalığıydı. *Hürriyet* gibi bir gazetede benimsenen yöntemin titizlikle uygulanması halinde diğer medya kuruluşlarının da bu yöntemi örnek alacağı umudunu taşıyordum.

POSTA KUTUSUNDAN ÇIKAN SIRLAR

Milyarlarca lira vergi cezası ödeyen ve gazetecilikten tavizler vermek zorunda kalan Aydın Doğan, AKP ile iyi ilişkiler içinde olmayı her şeyin üzerinde görüyordu.

Yine de Tayyip Erdoğan ve çevresindekilerin istek ve itirazları bitmiyordu. Aydın Doğan baskılardan bunalmıştı. Medyanın en eski patronuydu, onlarca iktidar görmüş geçirmişti ama böylesiyle hiç karşılaşmamıştı.

Türkiye karanlık bir dönemden geçiyordu. 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi sonrasında olağanüstü hal ilan edilmiş, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan bütün yetkileri elinde toplamış, TBMM'nin yerine kararnamelerle idare ediyordu ülkeyi. 130 binden fazla insan kanun hükmünde kararnamelerle işinden olmuş, iktidar sözcülerinin deyimiyle "sosyal ölü" haline getirilmişlerdi. Yargısız ceza veriliyordu insanlara.

50 binden fazla insan da "FETÖ üyesi oldukları ve darbe girişimine karıştıkları" iddiasıyla gözaltına alınmış ve tutuklanmıştı. İçlerinde suçsuz olduğunu ama kendini savunamadığını düşünenler de vardı. Soruşturmaya uğrayanlardan 25'ten fazla insan intihar etti. Bunlardan sekizi cezaevlerinde, gözaltında ya da gözaltına alınırken meydana geldi.

Medya da önceki yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde büyük bir baskıyla karşı karşıyaydı. Onlarca televizyon kanalı, inter-

net sitesi, radyo, gazete ve yayınevi kararnamelerle kapatıldı, malvarlığına el konuldu.

Elbette 248 insanın yaşamını yitirdiği, 2196 kişinin yaralandığı kanlı girişimin hesabını sormak, örgütün kalıntılarını temizlemek, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak için önlemler almak bir gereklilikti. Ancak bu mücadele hukuk içerisinde kalınarak yapılmalı, adalet yolundan sapılmamalı ve iktidarın çıkarlarını korumaya dönüşmemeliydi.

AKP iktidarı daha önce "Fetullah Gülen terör örgütü" ile işbirliği içinde Ergenekon-Balyoz gibi davalar icat etmiş, yüzlerce asker, hukukçu, akademisyen, gazeteci, aydın ve sivil toplum örgütü yöneticisi soruşturmaya uğratılmış, cezaevine atılmıştı. AKP, bu "kumpas davaları" sayesinde iktidarını perçinlemiş, muhalif güç odaklarına diz çöktürülmüştü. Şimdi de "FETÖ ile mücadele" adı altında Fetullah Gülen ve örgütlenmesinin yanı sıra kalan diğer muhalif güçler baskı altına alınıyor, iyiden iyiye sindiriliyordu.

Aydın Doğan da Erdoğan yönetiminin demokrasiyi askıya alan bu pervasız uygulamaları ve hakkında açılmış davalar yüzünden tedirgindi ve *Hürriyet*'in anti-demokratik uygulamaları haber yaparak, yazarların da bu konuları işleyerek Erdoğan'ı kızdırmasını istemiyordu. En küçük bir eleştirinin bile neden olacağı tepkiden ürküyordu.

Artık *Hürriyet* patronajının gözü kulağı Saray'dan gelecek mesajlardaydı. İlişkilerin bozulmaması için oradan gelen her istek, talimat kabul ediliyor, hemen yerine getiriliyordu. Aydın Doğan, büyük kızı Arzuhan ile evli olan damadı M. Ali Yalçındağ'ı, sırf Saray ve AKP ile yakın ilişkileri nedeniyle 2015 sonunda "Doğan Medya Grubu CEO'su" olarak görevlendirilmiş, medya grubunun koordinasyonu ve yayın politikaları konusunda tam yetkiyle donatmıştı.

Arada mesaj getirip götürenlerin Aydın Doğan'ın gözünde değeri artmıştı. Kendisi de görüşmek, Erdoğan ile bir araya gelmek için çok arzuluydu. Ziyaretin önündeki engelleri kaldırmak için çaba harcıyordu.

Tam da böyle bir dönemde Redhack'in, Berat Albayrak'ın mail hesabından ele geçirdiği M. Ali Yalçındağ'ın iktidar ve Saray çevreleriyle yazışmalarını medyaya sızdırması Doğan Grubu'nda huzuru iyiden iyiye kaçırdı.

Sızdırılan yazışmalar, M. Ali Yalçındağ'ın, Doğan Medya Grubu içerisindeki bütün gelişmeleri e-postalarla Berat Albayrak, Sabah ve ATV'yi bünyesinde barındıran Turkuaz Medya Grubu Başkanı Serhat Albayrak ile Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın özel kalem müdürü Hasan Doğan'a aktardığını gösteriyordu. Yalçındağ, Doğan Grubu'nun temsilcisi olmaktan çok, iktidarın Doğan Grubu içerisindeki elemanı gibi davranmıştı. O kadar ki, AKP'den "biz" diye söz ediyordu.[12]

Yalçındağ, 6 Mayıs 2016'da gönderdiği bir e-postada "Partili cumhurbaşkanı veya Başkanlık modelinin gelmesi için çalışma" sözü veriyor ve Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin'i ağır ifadelerle suçluyordu:

"...Son olarak bugün *Hürriyet* gazetesinin manşetini büyük sorumsuzluk ve düşmanlık olarak görüyorum. İş bitmiş gitmiş, neye yarayacak bu manşet anlamakta zorluk çekiyorum. Kafasızlığın daniskası Sedat'ın yaptığı. Yine bir çuval inciri berbat ettiğimizi düşünüyorum. Yazık."

Yalçındağ'ın "büyük sorumsuzluk ve düşmanlık" olarak nitelediği manşette Ahmet Davutoğlu'nun "Bu benim tercihim değil" sözleri yer alıyordu. Davutoğlu, AKP Genel Başkanlığı ve Başbakanlıktan istifa ettikten sonra düzenlediği basın toplantısında böyle konuşarak, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın isteği üzerine görevlerinden ayrılmak zorunda kaldığını ifade etmişti.

Diğer gazetelerin çoğu Davutoğlu'nun sözlerini görmezden gelir ya da iç sayfalarda küçük görürken, *Hürriyet*'in manşetten yayımlaması dikkat çekiciydi.

Hürriyet'in bu manşetini Saray'a şikâyet eden Yalçındağ, 11 Mayıs 2016 saat 21.31'de Hasan Doğan'a gönderdiği bir e-postada da "güvenilir bir isim" olarak söz ettiği Ahmet Hakan'ı *Hürriyet*'in genel yayın yönetmenliğine getirmeye çalıştığını anlatıyordu:

12. https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37519606

"Konu: Ahmet Hakan, Bildiğiniz gibi uzun zamandır *Hürriyet* gazetesinde yapılan hatalar, yanlışlar ve gazetedeki satış kaybı sebebiyle mevcut genel yayın müdürünün değiştirilmesi gerektiği konusunda 2 aydır çalışmalar yapmaktayım. Sedat değiştiğinde kim olmalı ki ben kefil olayım diye ciddi bir araştırma yapmaktayım. Sonunda benim sorumluluğumda işi yeni birine teslim edeceğim ama beni zor durumda bırakacak biri olmaması lazım.

Bu arada Vuslat, 'ben Sedat'a çok güveniyorum benim adamım oldu' diye Sedat'tan vazgeçmiyor. Sedat Ergin benimle yaptığı her toplantıyı Vuslat'a gidip anlatıyormuş diye Sedat'a çok güveniyormuş. Diğer taraftan Aydın Bey de nasıl olsa Sedat değişecek diye düşündüğü için kim olmalı ki rahat etsin ve güvensin diye bir çalışma içinde.

Ahmet Hakan'ı düşünüyorum dediğinde ben Ahmet ile uzun toplantılar yaptım. Ahmet de şunun farkında ki biz birbirimizi anlamalıyız ki birlikte çalışalım. Sonunda gördüm ki ben Ahmet'e kefil olabilirim. Benimle çok paralel düşünüyor. Ayrıca sadece size bağlı olursam çalışırım, Vuslat hanım müdahale ederse çalışamam diyor."

Yine Hasan Doğan'a, 13 Mayıs 2016 saat 18:57'de gönderdiği bir başka e-postada ise Yalçındağ, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Hilton otelindeki bir törene gelişinde karşılayamamaktan duyduğu üzüntüyü dile getiriyordu. Aydın Doğan'ın büyük kızı Arzuhan Doğan ile evli olan Yalçındağ, Aydın Doğan'ı da diline dolamış, aile fertlerini bile şikâyet etmekten geri durmamıştı:

"Vuslat (Doğan Sabancı) ise İbrahim Kalın beyle görüşerek oraya davet edilmiş. Ve gitmiş Beyfendiyi kapıda karşılamış. Olabilir çok normal tabii ki. Ama burada bu iş şöyle satılıyor, işte biz de Külliye ile temas kurabiliyoruz. Bu beni biraz sıkıntıya sokuyor."[13]

E-posta yazışmaları, Yalçındağ'ın, *Hürriyet Ankara* Temsilcisi Deniz Zeyrek'ten de hoşlanmadığını ve değiştirilmesi için çalıştığını kanıtlıyordu. Bir yazışmada "Bakan (damat Berat Albayrak), gazetelerin Ankara temsilcilerini toplamış. Ama Deniz'i (*Hürriyet Ankara* Temsilcisi Deniz Zeyrek'i) çağırmamış.

13.http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/608496/aydin-doganin-damadi-yalcindagdan-erdoganin-damadi-bakan-albayraka-gunluk-rapor.html

İçime su serpildi. Çok sevindim" diyebiliyordu. 21 Nisan 2016 saat 00.04'te Serhat Albayrak'a gönderdiği bir e-postada Deniz Zeyrek'i kovmaya çalıştığından bahsediyordu:

"Üstat selam,

Deniz Zeyrek düşman. Elimden geleni yaptım. CNN TÜRK'te haftada 5'ten 2'ye düşürdüm. Ne kavgayla. Efendim *Hürriyet Ankara* temsilcisine bunu yapamazmışım. Vuslat ve Sedat öyle diyormuş, Deniz de 'Bu böyle' dedi. Ama sonunda düştü 2'ye. Ama ne mücadele. 'Ankara'da kimse görüşmüyor diyorum, bu arkadaş olmaz' diyorum. Binali bey diyor ki beni her gün arıyor...

Üstat ben burda uğraşıyorum ama bir koordinasyon içinde olmamız lazım. Bu kardeşin burada tek başına mücadele ediyor ama yalnızım, sen ciddiye almıyorsun ama tek başıma strateji yapıyorum. Nasıl olacak böyle bilmiyorum vallahi. Yalnız da kalsam mücadeleye devam edeceğim ben pes etmem. Eyvallah." [14]

Yazışmalarının Eylül 2016'da ortalığa saçılmasından sonra M. Ali Yalçındağ, Doğan Yayın Başkanlığı'ndan istifa etmek zorunda kaldı. Ama yazışmalarda sözünü ettiği değişikliklerden vazgeçilmedi. Yalçındağ'ın şikâyet ettiği Deniz Zeyrek *Hürriyet*'in Ankara Temsilciliği'nden iki ay kadar sonra alındı, yerine Yalçındağ'ın güvendiği bir isim olan Hande Fırat getirildi. Fırat'tan boşalan CNN TÜRK Ankara Temsilciliği'ne de Saray ile ilişkileri iyi olan ve aynı zamanda *Posta* gazetesi Ankara Temsilcisi olan Hakan Çelik kaydırıldı.

Bu değişiklikler Saray'ı memnun etmiş olsa gerek ki, kısa süre sonra beklenen randevu gerçekleşti. Aydın Doğan, ziyaret için 6 Şubat 2017'de Ankara'ya geldiğinde Türkiye yine önemli bir siyasi dönemeçteydi; başkanlık sistemi referandumuna yaklaşık 1.5 ay kalmıştı.

Erdoğan ile Pazarlık

Saray'a Hande Fırat ile birlikte giden Aydın Doğan, Tayyip Erdoğan ile görüştükten sonra Ankara Büro'ya geldi. Doğrudan altıncı kattaki odasına çıktı. Ben de gittim odasına. Beni görür

14. https://odatv.com/dogan-grubunun-alo-mehmet-alisi-ortaya-cikti-2809161200.html

görmez, "Ooo en sevdiğim ombudsmanım gelmiş. Gel seni öpeyim" diyerek sarıldı, yanaklarımdan öptü.

Fikret Bila, Deniz Zeyrek, Abdülkadir Selvi, Hande Fırat, Serkan Demirtaş da vardı odada. Hepimize Erdoğan ile görüşmesini anlattı, yüzü gülüyordu.

Görüşme 1.5 saat kadar sürmüş ve olumlu izlenimlerle ayrılmış. Önce Erdoğan'ın Başkan Trump ile görüşmesini konuşmuşlar, sonra referandumu. Aydın Doğan, "Zaten bu kadar yetkiniz var. Neyi yapamıyorsunuz da yeni yetki istiyorsunuz?" diye sormuş. Erdoğan da "Binali Bey ile aramızda bir problem yok ama ben bu yetkiyi kendim için istemiyorum. Ahmet Necdet Sezer döneminde anlaşmazlık çıkıyordu" demiş.

Konu referandum sırasında Doğan Medya Grubu'nun ve tabii *Hürriyet*'in yapacağı yayınlara gelince Aydın Doğan şöyle demiş:

"Biz referandum döneminde haberlerde evet kampanyası yapmayacağız ama hayır kampanyası da yapmayacağız. Yazarlarımızdan Fatih Çekirge 'Evet oyu vereceğim' diye yazı yazdı. Abdülkadir Selvi zaten sizin gibi düşünüyor. Bir tek Deniz Zeyrek farklı düşünür o başka tabii. Hayır diyen yazarlara da yazdırmam."

Bunun üzerine ben de araya girme gereği duydum. Tam da o gün referandum hakkında yazmıştım. Yazının sonunda "..farklı görüşler arasında denge gözetmek, hem 'Evet' hem de 'Hayır' cephesinin yaklaşımını okura aktarmak gerekir. Dikkatle izlememiz gereken önemli bir konu da kampanya döneminde 'Evet' diyenlerin yanı sıra 'Hayır' diyenlerin de görüşünü özgürce açıklayıp, savunabildiği koşulların sağlanmasıdır" görüşünü savunmuştum. Yazarların görüşlerini açıklayabilmeleri ile ilgili iki cümlemi Sedat Ergin çıkarttırmıştı.

Yeri gelmişken yazıda yer alamayan düşüncemi Aydın Doğan'a söyledim. "Haberlerde tabii kampanya olmamalı. Ama yazarlar düşüncelerini özgürce yazabilmeli. Onların durumu farklı" dedim.

Aydın Doğan, yine gülümseyerek, "Gazetenin sahibi benim. Böyle olacak" dedi kesin bir tavırla. Devam etmenin anlamı yoktu, gazetenin sahibi oydu. Ben de düşüncemi söylemiştim.

Sonra da *Milliyet*'te Ecevit döneminde onu destekleyen kampanya yapıldığını, bunun yanlış olduğunu anlattı. Daha önce de sık sık söylediği "Gazetenin sahibi gazeteciler değildir" düşüncesini bir daha tekrarladı.

Odadaki hiç kimseden de itiraz gelmedi. Üzücüydü söyledikleri ama gerçeği dile getiriyordu. Dışarda her ne kadar gazeteye, yazılanlara hiç müdahale etmediğini söylese de orada açıkça konuşmakta sakınca görmüyordu. Yayın politikasını patron olarak onun belirlediğini ve hatta yazarların onun çektiği çizginin dışına çıkamayacağını biliyorduk zaten.

Yemeğe geçilecekti. Herkes ayağa kalktığında yanına gidip halen cezaevinde tutulan Doğan Holding Ankara Temsilcisi Barbaros Muratoğlu'nun durumunu konuşup konuşmadığını sordum. Konuşmuşlar; cebinden çıkardı bir kâğıt gösterdi. Erdoğan ile konuşacağı konuları not almıştı; Barbaros Muratoğlu da o konular arasındaydı.

Kâğıdı katlayıp yeniden cebine koyduktan sonra görüşmeyi anlattı:

"Barbaros Muratoğlu hâlâ hapiste, mağdur oldu."

"Ama sizin iki adamınız serbest bırakıldı. Ben talimat verdim."

"Evet onlar çıktı. Fakat Barbaros iki aydır hapis. Çok mağdur oldu. 23 senedir benim yanımda çalıştı, ben hiçbir yanlışını görmedim."

"Onun durumu farklı. Fotoğraf var."

"Fetullah Gülen ile o fotoğraf eski. Hem gazeteci grubuyla gitmişler, yalnız o yok orada.

"Neyse bir bakalım..."

Konu böyle kapanmış. Barbaros Muratoğlu'nun içerde kalmasına itirazı olmadığı belli olmuştu. Erem Turgut Yücel'in kendisinin talimatıyla serbest bırakıldığını söylemesi enteresandı tabii...

Sonra yemek için beşinci kattaki salona geçildi. Ben yemekten önce izin alıp ayrıldım. Ayrılırken Aydın Doğan, "Söylediklerime takılmadın değil mi?" dedi. Ben de 'Hayır, siz görüşünüzü söylediniz, ben de söyledim" dedim.

Yemekte benden sonra Tayyip Erdoğan ile Hande Fırat'ın *Hürriyet Ankara* Temsilciliği'ne gelmesini konuştuklarını da

anlatmış. "Hande büyük bir iş yaptı. Onu evlendirelim. Nikâh şahitliğini de ikimiz yapalım" demiş. Erdoğan da kabul etmiş bu öneriyi.

Ayrıca "Hakan Çelik'in CNN TÜRK'ün Ankara Temsilciliği'ne getirilmesinden de memnun olduğunu söylemiş, "Ben o arkadaşı pek tanımıyordum, yeni tanıdım" demiş. Bu söze Hakan Çelik alınmış, "Olur mu yıllardır tanışıyoruz" demiş. Aydın Doğan da "Valla ben Cumhurbaşkanının söylediğini söylüyorum" karşılığını vermiş.

Ertesi gün Sedat Ergin aradı. "Aydın Bey ile aranızda tatsız bir konuşma mı geçti" dedi. Ben de konuşmayı anlattım. "Tatsız bir konuşma değil, bir gerginlik olmadı. Sadece düşündüğümü söyledim" dedim.

Orhan Pamuk'un Yayımlanmayan Röportajı

Her ne kadar iktidar çevrelerinin hoşuna gitmiyor olsa da *Hürriyet*, Aydın Doğan'ın Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ile görüşmesinden önce de Anayasa değişikliği referandumu aleyhinde kampanya yürütmüyordu.

Sedat Ergin anayasa değişikliğine karşı kampanya yapmaları halinde gelecek baskıyı göğüsleyemeyecekleri kanısındaydı. İktidar çevreleriyle yeni sorunlar yaşamamak ve okurların da tepkisini çekmemek için tek çarenin destek kampanyasına da katılmayarak kendi deyimiyle "nötr bir çizgi" izlemek olduğuna inanıyordu. Zaten Aydın Doğan ve Vuslat Doğan Sabancı ile konuşmuş, patronaj ile bu yönde karar vermişlerdi.

O nedenle referanduma ilişkin lehte ve aleyhte görüşler arasında kendince bir denge kurup, arada "Anayasa değişikliği ne getiriyor" gibi bilgilendirici analizler yayımlıyordu. CHP başta olmak üzere muhalefet partilerinin haberlerini ilk sayfada büyütmemeyi, iç sayfalarda küçük yayımlamayı tercih ediyordu. Fatih Çekirge desteğini açıklamıştı ama başkanlık sistemine karşı çıkan yazarların çoğunun frene basması sağlanmıştı.

Her şeye rağmen Mehmet Y. Yılmaz, köşesinde başkanlık sistemiyle ilgili anayasa değişikliğini eleştiren yazılarına devam ediyordu. Anayasa değişikliğinin referandumda kabul edilmesi halinde Meclis'in denetim yapamaz hale geleceğini, AKP'nin

yürüttüğü kampanyada değişiklikle ilgili gerçeklerin anlatılmadığını, Cumhurbaşkanı Yardımcılarının sayısının belli olması gerektiğini yazıyordu.

Gazetede çıkan her habere titizlenip sorun yaratmaması için süzgeçten geçiren Sedat Ergin; Cansu Çamlıbel, ünlü yazar Orhan Pamuk ile söyleşiye gideceğini söylediğinde tedirgin oldu. Orhan Pamuk'un referandum ve anayasa değişikliğiyle ilgili olumsuz görüşler açıklaması izledikleri "nötr çizgi"yi tehlikeye atıp Erdoğan'ın tepkisini üzerlerine çekebilirdi.

Böyle düşündüğü için de söyleşiyi her zaman olduğu gibi pazartesi günü ana gazetede değil de *Pazar* ekinde yayımlamaya karar verdi. Siyasi bir röportaj olmaktan çıkarmış olacaktı böylece.

Cansu Çamlıbel'e de "referandum ve siyasete girmemesini, söyleşiyi edebi konularla sınırlı tutmasını" söyledi ve koşullu izin verdi söyleşiye. Ama Orhan Pamuk, referandum ve Anayasa değişikliğini de konuşmak istiyordu. Yıllar sonra geniş bir söyleşi yapmayı kabul etmişti Orhan Pamuk.

Referandumda hayır oyu kullanacağını söyleyen Türkiye'nin Nobel ödüllü tek yazarına "Ben bunları yazamam. Söyleşi sırasında o konulara girmeyelim Orhan Bey" demeyi kendine yediremedi Cansu Çamlıbel. Referandum ile ilgili de sorular sordu söyleşi sırasında. Orhan Pamuk da referandumda "Hayır" oyu vereceğini söyledi, gerekçelerini açıkladı.

Uzun ama dinamik ve ilgi çekici bir söyleşi olmuştu. Cansu Çamlıbel, Orhan Pamuk'un yanından ayrılırken hem memnundu, hem de gergin. Referandum ile ilgili bölümün sorun olacağını biliyordu. Önceden söylemesi halinde Sedat Ergin'in karşı çıkacağından emindi.

Şansını denemeye karar verdi. Sedat Ergin'e referandum hakkındaki bölümden bahsetmedi. Sonra da hiçbir şey olmamış gibi söyleşiyi deşifre etti, akşam saatlerinde Yazı İşleri'ne gönderdi. O bölümün çıkarılması gibi bir istek olmaması umuduyla beklemeye başladı.

Sedat Ergin geç saatlerde öğrendi söyleşide Orhan Pamuk'un referandum hakkındaki sözlerini. Cansu Çamlıbel ile de konuştu. Sadece o bölümü çıkarsa Orhan Pamuk mutlaka açıklama yapar,

daha büyük gürültü kopardı. Sonunda kararını verdi. Söyleşiyi yayımlayıp, iktidarla aralarında yeni bir kriz çıkmasındansa hiç yayımlamayıp "sansür" eleştirilerini göze aldı.

Cansu Çamlıbel'in her hafta yayımlanan söyleşisi, 12 Şubat 2017 günü yayımlanmadı. Orhan Pamuk söyleşisi nedeniyle "Yüz yüze söyleşileri"nin o hafta çıkmadığı hemen duyuldu. Orhan Pamuk da "Haber ne yazık ki doğru. Güzel ve uzun bir söyleşi olmuştu" diyerek doğruladı söylentileri.

Aslında Cansu Çamlıbel'in söyleşilerinin çoğunda benzer problemler çıkıyordu. Orası burası düzeltilip öyle yayımlanıyordu. Her hafta editöryal kontrol engeliyle karşılaşmak Cansu Çamlıbel'i üzüyor, gazeteciliği bırakma noktasına getiriyordu.

Ona devam etme gücü veren, kısa süre önce Tolga Tanış'ın yerine Washington'a atanma teklifi almış olmasıydı. Bu görev değişikliğiyle hem Tolga Tanış'ın iktidarın tepkisini çeken yazıları son bulmuş olacaktı, hem de Cansu Çamlıbel'in Pazartesi söyleşileri. Bir söyleşideki ifadelere kızan MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, Aydın Doğan ile randevusunu iptal etmişti. Parti ile gazetenin ilişkisi kopma noktasına gelmişti. Benzer sorunların bir daha yaşanması istenmiyordu.

Ben de Okur Temsilcisi olarak Orhan Pamuk söyleşisinin yayımlanmamasını görmezden gelemezdim. 20 Şubat 2017 tarihli yazımda Orhan Pamuk söyleşisinin engellenmesini eleştirdim:

"...bu olağanüstü dönemde haberciliğin niteliğini yayımlanan kadar yayımlanmayan haberler de gösterir. O nedenle keşke yazar Orhan Pamuk ile yapılan ve referandum hakkındaki görüşlerini aktardığı söyleşi de yayımlanabilseydi.

İlerde bu dönemin basın tarihini araştıracaklar da eminim yayımlanmayan (ya da yayımlanamayan) haberler için özel bir bölüm açacaklar. Bu bölüm bu dönemdeki basın özgürlüğünün durumunu anlamak açısından gösterge olacak."

Aslında başkanlık sistemiyle ilgili referandum kampanyası, 12 Eylül'deki Anayasa değişikliği kampanyasını çağrıştırıyordu. Değişikliğin kabul edilmesi için devlet kampanyası yürütülüyordu. Muhalefet partilerinin, karşı çıkanların sesleri bastırılıyordu. "Hayır" demek yasaktı adeta.

Doğan Medya baskı altına alınmış, birkaç bağımsız medya kuruluşu dışında medyanın büyük bölümü "Evet" kampanyasının aktörü olmuştu.

"Karargâh Rahatsız" Krizi

Ankara Temsilcisi Hande Fırat'ın hazırladığı haberin başlığı "Komutan rahatsız"dı. "TSK'yı yıprattığı düşünülen 7 konu ve buna Karargâh'ın bakışı özetle şöyle" denilerek bu konular yedi başlık altında sıralanıyordu. Haberin muhatabı da iktidar değil, muhalefetti.

Birinci sayfa haberlerinin belirlenmesi için öğle saatlerinde yapılan toplantıda bu habere Yazı İşleri Müdürleri'nden Doğaner Gönen itiraz etti. "Haberde kaynak yok, başımıza bela olmasın" diye tekrarladı toplantı öncesinde dile getirdiği endişesini. Sedat Ergin tepki gösterdi onun bu tavrına. "Bilmiyor musun Genelkurmay haberlerini. Kayıt mı olur? Birinci sayfadan sinirlerini alarak kullanalım" dedi. O öyle ısrar edince masanın etrafındakilerden itiraz gelmedi. Haberin manşet yapılmasına karar verildi. Başlığı da Sedat Ergin verdi: "7 Eleştiriye 7 yanıt".

Doğaner Gönen, "Gündem" sayfasında aynı başlığı atmadı. Farklı olması için "Karargâh rahatsız" başlığını koydu sayfaya. Haberin giriş bölümünü aynen alıp spot yaptı. Sayfanın mizanpajı tamamlanmak üzereyken Sedat Ergin geldi. Sayfaya baktı, başlığa itiraz etmedi ama "Biraz ufak kalmış. Biraz daha açsaydın" dedi.

O ayrıldıktan sonra Genelkurmay Başkanı Orgeneral Akar ve komutanların sınırdaki denetlemeler sırasında kurban kestirdiği haberi geldi. Doğaner Gönen, "Kurban kestiler" ve "El Bab'da iki şehit" haberlerini sayfanın üzerine alıp, "Genelkurmay rahatsız" haberini alta indirdi ama Sedat Ergin'in dediği gibi büyütüp dokuz sütuna yaydı. Taşra baskısı böyle gitti.

Sedat Ergin, daha sonra gece Yazı İşleri Müdürü İzzet Doğan'ı aradı. "Karargâh sanki kurban kesilmesinden rahatsız gibi oluyor böyle. Onları alta alalım" talimatı verdi. Bunun üzerine İzzet Doğan da sayfayı yeniden düzenledi, kurban kesme ve şehit haberlerini alta aldı. 25 Şubat 2017 günkü *Hürriyet*'in şehir bas-

kılarında 25. sayfadaki "Karargâh rahatsız" haberi en üstteydi, taşra baskısına göre daha büyümüştü kapladığı alan.

Kıyamet Koptu

"7 eleştiriye 7 yanıt" manşetinin yayımlandığı gün kıyamet koptu. Devam sayfasındaki "Karargâh rahatsız" başlığı, *Cumhuriyet*'in "Genç subaylar tedirgin" haberini çağrıştırmıştı. 23 Mayıs 2003'te yayımlanan haberi "Genç subaylar rahatsız" diye hatırlanıyordu.

Aslında *Hürriyet*'in haberi, muhalefet çevrelerinin Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar ve TSK'ya yönelik eleştirilerine Genelkurmay kaynaklarının yanıtını içeriyordu. Üstelik böyle bir haber hazırlanması talebi de Genelkurmay'dan gelmişti. Haber, doğrudan Genelkurmay projesiydi!

Bu haberi "darbe çağrısı" olarak nitelendiren iktidar medyası, *Hürriyet* ve Hande Fırat'a saldırıya geçti. "Orduyu siyasete çekme çabası", "Askerden hükümete muhtıra girişimi" gibi suçlamalar birbirini izledi.

Haberde imzası olan Hande Fırat, 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin olduğu gece Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a cep telefonundaki Facetime programı üzerinden bağlanarak kritik bir rol oynamıştı. Darbe girişiminin önlenmesinde dönüm noktalarından biri olan bu yayın, Hande Fırat'ın iktidar çevrelerindeki itibarını zirveye taşımış, sonra da *Hürriyet Ankara* Temsilcisi olmasının yolunu açmıştı. Erdoğan başta olmak üzere bütün iktidar mensuplarıyla arası iyiydi. Buna rağmen Hande Fırat da hedef tahtasına oturtuluyordu.

Tepkilere *Hürriyet*'in birinci sayfasından yanıt verildi. "*Hürriyet*'in gazetecilik saikleriyle hareket ettiği" savunuldu, Hande Fırat'a sahip çıkıldı:

"Gazetemizin Ankara Temsilcisi Hande Fırat, habercilik amacıyla Orgeneral Akar'a yönelik söz konusu eleştiri ve suçlamaları Genelkurmay Başkanlığı İletişim Dairesi'ne sormuş, aldığı yanıtları da yine gazetecilik ölçüleri içinde haberleştirmiştir."

Habere ilişkin tartışmalara Genelkurmay da sessiz kalmadı. Genelkurmay'ın açıklamasında Hande Fırat'a bilgi verildiği kabul ediliyordu. Ancak kendilerinin hazırladığı metinde "Karargâh

Rahatsız" ve "Türk Silahlı Kuvvetleri'nde rahatsızlık" gibi ifadelerin geçmediği vurgulanıyordu.

Genelkurmay'dan sonra Başbakan Binali Yıldırım ve Cumhurbaşkanı Erdoğan da doğrudan *Hürriyet*'i hedef aldı. Erdoğan, "Yapılan terbiyesizlik, seviyesizlik" diye konuştu.

Devletin zirvesinden böyle sert rüzgârlar esince *Hürriyet*'ten ikinci kez açıklama yapıldı. Hande Fırat'ın Genelkurmay'ın kurumsal bilgilendirmesine dayanarak yazdığı haberde "Karargâh rahatsız" başlığının "maksadı aşan bir editöryal hata" olduğu kabul edildi.

Hürriyet'in hatasını kabul etmesi de durumu değiştirmedi, Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma açtı. Başsavcılığın basın açıklamasında "haber içeriğinde bahsedilen 'karargâh'ın hükümetin icraatlarını önlemeye yönelik bir cunta yapılanması olabileceği izlenimi edinildiğinden" dolayı soruşturma başlatıldığı belirtiliyordu. "İzlenim"e dayalı soruşturmadan bir şey çıkmayacaktı tabii ki. Zamanla kapanıp gidecekti...

"Askeri Kaynaklar" Yanlışı

Bence *Hürriyet*'in haberinin temel yanlışı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin görüşlerini isim vermeden, "askeri kaynaklar" diye haberin kaynağını gizleyerek vermekti.

Aslına bakılırsa Genelkurmay Başkanlığı 6 Temmuz 2015'te yaptığı bir açıklamada "askeri kaynaklara atıf yapılan haber ve yorumlara itibar edilmemesini" istemişti. Sonra da kendileri Hande Fırat'a yazılı bir metin verip, "askeri kaynaklar" diye yazmasını istemişlerdi.

Gazetecilik açısından kaynağı gizli tutulan haberlerde demeç, görüş yazılmasının yanlış olduğunu daha önce defalarca vurgulamıştım. Ama aynı hata yine karşımıza çıkmıştı. Okur Temsilcisi olarak 6 Mart 2017'de yayımlanan yazımda da bu yanlışa dikkat çektim:

"*Hürriyet*, 'askeri kaynaklardan yansıyan görüşler' diye yazarak, haberde dile getirilen görüşlerin sorumluluğunu üzerine almıştı. Kaynağın gizlenmesini isteyerek sorumluluk üstlenmeyen Genelkurmay'ın sözcülüğünü yapmış oldu.

Nitekim haberle ilgili tartışmalarda *Hürriyet* hedef haline geldi. 'Askeri kaynaklar' diye haber yazmanın ne denli yanlış olduğu bir kez daha ortaya çıktı. Genelkurmay da *Hürriyet*'e yönelik eleştiri/suçlama ve soruşturma salvolarını üç gün boyunca izlemekle yetindi. Ancak üç gün sonra yaptıkları açıklamada – isim vermeden de olsa– haberi yazan arkadaşımız Hande Fırat'ı kendilerinin "bilgilendirdiğini" yani o görüşlerin kendilerine ait olduğunu kabul etti.

Şimdi de *Hürriyet*, Genelkurmay'ın görüşünü 'askeri kaynaklar' diye yazmanın ceremesini çekiyor."

Editöryal Hatayı Kim Yaptı?

Okur Temsilcisi yazısında "Karargâh rahatsız" başlığının yanlış olduğuna işaret ettim. *Hürriyet* gibi bir gazetede böyle bir yanlış yapılması, ilk açıklamada haberin savunulması ama saldırılar artınca "editöryal hata" diye geri adım atılması vahim bir durumdu. Bu hatanın sorumlusu kimdi?

Haber içine sinmemesine rağmen sayfayı Doğaner Gönen hazırlamış ve "Karargâh rahatsız" başlığını atmıştı. Deneyimli bir editör olarak bu başlığın iktidar çevrelerinden "darbe çağrışımı yaptığı" gerekçesiyle tepki alacağını hesap edebilmeliydi.

Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin de görmüş, hatta sonra Şehir baskısında haberin yerini değiştirmiş, başlığa dokunmamıştı. Fakat Sedat Ergin de kendisini "O akşam başka sorunlarla ilgilenirken karambolde bu başlığa dikkat edemedim" diye savundu.

Bunun üzerine Vuslat Doğan Sabancı da bu sonuçtan Doğaner Gönen'i sorumlu tuttu. Aralarında sert bir tartışma geçti. Doğaner Gönen kendisinin hazırladığı iki sayfa ile sonradan değiştirilen sayfanın görüntülerini gösterdi, durumu anlattı.

Bir gün sonra da Sedat Ergin'in odasında son kez görüştüler. Doğaner Gönen, "Ben üzerime düşeni yapmaya hazırım, istifaysa istifa edeyim" dedi. Sedat Ergin de "Yapma, bu benim işim. Senin meselen değil" karşılığını verdi.

Olay böyle kapandı sanılırken Doğaner Gönen, bir süre sonra gündem sayfalarından alınıp, adli olaylar ve yaşam ile ilgili üç ve dördüncü sayfaların editörlüğüne verildi. Fatura ona kesildi.

Kuşkusuz "Karargâh rahatsız" başlığını tercih etmesinden dolayı sorumluluğun bir kısmının ona ait olduğu söylenebilirdi.

Ama asıl olarak Genelkurmay'ın muhalefete yönelik yanıtlarını "askeri kaynaklar" diye yazan Ankara Temsilcisi Hande Fırat ve kaynağı gizli tutulan bu haberin gazetede büyütülerek kullanılmasını isteyen, iç sayfadaki "Karargâh rahatsız" başlığına itiraz etmeyen Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin hatalıydı.

Ruhen Kopmuştu

Aslında "Karargâh rahatsız" haberinin hazırlandığı gün, Sedat Ergin'in Genel Yayın Yönetmenliği'nde son günüydü.

Aydın Doğan, Sedat Ergin'i Genel Yayın Yönetmenliğinden almayı epeydir düşünüyor, yeni bir isim arıyordu. Fatih Çekirge de seçeneklerden biriydi, o da genel yayın yönetmeni olmaya çalışıyordu. Ama Aydın Doğan, Fikret Bila'yı tercih etmişti. Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmesinden sonra da kararını vermiş, Şubat ortalarında Fikret Bila ve Sedat Ergin ile de görüşmüş, kararını iletmişti.

O günden itibaren Sedat Ergin, kararın açıklanmasını beklemekle geçirmişti günlerini. *Hürriyet* yönetiminden ruhen kopmuştu. "Karargâh rahatsız" haberi, Sedat Ergin'in Genel Yayın Yönetmenliği döneminde yaşanan en büyük krizlerden biriydi. Hande Fırat, Genelkurmay ile görüşüp onlardan onay alarak hazırladığı için habere güvenmekle hata etmişti.

Sedat Ergin'in görevden alınması da bu haberle ilişkilendirildi ama doğru değildi. Tam tersine açıklama bu yüzden iki gün gecikti. Sedat Ergin, 28 Şubat 2017 günü genel yayın yönetmenliği koltuğunu Fikret Bila'ya devretti. *Hürriyet*'in referandum döneminde "evet ya da hayır kampanyası yapmadan nötr kalması"ndan bile memnun olmayan Cumhurbaşkanı Erdoğan ile pazarlığın sonucuydu bu değişiklik.

İstifa etmek zorunda kalsa da damat M. Ali Yalçındağ'ın *Hürriyet* ve televizyonlarda hedeflediği görevden almalar ve atamalar büyük ölçüde gerçekleştirilmiş oluyordu. 12 Eylül 1980 döneminde Agâh Oktay Güner'in MHP davasında söylediği ünlü sözden hareketle söylersek, Yalçındağ ayrılsa da fikirleri iktidarda kalmıştı!

MÜFETTİŞ SORUŞTURMASI

Reklam Servisi, Fikret Bila'nın 1 Mart 2017'de Genel Yayın Yönetmeni olmasından sonra da bazı yazarların yazılarında reklam kullanmaya dolu dizgin devam etti. Reklamcılar, hiçbir etik kaygı gütmediği gibi bu projelerde yer alan gazetecilerden de itiraz gelmiyordu.

Reklam işine bu denli karışınca gazetecilerin bireysel reklam organizasyonlarına girmeleri kaçınılmazdı. Öyle ya, bir yazarın gazetesi için yazısına ya da söyleşisine reklam alması ile kendisi için reklam yapması arasında –gazetecilik açısından– nasıl bir fark olabilir ki? Birini mübah gören bir yazarın diğerini de öyle görmesi doğal.

Nitekim gazetenin reklam projelerinde yer alan isimlerden Sibel Arna ve Ayşe Arman, Instagram'da da örtülü reklam yapıyorlardı. Giysi ve ayakkabı markalarıyla ilgili paylaşımlarda bulunuyorlardı. Ayşe Arman sadece Skechers marka spor ayakkabılarıyla ilgili 20'den fazla fotoğraf paylaşmıştı. Her karede farklı renk ve modelde ayakkabı giymiş, "Her şeyin altına olurlar. Sonsuza kadar yürüyorum, bundan rahatı yok" gibi övgüler düzmüştü bu ayakkabı markasına. Bu özel işlerinin fotoğraflarını da hep *Hürriyet*'in fotoğrafçılarından Emre Yunusoğlu çekmişti.

"Instagram'da ürün yerleştirme" başlığıyla 22 Mayıs 2017'de yazdım bu konuyu. Gazetecilerin sosyal medyada da reklam yapamayacağını vurguladım. Kaldı ki, "ürün yerleştirme", gizli reklamdı. Okurlar kandırılıyordu.

Ayşe Arman'ın tepkisi, sosyal medya hesabında beni engellemek oldu. Tabii ki "ürün yerleştirme" yaptığını da kabul etmedi. Oysa fotoğraflar ve paylaşımları ortadaydı. Moda yazarı Sibel Arna tepki vermedi eleştirilerime...

Mal Bildirimi Formları

Fikret Bila ile etik dışı davranışlar konusundaki iş birliğimiz, *Kelebek* yazarı Gökhan Kimsesizcan'ın Real Madrid'li ünlü futbolcu Cristiano Ronaldo ile yaptığı söyleşiye ilişkin eleştirimle başladı. Kimsesizcan, Madrid'e Türk Telekom'un davetiyle gittiğini yazmamıştı. Ayrıca söyleşiyi tek başına yapmış gibi sunuyordu ama aslında *Sabah*'tan Mevlüt Tezel de oradaydı. İki gazetede yayımlanan söyleşinin de neredeyse sözcüğü sözcüğüne aynı olması bunu kanıtlıyordu.

Bu eleştirime yanıt, Cengiz Semercioğlu'ndan geldi. Semercioğlu, adımı vermeden, "Bu tür dünya starlarıyla sponsorlar olmadan bırakın röportaj yapmayı, yan yana bile gelemezsiniz" diyordu. Oysa ben geziye gitmesini değil, sponsorlu gittiğini ve başka bir gazeteciyle birlikte söyleşi yaptığını gizlemesine karşı çıkmıştım.

Durumu anlatan bir e-posta yazdım Fikret Bila'ya. Kimsesizcan'ın davetli gittiği ve sponsorların adını yazmadığı diğer gezilerini de sıraladım:

"...Kaldı ki, Gökhan Kimsesizcan, her ay en az iki-üç davetli geziye gidiyor, hiçbirinde bu ilkeyi yerine getirmiyor. Örnek vermek gerekirse, Kimsesizcan, Finlandiya'nın kuzeyindeki Lapland bölgesine bir otomobil firması yöneticileriyle yaptığı geziden sonra 27 Şubat'ta 'Lapland'da buz turizmi' başlıklı bir yazı yazmıştı.

Dünyaca ünlü bir saat firması temsilcileriyle çıktığı Milano gezisinin ardından da 20 Şubat'ta 'İtalya'da Türk işi' başlıklı bir yazı kaleme almış. Her iki yazıda da gezinin davet olduğu bilgisini vermemişti okurlara."

Bila, "eleştirilerin çok yerindeydi" yanıtı verdi bu mesajıma. Semercioğlu ve Magazin Ekibi ile ilgili ayyuka çıkan iddiaları o da duymuştu.

10 gün kadar sonra gazeteden bir arkadaştan gelen e-postada, foto muhabirleriyle ilgili iddialar dile getiriliyordu. *Hürriyet*'in kadrolu foto muhabiri Muhsin Akgün'ün *Milliyet Sanat* için çektiği fotoğrafın kendisinden izin alınarak ve üstüne de para ödenerek *Hürriyet*'te yayımlandığını iddia ediyordu. Ayşe Arman'ın, Instagram hesabında *Hürriyet*'in kadrolu fotoğrafçısı Emre Yunusoğlu'nun dışarıda para karşılığı iş yaptığını açıkça anlattığını da belirtiyordu.

Bu e-postayı yazan gazetecinin adını silerek gönderdim Fikret Bila'ya. Yanıtı, bu konularda ortak çalışabileceğimizi gösteriyordu:

"Teşekkür ederim Faruk. Bu konular benim de canımı sıkıyor. Burada para ile iş yapmak yaygın gibi sanki. Foto muhabirleri için bu gibi örneklerden söz ediliyor, ekonomide PR danışmanlığı, magazinde internet sitesi kurma, akraba üzerine PR şirketi kurma, parayla yorum verme gibi iddialar. Çok canım sıkıldı doğrusu. Çok sıkı bir mali denetim lazım bence, hanut geziler zaten revaçta. Ne yapacağız bilmiyorum."

Ardından Instagram'daki örtülü reklamlar gibi başka veriler de ortaya çıkınca Fikret Bila, Aydın Doğan'a gidip anlattı bu durumu. Hiç kimse hakkında iddialarla işlem yapılamazdı ama iddiaların varlığı da rahatsız ediciydi. Söylenenlerin doğru olup olmadığının netleşmesi için araştırmak gerekiyordu. Gazetecilikten önce bir süre denetim elemanlığı yapmış olan Fikret

Bila'nın aklına bu işi müfettişe bırakmak geldi. Aydın Doğan da Fikret Bila'nın önerisini kabul ederek, Doğan Holding Denetim ve Risk Yönetimi Grup Başkanı Kemal Sertkaya'yı görevlendirdi iddiaları araştırması için.

Önce Fikret Bila ile buluştu Kemal Sertkaya. Yol haritasını birlikte belirlediler. Gazete içinde araştırmaya başlamadan önce beni de aradı, bildiklerimi anlattım kendisine. Bir süre sonra hazırladığı "Çıkar Çatışması Yönetmeliği" taslağını gönderdi. Ben de inceleyerek değişiklik önerilerimi ilettim kendisine. Ayrıca "Mal bildirimi formu" hazırlamıştı. Hakkında iddialar olan kişilerle görüşürken bu formu doldurmalarını isteyecekti.

Dışarda Stüdyo Açanlar

Kemal Sertkaya, Mayıs 2017 başında gazeteye giderek görüşmelere başladı. Tabii hemen yayıldı "Müfettiş görevlendirilmiş, görüşmeler yaparak ifadeler alıyor" söylentileri... Ben de bu sırada araştırmalara devam ettim ve ulaştığım tüm bilgileri günü gününe ilettim kendisine. Gökhan Kimsesizcan, 8 Ocak 2015'te Contact Medya adlı bir şirket kurmuştu. Selim Akçin ve Cengiz Semercioğlu'nun Medyatava'nın ortakları olduğu da zaten açık bilgiydi.

Bu kişiler inceleme kapsamındaydı. Hemen her gün gazeteye giden Kemal Sertkaya, hızlı çalışıyordu. Mayıs sonunda "Etik gerekçelerle ayrılış bir örnek teşkil edecektir. İncelememiz tamamlanmak üzere, yönetmeliğin yayın işini de çok kısa sürede yapacağız" diye yazdı. Ama sonra nedense yavaşladı ve bir türlü sonuçlanamadı araştırması.

Bunun üzerine ben de stüdyo kurup dışarda iş yapan fotoğrafçılar konusunu yazmaya karar verdim. Muhsin Akgün'ün durumunu önce İnsan Kaynakları Müdürü Tuba Köseoğlu Okçu'ya sordum, karşılıklı yazıştık:

"Bizim gazetede kadrolu çalışan bir kişi, dışarıda gelir getirici başka işler yapabilir mi?"

"Hem iş kanunu açısından bu uygun değil, hem de Hürriyet Disiplin Yönetmeliği gereği izinsiz ise uygun değil."

"Emre Yunusoğlu, Asmalımescit'te stüdyo açmış; dışarıya işler yapıyor. Aynı şekilde Muhsin Akgün de yapıyor. Bildiğim kadarıyla ikisi de kadrolu eleman. İzin almış olabilirler mi?"

"Muhsin Akgün'ün dışarıya iş yaptığını Vuslat Hanım'a bildirmiştim 1 yıl kadar önce ama herhangi bir aksiyon almamıştık. Emre'yi şimdi sizden öğreniyorum. Bu konuyu CEO'muz Çağlar Bey ile paylaşmak isterim sizce de uygunsa."

Bu görüşmeden sonra Emre Yunusoğlu'na yazdım. Stüdyosu olduğunu kabul etmedi ama Tilki Yapım logosunu kendi hesabından paylaşmıştı; imzasını taşıyan fotoğraflar vardı. Dahası Ayşe Arman Instagram'dan yazmıştı onun dışarıya iş yaptığını.

Muhsin Akgün'e de yazdım ama yanıt alamadım. Ferzan Özpetek ve Tuba Büyüküstün fotoğrafı önce *Milliyet Sanat*'ta kendi "Muhsin Akgün" imzasıyla, sonra da *Hürriyet*'te Ertuğrul Özkök'ün köşesinde "*Milliyet Sanat*" imzasıyla yayımlanmıştı. Bu fotoğrafı, kurduğu "Muhsin Akgün Stüdyo"da çekmişti. Bu fotoğraf için *Hürriyet*'in 75 dolar ödediği bilgisini gazetedeki iki arkadaş söylemişti. Belgesi olmamasına rağmen güvenmekle hata ettim.

Yazımın yayımlanmasının ardından ilk tepki Fotoğraf Editörü Sebati Karakurt'tan geldi. Bana "resmi" bir yazı göndererek, "Fotoğrafa 75 dolar ödendiği iddianızla ilgili belgeyi tarafıma gönderirseniz, gerekli incelemeleri başlatabilirim" dedi. Muhsin Akgün de bana yazmak yerine Twitter'dan hakaretler yağdırdı.

Ben de dönüp, 75 dolar ödendiğini bana söylemiş olan gazete çalışanlarından istedim belgeyi. Ama bulamadılar. İnsan Kaynakları'ndan yardım istedim, onlar da böyle bir ödeme belgesi olmadığı yanıtını verdiler. *Milliyet*'ten de aynı karşılık geldi.

Kanıtlayamadığıma göre, *Hürriyet*'in kendi elemanının fotoğrafına para ödediği bilgisinin yanlış olduğunu kabul etmem gerekiyordu. Bunu doğrulayamadığımı ve belge aramadan yazmakla hata ettiğimi Okur Temsilcisi köşesinde açıkça ifade ettim. Ama Muhsin Akgün'ün yıllardır stüdyo işlettiği ve 16 ayrı şirketle çalıştığı, gazeteye neredeyse hiç uğramadığı doğruydu. Zaten gizlemiyordu da bu durumunu. Facebook hesabında ve internette açıkça duyuruyordu bu bilgileri.

Bence asıl sorun da buydu. Çektiği fotoğrafın *Hürriyet*'te "*Milliyet Sanat*" imzasıyla yayımlanması da bu pozisyonunun sonucuydu. Sebati Karakurt'a, Emre Yunusoğlu ve Muhsin Akgün'ün stüdyo kurup dışarda iş yapmalarını neden incelemediğini, niçin bu durumu görmezden geldiğini sordum. Aslında incelemesine de gerek yoktu, biliyordu zaten. Emre Yunusoğlu ve Muhsin Akgün, gazeteye uğramıyorlar; Sebati Karakurt haftada bir iki kez, o da fotoğraf çekileceği zaman arıyordu. Onlar da kalan zamanda başka işler yapıyorlardı.

Muhsin Akgün meselesi sürerken CNN TÜRK Haber Genel Yayın Yönetmeni Ferhat Boratav'dan beklemediğim bir destek geldi. Yayın İlkeleri Kurulu Başkan Yardımcısı Volkan Vural'a bir e-posta göndererek Muhsin Akgün'ü şikâyet etmişti:

"...grup çalışanlarımızın iş-dışı çıkar ilişkilerini kendi görevi çerçevesinde hassasiyetle takip eden arkadaşımız Faruk Bildirici, özel fotoğraf stüdyosu kurmasını ortaya çıkardığı *Hürriyet* fotomuhabiri tarafından, sosyal medyada "yalancı"lıkla suçlanıyor.

Ben bu durumu, kelimeyi sakınmayacağım, tam anlamıyla bir 'rezalet' olarak değerlendiriyorum. Böyle bir şeye nasıl izin verilir, böyle bir durum için, hızla ve kararlılıkla nasıl yaptırım uygulanmaz anlayamıyorum.

Eğer, grubumuzun tek ombudsmanı yönetim tarafından korunmazsa, etik ilkelere uyum sürecinin nasıl yürüyeceğini anlamakta zorlanıyorum. Aslında bu olay, bizim tartışmalarımızın ne kadar havada kaldığını gösteren en acı örnek oldu."

Ferhat Boratav bu mesajını bana da göndermişti. Kendiliğinden böyle bir girişimde bulunması ve destek vermesinden dolayı mutlu oldum. Arayıp teşekkür ettim. Volkan Vural'ın yanıtını bana bildirmedi ama onun da farklı düşünmediğini biliyorum.

Bu gelişmelerin hemen ardından Fikret Bila harekete geçti, Muhsin Akgün'ün gazeteyle ilişkisi kesildi. Muhsin Akgün rahattı gazeteden ayrılırken. "Ben telifle çalışıp daha çok kazanırım" diyordu. Nitekim öyle de oldu. Çınar Oskay, "Muhsin Akgün Stüdyo" imzası attırıp, telifle çalıştırmaya devam etti Muhsin Akgün'ü... Emre Yunusoğlu'nu da Ayşe Arman koruduğu için dokunulamadı; hem gazetede hem de stüdyosunda çalışmayı sürdürdü.

Müfettiş Kemal Sertkaya'nın hazırladığı rapor da Fikret Bila'nın bütün çabalarına rağmen tam olarak uygulanamadı. O dönem sadece Sibel Arna ile Gökhan Kimsesizcan ayrılmak zorunda kaldı gazeteden... Raporda suçlanan diğer kişiler ise gazeteden uzaklaştırılmadılar, korundular nedense.

İLKELERİ ESNETME GİRİŞİMLERİ

Gazetecilere reklam yasağını kaldırmak isteyenler Aydın Doğan'ı da ikna etmiş olsa gerek ki, Sedat Ergin'in Genel Yayın Yönetmeni olduğu dönemde Doğan Grubu Yazılı Medya Yayın İlkeleri'ni değiştirmek üzere harekete geçmişlerdi. Kurul Başkan Yardımcısı Volkan Vural'ın 2016'da hazırladığı metin, Yayın İlkeleri'nin 21. Maddesine ek yapılmasını öngörüyordu. Ek, özetle şöyleydi:

"Gazete ve dergi çalışanları prensip olarak ticari nitelikteki reklam kampanyalarına katılamaz. Ancak istisnai olarak, sürekli bir uğraş haline getirmeden, gazete ve dergideki çalışmalarını hiçbir şekilde aksatmadan, ilgili yönetimin yazılı ön iznini alarak bu gibi reklam kampanyalarına katılım mümkündür."

Gazetecilik adına elde edilen kazanımlar ve yerleşme yoluna giren anlayıştan geri adım atılıyordu bu metinle. "İstisnai olarak" ve "yazılı ön izin" gibi sözcük oyunlarıyla gazetecilerin reklam yıldızı olmalarının yolu açılıyordu. *Hürriyet*'in geri adım atması, Türkiye medyasında gazeteci reklamlarının serbest olması demekti.

Yayın İlkeleri Kurulu'nun 17 Haziran 2016'da Bodrum'da yaptığı toplantıda görüşülmüş bu değişiklik. Toplantıya beni çağırmamışlardı. Yayın İlkeleri Kurulu üyelerinin belki de en net ve topluca karşı çıktıkları bir konu olmuş reklamlarla ilgili ilkeleri gevşetme girişimi. Özellikle Prof. Dr. Aydın Uğur ve Prof. Dr. Feride Acar, gazetecilerin reklamlarda oynamasının yanlış olduğunu savunmuşlar.

Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin de konuşmaları dinlemiş. Böylesine katı bir direniş beklemeyen Aydın Doğan ve Volkan Vural'ın çabaları yetmemiş kurul üyelerini ikna etmeye... Aydın Doğan, "Gördüğünüz gibi Yayın İlkeleri Kurulu istemiyor bu değişikliği" diyerek noktalamış toplantıyı.

Bu arada Doğan Grubu'nun *Hürriyet* dışındaki yayın organlarında haberi paraya dönüştürme uygulamaları iyiden iyiye yaygınlaşıyordu. Paralı olarak hazırlanan ama reklam olduğu belirtilmeyen sektör sayfaları yayımlanması artık sıradanlaşmıştı. Haber ile reklamın iç içe geçtiği başka formatlar da bulunmuştu. Hatta haber yapmak için açıkça ücret istendiği uygulamalardan bile kaçınılmıyordu.

Somut bir örnek vereyim. DHA'dan, 20 Nisan 2017 tarihinde Kurumsal Pazarlama Müdürü Gökmen Bayın imzasıyla özel okullara gönderilen yazıda aynen şöyle deniyordu:

"...Okulları için ayda 3 adet haberin görüntülü olarak takip edilmesi ve yerel/ulusal tüm DHA abonelerine (medyaya) servis edilmesi,

Okulları tarafından gönderilen tüm Basın Bültenlerinin haber formatına uygun bir şekilde kendi kategorisinden DHA abonelerine (medyaya) servis edilmesi

Gündeme yönelik özel eğitim haberlerinin ...Okulları Rehberlik Bölümü ile çalışılması (Kurumsal İlişkilerinden onay alınarak)

Servis edilen tüm haberlerin kamuoyuna *dha.com.tr*'den duyurulması

12 aylık çalışma için; Aylık fiyat teklifimiz 6000 TL + KDV. Teklifimiz 5 Mayıs 2017 tarihine kadar geçerlidir."

Üstelik haber için bu denli pervasız biçimde para istenmesinin doğru olmadığı hatırlatıldığında da "Diğer ajanslar da yapıyor, ne var bunda?" yanıtı veriliyordu. Tabii bu, reklam gelirlerinin düşmesine karşı bulunan yeni yöntemlerden sadece biriydi. Reklam gelirlerini artıracak çareler aranırken gazetecilik ilkelerinin, gazetecilik değerlerinin hiçe sayıldığını kanıtlıyordu.

Bodrum'daki Toplantı

Bu arada Yayın İlkeleri'ni değiştirmekten de vazgeçilmemişti. Bir yıl kadar sonra yeniden gündeme getirdiler reklamlar konusunu. Bu kez, *Hürriyet*'in kendi yazarlarını reklam organizasyonlarında kullanması biçimine dönüştürmüşlerdi. Böylece gazete de gelir elde edecek, yazarlara da belirli bir ödeme yapacaklardı

kuşkusuz. Bu kez sağlam bir yöntem bulduklarına ve bunu kabul ettireceklerine güveniyorlardı.

Aydın Doğan, yaz aylarının büyük bölümünü Bodrum'daki Işıl Club'da geçiriyordu. Yayın İlkeleri Kurulu, 7 Temmuz 2017'de de bu tatil köyünde toplandı. Bu sefer beni de toplantıya çağırmışlardı. Yayın İlkeleri Kurulu'nun toplantılarına üçüncü kez katılıyordum. Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila toplantıya gelemedi ama önceden konuştuk, o da rahatsızdı bu girişimden.

Toplantıya hazırlıklı gitmiştim. Değişikliğe karşı çıkmamın gerekçelerini anlatan kısa bir metin hazırlamıştım. "Reklamcılık ve PR'cılık gazetecilik ile uyuşmaz; ikisinin birbirine karışması gazetecilik meslek etiğine aykırıdır" diyordum özetle. Her ihtimale karşı da alternatif bir öneri kaleme almıştım. Eğer Volkan Vural'ın hazırladığı değişikliğin kabul edilme ihtimali belirirse son anda o öneriyi tartışmaya açacaktım.

Alternatif önerim, gazetecilerin reklamlara katılmasını kesin bir ifadeyle yasaklıyor; gazetecilerin sadece "Doğan Medya Grubu'nun yayınlarıyla ilgili kampanyalar ile sosyal, kültürel ve bilimsel amaçlı sosyal kampanyalara ücretsiz katılmalarına" izin veriyordu. Dışarıdan katkıda bulunanlara ise sosyal medya hesaplarında *Hürriyet* ile profilini ayrıştırmaları koşuluyla reklamlarda yer alma olanağı tanıyordu.

Kurul toplantısı beklediğimden de hareketli geçti. Volkan Vural'ın değişikliği tartışmaya açmasından sonra söz aldım. Tablete yüklediğim görselleri göstererek anlattım düşüncelerimi. Gazetecilerin reklamlarda yer almasının sakıncalarıyla sınırlı kalmadım, şirketlerin gazetecileri davetli gezilere götürmesinden de söz ettim.

Seyahat ekinin kapağında çıkan "O gemide ben de vardım" başlıklı yazıyı gösterdim tabletten. Bir kruvaziyer şirketinin davetiyle Hint okyanusunda beş gün dolaşan *Hürriyet* mensubu kaleme almıştı bu gezi yazısını. Yazı, ekin kapağını süslemekle kalmamış, içerde de iki sayfa ayrılmıştı. Aydın Doğan anlamamıştı, "Nerede çıktı o yazı" diye sordu tekrar. "Bizim *Seyahat* eki" dedikten sonra bu kez ben sordum:

"Aydın Bey, bu yazı reklam olarak gazetede yayımlansa ne kadar kazanırdınız? Ama bu şirket reklam parası vermek yerine

bir gazeteciyi geziye götürüp 5-10 bin liraya gazetenizde reklam yaptırıyor. Hem siz para kaybediyorsunuz, hem de okur haber görünümlü reklamla kandırılıyor."

Sadece gazetecilik etiğini anlatarak Aydın Doğan'ı ikna edemeyeceğimi biliyordum. Son zamanlarda reklam gelirlerinin düşmesinden yana dertliydi. Reklamların bir bölümünün sosyal medyaya kaydığını, bunda Ayşe Arman gibi bazı yazarların Instagram'da "gizli reklam" yapmasının da rol oynadığını anlattım. Ayşe Arman'ın Skechers spor ayakkabısı için yaptığı ürün yerleştirmelerinin görüntülerini gösterdim.

Bu örnekten sonra Aydın Doğan fazla ısrarcı olmadı. Murat Yetkin, Ferhat Boratav ve bazı Kurul üyeleri de bana destek verince Volkan Vural değişiklik metnini kabul ettiremedi yine. Hatta tablo o kadar belirgindi ki oylamaya bile sunmadı...

Ben de toplantı sonrasında salondan ayrılırken yanına gidip verdim alternatif önerimi... Üzerinde çalışıp daha sonra görüşmek üzere sözleştik ama bir daha hiç gündeme gelmeyecekti bu mesele.

Volkan Vural'dan Gelen Telefon

Doğan Grubu Yayın İlkeleri'ni değiştiremeseler de yazarların gazetenin reklam projelerinde açıkça yer alması uygulamasını bu toplantıdan sonra başlattılar. Volkan Vural, bir ay kadar sonra beni arayarak "Yazarların gazetenin anlaştığı şirket reklamlarında oynamasını istiyoruz. Reklam gelirleri düştü, bu yola girmekten başka çaremiz yok" dedi. Benim de görüşümü sordu.

İçinde bulunduğumuz koşulları anlıyordum. Siyasi iktidar, reklamları kontrol altına aldığı medya kuruluşlarına yönlendiriyor; vefat ilanlarının bile *Hürriyet*'e verilmemesi için baskı yapıyordu. Büyük şirketler ve kamu kurumları Doğan Medya Grubu'na reklam vermekten kaçınır olmuştu. O yüzden Reklam Bölümü sürekli bir arayış ve yaratıcılık peşindeydi. Şirket reklamlarında yazarların gazetelerin kullanılması da bu arayışlar sırasında ortaya çıkan bir projeydi. Ama yanlıştı, gazetecilik ve reklamcılığın birbirine karışmasını sağlayacak, etik açıdan kabul edilemeyecek bir projeydi.

Tabii ki karşı çıktım. Gazetenin reklam yaptırması ile şirketlerin reklamda oynatması arasında fark olmadığını söyledim. Anlaşamadık. "Vodafone gibi şirketlerle de görüşüldü, anlaşma yapıldı. Ertuğrul Özkök ve Ayşe Arman ile yer alacaklar bu projelerde" dedi. Yani kararlıydılar, çoktan başlamışlardı hazırlıklara.

Yayın İlkeleri Kurulu'nda ortaya çıkan görüşleri yok sayıyorlardı. Üstelik benim de onaylamamı bekliyorlardı böyle bir reklam projesini. Telefonda karşı çıkmakla kalmadım, e-posta ile de kayda geçirdim itirazımı:

"...ben prensip olarak karşıyım böyle bir uygulamaya. Çünkü böyle bir reklamın, gazetecilerin kendi başlarına parasını ceplerine atarak reklam yapması arasında gazetecilik meslek etiği açısından hiçbir fark yok. Böyle bir uygulamayı hiç kimseye, özellikle de okurlarımıza anlatamayız, savunamayız. Her ikisinde de gazete ve gazetecinin güvenilirliği bir şirkete satılmış oluyor; tüketici, bizim güvenilirliğimiz kullanılarak ikna edilmeye çalışılıyor."

Bu itirazıma Volkan Vural'dan gelen yanıtı görünce gözlerime inanamadım. Bir medya kuruluşundan çok herhangi bir ticari kuruluş yöneticisi yazmış gibiydi. "Bu arkadaşlar *Hürriyet* sayesinde meşhur oldular. Eğer kurumlarına çok ihtiyaç duyulan reklam toplamada bir faydaları oluyorsa bunu da peşinen reddetmemek gerekir." Açıkça, yazarların gazetelerine para kazandırmaları gerektiğini savunuyordu:

"...kısıtlayıcı genel bir kural yerine case-by-case (duruma göre) olaya bakılması bana daha gerçekçi geliyor. Vodafone reklamını görmedim. Bu reklamda gazeteci arkadaşlara nasıl bir rol verildiğini bilmiyorum. Bence Fikret Bey reklama bakarak daha doğru bir karar verebilir. Eğer tüketiciyi yanıltacak bir rolleri varsa elbette kabul edilemez. Bu konuyu Eylül ayında bir çalıştay yaparak daha kapsamlı değerlendirmemizde fayda olacak."

Madem Eylül ayında bir çalıştay yapılacaktı, öyleyse Vodafone reklamını da orada tartışabilirdik. Bunu önerdim. "Aydın Bey ne karar verecek bilemiyorum. Yüksek bir yekûn tutan reklamı pek kaçırmak istemez diye düşünüyorum" yanıtını verdi Volkan Bey.

21 Ağustos 2017 tarihinde Volkan Bey ile yaptığımız bu yazışmayı hemen Fikret Bila'ya ilettim. Onun bu reklam proje-

sinden önceden haberi olmamıştı, o sabah yeni bilgi verilmişti kendisine:

"Aslında olay sabah bana gelince doğrudan Aydın Bey'i aradım ve 'Bu bir kez olursa sonu gelmez, sizin değerlendirmenize ihtiyacımız var' dedim. O da konuyu Volkan Bey'e havale etti. Diğer taraftan ilancılar 'Vaktimiz kalmadı' diye bastırıyorlar. Vodafone ile anlaşmışlar. Yazarlar çoktan kabul etmiş durumda. Volkan Bey aradı sonra, 'Kurumsal kimlik altında olabilir yönetimin izniyle' dedi. Patronaj, olabilir tarafına yakın duruyor benim gözlemlerime göre..."

Gazetecilik etiği, yayın ilkeleri umurlarında değildi. Eylül ayında bir çalıştay yaparak daha kapsamlı değerlendirmekten de söz etti ama elbette öyle bir çalıştay da toplanmayacaktı.

Volkan Bey'in telefonda söylediği gibi, Ertuğrul Özkök ve Ayşe Arman olmasa da başka yazarlarla uygulamaya koydular Vodafone projesini. Hatırlayabildiğim kadarıyla yazarlar Onur Baştürk, Yonca Tokbaş, Bahar Akıncı, Mehmet Yaşin, "Vodafone Red ile Dünya Avucunuzda" projesi kapsamında çeşitli ülkelere gittiler, yazıları da *Seyahat* ekinde ve internette yayımlandı. Yazarların yazılarında bu şirkete ilişkin ifadeye rastlamadım doğrusu. Ama sayfanın tepesinde projenin adı yer alıyordu ve sosyal medya fenomenleri Vodafone ile o ülkede ne kadar rahat iletişim kurabildiklerini anlatıyorlardı yazılarında...

Bu tür projeleri yürütürken bir yandan da "örtülü reklam" projelerini sürdürüyorlardı. Reklam Servisi, bu konuda bir gazeteci olarak aklımın almayacağı bir formül daha bulmuştu; yazarların yazısının içine gizli reklam alıyorlardı! Örneğin İstanbul'daki eğlence hayatında yeni trendleri ya da hafta sonunda gidilecek yerlerle ilgili bir yazıya, reklam alınan mekânların isimleri de araya sıkıştırıyordu.

Bu şekilde gizli reklam yapan yazarlara da reklam gelirinden belli bir pay da veriliyordu mutlaka...

Dışardan Telifli Yazanlar

Yazıya reklam alma formülü daha çok Magazin yazarları ile dışardan telifli yazanların yazılarında uygulanıyordu. *Hürriyet İnternet*'te yazan sosyal medya fenomenleri de Reklam Servisi'nin

kanca attığı isimlerdi. Onlar, Reklam Servisi'nin hazırladığı reklam projelerini daha kolay kabul ediyorlardı. Zaten kendileri de sosyal medya hesaplarında ürün yerleştirme yapıyorlardı.

Okurlardan şikâyet gelince *Hürriyet İnternet*'te Aile ve *Seyahat* sayfalarında yazan Zeynep Zor ile *Hürriyet Pazar*'da yazan Pucca'nın Instagram hesaplarını ve bloglarını inceledim. Reklam ve ürün yerleştirme yapıyorlardı. Gazeteci olmadıkları için gazetecilik ilkelerine uymalarını beklemeye, reklam yapmamalarını istemeye hakkımız olmayabilir. Fakat profillerinde de *Hürriyet* yazarı olduklarını duyurmaları, *Hürriyet*'teki konumlarını kişisel çıkarları için kullanmaları anlamına geliyordu.

Profillerinde *Hürriyet*'in görünmemesi bir çözüm olabilirdi. Zeynep Zor ile ilgili düşüncemi Dijital İçerik Direktörü Ercüment İşleyen'e ilettim. O da bana hak verdi ve Zeynep Zor'dan profilindeki "*Hürriyet Seyahat* Yazarı" ve "*Hürriyet Aile* Yazarı" ifadelerini çıkarmasını istedi. Zor, bunu kabul etmedi. Bunun üzerine İşleyen, onunla ilişiği kesti ve yazılarını da kaldırdı.

Pucca da aynı durumdaydı; profiline "*Hürriyet Pazar*" yazmıştı. Onunla ilgili durumu da Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila ve Yan Yayınlar Yönetmeni Çınar Oskay'a aktardım. Pucca için de benzer bir yol izlenecekti. Karar vermeye kalmadan başka bir sorun patladı. Pucca, Twitter'da kendisine hakaret ettiğini öne sürdüğü bazı takipçilerine küfretti. Hem de çok ağır argo sözcüklerle. Bunun üzerine Bila, Pucca'nın *Hürriyet* ile bağını kopardı.

Hürriyet Seyahat'in Dijital Yayın Şefi Elvan Yarma Ün de "astrogelvan" adıyla astroloji uzmanı olarak faaliyet gösteriyordu sosyal medyada. İnternette bu konularda yazılar da yazıyordu. O da gazeteyi kendi kişisel tanıtımı için kullanıyordu, onunla ilgili de okurlardan eleştiriler geldi. Bölüm yöneticilerine de ilettim bu e-postaları. O da gazetenin desteğiyle tanınıp, kendi kanatlarıyla uçabileceğine inandıktan sonra Kasım 2017'de gazeteden ayrıldı.

Instagram hesabında "ürün yerleştirme" yapanlardan biri de *Kelebek* yazarlarından Onur Baştürk'tü. Bir otomobil firmasından test aracıyla Edremit'ten Bursa'ya, oradan Alaçatı ve Urla'ya kadar gitmiş, hibrit araçla çektirdiği fotoğrafların altına "...Hibrit

yolculuğumuz tıngır mıngır sürüyor. *#kia #niro #onuryolda*" gibi ifadeler yazmıştı. Her fotoğrafta aracın markasının görünmesine dikkat edilen bu paylaşımlar, 4.5 ay kadar devam etmişti.

Bir okurun uyarısıyla bunları görünce Baştürk'e, "Otomotiv editörü olmayan bir yazar, bir aracı neden test eder, niçin? Firma bir aracı o kişiye neden verir, tanıtım için mi? Gazeteci, test aracıyla neden sürekli fotoğraf paylaşıp tanıtım daha doğrusu ürün yerleştirme yapar" sorularını yönelttim. Baştürk, şöyle yanıtladı:

"...Test amaçlı verilmiş hibrid bir araçla farklı iki tarihte yapılmış yol macerasını paylaşmam da bana doğal geliyor. Paylaşımlarımı istediğim gün ve saatte yapıyor olma özgürlüğü de. Elbette otomobil yazarı değilim. Ama bu, elektrikli bir aracı merak etmeme engel değil. Daha önce de bir motosikletin tepesinde, Güney Avrupa kıyılarında 350 kilometre yol tepmiş, bu acayip deneyimi köşede aktarmıştım.

Bir başka seferde ise karavanla güney kıyılarında dokuz gün tur yapmıştım. Hatta geçen kış bir firma, buz üstünde sürüş deneyimini ünlü bir pilotla yaşamak üzere davet etmişti. Kısacası benzer deneyimlerim çok, yeni değil. Bunlarda da amaç tanıtım değil, o deneyimi yaşamak ve aktarmak. Günümüzün 'sürükleyeni', anahtar kelimesi artık bu; deneyim. Olaya böyle bakıyorum günceli kovalayan bir life style yazarı olarak..."

Ne güzel bir hayat! Ne güzel bir gazetecilik! Gelsin hibrit otomobiller, gitsin karavanlar, motosikletler! Karşılığı da gazetede ve sosyal medyada gizli reklam yapılması. Onur Baştürk'e "doğal" gelen bu gazetecilik tarzı, bana olağanüstü, kesinlikle kabul edilemez geliyordu. Sadece bana değil, bir gazetecinin şirketlerden araçlar alıp gizli reklam yapması dünyanın neresine giderseniz gidin etik açıdan problemlidir.

Bir gazeteci, böyle etik dışı bir davranışta bulunsa öncelikle onun editörleri, bölüm şefleri müdahale eder. O müdahale etmese gazete yöneticileri duruma el koyar. Maalesef *Hürriyet*'te böyle olmadı. Ben bu konuyu 20 Kasım 2017'de yazıp Onur Baştürk'ü eleştirdim:

"Kuşkusuz bir gazeteci karavanla güney kıyılarını, motosikletle Avrupa kıyılarını dolaşabilir; hibrit bir araçla yaz tatiline de gidebilir. Ama bedelini kendisi ödemeli. 'Merak ettiklerini

deneyimleme'nin karşılığını *Hürriyet* (markası) ve gazetecilik ödememeli."

Niye Müsamaha Göstermiyor ki?

Bu eleştirilerime karşı onu ilk savunan Magazin Servisi Müdürü Selim Akçin oldu. İki gün sonra genel yayın yönetmeni, yazı işleri müdürleri ve bütün bölüm şeflerine bir e-posta gönderdi. Beni suçlaması bir yana, gazetede reklamlar ile haber ve yazıların nasıl iç içe geçtiğini somut örneklerle sıralıyor, daha doğrusu itiraf ediyordu:

"..*Kelebek*, kendi yıldızlarını yaratan bir marka. Yazarlarımızın bilinirlikleri, okunma oranları yüksek. Mesela, *Hürriyet*-Vodafone işbirliğiyle bir Bangkok gezisi düzenlendi. Reklam servisi bu gezi için Onur Baştürk'ü seçti. Reklam servisi geçen hafta pazar günü Onur'dan bir Emaar Square AVM yazısı rica etti. Onur'un o yazısı geçen hafta *Kelebek*'te çıktı. Birkaç ay önce *Kelebek*'in yazar kadrosu Emaar Square AVM'ye gitti. Gidenlerin hepsi Emaar'la ilgili yazdı.

Daha önce birçok projede *Kelebek* yazarları kullanıldı. *Hürriyet*'in Keşfet projelerinde de *Kelebek*'in yazar kadrosu neredeyse tam kadro yer aldı. *Hürriyet*'in reklam ve pazarlama ekibi, gazetedeki diğer servislerdeki önemli yazarlar gibi *Kelebek*'teki yazarların potansiyelinin farkında yani.

Burada şunu sorabilirim: *Hürriyet* dışında, asıl hitap etmemiz gereken kesimler de yazarlarımızdan 'faydalanmak' istiyor olabilir mi? O kesimler ne yapıyor, otomobil editörü varken Onur'a –üstelik otomobil sürememesine rağmen– şoförlü bir araba tahsis ediyor.

İki kez, 4'er gün. Finlandiya'da buz üstünde yine yanında bir şoförle bu deneyimi yaşatıyor.

Onur ne yapıyor peki... Bu deneyimi gelip gazetesinde yazıyor. Onur'a şunu diyebiliriz: Gezilere gitme, sana verilen otomobili kullanma, gece 5 mekân gezme, ara sıra da olsa gidip DJ'lik yapma, şarkı sözü yazma, şarkı söyleme..."

Selim Akçin'in bu satırlarını okurken gözlerime inanamadım. Onur Baştürk, otomobil kullanmayı bilmiyormuş! Meğer Instagram'da övüp durduğu o hibrit aracı başkası sürmüş, Onur

Baştürk test etmiş! Doğrusu kendime kızdım, buna nasıl dikkat etmedim, önceden fark etmedim diye. Daha dikkatli araştırmalıydım.

Selim Akçin, gazetecilerin reklam servisi ve şirketler tarafından "kullanılmasını" övünme vesilesi sayıyor, Onur Baştürk'ün otomobil reklamı yapmasını da "Değişen medya, tüketim alışkanlıklarına paralel 'şey'ler sunuyor" diyerek desteliyordu. Ama bir yandan da benim gördüğüm etik hataları yazmak yerine kendilerine söylemekle yetinmemi istiyordu:

"Ama tüm bunlar bir yana. Faruk Bildirici, 80 hız sınırı olan bir yerde 81'le giden Onur'a cezayı kesiyor. Kanunlarda bile olan yüzde 10'luk müsamahayı göstermiyor. Köşede pusuya yatan polis gibi cart diye önümüze makbuzu koyuyor.

Ayşe Arman gibi "Sevdiğim şeyi cart diye koyarım. Öyle de yapmaya devam edeceğim. Nokta" diye yazmayan Onur'u kamuoyu önünde şaibeli duruma düşürüyor. Diyelim Onur, hibrid otomobille gezmenin hazzını gereğinden fazla yaşadı, Instagram'da işin suyunu çıkardı. Çekip bir kenara, "Onur böyle yapma, bak bu gizli reklama giriyor" deme şansımız neden elimizden alınıyor?"

Halbuki her vakada olduğu gibi, bu konuyu da yazmadan önce Onur Baştürk'e sormuştum, Selim Akçin'in de olup biten her şeyden haberi vardı. Sorun şu ki, Servis Şefi de yazarı da bunları etik problem olarak görmüyorlardı. Benim elimde, yazmaktan, okura durumu bildirmekten başka araç yoktu...

Hemen yanıt verdim Selim Akçin'in yazdıklarına. Ben de aynı kişilere gönderdim yanıtlarımı. Reklam Servisi'nin yazarları bu şekilde "kullanması"nın gazetecilik açısından yanlış olduğunu ve herkesin Yayın İlkeleri'ne uymakla yükümlü olduğunu vurguladım. Yanıtımdan birkaç paragrafı aktarayım:

"...ortada ender bir haz almaca, limiti az aşmaca yok; bilerek isteyerek yapılan bir etik kural ihlali var. Selim Akçin, böyle bir gazeteciliği nasıl ve neye dayanarak savunduğunu anlayamadım. Onur Baştürk'e şarkı sözü yazma, şarkı söyleme diyen yok. Şarkı sözü alıp verdiğin, DJ'lik yapıp para kazandığın yerlerle ilgili yazma, onları yazman çıkar çatışması yaratır; geceleri dolaştığın mekânlarda hesabı öde yoksa sen ve *Hürriyet* onlara gebe kalır;

bedava gezilere gidip şirket/mekân/otel vb. reklamı/tanıtımı yapma; yazıp çizdiğin insanlarla parasal ilişkilere girme... Asıl söylenmesi gereken bunlar... Doğru, ilkeli gazetecilik budur.

Selim Akçin'in "*Kelebek*'teki yazarların potansiyeli"nden söz etmesi de yadırgatıcı. Yazının içine Emaar Square AVM reklamı koymak gazetecilik açısından asla kabul edilemez. Bir siyasi parti ya da kişi yüklü miktarda para verse siyaset yazan yazarların yazısına da onlar için övgü koyabilir miyiz? Ya da Onur Baştürk'ün yazdığı diğer mekânlarla ilgili görüş ve önerilerin samimiyeti kalır mı?"

CEO'dan Müdahale ve Editöryal Bağımsızlık

Daha bu karşılıklı yazışmanın yankıları dinmeden kendimi yeni bir gerginliğin içinde buldum. Bir okur, internet yazarlarından Bahar Akıncı'nın da Instagram'da Nissan otomobil paylaşımları yaptığını yazdı. Doğruydu okurun yazdıkları. Hemen sordum kendisine. Yaptığı projeleri, gurme turları aktardı. "Ama ben kadrolu değil, küçük telifli bir *Hürriyet Kelebek* yazarıyım" bilgisi verdi. Durumu Onur Baştürk'ten farklıydı.

Ardından yaptığı özel işler ve projelerle *Hürriyet* yazarlığının ayrılmasını konuşmaya başladık. Sosyal medya profilinden "*Hürriyet Kelebek*" ibaresini kaldırdı. Ama Ayhan Sicimoğlu, Gülse Birsel, Gülben Ergen ve Gonca Vuslateri, Başak Dizer, Ece Sükan örneklerini vererek, yazılarını oradan paylaşmayı sürdürmek istediğini söyledi. Ben buna da karşı çıktım; *Hürriyet* yazarlığı ile diğer kimliği iç içe geçmiş olacaktı. Gazetecilik dışı ticari faaliyetlerini *Hürriyet*'ten tamamen ayırmaları gerektiği kanısındaydım.

Tam bu noktada tartışmaya Dijital İçerik Koordinatörü Ercüment İşleyen ve Selim Akçin de katıldı. Zira Bahar Akıncı ile yazışmamızda onları ve Fikret Bila'yı da cc'liyorduk. İşleyen ve Akçin, yazıların linkini vermenin "etik sorun yaratmayacağı" görüşündeydi. Akçin, yine sert ifadeler kullanmıştı e-postada. "Cebine harçlık bile koymadığımız Bahar Akıncı, bize içerik sağlasın, iyi bir okur trafiği getirsin, enteresan ve değişik şeyler yazsın, gittiği yerlerden izlenimlerini paylaşsın ama profilinde *Hürriyet*'te yazdığını gizlesin. Etinden sütünden yararlanalım

ama oraya kadar deniyor. Bence yeni bir anayasaya ihtiyacımız var."

Ben de uzun bir metinle kendisine yanıt verdim. "Yeni anayasa" belirlenene kadar herkesin mevcut Yayın İlkeleri'ne uymakla yükümlü olduğunu hatırlattım. Kadrolu olmayan internet yazarlarının her tür faaliyeti sürdürmelerine izin verilmesinden söz ediliyordu ama internet yazarlarının gazeteci olmadıkları, kadrosuz çalıştıkları hakkında okura bilgi verilmiyordu. Okur nezdinde bütün yazarlar aynı kategorideydi.

Hiç beklemediğim yerden karşılık geldi uzun e-postama; Şirketin *Hürriyet* İcra Kurulu Başkanı Çağlar Göğüş'ten. Artık yazışmalarımızı kim ilettiyse meseleye karışma gereği duymuştu. Reklam Servisi yöneticisinin de katılacağı geniş bir toplantı düzenleyeceğini duyuruyordu. "Yayın İlkeleri'nin uygulanması konusundaki desteğime" teşekkür ediyor ama yazının sonunda beni uyarmaktan da geri kalmıyordu:

"Son olarak sizin birimler ve kişilerin görüşleri ile ilgili genel anlamda polemiğe girmemenizi rica ediyorum. Bu konularda ihtiyaç olduğunu düşünüyorsanız, eğitim vb. aktiviteler düzenleyebiliriz ama konudaki endişelerinizi Fikret Bey'e aktarırsanız, kendisi idari anlamda gerekeni yapacaktır. Eğer bu idari akışı sağlayamazsak, günlük işler aksayacaktır, sizin denetim rolünüz de karışacaktır."

Doğrusu üzülmüştüm. Asıl "rolünü karıştıran", Çağlar Göğüş'ün kendisiydi. Patronajın temsilcisi olan, editöryal faaliyetlere müdahil olmaması gereken bir yönetici olarak, ombudsmanlığa farklı bir görev tanımı yapıyordu. Evrensel gazetecilik değerleri açısından olacak iş değildi bu şekilde devreye girmesi. Aslında buna ilk itiraz etmesi gereken, editöryal kadronun tepesinde görev yapan Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila'ydı. Çağlar Göğüş doğrudan onun görev alanına müdahale etmişti. [15]

15. Çağlar Göğüş, "rolünü karıştırdığı" ve editöryal kesime müdahale ettiği görüşüme katılmadığını belirterek, itirazını şöyle dile getirdi:
"Yazınızın 'CEO'dan müdahale ve editöryal bağımsızlık' bölümünde benim rolleri karıştırdığımı ifade etmişsiniz. Benim görevim haber ve içeriğe yönelik hiçbir zaman olmadı. Gazetenin editöryal bağımsızlığını korumak, marka itibarını yükseltmek, ekonomik dengelerini yönetmek ve idari anlamda akışı sağlamak üzere yönetimsel görevlerimi işlettim. Bunu yaparken yazı işleri, ilan ekipleri ve

Konuşup konuşmadıklarını bilmiyorum ama bu yazışmayı takip eden Fikret Bila'dan hiç itiraz gelmedi. Zaten *Hürriyet*'te, başta Aydın Doğan ve Vuslat Doğan Sabancı olmak üzere gazete sahipliği ve diğer idari yöneticilerin yayınlara müdahalesi, görüş belirtmeleri ve hatta kararlar almaları, öteden beri başta Genel Yayın Yönetmenleri olmak üzere bütün editöryal kesim için sıradanlaşmış, iyiden iyiye kabullenilmişti.

Ben de Çağlar Göğüş'ü yanıtlarken Fikret Bila'ya ayrıca sorma gereği duymadım. "Polemiğe girmemem konusundaki cümlelerinizi üzücü bulduğumu söylemeliyim. Bugüne değin 'günlük işleri aksatan' ve 'denetim rolümü karıştıran' bir faaliyetim, tartışmam vb. olduysa lütfen söyleyin" dedim.

---

idari kadro arasında iletişimsizliği engellemek ve Genel Yayın Yönetmeni ile birlikte, sizin de işaret ettiğiniz konuları yönetmek ve düzenlemek bu görevimin içinde yer aldı.

Ben her zaman sizin ombudsman görevinizin içeride ve okurlarımız ve kamuoyu önünde çok değerli ve önemli olduğunu savundum; bu konuda da yapıcı ve yol açıcı olmaya gayret ettim. Birçok görüşünüze katıldım ve uygulamaya da aldık. Bazı yazarlarımızın telifli çalışmaya alınması, dijitalde yazan ve ihtiyacımız olan, haberle de sınırlı olmayan çok sayıda içerik üreticisinin sosyal medya profillerinden *Hürriyet* ibarelerinin kaldırılması, denetimlerin sistematikleştirilmesi, bununla ilgili toplantılar yapılması ve yayın ilkelerinin revize edilmesi çalışmalarına destek verilmesi birkaç örnek.

Size katılmadığım biraz farklı yönde düşündüğümüz konulardan biri içerik ve dijital format tartışmaları idi. Bu çalışmalar esnasında, sınırlı şekilde editöryal kadromuzun okurlarımıza şeffaf olmak kaydıyla markalarla iş birliği yapması gibi konularda dünya örneklerine baktık.

Okuyucumuza bunun bir iş birliği çalışması olduğunu belirterek, bu formatları hayata geçirdik. Google, Facebook gibi içerik ve reklam devleriyle rekabet ettiğimiz bir dünyada yerel anlamda farklılaşabildiğimiz projelerin Genel Yayın Yönetmeni ile birlikte değerlendirilip yapılması önemli idi.

Siz de takdir edersiniz ki dünyanın hiçbir basın kuruluşunda ombudsmanın görevi dijital format çalışmaları olmamıştır. Bu noktalarda her zaman eleştirilere açıktık, fakat rekabetin çok sert olduğu özellikle dijital medyada ortaya çıkan format tartışmalarının günlük idari akışta ve hedeflere ulaşmamızda sorun yaratacağını ifade etmiştim.

Tüm bu bahsedilen konulardaki çalışmaları yürütürken, Türkiye'de gelişmelerin veya örneklere bakmanın ötesinde dünya devi olmuş medya markalarını da her zaman incelemeye aldık. Örneğin; BBC'nin 'editorial guideliness'ına göre; reklam servisi bedeli karşılığında ürün yerleştirmeye izin verebilmekteydi. Kişisel fayda sağlanması konusu çıkar çatışması yaratmadan, izinle yapılabileceği istisnası getirilmişti. Bu ve benzeri örnekler de bize büyük gazetelerin ve medya şirketlerinin de dönemin koşullarına göre yayın ilkelerini sürekli değerlendirdikleri ve makul değişiklikler yaptıklarını göstermişti."

İnternette "etkileşim ve erişimin artması" için telifli yazarların her istediklerini yapmalarına izin verilemeyeceğini belirttim. "Ben telifli yazarların gazetecilik dışı faaliyetleri ile *Hürriyet*'teki faaliyetleri arasına set çekilmesinden yanayım. Bunun da özellikle sosyal medya hesaplarında profillerinde *Hürriyet*'e yer vermemeleri ve yazının linkini koymamalarıyla sağlanacağını düşünüyorum" diye noktaladım yanıtımı.

Çağlar Göğüş, bu görüşlerime karşılık verirken, telifli yazarların konumlarının tanımının yapılması gerektiğini tekrarladı:

"Ben ifade ettiğiniz üzere markamızı korumak ve değerini artırmak peşindeyim. Bunu yapmanın yollarından birisi de erişimi artırmak ama kuralları ile... Bunları kapsamlı şekilde toplantımızda konuşuruz. Desteğiniz için tekrar teşekkürler."

İlkeler Önemli ama Biraz Esneyelim

Bu yazışmaların ardından 21 Aralık 2017'de bir araya geldik Çağlar Göğüş ile. Toplantıya Fikret Bila, Volkan Vural, Ercüment İşleyen, Zeynep Tandoğan, Sefer Levent, Selim Akçin, Mehmet Arslan, Nuran Çakmakçı katıldı.

Toplantı öncesinde Fikret Bila ile görüşmüş, hazırlıklarımdan söz etmiştim. Telifli yazarlar ve gazetecilerin reklam yapmaması konusundaki görüşlerimi destekliyordu. Toplantıyı Volkan Vural yönetiyordu ama Fikret Bila toplantı başlar başlamaz hemen bana pas attı. "Faruk güzel bir çalışma yapmış, isterseniz önce onu dinleyelim" dedi. Bunun üzerine "dijital yayınlarda reklam ve gazetecilik" konusunda hazırladığım slayt gösterisini sundum...

Özetle gazetenin itibarının korunması için yazılara reklam konulmaması ve reklam ile haberin iç içe geçmemesi gerektiğini anlattım. Kadrosuz yazarlar konusunda da önerilerimi aktardım. Sonuna kadar herkes dikkatle dinledi.

Volkan Vural bana hazırlığım için teşekkür etti, gazetecilik ve reklam ilişkisi hakkındaki görüşlerime saygı duyduğunu vurguladıktan sonra "ideal dünyada değiliz" diyerek sözlerini sürdürdü:

"Ancak bağımsız yayıncılığın temelini oluşturan ekonomik bağımsızlığın en büyük aracı olan reklam konusunda, günü-

müzde Batı medyasındaki gelişmeler de dikkate alınarak bazı esnekliklerin gösterilmesi gereğine inanmaktayım.

Bu çerçevede, marka olgusunun dikkate alınması, gazetecilerin yönetimden izin alınması ve reklam gelirinin gazete ile paylaşılması koşulları ile reklam faaliyetine esnek bir şekilde yaklaşılması ve her bir durumun 'case by case' gazete veya medya yönetimi tarafından değerlendirilmesi, toplumda esasen 'meşhur' oldukları için gazetelerde yazı yazmalarına izin verilenlere uygulanan kriterlerin daha esnek olması gerek. İlkeleri dikkate almalıyız tabii ama bir yandan da günümüz koşullarına uyum sağlamalıyız."

Çağlar Göğüş de benzer görüşleri dile getirdi ve kadrosuz yazarlar konusunda bir formül bulmak gerektiğini anlattı.

Spor Servisi Müdürü Mehmet Arslan da "Bu koşullar önemli. Ben artık bir haberi hazırlarken para konusunu da düşünüyorum. Turkcell ile görüşürken onun getirisine de bakıyorum. Hayatın gerçekleri artık farklı" dedi. Arslan'ın görüşüne Reklam Direktörü Zeynep Tandoğan da destek verdi. Fikret Bila ise itiraz etti, "Para kazanma konusuna reklam servisi bakacak, sen haberi düşüneceksin" dedi.

Magazin Servisi Müdürü Selim Akçin ise tartışılan konuyu değerlendirmek yerine doğrudan beni eleştirdi. Onur Baştürk'ün test için aldığı araçla ilgili paylaşımlarını ve Cengiz Semercioğlu'nun Londra davetine icabet ettikten sonra kendisine hediye edilen Samsung cep telefonunu övmesini eleştirdiğim yazılarıma getirdi sözü:

"Bir magazin yazarı telefon yazamaz mı? Onur bir aracı test etmiş, dört gün aracı almış. Bunu yapmasının ne sakıncası var? Bunları yazıyor sanki sadece *Hürriyet*'te böyle sorunlar varmış gibi herkes bize hanutçu diye bakıyor. Halbuki diğer gazetelerde daha fazla geziye gidiyorlar."

Ercüment İşleyen ise "Örneğin Iphone tanıtım yapıyor. Test edip değerlendirme yazması için teknoloji editörümüze telefon veriyor ama o almaya korkuyor. Aslında bizde bir şeyler çıkıp çıkmaması artık bu kadar da önemsenmiyor. Çünkü insanları etkilemede bazen sosyal medya fenomenleri ve influencerlar daha büyük rol oynuyor. *Hürriyet* büyük marka diyoruz ama

artık o kadar da büyük değil. Bunu da görmemiz lazım" diyerek destek verdi ona.

Yazarlara Reklam Payı Kararı

Zeynep Tandoğan da 2014'te bir karar alındığını, yazarlarla iş birliği yapılıp onlara da pay verildiğini söyledi. "Bu resmi bir karar" dedi. Ben böyle bir karar alındığını o âna kadar bilmiyordum, hiçbir şekilde duyurulmamıştı. O nedenle hemen itiraz ettim. "Nasıl resmi? Ben böyle bir karar olduğunu bilmiyordum. Daha önemlisi okurlar ve kamuoyu biliyor mu? Böyle bir karar açıklayamazsınız çünkü ne ahlaki ne de yasal" dedim.

Sonra Selim Akçin'e yanıt verdim, "Cengiz Semercioğlu, bedava Londra gezisine gitti. Samsung telefon hediye ettiler. Geldi, bunların karşılığında telefonu öven yazı yazdı. Buna itiraz etmeyecek miydim?"

Selim Akçin, "Hediye değildi, faturasını gösterdi" dedi. Oysa o telefonun hediye olduğunu belgelemiştim, Cengiz Semercioğlu önce fatura gösterip direnmiş, sona telefonu şirkete iade etmek zorunda kalmıştı. Hatta iade ettiğini de gazetedeki yazısında açıklamıştı. Selim Akçin buna rağmen hâlâ telefonu satın aldığını söyleyip savunabiliyordu. İnanamamıştım, sinirlendim. Karşılıklı tartışmaya başladık:

"O fatura kendisinin değil, şirketin faturasıydı. Zaten o yüzden de telefonu iade etti."

"Hayır etmedi, ben 30 yıllık arkadaşıma güvenirim."

"Yazı yazdı, telefonu iade ettiğini kendisi açıkladı. Hayret bunu savunabiliyorsun. Onur Baştürk de öyle dört gün değil, önce 1.5 hafta, sonra dört gün arabayı alıyor. Araba kullanmayı bilmiyor! Ama test ettim diye 4.5 ay boyunca Instagram'da tanıtım yapıyor. Bu normal bir gazetecilik faaliyeti mi?"

Fikret Bila burada söze girdi: "Tabii gazetecilik değil, bu yanlış" diyerek destekledi beni. Çağlar Göğüş de gerginliği yatıştırmak için olsa gerek konuyu değiştirdi hemen. Dijitalde yazan telifli yazarların profillerinde *Hürriyet* yazmamalarını ama yazılarını paylaşabileceklerini söyledi.

Ben de daha önceki savunduklarımdan farklı olarak bu öneriye itiraz etmedim. Zaten görüşümü orada kabul ettiremeyeceğim

belli olmuştu. Ama telifli yazarların yazılarıyla diğer faaliyetleri arasına bir set çekilmesi gerektiğini, aksi halde sadece reklam, PR değil, siyasi ve diğer sözlerinin sorumluluğunun da gazeteye yüklenebileceğini vurguladım.

Çağlar Göğüş ve Volkan Vural markalardan bahsedilebileceğini, esnemek gerektiğini tekrarladı. Ben de markaların yazılmasına değil reklam ve tanıtım yapılmasına karşı olduğumu yineledim:

"Haber ve yazılarda reklam ve tanıtım yapılmasına, çıkar ilişkisi olan yazılar yazılmasına karşıyım. Örneğin Reklam Servisi'nin düzenlediği ve tüm yazarların katıldığı çeşitli şehirlere düzenlenen gezilere itiraz etmiyorum. Çok da doğru bulmuyorum ama itiraz etmiyorum. Çünkü bir iki firma kayırılmıyor, bütün şehir için katkı söz konusu oluyor. Aslında eskiden *Hürriyet* Kervanı olurdu, gidilip kentin sorunları da incelenir öyle yazılırdı. Gazetecilik açısından o geziler daha doğruydu."

Yanlışsa Yaptırım Uygulayın

O âna kadar sessiz dinleyen Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent söze girdi. Konunun başka bir yönüne dikkat çekti. "Faruk Bildirici yazıyor ama sonra bir şey yapılmıyor. Eğer yanlışsa bir yaptırımı olması gerek, değilse yanlış değil demek gerek. Sorun bu".

Fikret Bila ve Volkan Vural da ona hak verdi. Doğru söylüyordu Sefer Levent. "Ben ombudsman olarak gördüğüm hataları söylüyorum. Gerisi yönetimin bileceği, onların karar vereceği bir iş. Telifli yazarlar ve yazılarda reklam konusunda yeni bir standart oluşturup herkesin buna uyması istenebilir. Bundan öncesi bir kenara bırakılabilir" dedim.

Bir ara söz Ayşe Arman'a geldi. Çağlar Göğüş, Ayşe Arman'a söz geçiremediklerini söyledi. Neden böyle söylediğini anlamadım doğrusu. Halbuki kendisi de bölüm şefleriyle toplantılar yapıyor ve para kazandıracak projeler getirmelerini istiyor, haber ve reklamın iç içe geçmesine de aldırmıyordu.

Çağlar Göğüş, daha fazla uzatmadan toplantıyı kapatmak istedi. "Telifli yazarlarla ilgili karar verildi. Sosyal medya hesap-

larından yazılarını paylaşabilecekler ama profillerinde '*Hürriyet* yazarı' ifadesi kullanamayacaklar" dedi.

İtiraz ettim, "Yazılara reklam alınmaması, reklam ve haberin iç içe geçmemesini de kararlaştıralım" dedim. Zeynep Tandoğan itiraz etti bu önerime. Bir süre daha tartıştık, sonunda da yeni bir karar verilemeden toplantı bitti.

Ertesi gün toplantıda yaptığım "Yayın-reklam ilişkisi" başlıklı sunumun metnini bölüm şefleri ve yazı işlerine gönderdim. Selim Akçin'in söylediklerinin tekzibi olan, Cengiz Semercioğlu'nun Samsung telefonu iade ettiğini açıkladığı 13 Temmuz 2012 tarihli yazısını da ekledim tabii.

Toplantıdaki sunumu gönderme nedenimi açıklarken, etik sorunların giderilmesinin önemini bir kez daha vurguladım ve Doğan Holding Onursal Başkanı Aydın Doğan'ın, 10 Aralık 2012'de güncellenen Yayın İlkeleri'ni açıklarken yaptığı konuşmadan bir bölümü hatırlattım:

"...bazı gazeteci arkadaşlarım bana 'Patron, biz bu ilkeleri yayımlayınca herkes sürekli bizden hesap soracak. Halbuki rakip medya kuruluşları yayın ilkeleri yayımlayıp kamuoyuyla paylaşmadığı için, daha vahim mesleki hata yapsalar bile kimse onlardan hesap sormayacak', demişlerdi. Ben, o gün de aynı cevabı vermiştim, bugün de aynı cevabı veriyorum. Doğan Grubu Türk medyasının lider grubu olarak bu sorumluluğu taşımak zorundadır. Medya sektörünün çıtasını hep daha yukarıya çekmek bizim görevimizdir."

Üç ay kadar önce Aydın Doğan'ın bu sözlerini hatırlatarak, "Bu ilkeler herkesi bağlar" başlıklı bir yazı hazırlamıştım. Yazının sonunda "Bu cümleler, benim açımdan yol gösterici. Her okuduğumda Okur Temsilcisi (Ombudsman) olarak ilkelerin uygulanmasını tavizsiz biçimde takip etmem gerektiğini yeniden hatırlatıyor bana. Ama Yayın İlkeleri'nin hayata geçirilmesi sadece benim görevim değil. *Hürriyet*'in tüm çalışanları, Yayın İlkeleri'ni içselleştirmeli, istisnasız uygulamalı" demiştim. Fikret Bila arayıp, Vuslat Hanım'ın bu yazının yayımlanmasını istemediğini söylemişti. O yazıyı da "Kullanılmayan Yazılar" klasörüme eklemek zorunda kalmıştım.

İstanbul'daki toplantıdan döndükten sonra beni şaşırtan bir e-posta aldım. Toplantıya katılan ancak çok az konuşan bir bölüm şefinden geliyordu. "Çok fazla desteğim olamadı, üzgünüm" diyor, ekliyordu:

"Dünkü toplantıda her ne kadar 'dünya değişiyor', 'esneyelim' gibi sözleri duymak üzdüyse de ve bir ara siz ve kendimi o grubun gözünde geleneksel, eski kafalı, klasik gazeteci gibi hissetiysem de sizin çabanız ve yerinde söylediğiniz sözlerden umutlandım.

Keşke muhabirden editöre bütün yayın grubunun yer aldığı bir toplantıyı Aydın Bey ile birlikte yapsanız. Nasıl meslektaşlarımızdan utandığımızı, birçok meslektaşımızın reklam ajansında metin yazıyormuşçasına hareket ettiğini, Instagram ya da Twitter takipçileri fazla diye –hoş bu sayılar da satın alınabiliyor ya– reklam servisi ya da yöneticilerimiz tarafından nasıl el üstünde tutulup cilalandığını aktarma şansımız olur."

Aslında ben de istiyordum böyle bir toplantıyı. Bütün muhabir, yazar ve editörlerin katılımıyla yapacağım tartışmalar yararlı olabilirdi. Fakat bu önerimi her düzeyde dile getirmeme rağmen böyle herkese açık bir toplantı yapılamadı.

Karakartal'ın "Doğal İçerik"e Direnişinin Bedeli

Bildiğim kadarıyla Magazin Servisinde yazılarına reklam almayı reddeden, Reklam Servisi'nin isteklerine direnen tek yazar Melike Karakartal'dı. Ne yazık ki, kendi servisinden yeterince destek göremiyordu.

"Markaların ve reklam departmanının gazetecilere ısmarlama yazılar yazdırdığı ve okura reklam anlaşması olduğunun yansıtılmadığı projeler hayata geçtikçe güven kaybı kaçınılmaz" düşüncesindeydi. Eğer *Hürriyet*, markalarla içeriğe yönelik anlaşmalar yapacaksa, ilgili projelere eklerde ayrı sayfalar ayrılarak içeriğin bir reklam çalışması olduğunun mutlaka belirtilmesi gerektiğini, aksinin okuru kandırmak olduğunu savunuyordu.

Hürriyet'in reklam departmanı aynı düşüncede değildi elbette, markalara reklam çalışmalarından çok daha fazlasını vaat ediyordu. Yazarlardan, anlaşma yapılan markalara köşelerinde

"tesadüfen rastlamış ve beğenmiş, okurlarla paylaşma ihtiyacı hissetmiş gibi" yer vermelerini istiyordu.

2017 yılının Mart ayında *Hürriyet*'in reklam departmanı, Karakartal'ın da içinde olduğu bir grup *Kelebek* yazarını yeni açılan bir alışveriş merkezinde toplantıya çağırdı. *Hürriyet*, bu alışveriş merkezi ile bir reklam anlaşması yapmıştı ve bu toplantıda yazarlara köşelerinde alışveriş merkezine nasıl yer verecekleri anlatılacaktı.

Emaar Square AVM ile *Hürriyet*'in yaptığı anlaşmaya göre *Kelebek* yazarları, alışveriş merkezini tesadüfen gezmiş veya etkinliklerden tesadüfen haberi olmuş gibi yazılar yazacak, söz konusu yazıların reklam olduğunu kesinlikle belirtmeyeceklerdi. Bir başka deyişle gazete, yazarlarının köşelerini, "doğal içerik" adı altında Emaar Square AVM'ye "kiralamıştı". *Hürriyet*'in, pazarlama ve gazeteciliği birleştirerek "doğal içerik" adını verdiği dâhiyane (!) reklam çalışmasındaki ana kural, yazılarda "Bu bir reklamdır" cümlesinin veya "advertorial" kelimesinin asla geçmeyecek olmasıydı. Yazarların alışveriş merkezi ile ilgili yazıları, yazdıkları diğer köşe yazılarından farklı olmamalıydı! Amaç, yazarlar aracılığıyla, okuru, hissettirmeden bu alışveriş merkezinin reklamına maruz bırakmaktı.

Nitekim bu anlaşmaya harfiyen uyuldu. *Hürriyet*'in reklam departmanı, Emaar Square AVM'den gelen güncel bilgileri düzenli olarak yazarlara gönderiyor, köşelerinde "etkinlikler tesadüfen ilgilerini çekmiş gibi" yazmalarını istiyordu. *Kelebek* yazarları dönem dönem alışveriş merkezinin çeşitli yönlerini övüyorlardı ve okur bir reklam çalışmasına maruz bırakıldığının farkında olmuyordu. Hem *Hürriyet*, hem Emaar Square AVM bu "doğal içerik" projesinden o kadar memnundu ki, bir yıl daha devam etme kararı alındı.

Karakartal, baskılardan bunaldığı bir gün reklam departmanına bir mail yolladı:

"Bir alışveriş merkezi ile ticari anlaşma yapıp yazarlardan düzenli olarak alışveriş merkezinin farklı bir yönünü öven yazılar talep etmenizi yanlış buluyorum. Üstelik alışveriş merkezi ile ticari bir anlaşma yapıldığını gizleyerek sanki tesadüfen gezmişiz gibi bir dil kullanmamızı istemeniz, gazetecilik meslek ilke ve ahlakına sığmaz.

Bu tip projeler, gazetemizin okur gözünde tarafsızlığını, güvenilirliğini ve itibarını zedeler, *Hürriyet*'i gazete olmaktan çıkarıp markaların, haber ve yazıların içine ticari anlaşmalarla sızdığı bir PR bültenine dönüştürür. Markalarla iş birliği yaparak proje üretirken konuya bu açıdan bakmanız ve bu sakıncaları da dile getirmenizin doğru olacağına inanıyorum."

Karakartal, reklam departmanının, yazılarında gizli reklam yapması yönündeki baskıları doğrultusunda yazı yazmayacağını 2017'nin Kasım ayında müdürüne aktardı. Reklam departmanından ise yazarların dâhil edildiği reklam projeleri söz konusu olduğunda, kendisini dışarıda bırakmalarını talep etti. Ettiler de. Vodafone'la yürütülen proje ve neredeyse tüm *Hürriyet* yazarlarının köşelerinde hepsiburada.com'daki indirimin reklamını yaptıkları, medya tarihine bir kara leke olarak geçen hepsiburada.com'un "Efsane Cuma" reklamları için Karakartal'dan yazı istemediler.

Tabii *Hürriyet*'in "gizli reklam" projelerine "hayır" demenin bir bedeli olacaktı! 2017 sonunda "ekonomik gerekçelerle" tensikat yapılıyordu. Gila Benmayor, Yaşar Sökmensüer, Nurettin Kurt gibi isimler işten çıkarılıyordu. Gazetenin en kıdemli isimleri Tufan Türenç ve Fikret Ercan da gazeteyle bağları koparılan isimler arasındaydı. Bu işten çıkarma dalgası sırasında Karakartal'ın da işine son verildi.

Öte yandan Karakartal, işine son verileceğinden henüz haberi yokken Harvard Üniversitesi'nde yer alan Nieman Gazetecilik Vakfı'nın bursuna başvurmuş ve finale kalmıştı. *Hürriyet*'teki yazılarına son verilmesinin başvuru sürecini olumsuz etkileyeceğini düşünerek *Hürriyet Daily News*'teki yazılarına gazetenin yayın yönetmeni Murat Yetkin'in desteğiyle bir süre daha devam etti.

Hürriyet'in Demirören'e satışının ardından gazeteyle kalan son bağı da kendi kopardı ve yazılarına son verdi. Yazılarına reklam alan, alışveriş merkeziyle ticari ilişkiler kuran ve Reklam Servisi'nin her isteğini gönüllü olarak yerine getiren *Kelebek* yazarları ise yerlerini her geçen gün daha da sağlamlaştırdı. Bir engelle de karşılaşmadılar bunları yaparken...

ÖZKÖK'TEN PATRONA ŞİKÂYET

Osman Müftüoğlu, Şile'de bir otelde kurduğu yeni "Detoks Merkezi" için milyonlar verse bu kadar etkili tanıtım yaptıramazdı. Özkök, üç gün süren yazı dizisinde Müftüoğlu'nun kendisine uyguladığı detoksu merkezdeki "tuz odası" ve havuzda çekilen fotoğraflar eşliğinde ayrıntılı olarak anlatıyordu.

Hürriyet'te 19-22 Mart 2017'de yayımlanan bu dizi kaçınılmaz olarak okurların da dikkatini çekti. Bir okur, Özkök'ün bu yazısını eleştiren bir e-posta gönderdi bana. "Müftüoğlu'nun detoks merkezinin reklamını yapıyor" diye eleştiriyordu Özkök'ü.

Okurun bu eleştirisini kısa bir notla birlikte Özkök'e yolladım. Gelen yanıt beklediğimden daha sertti. Belli ki kızmıştı bana. "Eski kafalı" olduğumu söylüyor, "Osman Müftüoğlu'nun benim reklamıma ihtiyacı mı var" diyordu. Oysa ben sadece okurun eleştirisini iletmiş, bir değerlendirme eklememiştim. Aslına bakarsanız ben de gerçekten Müftüoğlu'nun reklama ihtiyacı olmadığını düşünüyordum.

Birkaç gün sonra yazısındaki bir tarih yanlışıyla ilgili okur uyarısını ilettiğimde Özkök'ten bir e-posta daha geldi. "Teşekkür ederim Faruk. Geçen gün için de özür dilerim. Sana haksızlık ettim. Sevgiler" diyordu. Kırıcı olduğunu fark etmişti.

Sonra öğrendim, meğer detoks merkezi hakkındaki e-postamı havaalanında uçağa binmek üzereyken okumuş. Bir grup gazeteciyle birlikte Meksika'ya gidiyorlarmış. Bir PR şirketinin davetlisi olarak tabii... Mercedes'in yeni modelini tanıtımı ve testi için.

Halbuki Özkök'ün ve geziye katılan gazetecilerden Özlem Gürses'in ehliyeti yoktu, araç kullanmayı bilmiyorlardı. Otomotiv ile ilgili bazı internet sitelerinde de yayımlandı bu durum. Özkök döndüğünde araç testi konusuna girmedi, başka şeyler yazdı.

Detoks Merkezi Duyurusu

Bir ay kadar sonra da bir okurun uyarısıyla Müftüoğlu'nun yazısının bir köşesinde "Hayat Okulu'nda bu hafta ne var" başlıklı bir duyuru olduğunu fark ettim. 28 Nisan 2017 tarihli *Hürriyet*'te çıkan duyuru aynen şöyleydi:

"...Yaşasın Hayat Kilo Yönetimi ve Detoks Merkezi'mizin bu haftaki 'Hayat Okulu'nda 'Çeşitli poşeleme yöntemleriyle et ve sebze pişirme' konusu işlenecek ve pratik uygulamalar yapılacak. Faydalanmak isteyenlerin ... no'lu telefondan diyetisyen Gözde Ateş ile temasa geçmeleri gerekiyor."

Bu duyuru daha önce de birkaç kez yayımlanmış. Reklama ihtiyacı olmasa da köşesinde reklam yapma gereği duyuyor, bunu doğal buluyordu belli ki.

Sonraki hafta Okur Temsilcisi köşesinde Müftüoğlu'nun yazısında çıkan bu duyurulara değindim, "sağlıkla ilgili bilimsel yazıların da ticari çıkar kaygılarından uzak olması gerektiğini" vurguladım. Reklam ile bilginin iç içe geçmesinin sakıncalarına değindim.

O duyuruyu bir daha yayımlamadı Müftüoğlu da....

"Efsane Cuma" Reklamı

Berlin'de düzenlenen Tüketici ve Ev Elektroniği Fuarı IFA'yı *Hürriyet*'ten üç kişi izlemişti. Ahmet Can, Onur Baştürk, Ertuğrul Özkök... Üçü de Vestel'in davetlisiydi!

Ahmet Can, teknoloji yazarıydı. Fuar zaten onun alanıydı ve dengeli biçimde bütün markalardan söz etti yazısında. Onur Baştürk ise bir magazin yazarıydı, o da Vestel dışındaki markaları da yazı konusu yapmıştı. Özkök'ün 6 Eylül 2017'de çıkan yazısı ise baştan aşağı Vestel'i ve ürünlerini anlatıyordu. Hatta bir de Vestel markasının önünde fotoğraf çektirmişti Özkök.

Okur Temsilcisi köşesinde "davetli geziler" konusundaki düşüncemi yineledim. "Vestel niye *Hürriyet*'e ya da gazetelere reklam versin? Böylesi hem düşük maliyetli, hem de daha etkili değil mi?" diye de eleştirdim.

Özkök ile aynı yıl bir de Doğan Holding şirketlerinden biri olan hepsiburada.com'un "Kara Cuma/Efsane Cuma" indirim günü ile ilgili yazısı nedeniyle karşı karşıya geldim. Aslında sadece Özkök yapmamıştı o indirim gününün reklamını.

Hürriyet'in Ekonomi bölümünde 23 Kasım 2017 tarihinde "Hepsiburada'dan efsane Cuma" ve "Kara Cuma başlıyor" başlıklarıyla özel bir sayfa yapılmıştı. "*Hürriyet* yazarları ne alacak" başlığı altında da Doğan Hızlan, Ertuğrul Özkök, Taha

Akyol, Murat Yetkin, Kanat Atkaya, Cengiz Semercioğlu, Melis Alphan'ın da alışveriş listeleri yer alıyordu. Özkök, kendi köşesinde de "Efsane Cuma'ya işte böyle hazırlandım" diye yazmıştı.

Ertesi gün de Ahmet Hakan, "Efsane Cuma için alışveriş listem hazır", Ayşe Arman ise "Bugün efsane Cuma" başlıklarıyla köşelerini bu konuya ayırmışlardı. Gazetenin Ekonomi sayfası ve yazarları açık açık "patron şirketinin reklamını yapıyordu. İndirimli satışları bilemem ama gazetecilik ve *Hürriyet* açısından gerçekten "Kara gün" olmuştu...

Okurlardan yoğun tepkiler geldi. Ben de eleştirileri toplayıp hem Fikret Bila'ya, hem de reklama katılan yazarların tümüne gönderdim. "Okur eleştirilerine yanıt vermek ister misiniz?" diye de sordum. Özkök, "Yazımın neresinde reklam varmış göstersin, o zaman yanıt veririm" diye yanıt verdi. Bazı yazarlar da Hanzade Doğan'ın isteğiyle yapmak durumunda kaldıklarını söylediler.

Fikret Bila da engelleyememişti ama rahatsızdı bu reklam çalışmasından. "Okur tepkilerini koyabilirsin, Sefer de görüş açıklayacak" dedi. Aslında Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent'in de hoşuna gitmemişti bu haberler. Hatta o akşam şirketten hazırlanarak gönderilen haberi gazeteye koymamak için itiraz etmiş, ikna edemeyince sayfanın altına "*Hürriyet*-hepsiburada iş birliğiyle hazırlanmıştır" bandı koydurmuş. Okura yönelik bir uyarı olsa da bu bant, haberin reklam niteliğini değiştirmemişti. Yine de Okur Temsilcisi köşesinde yazılmak üzere konuşmadı benimle. Haklıydı, konuşsa bu gazetecilik faciasının sorumluluğu üzerine kalacaktı. Diğer yazarlar da sessiz kalmıştı.

Fikret Bila'yı aradım, durumu anlattım. O da biliyordu gelişmeleri. Bu konuyu yazmamın patronların tepkisine neden olmasından endişe ediyordu. "Bu hafta köşeye sadece bir okur eleştirisi koyarım. Yazarlardan gelecek yanıta göre de haftaya yazarım" dedim. Ama benzer isteklerin tekrarlanmaması için okur tepkilerini patron tarafına da göndermesini önerdim. Anlaştık, ilk hafta ben sadece bir okur eleştirisine yer verdim bu konuda.

İkinci hafta yani 4 Aralık 2017'de yayımlanacak yazımda "Reklam ve itibar" başlıklı bir bölüme yer verdim. "Grup şirketi" reklamı yapmanın yanlışlığını ve gazetenin güvenilirliğinin bundan zarar göreceğini dile getirdim.

Yazıyı sabah geçtim, ancak öğle saatlerinde Fikret Bila telefon etti. "Vuslat Hanım aradı. Faruk bu yazıyı koyarsa yine çok dayak yeriz, zaten konu kapandı" diyerek bu yazıyı çıkarmamı istedi. Ben de bu konunun gazeteye çok büyük zarar verdiğini söyledim. Bila da aynı kanıdaydı, kendisinden habersiz akşam haber yapıldığını, kendisinin de üzüldüğünü söyledi.

Yazıyı çıkardım maalesef. Canım çok sıkıldı bu duruma. "Keşke ilk hafta yazsaydım" diye kızdım kendime. Gerçi o zaman da başka bir gerekçe bulurlardı muhtemelen ama gecikmemiş olurdum. Böyle taktik yapıp oyalanmak yanlış olmuştu.

DSÖ'nünYaş Kategorileri

İnsan hangi yaştan sonra yaşlı sayılır? Özkök, yazılarında sık sık yaşından söz eder olmuştu. 71'i geçmişti ama yaşlı olmadığını savunuyordu. Osman Müftüoğlu'nun "Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlılık kategorilerini değiştirdi" yazması onu çok sevindirdi. DSÖ, "66-79 yaş arası değil, 79'dan sonrası yaşlı kabul edilecek" dediğine göre Özkök de yaşlı değildi!

Fakat hemen arkasından doktor okurlardan itirazlar geldi. "DSÖ'nün böyle bir kararı yok." Müftüoğlu'na sordum kararı neye dayanarak yazdığını. Cevabı gerçekten şaşırtıcıydı: "Bir işadamı arkadaşımdan Whatsapp mesajı geldi, oradan öğrenip yazdım."

Onun da kaynağı "Brillo.net" diye bir internet sitesiymiş. "Brillo.net"e baktım, Endonezya'da yayımlanan bir gazetenin ekinin bulunduğu web sayfası yani! O da üstelik bir gazete bile değil, bir gazetenin ekiydi! Baktım olacak gibi değil, DSÖ'ye sordum. Yanıt almak öyle kolay olmadı. İki ay boyunca Dünya Sağlık Örgütü'nün Türkiye Ofisine, Avrupa Ofisine, Merkezine, bulabildiğim her adrese e-posta gönderdim. Sonunda cevap vermek zorunda kaldılar: "Böyle bir kararımız yok."

Aldığım bu yanıtı Müftüoğlu'na ilettim, o da yanlışı düzeltti: "Okur Temsilcisi Faruk Bildirici, DSÖ Türkiye temsilciliğini de devreye sokarak o bilgiyi teyit etmeye çalıştı. Neticede kaynak olarak gösterilen "brilo.net" sitesinde yayımlanan o haberin doğru olmadığını öğrendik. Düzeltir, özür dileriz."

Yaşlılık meselesi böyle kapanmadı. Ertuğrul Özkök'ün hayalleri yıkılmış. "Bize üç ay mutluluğu bile fazla gördüler. *Hürriyet* Okur Temsilcisi Faruk Bildirici yememiş içmemiş. Araştırmış. Meğer Dünya Sağlık Örgütü'nün yeni yaş skalası yokmuş. Bir gecede yeniden yaşlı olduk" diye yazdı.

Özkök'ün yaşlı kabul edilmeye hiç niyeti yoktu. Bir süre sonra yaşlanmayı önlediğini iddia eden Bill Andrews adlı bir doktoru buldu; "yaşlanmayı tedavi etmede yepyeni bir alan açan TA-65 molekülünü buldu" diye tanıttı. "Doktor beni 50 yaşıma döndürebilir misin" diye başlayan iki günlük bir yazı dizisi hazırladı.

Tabii konuyla ilgili doktorlardan yine eleştiriler geldi, ben de araştırdım. Aslında insanların yaşlanmasının nedeninin hücrelerin ucunda bulunan ve "telomer" adı verilen bağcıkların kısalması olduğu bilimsel olarak kanıtlanmış, bunu kanıtlayan bilim insanları da Nobel almış.

Telomerlerin kısalmasını önlemek, yaşlanmayı da önlemek demek. Ama bu konuda henüz bilimsel bir sonuç yok. Andrews ise TA-65 adını verdiği bir madde ile telomerlerin kısalmasını önlediğini savunuyordu.

Mucize diye sunduğu TA-65 de Çin ve Moğolistan'da yetişen astragalus adlı bir bitkinin özütüydü aslında. Bir tür geven. Biliyorsunuz, Anadolu'da var bu bitki. Astragalus birçok firma tarafından bağışıklık güçlendirici bitki özütü diye satılıyor. Hiçbiri de bu özütün yaşlanmayı önlediğini savunmuyor.

Andrews'ün tezlerinin hiçbir bilimsel dayanağı da yoktu. Sadece birkaç hayvan deneyi yapılmıştı o kadar. Bu doktoru, TA-65'i yüksek fiyatla satan bir firma getirmişti Türkiye'ye. Basın toplantıları, söyleşiler, diziler.... Hepsi TA/65'in reklamı içindi.

Maalesef bu tanıtım atraksiyonları *Hürriyet*'te de etkili olmuştu. Özkök'ün yazısının yayımlandığı gün bir de Ayşe Arman'ın ünlü sanatçı Sertap Erener ile "Saati 100 yaşına ayarladı" başlıklı bir söyleşisi çıktı. O da bir yıl önce TA-65 kullanmaya başladığını ve o sayede gençleştiğini falan anlatıyordu. Oysa Erener, 1.5 ay kadar önce bu bitki özütüyle ilgili basın toplantısına katılmış, markanın reklam panosu önünde fotoğraf çektirmişti. Kısacası, tanıtım faaliyetlerinin bir parçasıydı Erener.

"Üzmek istemezdim" başlıklı bir yazıyla okura aktardım bütün bu öğrendiklerimi. Ertuğrul Özkök, daha önce olmadığı kadar sinirlenmişti. "Sevgili Faruk" diye başlayan uzun bir mektup gönderdi bana, sonuna da "telomer" konusuyla ilgili bir "Okuma listesi" koymuştu. Mektubu, benimle birlikte Aydın Doğan, Vuslat Doğan Sabancı ve Fikret Bila'ya da göndermişti. Bu yönteme başvurmasının nedenini ise "Okur Temsilcimiz bana tek kelime sormadan her cümlesi yargı dolu yazıyı kaleme aldı. Yine de gazeteye bir zararı dokunmasın diye cevabımı ilgili kişilere, özel kanaldan iletiyorum" diye açıklıyordu.

"Telomer" meselesinden başlayarak o güne dek yazdıklarıma ilişkin eleştirilerini sıralıyor, sonunda da Okur Temsilciliği'ne artık gerek olmadığını savunuyordu:

"*New York Times* ombudsmanlık bölümünü kaldırdı. *New York Times* yönetimi kamuoyuna şu gerekçeyi sundu: 'Artık her yazarın yazısının altında yorum bölümü var ve okur oradan görüşünü özgürce yazabiliyor.' Yani artık bir aracıya gerek yok. Okur direk olarak sormak istediği her şeyi soruyor. Hakarete varan eleştirileri yapıyor ve biz de okuyoruz. Artık dijital çağdayız ve bana göre de okur temsilciliği 20'nci yüzyılda kalmış bir anlayıştır.

...Sevgili Faruk, kısaca senin de tercihini yapma zamanın geldi. Ya okur temsilcisi olarak kal. Ya da köşe yazarlığı tarafına geç. Çünkü okur temsilcisi zırhıyla köşe yazarlığı yapmak etik bir davranış olmuyor."

Ben de oturdum, "Ertuğrul abi" diye başlayan uzun bir yanıt yazdım kendisine. "Aracılığa gerek yok" sözlerini yanıtlarken, yazılarının internette yoruma kapalı olduğunu ve e-posta adresi de vermediğini, okurların kendisine benim aracılığım olmadan ulaşamadığını hatırlattım. İki yıl önce "Harika bir binadan şuh kadın sesleri" yazısında Osmanlı'nın Paris Büyükelçisi konusundaki bilgi yanlışını okurun itirazını üç kez –sonuncusunda düzeltme taslağımla birlikte– gönderdikten sonra düzeltmesinin bile "aracılığımın" ne denli işlevsel olduğunu kanıtlamaya yeteceğini anlattım. Yanıt metnini bitirirken, gazetecilik anlayışıma yönelik eleştirisini de değerlendirdim:

" '1970'lerin anlayışı' derken lütfen bir daha düşünün. Sizin görüşleriniz gerçekten yeniyi, çağdaş olanı mı temsil ediyor? Ya da sizin anlayışınız evrensel gazetecilik ilkelerine ne kadar uyuyor?

Dünyanın saygın medya kuruluşlarının yayın ilkelerine lütfen bakın. Hangisinde PR çalışmalarına aracılık etmek var, hangisinde bedava gezilere gidip karşılığında yazı yazmak serbest ya da hangisinde gazetecinin reklam yapabileceği yazıyor? Örneğin arkadaşınız Kai Diekmann'dan Axel Springer grubunun 'Davranış kodları'nı alıp bakın. Söylediklerinizle ne kadar uyuyor, lütfen bir inceleyin. Ben her yazdığımda evrensel gazetecilik ilkelerini esas alıyorum, araştırıyor, tartışıyorum. Okur Temsilciliği'nin beni bir 'zırh' korumasına aldığı da doğru değil. Gazetemizin eleştiriye en açık noktasında bulunuyorum."

Ben de Özkök gibi yanıt metnini, kendisiyle birlikte Aydın Doğan, Vuslat Doğan Sabancı ve Fikret Bila'ya da gönderdim. Özkök'e gönderirken de "Beni patrona şikâyet etmişsiniz. Yanıtım ekte. Başka kimlere gönderdiyseniz haber verin de onlara da göndereyim" notunu ekledim.

Bu e-postayı gönderdiğim gün takvimler 7 Kasım 2017'yi gösteriyordu. Aydın Doğan ve Vuslat Doğan Sabancı'dan hiç ses çıkmadı ne şikâyet konusunda ne de benim yanıtım konusunda. Ben de arayıp sormadım doğrusu...

"HEMEN KOV BU YAZARI" TELEFONU

Fikret Bila'nın Genel Yayın Yönetmenliği döneminde Cumhurbaşkanı Erdoğan ve yakın çevresi ile ilişkiler daha az sorunluydu. CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun "Adalet yürüyüşü" haberlerinin birinci sayfadan, kimi zaman da manşetten yayımlanması, iktidar çevrelerinin tepkisini çekiyordu. Başka haberlerde de benzer tepkiler gelse de Saray çevreleriyle ilişkiler gerginliklere dönüşmeden çözülüyordu.

O zamanlar medyada bir yöneticinin Saray'da kabul gördüğünün –ya da en azından itiraz edilmediğinin– en önemli göstergesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gezilerine davet edilmesiydi.

Türkiye gazetesi yazarı Fatih Selek, 22 Mayıs 2017'de kaleme aldığı "Hangi gazeteci Cumhurbaşkanı uçağına kaç kez bindi?"

başlıklı yazısında Eylül 2014'ten o güne değin Erdoğan'ın uçağına binen gazetecilerin listesini çıkarmıştı. O listeye göre *Hürriyet*'ten Fikret Bila altı, Akif Beki altı, Vahap Munyar yedi ve Verda Özer ise 5 kez Erdoğan'ın A330-200 tipi özel uçağına davet edilmişti.

Fikret Bila, *Milliyet* Genel Yayın Yönetmenliği döneminde Erdoğan'ın özel uçağının davetlileri arasında yer almıştı. Özel uçağa davetler Fikret Bila'nın *Hürriyet*'te köşe yazarlığı yaptığı dönemde kesilmişti. *Hürriyet* Genel Yayın Yönetmeni olduktan sonra Erdoğan'ın sadece bir gezisine davet edildi. Daha çok Vahap Munyar davet ediliyordu özel uçağa.

İktidarla ilişkilerin başka bir göstergesi de Beştepe Sarayı'nda düzenlenen törenlere davetti. 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle Saray'da düzenlenen resepsiyona Doğan Holding Onursal Başkanı Aydın Doğan, Doğan Holding Yönetim Kurulu üyeleri Vuslat Doğan Sabancı ve Arzuhan Doğan Yalçındağ, *Hürriyet* Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila çağrıldı.

31 Ağustos 2017 tarihli *Hürriyet*'in birinci sayfasında Aydın Doğan'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan ile tokalaşırken çekilen fotoğrafı konulmuştu. "Tokalaşma sohbeti" başlığı altında, "Cumhurbaşkanı Erdoğan, resepsiyon konuşmasına başlamadan önce Aydın Doğan ile bir süre sohbet etti" deniliyordu. Erdoğan ile ilişkilerin ne kadar iyi olduğunu dost düşman herkese göstermek için olsa gerek iç sayfada Aydın Doğan'ın da göründüğü iki fotoğraf daha kullanılmıştı. Fotoğrafların yanında da şu bilgi veriliyordu:

"Resepsiyona Doğan Holding Onursal Başkanı Aydın Doğan, Doğan Holding Yönetim Kurulu üyeleri Vuslat Doğan Sabancı ve Arzuhan Doğan Yalçındağ, *Hürriyet* Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila da katıldı."

Aslında bu resepsiyonun en ilginç, en yeni tarafı şehitler için Kuran-ı Kerim tilaveti okunmasıydı. Kuran-ı Kerim okunmasından sonra bütün davetliler ellerini açıp dua etmişlerdi; bu fotoğraf *Hürriyet*'te yayımlanmadığı gibi, resepsiyonda Kuran okunduğu da minik bir fotoğrafın yanına "Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın eşi Şule Akar, Kuran okunurken başını örttü" denilerek geçiştirilmişti. O gün gazetelerden sadece *Akşam* birinci sayfasında kocaman yayımlamıştı bu fotoğrafı.

Resepsiyonda Kuran Okunmasına Eleştiri

Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanlığı'nda Kuran okunmasına sadece Mehmet Y. Yılmaz'dan tepki geldi. Yılmaz, *Hürriyet*'te 6 Eylül 2017'de yayımlanan "Resepsiyonu Kuran-ı Kerim ile açmak" başlıklı yazısında, "Saray'daki 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamalarından iki görüntü kaldı. Birisi, Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın Cumhurbaşkanı önünde bel bükmesi, diğeri Genelkurmay Başkanı'nın eşinin başını örtmesi" diyor ve Kuran okunmasını sözünü sakınmadan eleştiriyordu:

"Genelkurmay Başkanı'nın eşinin başını örtmesi konusuna gelince: O sırada Kuran-ı Kerim okunuyor ve buna inanan bir kadının başını örtmesi son derece normal bir durum.

Anormal olan, bir milli bayramın kutlaması için verilen resepsiyonda Kuran-ı Kerim okunması. Milli bayramlar, adı üzerinde her türlü inançtan bağımsız olarak kutlanması gereken ve bize aynı tarihi ve ortak geçmişi paylaşan bir millet olduğumuzu hatırlatan günlerdir. Ve böyle bir bayramı dini törene çevirmek tartışılması gereken bir tutum.

Günün birinde Cumhurbaşkanlığı'na bir Hıristiyan ya da Yahudi seçilse, ki seçilebilir, anayasal bir engel yok buna, töreni papaz ya da haham mı yönetecek?

Cumhurbaşkanı inancı gereği 30 Ağustos vesilesiyle şehitlerin ruhuna Kuran-ı Kerim okutmak isteyebilir, bu da normal. Bunun yeri cami olmalıydı, 30 Ağustos resepsiyonunun verildiği salon değil.

Bu ülkenin Anayasa'sı, cumhuriyeti "laik ve sosyal hukuk devleti" olarak tanımlıyor. Laik bir devletin törenleri de laik olur. Dini ritüellere, dini gösterilere yer yoktur."

Özetle böyleydi Mehmet Y. Yılmaz'ın yazısı. O günün koşullarında cesur bir yazıydı.

Erdoğan Öfkeyle Aradı

Cumhurbaşkanı Erdoğan, yazının yayımlandığı gün aradı Aydın Doğan'ı. Çok öfkelenmişti. "Nasıl olur da bir yazar Kuran-ı Kerim okunmasına karşı çıkar" diye esip gürlüyor, "Bu adamı hemen kovmalısın" diyordu.

Halbuki Mehmet Y. Yılmaz yazısında şehitler için Kuran okunmasına değil, Cumhurbaşkanlığı'nda ve 30 Ağustos resepsiyonunda okunmasına karşı çıkmıştı. Ama Erdoğan bu farkı gözetecek durumda değildi. Onun için önemli olan Cumhurbaşkanı olarak kendisinin uhdesinde düzenlenen bir törene, hem de orada Kuran okunmasına itiraz edilmesi, bu yüzden eleştirilmesiydi. Buna tahammül edemiyordu.

Aydın Doğan, Erdoğan ile konuştuktan sonra Yılmaz'a telefon etti. Erdoğan'ın söylediklerini aynen aktardı. İşten atma niyeti yoktu ama çok üzgündü. Ne yapacağına da karar veremiyordu.

Yılmaz da hissetti çözümü kendisinin önermesini beklediğini. "Üzülmeyin, boş verin. Bir süre bir şey yazmayım" dedi. Aydın Doğan da kabul etti bu formülü. Yılmaz, ertesi günden itibaren köşe yazılarını bıraktı.

Fakat Erdoğan'ın öfkesi geçince yazılara başlayacağını, bu sürenin öyle çok da uzamayacağını sanıyordu. Öyle olmadı, bir daha başlayamadı siyasi yazılarına. Hafta sonu eklerinde aşk, gündelik hayat üzerine "hafif" yazılar kaleme alarak oyalandı. Bir ara "*Hürriyet* Futbol Konseyi"nde yer aldı, futbol yazıları da yazdı.[16]

Yine de mutlu değildi, gazetecilik yapma olanağının elinden alındığını düşünüyordu. Bir ara "Yazılara başlayayım mı?" diye sordu. Fikret Bila da Aydın Doğan'a aktardı bu soruyu. "Şimdi değil, henüz erken, sonra" yanıtını verdi.

Aydın Doğan'ın o yanıtından sonra öyle atıl kaldı Mehmet Y. Yılmaz. Demirören Grubu *Hürriyet*'i satın alana kadar da ayrılamadı. Ayrılıp da ne yapacaktı? *Radikal*, *Posta* ve *Fanatik* gibi üç gazete kurup başarıyla yönetmiş bir gazeteci olsa da gideceği bir medya kuruluşu kalmamıştı.

Demirörenler geldikten sonra bırakın siyasi yazılarına dönmeyi, orada kalması bile imkânsız hale gelecekti. Fikret Bila ve Taha Akyol gibi isimlerin ardından o da 13 yıldır yazdığı *Hürriyet*'ten kopacaktı:

"Bir serüvenin daha sonuna geldim, bu kapıdan bugün son kez çıktım. Bakalım yol beni nereye götürecek?"

16. Hazal Özvarış (2018), *Kayıp Medyanın İzinde: Söyleşiler 2012-2018*, P24 Medya Kitaplığı, İstanbul, s:316-332.

17 Eylül 2018 günü Instagram'da böyle duyuracaktı *Hürriyet* macerasının sonuna geldiğini... Türkiye'de medyanın en çok sıfır sayı (yeni) dergi ve gazete çıkaran ismi olan Mehmet Y. Yılmaz için artık geleneksel medyada yazacak mecra kalmamıştı, o da dijital dünyaya adım atacak ve yazılarını haber sitesi T24'te sürdürecekti.

Muhabirini Savunmayan Gazete

Magazin muhabirliği zor iştir. Sanatçılar, ünlü isimler, medyatik kadınlar ve magazin dünyasının fenomenleriyle olduğu kadar gece âleminin karanlık isimleri, bodyguardlar, işletmeciler ve daha türlü insanlarla muhatap olurlar.

Hürriyet Magazin muhabiri İsmail Bayrak'ın yaşadığı zorbalık da kimlerle muhatap olduklarının somut bir örneğiydi. 20 Haziran 2017 tarihli *Hürriyet*'e göre, İsmail Bayrak, Tuba Büyüküstün'ü, adının aşk dedikodularına karıştığı işletmeci Umut Evirgen'le görüntülemiş, ardından Evirgen'in koruma görevlileri devreye girip fotoğraf makinesini silah zoruyla gasp etmişlerdi. Bayrak'ın şikâyeti üzerine Umut Evirgen ve iki adamı tutuklanmıştı. Bu haberden sonra Magazin Gazetecileri Derneği de saldırıyı kınayan açıklama yaptı.

Ardından Evirgen ve iki adamı hakkında dava açıldı. Fakat nedense ilk duruşmada İsmail Bayrak ifade değiştirdi; tutanaklara göre, kamerasını silah zoruyla değil, "o anki şaşkınlık ve refleksle kendi isteğiyle verdiğini" belirterek şikâyetini geri çekti. Yargıç bile şaşırdı gazetecinin ifadesini değiştirmesine. "Karakoldaki ifaden ve şu anki ifaden arasında çelişki var" dedi. Bayrak, "O gün olayın şoku ve heyecanı ile o şekilde ifade verdim ancak o ifadeler doğru değildir" karşılığını verdi.

Sadece Bayrak değil, olay sırasında orada bulunan *Takvim* gazetesi muhabiri Aydın Hamza ve aracın şoförü İsmail Akbulut da karakoldaki ilk ifadelerini değiştirdi. *Takvim* Muhabiri Hamza, "İsmail, kamera ile yanlarına gitti, bir süre sonra kamerasız döndü. Aralarında ne yaşandığını bilmiyorum. Şahsın elinde bir şey vardı ama silah mıydı değil miydi bilmiyorum" dedi. Yargıç ona da ifadeleri arasındaki çelişkiyi sorunca "Ben sık sık bu işler ile karşılaşmadığım için o şekilde ifade verdim" yanıtını verdi.

Üç tanık ifade değiştirip, Bayrak da şikâyetini geri çekince mahkeme de "suç vasfının değişme ihtimalini" göz önünde bulundurarak üç sanığı da tahliye etti. Bu gelişmeler 18 Temmuz 2017'de, *Hürriyet*'te "Evirgen tahliye oldu" başlığıyla duyuruldu. Haberde, Bayrak'ın ifadesi de özetle yer aldı.

Bir sonraki duruşmada Tuba Büyüküstün'ün tanık olarak dinlenmesinden sonra kararını verdi mahkeme. Doğal olarak, Umut Evirgen beraat etti. Sadece adamlarından biri 1 yıl 8 ay hapse mahkûm oldu, o ceza da ertelendi.

Peki ne olmuştu da *Hürriyet* ve *Takvim* muhabirleri mahkemede aynı yönde davranıp, ilk ifadelerini değiştirmişlerdi? Sadece İsmail Bayrak değil, *Hürriyet* de ilk haberinin arkasında durmamıştı.

Bu gelişmeleri Okur Temsilcisi köşesinde yazmayı planladım. Yazımı da hazırladım. İsmail Bayrak'ın başına gelenleri anlatıyor, mahkemede ifadesini değiştirmesinden sonra "*Hürriyet* okurlarına bir açıklama borçlu olduğumuzu" vurguluyordum.

Fakat bu yazıyı Magazin Servisi ile görüşmeden yayımlamak doğru olmayacaktı. Yazıyı, Magazin Servisi Müdürü Selim Akçin'e gönderdim. Karşı çıktı yazıya. "Gazete yönetiminin isteği üzerine geri adım atmak zorunda kaldık" dedi. Fikret Bila da yayımlanmasından yana değildi.

Mecburen bu yazıyı da "Yayımlanamayan Yazılar" klasörüme ekledim. Bir gazetenin silahlı zorbalara karşı duramaması, kendi muhabirini savunamaması üzücüydü. Editöryal bağımsızlık olmayınca patron telefonuyla böyle geri adımlar atılması doğaldı. Sık rastlanıyordu böyle vakalara.

Daha da kahredici olan, Umut Evirgen'in *Hürriyet* muhabirine yaptıklarının kısa sürede unutulmasıydı. Öyle ki, işlettiği restoran ve barları öven haberler hiç eksilmedi *Hürriyet* ve *Kelebek* sayfalarından. Ahmet Hakan da bir yıl kadar sonra köşesinde övgüler düzdü onun barına. Evirgen için de "Çok genç, çok zeki, çok yaratıcı, çok sempatik bir genç adam" diye yazdı (21 Ekim 2018).

Onunla da kalmadı, Evirgen, Magazin ekibi tarafından da manşetlere çıkarıldı. 25 Kasım 2018'de Onur Baştürk bir söyleşi yaptı onunla. Söyleşinin ağırlığı Tuba Büyüküstün ile ilişkisiydi

doğal olarak. Ama İsmail Bayrak'a yapılan zorbalıkla ilgili tek soru yoktu. Müge Akgün de *Kelebek*'te onunla konuştu, restoranlarının mutfağını öven bir yazı kaleme aldı (26 Ocak 2019).

Kendini bile savunamayan, bir gazeteciye şiddet uygulayanlara karşı bile dik duramayan böyle bir gazeteciliğin nasıl bir itibarı, nasıl bir saygınlığı olabilir ki?

TRAFİK KAZALARI YAZIM KILAVUZU

Haberlerde isimlerin yazılması konusunda tam bir karmaşa yaşanıyordu. Adli ve polisiye haberlerde mağdurların isimleri kimi zaman kodlanıyor kimi zaman açık yazılıyordu. Taciz, tecavüz, istismar gibi vakalarda bile bazen isimler açık yazılıyor, yer ve kimlik bilgileri haberlerde yer alabiliyordu. Bir standart yoktu, gününe ve olaya göre karar veriliyordu.

Mağdurların fotoğrafları da bazen yeterince buzlanmıyordu. Çocuk ve kadınlarla ilgili vakalarda kolaj, illüstrasyon gibi yöntemlere başvuruluyordu. Bu karmaşanın önüne geçmek üzere "İsimlerin Kodlanması ve Fotoğrafların Buzlanması Kılavuzu" hazırladım. Çok da etkili olduğunu söyleyemem.

Firma isimlerinin yazılmasında da farklı bir standart vardı. Olumsuzluk içeren haberlerde hiçbir firmanın, restoran, otel ve diğer özel kuruluşların adı verilmiyordu. Olumlu gelişmeler olduğunda, iş tanıtıma geldiğinde ismin haberin başında bile kullanılmasından kaçınılmıyordu.

Oysa biz gazetecilerin amacı o firmaları korumak değil, tam tersine topluma bilgi vermek olmalıydı. Firmaların değil, kamunun yararını gözetmeliydik. Bu konuyu defalarca yazdım; fazla bir ilerleme de kaydedemedim maalesef. Şirketler, holdingler ve bilumum firmalarla gazete sahipliği ve gazetecilerin içli dışlı ilişkilerinin getirdiği koruma kalkanını bir türlü aşamadım. Şirketlerin baskısı sonucu "Tüketici Köşeleri"nin kalktığı bir dönemde bunu başaramamam doğaldı aslında.

İstanbul Ticaret Odası Başkanı İbrahim Çağlar gibi tanınmış bir kişinin yaşamını yitirdiği hastanenin adı bile gizlendi. Sırf yanlış teşhis ve ihmal iddiaları var diye yapıldı bu. Hastane korundu kısacası. 12 Aralık 2017'de yayımlanan bu haberi yazan Vahap Munyar'a sordum ismin neden yazılmadığını.

Cumhurbaşkanlığı'ndan "Hastanenin adını yazmayın" diye telefon gelmişti. Sanırım Yazı İşleri de uyarılmıştı ki, cenaze töreni haberinde bile gizlendi hastanenin adı.

Vahap Munyar, hastaneden bir yöneticinin iddiaları yalanlayan sözlerini de "Söz konusu hastanenin medikal direktörü" diye yazdı. Oysa "söz konusu hastane"nin adı, çoktan sosyal medyada dile düşmüştü, 'Medipol' diye paylaşılıp duruyordu...

Sadece İstanbul'da bir çocuğun yüzüne enjektörle asit fışkırtılan restoran ile ekmek mayasına GDO'lu ürün katan firmaların isimlerinin yazılmasını sağlayabildim. Restoranın adının verilmesi, Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin'in fikrimi sormasının ardından oldu. "Restoranı suçlamadan, yargı belirtmeden ve onların da görüşünü alarak" yazılabileceğini söylemiştim. Haberde restoranın adına yer verilmesi, suçlunun hızla bulunmasında etkili oldu. Maya firmalarının adının verilmesi de haberin yazılmasından önce Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent'in beni araması sayesinde gerçekleşti. Ona da aynı görüşü belirtmiştim. İyi de oldu, bakanlık o firmalara yaptırım uyguladı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, kaza yapan otobüs firmalarının isimlerinin haberlerde gizlenmesi, diğer haberlerde isimlerin gizlenmesinden daha çok canımı yakıyordu. Firma isimlerini yazarak onları daha dikkatli olmaya, önlem almaya yönlendirebilir, ölümlerin azalmasına katkıda bulunabilirdik.

Otobüs kazalarında firmaların korunmasını defalarca eleştirmiştim gazetede. Fakat bir türlü fotoğrafların buzlanmasını, isimlerin meçhule gitmesini önleyemiyordum. Okurların eleştirilerinin de ardı kesilmiyordu.

2017'de Ankara'da düzenlenen "Trafik Kongresi"nde Emniyet yetkilileri ile yaptığım görüşmelerden güç alıp harekete geçtim. Karayolları Trafik Kanunu'nda kaza yapan firmaların isimlerinin verilmesini önleyen hiçbir madde yoktu; tam tersine 1996'da yapılan değişiklikle isimlerin açıklanması öngörülüyor, teşvik ediliyordu. Yasal açıdan engel olmadığı gibi etik açıdan da bir engel yoktu.

Medyada geniş bir mutabakat sağlamanın peşine düştüm. Anadolu Ajansı Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu, önerimi olumlu karşıladı. Trafik kazalarında otobüs firmalarının

adlarının yazılabilmesini öngören bir kılavuz hazırlamıştım. Onların hazırladığı metinlerle benimkini birleştirmemiz zor olmadı. Birkaç toplantı sonrası 10 maddeden oluşan "Trafik Kaza Haberlerini Yazma Kılavuzu" ortaya çıkmıştı bile.

AA ile iş bölümü yapıp, bütün medya kuruluşlarını hemen aradık. Medyadan beklemediğim kadar büyük destek geldi. Gazeteler, ajanslar ve televizyonların aralarında bulunduğu 57 medya kuruluşu kılavuzu uygulama taahhüdünde bulundu. "Medyada büyük uzlaşma" başlığıyla 17 Eylül 2017'de Okur Temsilcisi köşesinden duyurdum bu gelişmeyi. İnternet medyası da sonradan destek açıkladı. İHA ve *Akit* dışında hemen tüm medya benimsedi bu kılavuzu. Sadece bu iki kuruluş katılmadı bu büyük uzlaşmaya...

Başka hiçbir konuda rastlamadığımız bu uzlaşma trafik kazası haberlerinde bir dönüşümü sağladı. Anadolu'dan gelen İHA haberleri dışında hemen tüm haberlerde kaza yapan firmaların isimleri –kılavuza uygun şekilde– haberlerde yer aldı. Bu uygulama, Demirören döneminde de aynen devam etti...

KIRILMA BAŞLARKEN

Dijital İçerik Direktörü Ercüment İşleyen'den gelen bir eleştiri, dokuz yıl kadar süren ombudsmanlığım boyunca bana yöneltilen en üzücü eleştiriydi. 5 Şubat 2018'de yayımlanan "Rakılı fotoğraf" yazımda *Hürriyet İnternet*'te "Selçuk İnan fena yakalandı! Rakı.." başlığıyla haber yapılmasını eleştirmiştim. Galatasaraylı Selçuk İnan'ın izinli olduğu, ertesi gün maça çıkmayacağı bir gün rakı içmesini "yakalandı" başlığıyla vererek suç gibi gösterilmesini "vur-kaç haberciliği" olarak nitelendirmiştim.

Ercüment İşleyen, aynı gün Fikret Bila ve Çağlar Göğüş'ü de iliştirdiği e-posta gönderdi. Benim eleştirimden sonra "duruşlarını değiştirmeyeceklerini" vurguluyordu:

"Bu haftanın her mecrada çok tartışılan iki olayı 'Askerliğin uzatılması' ve 'Acil servisteki kedi' bugün gazetedeki köşende yer bulmadı. İnternetteki yazının altında ise ek olarak vardı.

Bence bu fotoğraf milli takım ve Galatasaray'ın kaptanına yakışmıyor.

Bunun da bazı fanatikler tarafından sosyal medya ve ombudsman üzerinden bir dünya görüşüyle ilişkilendirilip geçiştirilme çabasını da doğru bulmuyorum.

Bu maili yazma nedenim ise arkadaşların bir sorusunu sana iletme görevini üstlenmiş olmam: Genelkurmay ve hastanedeki kedi haberlerinde eğer bizim bir hatamız olsaydı ombudsman yine aynı şekilde internette yazısının altına bir ek olarak mı değerlendirecekti?

Faruk, aslında bir soru sormanın da ötesinde gazete çalışanları ile ombudsman arasında yavaş yavaş bir kırılmanın başladığını da görmek gerekiyor. Bence bu da ombudsmana gazeteden bir eleştiri. Bunu da yorumlamak lazım diye düşünüyorum. Ama içimizde..."

O hafta gerçekten değerlendirmem gereken fazla konu vardı ve gazetedeki köşeye sığdıramamıştım. İnternette yayımlanan haberlerle ilgili "Rakılı fotoğraf" ve "Efsane mi, haber mi?" başlıklı bölümler gazetedeki köşede yayımlanmıştı. Gazetede çıkan haberlerle ilgili "Sorunları kediye yüklerseniz" ve "Askerliği uzatan iletişim kazası" başlıklı bölümler ise yazıma internette eklenmişti. Bir süredir köşeye sığmayan yazıları internette ekliyor, internetteki yazıyı daha geniş tutuyordum.

Ercüment İşleyen, hem yazımdaki değerlendirmeye katılmıyor, hem de kendileriyle ilgili yazının gazetede daha görünür şekilde yayımlanmasına itiraz ediyordu. Ama web sayfasında yayımlanan haberle ilgili bölümü internette yazıma eklerken özel bir amaç gütmemiştim. Kaldı ki, internette yayımlanmasının o bölümün önemini azaltacağını düşünmemiştim.

Yanıtımda bu noktaları vurguladım. Ama daha önemlisi, Ercüment İşleyen'in yazıma yönelttiği eleştiri değil, "gazete çalışanları ile aramda yavaş yavaş kırılma başladığı" ifadesini kullanmasıydı. Bu sözlerini açıklığa kavuşturmasını istedim:

"Gazete çalışanları ve ombudsman arasında yavaş yavaş kırılma başladığı" sonucuna nasıl vardığını bilemiyorum. Bu konuda bir anket çalışması ya da araştırma mı yaptın? Ya da kendi kişisel düşünceni tüm çalışanların düşüncesi gibi mi yansıtıyorsun? Bunu açıklarsan sevinirim.

Ama sana ve benimle arasında kırılma yaşandığını öne sürdüğün bütün arkadaşlara bir çağrım var. Lütfen bana yönelik eleştirilerinizi yazın, Okur Temsilcisi (Ombudsman) köşesinde yayımlayayım. Ya da gazete içinde düzenlenecek bütün çalışanların da katılacağı toplantılar düzenleyelim, gelin orada beni eleştirin; ben de yanıt vereyim. Birbirimizi anlamanın yolu konuşmaktan geçer; ben varsa yanlışlarımı düzeltmeye hazırım."

O da anket ya da araştırma yapmadığı karşılığını verdi. "Kişisel görüşümü bütün çalışanların görüşü olarak da yansıtmıyorum. Ama kim bilir belki de sen haklısındır. Bir rahatsızlık yoktur. Ben abartıyorumdur. Olabilir" dedi. Ben de yanıt vermek isterse Okur Temsilcisi köşesinde yayımlayabileceğimi hatırlattım kendisine. İsterse gazete içinde tartışabileceğimiz bir toplantı düzenlenebileceğini de belirttim.

Aramızdaki bu yazışma böyle sürüp giderken baştan itibaren izleyen Fikret Bila hiç karışmadı. Beklemediğim bir kişiden, İcra Kurulu Başkanı (CEO) Çağlar Göğüş'ten geldi müdahale:

"Önerdiğiniz şekilde iç tartışmalarımızı medya üzerinden yaparak kendimizi, çoğu zaman oyunu kurallarına göre oynamayan, rakiplerimizin bize haksız şekilde yüklenmelerine açık hale getirmeye gerek yok.

Hürriyet için dijital habercilik ve bu alandaki büyümesi çok kritik, hatta zaruri. Bir süredir de dijital alanda önemli mesafe kaydediyoruz. Ekipler canı gönülden bu dönüşüme destek oluyorlar. Tabii aralarda hata yapılmıyor mu; yapılıyor. Bunları da Ercüment ve Fikret Bey gerekli zamanlarda yönetiyorlar.

Haberlerimizin adil, doğru ve dengeli olduğunu denetlemeniz ve bunların neticesinde kalitesinin iyileştirilmesi ile ilgili hatırlatma, düzeltme ve önerilerde bulunmanız ve okurlarımızın da şikâyetlerine yanıt vermeniz önemli. Ancak değerlendirmenizin, galeri ya da haber detay olması, video adedi-uzunluğu, vb. formatsal boyutları kapsaması yanlış olur.

Dijital hedeflerin arasında her kategori için format bazlı hedefler var ki okurlarımızın bir kısmı farklı formatları tercih ediyorlar. Bu formatların haber kalitesi özelinde yukarıdaki kapsamda değerlendirilmesi sağlıklı ancak formatsal yorumlar, hedefler ile çelişebilir ve ekibin kafasını karıştırabilir. Formatsal

anlamda gelen şikâyetleri de ayrıca aktarırsanız, yazı işlerindeki arkadaşlarımız hedefleri belirlerken ve yönetirken muhakkak göz önünde bulunduracaklardır."

Rakiplerin Yüklenmelerinin Nedeni

Yazdıklarımı yanlış anlamıştı. İnternetteki "Selçuk İnan fena yakalandı! Rakı..." haberinin formatını değil, başlığını ve içeriğini eleştirmiştim. Çağlar Göğüş'ü yanıtlarken de bu noktaya dikkatini çektim:

"Ben hiçbir zaman format eleştirmedim. Formatın içeriğini eleştirdim. İkisi aynı şey değil. İki cümle dört sayfa ya da hiçbir bilgi olmayan içi boş 30-40 sayfalık galerileri olmasını eleştirdim. Çünkü bu, tıpkı aldatan ve tuzak başlıklar gibi okuru kandırmaktır. Bu uzun vadede aleyhimize döner, okur kaçırır. Bu şekilde büyüme de içi boş bir büyüme olur. Bunu hatırlatıyor, ombudsman olarak uyarı görevimi yerine getiriyorum.

Önerim konusunda da bir yanlış anlaşılma var. Habercilik anlayışını tartışmayı önerdim. O da olmazsa içerde toplantılar önerdim. Fikret Bey ile de bu samimi önerimi ve ayrıntılarını konuşacağım.

'Rakiplerimizin yüklenmelerine açık hale getirme eleştirinizi' haksız bulduğumu da söylemeliyim. Lütfen araştırın, dışardan gelen yüklenmelere açık hale getiren benim eleştiri ve düzeltmelerim mi, yoksa yapılan gazetecilik hataları mı? Bu hatalardan örnekler sıralamak istemiyorum; Fikret Bey ve Ercüment Bey de bunları biliyor zaten.

Elbette bütün arkadaşların iyi niyetle, büyük çaba ve emekle çalıştıklarını biliyorum. Ama gazetecilik hız işi ve kaçınılmaz olarak hatalar yapılıyor. Mesele bu noktada eleştiriye açık olmak, şeffaf olmak. Bunlar olmadan önemsediğinizi bildiğim kaliteli gazeteciliği yapamayız.

O nedenle sizden de görevimi hakkıyla yapabilmem ve gazetemize katkıda bulunmam için yardım ve desteğinizi bekliyorum."

Belki hataydı böyle bir karşılık vermem. Doğrudan "editöryal bağımsızlık" gerekçesiyle itiraz etmem, görev alanıma müdahale edemeyeceğini söylemem gerekirdi. Açıkça tavır alamadım. Zira baştan beri bu zeminde mücadele ediyordum.

Ercüment İşleyen ile başka tartışmalarımız da oldu. Zaman zaman gerildik de. Ama hep gazetecilik kaygılarıyla hareket ediyorduk ikimiz de. Hiç kırıcı olmadık birbirimize karşı. Nitekim Demirören Grubu'nun *Hürriyet*'i devralmasının hemen ardından işine son verdiklerinde 25 Nisan 2018'de bana gönderdiği veda mesajı o güne kadar aramızda yaşananların düzeyini yansıtıyordu:

"Merhaba Faruk,

Bazen anlaştık bazen tartıştık ama hep daha iyisi için uğraştık. Buraya kadarmış. Duymuşsundur olup bitenleri. Bugüne dek ilişkimizde seni kırıp üzdüysem kusuruma bakma sen. *Hürriyet*'e sahip çıkmaya çalışıyorsun bundan sonra da devam edeceğini biliyorum. Hoşça kal."

"Duymuşsundur" derken, tam kalp kapakçığı değişimi gibi zorlu bir ameliyat için hastaneye yattığı gün işten atılmasını kastediyordu. Zaten ondan önce de seçimlere kadar zorunlu izne çıkarılmış, mobbinge maruz kalmıştı. Başına gelenler gerçekten üzücüydü.

Meğer Ercüment İşleyen ile *Milliyet* yönetimi arasındaki ipler, AKP'li grubun *Hürriyet*'e ikinci saldırısının olduğu gece Meltem Demirören'in haberin internete girmemesini istemesinin ardından kopmuş. Haberlerle ilgili gerginlikler devam edince bir ay kadar sonra emeklilik dilekçesini verip ayrılmıştı *Milliyet*'ten. İki ay kadar sonra da *Hürriyet*'e geçmişti.

Veda mesajını okuduktan sonra e-posta göndererek teşekkür ettim Ercüment İşleyen'e. Telefonla da konuştuk, dostça, iyi duygularla ayrıldık. Her ne kadar *Hürriyet*'e sahip çıkacağımdan söz etmiş olsa da benim de görevimde uzun süre kalamayacağım belliydi.

MHP'NİN İLANI

Demirören Grubu'nun iktidar desteği ve Ziraat Bankası'nın iki yıl geri ödemesiz olmak üzere verdiği 675 milyon dolarlık kredisiyle toplam 1.1 milyar dolar bedelle Doğan Grubu'ndaki bütün medya kuruluşlarını satın almasından sonra Fikret Bila'nın görevde kalamayacağı belliydi. Zira *Milliyet*'te Genel Yayın Yönetmeni iken Demirörenler ile yaşadığı sorunlar nedeniyle oradan kaçarak yeniden Doğan Grubu'na gelmişti.

Aydın Doğan'ın *Hürriyet*'i Demirören Grubu'na sattığını açıklamasının hemen ardından yaptığı ziyaret sırasında söylemişti onlarla çalışamayacağını:

"Aydın Bey, beni siz göreve getirdiniz. Ben de sizinle ayrılmak isterim. Böylesi daha doğru olur."

"Seni anlıyorum ama şimdi hemen ayrılman ayıp olur. Bir süre kal. Devir teslimden sonra uygun bir zamanda ayrılırsın..."

Bu konuşmadan sonra ayrılma zamanını kollamıştı Fikret Bila. Zaten Demirörenler de Mart 2018'de Doğan Grubu'nu satın aldıktan sonra onu istemedi. Hatta tavırlarıyla da ayrılmasından memnun olacaklarını hissettirdiler. Devir teslim töreninden sadece 18 gün sonra *Hürriyet*'e veda etti o da.

Bila'nın yerine ekonomi yazarı Vahap Munyar getirildi. Munyar'ın arası öteden beri hem iş dünyasıyla hem de AKP ile iyiydi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın uçağına davet edilen ender *Hürriyet* yazarlarından biriydi. Munyar'ın atamasıyla *Hürriyet*'in mevcut kadrosunun korunacağı görüntüsü verilmiş oluyordu. Munyar da Fikret Bila'nın tebrik mesajını yanıtlarken bu misyonunu açıkça belirtmişti:

"Yazarlarımız, muhabir arkadaşlarımız, yazı işlerinin temel direkleri, kısacası *Hürriyet*'i *Hürriyet* yapan kadroyla amiral gemisini 'dengede' tutarak yol almaya çalışacağız."

Munyar da satış işlemlerinin tamamlanmasının ardından künyeye girip göreve başladıktan sonra Yazı İşleri'nde, "Gazeteyi yine siz yapmaya devam edeceksiniz" diyerek, Yayın Direktörü Emre Oral'ı işaret etmiş.

Gerçekten de gazetenin hazırlanmasını Emre Oral ve Yazı İşleri'ne bıraktı; kendisi yine zamanının büyük bölümünü ekonomi yazıları yazmaya, Cumhurbaşkanı'nın gezilerine katılmaya ayırdı. Zaten gazetede artık tek karar verici kişi, İcra Kurulu Başkanlığı görevine getirilen Mehmet Soysal'dı; Vahap Munyar onun talimatlarına aracılık etmekle yetiniyordu çoğu kez.

İlk Müdahale

Vahap Munyar döneminde ilk müdahale MHP'nin "Teşekkür mesajı (İftira, İtham, İsnat)" başlıklı ilanıyla ilgili yazıma geldi.

24 Haziran 2018'de yapılan Cumhurbaşkanı ve Milletvekili Genel Seçimlerinin ertesi günü yayımlanan ilanda, "Seçim sonuçları bir kez daha gösterdi ki Türk milleti algı oyunlarına gelmiyor, müfterilere inanmıyor" deniliyordu. Sonra da 59'u

gazeteci olmak üzere toplam 70 kişinin ismi tek tek sıralanıyor, "MHP'ye özel bir kin ve nefret duyan zevat-ı muteber" olarak adlandırılan bu kişilere, "Sizin gibiler olmasa hakikat, haysiyet, doğruluk, adamlık, ahlak, insanlık nasıl seçilir, ayırt edici vasfını nasıl gösterirdi! Bu nedenle şükranlarımı sunuyorum, var olun diyorum" diye sesleniliyordu.

MHP'nin ilanında sayılan isimler arasında *Hürriyet*'ten Abdülkadir Selvi, Ahmet Hakan, İsmail Saymaz ve Taha Akyol'un da adları yer alıyordu. Buna rağmen ilanın *Hürriyet*'te yayımlanması kabul edilmişti.

Gazetecilik meslek örgütleri ilana tepki göstermiş ve isimleri sıralanan gazetecilerin can güvenliğinin tehlikeye atıldığını vurgulamışlardı. Yazıyı gazeteye geçtiğim gün Vahap Munyar'dan bir e-posta geldi:

"Yarınki yazında MHP'nin ilanını ele almışsın...Şimdi yazıda kullanmaman kaydı ile kendi görüşümü söyleyeyim. İlanı bana gösterdiklerinde seninle aynı tepkiyi verdim. Ardından da Hukuk Servisi'nin değerlendirmesini sordum. Hukuki açıdan bir sorun olmadığını söylediler.

Durumu patronların temsilcisi konumundaki Mehmet Soysal'a ilettim, "Ben yayımlanması taraftarı değilim" dedim. Soysal, yayımlanmasını istedi.

İlanın sadece *Hürriyet* ve *Sabah*'ta yayımlanması, bütçelerinin yetersizliğinden kaynaklanıyor. Yoksa *Habertürk* ve diğerleri de yayımlayabileceklerini MHP'ye bildirmişlerdi. Bu bilgilerin ışığında yazının '*Hürriyet*'in bu ilanı yayımlaması yanlıştı' ile başlayıp, örneklerle güçlendirdiğin bölümünü kullanamayız. Kullanırsak patronlarla da sıkıntı yaratabilir... Anlayışını rica ediyorum..."

Gazetemizden dört arkadaşımızı da hedef alan böyle bir ilanın yayımlanmasından duyduğum üzüntüyü dile getirdim ben de. Şöyle devam etti yanıtım:

"*Hürriyet* ve *Sabah* dışındaki gazetelerin de yayımlamayı kabul etmesi sen de kabul edersin ki, durumu değiştirmiyor.

Hatırlarsın, bu ilanla ilgili olarak Ahmet Hakan da görüşünü belirtti; diğer gazetelerden de eleştiriler oldu. Benimki de ombudsman olarak o çerçevede bir eleştiri. Biliyorsun daha önceki

yazılarımda da bu tür farklı görüşler oldu. Ben bu çizginin okurla aramızdaki bağı güçlendirdiğine inanıyorum. O nedenle de çok önemsiyorum.

Patronların da bunu anlayışla karşılayacağını düşünüyorum. Ama sence önemli ve gerekli ise 'Bu değerlere aykırı olan MHP'nin ilanı *Hürriyet*'te yayımlanmamalıydı' cümlesini çıkarabilirim. O cümleyi 'MHP'nin ilanı bu değerlere aykırı' yapabilirim. Sanırım bu değişiklik senin kaygılarını giderir."

Cümledeki bu değişikliği kabul etti ve o günü öyle atlattık. 2 Temmuz 2018'de yayımlanan "Parasını ödeyince serbest mi?" başlıklı bu yazının sonuç bölümü şöyleydi:

"...siyasal ilanlar, yasalara uygunluk ve etik açıdan denetimden geçirilir; temel gazetecilik değerlerine aykırı olmamasına dikkat edilir. Nedir bu temel değerler? Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğü, demokrasi ve insan hakları. İlanlardan bu değerlere saygılı olması, yalan, hakaret, suçlama, ayrımcılık, ırkçılık, nefret söylemi, şiddeti körükleyici ve dini duyguları rencide edici ifadeler içermemesi beklenir. MHP'nin ilanı bu açıdan sorunluydu."

Mehmet Soysal, MHP'nin ilanının yayımlanmasına karar verirken "Her partinin ilan verme hürriyeti var. Zaten yayımlamıyoruz desek, neden yayımlamadığımıza dair bir ölçümüz de yok. İlanı yayımlayalım, isteyen yazar kendi köşesinden cevap versin" demişti. Ama ilan yayımlandıktan sonra yazarlardan ilana cevap veren olmadı.

PARALI SÖYLEŞİLER VE REKLAMLI YAZILAR

Reklamlarla yazı ve haberlerin iç içe geçmesine ilişkin eleştirilerimi toplantılarda dile getirmiş ve gazetede de defalarca yazmış olduğum için bir süre yeniden gündeme getirmemiştim.

Demirörenler geldikten sonra da bu yöntemler aynen devam ediyordu. Belediyeler, bankalar ve şirketlerle "zirve" adı altında reklam sayfaları, sektör sayfaları diye advertorial sayfalar, reklam içerikli söyleşiler, yazıların içine reklam almalara devam ediliyordu. Reklam Servisi yöneticilerinin değişmesine karşın yaklaşım değişmemişti, hatta daha pervasızca devam ediliyordu gazeteciliğin reklam aracı olarak kullanılmasına.

Reklam söyleşilerinin en çarpıcı örneği, Ayşe Arman için Üstün Dökmen ile yaptığı söyleşiydi. 5 Mayıs 2017'de *Kelebek*'te yayımlanan söyleşide "Bu bir reklamdır" uyarısı yoktu ama Ayşe Arman söyleşinin sunuşunda "Lipton *#Hayatıfarketçatısı* altında, *#KonuşalımArtık* kampanyasıyla, herkesi yüz yüze iletişime çağırıyor. Sizi bilmem ama ben bu çağrıyı ciddiye aldım ve hep tanışmak istediğim değerli bir büyüğümle tanıştım" diye yazıyordu.

Yine *Kelebek*'te 7 Temmuz 2017'de yayımlanan "Sosyal medya detoksu" başlıklı bir sayfa yayımlandı. Bu kez sayfanın kenarına "Bu bir ilandır" notu konulmuştu. Üstelik sayfada Ayşe Arman ile Psikolog Üstün Dökmen'in iki ay önceki söyleşide yayımlanan çay içip sohbet ederken çekilmiş fotoğrafı yeniden kullanılmıştı. Altına da bu söyleşiden etkilenip yüz yüze iletişimin önemini fark ettiklerini (!) söyleyen dört sosyal medya fenomeninin çay bardakları ile verdikleri reklam pozları eklenmişti.

Ayşe Arman'ın Üstün Dökmen ile söyleşisinin amacının gazetecilik olmadığı açıktı. Okur Temsilcisi köşesinde yazdım bu düşüncemi. 16 Temmuz 2018'de çıkan "Reklam için söyleşi" başlıklı bu yazımın yayımlandığı gün Vahap Munyar'dan bir e-posta geldi. Yolda olduğu için yazımı göremediğini, görseydi itiraz edeceğini belirtiyor, bu sorunları kendi içimizde çözmemiz gerektiğini savunuyordu. Ama etik sorun olduğunu da kabul ediyordu:

"Ben Ayşe'nin hem kendisinin hem de gazetenin para kazandığı yazıya dayalı projeler içinde olduğunu Fikret Bila döneminde çıkan tartışmalar vesilesiyle öğrendim. Çok da yanlış bulduğumu söylemeliyim...

Paralı ek yapılır, özel sayfalar yapılır ama röportajların gazetede paralı yayımlanması, bunu da okuyucunun bilmemesi tuhaf bir durum. Ama 40 yıl medya patronluğu yapan Aydın Doğan ve kızı Vuslat Doğan Sabancı buna izin vermişler. Reklam bölümü de 'Bu işten para kazanıyoruz' diyerek sistemi sürdürmeyi yeğlemiş...

Ayşe'nin yaptığı ve kurumsal olarak da kapının açık tutulduğu sistem bence yanlış... Yeni patronlarla konuşup durumu değerlendirmek gerekecek. Ama konuyu senin tekrar tekrar yazmanı da doğru bulmuyorum. Senden anlayış bekliyorum."

Arman sinirlenmiş yazıma. "Bu, tümüyle gazetenin projesiydi, reklamda kullanacaklarını bile bilmiyordum" diye yanıt yazmaya kalkmış. Vahap Munyar frenlemiş yanıt vermemesi için. "Tartışma uzamasın. Ben konuşurum" demiş, kendisi aktardı bana.

Benimle ilgili tepkisi öyle bir boyuta ulaşmıştı ki, adımı görür görmez tepesi atıyordu. Bunu nereden biliyorum? Lipton yazısından 10 gün sonra kendisinin bir yazısıyla ilgili erişim engelleme kararı geldi, bilgi için gönderdiğimi de yazarak kendisine gönderdim. Ertesi gün Vahap Munyar'dan yeni bir e-posta geldi:

"Güney Afrika'dan merhabalar, Dün gece Ayşe Arman'dan mail geldi...

Kendisine bir yazısına erişimin engellendiğini içeren mail atmışsın. Onda, yeniden kendisiyle ilgili yazı yazacağın şüphesi oluşmuş. Gözünü seveyim biraz üstüne gitme."

Şaşırmıştım. "Sadece bilgisi olsun diye gönderdim, üstelik yazdım da üzerine" deyince Vahap Munyar da anladı durumu. "Kusura bakma. Daha önce de gerilimler yaşandığı için öyle algılamış sanırım" dedi. Tabii böyle bir reaksiyonla karşılaşınca ondan sonra çok zorunlu olmadıkça Ayşe Arman'a bilgi notu bile göndermedim.

Karikatüre Alınan Reklam

Bu arada gazetenin reklam söyleşileri de hız kesmiyordu. *Altın Kelebek* yarışması için Pantene şampuan ile sponsorluk anlaşması yapılmıştı. Yarışmanın duyurularında, haberlerinde *Hürriyet* neredeyse hiç görülmüyordu. Sanırsınız Pantene'in düzenlediği bir yarışmaydı.

Bununla da kalmadı, *Kelebek*'te 24-25 Kasım 2018'de Sinem Vural imzalı iki sayfa söyleşi yayımlandı iki gün üst üste. Oyuncular Merve Çağıran ve Afra Saraçoğlu ile yapılan söyleşilerin görünür gerekçesi "Pantene - Yıldızı Parlayanlar Ödülü" almalarıydı. Ama aslında söyleşiler baştan sona Pantene reklamıydı. Her söyleşide en az on kez Pantene adı geçiyor, oyuncular bu şampuanla saçlarına nasıl baktıklarını anlatıyorlardı uzun uzun.

Kelebek eki, Reklam Servisinin rahatlıkla her köşesinde, her sayfasında reklam ve tanıtım yaptırabildiği, at oynatabildiği bir

alandı. Hatta öyle ki, her gün birinci sayfada çıkan M. Kutlukhan Perker'in karikatürlerini bile reklam aracı haline getirebiliyorlardı. Perker'in 7 Aralık 2018'de yayımlanan karikatüründe bir garson, yemek siparişi aldığı bir çifte şunları söylüyordu:

"Yok abi, balık bugün iyi değil, balık vermiyelim... Ben size bugün yemek sepetinden bi şeyler söyleyeyim."

Açıkça internetten yemek siparişi verilen "Yemek Sepeti" sitesinin reklamı yapılıyordu. Perker'in, 4 Nisan 2018'deki karikatüründe de bir polis, unutkan arkadaşına, "Pharmaton alsana hafızaya iyi geliyor" diyordu. Orada da vitamin reklamı yapmıştı. Perker, bir çizer olarak karikatürleri reklam aracı haline getirmeyi içine sindiriyordu. Karikatürde yeni bir çığır açmıştı.

Unutkan polisle ilgili karikatürü eleştiren bir okur, "Bari altına 'Bu bir reklamdır' yazsaydınız" diye yazmıştı. Bu okur eleştirisini gazetedeki köşede yayımladım ama Kutlukhan Perker'den bir itiraz gelmedi.

Soysal'ın Paralı Söyleşi Açıklaması

Reklam ile haberciliğin iç içe geçmesiyle ilgili asıl büyük tartışmanın fitilini ateşleyen, Demirören Medya Grup Başkanı Mehmet Soysal ve *Habertürk* yazarı Sevilay Yılman oldu. Soysal, *Milliyet*'teki köşesinde peş peşe kaleme aldığı dört yazıda, dijital medya ile geleneksel medya arasındaki yarışı değerlendirdi, gazete satışlarının düştüğünden yakındı. Reklam ve PR ajanslarının geleneksel medyayı esir aldığını savundu.

Soysal'ın bu yazılarının konuşulduğu günlerde Sevilay Yılman, çarpıcı bir iddia attı ortaya:

"...*Hürriyet*'in haftalık röportajlarını yapan Ayşe Arman bazı röportajlarının karşılığında ücret alıyormuş."

Yılman, bu bilgiyi "*Hürriyet*'ten üst düzey bir yetkili"ye dayandırdı. "Arman daha önce gazete yönetiminden habersiz yapıyormuş bu paralı röportaj işini. Bu durum o dönem gazetenin patronu olan Aydın Doğan'a iletilince, Aydın Bey de 'Aldığının yarısını gazeteye bıraksın devam etsin' demiş."

Tabii Yılman'ın 14 Kasım 2018 tarihli bu yazısı büyük yankı yarattı medyada. Fatih Altaylı, Hıncal Uluç ve başka yazarların girmesiyle iyiden iyiye yayıldı bu tartışma. Kimileri sanki bu

reklam projeleri yeni ortaya çıkıyormuş gibi ele alıyordu paralı söyleşiler konusunu.

Oysa ben bu tartışma çıkınca eski yazılarımı taradım, tam 19 kez Okur Temsilcisi köşesinde yazmıştım bu meseleyi. Benim yazdıklarımın görmezden gelinmesine dayanamadım. Ben de bu tartışmaya bir tweetle katıldım:

"*Hürriyet*'in Okur Temsilcisi köşesinde 16 Temmuz'da yayımlanan 'Reklam için söyleşi' başlıklı yazımda reklam-yazar ilişkisini bir kez daha irdelemiştim... Daha önce defalarca somut örnekler üzerinden yazmıştım bu konuyu.."

Altında da Ayşe Arman'ın Lipton için yaptığı Üstün Dökmen söyleşisinin linkini koydum. İyi de oldu, böylece bilmeyenler açısından da tavrımı ortaya koymuş oldum. Mehmet Soysal ve Vahap Munyar'a da kısa bir bilgi notu gönderdim. Gazetenin kendi yazarlarını sponsorlu içeriklerde kullanması konusunda daha önce yaşanan gelişmeleri, Yayın İlkeleri Kurulu'ndaki tartışmaları aktardım.

Kendi görüşümü de özetledim. "Bugüne kadar böylesine sorunlu bir uygulama yapılmış bile olsa bundan sonra beyaz sayfa açılabileceğine inanıyorum. Evrensel gazetecilik ilkelerine uygun bir yayıncılık faaliyeti yapılmadığı takdirde gazetecilik itibarımızın zarar göreceğini, güvenilirliğimizin kalmayacağını, böyle olunca da bugün kazanılan üç-beş fazla liranın gelecekte büyük maddi ve manevi kayıplara yol açacağını da vurgulamak isterim."

Vahap Munyar teşekkür etti bilgiler için. Mehmet Soysal ise "Teşekkür ederiz Faruk Bey.

Artık yeni kurallar geçerli, eski yanlışları sürdürme niyetinde hiç değiliz" yanıtını verdi.

Sonradan öğrendim, Mehmet Soysal, Reklam ve Kurumsal İletişim bölümlerinin yöneticileri ile Vahap Munyar, Ayşe Arman'ın da katıldığı geniş bir toplantı yapmış. Ayşe Arman hakkındaki "paralı söyleşi" suçlamalarından rahatsızmış. "Gazetemde bana saldırıyorlar ama ben gazetem ne istediyse onu yaptım" diye yakınmış, Orhan Gencebay'ın Rexona reklamıyla ilgili söyleşiyi örnek vermiş. "Orhan Gencebay deodorant reklamı için gazeteyle anlaşmış. Bana da 'Röportaj yapar mısın?' dediler, ben de gittim konuştum."

Toplantıda reklam ve yazı işleri arasındaki iş birliğinin "paralı söyleşi" dışında örnekleri de dökülmüş ortaya. Belediyelerin ve TÜRSAB gibi bazı kuruluşlar ile şirketlerin sponsorluğunda bazı şehirlerde "Kentler Buluşması", "Tarım zirvesi" gibi başlıklar altında toplantılar düzenlenmiş, gazetenin yazarları da gidip orada yapılan açık oturumlara katılmış, kentle ilgili özel yazılar yazmış, özel ekler çıkarılmış. Reklam Servisi'nin istediği kişiyle söyleşi yapan yazarlara reklam gelirinden pay ödenmiş, sponsorlu ilavelere içerik hazırlayan muhabir ve editörlere de telif adı altında ekstra ödemeler yapılmış.

Mehmet Soysal toplantı sonunda "Bu uygulamaları kaldırıyorum. Bundan sonra yazarları reklam işine karıştırmayın. Gidip reklamınızı alın, Yazı İşlerine gidip 'Bir reklam aldık, bu firmanın haberini yazın' diye baskı yapmayın" talimatını verdi.

Ama Mehmet Soysal birkaç gün sonra yaptığı yazılı açıklamada toplantıdaki kadar net ifadeler kullanmıyordu. Ayşe Arman hakkındaki "paralı söyleşi" suçlamalarını "karalama kampanyası" olarak nitelendirip ona sahip çıkıyordu. "Yazarlara komisyon verildiği" iddiasının doğru olmadığını vurgulasa da yazarların katılımıyla reklam projeleri yapıldığını ve sponsorlu haber üretildiğini de dolaylı olarak kabul ediyordu:

"Proje yönetimi kapsamında paydaş sıfatıyla pek çok kurumla reklam işbirliği yapan *Hürriyet* gazetesi, 'haber değeri' anlayışından ödün vermeden bu işbirliklerini haber içeriği olarak da kamuoyuna ulaştırmaktadır. Özellikle yazarların katılımı ile gerçekleştirilen bu tip çalışmalarda, projeyi gerçekleştiren kurum ile gazetemiz arasındaki reklam anlaşması haricinde gazetecileri bağlayan herhangi bir ticari işbirliği söz konusu olmamıştır. Dolayısıyla gazetemiz yazarlarının da herhangi bir proje komisyonu ile çalışması mevzu bahis değildir."

Gazetenin bu açıklamasını takiben rahatlayan Ayşe Arman da köşesinde yanıtladı bu iddiaları. "Benimle ilgili bu iftirayı çıkartan, iftiraya iftira ekleyen, köpürten herkes şerefsizdir" diye üst perdeden çıkıştı ama "Evet, projeler yapılmıştır ama her şey *Hürriyet*'in bilgisi dâhilinde gerçekleşmiştir, Hürriyet'in işidir" diyerek kabul etti reklam servisiyle ortak projeler yani paralı söyleşiler yaptığını...

Sevilay Yılman'ın bu yazıya verdiği yanıt ilginçti. Kendisine bilgi veren kişinin Genel Yayın Yönetmeni Vahap Munyar olduğunu, Mardin gezisi sırasında birçok gazetecinin yanında bunları söylediğini yazdı. Arman, Instagram hesabından "Vahap Munyar ile konuştum doğru olmadığını söyledi" dedi ama *Sabah*'tan Dilek Güngör tweet atıp, "Ben de oradaydım, Vahap Munyar bunları söyledi" deyince konu açıklığa kavuştu. Vahap Munyar da sonra yalanlama yoluna gitmedi zaten.

Kurumsal Açıklamanın Ötesine Geçme

Tahmin edileceği gibi, gazetenin açıklaması ve Ayşe Arman'ın yazısı "paralı söyleşi"lere tepkileri dindiremedi. Melih Altınok, "Fiyatınızı söyleyin" diye yazmıştı *Sabah*'ta. Dayanamadım, Vahap Munyar'a gönderdim bu yazıyı. Belli ki gergindi. "Yazanların hangisi temiz? Ellerine fırsat geçti, tartışma sürdükçe yazacaklar" dedi.

Ben de "Elbette hiçbiri temiz değil. Hiç itirazım yok ama bizim temiz olma hedefimiz var değil mi? Biz evrensel gazetecilik ilkelerine uygun gazetecilik yapmayı taahhüt ettik" yanıtını verdim. Bundan sonrası Vahap Munyar için bir iç dökme gibiydi:

"8-10 yılın birikmiş sorununa onların yazması nedeniyle çözüm arama durumuna düşmek içimi yakıyor. Madem Fikret Bila döneminde müfettiş çağrıldı, tartışmalar ayyuka çıktı, o zaman belirlenen ne varsa temizlenmeli idi. Şimdi kendi içimizde geç kalan temizlenme kararı alınabilir ama bunu sessiz sedasız yapmak gerektiğine inanıyorum."

Gerçekten böyle bir niyeti, hedefi var mıydı emin olamadım. Bunları çok da sorun olarak görmüyormuş gibi geliyordu bana. Ya da en azından ben öyle anlıyordum. Tabii böyle bir temizlenme çabası sergilerse destekleyeceğimi söyledim yine de...

İlk hafta Okur Temsilcisi köşesinde yazmak yerine tartışmanın dinmesini ve herkesin eteğindeki taşı dökmesini beklemeye karar verdim. Hem zaten bu kadar gerginken yazmama da izin vermezlerdi. Nitekim pazar sabahı, Vahap Munyar, pazartesi günü yayımlanacak yazımı daha görmeden WhatsApp'tan yazdı:

"Peşinen bir ricam var. Eğer Ayşe Arman konusuna girdiysen lütfen kurumsal açıklamanın ötesine geçme. Onun doğru ya da

yanlış olduğunu tartışmaya çalışma. Bu iş iyice çileden çıktı. Ayşe, konuyu geçiştirmek için verdiğim 'Sevilay sallıyor' cümlesini bile alıp Instagram'da kullandı. İş kendi etik durumlarını tartışmaktan çıktı, beni dövmeye girdi. Yazanların hangisi temiz?"

Ben de o hafta yazmayacağımı söyledim, rahatladı. Ertesi hafta yazdım "paralı söyleşiler" meselesini. Ayşe Arman'ın ya da başkalarının ismini vermedim. 3 Aralık 2018'de çıkan yazımın ilk bölümü "Editöryal standartlar", ikinci bölümü "Sponsorlu içerik kuralları" başlığını taşıyordu. Gazetecilerin reklam ya da sponsorlu metin yazamayacağını, söyleşi yapamayacağını, sponsorlu içeriklerin bu niteliğinin açıkça belirtilmesi gerektiğini ifade ettim özetle.

Kuşkusuz benim yazım da gazete üzerindeki kara bulutları dağıtmadı. Ben ne yazarsam yazayım, gazete yönetimi bundan sonra yapmayacağız dememiş, tam tersine savunmuştu reklam ile yazı ve söyleşilerin iç içe geçmesini.

Bu durum gazetedeki bütün haber ve yazıların güvenilirliğini zedeledi, tümüne gölge düşürdü. Ondan sonraki günlerde "paralı söyleşi" denilebilecek bir söyleşi görmediysem de "Siz artık reklamla haberi karıştırıyorsunuz, ben artık sizi okumayacağım" diyen okur mesajları almak üzücüydü. Haksız değillerdi maalesef.

SAKINCALI OLMAK ÜZMEDİ DE...

Hiç düşünmeden kabul ettim teklifi. Telefondaki, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin dekanı Prof. Dr. Abdülrezzak Altun'du. Fakülte olarak, Basın İlan Kurumu ve İş-Kur ile ortak bir proje hazırlamışlardı. "Yeni Nesil Gazetecilik Eğitim Programı"nda yeni mezun gençlere gazetecilik dersleri verilecek, sonra da başarılı olanlar işe yerleştirileceklerdi. Bir yıl önce de aynı program düzenlenmiş, bazı gazeteci arkadaşlar gibi ben de o programda derslere girmiştim. Altun, bu programda yine ders vermemi öneriyordu.

"Tamam, tabii ki..." dedim. Zaten başka türlü davranamazdım. Programı önceden biliyordum, hem de projenin bir yanında kendi mezun olduğum fakülte vardı. Gazetecilik yaşamım boyunca İLEF'ten gelen öneri ve projelere hep açık olmuştum.

1976'da ben girdiğimde ismi, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu'ydu. Ben mezun olduktan sonra İletişim Fakültesi adını almıştı. Gazeteciliğimde Basın Yayın'da edindiğim vizyon ve birikimin yeri büyüktür. Bocaladığım lise yıllarından sonra orada kendime gelmiş, çocukluk hayalimi orası sayesinde gerçekleştirmiştim. İlk söyleşimi okulda çıkardığımız *Görünüm*'de yapmış, ilk haberimi de o siyah beyaz gazeteye yazmıştım. Okulumla özdeşleşmiş sayıyordum kendimi.

Altun ile konuşmadan sonra programı unuttum. Ta ki, "Yeni nesil gazetecilik eğitim programı" ile ilgili bir haber DHA'da yayımlanana kadar. 6 Nisan 2018 günü geçilen haber, "Basın İlan Kurumu'ndan 'Yeni nesil gazetecilik eğitim programı" başlığını taşıyordu. İş-Kur'un da desteklediği program, İLEF'te gerçekleştirilecekti. Programda derslere girecek isimler de sıralanmıştı. Bu isimler arasında benim de adım yer alıyordu.

Garipti, haberde programın başlayacağı duyurulmuştu ama kimse beni arayıp da derse gireceğim tarihle ilgili bilgi vermiyordu! Birkaç gün bekledikten sonra ben aradım Basın İlan Kurumu Ankara Şube Müdürü Yezdan Uğurlu'yu. "Yeterince başvuru olmadı, sizin dersleri iptal ettik" dedi. Şaşırdım, hem gazetede ilan ediyorlardı programın başlayacağını, hem de bazı dersleri iptal ediyorlardı.

Asıl nedeni İLEF'ten öğretim görevlisi Gökhan Bulut'tan öğrendim. Programı yürütme sorumluluğu Bulut'a verilmişti. Bütün dersler hazırlanmış, yazışmalar yapılmış, Genel Müdür dersleri, isimleri onaylamıştı. Ama sonra nasıl olduysa medya ile ilgili Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ'ın bir danışmanı devreye girmiş, adım çizilmişti.

Benim dışımda Kenan Şener (CNN TÜRK), Kıvanç El (*Milliyet*), Ümit Bektaş (Reuters), Hüseyin Hayatsever (Sputnik) ve serbest gazeteciler Nurettin Kurt ile Can Güleryüzlü de veto edilmiş, derslere girmemeleri istenmişti. İsmi çizilenlerin yerine iktidara yakın gazeteciler alınmıştı. Listeye yeni giren isimleri sıralayayım: Emin Pazarcı (*Akşam*), Şebnem Bursalı (ATV) Aysun Torun (TRT), Cüneyt Polat (TRT), Fırat Yurdakul (AA) ve Abdullah Karakuş (*Milliyet*).

Bulut her ne kadar itiraz etmiş ve bunun kabul edilemez olduğunu söyleyerek programdan tümüyle çekilmiş olsa da okul yönetimi bu değişikliğe karşı çıkamamış, programın yeni isimlerle devam etmesini kabul etmişti. Üzüldüm doğrusu. İktidarın bir temsilcisinin beni "sakıncalı" bulmasına değil, okulumun beni savunamamasına...

Davetlilere GBT Soruşturması

Sanırım temmuz başlarıydı. Bürodan ayrılırken asistan arkadaşım Esra Şenyüz, TC kimlik numaramı istedi. "Radyo Televizyon Gazetecileri Derneği'nden istiyorlar" diye de ekledi. Söyledim numaramı. Ama sordum da: "Bir gazetecilik derneği niye ister ki TC numaramı?" O da bilmiyordu.

Birlikte fikir yürüttük. "Herhalde ödül gecesi için davet edecekler. Cumhurbaşkanı ve bazı bakanlar katılacaksa onun için güvenlik araştırması yapacaklar." Bir gazetecilik meslek örgütünün gecesine davet edilecek gazetecileri, polislerin güvenlik soruşturmasına tabi tutması olacak iş değildi. Fakat bu soruşturmaların adı konmamış akreditasyon haline geldiğini biliyorduk.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gittiği her yerde vardı bu uygulama. Davetlilerin listesi önceden alınıyor, tek tek güvenlik soruşturmasından geçiriliyor, uygun görülmeyenlerin davet edilmesi engelleniyordu. Hatta Erdoğan'ın nikâh tanıklığı için geleceği planlandığından Hande Fırat'ın düğününe davet edileceklerin listesi bile önceden istenmiş, birkaç ismin davet edilmesine karşı çıkılmıştı. Yine de o isimler düğüne çağrıldı. Zaten Erdoğan düğüne gelmekten son anda vazgeçti de davet edilmesi istenmeyen kişilerin gelmesi sorun olmadı...

Tahmin ettiğim gibi çıktı, Radyo Televizyon Muhabirleri Derneği'nin düzenlediği geceye Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan ve bazı bakanlar da katıldı. Erdoğan, 29 Temmuz 2018'de yapılan gecede medyada baskıyla, güçle sağladıkları dönüşümü açık açık dile getirmekten kaçınmadı:

"Türkiye'nin geçirdiği değişimden elbette medyamız da nasibini aldı. Eskisine göre hakikatlere daha saygılı, haberlerinde, yayınlarında daha dengeli bir medyamız olduğuna inanıyoruz."

Gazeteciler de alkışladılar bu sözleri. Sonra da dernek yöneticileri ve ödül verilen gazeteciler, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan ile törene katılan diğer bakanlarla birlikte toplu fotoğraflar çektirdi. Herkes mutlu görünüyordu...

Tabii ki ben o geceye çağrılmadım. Muhtemelen güvenlik soruşturmasını geçemedim. Acaba benim gibi "sakıncalı" bulunan kaç gazeteci var, onu bilemiyorum. Kimse, "Kusura bakmayın, TC numaranızı istemiştik. Ama Cumhurbaşkanlığı izin vermediği için çağıramıyoruz" da demedi. Gerekçesini de söyleme gereği duymadı.

Zaten bu ülkede kimse neden sakıncalı bulunduğunuzu söylemez. 1985 yılında askere gittiğimde de sakıncalı bulunmuştum. Kimse neden sakıncalı olduğumu söylemedi bir türlü. Sonunda el altından öğrendim. Meğer 12 Eylül döneminde askeri yönetime karşı verilen "Aydınlar dilekçesi"nde imzam olduğu için sakıncalı bulmuşlardı beni. Askeri rejim bitse de uygulamaları devam ediyordu. Özel bir dönemden geçiyordu Türkiye.

Darbe yönetimine karşı dilekçede imzam olduğu için sakıncalı bulmaları benim için onurdu. Cumhurbaşkanlığı'nın sakıncalı bulup bir ödül gecesine davet etmemesi de gazetecilik çizgimin, eleştirel duruşumun onaylanmasıydı aslında.

Beni üzen, davet edilmemiş, sakıncalı bulunmuş olmam değildi. Bir gazetecilik meslek örgütünün hangi gazeteciyi davet edeceğine Cumhurbaşkanlığı koruma birimlerinin karar vermesi ve meslek örgütü yöneticisi arkadaşlarımızın da itiraz etmeden bunu kabul etmesiydi canımı yakan...

SARAY'DAN GELEN TELEFON

Aslında gelenektir, *Hürriyet*'in Washington Temsilcileri haberlerin yanı sıra yazı da yazarlar Dış Politika sayfasına. Sedat Ergin, Serdar Turgut ve Tolga Tanış'ın gazetenin Dış Haberler sayfasında köşeleri vardı.

Tanış, bağımsız ve eleştirel gazetecilik yapmaya gayret ediyordu. Derinlikli siyasi-diplomatik haberlerin yanı sıra farklı alanlardan araştırma, söyleşi ve analizlere de imza atıyordu. Olgulara bağımsız bir gözle yaklaşabiliyor, gündeme farklı bir

pencereden bakmakla kalmıyor, seçtiği konularla günlük gündemin ötesine gidebiliyordu.

Amerika'da başarılı işler yapmasına karşın bazı araştırma haberleri, AKP iktidarından kimilerini rahatsız etti. Özellikle de IŞİD'in Türkiye'den aldığı malzemelerde silah ve bomba yaptığı iddialarını irdelediği "DEAŞ'ın Türk malı potasyum nitratları" yazısı iktidar yanlısı medyada da tepkiyle karşılanmıştı.

Gazete yönetimi gelen baskılara daha fazla dayanamadı ve Mart 2017'de Tanış'ı görevden aldı. Aydın Doğan ve Vuslat Doğan Sabancı, yazıları nedeniyle Saray çevrelerinin tepkisini çeken Tolga Tanış'ı geri çekmeye karar vermişti. Sedat Ergin, Tolga Tanış'ın aniden açıkta kalmaması ve çocuklarının eğitiminin aksamaması için bu işlemi yaz aylarına bırakma yanlısıydı ama kabul ettiremedi.

O da Türkiye'ye dönmek yerine orada kalmayı ve farklı alanlara yönelmeyi tercih etti. Tanış'ın alınması hem *Hürriyet*, hem de gazetecilik için ciddi bir kayıptı.

Nisan 2017'de Tanış'ın yerine atanan Cansu Çamlıbel de engellerle karşılaştı sürekli. Daha çok rutin haberleri girdi gazeteye. Önceki temsilcilerden farklı olarak *Hürriyet*'in Dış Haberler sayfasında köşe verilmedi ona. Halbuki Ekim 2016'dan beri *Hürriyet Daily News*'te köşesi vardı, orada dış politikayla ilgili gelişmeleri değerlendiriyordu.

Tahmin edileceği gibi gazetede Çamlıbel'e köşe açılmasına yanaşmayan Vuslat Hanım idi. Çamlıbel'in de Tolga Tanış gibi köşede yazdıkları üzerinden başlarına iş açacağından kaygılanıyordu. Nasılsa haberleri kontrol etmek daha kolaydı.

Fakat internette yayımlanan analizleri çok okununca, o dönem interneti yöneten Emre Kızılkaya basılı gazetede olmasa bile web sitesinde yazı yazması konusunda ısrarcı olmuştu. Dönemin Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila'dan da onay çıkınca Çamlıbel, Ekim 2017'de internet sitesinde yazmaya başlamıştı.

İnternetteki yazılarına uzun süre karışılmamıştı. Aslında hayli iddialı konuları da gündeme getiriyordu. Gazetenin Demirören Grubu'na satışından sonra işler değişmiş, müdahale başlamıştı yazılarına.

3 Ağustos 2018'de kaleme aldığı "Yanlış anlaşılma mı, Halkbank mı" başlıklı yazısında Türkiye ile ABD arasında krize neden olan rahip Andrew Brunson için Ankara-Washington arasında geçen pazarlığın perde arkasını konu alıyordu. Türkiye, rahip Brunson'ın serbest bırakılması karşılığında Halkbank Genel Müdür Yardımcısı Hakan Atilla'nın kalan cezasını Türkiye'de çekmesi ve Halkbank'a cezanın en düşük sınırda tutulması ile yetinmeyip, Halkbank ile ilgili iki yeni soruşturmanın da kapatılmasını isteyince pazarlık iyiden iyiye sarpa sarmıştı.

İktidar, ucu kendilerine dokunan bu karanlık tablonun medyada yer almasını istemiyor, haberleri engelliyordu. Çamlıbel'in yazısı gözden kaçmıştı! Fark edince hemen şikâyet ettiler Mehmet Soysal'a. O da Dijital İçerik Direktörü Bülent Ayanoğlu'na talimat verip kaldırttı yazıyı.

Yazısının yayımlandıktan birkaç saat sonra internetten silindiğini öğrenen Çamlıbel, Genel Yayın Yönetmeni Vahap Munyar'ı aradı. Onun da sonradan haberi olmuştu bu engellemeden. "Orası apayrı bir mecra ben müdahale edemiyorum" dedi. Yazarına sahip çıkamıyor, onu savunamıyordu. Aslında Çamlıbel'i korumasız hale getiren, Doğan döneminde verilen yazılarının gazetede basılmaması kararıydı. Gazeteye basılmış yazı silinemezdi ama internette yazı uçurmak için bir tuşa basmak yeterliydi.

Halkbank yazısının silindiği gün Hürriyet ile gönül bağı koptu Çamlıbel'in. Sonra yaşadığı olaylar da gazeteden ayrılma kararını perçinledi. Yazdığı haber ve yazılar sanki bir kara delikte kayboluyor, kimse zahmet edip bir geri bildirimde bile bulunmuyordu.

Rahip Brunson'ın Türkiye medyasından tek gazeteciye verdiği röportajı da gazetenin Pazar ekinden son anda Mehmet Soysal'ın talimatıyla çıkarıldı. "Papaz Brunson'ı göklere çıkaran bir duruma girmeyelim. Neticede adam bu ülkede misyonerlik yapmış. Yargı da daha karar vermedi, sen papazmışsın casus değilsin demedi. Bu röportajı yayımlarsak izah edemeyebiliriz" demişti röportajı sayfadan çıkarırken.

Ondan sonraki süreçte Çamlıbel'in imzasıyla pek bir şey basılmadı gazetede. O da haberleri Twitter hesabından yazma yo-

lunu seçti. Bu sefer de paylaşımlarını silmesi yönünde tehditkâr tonda talimatlar almaya başladı. En sonunda Ocak 2019'da Vahap Munyar'a giderek ayrılma kararını ilettiğinde Halkbank yazısının internetten silinmesinin üzerinden beş ay geçmişti.

Sessizce Geçiştirilemezdi

Çamlıbel'in, Halkbank yazısının internetten kaldırılması, Okur Temsilcisi (Ombudsman) olarak sessiz geçiştirebileceğim bir olay değildi. Medya sitelerinde haber yapılmış ve sosyal medyada epey yankı uyandırmıştı bu yazının sansürlenmesi. Okurlardan da eleştiriler geliyordu. Üstelik Çamlıbel'in yazısının yayına verilmesinden sonra attığı tweetteki link açılmıyordu! Bir açıklama, küçük bir bilgi notu bile yoktu yazının yerinde.

Furkan Okutan adlı okurun bu konudaki eleştirisini Genel Yayın Yönetmeni Vahap Munyar'a gönderdim, "Nasıl yanıt verebileceğimi" sordum. Munyar, bana gönderdiği samimi yanıtta Çamlıbel'in yazısının yayından kaldırılma sürecini açıkça anlatıyordu:

"Cansu, normalde İngilizce gazetede köşe yazıyor. *Hürriyet*'te köşesi yok... Türkçe olarak sadece *Hürriyet İnternet*'te yayımlanıyor yazısı...

Malumun Halkbank, ABD ile aramızdaki kritik konulardan biri...İlişkilerin gergin olduğu ortamda 'Halkbank pazarlığı' gibi bir yazının *Hürriyet*'te yer alması birilerini tedirgin etmiş... Mehmet Soysal'a ulaşmışlar... O da yazıyı çıkarttırdı...

Aslına bakarsan, Cumhurbaşkanı'nın yakın çevresindeki bazı arkadaşlar, yazının çıkarılmasını doğru bulmamış... Hatta, 'Bu vesileyle yazı daha çok okundu' demişler... Olay bu... Dedim ya, nasıl bir yanıt verilir bilmiyorum...

Gazetede genellikle önceden birbirimizi uyarıp, yayına girmeden müdahale edebiliyoruz. Yazarlarımız da anlayış gösteriyor. Yayına girdikten sonra çıkarılması işi daha çarpıcı hale getiriyor..."

Tam tahmin ettiğim gibi, yazının sansürlenmesinin nedeni Cumhurbaşkanlığı Sarayı'ndan gelen bir telefondu. Gazetecilik, Saray'ın rahatsız edilmemesi, hatta mutlu edilmesi ilkesiyle yapılınca bir yazının savunulması akla bile gelmemişti.

Vahap Munyar'a, kısa bir yanıt gönderdim: "Yazıyı girdikten sonra çıkarmanın böyle bir sonucu olacağını öngörseler iyi olacakmış. Hem bir yazarın yazısını yayımlandıktan sonra çıkarmak gazetecilik açısından korkunç bir durum. Senin de aynı şekilde düşündüğünü biliyorum ama gazete, daha doğrusu hepimiz için itibar zedeleyici bir yöntem bu." Karşılık vermedi bu mesajıma...

Munyar'ın aktardığı bu bilgiden sonra günlerce okura ne yanıt vereceğimi düşündüm. "Saray'dan telefon gelmiş, Mehmet Soysal talimat verip kaldırtmış" diyemezdim ki! Sonunda "Gecikmeli yanıt verdiğim için kusura bakmayın. Maalesef Cansu Çamlıbel'in yazısının yayından kaldırılması konusunda size aktarabileceğim bir bilgi ya da yanıt alamadım" diye bir yanıt yazdım. Okur da yine anlayışla karşıladı, teşekkür etti böyle bir yanıta. Durumumu anlamıştı...

Sansür Eleştirisi de Sansürlendi

Tabii ki bu yetmezdi böyle bir günahın açıklanmasına! Okurun eleştirisini Okur Temsilcisi köşesinde "Okurdan Kısa Kısa" bölümüne de koymaya karar verdim. Furkan Okutan'ın eleştirisini, 13 Ağustos 2018 tarihinde yayımlanacak yazımda şöyle özetledim:

"Cansu Çamlıbel'in 'Yanlış anlaşılma mı, Halkbank mı?' adlı yazısının internette yayımlandıktan bir süre sonra kaldırılması, hem böyle değerli bir muhabire hem de biz okuyuculara haksızlık değil midir?"

Fakat bir sorun vardı, yazım yine uzamış, "Okurdan Kısa Kısa" bölümü internete eklenecekler tarafında kalmıştı. İnternette ekleme yöntemi Fikret Bila'nın Genel Yayın Yönetmenliği döneminde başlamıştı. Yazılarıma ayrılan yer ilk günden itibaren giderek kısalmış; Bila döneminde gazete sayfasının dörtte birinden bile daha dar bir alana sıkışmıştı yazılarım. İki A4 sayfayı aşamıyordum yazarken.

O nedenle uzadığında gazetedeki yazımın altına "Okur görüşleri'nin devamı *hurriyet.com.tr*'de" diye not koyuyordum. Böylece okur görüşlerinin bir bölümü internetteki yazının altına eklenerek okura ulaşıyordu.

Çamlıbel'in yazısının kaldırılmasıyla ilgili okur eleştirisini de internette eklenecek bölüme bırakmak zorunda kaldım. O hafta da yazımı her zamanki gibi, hem gazetenin sisteminden, hem de e-posta yoluyla gönderdim. Yazının bu bölümüne itiraz ederler diye tahmin ediyordum. Ararlarsa ne yanıt vereceğimi bile hazırlamıştım kendimce. Fakat kimseler aramadı.

İnternetteki yazımı kontrol ederken, devam bölümünün eklenmediğini fark ettim. Sabah e-posta gönderip uyardım, bir iki saat bekledim. Yine değişiklik olmadı. Öğle saatlerinde birkaç kişiye daha e-posta gönderdim. Yazı bir türlü eklenmiyordu. Merak edip, oradaki arkadaşları aradım, "Galiba bir talimat bekleniyor. Bülent Bey konuyu biliyor, onu arasanız" dediler.

Bülent Ayanoğlu, Demirören Grubu'nun gazeteyi satın almasının ardından Dijital İçerik Direktörü olmuştu. Adını daha önce duymamıştım, sorduğum arkadaşlar da "İhlas Grubu'nun dijital servisini kurmuş, haber müdürlüğü yapmış bir gazeteciydi. Son olarak TRT World'de çalışırken Mehmet Soysal 2016 yılında oradan alıp *Milliyet* ve *Vatan* gazetelerinin dijital direktörlüğüne getirmişti.

Mehmet Soysal ile TGRT'den tanışıyorlardı. Mehmet Soysal da gazeteciliğe 1983'te *Türkiye* gazetesinde başlamış, TGRT ve TGRT Haber'de 12 yıl süreyle Genel Yayın Yönetmenliği yaptıktan sonra 2013 yılında Demirören Grubu'na geçmişti. 2016 yılından beri de Demirören Grubu İcra Kurulu başkanıydı. Eylül 2019'da Mehmet Soysal'ın İcra Kurulu Başkanlığı ve Yönetim Kurulu Murahhas Üyeliğinden ayrılmasıyla birlikte Bülent Ayanoğlu da görevden alınacaktı.

Ayanoğlu ve ekibinin yönetimindeki *Hürriyet İnternet*, *Milliyet*'in web sayfasına benzemiş, siyasi haberler epeyce azalmıştı. Gazetecilik çabasının yerini tümüyle siyasi iktidar yanlısı yayınlar almıştı. *Hürriyet İnternet* ruhunu kaybetmişti.

Hürriyet İnternet'teki bu değişimi acıyla izliyordum. O nedenle yazımın bir bölümünün eklenmemesi şaşırtıcı olmamıştı aslında. Elbette itiraz etmeden kabul etmem söz konusu olamazdı.

Hemen Ayanoğlu'nu cep telefonundan aradım, yazımın ek bölümünün sayfaya konulmadığın söyledim. Farkında olmadığı yanıtını verdi. Aslında bu mümkün değildi ama yine de itiraz

etmedim. *Milliyet* ve *Vatan*'ın binaya taşınmasıyla uğraştıkları için yoğun olduklarını, ilgileneceğini söyledi. Çok kibar, çok ilgiliydi doğrusu.

Gerçekten de bir süre sonra yazıma ek yapıldı. Okur görüşleri ve Sulh Ceza Hâkimlikleri'nin erişim engelleme kararlarıyla ilgili bölüm yazıma eklendi. Ama birkaç satır eksiğiyle.... Cansu Çamlıbel'in yazısının sansürlenmesine ilişkin okur eleştirisi çıkarılmıştı!

Üzücüydü böyle bir tavırla karşılaşmak. Bilgi bile vermemişlerdi, tıpkı Cansu Çamlıbel'e yaptıkları gibi... Bir iki gün sonra Munyar'ı da cc'leyerek Ayanoğlu'na bir e-posta gönderdim:

"Bana nezaketen haber bile verilmeksizin yazımdan bir bölümün kesilmesini doğru bulmadığımı ve gerçekten bu tavra üzüldüğümü bilmenizi isterim."

Ayanoğlu, yine taşınma yoğunluğundan söz ediyordu yanıtında. "Bu arada gözümüzden kaçan, unuttuğumuz şeyler oldu. Farkına vardıklarımızdan özür diledik. İkazınız için çok teşekkürler, bundan sonra çok daha dikkatli olacağız."

Yine nazikti, "Özür diliyordu" ama mesajımın sadece "haber verilmemesi" ile ilgili bölümünü yanıtlıyordu. Teşekkür edip bir daha sordum; Soysal'ın talimatından söz edip etmeyeceğini merak ediyordum. "...tekrar sormadan edemeyeceğim; yazımdan kesinti o günün yoğunluğu içinde gözden kaçırılması mı, yoksa bir yönetim kararı mı acaba? Nihayetinde masum bir okur eleştirisiydi." Beklediğim gibi, yanıt vermedi bu soruma...

Ben de yazılarımı kısaltmaya karar verdim. O günden sonra sadece "Haftanın engellenenleri" bölümünün eklenmesini internete bıraktım. İnternete eklerken yazımdan kesinti yapma ihtimali ortadan kalkmış olur diye düşünüyordum.

TÜRGEV Sansürü

Bu kez de erişimi engellenenler listesinde sorun oldu. "Haftanın engellenenleri"nin, 10 Eylül 2018'de gazetedeki yazımın internet versiyonuna eklenmediğini RSF'den Erol Önderoğlu'nun uyarısıyla fark ettim. Hatırlatma e-postası gönderdim, yine eklenmeyince bu kez Bülent Ayanoğlu'na yazdım. 15-20 dakika sonra aradı, "TÜRGEV bölümü sıkıntı yaratır, onu çıkar da öyle koyayım" dedi.

O zaman anladım o bölümün eklenmeme nedenini. Yine bir unutkanlık değil, Saray'ı rahatsız etme kaygısıyla yapılan bir otosansür operasyonuymuş. Orada Bilal Erdoğan'ın yöneticisi olduğu TÜRGEV'in hâkimliğe başvurarak Yalçın Bayer'in bir yazısına erişimi yasaklattığı bir karardan söz ediyordum:

"İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği, TÜRGEV'in başvurusu üzerine Yalçın Bayer'in 12 Nisan 2014'te yayımlanan 'TÜRGEV bağışlarıyla İstanbul yağmalanıyor' başlıklı yazısının da aralarında bulunduğu yedi linke erişim yasağı getirdi."

Ayanoğlu'na, "Neden sıkıntı yaratsın ki, bir hâkimin kararını yazdım sadece" diye sordum. "Sıkıntı yaratır, 'İstanbul yağmalanıyor' diyor" dedi. Yazının başlığını çıkarmasını önerdim, onu da kabul etmedi; "Orayı çıkar yazıya ekleyeyim" dedi. "O bölümü göndermiştim, orayı çıkarıp koy o zaman" dedim. "Ankara'ya geleceğim, yüz yüze konuşuruz" diye kapattı telefonu.

Ben yazıyı yeniden göndermedim; iki saat kadar sonra "Haftanın engellenenleri" bölümünü TÜRGEV ile ilgili satırları çıkararak ekledi yazıma. Fakat ben kendi web sayfamdaki yazıda o bölümü de yayına verdim. Tabii okurlardan keşfeden olmadı iki yazı arasındaki farklılığı...

UĞUR GÜRSES'İN SPK YAZISINA ENGELLEME

Bu dönemde sansürlenen yazarlardan biri de Uğur Gürses'ti. Hazine garantili yol, köprü ve havaalanı yapımının kamu maliyesine getirdiği ağır yükü ortaya koyan yazılarıyla dikkat çeken Uğur Gürses, Demirörenler'in gelişinden sonra çizgisini değiştirmemişti.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), 13 Temmuz 2018'de "içeriden öğrenenlerin ticaretini (İnsider trading) süreli olarak serbest bırakma" kararı aldı. Ancak sosyal medyadaki tepkiler üzerine iki gün sonra bu kararını iptal etti. Uğur Gürses de 16 Temmuz günü bu kararı eleştiren bir yazı kalema aldı.

Yazıyı gönderdikten -kısa süre sonra gazete yönetiminden "Biz halka açık bir kurumuz, SPK denetimine tabiyiz. Bu yazıyı basamayız" yanıtı geldi. "SPK ile işimiz var, onları kızdırmayalım" anlamına geliyordu söyledikleri. Uğur Gürses kabul etmedi yazısını değiştirmeyi.

Hürriyet'in, SPK hakkındaki yazıyı engellemesinin nedeni bir gün sonra *Cumhuriyet*'teki haberle açığa çıktı. SPK, Demirörenler'in, Hürriyet Gazetecilik'in borsada işlem gören halka açık kısmı için çağrı yaparak satın alma teklifinde bulunması konusunda muafiyet getirmişti. Halbuki gazeteyi satın aldıkları sırada bu teklifi yapmaları yasal açıdan zorunluydu. Demirörenler, SPK'nın bu muafiyeti sayesinde 264 milyon lira ödemeden kurtuluyordu!

Uğur Gürses'in SPK'yı eleştirdiği yazısı tam da Demirören grubuna böyle bir "kıyak" yapıldığı döneme rastlamıştı. Bekleneceği gibi, Demirörenler'in tercihi 264 milyon liradan yana oldu ve Uğur Gürses ile yollar ayrıldı.

Ekonomi sayfalarındaki yazılar, iktidarın yakın takibi altındaydı. Uğur Gürses'in ardından iktidarın hoşlanmadığı konulara değinen yazarlardan Erdal Sağlam'ın yazıları askıya alınacak, sonra o da gazeteden uzaklaştırılacaktı.

HEDİYE ARAP ATLARINA OTOSANSÜR

Reza Zarrab şaşırtmaya devam ediyordu. Herkes onun Amerika'nın ıssız bir cezaevinde ömür tükettiğini sanırken aniden New York'un ünlü bir restoranında görülmüştü.

Kimin çektiği bilinmeyen fotoğraf, *Hürriyet*'te yayımlanana kadar Türkiye'de kimseler onun serbest kaldığını, elini kolunu sallaya sallaya dolaştığını bilmiyordu. Bir yıl kadar önce serbest bırakıldığı söylentisi çıkmış, hatta ABD Federal Hapishaneler Bürosu'nun internet sitesinde 8 Kasım 2017'de serbest bırakıldığı yönünde bir güncelleme yer almıştı.

Zarrab'ın avukatlarından Şeyda Yıldırım, "Serbest bırakıldığı bilgisi doğru değil. Başka bir bölüme alınmış olabilir" deyince ona inanılmış, Türkiye, ABD'den resmi bilgi talebine de yanıt alamayınca unutulup gitmişti bu mevzu.[17]

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve bakanların bile Zarrab'ın serbest kaldığını bilmedikleri, fotoğrafın yayımlanmasından sonra verdikleri demeçlerden, açıklamalardan anlaşılıyordu. Bakanlar, hukukçular, "Serbest kalması mümkün değil" türünden demeçler verdiler. Erdoğan da Azerbaycan dönüşü uçakta gazetecilerle

17. https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42006599.

konuşurken bu fotoğrafa değindi. Şaşkınlığını gizlemeye gerek görmüyordu:

"Zarrab'ın serbest kalması mümkün değil, mümkün olur mu? Bir taraftan öyle diyorlar, şu diyorlar, kelepçeli diyorlar ama demek ki orada bu kelepçelerin dışında başka kelepçeler de var. Demek ki o hukukçular bu işi iyi bilmiyor, çünkü görüntülendiği yanındaki bayan onun avukatı zaten."

Zarrab, Erdoğan ve AKP yönetimi için bir "hain"di. Oysa ABD'de yakalanıp, çıkarıldığı mahkemede itirafçı olmayı kabul edene kadar "vatansever işadamı" olarak görülüyordu. Hatta ABD'nin İran'a yönelik ambargosunu delmek için ürettiği senaryoları, Türkiye'de bakanlara ve kimi yöneticilere rüşvetler dağıttığı 17-25 Aralık (2013) sürecinde ortaya çıkmasına rağmen korunmuştu. 2.5 ay kadar cezaevinde kaldıktan sonra bakanların da katıldığı bir törenle "ihracat ödülü" verilmiş, arkasına Türk bayrağı yerleştirilmiş özel televizyon programlarına çıkarılmıştı.

Erdoğan, fotoğrafta Zarrab' ın yanında görünen kadının kimliği konusunda yanlış bilgilendirilmişti. Çünkü o kadının kimliği, hem de fotoğrafıyla birlikte Erdoğan'ın o açıklamayı yapmasından iki gün önce açıklanmıştı. Ayşegül Akgün adlı kadının Zarrab'ın eşi olan ünlü şarkıcı Ebru Gündeş'in yakın arkadaşı olduğu belirtiliyordu haberde.

Bu haberin çıkmasının ardından Hürriyet Magazin Servisi Müdürü Selim Akçin'e sordum.

"*Hürriyet*'in haberi mi doğru, Erdoğan'ın söyledikleri mi?" Akçin, gayet emin bir ifadeyle "Bizimki doğru" dedi.

Eskiden olsa Erdoğan'ın bu açıklamasından sonra *Hürriyet* hemen kendi haberini savunur, en azından konuyu tartışmaya açardı. Şimdi ise görmezden gelme yolu seçiliyor, sessiz kalınıyordu.

Görmezden Gelmekte Yarar Varmış

Okurların bu çelişkiyi fark etmemesi kaçınılmazdı. Nitekim bir okur eleştirisi de geldi, ben de yazımın "Okurdan Kısa Kısa" bölümüne yerleştirdim:

"Yasemin Mıhçı: 13 Eylül'de (2018) sürmanşette 'Ebru'nun sildiği kadın' haberinde Reza Zarrab'ın fotoğrafındaki kadını 'Ebru Gündeş'in arkadaşı Ayşegül Akgün' diye yazdınız. Cum-

hurbaşkanı Erdoğan ise o kadının Zarrab'ın avukatı olduğunu söyledi. Haberiniz yanlış mıydı?

Not: İlgili arkadaşlarla görüştüm, haberin doğru olduğu bilgisini verdiler."

Fakat Akçin'e haber vermeden önun bilgi verdiğini yazmam doğru olmazdı. O nedenle böyle bir not hazırladığımı ilettim ona. "Abi bu meseleyi Vahap Munyar'la görüştüm, isterseniz siz de bir konuşun. Devam etmememizi istemişti." Anlaşılan Akçin, haberlerini savunmak için girişimde bulunmuş ama Munyar istememişti devam etmesini.

Munyar'a da haber vermek durumundaydım artık. Ona da yazdım, notu iletirken de sordum. "Bu hafta 'Okurdan Kısa Kısa' bölümüne alttaki notu koymayı planlıyorum. Sorun olmaz umarım? Selamlar..."

Olumlu yanıt almayı beklemiyordum ama tahminimden daha hızlı yanıt verdi:

"Faruk baba Günaydın. Sorun çıkabilir. Çünkü buradan Cumhurbaşkanı'nın doğru söylemediği anlamı hemen çıkıyor. Görmezden gelmekte yarar var. Başka çaremiz yok."

Evet, öyle bir anlam çıkıyordu, açık açık söylemesem de. "Doğru söylemedi demiyorum ki.. Muhtemelen ona yanlış bilgi verilmiş" diye yazdım bu sefer. "Boş ver abi, dikkatlerini çekmemekte yarar var" dedi o da.

O bölümü çıkardım yazıdan. Israr etmeme gerek olmadığını düşündüm. Zira o hafta Katar'dan satın alınan ama hibe olduğu açıklanan Jumbo jet ve üçüncü havalimanında işçi eylemleri haberlerinin gazetede yeterince haber yapılmamasını eleştiriyordum. Bu tavizi vermem o konuda pazarlık gücümü artıracaktı.

Sonra öğrendim, uçağa katılan gazeteciler tabii ki, Zarrab'ın yanındaki kadın konusunda Cumhurbaşkanı'nın söylediğinin yanlış olduğunun farkındalarmış. Ama soramamışlar. Sadece o mu? Erdoğan, Katar'ın hediye ettiği iddia edilen uçaktan söz ederken "Katar'dan bir de 90 Arap atı hediye edildiğini" söylemiş.

Erdoğan'ın gazetecilerle söyleşisi deşifre edildikten sonra danışmanları gözden geçirip o bölümü çıkarmıştı. Gazeteciler, soru soramamakla kalmamış, metnin sansürlenmesine de itiraz edememişler.

Aslında buna şaşırmamak gerekiyordu. O uçağa binmenin kuralı buydu, gazetecilik yapmamak...

Genelkurmay'dan Azar Mesajı

AKP iktidarında gazetecilik sadece Erdoğan'ın uçağında değil, hemen her alanda sıkıntılı günler geçiriyordu. Salt Cumhurbaşkanı ve Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Saray'dan kimi danışman ve yöneticiler değil, bakanlar ve hatta danışmanları bile gazetecilere talimat verebiliyor, haberin hangi sayfaya girmesini istediğini söyleyebiliyordu. Basın toplantısı öncesinde WhatsApp gruplarında sorular alınıyor, uygun görülmeyen sorular basın toplantısında yöneltilmiyordu ilgiliye. Cumhurbaşkanının televizyon söyleşilerinde de sorular önceden belirleniyor, Saray'dan onay alınmayan sorular program sırasında yöneltilemiyordu.

Medyanın dördüncü güç olmaktan çıkması ve gazetecilerin gücünü kaybetmesi, önüne gelen etkili ve yetkilinin muhabirleri azarlama hakkını kendinde görmesi sonucunu doğruyordu. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, kendisine et ihalesiyle ilgili soru sormaya çalışan Fox TV muhabirini kameralar önünde "Yaptığın gazetecilik değil maskaralık" diye azarlayabiliyordu. Sivil siyaset alanındaki gazeteciler bu şekilde paylanır da askeri yetkililer durur mu? Onlar da aynı ölçüsüzlüğü her fırsatta hayata geçiriyorlardı.

Genelkurmay Basın Halkla İlişkiler Daire Başkanı Tuğgeneral Ertuğrul Gazi Özkürkçü'nün, 5 Eylül 2016 tarihinde Genelkurmay'ı izleyen gazetecilere gönderdiği e-posta bu durumun en çarpıcı örneklerinden biriydi:

"Değerli basın mensupları. Az önce sizleri bilgilendirmek için ÇUKURCA ile ilgili bir e-posta gönderdim. Bazı televizyon kanalları habercilik adına yalan yanlış bilgileri SON DAKİKA diye veriyor. LÜTFEN LÜTFEN LÜTFEN mesajla sorun, teyit alın; ondan sonra elli çeşit rakam havalarda uçuşuyor. Biri 136 diyor, diğeri ondan birkaç fazla söyleyeyim de ben daha iyi habercilik yapayım diyor, uçuyor da uçuyor. Lütfen bizim gönderdiğimizi esas alın, bekleyin, sorun. İlla telefon açmanız gerekmez. Bu işi ciddi yapanlar soruyor, onlara hassasiyetlerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. Nasıl 136 veya 147 rakamını buluyorsunuz

bunu anlamadım. Orada mısınız? Oradakilerin bile böyle net bir rakam vermesi mümkün değil. Burada şehit veriyoruz.

Magazin haberciliğine döndürmeyin lütfen. 136, 146 gibi rakamlar gerçek dışı, uydurma rakamlardır. Orada çarpışan kahramanlarımızın işi ölü saymak değil. Elimizde olan teröristler de var ama sayı vermediler şimdilik. Ben size telsizden hainlerin İVEDİ kodlu görüşmelerine dayanarak ve bunu VURGULAYARAK bilgi verdim. Siz de böyle verin lütfen. Bilgilendirmeyi lütfen OKUYUN ve ANLAYIN. Buna sadık kalın. Ağız birliği yapacağımız çok zor bir dönemden geçiyoruz. Daha da söyleyeceklerim var ama susuyorum. İyi akşamlar."

Tuğgeneral Özkürkçü, operasyonlarla ilgili haberlerde uydurma haberler verilmesini eleştirmekte elbette haklı olabilir. Fakat e-postanın üslubundan da anlaşılacağı gibi Özkürkçü, kendisini gazetecilere bilgi veren bir sözcü olarak değil, onların üstü gibi algılıyor.

Kendisinin yazdıklarına sadık kalınmasını ve "ağız birliği" edilmesini istiyor. Kısacası gazetecilerden beklediği itirazsız bir "iliştirilmiş gazetecilik"...

DEMİRÖREN DÖNEMİNDE DEĞİŞENLER

Okur Temsilcisi olarak etik standartlar oluşturmayı hedef edindim. Ancak bu şekilde hataların tekrarlanmamasını sağlayabilir, eleştirileri artı değere dönüştürebilirdik.

Bu amaçla tek tek haber ve yazılara yönelik eleştiri ve değerlendirmeler yaparken bir yandan da bazı konularda kılavuzlar, etik ilkeler, manifestolar hazırladım. Sınırlı da olsa kadın haberleri, intiharlar, terör haberleri, trafik kazaları, yayından kaldırma talepleri gibi konularda mesafe de aldık.

Ancak Demirören Grubu'nun *Hürriyet*'i satın almasından sonra maalesef oluşturduğumuz standartlar yok sayıldı, birçok konuda yeniden başa döndük. Bütün tartışmalar, emekler, bölüm yöneticileri ve meslektaşlarımla uzun tartışmalar sonucunda oluşturduğumuz metinler görmezden gelinmeye başlandı.

İlk sorun Yayın İlkeleri'ydi. Onca emekle hazırlanan ve yılların mesleki birikimini yansıtan Doğan Yayın İlkeleri tarih mi

olacaktı? Yoksa güncellenerek Demirören Yayın İlkeleri olarak devam mı edecekti?

Devir işleminin tamamlanmasını bekledim. Vahap Munyar Genel Yayın Yönetmenliği'ne, Mehmet Soysal da İcra Kurulu Başkanlığı'na atandıktan sonra bu soruyu onlara sordum. "Şimdilik adını Demirören Yayın İlkeleri olarak değiştirip devam edelim, sonra da güncelleyelim" yanıtı geldi Soysal'dan.

Güncelleme konusunda hazırlıklıydım. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nin güncellenmesi için Altan Öymen başkanlığında bir komisyon kurmuştu. Benim de bulunduğum komisyon güncelleme çalışmalarını yeni bitirmişti.

O hazırlıklardan da yararlanarak Yayın İlkeleri'ni hızla güncelleyebilirdim ama Demirörenler'in gerçekten ilkeli, bağımsız ve tarafsız gazetecilik gibi bir niyeti olduğuna inanmıyordum. Çok geçerli nedenlerim vardı böyle düşünmek için...

Demirören'lerin *Milliyet* Sicili

Milliyet, Demirörenler satın almadan önce -Abdi İpekçi dönemi kadar olmasa da- saygın bir gazeteydi. İktidarın hoşlanmadığı haberler de yayımlanabiliyordu. Asıl gürültü koparan, Abdullah Öcalan ile BDP heyetinin görüşme tutanaklarının 28 Şubat 2013'te "İmralı zabıtları" başlığıyla yayımlanması olmuştu.[18]

Erdoğan'ın, bu haberin yayımlanmasının ertesi günü Erdoğan Demirören'i aradığı bir yıl kadar sonra sızan telefon kayıtlarından ortaya çıkacaktı.

Bu kayıtlara göre, Erdoğan Demirören, "Üzdüm mü seni yoksa patron" diye güvenli bir ses tonuyla açıyordu telefonu. Erdoğan da "Duman ettiniz, rezil ettiniz" diye başlayıp bir güzel azarlıyor, hakaretler yağdırıyor, *Milliyet*'in Genel Yayın Yönetmeni Derya Sazak ve haberi yazan Namık Durukan'dan hesap sorulmasını istiyordu. Telefonu kapatırken Erdoğan Demirören'in sesi ağlamaklı çıkıyordu. "Gerekenin yapılacağını" söylerken kekeliyordu.

18. https://www.milliyet.com.tr/siyaset/iste-imrali-daki-gorusmenin-tutanaklari-basarisizlikta-ben-yokum-1674358 Erişim tarihi: 21 Temmuz 2020

Demirören, bu görüşmeyi yaparken Hasan Cemal'in kaleme aldığı yeni yazıdan habersizdi. Hasan Cemal, 2 Mart 2013 günü *Milliyet*'te çıkan yazısında İmralı tutanaklarının yayımlanmasını savunurken "Gazete yapmak ayrıdır, devlet yönetmek ayrıdır. İkisi birbirine karıştırılmasın. Kimse de kimsenin işine öyle karışmasın" görüşünü dile getiriyordu.

Tutanakların yayımlanmasına öfkelenmiş olan Tayyip Erdoğan, Hasan Cemal'in bu yazısını görünce iyice çileden çıktı. Balıkesir'e gitmek üzere geldiği havaalanında Başdanışmanı Yalçın Akdoğan'ı görünce hemen talimat verdi. "Ara bu adamı. Baksana Hasan Cemal yine ne yazmış." Yalçın Akdoğan olacakları anladığı için Erdoğan Demirören'i hemen aramadı, zaman kazanmaya çalıştı.

Ama Erdoğan kararlıydı, uçakta yanına çağırdı. "Gel buraya benim yanımdan ara" dedi. Yalçın Akdoğan çaresiz, Erdoğan Demirören'i aradı, Başbakan Erdoğan'a verdi telefonu.

Erdoğan Demirören'in konuşmasına fırsat vermedi Tayyip Erdoğan. "Sen ne biçim adamsın? Bak dün akşam neler söyledin. Hasan Cemal, senin adamın bugün neler yazmış" dedi, hakaretler yağdırıp kapattı telefonu.

Tayyip Erdoğan bununla da kalmadı; Balıkesir'deki miting konuşmasında adını vermeden Hasan Cemal'e yüklendi:

"Bu medyanın bazı uzantıları, kalemşorları şunu yazıyor. Devlet yönetmek başka bir şey, gazete yapmak farklı bir şey. Eğer bu ülkeye bu millete zerre kadar sevdanız varsa, şu çözüm sürecine katkıda bulunmak istiyorsanız böyle bir haberi atamazsınız, atmamanız gerekirdi. Bu süreç hassas bir süreç. Eğer böyle gazetecilik yapacaksan, batsın senin gazeteciliğin..."

Başbakan Erdoğan'ın telefonundan sonra harekete geçen Erdoğan Demirören, Derya Sazak'ı arayıp Hasan Cemal'i atmasını istedi. Derya Sazak da Hasan Cemal'e telefon etti. O sırada Tayyip Erdoğan'a cevap yazısını yazıyordu Hasan Cemal. Derya Sazak, "Abi senden ricam iki hafta yazma, ben bu işi halledeceğim" dedi.

Ancak kriz bu kadarla kalmayacaktı. Hasan Cemal, iki haftalık sürenin sonunda "Gazeteler ve gazetecilik" başlıklı bir yazı gönderdi gazeteye. Medya-iktidar ilişkilerini sorguluyordu:

"Medya-iktidar ilişkileri bu ülkede öteden beri sorunlu olmuştur. Çünkü siyasal güç odakları her zaman medya ve gazeteci

milletini genellikle kendi çektikleri 'kırmızı çizgiler'le kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Bunun için ekonomik, siyasal ve hukuksal aletlerle baskı uygulamıştır.

Hiç değişmemiştir bu. Medya patronlarının gazetecilik dışındaki alanlarda mevcut ekonomik menfaatleri de iktidarların elini güçlendirmiştir."[19]

Derya Sazak, Hasan Cemal'i arayıp yazıda bazı değişiklikler yapmasını istedi. Hasan Cemal kabul etmedi onun söylediklerini. "Oğlum ben yazımla ilgili pazarlık yapmam. Ya bu yazıyı yayımlarsın ya da ben yokum" dedi. Derya Sazak'ın ısrarlarına rağmen konuşma böyle noktalandı. Salı günü yazısı yayımlanmayan Hasan Cemal istifa etti.

Duayen bir yazarı, üstelik Erdoğan'ın meydanlarda hedef almasından sonra *Milliyet*'ten uzaklaştırması nedeniyle eleştirilerin hedefi oldu Derya Sazak. 25 Mart 2013'te *Milliyet*'ten yanıtladı bu eleştirileri. O da tutumundan dolayı Hasan Cemal'i suçluyordu:

"... O haberi yayımlarken ne gazetemizin sahibi Erdoğan Demirören'e ne de Ankara'daki hükümet yetkililerine sordum. Hasan Cemal, salı günü yazılarına başlayacaktı. Başbakan'a yanıt ve 'medyadaki sermaye yapısını' sorgulama konusundaki ısrarı nedeniyle yayımlamadım. Erdoğan'a yanıtını zaten 2 Mart'ta vermiştik. Erdoğan Demirören'le ilgili tercihimizi ise aylar öncesinde topluca yapmıştık.

Kürt meselesinin çözüm süreciyle medyada yüzyıllık kavram olan 'sermaye yapısı' tartışmasının herhalde zamanı değildi! Yazıyı basmadığımdan Sayın Demirören'in sonradan haberi oldu! Hasan Cemal, o yazıda ısrarın gazeteyle 'vedalaşmak' olacağını biliyordu."[20]

Hasan Cemal'den sonra Derya Sazak da uzun süre kalamadı *Milliyet*'te. Dört ay kadar sonra Can Dündar'ı da atması baskısı altında kaldı. Hasan Cemal örneğinde olduğu gibi Can Dündar'a bir ay kadar yazdırılmaması yöntemi de patronu tatmin etmedi.

---

19. https://t24.com.tr/yazarlar/dogan-akin/hasan-cemal-milliyetten-ayriliyor,6360 Erişim tarihi: 12 Ağustos 2020

20. https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/derya-sazak/tarih-yazilirken-neredeydin-1684664 Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2020

Erdoğan Demirören, 30 Temmuz 2013 günü Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ü ziyaret etti. Derya Sazak, o görüşmede patronun kararını değiştirecek bir gelişme olmasını umuyordu. Zira Gül daha önce Hasan Cemal'in *Milliyet*'ten atılmasını "çok büyük bir ayıp" olarak nitelendirmişti.

Ama Huber Köşkü'nde beklenen olmadı. Erdoğan Demirören, oradan döndükten sonra Derya Sazak'ı görevden alıp yerine Fikret Bila'yı Genel Yayın Yönetmeni yaptığını duyurdu. Aynı gün Can Dündar'ı da telefonla arayarak gazeteden kovduğunu tebliğ etti. Başbakan Erdoğan'ın tepkisini çeken bir isim daha *Milliyet*'ten uzaklaştırılmış oldu böylece.

Can Dündar, 1 Ağustos'ta kendi internet sitesinde yayımladığı yazısının başlığını "Baskı sonuç verdi; önce Derya gitti, sonra ben, enkazı Fikret devraldı" koymuştu. Hasan Cemal ise olup bitenlere "Beyefendi rahatsız olmasın gazeteciliği" diyordu T24'teki yazısında.

Can Dündar'ın ardından kısa süre sonra Yayın Koordinatörü Tahir Özyurtseven ve Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı Umut Alphan ile yazı işlerinden bazı editörlerin gazeteyle ilişkileri kesildi, Prof. Dr. Mithat Sancar'ın yazılarına son verildi.

Fikret Bila'nın 2.5 yıl kadar süren Genel Yayın Yönetmenliği süresince Pelin Batu, Fuat Keyman, Aslı Aydıntaşbaş, Kadri Gürsel, Meral Tamer, Kemal Göktaş, Burcu Karakaş Mehveş Evin gibi isimler *Milliyet*'ten atıldılar.

Fikret Bila gazeteyi yönetirken her ne kadar iktidardan gelen baskı ve istekleri dengelemeye çalışsa da Demirörenler ile sık sık anlaşmazlığa düştü, üç kez istifa girişiminde bulundu.

2016'da Fikret Bila'nın da ayrılıp *Hürriyet*'e geçmesinden sonra *Milliyet*, gazetecilik ruhunu iyiden iyiye kaybetmiş, tümüyle iktidar yanlısı yayın yapan bir gazete haline gelmişti. Prestijini kaybetmişti, tirajı da yerlerde sürünüyordu.

Basım Ücretini Ödeyememişlerdi

Her şeyden önce Demirörenler'in, Doğan Medya'yı alacak parası yoktu. Hatta *Milliyet* ve *Vatan*'ı zor çeviriyorlardı. Daha birkaç hafta kadar önce Demirören Grubu yöneticileri, Aydın Doğan'a gelip, *Milliyet* ve *Vatan*'ın basım ücretlerinden doğan borcun yeniden yapılandırılmasını istemişlerdi.

Düşünün, gazetelerinin basım ücretini ödeyemeyen bir grup, Doğan Medya Grubu'nun tamamını satın alıyordu! KAP'a yapılan açıklamaya göre, 1 milyar 100 milyon dolara satılmış, finansal borçlar mahsup edildikten sonra toplam 890 milyon dolar ödenmişti.

Satışla ilgili yanıtı bilinmeyen çok fazla soru vardı. Aydın Doğan, satıştan bir ay kadar önce Ankara'ya gelip Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmüştü. Saraydaki görüşmeye Ankara Temsilcisi Hande Fırat ile birlikte gitmiş ama görüşmeye yalnız girmişti. Görüşme baş başaydı.

Bu görüşmenin ardından satış söylentileri çıkmaya başlamıştı. Fakat Aydın Doğan kimseye bilgi vermemişti satışla ilgili. Hatta satışın açıklanmasından bir hafta kadar önce Ertuğrul Özkök, Sedat Ergin, Ahmet Hakan, Fikret Bila gibi yazarlarla tavla oynayıp sohbet ederken gündeme gelmişti konu. "Aydın Bey, gazeteyi Erdoğan Demirören'e satacağınız haberleri çıkıyor, doğru mu?" diye sormuşlardı. Aydın Doğan, "Doğru değil, böyle haberler hep çıkıyor. Hem zaten Demirören'in gazeteyi alacak parası da yok" yanıtı vermişti.

Aydın Doğan net bir dille yalanlayınca inanmışlardı. Satışın açıklanacağı gün Fikret Bila'yı aramıştı Aydın Doğan. Önce "Neredesin" diye sormuştu. "Toplantıdayım" deyince, "Müsait bir yere geç, sana söyleyeceklerim var" demişti. Bila sakin bir yere geçmişti hemen.

Lafı hiç dolaştırmamıştı Aydın Doğan. "Gazeteleri, medya grubunu sattım. Demirören aldı görünüyor ama arkada kim var bilmiyorum" demişti bir çırpıda. Demirören'e sattığına emin değildi!

Oysa beş yıl kadar önce *Wall Street Journal*'da, Aydın Doğan'ın *Hürriyet*'i satmak için görüşmelere başladığı haberi çıktığında okurlara güvence verilmişti satış olmayacağına dair. 24 Ekim 2014 tarihli *Hürriyet*'in ilk sayfasındaki "*Hürriyet*'ten okurlarına" başlıklı yazıdaki güvence, Aydın Doğan'ın bilgisi ve onayı dâhilinde kaleme alınmıştı:

"...*Hürriyet* gazetesi, bu sektörün en köklü ve en büyük grubu olan Doğan ailesinin sahipliğindedir ve böyle kalmaya devam edecektir. Bunun gibi –dost ve düşman– herkesin bilmesini

istediğimiz bir husus daha var: *Hürriyet*, Türk basınının amiral gemisi olarak bu kimlik ve konumunu gelecekte de başarıyla muhafaza edecektir."

Belli ki, Aydın Doğan bu sözünü tutamaz hale gelmiş, sadece *Hürriyet*'i değil bütün gazetelerini, televizyonlarını satıp medya faaliyetlerinden çekilmek zorunda kalmıştı. Satmasaydı, muhtemelen diğer holdinglere yaptıkları gibi el koyup kayyum göndereceklerdi ya da 28 Şubat'taki yayınları gerekçe gösterip hapse atacaklardı. Sanırım Aydın Doğan bundan korkuyordu. İktidar yanlısı medya son zamanlarda bu konuları işleyip, Aydın Doğan'ın endişelerini artırıyordu.

Büyük olasılıkla satış talebi, daha doğrusu talimatı, Aydın Doğan ile Tayyip Erdoğan'ın baş başa görüşmesinde verilmişti. Aydın Doğan itiraz gücünü bulamamıştı.

Satışa Mecbur mu Kaldınız?

Aydın Doğan, medya grubunun satışı açıklandıktan sonra bu konuyla ilgili olarak sadece T24'ten Doğan Akın'a konuştu. 23 Mart 2018'de yayımlanan bu söyleşide Doğan Akın, "Bu satış için baskı gördünüz mü, sonuçtan üzgün müsünüz?" diye sormuştu. En çok merak edilen de satışın bu yönüydü. İktidar baskısı bu satışta nasıl bir rol oynamıştı, herkes bunu merak ediyordu. Bu soruya "Hayır" yanıtını verdi Aydın Doğan ve ekledi:

"Ama bu sektörde çok çektim. Benden 1 milyar dolar vergi aldılar. Sonra da 260 milyon dolar aldılar. Bunu yapanların 16'sı da FETÖ'cü çıktı. Kimi tutuklandı, kimi kaçtı, ama 16'sı birden FETÖ'cü çıktı. Bu vergiyi benden niye aldılar hâlâ anlamadım."

Açık bir yanıt vermemişti. Doğan Akın bir kez daha sordu: "Bu satışa mecbur bırakıldığınızı düşünmüyor musunuz, planladığınız bir şey miydi?" Aydın Doğan bir kez daha geçiştirdi bu konuyu. Basın piyasasına girişinden dem vurdu. "59 yıllık iş hayatımın 40 yılı medyada geçti. İnsan hüzünleniyor tabii. Benim iş dünyasından birkaç dostum var, ama basın dünyasında çok dostum var. Onlar da devam edecek" dedi.

Satış kararının perde arkasını açıklamasa da 40 yıldır içinde olduğu medyayı bırakıp gitmekten pek de mutlu olmadığı anlaşılıyordu. Üzüntülüydü.

Bu söyleşinin beni üzen yanı ise Aydın Doğan'ın çalışanlarla ilgili soruya verdiği yanıttı:

"Satış görüşmelerinde Doğan Medya çalışanlarının durumu gündeme geldi mi?"

"Hayır gelmedi. Zaten çalışanlarımızın tabi olduğu bir hukuk var, hakları var, öyle bir şey gündeme gelmedi. Neden sordunuz?"

"Demirören Grubu'na devredilen yayınlarınızda büyük bir tasfiye yapılacağı yolunda yorumlar, iddialar var."

"Sanmıyorum. Zaten görüşmelerimiz sırasında 'Ben sizin yerinizde olsam gazetenin politikasına dokunmam' dedim. Hükümet yanlısı gazeteler için de bu iyidir. Tabii bu söylediklerim şart olmaz ama bir tavsiyeydi. Ben çalışanlarımın hepsinden memnunum. Gerekirse de konuşurum." [21]

Medya Grubunu satarken yıllardır birlikte çalıştığı insanlarla ilgili özel bir görüşme yapmamış, onların durumunu güvenceye alacak hiçbir girişimde bulunmamıştı. En azından isteyenlere kıdem tazminatını alıp ayrılma fırsatı yaratabilirdi, onu da yapmamıştı. Bu sözlerden Aydın Doğan'ın çalışanların durumunu dert etmediği anlaşılıyordu.

Hani köyler marabalarıyla birlikte satılır, onlarla kimse ilgilenmez, fikrini sormaz ya. Ben de kendimi tam öyle maraba gibi hissettim. Milyarlar konuşulurken çalışanların ne önemi vardı ki...

Genel Müdürün Ziyareti

Aydın Doğan'ın iktidar baskısıyla medyadan çekilmeye karar verdikten sonra en önemli kaygısı parasını almaktı. Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla harekete geçtiklerini bilse de Demirörenler'in o parayı ödeyebileceklerinden kuşkuluydu. O yüzden 22 Mart 2018'de protokol imzalanmasına rağmen devir teslim töreni bir türlü yapılamadı. Aydın Doğan, paranın ödeneceğini garantiye almadan devretmeye yanaşmadı.

Demirören Grubu, Aydın Doğan'ı parayı ödeyebileceklerine inandırmak için Ziraat Bankası Genel Müdürü Hüseyin Aydın'ı

21. https://t24.com.tr/yazarlar/dogan-akin/aydin-dogan-anlatiyor-satisa-mecbur-birakildi-mi-vergi-cezalarina-ne-diyor-calisanlarin-durumu-gorusuldu-mu-demirorene-ne-tavsiye-etti,19359) Erişim tarihi: 15 Mayıs 2020

devreye soktu. O da Aydın Doğan'ı ziyaret ederek, satış bedelinin 675 milyon dolarını banka kredisi olarak Demirörenler'e vereceklerini anlattı.

Ziraat Bankası iki yıl geri ödemesiz kredi olarak verecekti bu miktarı. Siyasi iktidar, medya gruplarını kendine yakın iş insanlarına devredebilmek için kamu bankalarının kaynaklarını pervasızca kullanıyordu.

Ciner Grubu'na ait iken TMSF tarafından el konulan *Sabah*-ATV grubu da 2007 yılında Halkbank ve Vakıfbank kredileriyle Çalık Grubu'na devredilmişti. İki banka 750 milyon dolar kredi vermiş, Çalık Grubu 1 milyar 100 milyon dolara *Sabah*-ATV'nin sahibi olmuştu.

Her ne kadar Çalık Grubu sahibi gözükse de grubun yönetimi hiç onda olmadı. Turkuvaz Grubu haline getirilen bu medya kuruluşlarının başındaki kişi Erdoğan ailesinin damadı ve Çalık Holding CEO'su olan Berat Albayrak'ın kardeşi Serhat Albayrak'tı. Çalık Grubu 2013'te devrettikten sonra da Serhat Albayrak, Turkuvaz Medya'nın zirvesinde kalmaya devam etti. Her ne kadar Kalyon Grup tarafından alındığı açıklanmış olsa da satın alınması için Tayyip Erdoğan'ın talimatıyla bazı iş insanlarının bu satış için "havuz" oluşturduğu biliniyordu. "Havuz medyası" kavramı da buradan doğmuştu.

Her ne hikmetse Doğan medyanın satışı için Aydın Doğan ve Erdoğan Demirören arasında gizli yürütülen satış görüşmelerine gelen avukatlar da Demirörenler'in değil, iktidar kontrolündeki Turkuvaz Medya Grubu'nun (*Sabah*/ATV) avukatlarıydı. Ekibin başında da Turkuvaz'ın Hukuk Grubu Başkanı Fatih Savaş bulunuyordu.

Turkuvaz Grubu'nun, böylesine işin içinde olması, haklı olarak Doğan Medya'nın satın alınması için de "havuz" oluşturulduğu kuşkusuna neden olmuştu. Aksi halde Demirören Grubu'nun Ziraat Bankası kredisinden geriye kalan 215 milyon doları bulması pek de kolay değildi.

Demirörenler, kaynağını bir türlü açıklamadılar ama o miktarı da bulacaklarına dair teminat verdiler. Aydın Doğan günler süren görüşmelerden sonra razı oldu satışı sonlandırmaya. Yine

de devir teslim için paranın banka hesaplarına yattığına emin olmayı bekledi. 6 Nisan 2018 günü veda için *Hürriyet* ve Kanal D'ye geldiğinde hâlâ paranın banka hesaplarına yatıp yatmadığını merak ediyordu.

Beklediği haber veda konuşması öncesinde geldi. Holdingden bir yetkiliydi arayan. "Para bankaya yattı mı?" diye sordu Aydın Doğan. Karşıdan evet yanıtı gelmiş olacak ki, "O zaman sorun yok" dedi ve telefonu kapatıp yürüdü.

Üç gün sonra da devir teslim töreni yapıldı. Aydın Doğan törende yaptığı konuşmada, medya yolculuğunun 40 yıl sürdüğünü anımsattı:

"(Amacım) tüm dalgalarla boğuşarak, ne kadar çile çektiğimi kimseye göstermeden gemiyi sağ salim limana getirmekti. Türk basınının amiral gemisini limana sağ salim getirdim ve Demirören ailesine teslim ediyorum. Diliyorum ve dua ediyorum ki, Demirören ailesi bu gemiyi uzun yıllar daha da büyüterek ve geliştirerek yola devam ettirecek ve ben de bununla iftihar edeceğim."

Böyle konuşuyordu ama elbette Aydın Doğan da farkındaydı bu dualarının gerçek olamayacağının. Nitekim Yıldırım Demirören, konuşmasında "Aydın Bey ne kadar sevmese de hukuk işleri için de avukat Fatih Savaş bey ve ekibine de teşekkür ederim" diyerek Turkuvaz Grubu'nun satışta oynadığı rolü açık etmekte bir sakınca görmedi.

Kapıda Karşılama Kuyruğu

Demirörenler, Doğan Medya'yı satın alırken yüklendikleri misyonu gizlemeye gerek görmüyorlardı. Doğan Medya Grubu'nu tümüyle iktidar yanlısı yayın organları haline getireceklerdi. *Milliyet*'te edindikleri dönüştürme tecrübesi, bu misyonu başarıyla yerine getirebileceklerinin kanıtıydı.

Pusulaları sadece Saray'ı gösteriyordu. Orayı memnun etmek uğruna gerçekleri saptırabiliyor, tahrif edebiliyorlardı. Bu yöndeki ilk örneğini de devir işlemlerinin çıkarılmasının ardından hazırlanan *Hürriyet 70. Yıl Ekonomi* ekinde sergilediler. 1 Mayıs'ta gazetenin kuruluş yıldönümünü törenlerle kutlamak

yerine 18 Mayıs'ta (2018) böyle bir ek çıkarmışlardı. AKP iktidarı bülten çıkarsa bu kadarını yapamazdı. Zira ekonomi yönetiminin demeçleri ve ekonomi politikalarına methiyeler düzülen yazılarla kaplıydı *Ekonomi* eki. Ekonomide hiçbir sorun bulamamışlardı.

Gazetenin yeni sahibi Erdoğan Demirören'in *Hürriyet*'teki ilk yazısı da yer alıyordu bu ekte. Demirören, *Milliyet* ve *Vatan*'ı satın aldığında "Biz gazetelerle büyümeye değil gazeteleri büyütmeye geldik" dediğini ve bu sözünü tuttuğunu vurguluyordu. Oysa 2011'den bu yana *Milliyet* ve *Vatan* gazeteleri büyümek yerine erimişti.

Erdoğan Demirören, yazısının girişinde "taraf tutacaklarını" da *Hürriyet*'in kurucusu Sedat Simavi'nin *Hürriyet* ile ilgili sözlerinden alıntılar yaparak ilan ediyordu:

"...Yine Simavi'nin "Tarafsız değil müstakil olacaktır. Halkın faydası için lüzumu halinde taraf tutacak, fakat müstakil olduğu için hiçbir zaman tuttuğu tarafın aleti olmayacaktır."

Halbuki Simavi'nin sözlerinin aslı böyle değildi. Cemil Yıldırım, "Yazıyooor" adlı kitabında Simavi'nin *Hürriyet*'i kurma hazırlıkları sırasında dile getirdiği bu cümleleri şöyle aktarıyordu:

"Sedat Simavi 1947 yılının Ekim ayında nihayet baklayı ağzından çıkardı. 'Yeni bir gazeteye hazırlıklı olun. Bu gazete tarafsız ve müstakil olacaktır. Halkın faydası halinde lüzumu halinde taraf tutacak ama müstakil olduğu için hiçbir zaman tuttuğu tarafın da aleti olmayacaktır' diye yaptığı açıklaması, merak ve heyecan yarattı."

İki alıntı arasındaki temel fark. Simavi'nin "tarafsızlık" sözcüğünü kullanma biçiminde. Simavi, "Tarafsız değil müstakil olacaktır" demiyor; "Bu gazete tarafsız ve müstakil olacaktır" diyordu.

Bu yazının yayımlanmasından 21 gün sonra yaşamını kaybetti Erdoğan Demirören. Onun yerini büyük oğlu Yıldırım Demirören aldı. O da babasıyla aynı çizgideydi. Yıldırım Demirören, Ankara'ya yaptığı ilk ziyaretteki konuşmalarında da açıkça dile getiriyordu iktidar ile yakınlığını. Hatta yakınlıktan daha öte bir kader birliği içinde olduklarını...

24 Haziran 2018 seçimleri öncesiydi. 7 Haziran günü. O akşam Tayyip Erdoğan uzun bir aradan sonra ilk kez CNN TÜRK

ve Kanal D ortak yayınına çıkacaktı. Demirören de bu fırsattan istifade edip Saray'daki program çekimi öncesinde Erdoğan ile görüşecekti.

Demirören Medya'nın yönetimini tümüyle bıraktığı Mehmet Soysal ile birlikte geldi Yıldırım Demirören. Onlar gelmeden Ankara DMC binasındaki tüm medya kuruluşlarının temsilcileri kapıda sıralandılar. *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sabah*, *Vatan*, *Hürriyet Daily News*, Kanal D, CNN TÜRK Ankara Temsilcileri ve yazarlar... Tümü kapıda karşıladılar Demirören ve Soysal'ı. Bu karşılama protokolü daha sonraki gelişlerinde de aynen uygulanacaktı. Sadece Demirören değil, Soysal da temsilci ve yazarlar tarafından kapıda protokol sırası oluşturularak karşılanacaktı! Soysal istediğinden değil, temsilciler öyle gerektiğini düşündükleri için...

Binanın kapısında böyle uzun protokol kuyruğu oluşturulmasını daha önce hiç görmemiştim. Aydın Doğan, Vuslat Doğan Sabancı ya da genel yayın yönetmenleri geldiğinde kapıda (bazen de havaalanında) sadece *Hürriyet* temsilcisi karşılardı; diğer temsilci ve yazarlar, odasına gidip sohbet ederlerdi.

Ne yazık ki, bu kapıda topluca karşılama alışkanlığı sadece Demirören ve Soysal ile sınırlı kalmayacaktı. Doğan Medya döneminde kapının önünden geçmeyen AKP yöneticileri ve bakanlar, sık sık gelmeye başlamıştı Ankara Hürriyet'e. Ve tabii onların da bir kısmı topluca kapıda karşılanıp uğurlanıyorlardı.

Örneğin Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, 29 Ocak 2019'da kahvaltı için geldiğinde de *Hürriyet*, Kanal D, *Milliyet*, CNN TÜRK, *Hürriyet Daily News*, DHA temsilcileri ve yazarlar tarafından kapıda karşılanıp, kapıda uğurlandı.

Gazeteciler bu buluşmalarda o kadar edilgen durumdaydı ki, kahvaltı sırasında yapılan sohbetin metni sonradan kontrol için Dışişleri Bakanlığı'na gönderildi. Deşifre metni değil, haber metni, hatta spotları bile gönderildi bakanlığa. Orada düzeltmeler, değişiklikler yapıldıktan sonra onay çıktı da öyle yayımlanabildi bakanın sözleri.

Gazetecilik, –tıpkı Erdoğan'ın uçağında olduğu gibi– onaylanmış metinleri yayımlamaya dönmüştü. En kötüsü de bu uygulamanın doğal kabul edilmesiydi.

Tabii ki, Demirören ve Soysal'ı Ankara'daki binanın kapısında karşılayanlar arasında yoktum. Onlar topluca salona geçtikten sonra gittim yanlarına. Tokalaştıktan sonra oturdum masaya. Demirören, "Tanıyorum okur temsilcisi" dedikten sonra "Okurlardan eleştiriler var mı?" diye sordu. Ben de "Tabii var. Tepki, eleştiri olmazsa kaygı duyarım ben. Çünkü tepki göstermeleri, beklentilerinin devam ettiğini, sahiplenmeye devam ettiklerini gösterir" diye yanıt verdim kendisine.

Ardından Kuzey Irak, Kandil, Beşiktaş, Fenerbahçe, ekonomi ve tabii seçimler konuşuldu. Konuşmaktan çok dinlemeye gelmiş gibiydi Demirören. Çok az konuştu. Seçimlerden söz edilirken "Herkes Tayyip Erdoğan seçilmezse ne olacağından kaygı duyar" dedi. Erdoğan'ın seçilmeme olasılığını aklına bile getirmek istemiyor, bunun felaket olacağına inanıyordu:

"Bütün adayların Tayyip Erdoğan'ı devirmekten başka programları yok. Türkiye'yi yönetmeye talip değiller. Zaten yönetemezler de. Türkiye, batının ekonomik saldırısı altında. ABD ve Avrupa, Türkiye'nin büyümesini istemiyor. Bütün işadamları da Erdoğan'ın kazanmasını istiyor. 25 Haziran'dan sonra ekonomi daha iyi olacak. 15 Temmuz gibi bir badireyi başka ülkeler Türkiye gibi kaldıramazdı. 15 Temmuz'dan sonra Erdoğan'ı ziyaret ettiğimde 'Şimdi yeni doğmuş bir bebek gibi Türkiye' demişti. Türkiye birlik beraberlik içinde olsa her şey çözülür ama olmuyor.

AKP'li fanatikler gibi bakıyordu tüm meselelere. Dayanamadım, "Siz ekonomiyi nasıl görüyorsunuz?" diye sordum.

Demiören: "Sıkıntılı..."

"Peki bu sıkıntı nasıl aşılacak? Şimdi niye ekonomik önlemleri almıyorlar?"

Demirören: "Okurlar soruyor, onların soruları bunlar değil mi? Seçim döneminde bazı

önlemler alınamaz ama seçim sonrasında gerekeni yaparlar."

Ardından Erdoğan'ın iki gün önce bir üniversite öğrencisi ile basın özgürlüğü konusundaki tartışmasına geldi söz. Öğrencinin, referandum konusunda tweet atan İrfan Değirmenci'nin Kanal D'den atılmasından söz ettiği anlatıldı. Demirören olayı

bilmiyordu, şaşkınlıkla baktığını görünce Hande Fırat ve Deniz Zeyrek de o olayda yaşananları aktardılar. Onlar da benzer bilgi verdi. Demirören, "Gazeteciler politika yapmamalı, politikayı politikacılara bırakmalı" dedi.

Bu minval üzere devam etti sohbet. Akşamki program konuşulurken de "Yeni bir şeyler söylese bari. Ters soru sormayın kızmasın" diye de uyardı programa katılacakları. Sonra söz, *Hürriyet*'in tirajına geldi. Konuşmalarda asıl olarak "Gazetenin sahibi ve yöneticilerinin değişmesinden sonra *Hürriyet*'in tirajı düşecek mi?" sorusu üzerinde duruluyordu.

Murat Çelik, Emin Çölaşan ve Bekir Coşkun'un ayrılmasından sonra tirajın düştüğünü ama ayrılanların bir süre sonra geri döndüğünü söyledi. Ben de araya girip "*Hürriyet* okurunun *Cumhuriyet* ve *Milliyet* okuru gibi gazetesine çok bağlı olduğunu, sahibinden çok sahiplendiğini" anlattım:

"*Hürriyet* okurları şimdi izliyor, bizim gazetecilik yaptığımızı görürlerse bir kısmı geri

döner. Önemli olan gazetecilik yapmamız. Gazetecilik yapmaya devam edersek bir kısmı geri döner, bir kısmı da artık dönmez tabii."

"Dönmezlerse kendileri kaybeder..."

Sonra da güldü. Rahat görünüyordu. Tirajı ve okurların ayrılmasını dert ediyormuş gibi de bir havası yoktu...

Yemekten sonra çıkarken ayaküstü Mehmet Soysal ile de konuştuk. Yayın İlkeleri'nin güncellenmesini beklediğini söyledi. Ben unuttuğunu tahmin ederken böyle söylemesine şaşırdım doğrusu.

Anladım ki, ilkeleri güncellemesem sorumluluk bende kalacaktı. İlkeli gazetecilik gibi bir sorunları olmamasına rağmen öyle görünmekten de vazgeçemiyorlardı. Nitekim Soysal bazı yazılarında "ilkeli gazetecilik" gerekliliğini vurguluyordu bir yandan da.

Hemen çalışmaya başladım, yayın ilkelerini gözden geçirmeye. Metnin özellikle sosyal medya, dijital gazetecilik bölümlerindeki eksiklerini tamamladım. Gazetecilerin reklam yapamayacağına ilişkin çok açık maddeler de ekledim. 23 Temmuz 2018'de gönderdim Vahap Munyar ve Mehmet Soysal'a. Teşekkür

ettiler ama aylarca da hiç ses çıkmadı. Anlaşılan, güncellediğim metin bir kenara konulmuş, öyle kalmıştı.

Zaten yapılan gazeteciliğin ilkelerle bağdaşması mümkün değildi, o metni kabul edip açıklasalar da komik olacaktı...

İntihar Haberlerinin Şehveti

Sedat Ergin'in genel yayın yönetmenliği döneminde gazete yönetimi "ünlü ve kamusal kimliği olmayan kişilerin intihar haberlerini yayımlamama", "intihar yöntemiyle ilgili ayrıntılara haberlerde yer vermeme" kararı almış, bu kararı ben de Okur Temsilcisi köşesinde duyurmuştum.

İnternette nadiren çıkıyordu bu karara uymayan intihar haberleri. Ben uyardığımda da hemen kaldırılıyordu. Hatta *Hürriyet*'in yaklaşımı diğer medya kuruluşlarını da etkilemiş, oralarda da intihar haberleri azalmıştı.

Zaman içerisinde "intihar haberlerinin istisnaları" konusundaki soruların yanıtlarını da bulmuştum. Kriminal özelliği bulunan, iftiraları yalanlama ve protesto amaçlı olan, toplumsal niteliği bulunan intiharların istisnai durum kabul edilerek yayımlanması gerekiyordu. Tabii yine intihar yönteminin ayrıntılarını aktarmadan...

Bu görüşten hareketle ünlü olmayan ve kamusal niteliği bulunmayan kişilerin intiharlarının yayımlanmasına karşı çıkarken, sözünü ettiğim istisnai durumlara ilişkin intihar haberlerinin yayımlanmasını sürekli desteklemiştim.

Ne yazık ki, Demirörenler'in gazeteyi devralmasından sonra intiharlar konusunda birdenbire başa döndük. Gazete yöneticileri de bu insani konuda uyarma gereği duymayınca önceki prensip kararları, oluşan gazetecilik birikimi yok sayıldı.

Özellikle *Hürriyet*'in internet sayfasında yöntem içeren, ünlü olmayan ve kamusal niteliği bulunmayan insanlarla ilgili intihar haberleri yayımlanmaya başlandı. Üstelik uyardığımda da yayından kaldırılmadı. İntihar edenlerin yakınları ve çocuklarından gelen acıklı kaldırma istekleri bile dikkate alınmadı. Kahredici bir durumdu.

Mehmet Soysal ve Vahap Munyar, Yayın İlkeleri'ni güncellememi istediğinde bir umutla oraya da koydum intihar meselesini. Güncellediğim intihar haberleriyle ilgili madde şöyleydi:

"İntihar ve intihar girişimi haberleri yayımlanmaz. Ancak ünlüler ve kamusal kimliği olanların intiharları ile kriminal nitelik taşıyan ve bir suçla ilişkili olan, kamunun ilgisini toplumsal bir olaya çekmeye çalışan protesto özelliği taşıyan, iftira ve suçlamaları yalanlamak amacıyla yapılan intiharlar istisnai durumlardır. Bu tür istisnai haberlerde de intihar yöntemine ilişkin özendirici ve öğretici bilgilere yer verilmez."

Güncellenen Yayın İlkeleri ile ilgilenmeyince bu yazılanların da bir anlamı olmadı tabii... Benim tek yapabileceğim, her intihar haberi yayımlandığında yanlış olduğunu tekrar tekrar yazmak ve okur eleştirilerini ilgililere göndermekti. Onu yapmayı sürdürdüm, sonuç alamayacağımı bilmeme rağmen...

Cinsiyetçi Dile Karşı Rehber Unutuldu

Kadın erkek eşitliği, ayrımcılık ve cinsiyetçilik konusunda olumlu bir değişim yaşanıyordu toplumda. TÜİSAD bile –bile diyorum çünkü adında "işadamları" olan bir kuruluş– Ocak 2018'de artık "işadamı" yerine "iş insanı" sözcüğünü kullanacaklarını açıklamıştı.

Bu rüzgârın da etkisiyle Mart 2018'de, Demirörenler'in tam da gazeteyi satın almasından önce *Hürriyet*'te cinsiyetçi dile karşı mücadele yoğunlaşmıştı. Yazı İşleri Müdürleri'nden Aslı Çakır ve kadın editörler, "Cinsiyetçi Dile Karşı Rehber" hazırlamıştı. Sakıncalı sözcükleri ve tanımları tek tek sıralayarak neden kullanılmaması gerektiğini ve yerine hangi sözcüklerin kullanılabileceğini içeriyordu kılavuz. Genel Yayın Yönetmeni Fikret Bila da köşesinden duyurmuştu bu kılavuzu ve "yayınlarda cinsiyet ayrımcı ifadelerin temizlenmesinin" hedeflendiğini vurgulamıştı.

Aynı günlerde bir de Vodafone ile ortak bir proje devreye sokulmuştu. "Kırmızı Çizgi" adı verilen bu proje ile internetteki yazılar "cinsiyetçi içerik" açısından denetlenebiliyordu. Tabii böylece bir yandan da her sayfanın üzerinde "Vodafone" reklamı yapılmış oluyordu.

Demirörenler'in gelişinin ardından kadın haberlerindeki cinsiyetçilik karşıtı çizgi genel olarak gazetede devam etti. İnternette ise "Kırmızı Çizgi" projesi devam etti ama "Kadın Ha-

berleri Manifestosu" ve "Cinsiyetçi Dile Karşı Rehber" unutuldu. Özellikle taciz ve tecavüze uğrayan kadınlarla ilgili haberlerde eskiye dönüldü. Şiddet pornosu, mağdur kadınların haberin öznesi yapılması örnekleri sıklaştı. Zira haberlerin tıklanması neredeyse tek amaç haline gelmişti bu dönemde. Gazetecilik kaygıları bu yüzden geri plana atılabiliyordu.

O günlerde web sayfası ile basılı gazete arasındaki fark giderek açıldı; web sayfası yönetimi gazetenin Yazı İşleri'nden kopuk davranmaya başladı. İktidar yörüngesindeki gazetecilik, orada basılı gazeteye göre daha çabuk yerleşti.

Adamın Kalçası Boyandı

Fotoğraflarla ilgili en sık yaşanan etik ihlal, sanırım haber fotoğrafları üzerinde oynanmasıydı. Photoshop programıyla fotoğrafta değişiklik, gerçeğin deforme edilmesi anlamına geliyordu. Ama buna rağmen Türkiye'de haber fotoğraflarında, hatta habercilerin kendi fotoğraflarında Photoshop değişiklikleri yapılması yaygındı.

Bu konudaki en önemli örnek, ABD'nin Las Vegas kentinde bir otelin 32. katından otomatik silahlarla kalabalığın üzerine ateş açılması fotoğrafıydı. 3 Ekim 2017 tarihli *Hürriyet*'in manşetindeki fotoğraf, Photosphop'lu idi. Ateşten korunmak için kaçışan kalabalıktaki bir erkeğin, aşağı sarkmış pantolonundan görünen kalçası siyaha boyanıp kapatılmıştı!

Aslında AKP iktidarı döneminde oluşan muhafazakâr atmosfer, fotoğraf kullanımında da kendini gösteriyordu. "Üçüncü sayfa" ya da "arka sayfa güzeli" denilen hayli dekolte kadın fotoğrafları kalkmış, Haber ve Magazin sayfalarında da çıplak kadın fotoğrafı kullanımı neredeyse kalmamıştı. Elbette cinselliğin kadın bedeni üzerinden istismarı medyanın en kötü alışkanlıklarından biriydi ama soyunarak eylem yapan FEMEN üyelerinin ve kimi sanatsal çalışmaların fotoğrafları bile –haberin unsuru olmasına rağmen– kullanılamaz olmuştu.

Durum böyle olunca Las Vegas'ta panik içindeki adamın kalçasının ahlak bekçiliği adına kapatılması şaşırtıcı gelmiyordu.

Gülben Ergen'in Ücreti

Demirörenler'in gelişinden sonra gazeteyle ilişkisi kesilenlerden biri de Gülben Ergen'di. Her hafta *Kelebek* ekinde söyleşileri yayımlanan Gülben Ergen'in "Kalbimi Koydum" köşesi, Kasım 2018'de sona erdi.

Gülben Ergen'in bir şarkıcı ve oyuncu olarak söyleşi yapması etik açıdan sorunlar yaratıyordu. Kendisinin de rol aldığı "Vezir Parmağı" filmiyle ilgili olarak Mahsun Kırmızıgül ile söyleşi yapmasını Okur Temsilcisi olarak eleştirmiştim. Kendi oynadığı filmin tanıtımını yapması yanlıştı. Gazete yönetiminin buna izin vermesini bir türlü anlayamamıştım. Onca gazeteci dururken, yazı çiziyle ilgisi olmayan bir sanatçıya sayfalar açılıyordu.

Üstelik Gülben Ergen, muhabir ve editörlerin yanından bile geçemeyeceği kadar yüksek ücret alıyordu: ayda 25 bin lira. Mehmet Soysal, gazetede tasarruf önlemleri görüşülüp, tenkisat için çalışanların aldığı ücretlere bakarken fark etmişti Gülben Ergen'in aldığı bu parayı. "Ona bu kadar para vereceğimize dört-beş editör çalıştırırız" demişti.

Demirören döneminde *Hürriyet*'teki ender olumlu gelişmelerden biri diyebilirim bu karar için...

Künyeden Silindim

Ombudsmanlığa başladığım dönemde sadece basılı gazete görev alanımdaydı; internet ve sosyal medyadaki yayınları takip etmiyordum. Bazen kayda değer okur eleştirileri olduğunda İnternet Yayınları Direktörü Fatih Çekirge'yi arayıp görüşümü iletiyordum ya da bazen kendisi arıyordu bir sorunla ilgili olarak..

2013 sonlarında basılı gazetenin yazı işleri ile internet yönetimi aynı masada birleştirildi. Dijital kanallarda atağa kalkıldı, *Hürriyet Sosyal* adı altında üyelerin aboneliğini öngören bir ağ oluşturuldu. Bütün mecraların "Hürriyet Dünyası" adıyla anılacağı ve birlikte yönetileceği duyuruldu.

O andan itibaren sadece basılı gazete ile ilgilenmem yetersiz kaldı; ben de internet ve sosyal medya hesapları dâhil bütün mecralarda gazeteyi izlemeye, okur eleştirilerini değerlendirmeye başladım.

İnternetle ilgili en önemli sorun, içeriğini yansıtmayan ya da yanlış yansıtan, sadece tık almayı hedefleyen başlıklar ve galeri adı altında sayfalarca tutan ama içi boş, doğru dürüst bilgi içermeyen dosyalar yayımlanmasıydı. Bu iki konuda okur eleştirilerini defalarca köşede yansıttım, editör ve yöneticilerle defalarca konuştum. Yeri geldikçe kendi değerlendirme ve eleştirilerimi de yazdım.

Bülent Mumay'ın Dijital İçerik Koordinatörlüğü sırasında bir ölçüde ilerleme sağlayabildik. Aldatıcı başlıklar ve içi boş sayfalar dolusu galeriler biraz azaldı. "Tık avcılığı" az da olsa frenlenebildi. Mumay'ın ayrılmasından sonra yine eskiye dönüldü.

Ama Demirörenler'in gelişinden sonra Ercüment İşleyen'in yerine atanan Bülent Ayanoğlu döneminde zirveye çıktı diyebilirim. Hem aldatan başlıklar, hem de galeriler çok arttı. Siyasi ve eleştirel haberler de azaldığı için internetteki bu durum okurun daha çok dikkatini çekti, tepkiler arttı.

2019 yılının ilk aylarında artık okurlardan gelen eleştirilerin ağırlığını internet oluşturuyordu. Aldatıcı başlıklar ve galeriler dışında muhalefetle ilgili haberlere, iktidar aleyhine olabilecek gelişmelere yer verilmemesi, magazin, polisiye ve merak uyandıracak köpük konuların internette manşetlerde dolaşması okurları kızdırıyordu. *Hürriyet*'in internet versiyonu, *Hürriyet*'in artık eski *Hürriyet* olmadığını basılı gazeteden daha net gösteriyordu okurlara.

Zaten basılı gazetede de durum çok da farklı değildi. Cumhurbaşkanı Erdoğan başta olmak üzere bakan ve AKP'li yetkililerin konuşma ve demeçleri hemen her gün sayfaları kaplıyor, muhalefetin görüşleri gazetede çok az yer bulabiliyordu.

Özellikle de Meral Akşener'in genel başkanı olduğu İyi Parti ile HDP'ye set çekilmişti. Akşener haberlerine set çekilmesi doğrudan Saray kaynaklıydı. Genel seçimlerde sağ tabanın oyunun AKP ve MHP'den oraya kaymaması için stratejik bir tercih olarak gazetelere bu talimat verilmişti. HDP ile ilgili kararın nedeni ise yine iktidarın oluşturduğu, terör ve PKK ile özdeş gösterme atmosferinin bir sonucuydu.

İktidarı ve uygulamalarını eleştiren, sorgulayan haberler giremiyordu gazeteye. Magazin, polisiye haberler, diğer sosyal

konular öne çıkarılıyor; tanıtım haberlerinde şirketlere, iş dünyası ile iktidara güzellemeler yayımlanıyordu.

Aslına bakarsanız Aydın Doğan da son zamanlarda Saray'a, "Bir talimatınız var mı?" diye gidiyordu; Erdoğan ile yeni bir çatışma istemiyordu çünkü. Patron öyle yaklaşınca "Beyefendi" ve yakın çevresinden, iktidar partisi yönetiminden gelen bir isteğin habere ya da söyleşiye dönüşmemesi ihtimali yoktu. "Şu haber girmesin, bu kullanılmasın" gibi klasik siyasetçi isteklerinin yerini artık "Şu haber böyle girsin", "Başlığı şöyle olsun", "İlk sayfadan kullanın" yaklaşımı almıştı. İstekleri de hemen yerine getiriliyordu.

Bu yüzden bakanların basın müşavirleri bile öyle etkili isimler haline gelmişlerdi ki, onlar bile muhabirlere açıktan talimat vermeye kalkıyor, itiraz olduğunda da isteklerini Temsilciye, o da olmazsa servis müdürlerine ya da genel yayın yönetmenine iletebiliyorlardı.

Demirörenler zamanında bunlar aynen devam etti. Değişen, Saray ve AKP yönetimiyle organik ilişki kurulması, iyice iç içe geçilmesi oldu. Gazete "bağımsız" gibi görünmeye çalışmayı da bırakıp, hızla iktidarın icraatlarının övüldüğü, görüşlerinin filtresiz olarak aktarıldığı yayın organı haline geldi.

Durum böyle olunca okurlardan bana gelen mesajların sayısı da hızla azaldı. Günde 30-40'tan aşağı düşmeyen okur e-postaları, günde 10-20'ye düştü. Telefon ve mektuplar neredeyse tamamen bitmişti zaten. Eleştirilerin içeriği ve ilgi alanları da giderek internetin yanı sıra dağıtım, yazım hataları ve promosyonların sona ermesi gibi konulara kaydı.

Klasik *Hürriyet* okuru olduğu anlaşılan okurların gazeteden koptuğu ya da gazeteden umudunu kestiği anlaşılıyordu. Bu tip okurlar, Aydın Doğan'ın gazeteyi sattığının açıklanmasından sonra hayli tepki göstermişler; satış sonrasında Mehmet Y. Yılmaz, Taha Akyol, Deniz Zeyrek, Yonca Tokbaş, Murat Yetkin, Mehmet Yaşin Alphan gibi yazarların uzaklaştırılmaları, Melis Alphan'ın ayrılmasının ardından üzüntülerini yazmaktan geri durmamışlardı.

Artık gazetelerinin hızla başkalaştığını görüyordu okurlar. Gazetenin yeni çizgisine yönelik okur eleştirisi, haftada ikiyi

üçü geçmiyordu. Ya yazmanın gazetede karşılık bulacağına inanmıyorlardı ya da okumayı bırakmıştı eskiden düzenli yazan okurlar. Her hâlükârda gazetelerinden umutlarını kesmişlerdi...

Tabii okur mesajlarının azalmasında, Okur Temsilcisi butonunun web sayfasının altlarında, görünmez bir yerlere saklanmasının da etkisi olabilir. İlk yıllarda sayfanın tepesinde görünür yerlerde olan Okur Temsilcisi butonu, zamanla altlara kaydırılmış, Demirörenler'den önce sayfada görünmez hale getirilmişti. Son dönemde bu durum aynen korunmakla kalmadı, gazetenin künyesinden de çıkarıldım.

Oysa bir zamanlar Yavuz Baydar, *Sabah*'ın Okur Temsilcisi iken "sadece *Sabah*'ın künyesinde Okur Temsilcisi'ne yer verildiğini" yazdığında itiraz etmiştim, o da düzeltmişti. Zira *Hürriyet*'in künyesinde de Okur Temsilcisi olarak yer alıyordum ve bu ciddi bir prestij göstergesiydi, hem gazete içinde hem de okurlar nezdinde.

Ne yazık ki, diğer gazetelerde de zemin kaybetmişti Okur Temsilciliği. Ombudsmanlığa başladığım dönemde *Sabah*'ta Yavuz Baydar, *Milliyet*'te önce Derya Sazak, sonra Belma Akçura, *Cumhuriyet*'te Güray Öz üstlenmişti bu misyonu. Baydar ve Öz atılmış, Akçura'nın yazıları sınırlandırılmıştı; sonunda sadece ben kalmıştım ombudsman olarak...

Şimdi benim de künyeden çıkarılmış olmam gazete yönetiminin bana nasıl baktığının bir işaretiydi. Adımın künyeden çıkarıldığını bana haber vermemişlerdi bile. 18 Ekim 2018'den itibaren künyede olmadığımı çok sonra fark ettim. Nezaketen haber verilmemiş olmasına da üzüldüm. Gerçi bu yönetimin tarzı buydu; nezaket beklemek, duyarlılık aramak gereksizdi. Sadece benim değil, birçok insanın başına geliyordu bu tip kabalıklar.

Örneğin Mehmet Soysal *Hürriyet*'te yazmaya başlayınca, Hande Fırat'ın yazı günleri değiştirildi. Çünkü Soysal, onun yazısının yayımlandığı sayfada ve günlerde karar kılmıştı.

Yayından Kaldırmalar

Yeni dönemin değişikliklerden biri de, internette yayından kaldırmalar konusunda yaşanıyordu. Aslında yıllar içinde in-

ternet haberciliği ile birlikte ortaya çıkan bu soruna ilişkin bir standart oluşmuştu.

Yayından kaldırma istekleri yeni başladığında ben bu taleplere çoğunlukla karşı çıkıyordum. "Biz gazeteciler, yayımladığımız haber, yazı ve fotoğrafları biriktirerek gerçeği arşivleriz. Adli Sicil kayıtları değil, tarihin müsveddesinin kayıtlarını tutarız" diye yazmış, arşivin değiştirilemeyeceğini savunmuştum.

Zamanla talepler arttıkça arkadaşlarla da tartışarak bu kadar katı bir yaklaşımın doğru olmadığı sonucuna vardım. Gazetede yayımlanan bir haber ertesi gün arşive kaldırılıyor, kimseler görmüyordu. Ama internet öyle değildi, bir kere yayımlanan haber sürekli yayında kalıyordu, arşive kalkmıyordu. Üstelik bu haberler içinde hatalı olanlar, insanların mağduriyetine yol açanlar da olabiliyordu.

Bülent Mumay ile uzun görüş alışverişlerinden sonra oturup çalıştım bu konuyu. 2013 yılıydı. "Dijital Yayınlar Düzeltme Kılavuzu" hazırladım. 'Yargı kararları', 'maddi hatalar', 'mağduriyetler/hakaretler', 'cevap hakkı', 'yürüyen haberler', 'fotoğraf ve görüntüler' diye altı kategori belirledim. Maddi hata içeren, mağduriyetlere yol açan, hakaret ve aşağılama barındıran haberleri itiraz halinde yargı kararına gerek kalmadan hemen düzeltecek ya da kaldıracaktık; cevap hakkı tanınmamışsa hemen ilgilinin yanıtını ekleyecektim. Yargı kararlarını da hemen uygulayacaktık doğal olarak.

Bu kılavuz uzun süre titizlikle uygulandı, her talebe ilgiyle ve belirli kriterlere göre yaklaşılması okurla güven ilişkisinin güçlenmesine de katkıda bulundu. Daha sonra AİHM kararlarıyla oluşan "Unutulma hakkı" kavramının Anayasa Mahkemesi tarafından da benimsenmesi ve kriterlerinin belirlenmesi, yayından kaldırmaların çerçevesini genişletti. Uygulama bu yönde sorunsuz devam ediyordu.

Demirörenler'le birlikte eski uygulamalar tamamen unutuldu, Yayından Kaldırma Kılavuzu bir yana bırakıldı. Yayından kaldırma ve düzeltmeler neredeyse sadece Sulh Ceza Hâkimlikleri'nin erişim engelleme kararlarının uygulanmasına indirgendi. Okurlardan doğrudan gelen talepler dikkate alınmaz oldu.

Benim günlük işlerimden biri, bana ulaşan mesajları ve çağrı merkezinin günlük raporlarını incelemekti. Okur mesajlarını ayıklıyor, ilgilisine gönderiyordum. Bazen haber konusu olabileceğini düşündüğüm mesajları da ilgili muhabir arkadaşlara paylaştırıyordum. Kimi zaman güzel haberler çıkıyordu bunlardan.

Yayından kaldırma taleplerini de bir dosya halinde toplayıp internet yöneticilerinin ortak mail grubuna atıyordum. Ben görüş belirtmiyor, kararı kendilerine bırakıyordum. 10 Kasım 2018'de yine böyle bir e-posta gönderdikten sonra Bülent Ayanoğlu'nun tepkisiyle karşılaştım. Mail grubuna özetle şöyle yazmıştı:

"Arkadaşlar, daha önce yazdım tekrar ediyorum. Emniyet'e ve Adliye'ye intikal etmiş haberlerde nokta dahi değişiklik yapılmayacak. Mahkemeden erişim yasağı kararı gerekiyor... WhatsApp ve mail gibi yerlerden gelecek belgelerle iş yapılmayacak."

Benim gönderdiğim e-postanın ardından böyle tepkiyle karşılaşınca doğal olarak üzerime alındım. Hemen yanıt yazdım:

"Bülent Bey, bana gelen yayından kaldırma isteklerini bilginiz için size iletiyorum. Zaten bazı yayından kaldırma istekleri maddi hata ya da yargıya intikal etmemiş konular hakkında. Elbette yayından kaldırıp kaldırmamak sizin bileceğiniz bir konu. Bu talepleri öğrenmenizde yarar olduğunu düşünüyordum. Ama hiçbirini göndermemi istemiyorsanız lütfen söyleyin."

Sonra telefonla konuştuk; Ayanoğlu o mesajla beni kastetmediğini, yeni hukuki sorun yaratılmasını önlemek için bu konuda titizlendiğini söyledi. O gün böylece kapandı konu. Ama yayından kaldırma taleplerini göndermem giderek anlamsızlaştı. Zira gönderdiğim yayından kaldırma taleplerinin hemen hiçbiri yerine getirilmez oldu. Yargı kararı gerektirmeyen, polis ve yargı ile ilgili olmayan, hatalar içeren ve mağduriyete yol açan haberlere ilişkin taleplerin bile üzerinde durulmaz hale geldi.

Bu kadarla da kalmadı; internet sayfası yönetimi sadece yazım hatalarına ilişkin mesajlarımı dikkate almaya başladı. Yanlış haberlerle ilgili uyarılarımın çoğu havada kaldı.

Bunlardan beni en çok üzen ve şaşırtan, "Üniversiteli Gamze Microsoft'un Türkiye ve dünya birincisi", "960 bin adayı geride bıraktı", "6 Kez üst üste dünya birincisi oldu" başlıklı üç habere ilişkin uyarılarıma aldığım karşılıktı. Bir okurun gönderdiği

mesajın ardından bu haberleri incelemiş, haberin tamamen uydurma olduğunu, adı geçen genç kızın yazılımda dünya birinciliği olmadığını hatta böyle bir yarışmaya katılmadığını kanıtlamış, gazetede de yazmıştım.

Yazımın yayımlanmasının ardından *hurriyet.com.tr* yönetimine, "yalan" olduğu açığa çıkmış haberleri yayımdan kaldırmaları gerektiği düşüncemi ilettim. Ayanoğlu, "Gazetede çıkan haberleri Vahap Munyar'ın onayı olmadan yayından kaldıramadıkları" yanıtını verdi. Durumu Munyar'a ilettim, "Tabii hemen söylerim" dedi. Aradan 15-20 gün geçti, Munyar'a yalan haberlerin silinmediğini hatırlattım. "Ben söylemiştim, bir daha konuşayım" dedi.

Ama o haberler bir türlü yayından kaldırılmadı. Hâlâ da duruyorlar *hurriyet.com.tr*'de... Nasıl bir mantıkla o haberler yayında tutuldu, gerekçesi nedir bir türlü öğrenemedim de anlayamadım da...

Vahap Munyar'a iletip de gerçekleştiremediğim konulardan biri de Okur Temsilcisi köşesine parantez içinde "Ombudsman" yazılmasıydı. Okur Temsilcisi tanımı, yaptığım işi tam olarak anlatmaya yetmiyordu. Görevim sadece okurları temsil etmek değil, okur ve gazete arasında bir tür hakemlik de yapmaktı. Üstelik aradan yıllar geçmesine karşın bu görevi hâlâ "Müşteri Temsilcisi" gibi gören okurlar da vardı. Bu nedenlerle Ombudsman tanımının da Okur Temsilcisi ile birlikte anılmasını önemsiyordum.

Bu isteğimi Vahap Munyar'a ilettiğimde hiç itiraz etmeden kabul etti. Editörlere söyleyip ekleteceğini söylese de aradan haftalar geçmesine rağmen bir türlü olmadı bu değişiklik. Yayın Direktörü Emre Oral'a ilettim, Vahap Munyar'a sorup yapacağını söylese de yine sonuç çıkmadı. Ben de bıraktım bu değişikliğin peşini.

Bir daha da böyle bir taleple gitmedim kendisine...

HÜRRİYET'E VEDA

Dozunu Biraz Hafifletsen

Yazılarımı bir gün önceden göndermiyordum Vahap Munyar'a. O da böyle bir istekte bulunmamıştı. Pazar günleri

yazımı Ankara'dan İstanbul'a geçtikten sonra görüyor, itirazı varsa WhatsApp'tan yazıyordu bana. Zaman zaman ufak müdahalelerde bulunuyordu.

Eğitim Servisi'nin hazırladığı "Tercih Rehberi" ekinde sadece özel üniversitelerle ilgili bilgi verilmesini, devlet üniversitelerinden ise hiç söz edilmemesini eleştirdiğim yazıyı geçtikten sonra da WhatsApp'tan mesaj gönderdi. Yazının "dozunu hafifletmemi" istiyordu:

"Üniversiteler konusundaki eleştirinde yerden göğe kadar haklısın...Senin de belirttiğin gibi son 10 yıldır vakıf üniversitelerini tanıtan ekler daha yoğun oluyor...

Bu da o eklerin sponsorluklar ile çıkmasından kaynaklanıyor... O eki çıkarmak aslında Nuran Çakmakçı ve arkadaşlarına da keyif vermiyor... Ancak, reklam bölümünü yöneten arkadaşlar önceki patronlarımızın da yolu açmasıyla işi böyle paralı tercih rehberine dönüştürdü...

Yani, maalesef reklam açığı böyle kapatılıyor. Diyeceğim o ki, eleştirini yine yapıp, biraz dozunu hafifletsen olur mu? Anlayışın ve desteğin için çok teşekkürler..."

Aslında sert değildi yazım. Ama tamamen özel üniversiteler bülteni gibiydi ek. Yapılan işin savunulacak bir tarafı yoktu. Paralı olması bence sorunu daha da büyük bir gazetecilik hatası haline getiriyordu. Yine de problem çıkarmamak ve yazının kullanılmasını sağlamak için Eğitim Servisi ve Nuran Çakmakçı ile ilgili bazı cümleleri yumuşattım.

Eylül sonunda WhatsApp'tan gönderdiği mesaj, "Yarınki yazında Ali Naci Küçük'ü tam doğramışsın" diye başlıyor, "Bunları sen yazdıkça, bütün para ile iş yapanlar *Hürriyet*'te toplanmış gibi bir görüntü çıkıyor. Mümkünse yazının tonunu bir kez daha düşün" diye noktalıyordu.

Galatasaray muhabiri Ali Naci Küçük'ün, Twitter'daki bir paylaşımında "Allah kerim, Fatih Terim" yazmasını eleştiriyordum. Bir gazetecinin izlediği kulübün teknik direktörü ile ilgili böyle bir tweet atması hem hakaretamiz yaklaşımı hem de takımla ilişki düzeyini göstermesi bakımından yanlıştı.

Ayrıca gazetenin gönderdiği yerlerden Turkcell'in uygulaması olan Bipspor'a da görüntülü maç haberleri geçtiğini belgelemiş-

tim. *Hürriyet*'in spor muhabirinin başka bir kurumla düzenli haber ilişkisi içinde olmasının etik bir davranış olmadığını vurguluyordum yazımda.

Spor Servisi Müdürü Mehmet Arslan ile de konuştuğumu yazdım Vahap Munyar'a. Durumun ne kadar vahim olduğunu anlattım. "Mehmet'le konuştuysan mesele yok.

Yine de bir bak. Bence de çok vahim" dedi. O günkü görüşmeyi böyle kapattık. Ben de yazının özüne dokunmadım ama bazı ifadeleri yumuşattım.

Bir ay kadar sonra bu kez "Amerikan bayraklı İnönü" haber ve fotoğrafıyla ilgili yazım için mesaj gönderdi Vahap Munyar. Sadece "CHP'nin açıklamalarına kasıtlı şekilde yer vermemezlik etmediklerini" eklememi istedi. "Fark edilmemiş. Ama o gün asıl büyük manşetimiz başka bir haberdi" dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, eski Cumhurbaşkanı ve eski CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün bir fotoğrafını göstererek "..elindeki bayrak dikkat edin Türk bayrağı değil. Elindeki bayrak Amerika" demiş, *Hürriyet* de hiç incelemeden 9 Ekim 2018'de yayımlamıştı bu sözleri.

Oysa dönemin ABD Başkan Yardımcısı Johnson'un 27 Ağustos 1962'deki Ankara ziyaretinde karşılanması sırasında çekilen bu fotoğrafta, İsmet İnönü ABD ve Türk bayrağını birlikte tutuyordu. Nitekim iki bayrağın da birlikte göründüğü başka fotoğraflar da sonra ortaya çıktı.

Zaten Erdoğan'ın o gün kameralara gösterdiği fotoğrafta İnönü'nün elinde iki çubuk olduğu belliydi. Bu bilgilere ulaşmak için Erdoğan'ın sözleriyle yetinmemek, şüphelenmek ve merak edip ikinci çubuğu araştırmak gerekiyordu. Bu yapılmadığı gibi, CHP'nin açıklaması da görmezden gelinmişti.

Vahap Munyar'a, bu haberin veriliş biçiminin "okurları çok kızdırdığını" söyledim ben de. İstediği gibi bir cümle de ekledim yazıya.

15 Bin Gazete Alınca

Pazar günleri WhatsApp yazışmalarımız giderek rutine dönmeye başladı. Bir seferinde Vahap Munyar, Ekonomi Servisi

Müdürü Sefer Levent'in Güney Kore gezisinden yazdığı iki haberle ilgili eleştirimi biraz yumuşatmamı istedi.

Ondan sonra da Ayşe Arman'ın 24 Ekim 2018'de yayımlanan "Küresel Eğitime Katkı Ödülü'nü alan ilk TÜRK" başlıklı yazısına yönelik eleştirim sorun oldu. Ayşe Arman, eleştirdiğim yazısında Bahçeşehir Uğur Eğitim Kurumları Başkanı Enver Yücel ile yaptığı söyleşiyi aktarıyor, sunuş bölümünde "Bence en müthişi 2014'te Birleşmiş Milletler'den aldığı 'Küresel Eğitime Katkı Ödülü'. Dünyada bu dalda ödül alan ilk Türk" diyerek Yücel'i göklere çıkarıyordu.

Eğitimci olduğunu belirten İsmail Can Öztürk adlı okur, Arman ve bana gönderdiği e-postada ödül konusunda bilgi yanlışı olduğunu savunmuştu:

"Enver Bey'e ödülü veren BM değil, UNCA diye BM'de çalışan gazeteciler derneği. O gece ödülü o zamanki BM Genel Sekreteri'nin elinden aldığı için BM'den ödül verilmiş gibi yapıyorlar."

Okurun bu eleştirisini Ayşe Arman'a gönderip sormak yerine kendim araştırdım. Yanıt vermeyeceğine ve de Vahap Munyar'a şikâyet edeceğine emindim.

Kısa bir tarama bile okurun haklı olabileceğini gösterdi. Sadece Ayşe Arman'ın yazısında değil, medyadaki başka haberlerde de ciddi bir kafa karışıklığı vardı. Bazı haberlerde BM, bazı haberlerde de UNCA'nın (United Nations Correspondents Association / BM Muhabirleri Derneği) ödül verdiği belirtiliyordu. *Hürriyet* yazarı Selçuk Şirin de 16 Aralık 2014 tarihli yazısında "Birleşmiş Milletler Global Eğitime Katkı Ödülü Türkiye'ye hayırlı olsun!" diye yazmıştı.

Ben de doğrudan UNCA'ya sordum. Ödül Koordinatörü Melanie Randisi, gönderdiğim e-postaya "Enver Yücel, 2014 UNCA Ödülleri'nde Küresel Eğitim Ödülü'ne layık görüldü" yanıtını verdi. Konuyu netleştirdikten sonra yazımı hazırladım ve yayımlanması için gazeteye gönderdim. 11 Kasım 2018 Pazar sabahı Vahap Munyar, WhastApp'tan mesaj geçti:

"Faruk Baba, yazından Enver Yücel ile ilgili bölümü çıkarmanı rica ediyorum. Bahçeşehir Eğitim Kurumları olarak 15 bin gazete satışı sağlayan bir spor projesi yürütüyorlar. Adamla

papaz olmamamız gerekiyor. Bu durumu anlayışla karşılayacağını umuyorum. İyilikler."

Canım sıkılmıştı, Genel Yayın Yönetmeni bir bilgi yanlışının aynen kalmasını istiyor, düzeltilmesine karşı çıkıyordu. Sırf gazeteyle ortak proje yaptıkları için. Bir yandan da gazetenin tirajının nasıl korunduğunu da itiraf etmiş oluyordu... Zaten gazetenin satışının hızla düştüğünü tahmin ediyorduk ama verilen resmi açıklamalarda bir türlü düşmüyordu. Demek nedeni bu gibi toplu satışlardı, daha doğrusu fason satışlar...

Belli ki, "Proje bizi bağlamamalı" dememin bir anlamı yoktu. Farklı bir açıdan yaklaştım meseleye. "Ben Enver Yücel'e bir şey demiyorum ki, biz yanlış yapmışız onu düzeltiyorum."

Bu yaklaşım da Munyar'ı ikna etmeye yetmedi, sonra aramızda özetle şu yazışma oldu:

"Faruk baba, yanlış bilginin kaynağı Enver Yücel. Adam BM'den ödül aldım diyerek konuşuyor Ayşe Arman ile... Ya da sözünü ettiğim projeyi yürüten arkadaşlara böyle pazarlandı. Ayşe Arman'ın röportaj yapması istendi."

"Sonuçta ortada bir yanlış (ya da yalan) var. Hatta o gecenin sponsoru olduğu için almış muhtemelen o ödülü."

"Ben adamın ruhunu biliyorum. Senin yazıyı adam doğrudan üstüne alınacak."

"Ben yazmadan önce onlara da sordum zaten. Rahatsız olsalar seni ararlardı. Ortada bir yanlış var ve biz bunu görmezden mi gelelim? Düzeltmeyelim mi?"

"Bu iş Enver Yücel ile aramızda baş ağrısı yaratır. Adamla yürüyen projeyi de seninle paylaştım. Adamın ruhunu biliyorum diyorum. Daha ne diyeyim?"

Düşünmek için izin istedim. Bu yazıda ısrar etsem de koymayacaklardı, bu yazı yüzünden bir kopuş yaşamanın gerekmediğine kanaat getirdim. İki saat kadar sonra uzun bir mesaj yazdım, yazıyı değiştireceğimi söyledim:

"Sorun gazetecilik olunca insanın doğruları söylemekten geri durmamasının şart olduğuna inanıyorum. Yazıyı değiştiriyorum. Ama bir yanlışa ya da yalana ses çıkaramıyor olmak beni üzdü, çok üzdü. Bunu bilmeni istiyorum. Mehmet Soysal'ın bugünkü yazısında vurguladığı itibarı, doğruları söylemeden nasıl kazanabiliriz ki?"

"Faruk baba, beni de üzen o kadar çok şey var yaşıyorum ki. Sana böyle müdahale etmek beni üzmüyor olabilir mi? Ancak bugün değil, geçmişten gelen bazı adımlar, işi bazı yerlere göbekten bağlı kılmış. Bu ortam, bizi meslekteki ilk yıllarımızda yaptığımız gazeteciliği özler hale getirdi. Özür diliyor, anlayışın için teşekkür ediyorum."

Böyle yazması benim için daha da üzücü oldu. Zira Genel Yayın Yönetmeni olarak gazetenin zirvesinde oturmasına rağmen elinden bir şey gelmediğini itiraf ediyordu. Orada etkisiz eleman olarak bulunup, yanlış olduğunu düşündüklerine itiraz edememesi acı bir durumdu. Hem onun için hem de bizler için...

Cumhurbaşkanı'nın gezilerine katılıyor, eskiden olduğu gibi iş insanlarıyla söyleşilere dayanan köşe yazılarına devam ediyordu. Sanırım gazetede geçirdiği zaman, dışarda olduğundan daha azdı.

Sıla İşinde Karışık İşler

9 Aralık, Vahap Munyar ile o zamana değin yaşadığımız en sıkıntılı gün oldu. Kanal D'nin yeni ekran yıldızı Buket Aydın, oyuncu Ahmet Kural'ın sevgilisi sanatçı Sıla'yı dövdüğü iddiasıyla ilgili "Dava dosyasına giren yeni görüntüler" haberi yapmıştı. "...yeni görüntülerde, darp raporundan 18 saat sonra Sıla'nın vücudunda darp izlerinin olmadığı görülüyor" denilmiş, *Hürriyet* de bu haberi aynen kullanmıştı.

Oysa bu görüntüler henüz dava dosyasına girmemişti; haberde kaynak belirtilmiyordu, suçlanan tarafın görüşü alınmamıştı ve yargı içeriyordu. Haberciliğin alfabesine aykırı bir haberdi. Bu haliyle dayak atmakla suçlanan erkek tarafının tutulduğu izlenimi veriyordu.

O pazar günü Vahap Munyar, "Sıla işinde karışık işler var" diyerek bu yazıyı çıkarmamı istedi:

"Faruk baba, Sıla işinde karışık işler var. Kanal D'yi tongaya düşürmüşler. Soysal, işi soruşturuyor. O nedenle bu konuya girmemen gerekiyor. Anlayışın için teşekkürler."

"Ben anlamıyorum artık... Soruşturmayla benim yazımın ne ilgisi olabilir ki. Sonuçta eksik ve yanlışlarla dolu bir haber."

"Adam bunu fark etmiş, Kanal D'deki ilgilileri tek tek sorguluyor. Bu ortamda gazetede konu hakkında yazı yayımlanmasını istemiyor."

"Peki ben bunu sonra yazabilecek miyim? Soruşturma bitince..."

"O zaman konuşuruz."

"Bu yazının yayımlanmamasını Mehmet Soysal mı istedi?"

"Evet."

Olayın perde arkasını sonra öğrendim. Mehmet Soysal, Kanal D'de Ahmet Kural söyleşisi yapılmasına izin vermemişti. Ondan sonra da Kanal D yöneticileri, Sıla'nın darp edilmediğine dair bir rapor getirmiş, dava dosyasından aldıklarını söylemişlerdi. Yayımlandıktan sonra sözlerinin doğru olmadığı, raporu Ahmet Kural'ın avukatlarından aldıkları ortaya çıkınca Mehmet Soysal sinirlenmişti. "Mahkeme safhasında davayı etkilemek suç. Dava etkileme hastalığını bırakın. Dava bitsin ondan sonra yazalım" demişti.

Ama benim yazım da tam Soysal'ın tepki gösterdiği konudaydı, Kanal D'nin yanlışının *Hürriyet*'te sürdürülmesine dikkat çekiyordum. Benimki bir düzeltmeydi. Yayımlanmaması, o yanlışın üzerinin örtülmesini sağlamaktan başka bir sonuç doğurmayacaktı.

Kucağımıza Bomba Bırakıyorsun

Böyle bir engellemeyle karşılaşacağımı tahmin etmediğim için yedek yazı hazırlamamıştım. Sonraki hafta için yazdığım ama üzerinde biraz daha çalışmayı planladığım Osman Müftüoğlu yazısı vardı hazırda. Dardanel'in reklamlarına çıkıp ton balığı yenilmesini tavsiye eden Osman Müftüoğlu'nun daha önce gazetedeki bazı yazılarında ton balığında cıva tehlikesi olduğu uyarısında bulunduğunu tespit etmiştim. Yazının konusu, Müftüoğlu'nun reklamda oynamasından çok, yazdığı ve söylediğinin birbirini tutmamasıydı.

Müftüoğlu hakkındaki bu yazıyı geçmeye karar verdim. Zaten başka alternatifim de yoktu elimde. Hem bu yazıyı tek başına gönderirsem karşı çıkabileceklerini tahmin ediyordum. Belki ilkine itiraz ettikleri için bir günde ikinci yazıya ses çı-

karmazlardı! Yanılmışım. Akşama doğru Vahap Munyar'dan mesaj geldi yine:

"Yazıyı değiştirmeyi kabul ettiğin için teşekkür ediyorum. Ancak, bu kez bir başka bombayı kucağımıza bıraktın. Osman Müftüoğlu'nun gazeteci olmadığını hepimiz biliyoruz. Kendisine bu gazetede ilgi çeken bir doktor olarak yazı yazdırılıyor...

Önceki patronlarımız döneminde başlayan yazıları şimdi de devam ediyor. Yazında, reklamda oynama konusunu daha önce de yazdığını belirtiyorsun. Yazının o bölümü de ortaya koyuyor ki, bu gazetenin önceki ve şimdiki patronları Müftüoğlu'nun reklamlarda oynamasını kabulleniyor. Hal böyle iken, işin üstüne tekrar tekrar gitmenin anlamı var mı?

Yok mu elinde kucağımıza bomba bırakmayacak bir ek yazın? Anlayışına tekrar teşekkürler.."

"İstersen daha önce yazdığıma ilişkin cümlelerini çıkarabilirsin. Ama ben burada reklamdaki sözleri ve gazetedeki ifadesi arasındaki çelişkiye dikkat çekiyorum. O satırları okuyan *Hürriyet* okuru o reklamdaki sözleri duyunca ne diyecek?

Ayrıca Müftüoğlu'nun ilk reklamı durdurulmuştu... Gerçekten başka yazım yok. Ama bence bu yazıyı koymayacaksan hiçbirini koyma lütfen... Bu hafta boş geçsin öyleyse.."

"Faruk baba, adamın yarın birinci sayfada sürmanşette yazısı var. Senin yazında adama 'Yalancı' diyoruz. Sürmanşetten bir başka yazısını veriyoruz. Bu, gazeteyi daha kötü duruma düşürmez mi? O zaman bize, 'Bu adam sizde hâlâ niye yazı yazıyor' demez mi okur?"

"O kendine bunu yakıştırıyor. Bunu yapıyor. Ben bunun yanlış olduğunu söyleyemiyorum. Yazdığımda bir yanlış var mı?"

"Yazdığın doğru da, şu anda gazeteye uymuyor. Ben 40 yıldır gazeteciyim. Şirketlerden yönetim kurulu üyeliği teklifleri aldım. Hiçbirine yanaşmadım. Bir dergiye arkadaşları kırmamak için yazı yazıyorum ayda bir. Gönderilen 425 lira doğrudan Cemiyet'e bağış olarak gidiyor."

"İşte mesele bu. Sen neden böyle yapıyorsun? Gazetecilik gibi hassas bir iş yaptığımız için. Ben de mesleğimize, bütün zorluklarına, dönemin koşullarına rağmen gölge düşürmemeye çalışıyorum. Bence asıl uymayan Müftüoğlu'nun bu tavrı. Ga-

zeteci olmasa da haftada beş gün yazıyor, okura ve bu gazeteye dürüstlük borçlu. Ben bunu hatırlatmak istedim. Mesele bu. Senden bana bunu söylerken en azından Müftüoğlu'na da yazılarıyla reklamın çeliştiğini söyleyip, bu konuya bir yazısında açıklık getirmesini istemeni beklerim. Benim yazımla ilgili de karar senin tabii..."

"Benim değil, Soysal'ın. Sıla'dan dolayı bakmış oldu. Değişen yazıyı da gördü. 'Müftüoğlu doktor, gazeteci değil' deyip çıktı işin içinden. İstersen diğer yazıların girsin. Elinde başka yazı yoksa. Yani bir eksikle."

"Başka yazı yok gerçekten..."

Sonunda daha önce geçtiğim iki yazıdaki kalan bölümleri alıp bir köşe hazırladılar. 10 Aralık 2018 tarihli Okur Temsilcisi köşesi böyle yarım yamalak çıktı. Oturdum, Mehmet Soysal'a bir e-posta yazdım, Vahap Munyar'ı da ekledim. Yazılarımın yayımlanmamasına üzüldüğümü belirttim, "38 yıllık gazeteci, yaklaşık 9 yıllık ombudsman olarak her iki yazımda da bir yanlış olmadığına inanıyorum" dedim.

Tabii tek satır bile yanıt gelmedi bu e-postaya... Hatta Mehmet Soysal o hafta Ankara'ya gelmesine karşın benimle görüşme gereği duymadı. Müftüoğlu'nun yazılarıyla çelişmesi, reklamda halkın sağlığını bile bile tehlikeye atması karşısında kıllarını bile kıpırdatmadılar. Beni en çok kahreden de bu oldu.

Hatta doğrudan halk sağlığıyla ilgili bir sorunu görmezden gelmekle kalmayıp Müftüoğlu'nu uyarmak yerine beni engelliyor, haksız görüyorlardı. Onunla da kalmayıp, Ahmet Hakan, Covid-19 pandemisi günlerinde "Türkiye'de sözü en çok dinlenen, görüşlerine büyük kıymet verilen, önerileri uygulanan nadir hekimlerdendir Osman Müftüoğlu Hoca... Sansasyona asla yüz vermez. Bilimsel yaklaşımının dışına zerre çıkmaz" diye övgüler düzdüğü Osman Müftüoğlu'nu *Hürriyet*'in "başyazarı" ilan edecekti.

Üst Yönetim Böyle İstedi

14 Aralık 2018 akşamı Vahap Munyar'dan bir WhatsApp mesajı geldi. Yüz yüze konuşmak için beni İstanbul'a, gazeteye çağırıyordu. "Tabii" dedim, sordum. "Hazırlık yapmam gereken bir konu var mı?" Olmadığını söyleyince beni işten çıkarmak

için çağırdığına kani oldum? Başka ne olabilirdi ki? Kendimi atılmaya hazırlayarak gittim ertesi gün...

Yeni dönemin sarsaklığı *Hürriyet*'in giriş kapısından belli oluyordu. Kapıda oturan güvenlik görevlisinin gazeteyle ilgisi yoktu; kendimi tanıtmak bile epeyce zamanımı aldı. Sonra da aradığı kişiye bir türlü ulaşamadığı için beni bekletti kapıda. Baktım olacak gibi değil, Vahap Munyar'a mesaj attım. "Geldim kapıdayım ama giremiyorum." Hemen cevap verdi: "Kusura bakma, salaklık diz boyu."

Neyse hemen kapıdaki görevliyi aradı da içeri girebildim. Meğer cumartesi günü olduğu için sekreteri yokmuş Vahap Munyar'ın. Kapıdaki görevli doğrudan ona ulaşmaya çalışıyormuş; cep telefonunda numara gözükmediği için o da bakmıyormuş..

Vahap Munyar, çok uzatmadan konuya girdi, Mehmet Soysal benim yazılarımın *Hürriyet*'e zarar verdiğini düşünüyormuş. "Biz kendimizi vuruyoruz" demiş. İngiltere'deki mahkemenin Koza-İpek Grubu sahibi ve FETÖ mensubu Akın İpek'in Türkiye'ye iade istemini reddetmesinin gerekçesine haberlerde yer verilmemiş olmasını eleştirmiştim. Mahkemenin ret gerekçesi, "iade isteminin siyasi olduğu ve Türkiye'de hukukun üstünlüğüyle ilgili ciddi endişeler olduğu ve kötü muamele ile karşılaşma riski bulunduğu" yolundaydı.

Medyaradar da bu yazımı, "*Hürriyet* Okur Temsilcisi'nden gazetesine tepki" başlığıyla haber yapmıştı. Mehmet Soysal bu haberi göstermiş Vahap Munyar'a. O da benim yazımda aslında sadece *Hürriyet*'i eleştirmediğimi, *Birgün* ve *Cumhuriyet* de dâhil olmak üzere bütün medyayı eleştirdiğimi anlatmaya çalışmış ama ikna edememiş. Artık benim gazete eleştirisi yazmamı istemiyormuş.

"Medya ile ilgili genel yazılar yaz. Okur Temsilcisi köşesi olarak kalsın. İstersen başka yazılar da yazabilirsin. Ama gazeteyi eleştirme."

Zaten atılmaya hazırdım. Böyle bir sınırlamayı kabul edemezdim. Kendimi, o güne kadar yaptıklarımı inkâr etmem demekti. Hem zaten böyle yaparsam birkaç ay içerisinde posamı çıkarmış, beni bitirmiş olurlardı.

"Bunu kabul edemem" dedim. "*Milliyet*'te Belma Akçura'ya da aynı şeyi yaptılar. Şimdi *Milliyet Pazar*'ın son sayfasının en altında. Yazdıkları görülmüyor bile. Beni de aynı son bekler kabul edersem."

"Hayır olmaz" dedi Vahap Munyar. "Sen ana gazetede yazarsın. Ben mümkün olduğu kadar kadroyu korumak istiyorum."

İyi niyetli olduğuna inanıyordum. Gerçekten atılmamı önlemek istiyor olabilirdi. Ama önerdiği yol da gazeteci olarak ölümüm demekti. Belki üç beş ay daha maaş alacaktım ama gazeteci olarak 38 yıllık kariyerimi bitirmiş olacaktım.

"Genel medya yazıları yazsam bile onu da sınırlayacaksınız. Siyaset yazsam o olmaz bu olur falan diyeceksiniz. Siz en iyisi beni atın kurtulun."

"Ne diyorsun?"

"Beni atın diyorum. Atın kurtulun, ben de kurtulayım."

"Olur mu hiç öyle? Yine yazmaya devam etmiş olacaksın. Gazetecilik zor bir dönemden geçiyor biliyorsun. Ben memnun muyum sanıyorsun içinde bulunduğum durumdan? Ama bir şekilde döneme ayak uydurmaya çalışıyoruz."

"İyi de ben gazeteme zarar vermeye çalışmıyorum ki. Yanlışları ortaya çıkarıyorum. Bunları ortadan kaldırmak yerine benim yazılarıma dönüyor iş. Hataları ortadan kaldırmak yerine sahip çıkılıyor. Paralı içerik, paralı söyleşi meselesinde 'Bugüne kadar olmuş. Bundan sonra olmayacak' demek yerine sahip çıkıldı Ayşe Arman'a ve bu yanlışa."

"Mehmet Soysal da rahatsız ama kendi yöntemimle, sessiz bir şekilde çözeceğim diyor. Paralı içeriklerin kendisinden habersiz olmasını yasakladı. O bakacak. Reklamcıların illerde yapacakları toplantılara gazetecilerin gitmesini de istemiyor."

"Mesele bunları denetime almak değil ki, tamamen kaldırmak."

"Sen biraz daha düşün bu meseleyi."

"Benim düşüneceğim bir şey yok. Ben kararımı verdim. Siz düşünün..."

Konuşmamız böyle devam edip gitti yarım saat kadar. Anlaşamadık tabii. Sanırım bir ara Mehmet Soysal ile yazıştı ama bir şey söylemedi. Yazı İşleri'ndeki arkadaşlara uğradım, onlarla da biraz sohbet ettikten sonra Ankara'ya döndüm.

Zaten önceden "Erişim engellemeleri ve sansür" başlıklı bir yazı hazırlamıştım. Sulh Ceza Hâkimlikleri'nden *Hürriyet* ve DHA'ya gelen erişim engelleme kararlarını, 12 Şubat 2017'den beri istisnasız her hafta "Haftanın engellenenleri" başlığı altında yayımlıyordum. Amacım hâkimlerin incelemeden, içeriğine bile doğru düzgün bakmadan neredeyse otomatik olarak engelleme kararları verdiğini, bu kararların giderek bir sansür mekanizmasına döndüğünü sergilemekti.

Engellemelerin asıl muhatabı olmalarına rağmen internet medyası bu kararlara karşı çıkmıyor, hatta aldırmıyordu. Bir hafta önce ünlü oyuncu Kıvanç Tatlıtuğ'un herkese açık bir plajda eşinin kendisine güneş yağı sürerken çekilmiş fotoğrafını özel hayata müdahale gerekçesiyle engellettiğini yazmıştım.

Basın özgürlüğüne müdahalenin çarpıcı bir örneğiydi. İnternet medyası üzerine atlamıştı bu olayın. Ama bir magazin vakası olarak sunmuş, basın özgürlüğü ve kararın hukuki çarpıklığı üzerinde durmamışlardı. Ben de o hafta yazımın bir bölümünü bu konuya ayırdım.

Bir de Trabzon'daki küçük bir kıza cinsel istismar vakasıyla ilgili "muhabir uyanıklığı"nı değerlendirdim. *Hürriyet İnternet* yazarı Ayşe Baykal'ın bir yıl önce yazdığı bu olayı, bazı yerel muhabirler bir yıl sonra yeni gibi yazıp öyle servis etmişlerdi. Yargı haberlerinde sık rastlanan bu yanlışı yazdım, haberlerde "Ne zaman" sorusuna yanıt verilmesi gerektiğini vurguladım.

Ayşe Baykal'ın "internetteki yazılarına bir açıklamayla son verdiğini" de belirttim bu yazımda. Çünkü Ayşe Baykal'ın ayrılmasının gerekçesi sansürdü. İnternetteki yazılarına son verdiğini açıklarken, *Hürriyet*'i okurlarına şikâyet etmişti:

"Sevgili okurlarım; Dört yılı aşkın bir süredir *hurriyet.com.tr*'de devam ettiğim yazılarıma son vermek durumundayım. Son zamanlarda anlamlandıramadığım bir sansürle karşı karşıyayım. Bununla mücadele edemeyeceğim için sizlerden özür dilerim. Ne kendime ne de size olan saygımı kaybetmek istiyorum. Yazılarımın her satırını büyük heyecanla kaleme aldığımı ve vicdanımın sesinden başka hiçbir sesi kale almadığımı bilmenizi isterim."

Ne gariptir ki, bu ağır suçlamaya karşı *Hürriyet*'ten hiçbir itiraz gelmemişti. Sessizce kabullenilmişti suçlama. Ben de bu yazıyla Ayşe Baykal'ın ayrılmasını okurlara duyurmak ve açıklamasına dikkat çekmek istedim.

"Engellemeler ve sansür" ile "Muhabir uyanıklığı" başlıklı yazılarıma her zaman olduğu gibi okur görüşleri ve haftanın engellenenleri bölümlerini de ekleyip gönderdim Yazı İşleri'ne. Nasıl bir tepki geleceğini merak ediyordum. Hiç ses çıkmadı. 17 Aralık 2018 Pazartesi günü o yazı yayımlandı.

Arabulucu ve İkna Çabası

Hande Fırat da Vahap Munyar ile konuşmuştu. Beni ikna etmek için epey uğraştı, düşünmemi istedi. Baktım çok ısrarlı, ertesi gün hazırladığım veda yazımı okuttum. Ne kadar kararlı olduğumu anlasın istedim.

İki gün sonra Sedat Ergin aradı. "Ne oldu, bir kriz mi var" diye söze girdi ama belli ki beni aramasını Vahap Munyar istemişti. Ben de kendi cephemden anlattım durumu. Bir hafta daha genel yazı yazarak kendisine süre vermemi istedi. Çok ısrar edince, "Tamam" dedim. Sedat Ergin de Vahap Munyar gibi zaman kazanmak istiyor, gazetede kalmam için bir formül bulmaya çalışıyordu.

Gazetecilerin mesleki dayanışması ve birbirlerini hedef göstermesinin yanlışlığı üzerine yazdım o hafta. Fox TV ana haber sunucusu Fatih Portakal'ın hedef alınmasına da karşı çıktım.

Yazıyı Erdoğan eleştirisiyle noktaladım. "Biz gazeteciler, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, bu haber ve yorumlardan hareketle Fatih Portakal'a ağır ifadeler kullanmasına da itiraz etmeliyiz. Cumhurbaşkanı, bütün vatandaşların hakkını hukukunu koruması, basın ve ifade özgürlüğünün de teminatı olması gereken bir konumda..."

Bu yazının kullanılmayacağını tahmin ederek ikinci bir yazı hazırlamıştım. O yazıda *Hürriyet İnternet* eleştirisi vardı. Beni çok şaşırtan bir gelişme oldu; Portakal'ı savunan yazıyı hiç itiraz etmeden kullandılar.

Aslında böylece hem planladığım gibi basın özgürlüğüne yönelik bir konuyu dile getirmiş, mesleki dayanışmada bulunmuş

oluyordum, hem de Sedat Ergin'e söz verdiğim gibi doğrudan gazeteye yönelik bir eleştiride bulunmuyordum.

Fakat Sedat Ergin'den ses çıkmadı o hafta. Merak etmiştim ama aramadım. İki hafta kadar sonra başka bir vesileyle aradığında sordum. "Ne oldu? O konuşmamızdan sonra aramadın beni?" dedim. "Sen o hafta da sert bir yazı yazdın. Gerek kalmadı" yanıtını verdi.

Muhtemelen Vahap Munyar ile konuşmuşlar ama bir ilerleme sağlayamamışlardı. Zaten Mehmet Soysal'ın tavrını değiştirebilmelerini beklemiyordum. Benim açımdan tek çözüm, çizgimi değiştirmeden yazmama izin vermeleriydi. Bu da mümkün değildi.

Nitekim ertesi hafta da aynı üslupla devam ettim yazılarıma. *Hürriyet İnternet*'teki "Erotik çağrışımlı başlıklar" hakkında yazdım. RTÜK'ün yeni belirlediği etik ilkeleri de eleştirdim. Yeni ilkelerde soyut ifadeler kullanılmıştı. Örneğin "Milli iradeye saygılı olmak" derken ne kastedildiğini sordum yazımda:

"Milli irade'nin bir konuda hangi yönde tecelli ettiğini kim belirleyecek? Eğer 'milli irade'den kasıt, seçilenlerin yani hükümetin kararları ise o zaman bağımsız yayıncılık yapılmayacak demektir."

Sonraki hafta Cengiz Semercioğlu'nun, sinema salon işletmecileri ile film yapımcıları arasındaki kavgayı gündeme getirmesi vesile oldu. O konuyu ele aldım, gazeteyi de eleştirdim. Semercioğlu'nun Mars Kurumsal iletişim Müdürü Aslı Irmak Çakır ile yaptığı söyleşi, *Kelebek*'te, "Cem Yılmaz olmazsa başka Cem Yılmazlar çıkar, onlar film çekmezse çekeni bulacağız" diye sunulmuştu.

Halbuki Çakır'ın böyle bir cümlesi yoktu, Semercioğlu'nun bir sorusu ile Çakır'ın başka bir soruya verdiği yanıt dönüştürülerek böyle bir cümle üretilmişti. Gazetecilik açısından yanlış bir yöntemdi, konuşulan kişinin sözleri deforme edilmişti. (7 Ocak 2019)

Ayrıca aynı gün ikinci yazıda da aynı haberin 20 gün arayla biri arka sayfada biri ilk sayfada olmak üzere iki kez manşet yapılmasını eleştirdim. Günde iki saatten fazla cep telefonu ve tablet kullanan çocukların beyin zarının inceldiğini gösteren

bir araştırmayı konu alıyordu bu haber. Ne muhabir, ne de Yazı İşleri haberin önceden kullanıldığını fark etmişti!

Bana yapmamamı söylediklerini yapmış, gazeteyi eleştiren yazı yazmıştım. Bu yazının yayımlanmasına engel olurlar diye tahmin etmiştim, engel olmadılar. Hiç aramadılar bile...

Polis Tacizi Yazısı

Ben yine de her yazıyı son yazı kabul ederek yazmayı sürdürdüm. Bu durumun çok da fazla devam edemeyeceğini, bir noktada "Yeter artık" diyeceklerini düşünüyordum. Belki 31 Mart 2019 yerel seçimleri sonrasına bırakırlar ama çok da uzun sürmez diyordum.

Sanırım "Olay yok yanıt var" başlıklı yazım hızlandırdı karar süreçlerini.

25 Şubat'ta yayımlanan bu yazımda, "Soylu'dan taciz iddiasına yanıt: 'Polisin ezilmesine müsaade etmeyeceğiz' başlığını eleştirmiştim. Bir polis, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği'nin (TAYAD) Ankara'da yaptığı eylemde gözaltına alınan türbanlı genç kızı araca bindirirken bir elini kızın kalçasına götürerek itmişti. Görüntü ve fotoğraflarda açıkça görünüyordu. "Polis tacizi" iddiaları sosyal medyada ortaya atılmış, bazı gazetelerde çıkmış ama *Hürriyet*'te haber olmamıştı. Gazetede sadece bakanın iddialara yanıtına yer verilmişti. Hem de iki gün üst üste.

Aslında bu yönteme son zamanlarda çok sık başvuruluyordu. Tehlikeli (!) olabilecek yani iktidar kanadından tepki gelebilecek haberler yayımlanmıyor, ne zaman ki o cenahtan bir yanıt geliyor, o açıklamaya yer verilerek gazetecilik görevi yerine getirilmiş kabul ediliyordu.

Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian'ın, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı, "Kaşıkçı cinayetiyle ilgili olarak siyasi oyunlar oynamakla" suçlaması da haber olmamış ama Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un yanıtı gazetenin güzide bir köşesinde yayımlanmıştı.

"Polis tacizi" iddialarını eleştirirken bu yöntemin tamamına dikkat çekmiş oluyordum. Yazımı noktalarken bu habercilik tarzını eleştiriyordum:

"Okurun doğru değerlendirebilmesi için olaya ilişkin bilgilerin eksiksiz ve nesnel bir dille aktarılması gerekirdi. Unutmayalım, eksik ve tek yanlı bilgi, yanlış bilgidir.

Kuşkusuz taciz olup olmadığına yargı karar verecek. Ama şurası açık, polisin gözaltına alınan bir genç kızın kalçasına el atmaya hakkı olamaz. Genç kızın kim olduğunun ya da hangi suçlamayla gözaltına alındığının hiçbir önemi yok."

Tahmin edileceği gibi internet sitelerinin çoğu, bu yazıyı "Hürriyet yazarından Hürriyet'e eleştiri" başlığıyla yayımladı. Sanki Okur Temsilcisi'nin gazetesini eleştirmesi olağanüstü bir davranıştı! Olmaması gereken bir tavrı duyuruyor gibi sunuyorlardı.

Nitekim Twitter'da, "Sanırım yakında tüpçü bu köşeye son verir", "İmkânsız bir işi hâlâ yapmaya çalışan bir basın emekçisi", "Şu hale düşmüş bir gazetede ombudsmanlık yapmak, hele de tevilden kaçınarak yazmak, çok yorucu ve dahası üzücü olmalı. Sabır diliyorum" gibi yorumlar yapıldı.

Bir okur da "Sahip değiştirdiğinden beri, yıllardır okuduğum gazeteyi bıraktım. T24'te yazınızı okurken, siz ne kadar bu gazeteye tahammül edeceksiniz ve bu gazete yönetimi ve muktedir size ne kadar tahammül edecek, onu düşündüm" diye yazdı gönderdiği e-postada.

"Oyum Sarıgül'e Demeyen Eblehtir"

Üç gün bekledim. Gazete yönetiminden hiç ses çıkmayınca "Herhalde bu hafta da devam edeceğim" diye düşünüp, 27 Şubat 2019 Çarşamba günü yeni yazı için harekete geçtim. *Vatan* gazetesi kapanınca *Hürriyet*'e geçen spor yazarı İbrahim Seten, Twitter'daki paylaşımında açıkça Mustafa Sarıgül'e oy verilmesini savunuyordu. Onun e-posta adresini bulamayınca Spor Servisi Müdürü Mehmet Arslan'a yazdım:

"İbrahim Seten'in mail adresini bulamadığım için sana yazıyorum. Ama kendisine iletebilirsen sevinirim. Twitter'da "Şu çöp tepelerini görüp de 'Oyum Sarıgül'e demeyen eblehtir" yazmış.

Bildiğin gibi bizim Yayın İlkelerimizde "Referandumlar ve seçimler öncesinde oyunun rengini açıklayarak okuru yönlendiremez, gazeteyi siyasi açıdan bağlayacak tavır takınamaz" diye bir madde var.

Acaba bu ilkeyi bilmeden, o anki tepkiyle mi yazdı? Silmeyi düşünür mü?"

Daha önce hemen yanıt veren Mehmet Arslan'dan bu kez ses çıkmadı. Aslında baştan beri aramız pek iyi değildi. Bir süre önce ona ilişkin özel bir konuyu spor servisinden bir muhabire sorduğum için de ayrıca kızmıştı bana. Aslında ben de bu davranışımın yanlış olduğunu, doğrudan ondan bilgi istemem gerektiğini sonra kabul etmiş, ondan özür dilemiştim. Bu olaydan sonra defalarca konuşmuştuk.

Fakat ardından bir de Başakşehir'e transfer olan ünlü futbolcu Robinho'nun İtalya'da bir kadına tecavüz suçundan mahkûm olması konusuna haberlerde hiç değinilmemesinin "tecavüz suçunun meşrulaştırılmasına katkı anlamına geleceği" eleştirisini yöneltmiştim bütün spor medyasına.

Belki bu yazıma da bozulmuştu, belki İbrahim Seten'le ilgili olduğu için mevzuya dâhil olmak istememişti. Çünkü İbrahim Seten, Yıldırım Demirören'e yakın bir isimdi; onun rahatlığı içinde davranıyordu.

Yanıttan umudu kesince oturup yazımı yazdım, araştırmam gereken diğer konulara geçtim. Ekonomi Servisi Müdürü Sefer Levent, İstanbul İstihbarat Servisi Müdürü Celal Korkut, Yayın Direktörü Emre Oral ile yazıştım; ilgili haberleri inceledim.

Haber Ayıklamaca

Bir ara çalışmaya mola verdiğimde büroda dolaştım. İyi ki odamdan çıkmışım, yine küçük çaplı bir kriz yaşanıyordu. PTT Genel Müdürü'nün görevden alınması haberiyle uğraşıyordu arkadaşlar. İnternette yayımlanmasının ardından Binali Yıldırım'ın danışmanları devreye girmiş, Mehmet Soysal'ı aramışlardı. Haberin kaldırılmasını istemekle de kalmıyor, "Binali Bey'e operasyon mu yapılıyor? Nereden çıktı bu haber, kim verdi bu bilgiyi?" diye soruyorlardı ısrarla.

Bir siyasetçi danışmanı bir gazeteciye böyle bir soru soramamalıydı ama artık *Hürriyet*'te işler böyle yürümüyordu. İktidar çevrelerinden –hele de Saray'dan– gelen her telefon, gazete yöneticilerini neredeyse hoplatıyor, söylenenler emir telakki edilip hemen yerine getiriliyordu.

Soysal da Binali Yıldırım'ın danışmanının sözlerini itiraz etmeden yerine getirdi tabii... O da yetmedi. Bakanlıktan bir danışmanla görüşülerek, haberin doğru olmadığını belirten yeni haber yazıldı. Fakat haber, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na ya da başka bir resmi açıklamaya dayanmıyordu. Çünkü hiçbir kuruluş açıklama yapmıyordu. Buna rağmen "üst düzey kaynaklar" diyerek, *Hürriyet* kendi haberini yalanladı.

Halbuki haber doğruydu, Binali Yıldırım devreye girince görevden alma seçim sonrasına ertelenmişti. Daha garibi, *Hürriyet* yalanlasa da *Hürriyet*'in haberini kopyalayan diğer siteler haberi değiştirmediler, yayından çekmediler.

Haberlerin engellenmesi, yayımlanmaması ya da yayından kaldırılması için yanlış ya da doğru olmasına bakılmıyordu artık. Haberlerin Saray'daki yöneticileri kızdırmaması gerekiyordu. Hatta temel şart buydu. Örneğin CHP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı adayı Ekrem İmamoğlu'nun Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüştükten sonra İstanbul'a "tarifeli uçakla döndüğü"nün haber yapılması üzerine DHA'ya Saray bürokratlarından telefon gelmişti. Telefondaki fırça öylesine etkili olmuştu ki, DHA yöneticileri, Erdoğan'ın elinde "Sıfır atık" yazan bir poşetle göründüğü fotoğrafı servise koymaya çekinmişlerdi.

Yine de azarlanmaktan kurtulamıyorlardı. Yerel seçim kampanyası sırasında Aydın'ın Bozdoğan ilçesindeki Eski Camii'nin minaresine asılan AKP bayrağının fotoğrafını geçmeleri de Saray'dan tepki görmüştü. DHA'nın bu fotoğrafı Sözcü'nün manşetinden yayımlanınca Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun tam dört kez aramış azarlamıştı DHA yöneticilerini. "Siz ne yapmak istiyorsunuz?" deyip duruyordu. Minareye parti bayrağı asılması değil, onun haber yapılmasıydı ona göre sorun.

Yakışıklı Fotoğraf Seçmece

Hürriyet Daily News'in, akreditasyonları iptal edilen iki Alman gazeteciyle ilgili haber vermesi bile problem olmuştu. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun, tweet atmış, "Nasıl bu haberi yayımlarsınız? Bir Alman gazetelerinde bir de HDN'de var bu haber" demişti. Bunun üzerine Soysal da telefona sarılıp HDN yöneticilerine çıkışmıştı.

Aslında Soysal işi sıkı tutuyor, çoğu zaman gazeteleri basılmadan önce kontrol ediyordu. Ertesi günkü *Hürriyet* sayfaları hazırlandıktan sonra Soysal, gözden geçiriyordu. İlk sayfadaki bazı başlıkları değiştiriyor, iç sayfalardaki "Boşanmalar arttı" gibi iktidarın hoşuna gitmeyeceğini düşündüğü haberleri uçuruyordu.

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın fotoğrafının değiştirilmesi gibi talimatlar da veriyordu. Yazı İşleri, "yukarı"dan gelen bu talimatları hemen yerine getiriyor, Albayrak'ın daha yakışıklı bir fotoğrafını koyuyordu sayfaya hemen.

Yerel seçimler yaklaşırken Soysal'ın gazeteye müdahalesi daha da arttı; özellikle de CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu ve İyi Parti Genel Başkanı Akşener'in haberlerini daha sayfaya konulmadan değiştirmeye, ayıklamaya başladı.

12 Mart günü Ahmet Hakan'ın, İstiklal Caddesi'nde yürüyen kadınların ezan sesini ıslıkladığı yalanı hakkındaki yazısından bir bölüm çıkarıldı. "Aman dikkat! Aman dikkat!" başlıklı bölümde cami, bayrak ve ezan üzerinden kutuplaşılmaması gerektiğini vurgulayan Ahmet Hakan, "Karanlık odakların, 1970'li yıllarda bu değerler üzerinden bazı şehirlerimizde giriştikleri kışkırtmaların nelere yol açtığını asla unutmayalım!" diyordu.

CHP'nin Ankara Belediye Başkan adayı Mansur Yavaş'ın Ankara Büro'sunu ziyaretinde yaptığı sohbet de gazetede küçücük bir haber olarak yer alabildi. Abdülkadir Selvi'nin bu sohbet ile ilgili yazısının "Mansur Yavaş sahte senet için ne dedi" başlığı da "Mansur Yavaş'ın Özhaseki'ye yanıtı ne oldu" olarak değiştirildi.

Bu hassasiyet, bir gün sonra da Yavaş'a yöneltilen suçlamalara ilişkin bir paket haberin, öğleden sonra *Hürriyet İnternet*'e girmesiyle bir kez daha gösterdi kendini. "Paket haber" diyorum, haber gazetede yazılmamıştı. Ertesi gün de basılı *Hürriyet*'te yer aldı bu haber.

Dikkat çeken tarafı, Yavaş ile ilgili bütün iddialar ve yargılama sürecine yer verilirken karşı taraftaki kişinin "sahte senet vermekten ve Yavaş'ın konuşmalarını gizlice kaydetmekten 6.5 yıl hapse mahkûm olduğu ve çocuk pornosu bulundurmaktan yargılandığı"na hiç değinilmemesiydi.

Ankara Büro'nun günlük rutininin içine bu kadar girmek bile yeterince can sıkıcıydı. Gazetenin zirvesinde okura ve gerçeğe karşı sorumluluğun yerini Saray ve iktidar çevrelerini tatmin etme çabası alınca habercilik heyecanı kalmamıştı.

Odama, kendi çalışmalarıma döndüm. Bir okurun, *Hürriyet*'in promosyon kuponlarına son vermesiyle ilgili eleştirisine yanıt hazırlamam gerekiyordu. 21 Ocak 2019'dan beri kupon yayımlanmıyor, sadece eski kampanyaların dağıtımına devam ediliyordu. Gazete yönetiminin kararıyla ilgili olduğu için sormadan yazamazdım.

Vahap Munyar'a WhatsApp'tan yazdım. İstanbul'da, 15 Aralık'ta yaptığımız görüşmeden sonra ilk kez temas kuruyordum. Kısaca konuyu özetleyip, "Yazabilir miyim?" diye sordum. Beş saat kadar sonra akşam aradı, hemen konuya girdi:

"Telefonla söylemek istemezdim ama daha önce gelmiştin, yüz yüze konuşmuştuk zaten. Patronaj, okur temsilcisi köşesini kaldırmaya karar verdi. Sana söylemiştim, o günden beri zaman kazanmaya çalıştım. Sen de dediğimizi yapmadın, gazeteyi eleştirmeye devam ettin. Ancak bu kadar olabildi."

Sonradan öğrendim, Vahap Munyar'ın işten çıkarılma kararımı telefonla iletmesinin asıl nedeni Mehmet Soysal'ın, "Bu adam hâlâ burada duruyor mu?" diyerek çıkışmasıydı. Soysal, o hafta yazdığım İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'yu da eleştiren "Polis tacizi" yazısına mı kızmıştı, yoksa İbrahim Seten ile ilgili e-postam mı hassas noktalara dokunmuştu, öğrenemedim.

Soysal'ın bu çıkışının hemen ardından Vahap Munyar gecikmeden beni aramak zorunda kalmıştı. Gerçekten de zaman kazanmaya çalışmıştı benim adıma. Fakat geri adım atmayacağımı bilmesi gerekirdi. Telefonda da yineledim bunu kendisine:

"O zaman da sana söylemiştim, o şekilde yazamazdım. Eleştirmeden yazsam kendimi inkâr etmiş olurdum; bir süre sonra yazdıklarımın da etkisi kalmazdı. Bir şey yapıyormuş gibi top çevirip duramazdım."

"Patronaj da 'Daha fazla kendimizi vurmayalım' diyor. Genel medya yazıları yazıp, okur görüşlerini versen olurdu."

"Ben içerden vurmuyorum, daha iyi gazetecilik yapılması, hataların düzelmesi için çalışıyorum. İlk günden beri de bunu hedefledim."

Konuşmamız bir süre bu minval üzerine devam etti. Gazeteyi eleştirmeden yazmam, genel medya çerçevesinin dışına çıkmamam halinde devam edebileceğimi ima ediyordu. Ben kesin bir dille yapamayacağımı tekrarlayınca, sonunda "Öyleyse söyleyeyim yazışmaları başlatsınlar" dedi. Ben de "Tamam başlatsınlar" dedim, öyle sona erdi.

Telefonu kapattıktan sonra aklıma geldi veda yazısı. Yeniden aradım. "Biliyorsun, daha önce hep ayrılan yazarların veda yazısının yayımlanması gerektiğini savundum. Şimdi ben de veda yazısı yazmak istiyorum" dedim. Bir an durdu.

"Bizi zorda bırakacak bir şey olmaz değil mi?"

"Niye öyle bir şey yazayım ki? Olmaz tabii."

"Tamam, bir sorayım."

Belli ki Mehmet Soysal'a soracaktı. Zaten telefonda "patronaj" dediği de Yıldırım Demirören değil, Soysal'dı. Yıldırım Demirören, yayın grubunun işlerine pek karışmıyordu. Onun ilgilendiği, Futbol Federasyonu ve diğer ticari faaliyetleriydi. İşleri tıkırındaydı. İstanbul Göktürk Kemer Country'deki golf sahası 306 villa yapılmak üzere imara açılmış, İstanbul Havalimanı'ndaki akaryakıt işleri Total'e verilmişti.

Doğan Grubu'nu satın aldıktan sonra Futbol Federasyon Başkanlığı'nın aleyhine haber çıkacak zemin de kalmamıştı. *Hürriyet*'te de federasyondaki hatalar, eksikler görmezden gelinmekle kalınmıyor, en küçük bir faaliyet bile büyütülüyor, hep övgü dolu haberler yapılıyordu.

Futbol Federasyonu Başkanı olmasına rağmen İddaa ihalesine girmesinin etik sakıncalarına bile değinilmedi *Hürriyet*'te. Tam tersine ihale kesinleştikten sonra Federasyon Başkanlığından ayrılması "etik davranış" olarak göklere çıkarıldı. Oysa etik olmayan, başkanlığını yaptığı kurumun düzenlediği ihaleye kendi şirketinin katılmasıydı.

Revna Hanım Dün Hasta mıydı?

Demirören ailesinin, gazete ve televizyonda kendilerini görmek gibi bir hevesleri vardı. *Kelebek* ekinde bile sık sık haberleri yayımlanıyordu. Ama magazin sayfalarında en çok haberi yayımlanan aile ferdi, Yıldırım Demirören'in eşi Revna Demirören'di. O kadar çok yer alıyordu ki *Kelebek*'te, bu durum okurların da dikkatini çekmişti. Timur Çınar adlı okur, 26 Aralık 2018 tarihinde gönderdiği e-postada alaysı bir dille soruyordu:

"Faruk Bey,

Bugün *Kelebek* ekinde Sn. Revna Demirören Hanımefendinin resmi yok, çok merak ettik kendisi dün hasta mıydı? Geçmiş olsun. Tamam Sn, Yıldırım Demirören Beyefendinin eşi de haftada 5-6 gün *Kelebek* ekinizde tam boy resmini görmekten biz bıktık. Şu günlerde 1 numaralı magazin figürü olan Şeyma Subaşı'ndan fazla resmi çıkıyor."

Tabii bu okura Revna Hanım'ın sağlık durumuyla ilgili bilgim olmadığı yanıtını verdim. *Kelebek* yöneticilerine de iletmedim bu e-postayı. Muhtemelen talimatla yapıyorlardı *Hürriyet*'i Anadolu'nun küçük kentlerindeki patron gazetelerine benzeten bu haberleri.

Demirören ailesi, boy boy fotoğraf ve haberlerinin yayımlanması konusunda Mehmet Soysal ile uyum içindeydiler. Mehmet Soysal'ı ziyarete gelen vali, belediye başkanlarının haberleri bile gazetede ve bazen de CNN Türk'te haber oluyordu.

Mehmet Soysal'ın yazıları, Türkiye medyasında benzeri görülmedik şekilde *Hürriyet*'in yanı sıra *Milliyet*'te de yayımlanıyordu. Çoğu zaman gazetelerin ilk sayfasından anons ediliyor, internette de sayfanın görünür bir yerinde uzun süre tutuluyordu.

Gazete tirajlarının artması için basılı gazetedeki haber ve röportajların internet sayfalarına sabahları saat 09.00'dan sonra konulması tartışma yarattı, çok eleştirildi. Bu uygulamanın Demirören döneminde çakılan tirajlara da etkisi olmadı. Zira eleştirel, sorgulayıcı gazetecilik yapmak bir yana, *Hürriyet* ve *Milliyet*'in klasik okur kitlesinin beklentilerinin uzağına düşen bir gazetecilik sergileniyordu.

Mehmet Soysal, Erdoğan Demirören öldüğünde cenaze töreniyle ilgili açıklama yaparken "Biz Demirören ailesi olarak"

diyecek kadar aileden biri gibi davranıyordu. Demirören ailesi gazete yönetimini tümüyle ona bırakmıştı. Cumhurbaşkanlığı Sarayı ile de arası iyiydi.

Genel Yayın yönetmenleri başta olmak üzere kimse Soysal'a sormadan adım atamıyordu. En küçük bir ödeme bile onun imzasından geçiyordu. Medya Grubu'ndaki genel yayın yönetmenleri ve Ankara Temsilcilerinin eklendiği WhatsApp grupları kurmuş, talimatlarını oradan iletiyordu.

Mesajlarında pek de kibar ifadeler kullandığı söylenemezdi. Üstten bakıyor, tam bir biat bekliyor, kendi anlayışını ve hayat tarzını dayatıyordu. Olur olmaz mesajların saati de yoktu.

Örneğin, Regaip Kandilinin olduğu 7 Mart 2019'da, temsilcilerin hiçbirinden kandil mesajı gelmeyince gece geç vakitlerde "Sizin oralara Kandil gelmedi galiba" diye yazmış, ardından bütün temsilciler sırayla Soysal'ın kandilini kutlamak zorunda kalmıştı.

Temsilciler, Soysal'a itiraz edemiyor, o da konumunun getirdiği gücü hoyratça kullanıyordu. Munyar'ın da Soysal'a sormadan bana veda yazısı yazdırması düşünülemezdi. Neyse ki, Soysal isteğimi kabul etmiş olsa gerek ki, Vahap Munyar birkaç dakika sonra "Faruk baba, veda yazısı yazabileceksin. Pazartesi'ye olabilir" diye yazdı. Teşekkür ettim.

Veda Yazısı

Veda yazısını, 15 Aralık'ta İstanbul'dan döndüğümün ertesi günü hazırlamıştım aslında. Hemen oturup yeniden gözden geçirip son şeklini verdim. "Ayrılık zamanı" başlığını koymuştum:

"Gazeteciliğe başlarken kendime söz vermiştim. 100 metre koşucusu olmayacak, maraton koşacaktım. Yalansız, dolansız, dürüst, şeffaf, tutarlı ve ilkeli olacaktım. Düşüncelerimden ödün vermeyecek, kimseye özenmeyecek, bedeli ya da ödülü ne olursa olsun özgün, bağımsız ve kırıksız bir çizgi izleyecektim.

Aradan uzun zaman geçti. 12 yılı *Cumhuriyet*'te, 27 yılı *Hürriyet*'te olmak üzere yaklaşık 39 yıl. Son dokuz yıldır Okur Temsilcisi (Ombudsman) olarak görev yapıyordum. Bu süre içerisinde gazetecilik birikimimi ve okur eleştirilerini hem gazetem, hem de mesleğim adına artı değere dönüştürmeye, hatalardan

arınmış ve yüksek kalitede bir haberciliğin yerleşmesine katkıda bulunmaya çaba harcadım. Bir özdenetim kurumu olan Okur Temsilciliği'nin (Ombudsmanlığın) tanınmasını ve kabullenilmesini amaçladım.

En önemlisi, evrensel gazetecilik ilkelerinden taviz vermemeye, başlangıçta kendime verdiğim söze uygun davranmaya gayret ettim. Umarım sözümde durabilmişimdir. Ne kadar başarılı oldum, artık onu okurlar ve meslektaşlarım söyleyecek.

Zira bu limanda dalgalar çok yükseldi, ayrılık zamanım geldi çattı. Ayrılıklar aynı zamanda muhasebe zamanıdır. Haksız yere kırdığım, üzdüğüm insanlar olduysa peşinen özür dilerim.

Ombudsmanlığım süresince eleştirilerimi anlayışla karşılayan, destek ve güç veren, tartışmalarıyla beni zenginleştiren çalışma arkadaşlarıma ve meslektaşlarıma, eleştirilerini esirgemeyerek katkıda bulunan okurlara da teşekkür ederim.

Ben hep gazetecilik, sessizlerin sesi, mağdurların savunucusu, kamu yararının yılmaz bekçisi olsun; bağımsızlığından ödün vermesin; çıkar gruplarına aracılık etmesin; gerçekleri deforme etmeden aktaran, her konuya ve herkese eleştirel yaklaşan bir güç olsun istedim. Ben hep gazetecilik kazansın istedim.

Bugün olmamış olabilir ama yarın mutlaka..."

Veda yazısını sistemden geçtikten sonra yazının bir yerlere sızacağını tahmin ediyordum. Nitekim beklediğim gibi oldu, saat 14.01'de Medyatava yayımladı haberi. "*Hürriyet*'in Ombudsman'ı ile yollar ayrılıyor." Muhtemelen Selim Akçin ve Cengiz Semercioğlu, sevinçten olsa gerek ertesi günü bekleyememiş, gazetenin sisteminden veda yazımı görünce hemen sızdırmışlardı haberi!

Onların ardından neredeyse bütün haber sitelerinde yayımlandı *Hürriyet*'ten ayrılacağım haberi. Yine de veda yazımın bir gün önceden internette yayımlanmamasına sevindim.

4 Mart Pazartesi günü yazımın yayımlanmasının ardından beklemediğim kadar olumlu yankı geldi. İnternet sitelerindeki haberler, gazetelerdeki yazılar, sosyal medyadaki yorumlar, telefonlar, mesajlar... Doğrusu çok mutlu oldum, çabalarımın boşa gitmediğini düşündüm.

Kıdem tazminatı ile ilgili işlemlerin tamamlanmasını beklerken Ankara Büro'da bir veda partisi düzenlendi. Arkadaşlar

üzgündü, mutsuzdu. Kişisel durumlarının yanı sıra *Hürriyet*'in ve gazeteciliğin de geleceğinden kaygı duyuyorlardı.

Ankara matbaadan arayan bir arkadaş üzüntülerini belirtirken, 35 bin *Hürriyet* bastıklarını, bunun sadece 10 bin adedinin bayilerde satıldığını, gerisinin dağıtıldığını söyledi. Eskiden günde Ankara ve çevresi için 60-70 bin gazete basılan matbaa yüzde 10-15 kapasite ile çalışır hale gelmişti. Siyasi iktidarın kontrolündeki *Hürriyet*'in okurdan tepki görmesi kaçınılmazdı.

O gün gazetedeki bir ilanda, Turkuvaz bayilerindeki kitap satışı duyurusu vardı. 4,90 liraya Drakula, Herkül, Robin Hood, Frankenstein çizgi romanları alana *Hürriyet* hediye edilecekti! Bir zamanlar promosyon veren *Hürriyet*, şimdi kendisi promosyon ürünü olmuştu!

Mücadele, Kazanmaktan Daha Değerli

İvme kaybeden gazete, ayrılmamın hemen ardından eski yanlışların boy ölçüşemeyeceği bir yalana imza attı. 15 Mart 2019 günü, *hurriyet.com.tr*'de, HDP Eş Genel Başkanı Sezai Temelli'yle ilgili haber şu başlığı taşıyordu:

"HDP Eş Genel Başkanı Temelli'den açık açık itiraf ve tehdit: İstanbul-Ankara'yı İmamoğlu ile Yavaş değil, HDP yönetecek".

"İtiraf" ve "tehdit" nitelemeleri bir yana, Temelli böyle bir şey söylememiş, sözleri bilinçli olarak çarpıtılmıştı. Üstelik de aynı başlık *hurriyet.com.tr*'nin yanı sıra *Sabah* ve CNN TÜRK'ün internet sitelerinde de yayımlanmıştı. Belli ki, bu yalan başlık yine "yukarıdan" gönderilmişti. Mehmet Soysal mı hazırlamıştı bu "paket haberi", yoksa Saray ve AKP'den mi gönderilmişti? Orasını bilmiyoruz ama kesin olan Mehmet Soysal'dan habersiz böyle bir habercilik garabetine imza atılamayacağı...

Sosyal medyada başlayan tepkilerin ardından CHP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı Ekrem İmamoğlu da sert bir açıklama yapınca, yalan başlığı düzeltmeleri, özür dilemeleri beklenir. Onu da yapmadılar. Tersine "Bizden değil HDP'den açıklama istenmeli" diye açıklama yaptılar, yalanda ısrar ettiler. Hem ilk haberin başlığını bu kez "itiraf"a dönüştürüp, "HDP Eş Genel Başkanı gizli ittifakı itiraf etti: Yavaş ve İmamoğlu bilecek ki seçilmişse HDP oylarıyla seçilmiştir" diye değiştirip, iki gün manşette tuttular.

Kuşkusuz bununla da kalmadı, seçim öncesinde bu pervasız, gazetecilik ilkelerini ayaklar altına alan üslup ve habercilik her geçen gün biraz daha seviye kaybetti. Gazete, grubun diğer medya organları gibi, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AKP'nin seçim kampanyasının parçası olarak işlev gördüler. Hem de açıkça, gizlemeden, saklamadan...

45 Çalışana Postayla Zarf

Ben ayrılırken kıdem tazminatımın ödenmesinde sorun çıkmamıştı. Vahap Munyar, patronaj ve İnsan Kaynakları ile görüşmelere aracılık etmiş, haklarım –istediğim gibi olmasa da– ödenmişti. Zaten *Hürriyet*'teki gelenek de buydu. Aydın Doğan döneminde bildiğim kadarıyla atılma ya da ayrılmalarda gazetecilerin maddi hakları hep ödenir, bu konularda sorun çıkarılmazdı.

Fakat benim *Hürriyet*'ten çıkarılmamdan sonra yönetim, gazetecilerin mali hakları konusunda problem çıkarmaya başladı. Zaten medya âlemi, Demirörenler'in gazetecilere kıdem tazminatı ödemek konusunda ne denli katı davrandıklarını, mahkeme kararı olmadan kolay kolay ödeme yapmadıklarını biliyordu.

Demirörenler, mali haklarını isteyenlere *Vatan* ve *Milliyet*'te uyguladıkları mahkeme yolunu gösterme tavrına aynen *Hürriyet*'te de başladılar. Kasım 2019'da işten attıkları 45 gazeteciye kuruş bile ödemediler.

Üstelik bu arkadaşları, medya tarihinde pek görülmedik biçimde ev adreslerine gönderdikleri tebligatlarla işten çıkarmışlardı. Çalışanlara posta yoluyla ulaşan tebligatta tek satırlık matbu bir gerekçe yer alıyordu:

"Yönetim kurulunun işletmesel kararı uyarınca iş akdiniz 25 Ekim 2019 itibariyle feshedilmiştir. Bilginizi rica ederiz."

Asıl gerekçe, atılanların hemen tamamının sendikalı olmasıydı. Doğan Medya'nın Demirörenler'e satışından sonra güvence arayışına girdikleri için sendikalı olmuşlardı. Demirörenler'in de Doğan Grubu gibi sendika düşmanı olduğunu unutmuşlardı.

Artık gazetenin yönetiminde söz sahibi olan kişi Meltem Demiröre'di. Mehmet Soysal, önce Demiröre Medya künyesinden çıkarılmış ve yazılarının *Milliyet*'te yayımlanmasına son

verilmiş, Eylül 2019'da da *Hürriyet*'in İcra Kurulu Başkanlığı ile Murahhas Kurul üyeliğinden ayrıldığı açıklanmıştı. *Hürriyet*'te yazar olarak devam ediyordu.

Nedense Yönetim Kurulu'nun 45 kişiyi işten atma kararından Genel Yayın Yönetmeni Vahap Munyar'ın bile haberi yoktu. O da sonradan öğrendi işten çıkarmaları. Tepki olarak Genel Yayın Yönetmenliği'nden istifa etti. Munyar'ın ardından yazarlar Gülse Birsel ve Ayşe Arman da ayrıldı *Hürriyet*'ten.

Gazetedeki tepkiler bununla sınırlı kaldı; anlı şanlı diğer yazarlar hiçbir şey olmamış gibi *Hürriyet*'te yazmaya devam ettiler. Eften püften, iktidarın tepkisini çekmeyecek konularda yazabilmek uğruna, *Hürriyet*'in iktidar yanlısı bir kimliğe bürünmesine vitrindeki varlıklarıyla meşruiyet kazandırmayı da içlerine sindiriyordu bu yazarlar.

Vahap Munyar'dan sonra yeni Genel Yayın Yönetmeni de Ahmet Hakan oldu. Genel Yayın Yönetmeni olmak için 2016 yılında Aydın Doğan'ın Saray ile iş birliği içinde olan damadı M. Ali Yalçındağ ile görüşmeler yaptığı bilinen Ahmet Hakan sonunda istediği koltuğa kavuşmuştu. İşten atılan gazetecilerin haklarıyla ilgili ne bir girişimde bulundu, ne de bir satır yazı yazdı. Genel Yayın Yönetmenliği'ni uzun süredir bekliyormuşçasına hemen kolları sıvayıp işe girişti. Daha önce "Tayyip Erdoğan'ın ya da Ahmet Davutoğlu'nun uçağına asla ve kat'â binmeyeceğim" diye yazdığını da unutup, Erdoğan'ın uçağının gediklilerinden biri oldu.

Tebligatla işten atılan gazeteciler, kıdem tazminatlarını almak bir yana aylarca görüşecek bir yetkili bile bulamadılar. Sosyal medyada başlattıkları *#hakkimiziverin* kampanyaları ve gazete önündeki eylemler de sonuç vermeyince dava açıp beklemekten başka çareleri kalmadı.

Halbuki çoğu gazeteci için kıdem tazminatı, tek birikimidir. "45'likler"den biri olan Mesude Erşan için de kıdem tazminatı yaşamının tek güvencesiydi:

"Babama güvendiğim kadar *Hürriyet*'te biriken tazminatıma güvendim ben. Çünkü, karı koca gazeteciyiz, bizim henüz evimiz yok, hâlâ kirada oturuyoruz. Benim hep hayalim vardı. Ben oradan alacağım parayla bir ev sahibi olacağım."

Sağlık muhabiri Mesude Erşan, *Evrensel* gazetesinde yayımlanan söyleşide 28 yıllık kıdem tazminatının kendisi için anlamını böyle anlatıyordu. Maddi haklarıyla ilgili olarak gazete yönetiminin umursamaz bir tavır içine girmesine ve tebligat gibi kaba bir yöntemle atıldığı için üzgündü. Ama yine de gazeteden ayrılmayı sindirebilmesi zor olmamıştı. Çünkü Demirören döneminde Doğan dönemiyle kıyaslanamayacak kadar gerilemişti gazetecilik faaliyeti. Sürekli engelleniyor, sayfadan haberleri çıkarılıyordu:

"Üniversite tıp fakültesi hastanelerinde malzeme sıkıntıları vardı. Hâlâ devam eden. Mesela o haber sürmanşetten çıktığında bir kıyamet koptu, 'Nasıl böyle bir haber verirsiniz' diye.

En son geri dönen işlerimden biri var. Bakanlık dokuz aydır yerli ilaç firmalarına hiçbir ödeme yapmıyordu. Ve bunu haber yaptım. Görüşleri toparladım. Bakanlıktan da görüş istedim. Ben daha telefonumu kapatıp masama dönmeden 'Mesude dur' mesajı geldi yazı işlerinden. Nereyi aradılarsa, daha masama dönmedim ben. Ve yazamadım.

Sağlık bakanı danışmanının beni veryansın bir şekilde aradığını biliyorum. 'Fırça yedim' 'Senin Mesude Hanım'la aran mı kötü?', 'Niye Mesude bize bu haberi yazıyor?' diye. Gazeteciyim ben dost olmak zorunda değilim seninle."[22]

Ama anlaşılan, *Hürriyet*'teki başlık ayıklama, haber ve yazıların sansürlenmesi konusunda Mesude Erşan'ın anlattığından daha vahim örnekler de yaşanmıştı. İşten atılanlar arasında yer alan Çınar Oskay, bir başlık nedeniyle 80 bin gazetenin nasıl çöpe atıldığını anlatıyordu:

"Ahmet Ümit'le röportaj yapmıştım. Okursa buradan öğrenecek o da. Başlığı riskli bulmuşlar ama o saate kadar *Hürriyet Pazar*'ın bir bölümü basılmış. Ben uyurken başlığı değiştirip, yeniden baskıya girmişler, basılanları ise çöpe atmışlar. 'Milliyetçilik ve din ayrımı İstanbul'un katili' gibi biraz sert bir şeydi." [23]

İç sayfadaki bu başlık, eki cumartesi sabahı kontrol eden Vahap Munyar'ın dikkatini çekmişti. Başlığı çok sert bulmuş,

22. https://www.evrensel.net/haber/396192/hurriyette-isten-cikarilan-mesude-ersan-o-koseler-kimseye-kalmayacak

23. http://www.diken.com.tr/gazeteci-cinar-oskay-demirorenler-insani-anlamda-sanayi-devrimi-oncesinde-kalmis/

hemen Çınar Oskay'ı aramış ama ulaşamamıştı. *Pazar* ekleri, cuma gecesi sabaha karşı baskıya veriliyor, hazırlayan ekip de o saatlerde evlerine dağılıyordu. Çınar Oskay da o saatlerde uyuyordu.

Bunun üzerine Vahap Münyar, sorunu Yayın Direktörü Emre Oral'a aktarmış, basılan gazeteleri çöpe atıp başlığı değiştirmeye birlikte karar vermişlerdi. 15 Eylül 2019 tarihli *Hürriyet Pazar* ekinde Ahmet Ümit söyleşisi, "Tek kültürlülük... İstanbul'u öldürüyor" başlığıyla çıkmıştı piyasaya. İlk sayfadaki "İnsanları kalıba dökemezsin, hayat bunu patlatır" başlığına ise dokunmamışlardı.

80 bin gazetenin çöpe atılmasının gerisinde yatan, bu başlıktan iktidar çevrelerinin ve tabii dolayısıyla Demirörenler'in hoşlanmayacağı kaygısıydı.

Gazetecilik heyecanı çoktan ölmüş, pusula şaşmıştı.

Belki Bir Işık

İçler acısı duruma düşmüştü gazete. Elbette *Hürriyet*'in bu hale düşmesinin tek nedeni, AKP dönemindeki baskı ve müdahaleler değildi. Yıllar içinde biriken gazetecilik hataları, güç odaklarıyla içli dışlı ilişkiler, siyaset mühendisliği girişimleri, holdingleşme ve gazete sahipliğine karşı editöryal bağımsızlığın olmamasının katkısı büyüktü. Gazeteciliği kamu yararına bir faaliyet olarak görmeyen, demokrasi ve insan hakları mücadelesini küçümseyen, habercilik yerine reklam servislerine yatırım yapan gazete sahip ve yöneticilerinin günahlarını da unutmamak gerek.

Ayrılırken bunca yıl çalıştığım *Hürriyet*'ten koptuğuma değil, gazetemin ve gazeteciliğin geldiği hale üzülüyordum ama huzurluydum. Zira elimden geleni yaptığıma inanıyordum. Aslında kitabın ilk sayfalarından beri anlattığım tablo içinde kazanma şansım var mıydı? Sanmıyorum. Belki küçük bazı adımlar, bazı mevziler kazanabilirdim o kadar.

Fakat insan, amacının haklılığına, yüceliğine inanıyorsa kaybedeceğini baştan bildiği mücadeleye de girmeli. Zira böylesi durumlarda mücadelenin kendisi kazanmaktan daha değerlidir. Belki bir ışık olur bu mücadele gelecek kuşaklara, belki bir umut...

Ahmet Kaya Raporu

HÜRRİYET'İN "VAY ŞEREFSİZ" VE "AYIP ETTİN GÖZÜM" AYIPLARI

Ahmet Kaya'yı ilk kez Berlin'de yakından gördüm. 2000 yılı yaz aylarında Doğan Tılıç ile birlikte Avrupa Gazeteciler Birliği'nin (AEJ) toplantısına gitmiştik. Ahmet Kaya da kaldığımız oteldeki cafede oturuyordu. Yanına gidip kendimi tanıtmayı, konuşmayı düşündüm.

Fakat Magazin Gazetecileri Derneği'nin gecesindeki saldırı korosuna, "Ayıp ettin gözüm" ve "Vay şerefsiz" manşetini atarak katılan gazetenin bir çalışanıydım. Önceden hiç tanışmamıştık. Niye benimle konuşsun ki? Memleketine dönmesini engelleyen,

onu sürgüne mahkûm eden gazeteden biriyle karşılaşmak pek de sevimli bir durum olmazdı herhalde...

Bu kaygılarla hızla toplantı salonundaki Doğan Tılıç'ın yanına koştum. Ne de olsa o İspanyol Haber Ajansı'nın Türkiye temsilcisiydi; onunla birlikte gidersek konuşma şansımız olabilirdi. Ona anlattım durumu. Birlikte döndük cafeye ama Ahmet Kaya gitmişti o kısa aralıkta...

Meğer son görüşüm imiş Ahmet Kaya'yı. Birkaç ay sonra 16 Kasım 2000 tarihinde Paris'te yaşamını yitirdi.

İnsan olarak üzülmenin dışında bir de onun sürgünde, ülkesinden uzakta yaşamını yitirmesinde büyük payı olan *Hürriyet*'in çalışanı olmanın ezikliğini hissettim. Ölümünden iki yıl sonra Tempo dergisinde kaleme aldığım "İstanbul kaltağını benim için öp" başlıklı yazımda ona yapılan haksızlığı ile getirmeye çalıştım:

"...Muhalif bir sanatçıydı Ahmet Kaya. Özgün ve delişmen bir kişilikti. Bütün suçu, 'Kürtçe şarkı yapıyorum ve Kürtçe klip çekiyorum' demesiydi. Bu niyetini dile getirdiği gece yaşamının dönülmez akşamı oldu.

Vatan haini sayıldı Kürtçe şarkı söylemek istedi diye. Memleketini terk edip yaban ellere kaçıp gitti. Rahat edemedi, ne Almanya'ya yerleşebildi ne Fransa'ya. Bir gün döneceği umuduyla taşınıp durdu oradan oraya.

Sürgün yaşamı zordu. Geceler boyu yalnızlıklar çekti. İstanbul'a telefon edip uyuyan kızının nefesini dinlemekle teselli buldu. İstanbul özlemi derindi. 'O İstanbul kaltağını benim için öp' diyordu her telefonu kapatışında."

Henüz Kürtçe şarkı söylemek serbest bırakılmamıştı o günlerde. Ama Sezen Aksu, Diyarbakır Çocuk Korosuyla birlikte Kürtçe şarkılar da söylediği "Türkiye Şarkıları" konserlerine başlamıştı. Türkiye medyası da Sezen Aksu'yu ayakta alkışlıyordu: belki aralarında MGD'nin gecesinde Ahmet Kaya'yı yuhalayanlar da vardı. Zaman onlardan yana işlememişti.

O geceki saldırganlıklarını, bir sanatçının ölümündeki paylarını yaşamları boyunca da unutamayacaklardı. Zira onların linç etmeye kalktığı Ahmet Kaya'nın bedeni sürgünde kalsa da yıllar içinde aklanmakla kalmadı, şarkıları ülkesine geri döndü. Milyonlar onu bağrına bastı, itibarını iade etti. Kürtçe türküler de zincirlerinden kurtuldu.

Ahmet Kaya'ya gönül verenler, linç gecesinin faillerine olduğu kadar *Hürriyet*'e de hesap sordular. *Hürriyet*'in "operasyon gazeteciliği" o kadar çok eleştirildi, o kadar çok yazılıp çizildi ki, o manşetlerin atılmasında baş aktör durumunda olan gazetenin o dönemdeki Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök "Bugün olsa o manşetleri atmazdım" diye açıklamalar yaptı, Ahmet Kaya'nın Paris'teki mezarına gidip çiçek koydu. Suçlamalar yine de dinmedi. Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde büyük ödülün Ahmet Kaya'ya verilmesinin ardından da bir kez daha hatasını kabul etti:

"...Bir zamanlar geçmişte yaptığım hatalara mazeretler ararım. Bazen bulurdum, bazen de bulamazdım. Uzunca bir süredir bundan vazgeçtim. Mazeret aramak yerine, "Benim mazimdir" deyip o utançla yaşamayı öğrendim. Arayıp da bulabileceğim bir mazeret yok. Ama bugün başka gazetecilerin, gazetelerin yaptıklarına, attıkları manşetlere, yazdıkları yazılara baktığım zaman şunu daha iyi anlıyorum. Mazeretim yok ama bunları taşıyarak verebileceğim dersler var."

Ertuğrul Özkök'ten söz etmişken, o dönemde bu haberlerin Yazı İşleri'nde yarattığı etkiye de değinmeliyim. Ahmet Kaya'yı lince yönelik bu haber ve başlıklar orada da tartışılmış, yayımlandıktan sonra da bazı editörlerde derin bir üzüntü yaratmıştı. Çünkü Yazı İşleri Müdürlerinden bazıları Ahmet Kaya'yı seviyor, sürekli onun müziklerini dinliyorlardı.

Aradan on yıl kadar zaman geçtikten sonra *Hürriyet*'e yönelik suçlamalar ayyuka çıkınca gazetenin sahibi Aydın Doğan da o haberlerle ilgili ayrıntılı bir rapor istedi. Genel Yayın Yönetmeni Enis Berberoğlu beni arayıp iletti Aydın Doğan'ın bu isteğini. "Sen araştır, bu haberler konusunda neler olup bittiğini bir görelim. Gerekiyorsa bu rapor da açıklanarak özür de dilenir" dedi.

Ben de ilgili bütün kişilerle konuşup ayrıntılı bir rapor hazırladım, Berberoğlu'na verdim. Ama ne 3 Şubat 2011 tarihli raporum açıklandı, ne de gazete olarak özür dilendi. İlerleyen tarihlerde raporu yayımlamak için birkaç kez girişimde bulunsam da kabul edilmedi bu isteğim.

Aydın Doğan, medya grubunu satarak bu sektörden ayrıldığına ve ben de *Hürriyet*'ten uzaklaştırıldığıma göre artık bu

raporun kamuoyuyla paylaşılmasında bir engel kalmadı. Medya tarihimizin bu kara sayfasıyla ilgili olarak öğrendiklerimi açıklamak da benim borcum.

Bu düşüncelerle 2011 yılında hazırladığım raporu da eklerindeki haber kupürlerini çıkarmak dışında bir değişiklik yapmadan aynen yayımlıyor; okurların ve tabii Ahmet Kaya'nın ailesi ile bütün sevenlerinin değerlendirmesine sunuyorum.

Umarım medya bir daha böyle günahlar işlemez...

HÜRRİYET'E "AHMET KAYA HABERLERİ" RAPORU

Magazin Gazetecileri Derneği'nin ödül töreni, Ahmet Kaya'nın yaşamında dönüm noktası. Kaya o gece, "Önümüzdeki kasette Kürt asıllı olduğum için Kürtçe bir şarkı yapıyorum. Kürtçe bir de klip çekiyorum. Ve bu klibi yayınlayacak yürekli insanların olduğunu da biliyorum. Yayınlamazlarsa Türkiye halkı ile nasıl hesaplaşacaklarını da biliyorum" sözlerinin ardından çatal bıçaklı saldırıya uğradı.

Takvimler 10 Şubat 1999 tarihini gösteriyordu. Öcalan'ın, CIA ile MİT'in ortak operasyonuyla yakalanarak Türkiye'ye getirilmesinden tam beş gün önceydi. Öcalan'ın Suriye'den çıkarılmasından itibaren yükselen Türk milliyetçiliği dalgası, medyayı da etkisi altına almıştı.

Haberlerin diline de aynen yansıyordu bu ruh hali... Nitekim Magazin Gazetecileri Derneği'nin gecesinde yaşananlar, gazetelerin çoğunda, Ahmet Kaya'ya saldırı değil de onun sözlerinin "tahrik edici" olduğu vurgusuyla verildi.

MGD gecesiyle ilgili olarak *Hürriyet*'te çıkan 12 Şubat 1999 tarihli haber, "Ahmet Kaya yuhalandı" başlığını taşıyordu. Haberin giriş cümlesinde "Özgün müziğin temsilcilerinden Ahmet Kaya, Magazin Gazetecileri Derneği Ödül Töreni'nde söylediği 'çirkin' sözlerle bardağı taşırdı" deniyordu. Haber, bu üslupla devam ediyor, gecenin finaline övgüyle noktalanıyordu:

"Bu tatsız olaydan hemen sonra sahne alan ve 10'uncu Yıl Marşı'nı söyleyen Ortaç'a ayakta eşlik eden davetliler sanatçıyı çılgınca alkışladı. Daha sonra bütün sanatçılar sahneye çıkarak "Memleketim" adlı şarkıyı hep birlikte söylediler."

"Ayıp Ettin Gözüm"

MGD'nin olaylı gecesinden dört gün sonra *Hürriyet*, "Ayıp ettin gözüm" manşetiyle çıktı. Manşet haberde, Ahmet Kaya'nın Kürdistan haritası ve Öcalan portresi asılı bir sahnede konser verirken çekilmiş fotoğrafı yer alıyordu. 14 Şubat 1999 tarihli bu haberin girişi aynen şöyleydi:

"Ona Türk-Kürt diye bakmadık... Türküleriyle ağladık, güldük... TV'lerden evlerimize konuk ettik... Meyhanelerimizde rakı içtik... Sakalı, atkısı ve göbeği ile bizden biriydi çünkü... MEĞER ÖYLE DEĞİLMİŞ AHMET... Bebeğe, kadına, dedeye, askere kurşun sıkanlardanmış... PKK'lı Ahmet... Yazıklar olsun...

Magazin Gazetecileri Derneği ödül töreninde söylediği, "Çirkin ve tahrik edici" sözlerle ortalığı karıştıran özgün müziğin temsilcilerinden Ahmet Kaya'nın, PKK'nın Almanya'da düzenlediği bir gecede, sözde Kürdistan haritası ve Apo'nun resmi önünde konser verdiği ortaya çıktı." (EK 1)

Ahmet Kaya'nın altı yıl önce verdiği belirtilen Berlin konserinin görüntüleri, tam da MGD gecesinin ertesinde ortaya çıkıyor; Ahmet Kaya, bu görüntülere dayanarak "PKK'lı Ahmet" olarak damgalanıyordu.

Antalya HHA (Hürriyet Haber Ajansı) mahrecini taşıyan bu haber üzerine Ahmet Kaya hakkında "PKK'ya yardım ve yataklık ettiği" gerekçesiyle İstanbul DGM'de soruşturma açıldı. Kaya, haberden bir gün sonra gözaltına alınarak tutuklandı. Ümraniye Cezaevinde bir kaç saat tutuklu kaldıktan sonra, üst mahkemeye yapılan itirazın kabul edilmesi üzerine serbest bırakıldı. Kaya hakkında "PKK'ya yardım ve yataklık ettiği" gerekçesiyle 7.5 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. MGD gecesindeki sözleri nedeniyle "halkı ırk farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik ettiği" iddiasıyla açılan başka bir davada da 3 yıla kadar hapis cezası istendi. Kaya bu davalarda tutuksuz yargılandı.

"Ayıp ettin gözüm" haberinden sonra *Hürriyet*'te bu konuda çeşitli yazılar yayımlandı. 14 Şubat 1999'da, Oktay Ekşi'nin yazısı "Bir densiz", Ertuğrul Özkök'ün yazısı "Güzel magazinciler, çirkin adamlar", Bekir Coşkun'un yazısı "Magazin gazetecisi olmalıyım" başlığını taşıyordu. Bu yazıların üçünde de Ahmet Kaya eleştiriliyordu. Ferai Tınç'ın, 15 Şubat 1999'ta yazdığı "Doğru

mesaj" başlıklı yazı, MGD gecesinde Kaya'ya yönelik saldırıya karşı çıkılan tek yazıydı.

Bu gelişmelerin ardından Ahmet Kaya'nın Türkiye'deki sanat yaşamı iyiden iyiye zorlaştı. Ordu Valiliği'nin Kaya'nın albümlerinin il sınırları içinde satışını yasaklaması, bu yöndeki gelişmelerin somut örneğiydi. Haziran 1999'da yurtdışına çıktıktan sonra Hamburg'da verdiği bir konserdeki konuşmaları nedeniyle Kaya hakkında bir soruşturma daha açıldı.

"Vay Şerefsiz"

Hürriyet'te 20 Temmuz 1999 tarihinde çıkan "Vay şerefsiz" başlıklı haberin spotunda, "Şarkıcı Ahmet Kaya, milyarlar kazanıp ekmeğini yediği Türkiye'ye yine kin kustu. 'Arabamı, şerefsizlerin memleketinde bıraktım' diyerek 64 milyona hakaret etti" deniyordu (EK 2). Celal Özcan/Münih imzasını taşıyan haberin iç sayfadaki başlığı ise "PKK militanı gibi" şeklindeydi. "Ayıp ettin gözüm" haberindeki Kürdistan haritası önündeki fotoğrafın yeniden kullanıldığı haber, şöyle başlıyordu:

"Münih'te konser veren Ahmet Kaya, Türkiye'ye hakaretler yağdırdı. Türkiye'ye 'şerefsizlerin ülkesi' derken bebek katili Abdullah Öcalan'ı kastederek 'arslan gibi tavır koydu' dedi.

Şarkıcı Ahmet Kaya, konser verdiği Münih'te ekmeğini yediği, paralar kazandığı Türkiye'ye yine kin kustu. Şarkıcı, 'Arabamı, şerefsizlerin memleketinde bıraktım' diyerek 64 milyonluk ülkeye hakaret etti. Zafer işaretiyle sahneye çıkan Ahmet Kaya konserde savaş, kavga ve barıştan söz etti. Yaklaşık bin kişinin izlediği konser boyunca PKK yanlısı sloganlar atıldı. Konseri izlemek isteyen Türk gazetecilerin fotoğraf makinelerine el konuldu."

Aynı gün *Sabah*'ta da benzer bir haber yayımlandı. *Sabah*'ta, "Kaya yine kin ve küfür kustu" başlığını taşıyan haberin girişinde, "Kışkırtıcı konuşmalarıyla gündemde kalmaya çalışan Ahmet Kaya, Münih'te 500 kişiye verdiği konserde Türkiye'den 'şerefsizlerin ülkesi' diye söz etti" deniyordu. "Şerefsizler" sözcüğünün geçtiği cümle haberin içinde, "Ben Türkiye'de yepyeni arabamı bıraktım. Daha binmek nasip olmadı. Olsun ben şerefsizlerin ülkesinde evimi barkımı bırakmışım" şeklinde veriliyordu.

Ahmet Kaya, bu haberleri yalanladı. Kaya, "Ben hiçbir halka-halklara asla şerefsiz demedim. Ama bu lafı kullandım. Her halkın şereflileri vardır şerefsizleri vardır. Birkaç kişi yüzünden dedim" açıklaması yaptı. Kaya, Ağustos 1999'da Medya TV'nin açılış töreninde yaptığı konuşmada da tekrarladı bu açıklamasını:

"Biz ülkeyi bölmek için değil bütünleştirmek için vardık, bunu anlamakta güçlük çektiler. Benim Türkiye'de yaşayan 64 milyon insana şerefsiz dediğimi söylediler. Ben hiçbir halka, halklara asla şerefsiz lafını kullanmadım. Çünkü ben sadece Kürt kimliğimden dolayı beni linç etmek isteyen namussuzlara, haysiyetsizlere burada bir kere daha şerefsiz diyorum.

'Ahmet Kaya 64 milyon insana şerefsiz dedi' gibi spekülatif laflarla benim etrafımda toplamaya ve yıllardan beri dostluk ettiğim Türk halkını bana düşman etmeye çalışıyorlar. Türk halkını bana değil Kürtlere düşman etmeye çalışıyorlar. Ben onların, o medyanın, üzerimde oynadıkları oyunun farkındayım; bunlar soğuk savaş stratejileri. Onların o kirli savaşını, stratejilerini ben bozarım."

Yazılar Yargılamalar

"Vay şerefsiz" haberi de en az "Ayıp ettin gözüm" haberi kadar sarsıcı sonuçlar yarattı Ahmet Kaya için. Bu haberin ardından DGM'ye suç duyurusunda bulunuldu, soruşturma açıldı.

Bu dönemde *Hürriyet*'te, Fatih Altaylı 20 Temmuz 1999'da, "Parayı veren Ahmet'i alır", Emin Çölaşan ise 21 Temmuz 1999'da, "Aferin oğlum Ahmet" başlıklı yazılar yazdı. Ayrıca 2 Ağustos 1999'da "Şerefsiz işbaşında", 10 Ağustos 1999'da "Her konseri PKK toplantısı" başlıklı haberlerde de Ahmet Kaya'nın konserleri yine aynı üslupla haberleştirildi.

Bu gelişmelere rağmen Ahmet Kaya, "Mart'a inşallah dönüyorum" (27 Aralık 1999) açıklamaları yapıyordu. Fakat dönmesi mümkün olamadı. Çünkü hakkında açılan davaların sayısı kısa sürede yediyi bulmuştu. Ayrıca Frankfurt konserindeki sözlerinden dolayı İstanbul DGM, 10 Mart 2000'de Kaya hakkında gıyabi tutuklama kararı çıkardı.

Ahmet Kaya, MGD gecesinde yaptığı konuşmadan dolayı açılan davada beraat etti. Ancak *Hürriyet*'te yayımlanan Berlin

konseriyle ilgili "Ayıp ettin gözüm" başlıklı haber nedeniyle yargılandığı davadan mahkûmiyet kararı çıktı.

Bu davanın ilginç yanlarından biri, mahkemenin konserle ilgili görüntülerin gönderilmesi isteğine *Hürriyet*'ten verilen yanıttı. Gazetenin avukatlarından Aslıhan Dumlu imzasıyla mahkemeye gönderilen yazıda, "*Hürriyet* gazetesinin 14 Şubat 1999 tarihli nüshasında 'Ayıp ettin gözüm' başlığı ile yayımlanan yazı ile ilgili olarak elimizde kaset, görüntülü ses bandı, bunun gibi doküman bulunmamaktadır" deniliyordu (EK 3). İstanbul DGM, bu yazının ardından Ahmet Kaya'yı 3 yıl 9 ay ağır hapis cezasına mahkûm etti.

Mahkûmiyet kararının ardından Türkiye'ye dönüş rüyaları sona eren Ahmet Kaya, 16 Kasım 2000'de, Paris'teki evinde geçirdiği kalp krizi sonucunda yaşamını yitirdi. Kaya, Paris'te toprağa verildi.

Gülten Kaya İki Haberi de Yalanladı

Ahmet Kaya'nın eşi, *Hürriyet*'te çıkan her iki haberi de sonraki yıllarda yaptığı söyleşilerde yalanladı. Gülten Kaya, "Ayıp ettin gözüm" haberindeki fotoğrafın montaj olduğunu, "Vay şerefsiz" haberindeki gibi Türkiye'deki herkese "şerefsiz" dediğinin de doğru olmadığını söyledi.

Gülten Kaya, 2 Aralık 2005'te Tempo dergisinde Ahmet Yar ile yaptığı söyleşide bu haberler konusunda daha önce de ifade ettiği görüşlerini şöyle dile getirdi:

"O gece DGM'lik oldu. Ahmet'e yurtdışı yasağı kondu. Daha önceden sözleşmesi yapılmış bir turne için o yasak, mahkeme kararıyla kaldırıldı ve yasal pasaportuyla yurtdışına çıktı. Oradan itibaren de bahsettiğim kurgulanan süreç işler hale geldi. Yani Ahmet yurtdışında A dese, burada basına yansıması Z oluyordu.

Yakında yayımlayacağımız bir görselden örnek vermek istiyorum. Münih'te yapılan ve benim de bulunduğum bir konserde şöyle dedi Ahmet; "Birkaç şerefsizin yüzünden şu başıma gelenlere bakın. Ben burada olmayı hak etmiyorum. Ülkemde olmalıydım". Ama ertesi günü burada gazeteler "Türk halkına şerefsiz dedi" diye yazdı. Ahmet "Ben bunu demem, kimseye

de dedirtmem" diye defalarca açıklama yaptı. Çırpınıp durdu ama hakkında ikinci dava açıldı.

Artık öyle çok dava açılıyordu ki, Ahmet'in oradaki varlığı, kendi deyişiyle dilini ve yağmurunu tanımadığı bir ülkede fiili bir sürgüne dönüştü. Ya orada sürgün olarak kalacaktı ya da herkes için umut ettiği özgürlüğünden vazgeçip hak etmediği yıllar boyunca hapis yatacaktı.

Adını çok net 'derin güçler' olarak koyabilirim. Ah bir de o derin güçlerin altını okuyabilsem. İçinde kim yer alıyor bilemiyorum ama tartışmasız böyle derin bir güç var. Bunu neden söylüyorum; hatırlarsınız gazetelerde o dönemde yayımlanan bir fotoğraf var. O fotoğrafın arka fonunda bir harita ve resim var. Gazetelerde yer alan iddiaya göre 1993'te Berlin'de yapılan bir konserde çekildiği söyleniyor o fotoğrafın. Ama o yıl Ahmet, Berlin'e hiç gitmedi ki.

Ahmet Kaya 1994'te Berlin'de Alevi Esnaflar Birliği'nin davetiyle bir konser verdi. O konserde başka sanatçılar da vardı. O meslek örgütü haber üzerine defaten açıklama yaptı. Salonumuzda ne bu resim, ne harita, ne de bayrak asılı değildi diye. Görmezden gelindi ama. 93'te konseri olduğunu iddia edenler neden fotoğrafı 99 yılında yayımlamaya karar verdiler? O vakit bu delil karartmaya girmez mi? Madem adam vatan haini ve bölücü, niye sakladınız yıllarca fotoğrafı?"

Gülten Kaya, Aksiyon dergisinde 2 Nisan 2007'de yayımlanan, Fatih Vural ile yaptığı söyleşide bu haberlerle ilgili olarak şunları söyledi:

"O fotoğraf, fotomontajdı. Duruşmaya giriyoruz, ara karar çıkıyor. Hâkim, '*Hürriyet* gazetesine yazı yazılmasına, konuyla ilgili ellerindeki delillerin mahkemeye sunulmasına' diyor, cevap gelmiyor. Karar aşamasına gelindi. O fotoğraf yok ortada. Mahkeme, 'Polis marifetiyle getirilmesine' diye karar alıyor. *Hürriyet*'in avukatlarından yazılı bir açıklama geliyor mahkemeye: 'Elimizde başka hiçbir belge bulunmamaktadır.'

Bu arada, bu konserin 1993'te Berlin'de yapıldığı söyleniyor. O yıl hiç yurtdışına çıkmadık. Bir an biz de kuşkuya düştük, oldu mu böyle bir şey diye. Hayır, yok. 1994'te Berlin'de Alevi Esnaflar Birliği'nin yaptığı bir konser var. Ahmet Kaya dışında Türkiye'den

pek çok sanatçı da gelmişti o konsere. Oraya bir yazı yazdık: 'Yaptığınız konserde böyle bir şey oldu mu?' Resmi yazıyla 'Bir federasyon olmakla beraber, hiçbir siyasi örgütle bir ilişkimiz yoktur. Konserde asla böyle bir şey olmamıştır. Yalnızca, doğal önderimiz Seyit Rıza'nın portrelerini astık salona' açıklamasını yaptılar. Bu yazı hem mahkeme dosyasına kondu, hem basına dağıtıldı. Buna da yer vermediler.

Sürgün sırasında Münih'te bir konser yaptık. Gazeteciler, kaldığımız otele gelmişlerdi. Lobide oturduk, uzun uzun sohbet ettik. Benim sohbet ettiğim gazetecilerden biri, kendi gazetesine bunu manşet hâline getirecek insandı. Bilinen bir gazeteci... Kalktık, konsere gittik. Onlar da geldi. Eşim, konser arasında dedi ki 'Birkaç tane şerefsiz yüzünden şu başıma gelenlere bakın. Ülkemden uzakta olmayı hazmedemiyorum.' Ertesi gün, gazetenin 8 sütuna manşeti: 'Vay Şerefsiz.' Halbuki böyle bir cümle yok. Başlık altı şu: 'Ahmet Kaya, Türk halkına şerefsiz dedi.'

Bu gazete (*Hürriyet*'i kastederek), Türkiye'de en çok okunan gazetelerden biri. Gazetenin çıktığı gün, haberi yapan gazeteci telefon açtı bize. İki gözü iki çeşme. Nasıl ağlıyor... 'Ya ben ne yapacağımı şaşırmış durumdayım. Bu, benim yaptığım haber değil. Ne olur inanın.' Masa başında değiştirilmiş haber. Bunun üzerine Ahmet Kaya, 'Ben Türk halkına şerefsiz demedim' açıklaması yaptı. Yazmadılar. Ama bunun görüntüleri var."

"Ayıp ettin gözüm" Haberinin Öyküsü ve Tanıklıklar

Ahmet Kaya hakkında dava açılmasına ve yurtdışına kaçmasına neden olan Berlin konseriyle ilgili "Ayıp ettin gözüm" haberinde imza olmaması ilginçti. Bu kadar büyük bir haberde imza yerine sadece *Antalya HHA* mahreci bulunuyordu. Magazin Gazetecileri Gecesi'ndeki olayların hemen ardından ortaya çıkan o fotoğraf ve görüntülerin öyküsünü dönemin Antalya Temsilcisinden dinledim:

"CHP'nin düzenlediği bir yemekte eski bir gazeteci ile sohbet ettim. O günlerde Ahmet Kaya'nın Magazin Gazetecileri Derneği'nin gecesinde söyledikleri gündemde olduğu için Ahmet Kaya'dan da söz ettik. Eski gazeteci olan kişi, bana Ahmet Kaya'nın Berlin'de verdiği bir konserde Öcalan posteri ve Kür-

distan haritası önünde çekilmiş fotoğrafları olduğunu söyledi. Ben bunları isteyince 'Satarım' dedi. Ben de Genel Müdürümüz Uğur Cebeci ile konuşup, ne kadar verebileceğimizi öğrendim. 5 bin TL'de anlaştık. Ben kendim çek yazdım, para da sonradan geldi, kendisine verdim.

Konserde çekilen Ahmet Kaya fotoğraflarını tek kare olarak değil, siyah beyaz rulo olarak verdi. Ben de yanlış hatırlamıyorsam onarlık kareler halinde, hatta bozuk kareleri de atmadan kesip bir zarfa koyarak İstanbul'a gönderdim. Hatta başına bir şey gelmemesi için zarfla değil, muhabirimiz Y.D. ile gönderdim. Y.D. uçağa binip, Uğur Cebeci'ye bizzat elden teslim etti.

Bunun üzerine Kanal D de görüntü istedi. Ben de o kişi ile bir daha konuştum. Görüntüler için ayrıca para talep etti. Tam hatırlayamıyorum, 3 bindi liraydı yanılmıyorsam. Ben yine kendi çeklerimden yazdım. Görüntüyü alıp gönderdik, Kanal D'de yayımlandı. Ama sonra İstanbul'dan yazdığımız paranın yarısı kadar gönderildi. Ben de o kişiyi güçlükle ikna edip o parayı verdim, kendi çekimi geri aldım.

Ahmet Kaya'nın o harita ve poster önünde verdiği konserin uzun görüntüleri vardı. Kamera bazen Öcalan'a bazen haritaya zoom yapıyor, sonra Ahmet Kaya'ya dönüyordu. Ne fotoğraflar ne de görüntüler montaj değildi. Tümü orijinaldi."

Temsilci'nin zarfı verip fotoğrafları İstanbul'a gönderdiğini söylediği Y.D. ile konuştum. Böyle bir zarf götürdüğünü hatırlayamadı.

DHA Genel Müdürü Uğur Cebeci, Temsilci'nin anlatımını doğrulayarak, haberin öyküsünü şöyle anlattı:

"Görüntüleri Antalya'da bir kişiden almıştı. Bize sordu, biz de alıp göndermesini istedik. Fotoğraf ve görüntüler gelince ben de baktım, fotomontaj değildi, yayımladık. Haberi biz yazmadık. Kısa bir metin verdik, haberi sanırım Yazı İşleri'nde yazdılar. Görüntüler Kanal D'de yayımlandı ama daha sonra taşınmaları sırasında kaybolmuş sanırım."

Hürriyet Haber Müdürü Reha Öz, o haberin yazılış öyküsünü hatırlayamadı, "Bizden geçtiğini de sanmıyorum" dedi.

"Ayıp ettin gözüm" haberinde geceye katılarak açılış konuşması yaptığı belirtilen Yalçın Küçük ile de konuştum. Küçük, o geceye katıldığını doğruladı ve şunları anlattı:

"Ben o geceye katıldım. 93'teydi diye hatırlıyorum. 94 de olabilir. Açılış konuşmasını da ben yaptım. Seyid Rıza'yı anma günüydü. Hatta açılış konuşmasında sözlerime 'Laaa ...' diye başladım durdum, 'İlaha ... illallah' dedim. Solun lafıdır bu. 'Allah yoktur benim Allah'ımdan başka kimse yoktur' anlamındadır. Hatta dinleyenler ilk başta 'Hoca Müslüman mı oldu?' diye şaşırmışlardı.

Çok güzel, ciddi bir toplantıydı. O tür toplantıların hepsinde sahnenin arkasına garip bir harita, onun ortasına da Öcalan resmi konurdu. Sahnenin yanında her yerde olduğu gibi daracık bir konuşma kürsüsü vardı. Dolayısıyla benim arkamda bir portre yoktu.

Ahmet'in talihsizliği sahnede söylemesiydi. Onun iradesinin dışında Ahmet'in arkasında Öcalan'ın portresi ve harita vardı. Ahmet'in böyle bir toplantıya ilk gidişiydi. Hiç öyle politik bir toplantı değildi. Örgüt toplantısı değildi. Ahmet Kaya da güzel bir çocuktu, öyle slogan da atmadı. Çok memnundu o gece. Hatta bana döndü, 'Artık ben de vakıf oldum' dedi. Vakıf'ın anlamı, para almadan söylemesiydi.

O çocuk son derece masumdu. O toplantı da zaten tipik bir PKK toplantısı değildi. Büyük bir haksızlığa uğradığını biliyorum. Oradaki toplantıdan dolayı linç edilmesi insanın içini yakıyor."

Bu haberle ilgili olarak *Hürriyet*'in arşivinde bulduğum 5 kare fotoğraf ekte. Daha önce belirttiğim gibi, Kanal D'nin yayımladığı görüntüler de onların arşivinde bulunamadı.

Konser Görüntüleri Ortaya Çıktı

Ahmet Kaya ile ilgili olarak "Yağmurlu Ülkenin Sürgünü" adlı bir belgesel hazırlayan yönetmen Hayri Argav, "Ayıp ettin gözüm" haberine kaynaklık eden Berlin konserinin görüntülerini buldu. Bu konserin görüntülerinin bir bölümünü belgeselinde de kullanan Hayri Argav, bulgularını şöyle anlattı:

" 'Ayıp ettin gözüm' haberinde geçen konser 1993 değil, 1994'te düzenlenen Berlin konseri. Bu konseri, belgeselde Berlinli Kürt İşadamları Birliği dense de resmi adıyla Berlin Demokrat Esnaflar Birliği düzenlemiş. Konserde Yalçın Küçük de

var. Ahmet Kaya en son sahneye çıkmış. Orada sahneye dönüp bakma, sahnede ne asılı olduğunu görme şansı yok. *Hürriyet*'te çıkan fotoğrafta görünen harita, sahnede gerçekten de var. Ama o haritanın üzerinde asılı duran Öcalan portresi yok. 20 dakikalık görüntüleri buldum, o görüntülerde kamera zaten haritanın üst tarafını almıyor. Sahnenin bir tarafında Şeyh Sait, öbür tarafında Seyit Rıza'nın portreleri asılı.

Ben karşılaştırdım, *Hürriyet*'teki fotoğraf o konser görüntülerinden alınmış. Ama Öcalan portresi sonradan eklenmiş, çünkü gazetedeki fotoğrafın üzerinde bir şerit var oraya konmuş. Geceyi organize eden dernek yöneticileri de Abdullah Öcalan'ın fotoğrafının olmadığını söyledi. Hem zaten konserde Öcalan posteri olsa neden çekmesinler? Bu PKK'nın tarzına aykırı. Ayrıca o gecenin video görüntüleri renkli, *Hürriyet*'te yayımlanan fotoğraflar siyah beyaz. Bu da montaj olduğunu kanıtlıyor.

Bu konserdeki sözler arasında Kaya'nın, 'Başım Belada' şarkısının bir yerinde, 'Şimdilik hoşça kal yaban çiçeğim. Yasal mermisi ile bir TC yaklaşmakta' dediği doğru. Onlar görüntülerde var. Ama 'Dağdaki adamın paraya ihtiyacı var' sözleri yok. Her iki haberde de Türkiye'nin o koşullarında kışkırtıcılık var."

Hayri Argav, Ahmet Kaya'nın Berlin'deki konserinde çekilen konserin geniş bir kaydının elinde olduğunu, bu görüntülerin tümünü belgeselde kullanmadığını söyledi. Bunun üzerine *Hürriyet*'in Köln temsilcisi Tuncay Yıldırım, Argav ile Düsseldorf'ta buluşarak Berlin konseri görüntülerini birlikte izledi. Yıldırım, izlenimlerini şöyle aktardı:

"*Hürriyet*'te 4 Kasım 1993'te Berlin'de gerçekleştirildiği yazan konserin aslında 29 Ocak 1994'te Seyit Rıza'yı anma gecesi olarak Kürt İşadamları Derneği tarafından organize edildiğini söyleyen Argav, kaseti geceyi organize eden dernek başkanından bizzat aldığını belirtti. Argav, *Hürriyet*'teki haberle kasetteki görüntülerin çeliştiğini kaydetti.

Birlikte izlediğimiz görüntülerde en çok dikkatimi Öcalan posteri çekti. Çünkü haberde Kürdistan haritasının üzerinde Öcalan portresi vardı. Oysa kasette bu görüntü yok. Yani harita var ama poster yok. Gerçi kasetteki görüntüde fon harita ile bitiyor. Yani haritanın üstü kasette görülmüyor. Dikkatli bakıl-

dığında posterin alt kısmı veya bandı da belli olmuyor. Argav'a göre poster fotomontajla oraya konulmuş. Çünkü PKK'nın düzenlediği bir konser olsaymış Öcalan posteri kasette mutlaka bariz bir şekilde gösterilirmiş.

Gelelim Kaya'nın haberde sarf ettiği ileri sürülen sözlere. Haberde Kaya'nın, 'Orkestramı getirmedim çünkü dağdaki adamın paraya ihtiyacı var' şeklinde bir söz söylediği yazıyor. Oysa kasette ben böyle bir söze rastlamadım. Şunu not aldım: 'Orkestramı getirmedim... Türkiye ve Türkiye Kürdistan'ındaki insanlar için..' Burada 'Türkiye ve Türkiye Kürdistan'ındaki insanlar' tabiri, 'Dağdaki adam' olarak gazetede yer alıyor.

Bir ayrıntı daha var. Konser sırasında bir grup dinleyici PKK lehine slogan atıyor. Kaya bunun üzerine, konsere ulusal kimliğiyle katıldığını, ancak kendisini enternasyonal olarak gördüğünü söylüyor."

Kaya'nın Konserdeki Konuşması

Hayri Argav'ın belgeselinde yayımlanan görüntülerde Ahmet Kaya'nın Berlin konserinde yaptığı konuşmanın çözümü şöyle:

"Artık büyük orkestralar taşıyoruz arkadaşlar biliyorsunuz. Onlar büyük paralar istiyor. Örneğin Almanya bir orkestrayı getirmek için, adam bir kere konser başına 8 bin mark para istiyor. Bunların yol parası, uçak parası, gidişleri gelişleri, masrafları oldukça yüklü. Bunları karşılamak elbette o kadar zor değil; ama biz karınca kararınca şuradan gelen tek bir bilet parasının Türkiye Kürdistan'ındaki insanlara ne kadar katkıda bulunacağına inandığım için, ben abartmasız bu insanların buraya gelmelerinin gerekli olmadığını düşündüm."

"Vay şerefsiz" Haberinin Öyküsü ve Tanıklıklar

Hürriyet'te 20 Temmuz 1999 tarihinde çıkan "Vay şerefsiz" başlıklı haberin öyküsünü, haberde imzası bulunan Münih muhabiri Celal Özcan şöyle anlattı:

"Münih'teki konsere gazetecileri almak istemediler. Daha sonra fotoğraf makinelerini bir odaya kilitlemek kaydıyla bizi içeri aldılar. Beni tanıdıkları için peşime yaklaşık 10 görevli genç taktılar. Bu gençler konser boyunca benim yanımda

ayakta beklediler. Konserde *Sabah* gazetesinden amatör bir kadın muhabir de vardı. *Sabah*'ın muhabiri normal bir izleyici gibi küçük kamerayla resim de çekti. Konser boyunca sahnede gerilla elbiseli iki kadın ve iki erkek Ahmet Kaya'nın etrafında nöbetçi gibi durdu.

Konserin bitiminde Ahmet Kaya son olarak bir istek türküsü çalarken, birçok dinleyici gitmeye başladı. Ben de bu kargaşadan yararlanarak, gidip fotoğraf makinesini aldım ve sahneden bir kare çekmek istedim. Ancak etrafımı çeviren bir grup genç, filmi derhal çıkarıp kendilerine vermemi istedi. Sonunda filmi zorla aldılar.

Kaya konserde şarkı aralarında kısa konuşmalar yaptı. Bu sözleri tane tane ve ağır ağır söyledi. Hepsini not aldım. Konserden sonra Kaya'nın kaldığı otele giderek, konserin niçin basına kapalı yapılmak istendiğini ve fotoğraf çekmenin neden yasak olduğunu sormak istedim. Ahmet Kaya, 'Eşim Gülten'e sorun. Onun sözleri benim sözlerimdir' dedi. Gülten Kaya'ya filmin zorla elimizden alındığını anlattım. Gülten Kaya, Türkiye'de çok daha kötü şeylerin olduğu, o nedenle bunun bir önemi yokmuş gibi bir cevap verdi.

Münih konserinde Ahmet Kaya'nın 'Arabamı şerefsizlerin ülkesinde bıraktım' sözleri aynen *Sabah* gazetesinde de çıktı. *Sabah* gazetesi haberi 'Kaya yine kin ve küfür kustu' başlığıyla verdi. Haberin spotu şöyle: 'Kışkırtıcı konuşmalarıyla gündemde kalmaya çalışan Ahmet Kaya, Münih'teki konserde Türkiye'den 'Şerefsizlerin ülkesi' diye söz etti.'

Ahmet Kaya'nın 'Arabamı şerefsizlerin ülkesinde bıraktım' sözü tamamıyla doğrudur. Kaya daha sonra bu sözü kime söylediği, nasıl söylediği üzerine çelişkili açıklamalar yaptı. Bazılarında askerleri kastettiğini, bazılarında bu sözün gümrük memurlarına yönelik olduğunu söyledi. Ahmet Kaya bu sözleri söyledi, ama arkasında duramadı.

Eyüp Can, *Zaman* gazetesi için Ahmet Kaya'yla Paris'te bir röportaj yapmış. O röportajı ölümünün 10. yıldönümü nedeniyle Radikal'de yayımladı. Kaya orada, 'Ben üç tane şerefsizin yüzünden ülkemde arabama bile binemedim' diyor. Gülten Kaya ise sizin bana gönderdiğiniz röportajda eşinin konserde 'Birkaç

tane şerefsiz yüzünden şu başıma gelenlere bakın' dediğini söylüyor. Araba lafı hiç geçmiyor.

İkinci sorunuz Gülten Kaya'nın röportajıyla ilgili. Bu sözler doğru değil. Ben otele konserden önce gitmedim. Konserden önce başka gazeteciler gittiyse, bilmiyorum. Kaya'nın Münih'teki ikinci konserinde bizim Münih Büro'sundan iki arkadaş konserden önce kendisiyle otelde röportaj yaptı. Kaya burada arkadaşlara 'Ben bu sözleri asker için söyledim, halkı kastetmedim' demiş.

Beni en çok şaşırtan ise, Gülten Kaya'nın 'Haberin çıktığı gün, haberi yapan gazeteci telefon açtı bize. İki gözü iki çeşme. Nasıl ağlıyor... Bu benim yaptığım haber değil' sözleri. Benzeri sözler Eyüp Can'ın Ahmet Kaya röportajında da yer alıyor. Ben haberden sonra ne Ahmet Kaya, ne Gülten Kaya, ne de bir başkasını arayıp, bu haber benim yazdığım gibi değil demedim. Bunlar bana ait değil.

Radikal'de okuyunca şoke oldum. Almanya masasından tanıdığım Bülent Mumay'ı arayıp Eyüp Bey'le görüşmek istedim. Bülent Mumay, Ahmet Kaya'nın burada kastettiği kişinin ben değil, *Sabah* gazetesinden biri olduğunu söyledi. Konseri, *Sabah* gazetesinden serbest çalışan bir muhabir izlemişti. Bu muhabir konserde ses kaydı yapmış. *Sabah*'ta çıkan haber ses kaydının bir bölümü. Burada da daha önce yazdığım gibi 'şerefsizlerin ülkesinde' sözü geçiyor.

Sabah gazetesinin o zamanki Avrupa Haber Müdürü Ahmet Özay bu muhabirden kaseti istemiş ve postayla kendisine gönderilmiş. Ahmet Özay'ı bulup konuştum, kasetin kendinde olduğunu doğruladı ve hatta 'MİT ve savcılık o zaman benden bu kaseti istedi ama vermedim. Zaten devletin elinde de vardır ses kaydı' dedi. Bana geçtiğimiz hafta sonu kaseti arayıp bulacağına dair söz verdi. Fakat bugün yeniden kendisine ulaşabildim. Bu sefer 'Daha bakamadım, bakıp bulunca sana haber vereceğim' dedi."

Maalesef Ahmet Özay, Celal Özcan daha sonra birkaç kez aramasına rağmen ilerleyen günlerde de o kaseti bulamadığını söyledi.

Ahmet Kaya ile ilgili belgesel hazırlarken Berlin konserinin görüntülerini bulan Hayri Argav, Münih konserinin görüntülerine ulaşamadığını söyledi:

" 'Vay şerefsiz' haberinde sözü edilen konserin görüntülerine de ulaşmak için çok çalıştım ama ulaşamadım. Ahmet Kaya ile konser sözleşmesi yapan iki işadamı ile konuştum. Görüntü bulamadım. O zaten ticari bir konser. Konuştuğum tanıklar da Ahmet Kaya'nın, o 'şerefsiz' sözlerini öyle söylemediğini anlattı.

Haberin yazıldığı dönemde *Hürriyet* Almanya Masası yöneticisi olan Ertuğ Karakullukçu, haberin nasıl hazırlandığını hatırlayamadı. Karakullukçu, "Celal Özcan güvenilir bir muhabirdir. Haberlerinde dikkatlidir, onun olmayan bir şeyi haberleştireceğine inanmıyorum" dedi.

Gülten Kaya ile Görüşme

Gülten Kaya: "Berlin konseri ile ilgili olarak bende kayıt yok. Neden 93 ya da 94'teki konserin görüntüleri 99'da ortaya çıkarılıyor? Bunun açıklanması lazım.

Hürriyet, dava süresince mahkemeye belge bilgi göndermedi. Neden bir yıl bekledikten sonra 'Elimizde hiçbir kayıt görüntü yok' diye yazı gönderdi. Bunun da açıklığa kavuşması lazım.

'Vay şerefsiz' haberiyle ilgili olarak *Hürriyet* muhabiri geldi ertesi gün, benden değil eşimden özür diledi. Ama bunu kanıtlayamam tabii. Asıl bu haberi yazan muhabirin yazdığını kanıtlaması lazım. *Sabah* gazetesinde de aynı haberin çıkmasının nedeni birlikte hazırlanması. Eşim böyle konuşmalar yapacak birisi değildi. Zaten defalarca da böyle söylemediğini anlattı ama bir türlü yayımlanmadı bu sözleri.

Bu olayın bütün yönleriyle ortaya çıkması bundan sonrası için önemli. Yoksa hiçbir şey onu geri getirmez.

Hayri Argav'ın belgeselini izlemedim. Bizim hazırlanmasına katkıda bulunduğumuz belgesel Ümit Kıvanç'ın hazırladığı belgeseldir. Argav ile ben konuşmadım. Ama bir yerde yaptığımız konuşmayı eklemiş."

ARAŞTIRMA SONUCU

"Ayıp ettin gözüm" Haberinin Doğruları Yanlışları

TARİH YANLIŞ: Haberde Berlin konserinin 1993 yılının Kasım ayında düzenlendiği yazılmıştı. Söz konusu konserin

1993'te değil, 29 Ocak 1994'te Berlin'de yapıldığı ve Seyit Rıza'yı anma gecesi olduğu netleşti.

DÜZENLEYEN YANLIŞ: Haberde konseri Kürt İşadamları Derneği'nin düzenlediği yazılmıştı. Bu derneğin resmi adının Berlin Demokrat Esnaflar Birliği olduğu açığa çıktı.

HARİTA DOĞRU: Konserde Ahmet Kaya'nın arkasında, sahnede Kürdistan haritası olduğu yazılmış, bunu gösteren siyah beyaz bir fotoğraf da haberde kullanılmıştı. Bu bilginin ve harita fotoğrafının doğru olduğu belgelendi.

"ÖCALAN PORTRESİ" ŞÜPHELİ: Gazetede yayımlanan fotoğrafta, Ahmet Kaya'nın arkasında yer alan Kürdistan haritasının üzerinde bir de Abdullah Öcalan'ın portresi bulunuyordu. Konser görüntülerinde bu fotoğraf gözükmüyor. Görüntüleri bulan yönetmen Hayri Argav, sahnede Öcalan portresi olmadığını, o portrenin montaj yapılarak fotoğrafa eklendiğini savunuyor. Ancak görüntülerde kamera haritanın üzerini almıyor ve Yalçın Küçük de orada Öcalan portresinin olduğunu söylüyor.

"AÇIŞ KONUŞMASI" DOĞRU: Haberde Yalçın Küçük'ün o gece açış konuşması yaptığı yazılmıştı. Bu bilgi doğrulandı.

"PKK'LILARIN GECESİ" YANLIŞ: Haberde, Ahmet Kaya'nın PKK'lılara hitaben konuştuğu yazılmıştı. Konser sırasında küçük bir grup dinleyici, PKK lehine slogan atıyor. Kaya bunun üzerine, konsere ulusal kimliğiyle katıldığını, ancak kendisini enternasyonal olarak gördüğünü söylüyor. Yine de "Seyit Rıza'yı anma gecesi"ne katılanların tümünün PKK'lı olarak nitelendirilemeyeceği açık.

"DAĞDAKİ ADAM" YANLIŞ: Haberde, Ahmet Kaya'nın "Orkestrayla gelmedim. Gelseydim bu konser 20-25 bin marka mal olurdu. Dağdaki adamın paraya ihtiyacı var" dediği yazılmıştı. Görüntülerde ise Ahmet Kaya, "dağdaki adam" sözcüklerini kullanmıyor, orkestrayı getirmeme nedenini "...biz karınca kararınca şuradan gelen tek bir bilet parasının Türkiye Kürdistan'ındaki insanlara ne kadar katkıda bulunacağına inandığım için, ben abartmasız bu insanların buraya gelmelerinin gerekli olmadığını düşündüm" diye açıklıyor.

"YASAL MERMİSİ İLE TC YAKLAŞMAKTA" DOĞRU: Haberde, Ahmet Kaya'nın "Başım belada" şarkısının bir ye-

rinde, "Şimdilik hoşça kal yaban çiçeğim. Yasal mermisi ile bir TC yaklaşmakta" dediği yazılmıştı. Görüntülerin belgeselde olmayan bölümünü izleyen Hayri Argav, bu sözleri söylediğini doğruladı.

Berlin Konseri görüntülerinin 17 yıl sonra Ahmet Kaya ile ilgili belgesel hazırlayan yönetmen Hayri Argav tarafından bulunması, "Ayıp ettin gözüm" haberiyle ilgili olarak karanlıkta kalan birçok sorunun yanıtlanmasını sağladı. Artık bu verilere bakarak haberde doğrularla yanlışların harmanlanmış olduğunu söyleyebiliyoruz. Ahmet Kaya'nın Berlin'de Kürdistan haritası önünde sahne aldığını gösteren fotoğraflar (Öcalan portresi dışında) gerçek. Ama bu sahnede söyledikleri haberde çarpıtılmış ve haber bilgi yanlışlarını da içeriyor.

Asıl önemli olan, haberin zamanlaması ve üslubu. Bence asıl üzerinde durulması gereken bu. Bir kere 1994'teki Berlin konseri görüntülerinin 1999'da ortaya çıkması ilginç. Bu görüntüleri Magazin Gazetecileri Gecesi'nden hemen sonra Antalya'da Hürriyet Haber Ajansı elemanına servis eden kişinin kimliğini tam olarak bilemiyoruz.

Dahası MGD gecesinde yaşananları, Ahmet Kaya'yı suçlayan, "çirkin sözler söylediği" gibi yargı içeren ifadeler ile haberleştiren *Hürriyet*'in, bu haberden iki gün sonra "Ayıp ettin gözüm" haberi yapması oldukça manidar. Haber bu haliyle Kaya'nın "cezalandırılmak istendiği" izlenimi veriyor.

Zira haberin dili, haberin üslubu, bir bilgilendirme metninden çok bir "iddianameye" benziyor. "İddiname" diyorum, çünkü haber baştan aşağı "yargı" ve "suçlamalar" ile dolu. Haberin giriş cümlelerine bir daha bakalım:

"Ona Türk-Kürt diye bakmadık... Türküleriyle ağladık, güldük... TV'lerden evlerimize konuk ettik... Meyhanelerimizde rakı içtik... Sakalı, atkısı ve göbeği ile bizden biriydi çünkü... Meğer öyle değilmiş Ahmet... Bebeğe, kadına, dedeye, askere kurşun sıkanlardanmış... PKK'lı Ahmet... Yazıklar olsun..."

Böyle bir haber girişi olabilir mi? Nerede haberdeki verilere soğukkanlı, mesafeli duran, verilere nesnel bakan gazetecilik anlayışı? Haber zaten baştan, Ahmet Kaya'yı damgalıyor. O bir "PKK'lı". O "bizden değilmiş", O "bebeğe, kadına, askere kurşun

sıkanlardanmış." Haber, Ahmet Kaya ile ilgili hükmü vermiş, ondan sonra verileri sıralıyor:

"Sözde Kürdistan haritası ve Apo resmi önünde konser verdi. Apo'yu başına taç yaptı. Dağdaki adamın paraya ihtiyacı var dedi. Zaten MGD gecesinde de çirkin ve tahrik edici konuşmalar yapıp töreni mahvetmişti. Şimdi çirkin yüzü kanıtlarıyla ortaya çıktı."

Tam da Öcalan'ın yakalandığı, Türk milliyetçiliğinin iyice yükseldiği bir dönemde yapılan bu haberin Ahmet Kaya açısından sonuçlarının olmaması düşünülemezdi. Nitekim bu haber nedeniyle Ahmet Kaya hakkında dava açıldı; ilk duruşmadan sonra yurtdışına çıktı ve bir daha da Türkiye'ye dönemedi.

"Vay şerefsiz" Haberinin Doğruları Yanlışları

Ahmet Kaya'nın yurtdışına çıkışından sonra 20 Temmuz 1999'da yayımlanan "Vay şerefsiz" haberinde sözü edilen Münih konserinin görüntülerini ve ses kaydını bulmak mümkün olamadı. Haberi yazan Celal Özcan, Kaya'nın "Arabamı şerefsizlerin memleketinde bıraktım" dediğine emin olduğunu, o gece konseri izleyip not alarak haberleştirdiğini söylüyor. Ancak elinde o konsere ilişkin görüntü ya da ses kaydı bulunmaması, söylediklerini kanıtlama imkânı vermiyor.

Bu haberin aynı gün *Sabah* gazetesinde de çıkmış olması önemli. "Kaya yine kin ve nefret kustu" başlığıyla verilen haberde de "Ahmet Kaya, Türkiye'den 'şerefsizlerin ülkesi' diye söz etti" deniyor. Ancak *Hürriyet*'teki haberde Ahmet Kaya'ya atfen, "Arabamı şerefsizlerin memleketinde bıraktım" cümlesi aktarılırken, *Sabah*'ta bu cümle, "Olsun ben şerefsizlerin ülkesinde evimi barkımı bırakmışım" şeklinde veriliyor.

Özü aynı olmakla beraber bu tür farklılıklar olması, iki gazetenin muhabirlerinin haberi birlikte kaleme almadığını gösteriyor ama bir yandan da tırnak içinde verilen ifadelerin gerçek sözcükleri ne kadar dikkatle yansıttığı konusunda da kuşku uyandırıyor.

Sabah'taki haberi yazan muhabirin ses kaydını verdiği belirtilen o dönemdeki şefi Ahmet Özay ile konuştum. Özay da Ahmet Kaya'nın, "şerefsizlerin ülkesi" dediğini, bu sözleri kasetten kendisinin de dinlediğini söyledi. Ancak Özay, daha önce

konsolosluk ve MİT'in de istediğini ancak vermediğini söylediği ses kaydını, elindeki kasetler arasında bulamadı. Bulabilseydi ya da başka görüntülere ulaşılabilseydi, haberlerin içeriğinin doğruluğu ya da yanlışlığı konusunu kesinleştirmek mümkün olabilecekti.

Şurası bir gerçek ki, Ahmet Kaya, Türkiye'de yaşayan herkese şerefsiz dediğini reddederek, "...bu lafı kullandım. Her halkın şereflileri vardır şerefsizleri vardır. Birkaç kişi yüzünden dedim" açıklaması yapmıştı. Tersi kanıtlanamadığına göre, şüpheyi, suçlanan kişi lehine yorumlamak durumundayız.

Ayrıca "Ayıp ettin gözüm" haberindeki gibi "Vay şerefsiz" haberinde de Ahmet Kaya hakkında yargı dolu ifadeler kullanılıyor. Haberin devamı içerde "PKK militanı gibi" başlığıyla verilerek daha önceki haberlerdeki yargı pekiştiriliyor.

GENEL DEĞERLENDİRME

Ahmet Kaya ile ilgili süreç, *Hürriyet*'te 12 Şubat 1999 tarihinde yayımlanan "Ahmet Kaya yuhalandı" haberiyle başlayıp, 17 Kasım 2000 tarihinde "Şarkıcı Ahmet Kaya kalpten öldü / Kürtçe kaseti çıkaramadı" başlıklı haberle son buluyor.

Yaklaşık 20 ayı bulan bu süreçte *Hürriyet*'te çıkan haberler ve yaşananlara bakınca, "Ayıp ettin gözüm" haberi, bir "başlama vuruşu" nu çağrıştırıyor. O başlama vuruşundan sonra hem *Hürriyet*'te, hem de diğer gazete ve televizyonlarda Ahmet Kaya'yı hedef alan haberler birbirini izliyor; kısacası bir kampanya başlıyor.

Bu kampanyada "Ayıp ettin gözüm" ve "Vay şerefsiz" haberleri çok önemli duraklar. Ama resmin bütününü görebilmek için o süreçte *Hürriyet*'te yayımlanan diğer haber ve yazıları da göz ardı etmemek gerek. O haber ve yazıların bazılarının başlıkları şöyle:

"Ahmet Kaya yuhalandı / Bir densiz / Güzel magazinciler çirkin adamlar / Magazin gazetecisi olmalıyım / Ahmet Kaya'ya PKK davası / PKK militanı gibi / Parayı veren Ahmet'i alır / Aferin oğlum Ahmet / Ahmet Kaya için suç duyurusu / Şerefsiz işbaşında / Her konseri PKK toplantısı".

Bu haber ve yazılarda böyle bir dil kullanılabilmiş olması gazetecilik açısından şaşırtıcı. Tümünde de aynı suçlayıcı üslup

kullanılmış. Haberlerdeki bu üslup, başlık ve spotlarda yer yer daha da sertleşiyor.

Görüldüğü kadarıyla, Ahmet Kaya ile ilgili bu kampanyaya neden olan Magazin Gazetecileri Gecesi'nde "Önümüzdeki kasette Kürtçe bir şarkı yapıyorum" demiş olması. Çünkü Ahmet Kaya ile ilgili hemen her haberde o geceye atıfta bulunuluyor, o geceyi karıştırdığı her fırsatta vurgulanıyor! Hatta ölüm haberinde bile...

Üslup, haberdeki verilere, haberin öznesine soğukkanlı, mesafeli yaklaşan bir gazeteciden çok bir savcının üslubunu çağrıştırıyor. Haberler kaleme alınmadan önce Ahmet Kaya'nın suçlu olduğuna ve cezalandırılması gerektiğine karar verilmiş. O nedenle de haberlerde doğru veriler ile deforme edilmiş veriler bir arada yer alıyor. Zaten haberlerde üslup ve "PKK'lı Ahmet" gibi sıfatlar öyle öne çıkarılıyor ki, haberin içeriğinin doğru olup olmaması da önemini kaybediyor.

"Ayıp ettin gözüm" haberinin rolü de bu kampanyanın "başlama vuruşu" niteliğini taşıması. O başlama vuruşundan sonra hem *Hürriyet*'te, hem de diğer gazete ve televizyonlarda Ahmet Kaya'yı hedef alan haberler birbirini izliyor; kısacası bir kampanya başlıyor.

Magazin Gazetecileri Derneği'nin o gecesindeki sözlerinin ardından beş yıl önceki bir konserin görüntüleri ortaya çıkıyor ve o görüntüler üzerinden Yazı İşleri'nde kaleme alınan haberle Ahmet Kaya "PKK'lı" ilan ediliyor.

Kampanya elbette sadece *Hürriyet*'in haber ve yazılarından ibaret değil. Diğer gazete ve televizyonlar da bu kampanyaya katılıyor; Ahmet Kaya ile ilgili olarak son derece ağır yazılar, haberler yazılıyor. Sonuçta, Ahmet Kaya hakkında dava açılıyor, o yurtdışına kaçmak zorunda kalıyor ve yeni haberler yeni davaları getiriyor. Her yeni dava da Türkiye'ye dönüşünü daha da zorlaştırıyor. Yalanlamalarına, açıklamalarına da kimse itibar etmiyor, onlarda haber değeri görülmüyor.

Garip biçimde *Hürriyet*, "Ayıp ettin gözüm" haberinin ana dayanağı olan Berlin konserinin fotoğraf ve görüntülerini mahkemeye sunmuyor. Ben de yaptığım araştırmalarda o görüntüleri ne Kanal D arşivinde ne de *Hürriyet* arşivinde bulabildim.

Arşivde sadece birkaç kare fotoğraf kalmıştı (EK 4). Nedense o fotoğraf kareleri de mahkemeye kanıt olarak verilmemiş, mahkeme de o kanıtlar olmamasına rağmen Ahmet Kaya'yı mahkûm etmiş.

Ahmet Kaya'nın sürgünde ölümünün üzerinden on yıl geçti, günümüz Türkiye'sinde artık her şey daha net. Bir sanatçının "Kürtçe bir şarkı yapacağım" sözlerinin ne kadar masum olduğunu artık tartışmaya bile gerek kalmadı. Ama onun bu sözler yüzünden yaşadıkları hüzün verici.

Bu raporu yazmadan önce *Hürriyet*'teki söz konusu haberleri yazan, hazırlayan kişilerle konuşmakla kalmadım; Gülten Kaya da dâhil, konuyla ilgili hemen herkesle konuşmaya çalıştım. Ahmet Kaya ile ilgili konser görüntülerini, açıklamalarını ve belgeselleri de izledim. Özellikle de görüntüler, Ahmet Kaya'nın öyküsünün ne denli trajik olduğunun bir kanıtıydı.

Maalesef bu trajedide *Hürriyet*'in rolü de yadsınamayacak denli büyük. Gazetecilik açısından da haklı görülebilecek, geçiştirilebilecek bir tablo yok ortada. *Hürriyet*'in Ahmet Kaya ile ilgili olarak ölümüne kadar sürdürdüğü kampanya, savunulabilecek bir gazetecilik tarzı olamaz. O haberlere, suçlama ve cezalandırma mantığı hâkim olmuş.

Faruk Bildirici
Ankara, 3 Şubat 2011

EKLER

Hürriyet

Çocuklar müjde! Süper çıkartma kitapları yarın geliyor

Ayıp ettin 'gözüm'

YIL: 1993
YER: BERLİN

"Türkiye'nin bölünmesini istemiyorum" diyen Ahmet Kaya'nın, PKK gecesinde Apo'lu Kürdistan haritası önünde konser verdiği ortaya çıktı.

Fotoğrafın öyküsü

BUGÜN GALA GÜNÜ

Pınar Eliçe'den sahne sırları

Tablo'daki Sultan Fransa'da muhtaçlar koğuşunda öldü

Yılmaz: Artık biliyorum

PAZAR dopdolu

Sevgilinizi sakın unutmayın

Yalnızlara öneriler

Kralların astroloğu İstanbul'da

Clinton'a cinayet suçlaması

General Motors BMW'ye talip oldu

Vatandaş, polise para vermesin

Bir densiz...

THY'den tüm hatlarda sigara yasağı

Canlı türlerinin %99'u kayboldu

HÜRRİYET'İN İNTERNET ADRESİ: www.hurriyet.com.tr

Süper zayıflama aleti

AB

Hürriyet

Yarını bekleyin!

Vay şerefsiz

Şarkıcı Ahmet Kaya, milyarlar kazanıp ekmeğini yediği Türkiye'ye yine kin kustu, "Arabamı, şerefsizlerin memleketinde bıraktım" diyerek 64 milyona hakaret etti.

Türkiye'ye dönmedi

Böyle hainliği seviyorum

Hesap sormamız yakın

Polise 'sana ne ulan' dedim

Konserde PKK sloganları

YİNE KIYAFETİ İLE KONUŞULDU

Çıplak ayaklı Merve

Ayıp diyen de var, uygun diyen de

Fikstür çekildi

İlk derbi Kadıköy'de

Toktamış Ateş de istifa etti

Milenyumun yiyeceği: Samsun

Zirvedeki 20 lise

LİSELER

Borsa coştu

Emeklilik yaşı 58-60

Tahkim imzaya açıldı

Doğruya engel olmak

GÜNÜN YAZISI

Oktay Ekşi

Rauf yanında hep bir kurşun taşırdı

Ankara dan KKTC'ye 25. yıl çıkarması

Köprüdeki bayrak

İran'ın notasına nota misillemesi

MİLLİ PİYANGO ÇEKİLDİ • SIRALI LİSTE 30'DA

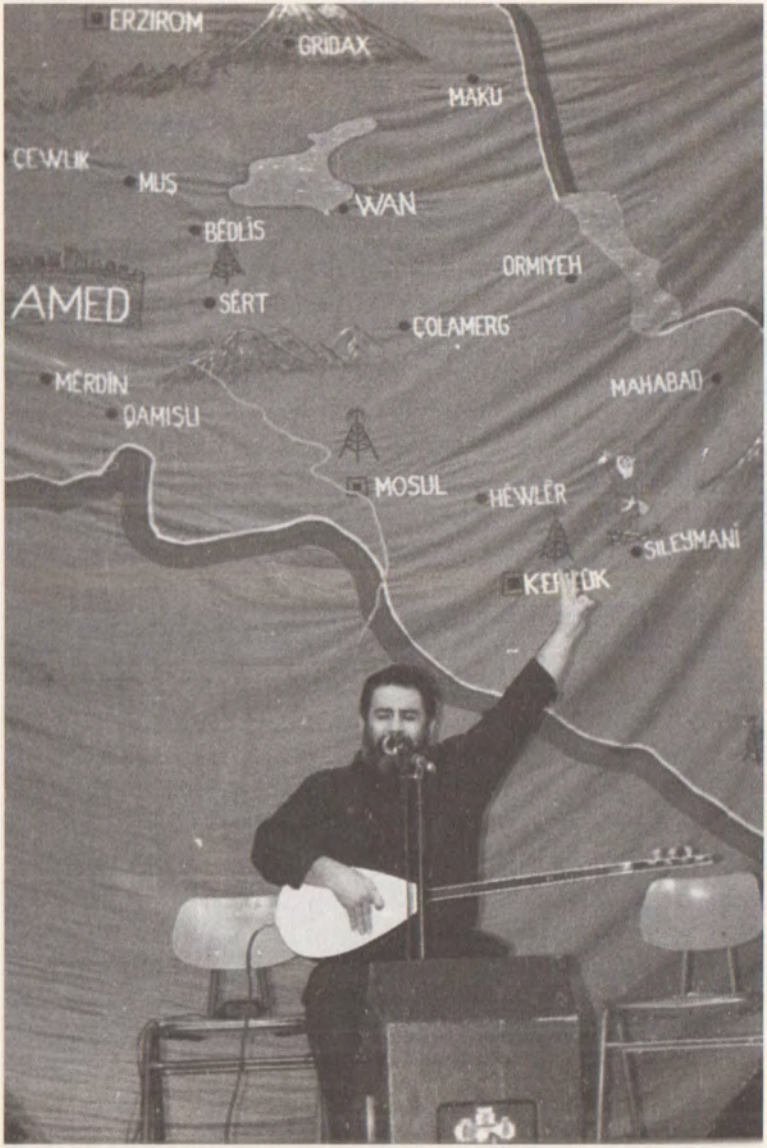
Gazetenin avukatları aracılığıyla yazılan cevap aynen şöyle: "*Hürriyet* gazetesinin 14 Şubat 1999 tarihli nüshamızda 'Ayıp Ettin Gözüm' başlığı ile yayımlanan yazı ile ilgili olarak elimizde kaset, görüntülü ses bandı, bunun gibi doküman bulunmamaktadır. Bilginize sunulur. Saygılarımla."

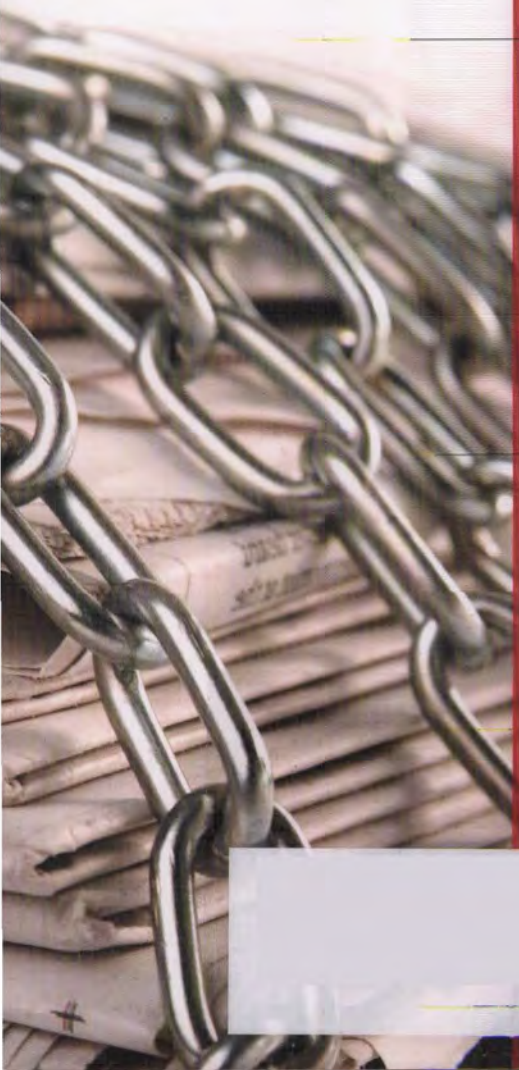

Hürriyet
HUKUK BÜROSU

EK 4

AMED
KURDISTAN
MOSUL
HEWLÊR
KERKÛK

AMED
KURDISTAN
WAN
MUS
BEDLIS
SERT
ÇOLAMERG
HEWLÊR
KERKÛK

ERZIROM
GRIDAX
MAKU
ÇEWLIK
MUS
WAN
BEDLIS
ORMIYEH
AMED
SERT
ÇOLAMERG
MERDIN
MAHABAD
QAMIŞLI
MOSUL
HEWLÊR
SILEYMANI
KERKÛK

Tekmeleme, çocukluğumun travması oldu. Polisin o tekmesini nasıl zamanla gazetecilik hayaline dönüştürdüm? Başka nelerden etkilendim kestiremiyorum ama ortaokul yıllarında, "Ben gazeteci olacağım, insanlara kötü muameleleri yazacağım" diye neredeyse sayıklamaya başlamıştım. Yazmak istiyor, "Bu tür insanlık dışı muameleleri teşhir etmeliyim" diyordum.

***

Medyanın Ombudsmanı Saray'ın Medyası adlı bu eserinde, yıllarını gazetecilik mesleğine adamış Faruk Bildirici, *Hürriyet* gazetesinde "ombudsmanlık" (okur temsilciliği) yaptığı döneme yoğunlaşarak, o dönemde yaşadığı etik kavgasının bilinmeyenlerini aktarırken, bir yandan da "ombudsmanlık" mesleğinin Türk medyası içindeki yerine ve gelişim sürecine, *Hürriyet* gazetesinin Doğan Grubu'ndan Demirören Grubu'na geçiş sürecine ve bu süreçte yaşananlara, siyaset ve medya ilişkisine, Türk siyasetinin medya üzerindeki baskısına haber, örnek ve belgeler sunarak eğiliyor. Faruk Bildirici'nin gazetecilik yaşamı, yazışmaları, anı, tecrübe ve gözlemlerinden hareketle Türk gazeteciliğinin 1980'lerden 2020'lere uzanan serüveni eleştirel bir bakışla yeniden değerlendiriliyor bu kitapta...

40
YAZ KİTAPLAR
605-314-508-0
145080